

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

1,60

Recd. May 1934

HARVARD LAW LIBRARY

Received JUN 3 0 1932

Hunga

AZ

6. p. 14

ELMEBETEGEK ✕ JOGVÉDELME.

A MAGYAR TÖRVÉNYEK, MINISTERI RENDELETEK

ÉS A JOGGYAKORLAT ALAPJÁN

IRTA

BABARCZI SCHWARTZER OTTÓ TR.

A KIRÁLYI IGAZSÁGÜGYI ORVOSI TANÁCS ALELNÖKE, ORSZ. EGÉSZSÉGÜGYI TANÁCSOS,
A TÖRVÉNYSZÉKI ORVOSI VIZSG. BIZOTTS. ELNÖKHELYETTESE ÉS TAGJA,
A TISZTI ORV. VIZSGÁK ORSZ. BIZOTTS. TAGJA, A B.-PESTI K. T. EGYET. JOGI KARA ÁLTAL,
A TÖRVÉNYSZÉKI LÉLEK- ÉS ELMEKÓRTANBÓL KÉPESÍTETT MAGÁNTANÁR,
A BUDAPESTI MAGÁN ELME- ÉS IDEGGYÓGYINTÉZET IGAZGATÓJA.

II. Vol.

(BÜNTETŐJOGI RÉSZ.)

266.

(IGAZSÁGÜGYI ORVOSI KÖZIGAZGATÁS.)

BUDAPEST,
KIADJA HORN Y Á N S Z K Y V I K T O R
1895.

H.C.
912. . .
11

JUN 3 0 1932

Hornyánszky Viktor Budapest.

TARTALOM.

III. RÉSZ.

Az elmebetegek büntetőjogi védelme.

I. Fejezet.

Jogvédelem az anyagi büntetőjog terén.

	Lap.
I. Beszámítás	3
1. A beszámítás feltételei. Jogi beszámításképesség. Erkölcsi beszámításképesség	7
A) Öntudatlan állapot és elmezavar, mint a beszámítást kizáró ok	13
a) Kóros öntudatlansági állapotok	14
b) Álomittasság	17
c) Alvajárás	18
d) Mania transitoria	19
e) Raptus melancholicus	20
f) Részezség	21
g) Kóros alkoholreactio állapotai	24
h) Mérgezés folytán létrejött heveny elmezavar	26
i) Delirium febrile inanitionis és delirium nervosum	27
k) Indulatállapotok. Kóros indulatok	28
l) A szülő nő öntudatlansági állapotai	32
B) Az öntudatlan állapotnak és az elmetehetség megzavarodásának részletes ismertetése a B. T. K. szempontjából	36
Az elmetehetség megzavarodásának általános magyarázata a joggyakorlatban	612
C) Orvosi véleményminták.	41, 143, 380, 513
D) Öntudatlan vagy elmezavart egyén reábirása büntetendő cselekmény elkövetésére	38
E) A vonatkozó joggyakorlat feltüntetése :	
a) Álom, mint a beszámítást kizáró ok	56
b) Szerelemföltés, mint a beszámítást kizáró ok	62

	Lap.
c) Szerelemfáltásban elkövetett bűncselekmény beszámítása	81
d) Részezség, mint a beszámítást kizáró ok	88
e) Részezségben elkövetett bűncselekmény beszámítása	121
f) Idült borszeszmérgezés, mint a beszámítást kizáró ok	127
g) Idült borszeszmérgezésben szenvedő egyén által elkövetett bűncselekmény beszámítása	143
h) Rezgőrijben szenvedő egyén által elkövetett bűncselekmény beszámítása	287
i) Melancholicus elmezavar, mint a beszámítást kizáró ok	292
k) Raptus melancholicus, mint a beszámítást kizáró ok	324
l) Hysteria, mint a beszámítást kizáró ok	326
m) Hysteriában szenvedő egyén által elkövetett bűncselekmény beszámítása	344
n) Terhességi elmezavar, mint a beszámítást kizáró ok	357
o) Szülési elmezavar, mint a beszámítást kizáró ok	365
p) Veleszületett butaság, mint a beszámítást kizáró ok	370
q) Gyengeelméjűség, mint a beszámítást kizáró ok	379
r) Gyengeelméjű egyén által elkövetett bűncselekmény beszámítása	402
s) Eskór, mint a beszámítást kizáró ok	423
t) Eskórban szenvedő egyén által elkövetett bűncselekmény beszámítása	434
u) Szervi szívbaj rohama, mint a beszámítást kizáró ok	441
2. Ellenállhatatlan erő, mint a beszámítást kizáró ok	445
A) Szerelemfáltásban elkövetett bűncselekmény beszámíthatlansága ellenállhatatlan erő címén	446
B) Ellenállhatatlan erő meg nem állapítása	450
3. Jogos védelem, mint a beszámítást kizáró ok	463
A) Jogos védelem címén beszámíthatlanság megállapítása	465
B) Jogos védelem meg nem állapítása	495
4. Beszámíthatlanság a katonai büntetőtörvénykönyv szerint elme- zavar, ittasság, jogos védelem és kényszer esetén	502
5. Gyermekkor és serdületlen kor, mint a beszámítást kizáró ok	504
A) A beszámíthatlanság (76. §.) és a kellő belátási képesség hiányá- nak (84. §.) elhatárolása	506
B) Felismerési képesség megállapítása	512
C) Felismerési képesség meg nem állapítása	513
6. Siketnémaság, mint a beszámítást kizáró ok	528
A) Felismerési képesség meg nem állapítása	529
B) Felismerési képesség megállapítása	545

	Lap.
II. Enyhítő körülmények	551
a) Elmebeli fogyatkozás a jövedéki kihágási ügyekben . . .	554
b) Rendellenes cselekmények elkövetésére vonatkozó csekélyebb ellentállási képesség	554
c) Hysteriára való hajlam	555
d) Szerelmi szenvedély	582
e) Nemi közösülésre irányozott szenvedélyes vágy	584
f) Ital által felizgatott lelki állapot	589, 125
g) Az idegrendszernek a gyermekágyat alig elhagyott állapot- ban beállott gyengülése	596
h) Nagyfokú részegség	121
i) Nagyfokú elkeseredettség	450
k) Nyomor és szegénység	638
l) Idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat	281
m) Gyengeelméjűség, elmezavar a katonai büntetőtörvény sze- rint	597
III. Gondnokság alatt állók magánindítványa	598
IV. Törvényellenes letartóztatás tébolydai alkalmazott által	602
V. Hamis szakértői nyilatkozat	604
VI. Szemérem elleni bűntettek	610
Elmezavarban szenvedő nővel történt közösülés	612
VII. Az ember élete elleni bűncselekmények	615
1. Praemeditáció fogalma	615
A) Praemeditáció kizárása	627
a) Eskóros állapot	627
b) Ölés után elkövetett öngyilkossági kísérlet	629
c) Nagyfokú izgatottság	631
d) Házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonza- lomból származó nagymérvű elkeseredettség	636
e) Nyomor és szegénység	638
f) Jogos harag és mély elkeseredettség	673
g) Hysteria	344
B) Praemeditáció megállapítása	644
Szerelemfélézés	644
2. Ölési szándék meg nem állapítása	650
Féloldali hűdés és epileptikus rohamok	650
3. Az erős felindulás lelki állapotának jellemzése	654
a) Féltékenység és nemi vágyak	659
b) Jogos harag és mély elkeseredettség	673
4. Korlátolt elmetehetségű egyén fogvatartása	686

	Lap.
VIII. Testi sértés	694
1. Eskór, mint a 303. §. szerint minősítő körülmény	701
2. Gyenge elméjű egyén éheztetése és sanyargatása, mint testi sértés	707
3. Testi sértés a katonai büntetőtörvény szerint	723
IX. Közegészség elleni vétség	724
X. Személyes szabadság megsértése	725
Eskóiban szenvedő és szellemi tekintetben elgyengült egyén fogvatartása	727
XI. Titok tiltott felfedezése	733
XII. Lopás	733
XIII. Rablásnak tekintendő lopás	734
XIV. Gondnok által elkövetett hűtlen kezelés	735
XV. Csalás	735
1. Gyenge elméjű egyén tévedésbe ejtésével elkövetett csalás .	736
2. Elmebeteg végrendeletének koholt állítása	740
XVI. Hamis orvosi bizonyítvány kiadása	744
XVII. Hivatali hatalommal való visszaélés	745
Kórházi ápoló részéről elmebeteggel szemben tanúsított durva bánásmód	745

II. Fejezet.

Fogvédelem a bűnvádi eljárás folyamán.

I. Szakasz.

Az elmebeli állapot megvizsgálása.

1. Az 1872. évi szabályzatnak a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései	755
2. Az elmebeli állapot megfigyelése az ausztriai büntető perrendtartás szerint	757
3. A büntető ügyviteli szabályoknak az állandó szakértőkre vonatkozó rendelkezései	758
4. Az elmebeli állapot megvizsgálására alkalmazandó szakértők	760, 791
5. Mely esetekben van helye az elmebeli állapot megvizsgálásának?	762
6. A kétes elmeállapotok megítélése céljából szükséges adatok gyűjtése; ez adatok beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok	766

	Lap.
7. Hol fogatosítandó az elmebeli állapot megvizsgálása ?	773
Letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztálya	776
8. A panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása	793
9. Az orvosszakértői vélemény bizonyító ereje	795
10. Felelősség a bűnvádi eljárás megszüntetésének elmebetegségre alapított indoka ellen	800
11. Az 1889. évi javaslatnak az elmeállapot megvizsgálására vonat- kozó rendelkezései	801
12. A bűnvádi eljárás legújabb javaslattervezetének a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései	804
13. A vádlottak elmebeli állapotának megvizsgálása a katonai bűn- tető perrendtartás szerint	814
14. Elmebeteg letartóztatott irányában alkalmazható biztonsági eszközök	817
15. A bűnvád terhe alól felmentett közveszélyes elmebetegek el- helyezése	820

II. Szakasz.

Elmezavart egyén vallomásának birói mérlegelése.

1. Az ausztriai büntető perrendtartás szerint	826
2. Az 1893. évi javaslat szerint	827
3. Joggyakorlatunk szerint	832

III. Szakasz.

A bűncselekmény elkövetése után beállott elmezavar.

1. Bevezetés	840
2. Az 1893. évi javaslat vonatkozó rendelkezései	846
3. A birói gyakorlat álláspontja	846

IV. Szakasz.

Eljárási költségek és díjak.

1. Az orvosszakértők napidíjai, fuvarilletménye, működési díja .	856
2. E díjak utalványozása	860
3. A díjmegállapítás felülvizsgálata	862
4. Fogházorvos, katonai orvos, állami tisztviselő által teljesített szakértői működés díja	868

	Lap.
5. A bűnvádi eljárásnak elmebetegség czímén megszüntetése esetén rendelkezés az eljárási költség tekintetében	869

III. Fejezet.

Fogvédelem a büntetés végrehajtása alatt.

1. Az elmebetegség, mint a büntetés végrehajtása elhalasztásának oka	875
2. Hatáskör az elítélt vádlott elmebetegségének megállapítására .	877
3. Jogerős elítélés után beállott elmebetegség, mint az újrafelvétel indoka	879
4. Elmebetegek a letartóztatási intézetekben	884
A) Fogházorvosi utasítás	886
B) Elmebeteg foglyok	891
C) Elmebeteg rabok	901
D) Elmebeteg fegyenczek	904
E) Elmebeteg államfoglyok	904

IV. RÉSZ.

Igazságügyi orvosi közigazgatás.

I. Fejezet.

Törvényszéki orvos.

1. Kinevezés; teendők; illetmények, képesítettség	907
2. Törvényszéki orvosi vizsgálat	909
A) A vizsgálat rendszercsítése és szabályozása	909
B) A vizsgáló bizottság szervezete, ügyrendje és eljárási szabályai .	918
C) A vizsgálatokra kijelölt kérdések.	931

II. Fejezet.

Igazságügyi orvosi tanács.

1. Bevezetés	937
2. Az 1890. évi XI. t.-cz. az igazságügyi orvosi tanácsról	938
3. Az igazságügyi orvosi tanács életbeléptetése és működése . .	942
4. Az igazságügyi orvosi tanács szervezete, ügyrendje és eljárási szabályai	947

III. RÉSZ.

AZ

ELMEBETEGEK BÜNTETŐJOGI
VÉDELME.

I. FEJEZET.

JOGVÉDELEM AZ ANYAGI BÜNTETŐJOG TERÉN.

Beszámítás alatt a tettes felelőssé tétele értetik; s midőn kimondja a bíró, hogy valamely tettet valakinek beszámít: ezzel azt mondja ki, hogy az illető a kérdéses cselekmény elkövetésében bűnös. A beszámítás tehát egyértelmű a bűnösséggel; s minthogy a bűnösség csak egy lehet abban az értelemben, hogy a cselekmény a tettesnek beszámítható vagy be nem számítható: ennél fogva e tekintetben fokozatokat felállítani s teljes vagy korlátozott beszámításról szólni nem lehet.

Beszámítás.

Vannak azonban körülmények, a melyek fenforgása esetében nincs helye a beszámíthatóságnak. Nem számítható be a tett annak, a ki a törvény által tiltott cselekmény elkövetésénél a bűnösség felismerésének képességével vagy az elhatározás szabadságával nem bírt, vagy a kinél a választás szabadsága a büntető törvény által meghatározott

fokon volt korlátozva. Ezek a beszámítást kizáró, vagyis az úgynevezett mentő körülmények.

De megtörténhetik, hogy a tettesnek beszámítható az elkövetett cselekmény, mindazonáltal kora, lelki állapota vagy külső viszonyai oly figyelemreméltó körülményeket tüntetnek fel, melyek az igazságos retribuczió elvei szerint lehetetlenné teszik, hogy cselekménye miatt azzal a büntetéssel toroltassék meg, a mely azt érné, a kire nézve e körülmények nem forognak fenn. Ily esetekben nem ugyan a cselekmény beszámíthatósága, hanem a bűnösség beszámítása száll alább: mert maga a tett beszámítható, de a büntetés kimérése változik ama viszonyok és körülmények súlya szerint, a melyek a kötelesség megsértésével együttjártak. Ezek a büntethetőséget leszállító körülmények.

Vége minden büntetendő cselekmény elkövetésénél szerepelhetnek oly körülmények, melyek a büntethetőség rendes mértéke alá eső tettes büntetését súlyosbítják, vagy enyhítik, s azzal a hatással bírnak, hogy a bíróság azok alapján a törvényes büntetés legmagasabb mértékét megközelíti vagy alkalmazza, avagy a büntetés legkisebb mértékéhez közeledik, vagy esetleg azon alul, sőt a törvényben megengedett határok közt, enyhébb bün-

tetési nemben is kiszabja a büntetést. Ezek az általános súlyosító és enyhítő körülmények. (A magy. büntetőtörvénykönyv anyaggyűjteménye.)

Büntetőtörvénykönyvünkben (1878. évi V. törvényczikk) a beszámítást kizáró körülmények vagy az öntudat, vagy a felismerő képesség hiányából, vagy korlátozottságából származó körülmények, vagy olyanok, melyek nem az öntudat vagy a felismerő képesség hiányából, vagy korlátozottságából származnak. Az előbbiek: a 76. §-a szerint az öntudatlan állapot és az elmetehetség olyan megzavarodása, mely az akarat szabad elhatározását kizárja, a 82. §-a szerint a ténybeli tévedés, a 83. §-a szerint a 12 éven aluli életkor és a 84. §-a szerint a 16 éven aluli életkor és a 88. §-a szerint a siketnémaság, de csak abban az esetben ha a 84. és a 88. §-okban megnevezettek cselekményük bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírtak. Az utóbbiak: az ellenállhatatlan kényszer (77. §.), a jogos védelem (79. §.) és a végszükség (80. §.)

Az elhatározás szabadságát e körülmények némelyike, pl. az elmezavar, az ellenállhatatlan erő teljesen kizárja; másika, pl. a jogos védelem csak korlátozza, választást engedvén a jogaiban megtámadott egyénnek a

bűncselekmény elkövetése vagy jogai védelmével való felhagyás között. Erre az áldozatra a törvény senkit sem kötelezhet, minélfogva az ilyen állapotban elkövetett cselekmény beszámítását kizárja.

A büntethetőséget leszállító körülmények a 85—87. §-ok szerint a 16 éven aluli kor, ha az illető a cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással bír; a 20 éven aluli életkor a halálbüntetés tekintetében, valamint az élet s a testi épség elleni bűncselekményeknél az erős felindulás.

Súlyosító és enyhítő körülmények azok, melyek vagy alanyi vagy tárgyi tekintetben súlyosabbá vagy enyhébbé teszik a bűnösség fokát és ennek megfelelőleg a büntetés legmagasabb vagy legkisebb mértékének alkalmazását vagy megközelítését eshetőleg túlnyomó számban fenforgásuk esetén a legkisebb mértéken is alul enyhébb büntetési nem alkalmazását indokolják. (89—92. §-ok.)

Az elmének és a lelki állapotnak változásai többé-kevésbé tért foglalnak a most felsorolt körülmények mindegyik csoportjában, mihezképest nem látszik e gyűjtemény keretén túlterjeszkedésnek a zavart elmebeli állapot esetei mellett ide vonatkozó egyéb eseteknek is feltüntetése.

Az 1892. évi október 22-én 4510. I. M. E. sz. a. kibocsátott büntető bírósági ügyviteli szabályok 106. §-ának rendelkezése szerint ítélethozatalkor külön tanácskozás és határozat tárgyát képezi: *c)* hogy beszámítható-e a cselekmény a vádlottnak.

*A beszámítás el-
döntése az ügy-
viteli szabályok
szerint.*

A beszámítás föltételei: 1. *tárgyi* tényálladék, jogellenes cselekedet (a pusztá akarat vagy gondolat nem esik büntetés alá); 2. *alanyi* tényálladék, szükséges, hogy azt *a)* akarta legyen, hogy a tettes akaratára vonatkoztatható legyen (csupán esetleges találkozása a tett eredményének és a tettesnek nem állapít meg büntethetőséget); *b)* szükséges, hogy a tettes akarásában egyszersmind a tett nem akarásának eshetősége meglegyen (választási képesség). Az ily (szabad) akarásnak, mint a beszámításképesség föltételének előfeltételei következők: *a)* a megkülönböztetés képessége (libertas judicii), azaz valamely egyénnek az a képessége, melynél fogva cselekedetének minőségét, viszonyait és következményeit felismeri.

Jegyzet

Ez magában foglalja az emberi társulás törvényes és állami rendje hasznosságának és szükségének ismeretét, a törvények e célra vonatkozó jelentőségének ismeretét, ezek megszegésének következményeit az illető saját személyére és a társadalomra nézve.

b) Az a lehetőség, melynél fogva az egyén ezeknek az érveknek alapján valamely cselekvény elkövetésére vagy abbanhagyására határozhatta el magát (*libertas consilii*). A megkülönböztetési képesség a tapasztalatnak, értelmi képzettségnek és művelődésképességnek bizonyos fokát, az elhatározási képesség akadálytalan eszmetársítást és zavartalan megfontolást tételez fel, a megkülönböztetési képesség által szolgáltatott érdeknek mindenkor és azonnal való érvényesítésére. A hol ezek a lélektani föltételek teljesítvék, ott lélektani beszámításképességről szólhatunk. Ez utóbbi összeesik a jogi beszámításképességgel és annak föltételét képezi. A bűnügyi beszámításképességnél magasabb az erkölcsi. Erkölcsi beszámításképesség az, midőn valamely egyén képes arra, hogy nemcsak a hasznosnak és ártalmasnak, a megengedettnek és megtiltottnak logikai, az értelmiség által szolgáltatott indokai folytán követhet el, vagy hagyta abban valamely cselekvényt, hanem ezt a képességével rendelkezésére álló erkölcsi indokokból nyeri. A művelt ember öntudatában rendesen nemcsak logikai, hanem ethikai indokok is vannak és ezek határozzák meg legtöbbször az eredményt. Szorosan véve, a jogi beszámítás csupán tökéletes tudatot tételez fel a bűn-

tetőjogi felelősségre nézve, azonban a cultur-államban és a művelt embernél valamennyi ethikai indok hiánya gyakorlatilag és tapasztalatilag egyenértelmű a kóros elmeállapottal (úgynevezett erkölcsi elmezavar) vagy a hiányos neveléssel és ebben a mérvben érdemel különös tekintetet, (enyhítő körülmények). Az erkölcsi beszámításképesség mindenesetre a joginak magasabb fokát képezi és az egyénnek magasabb műveltségi fokát is föltételezi. Hogy az, ki azzal bír (mint ezt a logika követelné) nem szenved szigorúbb büntetést, mint az, a kinek csupán a jogi beszámításképessége van meg, abból az egyszerű tényből derül ki, hogy a büntetőtörvény gyakorlatilag a czélszerűség és hasznosság elvén alapszik és az állampolgártól nem magasabb ethikai, hanem csupán értelmi érettséget követel, csakis oly ismeretképeiséget, mely a büntethetőség tudatának fokáig emelkedik. Épen ennél az oknál fogva szűkebb határú tere van a büntetőjogi beszámításnak, mint az erkölcsinek, mely a lelkiismeret, a vallás s a család törvényszéke előtt nemcsak oly megtörtént dolgot, melyet a bíró épen nem vagy csak különös kívánatra büntethet, hanem olyat is elítél, a mi csak akaratban és gondolatban volt. A tárgy fontossága, az állapot gyanánt szereplő beszámításképesség

föltételeinek és kifejlődésének behatóbb vizsgálatát követeli. Úgy a büntethetőségnek tudata, valamint azon képesség, melynél fogva valamely egyén az általa érvényre emelt indokok alapján valamely cselekvény elkövetésére vagy abbanhagyására határozhatja el magát, előfeltételei gyanánt bizonyos szellemi érettséget és kifejlődési fokot követel. Ezeknek elérése csupán egyéni fejlődésképesség és az egyénnek osztályrészul jutott nevelés alapján lehetséges. Az előbbi, születéstől fogva rendes agyat, valamint az utóbbinak kifejlődését zavaró föltételek hiányát tételezi fel. A szellemi (lelki) élet kifejlődése fokozatos, nem ugrásszerű, karöltve jár az agynak, nevezetesen az agyfelületnek haladó kifejlődésével. A kis gyermek érzékbenyomásaira és érzéki ingereire bekövetkező működésnyilvánulások még nem képviselnek akarást, ép oly kevéssé, mint az állatnak ösztönszerű működésnyilvánításai. Csakis az által fejlődnek az értelmi élet elemei, hogy a beható érzésbenyomásokból az egyneműeknek egybeolvadása és a különmeműeknek szétkülönülése által lassankint érzéki képzetek keletkeznek, melyek az érzéki forrásból mindinkább kibontakoznak, s általános képzetekké, fogalmakká, ítéletekké és következtetésekké válnak. A puszta érzék-érzetek helyébe képzetek lép-

nek. A testi egységnek tudata, a mint azt az érzési, tapintási és szervérzetek előidézik, azoknak egyesüléséhez vezet ennek a testi egység tudatán belül, bizonyos «én»-hez vezet, mely azután szemben áll a külvilággal és minden érzékingerrel, mely az utóbbiból újólag jelentkezik. Az «én»-nek elhatárolása a külvilágtól (öntudatra és világtudatra való szétkülönítése) kezdetben még tökéletlen, a gyermek még tárgynak tekinti magát és egyelőre önmagáról a harmadik személyben beszél. Az öntudatos szakba történő belépését az a mozzanat jelzi, a midőn magáról első személyben beszél. A tudatban a képzetek kifejlődésével, előbbi mozgások eredményeinek képzetek is behatoltak, míg egyszerűsmint a szövődményes izomműködésekre képesítő összerendezeti készülék, gyakorlat által működésképeességében gyarapodott. A mennyiben az öntudatban fellépő mozgási képzetekkel szövetkeznek, annyiban magasabb fokra emelkedett a szellemi élet psychomotorikus oldala, mint a hogy azt a gyermek életének első hónapjaiban nyilvánította, melynek ösztönszerű mozgásaihoz mindeddig csupán érzéki benyomások és érzések kölcsönözték az ingert. A gyermek már ekkor képes az akarásra, a mennyiben ez feltétlenül elérhető öntudatos követelést képvisel

és az első sikernél valóban akarás jelentkezett.

Azonban ez az akarás korántsem szabad, hanem legfőlebb kényszerű. A gyermek csak egyetlen irányban, t. i. a képzet értelmében működhetik, mely ingert szolgáltat cselekvésre. Lassankint tágabbá válik a képzetek köre, a gyermek tapasztalatokat szerez, némely cselekedetek fájdalmat, vagy egyéb rossz következményeket idéznek elő, a tanítás és példa által az akarásnak különböző neveivel és ugyanazoknak indokaival ismerkedik meg, általános fogalmakat szerez concret akarási törekvések hasznosságáról és érvényesíthetőségéről. A szellemi kifejlődés azon a fokán a képzetekben tartalmazott indokok nem csapnak többé közvetlenül át mozgásokba, cselekedetekbe; az indokok többsége és ezzel akadályozó, ellentétes, ellenőrző képzetek által, a *nem* akarás lehetősége áll elő. Ezek az ellenképzetek föllépése közvetíti az eszmetársítást; ez által lehetősége van adva a választásnak, azaz az akarás különböző föltételezhető nemei észszerű vizsgálatának és becslésének indokaiknak hasznossága, érvényesítése szerint, a leginkább helyeselt indoknak előtérbe helyezésével. Ezen általános, értelmi, jogi és ethikai képzetekben gyökeredző indokok nagy mennyisége és

világossága szerint, továbbá ama könnyűség szerint, melylyel az öntudatban indítvák, végtelen sok fokozatai vannak az önmagát meghatározó akarásnak, melyeknek magassága az eredeti hajlamtól, nem kevésbbé azonban attól a gyakorlattól függ, mely érvényesítés tekintetében a nevelés által van közvetítve. A jogtudományt az akarás ama különböző ne-
meinek finomabb fokozata nem érdekli; a jogtudomány azoknak arra a fokára szorít-
kozik, a hol az indokok többsége, melyek valamely szándékolt cselekedetnek hasznos-
ságára, büntethetőségére vonatkoznak, az egyén rendelkezésére áll és az utóbbit arra képesíti, hogy a cselekmény elkövetése és
abbanhagyása közt, azoknak az indokoknak alapján választhasson. (L. Törvényt. elmkr. Krafft, ford. Schwartzer.)

1878. V. t.-cz. 76. §. Nem számítható be a cselekmény annak, a ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elme-
tehetése meg volt zavarva és e miatt, akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Öntudatlan állapot és elmezavar mint a beszámítást kizáró ok.

Büntető törvénykönyvünk distinctiója szerint szükségesnek mutatkozik e helyütt, — mellőzve a szó szorosabb értelmében vett elmebetegségeket és utalva e tekintetben a hazai szakorvosi irodalomra, nevezetesen pedig Schwartzer Ferencz, Niedermann Gyula, Lia-

Jegyzet.

chovics Károly, Bolyó Károly, Laufenauer Károly, Lechner Károly, Moravcsik Emil, Konrád Jenő, Salgó Jakab, Schaffer Károly, Oláh Gusztáv, Epstein László, Fischer Jakab, Borosnyóy Béla, Rákosy Béla, Szalay Béla, Ébner János, Nagy Béla, és a jelen munka szerzőjének munkálkodására — kevés szóban kiterjeszkedni a kóros öntudatlansági állapotokra, mely állapotok Krafft-Ebing által (i. m. Krafft-Schwartz) a következőkben jellegzetnek: Van a szellemi élet zavarainak egy sorozata, mely tüneteinek mulékonysága által, továbbá a zavar tartama alatt jelenlevő súlyos öntudati zavar és az ezzel összekötött homály által, mely néha a zavart állapot eredményeire vonatkozó emlékezet teljes hiányáig fokozódik, a közönséges, inkább önállóan és idűlten és rendszerint az öntudat megtartásával lefolyó pszichikai megbetegedésektől különbözik. Ezen különválásnak az újabbkori törvényhozás eleget tett, midőn ez állapotokat, a leginkább szembeszökő tünet, t. i. az öntudat zavara alapján, mint öntudatlansági állapotokat különösen fölemlíti és mint a beszámításképeségnek az elmebántalmakkal egyenértékű megszüntetési okait állítja fel. Az öntudatlanságnak jogi-lélektani fogalma nem azonos a közönséges szólásmódéval, mely a fogalom alatt, a külvilágról való tudat-

nak teljes elenyészését és az ezzel való összeköttetésnek megszűnését érti. Az öntudatlanságnak ama törvényszéki fogalma az álomszerű pszichikai létnek lehetőségét nem zárja ki, melyben az egyén érzékei és értelme felett uralkodni nem képes ugyan, de álmok, képek, érzékszalódások és tévengések által a külvilággal mégis közlekedhet, törvényellenes tetteket elkövethet. Ezek a tények az akarat-szerű tettek jellegével bírhatnak ugyan, de nem képezik a meggondoló, szabad akaratú lény cselekedeteit, hanem az egyén ismerete és akarata alul kivont folyamatok kóros eredményeit, melyek tehát az utóbbinak be nem tudhatók, beszámítás alá nem eshetnek. Hogy nem öntudatosan vitettek véghez, azt az a körülmény bizonyítja, hogy a tettes azokról utólagosan mit sem tud, vagy a legjobb esetben is úgy emlékezik azokra, mint valamely álomra. Ily rendellenes állapotok gyakorisága és az ily állapotokban elkövetett büntetés alá eső tettek súlyossága, azoknak nagy jelentőséget kölcsönöz a törvényszék előtt. Ehhez járul még azoknak mulékonysága, mely az alanyi tényálladéknak kipuhatolását a büntetendő cselekedet elkövetésekor lényegesen nehezíti. Annál fontosabb azon somatikus állapotok kipuhatolása, a melyeken az öntudatlansági állapot kifejlődött; és ezzel a szóban

forgó állapotoknak előbb csupán egyoldalú lélektani bírálata kórodaivá válik és így a törvényszéki eljárás biztos alapot nyer. A somatikus állapotok részint *veleszületett*, részint *szerzett* jellegűek; az előbbiekhez tartoznak *öröklött* állapotok, a koponya és az agy fejlődési zavarai, az utóbbiakhoz agy és ideg-bántalmak, továbbá a láz vagy intoxicatiók folytán létesített agytáplálkozási zavarokon alapuló episodikus momentumok, menstruationális és puerperális állapotok, továbbá az alvás és az álom folyamányai. Lélektani szempontból az emlékezés hiánya a legjobb bizonyíték az öntudatlan cselekedetekre nézve.

A megzavart emlékezés fokából és tartamából megközelítőleg elbírálható az öntudatlan állapot időtartama és foka. Az emlékezés teljesen hiányozhat (amnesia) vagy csak töredékes lehet, vagy a tévelygési folyamatok tartamára szorítkozhatik; a lucidus szakokban hiányozhat, de újabb roham alkalmával ismét jelen lehet, végre a roham *után közvetlenül* fennállhat, később azonban gyorsan és végkép elenyészhet. A hiányzó emlékezés mint alanyi tünet, a kihallgatás tűzpróbájára szorul, hogy a törvényszék azt elismerhesse. Állítólagos hiánya, a színlelőknek egészen közönséges fogását képezi, de egyszersmind azon sziklát is, melyen hajótörést szenvednek, mint-

hogy nem tudják, hogy hol szüntessék be és hol kezdessék meg ismét emlékezésüket, továbbá mivel az emlékezés nélküli időből csekély körülményeket tudnak, terhelő körülményekre pedig nem emlékeznek s ekkép magokat szükségképen elárulják.

A kóros öntudatlanság konkrét állapotai az alapul szolgáló somatikus folyamatok szerint megkülönböztethetők és lehetnek: 1. az alvás és álom élet rendellenes állapotai, álomittasság és alvajárás, 2. vasomotorikus viszonyok által föltételezett heveny agyvérkeringési zavarok pszichikai tünetekkel, mania transitoria, raptus melancholicus, 3. mérgezési állapotok és pedig vagy alkohol, vagy másnemű mérgezések által feltételezve, 4. lázas és kimerültségi tévelygés állapotai, 5. az úgynevezett kóros (eredeti vagy szerzett pathologikus agybeli elváltozásokon alapuló) öntudat állapotai. Ezekhez járulnak még a heveny, többnyire tévengéses öntudatlansági állapotok, eskóros vagy hysterikus idegbántalom alapján.

Az álomittasság állapota abból ered, hogy az öntudatnak és meggondoltságnak, az ébredéssel rendszeren összekötött azonnali visszatérése késedelmet szenved, úgy, hogy az áloméletről áthozott képzetek vagy érzécsalódások, vagy pedig az öntudathoz még nem jutott reális világból vett hamis észle-

lések, az érzékzavar oly állapotát hozzák létre, melyet helyesen az ittassággal hasonlítanak össze. Minthogy pedig ily állapotban hamis észleletekre, alanyi érzéki képekre és álomszerű képletekre motorikus reakciók lehetségesek, ennél fogva megtörténhet, hogy ily álomittas egyének álomszerűleg félreismert környezetükön erőszakoskodásokat követhetnek el. Így észleltettek esetek, melyekben az ily kóros emberek félelemteljes álmukból fölébresztve, képzelt tolvajok és gyilkosok elleni védelemben, mellettök alvó hozzátartozóikat, vagy oly egyéneket, kik őket mély álmukból felébresztették, ellenségesen félreismerve, meggyilkolták. Az álomittasság mint ilyen, egészen átmenő, csak néhány perczig tartó állapot, melynek eseményeire vonatkozó emlékezés mindig csak summaris; a valóságos események úgy tűnnek fel a visszatérő öntudatban, mintha az illető azokat álmodta volna.

Az alvajáráásban szenvedő öntudata álomhoz hasonló, a különbség csak abban áll, hogy az álomképek és az álomképzetek átmenetében képes a motorikus cselekményekre. A szerint a mint azok többé vagy kevésbé rendezettek és az éber élet szokott képzetcsoportjainak egyszerű visszaidézései, vagy pedig hiányosan társulvák és zavartak, abban a mérvben az alvajáró czélszerű cselekedetek véghez-

vitelére, az éber élet foglalkozására és intézésére alkalmas, vagy pedig céltalanul kóborol. Ezekről a cselekményekről az illetőnek nincs tudata, azok tisztán automatikus cselekmények. Az érzékelfogás egészen meg van szüntetve vagy az álomtudat tartalmának megfelelő tárgyakra szorítkozik. Az álombeli élményekre és a valóságosan megtörténtekre nézve is teljesen hiányzik az emlékezet éber állapotban, vagy pedig a valóságos eseményeket az alvajáró csak álmodni vél.

A kóros öntudatlanságnak ritkább, de orvos-törvénytörési szempontból igen fontos alakja, melynél az öntudat a roham egész tartama alatt megszűnt s e szerint az emlékezés is hiányzik, az úgynevezett *mania transitoria*, mely a testi és szellemi egészségnek közepette jön létre, átlagosan néhány óráig tart és kritikus alvással oldódik, melyből a beteg egészen tisztán, noha még néhány órán keresztül kissé tompult érzékekkel, bágyadtan és kimerülten jó magához. Súlyos erőszakoskodások ily állapotban nem ritkák. A törvénytörési szempontjából a legfőbb nehézség annak kimutatásában áll, hogy ily állapot a tett elkövetésekor valóban fennállott, a mi a kórkép mulékonyságával szemben, néha nem könnyű feladat.

A villámszerűen, leginkább ép, egész-

ségesnek látszó egyéneknél fellépő, az öntudatot elhomályosító vagy mélyen zavaró és reflex tetteket létesítő heves praecordiális félelmi érzetek képezik a *raptus melancholicust*, melynek orvos-törvényszéki jelentősége kiderül abból, hogy mint tisztán pszichikai visszahatás a roppant félelemre, vagy érzécsalódások és tévengések által okozta öntudatlan erőszakos tettek — öngyilkosság, gyilkosság, gyújtogatás — egészen az impulsív dühöngésig és örjöngésig jönnek létre. A cselekvés céltalan, mintegy convulsiv, kiméletlen. Az öntudati zavar a czélszerű eszközök megválasztását is kizárja, pszichologiai tekintetben nem valamely meghatározott rombolási cselekvés kivitele forog kérdésben, hanem a rettenetes kedélyállapotnak kényszerű feloldása, tekintet nélkül arra, hogy a tárgy emberélet avagy butordarab. A rettenetes érzet, a pszichikai érzéketlenség és a megszűnt fájdalomérzés minden czélt túlhaladó, kiméletlen, dühös cselekvést tételez fel. Az erőszakos tettek felszabadító, mintegy válságos hatása sohasem hiányzik. A kényszerű, organice feltételezett cselekvés és az öntudat zavara, melyek által a tettek, jelentőségének, következményeinek felismerése és méltánylása ki van zárva, a beszámításképesség feltételeit megsemmisítik. A mérgező anyagok befo-

lyása alatt fejlődő kóros öntudatlansági állapotok között első sorban felemlítendő a *részegség és öntudatlan részegség*. Orvos-törvényszéki tekintetben a részegségnek kétféle állapotát különböztetjük meg; olyat, melyben a külvilágnak és a saját egyéniségnek tudata még fennáll, vagy legfőlebb elhomályosodott és olyat, melyben az öntudat megszűnt. Elismerve a két állapot közötti átmeneteket, a szabatos megkülönböztetési jel az emlékezés mozzanatában rejlik, mely az ittasságnál legalább is summárisan fennáll, a teljes részegségnél azonban bizonyos időszakokban, vagy a részegség egész tartama alatt tökéletesen hiányzik. Ha valamely büntetendő tett a részegség időszakába esett, melyre azután emlékezéshiány áll fenn, akkor ebből — mielőtt az emlékezéshiány mint valóban jelenlevő állapotítatik meg — azt lehet következtetni, hogy azon időszak az öntudatlanság időszaka volt.

Az alanyi tényálladék kipuhatolására egyszerű ittasság eseteiben ritkán vétetik igénybe az orvosszakértő közreműködése. Rendszerint a bíró maga határoz az ittas egyén beszámításképesége fölött, tanúvallomások alapján, mely alkalommal az élvezett ital mennyiségét és minőségét, a tett körülményeit és az általános lélektani ismérveket érté-

kesíti. Az öntudatlanság a tett körülményeiből, nevezetesen a tett elkövetése utáni magaviseletből, a tettesnek elfogulatlanságából puhatolandó ki.

Sajnos körülmény, hogy a bíró az öntudatlanság fogalmát igen gyakran a szó közönséges értelmében, nem pedig jogi, lélektani értelemben veszi és a részeg egyén öntudatlanságát azért nem ismeri el, mert az illető a külvilággal még érintkezett, összefüggően beszélt és cselekedett, noha ily magatartás egyáltalán nem zárja ki annak lehetőségét, hogy valaki egyszersmind öntudatától meg volt fosztva, illetőleg nem tudta, hogy mit tett. Az öntudatlanságnak állapota nem zárja ki az öntudatnak részleges, pillanatnyi világosságát, mely a kitűzött kérdésekre való feleletet, czélszerű cselekvést megenged. Néha megtörténik, hogy az öntudatlanságig részeg egyének, közvetlenül erőszakos tettök után, nevöket és korukat szabatosan megmondják, pillanatnyi helyes felfogással bírnak, utólagosan azonban a történetekről mit sem tudnak. Ily tények azután a bizonyítási eljárásnál könnyen értékesíttetnek egyoldalúlag, ama nézet mellett, hogy a részeg nem lehetett öntudatlanságig részeg, daczára annak, hogy az emlékezés hiánya az öntudatlanság mellett szól. Phaenomenális tekintetben az alkohol

hatása kezdetben, közönségesen a lélektani működéseknek vegyi és tolulási folyamatok által közvetített fokozódása alakjában nyilvánul. Az emlékezés, a képzetek lefolyása és az akarattörekvések meg vannak könnyítve. A hallgatatag fecsegővé, a csöndes ember mozgékonyává válik. A fokozott önérzet bátorsághoz, merész fellépéshez vezet, a hangulat vidámmá válik, fokozott szükséglet nyilvánul izommozgásra, valóságos mozgási ösztön nyilvánul éneklés, kiabálás, nevetés, tánczolás, pajkos és gyakran cél nélküli cselekedetek alakjában. Az illem szabályai még élénken az öntudatban, az illető maga is fölismeri állapotát, tudomása van cselekedeteiről, még bizonyos mérvben uralkodik önmagán. Észrevétlenül azonban az alkohol növekedő hatásával az aesthetikai képzetek, erkölcsi ítéletek egész sorozata elenyészik, mely addig korlátozólag és ellenőrzőleg az egyén rendelkezésére állott.

Ez időszakban a részeg egyén teljesen elhagyja magát, kifecsegi jellemhibáit, a reá bízott titkokat, túlteszi magát az illemen és bevett szokásokon, cynikussá, gorombává, feleselővé és erőszakoskodóvá válik és mint-hogy állapotának öntudatát elvesztette, igen rossz néven veszi, ha részegnek nyilvánítják. Az öntudat elhomályosodásának ez állapota végre öntudatlanságba megy át, az

érzékek elenyésznek, képzelmekek és érzécsalódások jönnek létre, zavartság áll be és mély butasági állapot, dadogó beszéddel, bizonytalan, tántorgó mozgásokkal. Személyek és idegen vagyon pajkos megsértése, a nyilvános illemnek egészen a fajtalanságig menő megsértése, becsületsértés, felségsértés, agyonütés stb. képezik a részeg egyénnek gyakori jogsértéseit.

A tapasztalat azt mutatja, hogy sajátos alkati vagy különös esetleges föltételek közreműködése által, alkoholkicsapongások mérgezési állapotokat idézhetnek elő, melyek nem felelnek meg a közönséges részegség szabványának, hanem lényegökben és lefolyásukban mint hevenydühöngési elmezavar-rohamok nyilvánulnak és melyek *a kóros alkoholreactió állapotait* képezik. Ilynemű esetek általánosságban mint *mania ebriorum acutissima, mania ebriosa, mania a potu* jelezettek, minthogy a kórképet főleg maniakális tünetcsoport képezi, mely egészen a dühöngésig és ösztöni rombolási dühig fokozódhatik. Az alkohol élvezésére beálló ily kóros reactió, többnyire alkati hajlamosító okok által van feltételezve. Lényegileg megegyeznek abban, hogy az alkoholnak tódulást elősegítő hatása ellen a képességet csökkentik és az edénymozgató központok zavart be-

idegzése által tódulási vérbőségre szolgáltatnak alkalmat az agy azon részeiben, melyek a pszichikai működéseknek szolgálnak. Az agynak alkohol iránt mutatkozó kóros visszahatása nem ritkán szerzett tulajdonság. Kiváló fontosságúak e tekintetben a fejsérülések és agyrázkódtatások, lefolyt agy és agyhártyalobok, idiopathikus elmebántalmak és hagymáz, melyek után gyakran alkohol intolerantia marad vissza és relativ alkoholkicsapongások átmenő elmezavar esélyeit idézik elő. Az alkohol iránti intolerantia gyakran agybántalmakra való öröklékenységi hajlamnak jelét képezheti és rendellenes reakciója lappangó agybántalmak korai tünete lehet; így már az idült alkoholmérgezés korai szakaiban, a dementia paralytika és más önszenvi agybántalmak előzményi szakában, nevezetesen eskórban szenvedőknél is észlelhető, kik az alkoholkicsapongásokat általában rosszul tűrik és kiknél ezek görcsös rohamokat vagy dühögési rohamokat is előidézhetnek. Azonban ily előzetes hajlamosság nélkül is előállhat a reakcióeredmény, ha a részegséggel oly káros hatások találkoznak, melyek az alkohol tódulási hatását fokozzák vagy előmozdítják. Ide tartoznak első sorban a hirtelen beható, heves indulatok, melyekre a részeg egyén a nélkül is hajlandó, testi meg-

erőltetés, táncz stb. által, nemi izgalmak, ivás éhgyomorra, magas külső hőmérsék, a nap heve, bódító anyagoknak elegyítése az italhoz, s erős szivarok szívása. Kiválóan heves indulatok összeköttetésben alkoholkicsapongásokkal jönnek itt első sorban tekintetbe; nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a két tényezőnek behatása között, az alkohol által okozott mérsékelt agytódulásnak hosszabb időszaka lehet, mely alatt az illető még egészen értelmesen viseli magát, míg végre, valamely beható indulat többlete által nemszabad állapot idéztetik elő.

A szellemi működésnek átmenő heveny zavarai, nem ritkán bódító és aetherikus anyagok általi mérgezéseknek következményei. *A mérgezés folytán létrejött heveny elmezavarban*, mely határozottan érzéksalódásokban és tévengésekben, dühös izgalomban, dührohamokban, a praecordiális nyomottságnak félelemrohamokkal párosult állapotaiban állhat, elkövethek jogellenes cselekmények, melyeknek beszámíthatlansága további bizonyításra nem szorul. A mérgező anyagok közül felemlítendő a hyosciamus, bürök, datura stramonium, belladonna, mérgező gombák, továbbá bizonyos aetherikus olajok, pl. absynth. Mérgezési tévengések az opium és haschisch élvezésénél, továbbá ólommérgezésnél is előfordulhatnak.

Aether és chloroform használatánál, főleg a tökéletes kábultság időszaka előtt, tévengések, sőt dühöngési izgalmak is észleltettek, melyek alatt az illető aggressive lépett fel.

Testi betegségek lefolyásában, nem ritka tünetményt képez a pszichikai működések együttes szenvedése, melyet *delirium febrile inanitionis* és *delirium nervosum*nak nevezünk, és mely öntudati zavarban, felfogási zavarban, központi érzékzavarban és képzetzavarban nyilvánul.

A tévengés rendszeren súlyos, lázas betegségek, nevezetesen az ú. n. fertőző bántalmak (*kanyaró, vörheny, himlő, orbáncz, váltóláz, hagymáz*) lefolyásában észlelhető. Különös figyelmet érdemel a *váltóláz*, melynél nemcsak a lázrohamok tetőfokán, a láz és az agytorlódás fokozódásaival léphetnek fel dühöngési tévengések, hanem mindjárt kezdetben, a valóságos lázroham helyett, félelmetes tartalmú tömeges érzécsalódások és heves félelem által jellegzett tévengés léphet föl, melyben súlyos erőszakoskodások lehetségesek. A váltóláz ez álcázott alakjánál, az öntudatzavar többnyire mély és az emlékezés rendszerint hiányzik.

Tévengés alacsony hőmérsékű betegségeknel és láztalan kórállapotoknál is előfordul-

hat, ha az illető egyén idegkóros alkat alapján kórosan izgékony agygyal bír, így p. o. idegszábák, tartós álmatlanság, fájdalmas sérülések alkalmatszolgáltathatnak tévengések kitörésére.

A kóros öntudatlansági állapotok határain belül foglalnak helyet *az indulatállapotok*. Az épélettani föltételek között létrejött indulatos tetteket az igazságszolgáltatás nem hagyhatja büntetlenül, azonban mégis szigorúan elkülöníteni igyekszik azokat a külső eredményükben teljesen egyenlő, de pszichikai nyugalom és egyensúly állapotában elhatározott és elkövetett tettekből és az előbbieket egészen másképen minősíti és enyhébben bírálja meg. De a törvényhozó még tovább megy, midőn az önhibán kívül eredő indulatnak bizonyos cselekményeit egyenesen büntetlennek nyilvánítja, mint p. o. a jogos védelem határainak túllépését, félelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból. A jelzett lélektani momentumok között véghezvitt törvényellenes cselekmények büntethetőségére nézve tehát a törvény a bírónak bizonyos latitudot ad, melyen belül a lélektani indokok alapján építi fel ítéletét. Léteznek azonban a kedélymozgalom által előidézett lelki állapotok, *kóros indulatok*, melyek nem az épiléktan szabványai szerint bírálhatók el és melyeknek tartama és belterjessége a kivételes lelki állapot-

nak kóros jelleget kölcsönöz. A szabatos vizsgálat ily esetekben azt mutatja, hogy szorosán véve már nem is indulatokról, hanem átmenő elmezavarokról lehet csak szó, melyek kifejlődésére az indulat csak alkalmi okot szolgáltatott. Csaknem kizárólag lehangoló vagy ú. n. haragos indulatok ezek, melyek mély hatást gyakorolnak, ellentétben a nagy terjedelmű indulatokkal, melyek gyorsan kiegyenlítődnek és rendszerint nem vezetnek az öntudat elvesztéséhez. Ezen kóros indulatállapotok nem az éplélektan, hanem az elmekórtan körébe tartoznak, megítélésükre nem a bíró, hanem a szakértő orvos hivatott, mert lényegükben az átmenő elmezavarnak alakjait képezik. Az ú. n. kóros indulatok keletkezési módja, az indulatnak az edénymozgató idegrendszerre gyakorolt nagy behatásában keresendő, mely behatás folytán, akár edénygörcs, akár edényhűdés által az agyban kóros vérkeringési állapotok létesíttetnek, melyek bár az indulati állapot alapján fejlődött hűdéses vagy görcsös folyamaton alapulnak, mégis az indulatnak mint alapfolyamatnak szétoszlása után is önállóan tovább fönállanak, mert gyors kiegyenlítésre képtelenek és klinice egy hosszabb-rövidebb ideig tartó, de múló jellegű elmezavarban nyilvánulnak.

Valamely indulat rendellenes intenzitású

és tartós vérbőségű (edényhűdés) vagy vérszegénységi (edénygörcs) hatásának szükségképen a központi szervben már előbb meglevő működési elváltozásokon *kell* alapulnia és ilyenekre visszavezethetőnek *kell* lennie. Fenforoghat az afficiáló képzet ellenében a pszichikai ellentállási képesség csökkenése és ezen folyamat mellett mintegy másodlagosan, az indulatfolyamatot kísérő somatikus tüneteknek, főleg a vasomotorikus tüneteknek, tartamra és intenzitásra nézve rendellenes jelentkezése, a vasomotorikus központ is rendellenesen ingerlékeny vagy rendellenesen kimeríthető, vagy pedig az indulati shok által szokatlan módon afficiált lehet. Már most úgy a pszichikai, valamint a vasomotorikus központoknak ezen működési megváltozása a központi idegrendszernek megbetegedésére vagy gyengült voltára kell hogy visszavezethető legyen és tényleg kóros indulati állapotoknál kivétel nélkül találkozunk az agynak veleszületett vagy szerzett gyöngeségi állapotaival a kedély és vasomotorikus tonus tekintetében.

A veleszületett és ezért állandó jellegű ellentállási képtelenség egy organikus, többnyire örökölt terheltségnek részlettünete, ritkábban consecutiv tünete, az agynak kifejlődését fiatal korban károsító és pszichikai defectusokat létesítő behatásoknak, a minők

p. o. hevenybetegség, önfertőzés, fejsérülés, ránggörcsök stb.

Az indulatokkal szemben nyilvánuló szerzett gyöngeség tartós vagy múló lehet. A szerzett tartós gyengesség vagy kifejlődött agy súlyos bántalmainak, fejsérülés, napszúrás, gutaütés, agyhártyalob, elmebántalom, hagymáz stb. maradéka, vagy pedig a központi idegrendszernek még kevésbé kifejezett, eshetőleg lappangó kórállapotainak, p. o. alkoholismus chronikus, lues cerebralis, dementia paralytika, epilepsia, hysteria stb. tünete. A szerzett múló gyöngesség feltételezve lehet a központi idegrendszer működési gyengültsége által, mely az alvást, a táplálkozást és a vérképződést befolyásoló idült kóros folyamatokon alapulhat — állandó psychikus ingerületek által, minők p. o. indulatok, szenvedélyek, bú, gond, intellectuális túleröltetés — továbbá a vérveszteség, a szoptatás, a menstruációs folyamat gyengítő behatása által. Végül valamely indulatfolyamat alkalmat szolgáltat, átmenő elmezavarra, a mennyiben egyidejűleg cumuláló és a vasomotorikus tonust leszállító befolyások érvényesültek. Ily kóros indulatállapot kórodai képe sem felel meg az indulatnak, hanem inkább az elmezavar-nak, mert jellegeztetik, vagy a képzetek stuporosus gátoltsága és az öntudat homá-

lyosodása által, vagy mélyen zavart apperceptió mellett a képzeteknek álomszerű zavart összekúszálásában mint a külvilágnak illusorikus félreismerésével összekötött hallucinatorikus delirium, vagy pedig mint haragos dühöngés, mi által megközelíti a transitorikus dühöngés kórképet. Az indulathatás e magaslatának megfelel egy további kórodai momentum, az öntudat mély zavara, mely egészen annak felfüggesztéséig fokozódhat és az ebből szükségképen eredő elhomályosodott, hézagos, vagy pedig egészen hiányzó emlékezés. Az érintett aetiologikus és klinikus tényeknek megállapítása fogja azt az alapot képezni, melyen felépül az orvosi vélemény és melyet támogat a tett kritikája, melynek tervtelensége és kiméletlensége a szellemi élet zavarát legalább is valószínűvé teszi. A kóros indulatban, mint egy kóros öntudatlansági állapotban véghezvitt cselekmények, beszámítás alá nem eshetnek.

Végül a kóros öntudatlansági állapotok fejezetébe tartoznak a szülőnő és a közvetlenül szült nő gyakran jelentkező mély öntudati zavarai, illetőleg öntudatlansági állapotai, melyek a törvényellenes cselekedetek bő forrását képezhetik.

Itt első sorban előtérbe nyomulnak *a kimerülési állapotok*, melyek alatt a világra

jött kisdéd, gondozás hiányában elpusztul, továbbá a szó szorosabb értelmében vett *kóros öntudatlansági állapotok*, melyek alatt az anya, a közismert psychikus és somatikus tüneteknek összműködése által létesült súlyos kedélyi izgalomban, haragos indulatban, deliriumban eshetőleg érzékcsalódásai folytán gyermekének élete ellen látszólagos tervszerűséggel agresszív tör és a testi fájdalmak, valamint somatikus komplikációk alapján fejlődő *érzéki zavarok*, melyek az öntudatlan cselekvésnek képezik alapját. (L. KRAFFT-Ebing f. Babarczi SCHWARTZER OTTÓ: Törvénytörési elmekórtan II. k. XI. f., KRAFFT: Die transitorischen Störungen des Selbstbewusstseins, SCHWARTZER O.: Die Bewusstlosigkeitszustände als Strafausschliessungs-Gründe, SCHWARTZER O.: Die transitorische Tobsucht, eine klinisch-forensische Studie, Babarczi SCHWARTZER O.: Psychiatrische Jegyzetek I. k. 3. f.)

A bűncselekmény elkövetésére irányuló szándék a felismerést, vagyis az értelem bíráját és szabadságát tételezi fel; a jelen §. kimondja, hogy beszámíthatóságot nem ismer a büntető törvény, ha a tett véghezvitelekor e két elem egyike hiányzott; mert ez esetben szándékos tett nem követtetett el; büntetendő cselekmény nem jött létre.

Kétségtelenül fel fog tűnni, hogy e sza-

kasz szövegezésénél más methodus követtetett, mint az 1843-ik törvényjavalat 73-ik §-ának ugyanezen eszmét kifejezni célzó szövegezésénél, mely az elmezavar vagy felismerő tehetség hiányának eseteit limitative jelöli meg. Köztudomású dolog, hogy e szövegre vonatkozólag annak idején Mittermaier is észrevételeket tett, ámbár az értelmi tehetség hiánya eseteinek limitativ felsorolása az előbbi törvénykönyvekben csaknem általános volt; még az 1851. évi porosz büntető törvénykönyv 40. §-a is, a francia büntető törvénykönyv 64. §-ának mintájára, az őrülteket és a hülyéket (wahnsinnig oder blödsinnig) említi, sőt még az 1861. évben hatálybalépett bajor büntető törvénykönyv 67. §-a is; de ez már csakis exemplifikative jelöli meg a felismerést és az önelhatározást kizáró okok között a hülyeséget, az őrültséget, az őrjöngést (Raserei) és a részegség legmagasabb fokát; mindazonáltal az előrehaladt psychiatria tanainak eredménye szerint «vagy hasonló okok» záradékkal kimondva, hogy a különös megjelölt okok által nem tartja kimerítve a felismerést kizáró eseteket.

A német birodalini büntető törvénykönyv 51. §-ában a szakértőknek beható tanulmányai alapján elmellőztetett a porosz büntető törvénykönyvnek szövegezése, mely szerint az

elmezavarnak két neme, az örültség és hülyeség emeltetett ki, s e helyett az öntudatlan állapot és az akarat szabad elhatározását kizáró elmezavar egész általánosságban emeltetnek ki a beszámítást kizáró okok között. Ugyanily eredményt tüntet fel az olasz büntető törvénykönyvnek legújabb javaslata is, melynek előkészítésénél az orvosi szakértők szintén a legbehatóbban megvitatták a kérdést, s egyhangulag azon véleményüket nyilváníták, hogy az elmezavar egyes fajainak felsorolása a törvényből kihagyandó.

Azon alapos tanulmányok, melyeknek tárgyát e fenforgó kérdés e két államban képezé, tulajdonává lettek az egész polgárisult világnak, s elegendők arra nézve, hogy a feladat teljes tudatával s mindenik rendszer előnyeinek és hátrányainak, valamint a kifejezések horderejének teljes ismeretével állapíttassék meg a nagyfontosságú intézkedés.

A feladat, a mennyiben a szellemi hiányt illeti, igen egyszerű: kifejezni kell azt, hogy csupán az esetben számítható be a külsőleg büntettet, illetőleg vétséget képező cselekmény, ha tettese tudva és akarva követte el azt, a mit elkövetett. De a mily egyszerű a feladat, oly nehézséggel van összekötve annak kifejezése, a törvénykezés céljaira szükséges tüzetességgel, oly kifejezése ugyanis, hogy

mindaz megmondassék, a mit megmondani kell, de egyúttal kizárassék annak lehetősége, hogy a szavaknak messzebb terjedő, s bizonyos pszichológiai irányra való tekintettel, veszélyes értelmezés tulajdonítható.

A törvény 76. §-a külön megjelöli az esetet, ha a tettes «öntudatlan állapotban» volt. Ezzel az alvajárás, az álomkór s a részegség azon foka, mely az embert öntudatától teljesen megfosztja, s hasonló, az öntudatot teljesen megszüntető állapotok teljesen meg vannak jelölve, s egyszersmind megkülönböztetve az elmekór eseteitől. Elég van téve ez által a szaktudósok tapasztalatain alapuló azon felismerésnek és megállapításnak, hogy vannak állapotok, melyekben az ember nem tudja, mit cselekszik, ámbár elmetehetsége nincs megzavarva. Ha ily eset áll elő, s ha ily állapotban oly tett követtetett el, mely külsőleg büntettet vagy vétséget képez: a magyar bíró megtalálja a törvényben, minden mesterséges értelmezés nélkül, a beszámítás kizárását megrendelő szabályt, s ennél fogva a törvény szavainak egyszerű reprodukciójával utasíthatja az orvost annak megállapítása végett: vajjon igaz-e, hogy a konkrét esetben a cselekmény elkövetésekor öntudatlan állapotban volt a tettes?

A törvény második tétele kizárja a be-

számítást, ha a tettes «elme-tehetsége meg volt zavarva, s e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt»; mely betegségek azok, melyek az elme-tehetséget megzavarják? hány ilyenemű kórállapot létezik? melyek annak nemei és fajai? mely fajok foglaltatnak e vagy ama generikus elnevezés alatt? Az örültség, a hülyeség, a téboly, a mánia, az idiotismus, mindez s ezeknek egyes alosztályai, az orvosoknak saját szaktudományuk szerinti meghatározásának tárgyául marad fenn. A bíró nem fogja utasítani az orvost annak meghatározására, vajjon a tettes pyromániában szenvedett-e, midőn másnak tulajdonát felgyújtotta, hanem azon kérdést fogja csupán hozzá intézni: «vajjon meg volt-e elme-tehetsége zavarodva oly fokban, hogy e miatt elhatározási képessége ki volt zárva?» A szabad elhatározási képességnek szoros összefüggésbe hozatala a megzavart elme-tehetséggel, azon szempontból szükséges, mert mint ezt Berner igen helyesen megjegyzé, ámbár az elhatározási képesség kizárásának csak a fenyegetésre és az erőszakra szorítása, mint ezt a porosz büntető törvénykönyv tévé, nem teljesen megfelelő; mégis kevésbé veszélyes, mintha a szabad akarat hiánya önállólag állíttatnék fel a beszámítás kizárásának tényezőjeül, s ez által az izgatottságban,

a szenvedély hullámozásai alatt, a vágyak s ösztönök ingereinek, a boszunak, a haragnak, vagy a gyűlöletnek befolyása alatt elkövetett bűntettek eseteiben alkalom nyitnának, e cselekményeket is oly állapotban elkövetetteknek tekinteni, melyben a szabad akarat ki volt zárva. A szenvedély, az indulat elhomályosítja ugyan az értelmet, s akadályozza a tiszta felismerést, de nem szünteti meg a szabad akaratot; igenis nehezíti a választást, a mennyiben erős motivumául szolgál a bűntett elkövetésének; de a választási képesség és így a szabad elhatározás ez által nincs kizárva. (Anyaggy. 1. köt. 502., 503., 505. és 506. t. a törvényjavaslat ministeri indoklásából.)

Öntudatlan vagy elmezavart egyének reábirása bűncselekmény elkövetésére nem felbujtás, hanem tettes-ség.

Nem érdektelen és vitás kérdés az, hogy milyen részese a bűncselekménynek az, a ki elmebeteg egyént valamely bűncselekmény elkövetésére csábít? felbujtó-e az, vagy tettes? A törvény indoklásában e tekintetben a következőket találjuk. A felbujtás fogalom meghatározása feltételezi, hogy a szándéknak a tettesben is léteznie kellett, mielőtt a bűntettet elkövette; vagyis a felbujtás által el kellett határoztatnia arra, hogy a cselekményt szándékosan véghezvigye. A felbujtás tehát másnak szándékos reábirása valamely bűntett vagy vétség szándékos elkövetésére. E szerint

a felbujtás a tettesben is feltételezi a dolust, csakhogy ennek dolusa a felbujtó által dolose idéztetett elő. Hogy a felbujtott tettes is dolose cselekedett legyen, illetőleg, hogy szándékosan követte legyen el a törvényszegést, ezen mozzanat épen oly lényeges, mint a többi, mert ha a tettes nem szándékosan követte el a törvényszegést, ha például elmetehetése meg volt zavarva, vagy ha nem volt még 12 éves, mely időn alól ugyanis érett akaratot, beszámítható és önelhatározást nem fogad el a törvény; vagy ha a hatás olyanmű és oly fokú volt, hogy az akarat szabadon nem működhetett, hogy a nemakarás lehetősége ki volt zárva, tehát kényszer állott elő, ily esetekben felbujtásról nem lehet szó. Reábírni ugyanis egészen mást jelent, mint kényszeríteni. Az ily esetek hasonlóak azokhoz, melyekben valaki mechanikai eszközt használ a büntett véghezvitelére; mert a megkülönböztetésre vagy akaratra nem képes lény, csupán öntudatlan és szabadság nélküli eszköz más kezében. Ez okból nem a felbujtásnak, hanem magának a büntett elkövetésének terhe sújtja azt, a ki bűnös céljainak kivitele végett ily eszközt használ. (Anyaggy. I. k. 456. s k. l.)

Több esetet találunk a judicaturában, a melyben azt, a ki 12 éven aluli gyermeket

bűncselekmény elkövetésére reábírt, tettes gyanánt ítélte el a kir. Curia, minthogy pedig e tekintetben az elmebeteg a. gyermekkel ugyanazon szempont alá esik, kétségtelen, hogy öntudatlan, vagy elmebeteg egyénnek rábírása a bűncselekmény elkövetésére nem felbujtást, hanem tettességet állapít meg.

A beszámításra vonatkozó jogszabályok kihágások eseteiben is alkalmazandók.

1879. LX. t.-cz. 12. §. A büntettekről és vétségekről rendelkező büntető törvénykönyv általános határozatai, a mennyiben a jelen törvény ellenkezőt nem állapít meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók.

Jegyzet.

A beszámítás kizárására vonatkozó jogszabályok a kihágásokra is alkalmazandók lévén, ebből következik, hogy a ki öntudatlanul, akaratának elhatározási képessége nélkül cselekszik, annak semmiféle büntetendő cselekményt beszámítani nem lehet. Ugyanazért a részegség büntetését megállapító 84. §. is csak akkor alkalmazható, ha a nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban megjelent egyén nem volt annyira részeg, hogy ezáltal öntudata és szabad elhatározása teljesen kizáratott. Ez azonban csak a vétlen részegségre áll, ha valaki gondatlanságból vagy szándékosan önmaga idézte elő részegségét, a 84. §. alapján elítélhető. (Illés: a kihágásokról szóló m. büntetőtörvények. Budapest, 1892. 30. l.)

Bűnügyi esetekben a szakértői jelentés mintául a következő Casuistikát közlöm.

A tekintetes —i törvényszék büntető **Casuistica.**
osztályának . . . évi . . . hó . . . -án . . . sz. *Lopás bűntettével*
a. k. hivatalos felszólítása folytán lopás bűn- *vádolt U. T. ne-*
tette miatt vádolt s fogva levő U. T. elme- *hezköros butaság-*
beli állapotát, a vizsgálati iratok áttanulmányo- *ban szenved s ezen*
zása mellett . . . évi . . . hó . . . -tól . . . hó *elmebajnál fogva,*
. . . -áig megvizsgálván, ezen vizsgálatunk *akaratainak szabad*
eredményét s arra alapított véleményünket a *elhatározási képes-*
következőkben terjesztjük elő. *ségével nem bír s*
a bűnvádi cselek-
mények elkövetése-
kor sem birt. El-
mebaja gyógyíthat-
lan. Közveszélyes
voltánál fogva té-
bolydai (elmebeteg
ápoldai) elhelyez-
telése szükséges.

* * *

Előzmény: U. T. 24. éves, r. k., hajadon, —i születésű cselédleány; az előzményi adatokra nézve csak hiányos felvilágosítást ad, szüleit nem ismerte, a cigányok közt nevelkedett fel. Havi tisztulása rendetlenül jelentkezett. 20 éves korában öngyilkossági szándékból fel akarta magát akasztani. Ezen idő óta öntudatelvesztéssel járó görcsös rohamokban szenved, melyek különféle, rövidebb-hosszabb időközökben jelentkeznek.

Iskolába nem járt, írni és olvasni nem tud. Könnyelmű, erkölcstelen egyének társágában kicsapongó életet folytatott. Több ízben követett el lopásokat, mígnem kitiltatott a fővárosból, a hova azonban csakhamar

visszatért s folytatta romlott életmódját. Itt újabb lopásokat követett el, kis leányokat félre eső helyekre csalva, fülbevalóiktól megfosztotta. E miatt indíttatott meg ellene a bűnvádi eljárás. A kihallgatott tanúk közül X. azt vallja, hogy U. T. nyavalyatörésben szenved s ezen baj hetenkint háromszor-négyszer is rájött. Ilyenkor elesett, száján véres hab jött ki. Y. tanú szerint U. T. vádlott nőre gyakran rájött a nyavalyatörés, a midőn eszméletét veszve, összeesett, kezét és lábát a görcs összehúzta. A végtárgyalás alkalmával jelen volt orvosszakértő a tárgyalás folyamán kifejezett epilepsiás rohamot constatált nála. Ebből kifolyólag U. T. elmebeli állapotának megfigyelése rendeltetett el.

* * *

Vizsgálat: U. T. jól fejlett és táplált, magas termetű, hajzata fekete, homloka alacsony, felfelé erősen összetér, szűkült. Koponyaméretei: hosszátmérő: 181, harántátmérő: 143·5, magasság: 108, körzet: 530 mm. Testmagassága: 159 cm. Pofacsontjai kiállóak. Irise kékes szürke, a bal láta kissé tágabb mint a jobb, mindkettő elég jól reagál. Nyelvében és kezében reszketés észlelhető. Térdreflexe mindkét oldalt renyhe. Érzékszervei

jól működnek. A szív és nagy vérerek hangjai tiszták, a tüdőben semmi elváltozás sem észlelhető. Szívtáji nyomás, szédülés érzete által bevezetett nehézkóros rohamokban szenved, melyek alatt eszméletét veszítve, összeesik, szemtekéi felfelé fordultak, összetérnek, szája habzik, végtagjaiban, majd egész testének izomzatában rövid ütemű, majd tartós rángások összehúzódnak mutatkoznak, mi alatt teste ide-oda hányatik, látái tágultak, nem reagálnak, a cornea érintésére nem csíptet szemhéjaival, a köztakaróra gyakorolt csípésekre nem hat vissza. Arcza elsápad, majd kivörösödik. 5—10 percz múlva magához térve, kábultan, bamba arczkifejezéssel néz szét maga körül, fejét fájlalja, nyugodni óhajt.

Ilyenkor úgy érzi magát, mint ha összetörték volna.

Magaviselete bamba, bátortalan. Testmozgásai lomhák. Többnyire félrehúzódik, kevés beszédű. Felfogása nehézkes. Résztvetlen. Néha azonban, különösen a hosszabb vizsgálatnál ingerülten kifakad, hogy mit hurczolják ide-oda, mit szekirozzák, akasszák fel, ha akarják. Bünvádi cselekményeit időnkint beismeri, míg máskor tagadja. Beszéde vontatott. Elnyújtott, monoton hangon beszél. Mondatképzése igen egyszerű s gondolatainak kifejezésekor gyakran ismétli ugyan-

azon szavakat s az «izé»-vel segíti ki magát. Ismeretei felette korlátoltak, ítélő-következtető műveletei sok tekintetben gyermekesek, korával egyáltalában nem arányosak. Szellemi fogyatkozásának megvilágítására szolgáljanak a következő feleletei:

Kérdés: Ki vezeti a község, a falu ügyeit?

Felelet: Nem tudom, soha sem voltam falun.

K. Ki a polgármester Budapesten? *F.* Nem

tudom, mi az a polgármester. *K.* Ki a leg-

nagyobb úr az országban? *F.* A királyi ügyész.

K. Hát annál nincs nagyobb úr? *F.* Azt

hallottam, a Jóska király. *K.* Hány király van

az országban? *F.* Több király. *K.* Mire való

a király? *F.* Hogy a rablókat elítélje. *K.* Hát

magát ki ítélte el? *F.* Az ügyész. *K.* Mennyire

F. 2¹/₂ évre. *K.* Ki mondta ki az ítéletet?

F. Hát közepébe ült egy úr. *K.* Hát ez ki

lehetett? *F.* Csak az is ügyész lehetett. *K.* Mi

az az adó? *F.* Hát pénzt fizetnek. *K.* Mire

való az adó? *F.* A kik dolgoznak a ház

körül, azokat fizetik. *K.* Volt már templom-

ban? *F.* Nem voltam. *K.* Miért nem? *F.*

Mert nem hívtak. *K.* Miért kell menni a

templomba? *F.* Imádkozni. *K.* Kihez kell

imádkozni? *F.* Jézuskához. *K.* Nem az Isten-

hez? *F.* Isten és Jézuska, az mindegy. *K.*

Miért kell imádkozni? *F.* Hogy az Isten

segítsen. *K.* Magának nem volt szüksége?

F. De igen, kértem, hogy segítsen, de nem segített és azért én sem gondoltam rá. — A további kérdésre azt feleli, hogy csak a börtönben ment gyónni, a hol az őrmester figyelmeztette, hogy menjen. *K.* Mi az a gyónás? *F.* Az ember súg valamit, bűnököt a pap fülébe, a pap kéri a Jézuskát, hogy segítsen. *K.* Szabad lopni, ölni? *F.* Nem szabad. *K.* Miért nem? *F.* Mert becsukják az embert. *K.* De ha nem tudják meg? *F.* Dehogyan nem tudják azt. — A számmíveleteket nehézkesen oldja meg. A hónapok neveit csak össze-vissza, minden sorrend nélkül s kihasználásokkal mondja el s megjegyzi, hogy azért nem tudja jól, mert «majd mind egyformák». Azt azonban tudja, hogy egy évben 12 hónap van. A folyó napot jól jelzi, de a hónapot nem. A ünnepek közül csak a karácsonyt és húsvétot ismeri. Az elébe adott zsebórán csak hiányosan mutatja meg miként történik az időjelzés. Az időt és neveket nem rögzíti jól emlékezetében. Magát egészségesnek mondja, s kifakad a vizsgálat ellen. Csekély számú fogalommal rendelkezik. Gyámoltalan. Étvágya és álma kifogástalan.

* * *

Vélemény: A vizsgálatból kiderül, hogy lopás bűntettével vádolt U. T. nehézkegyes

butaságban szenved s ezen elmebajánál fogva akaratának szabad elhatározási képességével nem bír s a bűnvádi cselekmények elkövetésekor sem bírt. Elmebaja gyógyíthatlan, közveszélyes voltánál fogva tébolydai (elmebeteg ápol dai) elhelyeztetése szükséges.

* * *

Indokolás: A vádlott nő egész előélete, az erkölcstelen, tétlen életmód, a lopásokra való nagy hajlam, a szervezeti és szellemi tünetek: az alacsony, felfelé összetérő, szűkült homlok, kiálló pofacsontok, látakülönbözet, nyelv- és kézreszketés, a renyhe térdreflex, az ügyetlen, bátortalan, bamba magatartás, a lomha testmozgás, a nehézkes felfogás, a felette korlátolt ismeretkör, az ítélő-következtető műveletek gyermekes, a korral nem arányos volta, a fogalom szegénysége, a primitív mondatképzés, a vontatott, színtelen beszéd, az emlékezetnek a számadásokra és tulajdonnevekre vonatkozó gyengesége, az erkölcsi és vallásos fogalmak tökéletlensége, homályossága, a hiányos tájékozódás, az ingerlékenység, indulatosság, továbbá az orvosszakértőileg is constatált, szívtáji nyomás és szédülés által bevezetett, öntudatlansággal, görcsös rángásokkal, a reflex-ingerlékenység felfüggesztésével járó

s kábultsággal oldódó rohamok együttesen azt bizonyítják, hogy U. T. nehézkóros butaságban szenved.

Az ilyen egyének korlátolt felfogásuknál és ítélőképességüknél fogva s a helyes megfontolást eredményező értelmi műveletek fogyatékosága mellett nem tudják kellő módon mérlegelni ama korlátokat, melyeket a társadalmi rend a kölcsönös jogok biztosítása szempontjából az egyéni vágyak, törekvések, szenvedélyek elé von, miért is könnyebben követnek el büntetendő cselekményeket, a nélkül, hogy azok erkölcsi, jogi jelentőségét felfogni képesek lennének.

Kelt

Dr. N. N.

Dr. N. N.

* * *

A tekintetes —i törvényszék büntetőosztályának . . . évi . . . hó . . .-án . . . sz. a. k. hivatalos felszólítására gyilkosság büntettének kísérletével vádolt W. Z. elmebeli állapotát a vizsgálati iratokkal egybevetve, . . . évi . . . hó . . .-tól . . . hó . . .-áig megvizsgálván, ezen vizsgálatom eredményét s *arra alapított véleményemet* a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

* * *

Gyilkosság büntettének kísérletével vádolt W. Z. tébolyodottságban szenved s bűnvádi cselekményét ezen elmebetegségének befolyása alatt követte el. Önmagára és a közbiztonságra nézve veszélyes, miért is lébolydai elhelyeztetése szükséges. Az elmebaj a gyógyulásra kevés kilátást nyújt.

Előzmény: W. Z. 33 éves, reform.—i születésű, férjes, földmíves nő, apja előtté ismeretlen betegségben, anyja tüdősorvadásban halt el. Egy testvére él és egészséges. Családjában — állítólag — sem elme-, sem idegbaj nem fordult elő.

Havi tisztulását 13—14 éves korában kapta meg először, a terhességi időszakot leszámítva, mindig rendszeren jelentkezett. Hét gyermeke volt, háromszor pedig elvetélt. Szülései rendszeren folytak le. Állítása szerint 7—8 éves korában valami súlyos betegséget állott ki. Koponyasértést nem szenvedett el. A szeszes italokat élvezte. Kevés ideig járt iskolába, írni és olvasni nem tanult meg. A szülei háznál nevelkedett fel, később szolgálatba állott. 16 éves korában férjhez ment s férjével egy ideig békességben élt, később azonban féltékenykedni kezdett rá s egy cselédleánynyal való viszonynyal gyanúsította. Ezen körülmény többször szolgáltatott alkalmat összeszólalkozásra és czivódásra, mialatt férje tettleg is bántalmazta. W. Z. a férje részéről tapasztalt rossz bánásmód miatt való elkeseredésében elhatározta, hogy megöli férjét. Ezen elhatározását még inkább megérlelte benne egy újabb összeütközés. Éjjel megleste, midőn férje elaludt s ekkor kivette a magánál rejtegetett borotvát s azzal

két metszést ejtett alvó férje nyakán s aztán félelmében a közeli sűrűségbe rejtőzött.

W. Z. úgy a csendőrség, mint a vizsgálóbíró előtt beismeri tettét, melynek okául férje hűtlenségéből és rossz bánásmódjából eredő elkeseredését hozza fel. A vizsgálóbíró előtt azt adja elő, hogy a tett estéjén izgatott volt, nem tudott aludni, három ördög közeledett felé s biztatta, hogy vegye ki zsebéből a borotvát. Midőn férje elaludt, a három ördög ismét megjelent előtte s nógatta, hogy vágja el férje gégéjét. Végre engedve az ösztönzésnek, elkövete a cselekményt. Azt is állítja a vizsgálóbíró előtt, hogy férjét rajtakapta a kamrában, a mint a leánynyal közösült. A végtárgyaláson azon kérdésre, hogy miből következtette, hogy férje megcsalta? azt válaszolta: «Láttam többször a leánynyal beszélgetni, egy ízben is láttam, hogy férjem a leány előtt állott s bajuszát pödörte, a leány pedig hajtogatta magát előtte». A további kihallgatás folyamán előadja, hogy egy cigányasszony ment hozzá, a kit férje szeretője küldött oda s az azt ígérte, hogy férjét visszahódítja számára, de az a leány javára járt el.

Férje és a leány tagadják, hogy viszonyuk lett volna egymással. Férje azt is mondja, hogy indokolatlanul volt rá félté-

keny s gyakran leskelődött utána. Kártyavető czigányasszonyokhoz fordult s ez még inkább összekeverte gondolkodását.

A kihallgatott tanúk sem igazolják be a vádlott nő ama állítását, hogy férje a kérdéses leánynyal viszonyt folytatott volna. R. tanú azon nézetet nyilvánítja, hogy W. Z. nem tökéletes eszű. I. tanú azt vallja, hogy W. Z. a bűncselekmény után nagyon zavartnak látszott s említette, hogy három ördög ment hozzá s biztatta, hogy vágja el férje gégejét.

W. Z. a fogházban több ízben követett el öngyilkossági kísérletet s nagyobb fokú izgalmak észleltettek nála. Ezen alapon elmebeli állapotának megfigyelése rendeltetett el.

* * *

Vizsgálat: W. Z. mérsékelten fejlett és táplált, 150 cm. magas, hajzata barna. Koponyaméretei: hosszátmérő 175, harántátmérő 144, magasság 110, körzet 520. mm Szemei neuropathikusak (a sclera élénk kékes színben tűnik át.) Irise sárgásbarna, pettyezett. A jobb láta jóval tágabb, mint a bal, kissé renyhébben reagál. Nyelve erősen reszket. A bal arczfélen, főleg az ajk körül rángások mutatkoznak. Arczbőre barnavörösesen

elszinesedett. Térdreflexe élénk. Behunyt szemmel nem ingadozik. A bal ovarialis táj nyomásra érzékeny. A szív és nagy vérerek hangjai tiszták, a tüdőben nincs eltérés. Nehézkóros rohamokban, szédülésekben nem szenved. Álma zavart, éjjel gyakran felijedezik. Láztalan.

A megfigyelés első időszakában nyomott, gátolt, testmozgásai lassúk, a kérdésekre alig felel s könnyen válik ingerültté. Kedvetlensége oka felől kérdeztetvén, azt mondja, hogy vele éjjel-nappal «küzdenek a népek». Különféle dologról beszélnek neki, «hun ez, hun az az ember, a s—iek is, meg az a—iak is». Hol az egyik, hol a másik ember áll elé, biztatják, csúfolják, fenyegetik, hogy valami történni fog vele. A megfigyelés további folyamán gátoltsága megszűnik, arczkifejezése nyugodtabb, készségesebben felel. A hozzá intézett kérdéseket jól fogja fel, helyre, időre nézve tájékozódik. Elmondja, hogy férje rosszul bánt vele, verte, ütötte, többször nyilatkozott úgy előtte, hogy nem akarja látni. Észrevette, hogy férje mást szeret, a leányokkal róla beszél, a midőn azt mondogatták, hogy jó lenne őt elemészteni. Sok ellensége volt, sok rosszat beszéltek róla, gúnyolták. Férje szeretője egy cigányasszonyt küldött hozzá, a ki megrontotta. A cigány-

asszony valami gyökeret adott neki, melyet ruhájába varrva kellett magával hordania, gesztenyét férje levesébe adni, szintén a cigányasszony tanácsára, férje gatyamadzagját a katlanba ásta. Mindezt azért tette, hogy férje szeresse. Más alkalommal eczetet és hamut kevert össze s ebből kilencz cseppet adott ura italába. Egy másik cigányasszony kártyán három ördögöt mutatott neki s ezek azóta mindig «viaskodtak» vele, biztatták, hogy «így tegyen, úgy tegyen» férjével. Egy ízben egy czipóra rálehel a cigányasszony s kezét rátette. Ezen czipótól azután rosszul lett. Rosz gondolatai és vágyai keletkeztek, sehol sem találta helyét, folyton mennie kellett, még a munka közben sem volt nyugta, mindig taszigálta valami s haza küldte. 13 napi küzdelem után végre elhatározta, hogy elvágja férje nyakát borotvával, a melyet háromszor is elővett és megint visszatett helyére.

Indignálódva panaszkodik, hogy az otthoniak mindig utána járnak, háborgatják, még éjjel sem hagyják nyugton. Éjjel izgatott, nem alszik, sír s ennek oka felől kérdeztetve, vonakodva beszéli el, mi mindent mondanak neki «a népek». Így a következőket hallja: «mond ezt, mond azt», «gyere», — «így lesz, úgy lesz», — «mit akarsz?» — «ki volt a szeretőd»,

— «ez a szeretőd», — «te bűdös vagy»,
— «gyere haza — most itt maradsz — nem
köllesz — most a Lajos, a Pista, most a Rozi
lányod», — «mutasd meg az altestedet, a
szőrt levágták róla», — «ha azt megmu-
tatod, jobb lesz», — «éltél jobb világot, mutasd
meg a p . . . dat», — «ez az urad, ez az
urad». Egy alkalommal ingerült hangon adja
elő, hogy miért nevezik őt «eczetes Katának»,
mikor az ő neve Juli. Ezen változó tartalmú,
olykor trivialis hallucinációk közérzetét jelen-
tékenyen megzavarják. Többnyire félrehu-
zódva, gondolataiba s érzékcsalódásaiba me-
rülve ül egy helyen, nem sokat törődve
környezetével.

* * *

Vélemény: A vizsgálatból kiderül, hogy
W. Z. tébolyodottságban szenved s bűnvádi
cselekményét ezen elmebetegségének befolyása
alatt követte el. Önmagára és a közbizton-
ságra nézve veszélyes, miért is tébolydai el-
helyeztetése szükséges. Ezen elmebetegség a
gyógyulásra kevés kilátást nyújt.

* * *

Indokolás: A W. Z.-nél mutatkozó
egyes szervezeti és szellemi tünetek, mint a

látakülönbözet, renyhébb reactióval, a nyelv- és ajkreszketés, az élénkebb térdreflex, a kedélyi élet ingerlékenysége, a gátoltsági tüneteknek az izgatottsággal való váltakozása, a bizalmatlan, tartózkodó magaviselet, az élénk, olykor nagyobb intenzitással nyilvánuló érzékcsalódások, különösen pedig a változó tartalmú, időnkint nagyon kellemetlen, trivialis, erotikus színezetű hanghallások, a hűtlenségi, üldöztetési, megbabonáztatási, megrontási téveszmék, a közérzetbeli zavarok, álmatlanság, gyakori felijedezések, félelmek — az elmebetegség, tébolyodottság jelenlétét teszik megállapíthatóvá.

Tekintettel arra, hogy már R. tanú is úgy nyilatkozik, hogy W. Z. nem tökéletes eszű s férje pedig azt vallja, hogy a vádlott nő gyakran fordult kártyavető cigányokhoz, «a mi gondolkodását még jobban összekeverte»; tekintettel arra, hogy J. tanú a tett után közvetlenül nagyon zavartnak látta W. Z.-t s előtte említette, hogy három ördög ment elé s azok biztatták, hogy vágja el férje gégéjét; tekintettel arra, hogy a vádlott nőnél a hűtlenségi, megrontási, üldöztetési téveszmék, valamint egyes látási és hallási csalódások, úgy szintén bizonyos kényszerképzetek már a büntett előtti időre nézve is constatálhatók: alapossággal felvehető, hogy

az elmebaj már a bűnvádi cselekmény idejében is fennállott s W. Z. tettét elmebetegségéből kifolyólag követte el.

A vádlott nőnél letartóztatása alkalmával nyilvánult többszörös öngyilkossági kísérlet, továbbá a bűnvádi eljárás tárgyát képező cselekmény, végül az erőszakos kitöréseket könnyen provokáló élénk hallucinációk és téveszmék nagy befolyása — a mellett bizonyítanak, hogy W. Z. ön- és közveszélyes.

Kelt

Dr. N. N.

* * *

Az újvidéki kir. törvényszék: P. M. **Joggyakorlat.**
 N. vádlottat a B. T. k. 333. §-ába ütköző lopás büntetében a 336. §. 3. pontja szerinti minősítéssel, bűnösnek mondja ki . . . Indokok: . . . Súlyosító körülménynek vette a bíróság, hogy a vádlott a lopásokat nem furfanggal s nem szükségből, hanem rossz irányú ösztönből és kicsapongásai s élvezetei eszközének beszerzése céljából követte el.
A szegedi kir. ítélő tábla: A vádlott fegyházbüntetését két évre leszállítja. *A kir. Curia:* A kir. ítélő tábla ítélete . . . helybenhagyatik, azonban annak a súlyosító körülménynek mellőzésével, hogy vádlott rossz irányú ösztönből cselekedett, miután az ösztönszerűség minőségének megállapítása és méltatása a

Az ösztönszerűség minőségének megállapítása és méltatása a beszámítás keretébe nem tartozik.

beszámítás (imputatio) keretébe nem tartozhatik. (1891. július 23. 5992/b. sz. a. Dt. ú. f. XXX. k. 67. l.)

*Felmentés dlomban
elkövetett ember-
ölés vétségének
vádja alól.*

A lócsei kir. törvényszék: Szabadlábon lévő I. Mária, granasztói származású, 21 éves, róm. kath., férjnél, kevés vagyonnal bír, büntetlen előéletű, a kellő elővigyázat elmulasztása által elkövetett emberölés vétségében vétkesnek mondatik ki s ezért tizennégy napi fogságbüntetés elszenvedésére ítéltetik. Indokok: Mert beigazoltatott az, hogy vádlottnő gyermekét szerette, s mert a hullán külerőszak, nyomás nem észleltetett, s mert tekintve vádlottnő büntetlen előéletét s erkölcsös magaviseletét, továbbá a mai végtárgyaláson gyermekének elvesztése felett mutatott s őszintének látszó fájdalmát, fel nem tehető, hogy vádlott nőnek gyermeke megölésére irányzott legkisebb szándéka lett volna, hanem mert vádlottnő nem vigyázott arra, hogy midőn gyermekét ágyába vette, az oly fekvő helyzetbe ne jöjjön, hogy a légzés lehetsége attól elvétessék, minélfogva vádlottnőt a kellő elővigyázat elmulasztása által elkövetett emberölés vétségében vétkesnek kellett kimondani s az ítéletben kiszabott büntetéssel fenyeíteni.

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintetbe véve, miszerint vádlottnő ellenében oly fokú

mulasztás, avagy vétkes gondatlanság, melynek folytán a szerencsétlen esemény bekövetkezését előre láthatta, avagy csak sejthette volna is, a vizsgálat adataival beigazolvva nem lett, a kir. törvényszék ítéletének megváltoztatásával, vádlott I. Mária, az ellene első-bíróilag megállapított emberölési vétség, helyesebben életbiztonság elleni vétség vádja és következményeinek terhe alól büntethető cselekmény tárgyi tényálladékának meg nem állapíthatása miatt felmentetik és a felmerült vizsgálati költségek a bűnvádi alap terhére állapíttatnak meg. *A kir. Curia*, mint legfőbb ítélőszék: Tekintettel arra, hogy a B. T. K. első szakasza szerint büntettet vagy vétséget csak oly cselekmény és esetleg mulasztás képez, melyet a törvény annak nyilvánít, és tekintettel arra, hogy a jelen esetben a cse-csemő halála csak ez esetben lehetne a B. T. K. 290. §-a alapján, az ennek anyját terhelő vétségnek nyilvánítható, ha ez utóbbit a halál bekövetkezésére nézve gondatlanság terhelné, tekintettel továbbá arra, hogy a vizsgálati iratok szerint semmiféle oly körülmény nem derítettett ki, mely által az anya ellenében, a köteles gond elmulasztása megállapítható lenne és hogy azon körülmény, hogy az anyja mellén szopó gyermek, az anyát megszállott mély álom következté-

ben segély nélkül maradván, akár az ágy-neműekbe való keverődés, akár más véletlen folytán megfult, a jelen esetben másnak, mint egy előre nem láthatott és így az anya által el nem háríthatott szerencsétlenségnek nem lévén tulajdonítható és hogy e szerint a halálokozás, az anyának a B. T. K. 76. §-ban előrelátott öntudatlan állapotában következett be, mely állapot ugyanazon szakasz rendelkezése szerint a beszámítást teljesen kizárja; ezen s a másodbiróság ítéletében is felhozott indokoknál fogva a másodbirói ítélet helybenhagyatik. (1880. nov. 8-án 6956. sz. a. B. I. T. I. k. 179. l.)

Felmentés a közveszélyű cselekmény vádja alól, a B. T. K. 76. §-a alapján, mert a vádlott dőlm által előidézett öntudatlan állapotban követette el mulasztását.

A debreczeni kir. törvényszék: K. I. volt vasúti őr, K. János volt vasúti mozdonyvezető és R. J. m. kir. államvasúti forgalmi hivatalnok a B. T. K. 438. §-ában meghatározott közveszélyes cselekmény vétségének vádja és következményei alól felmentetnek. Indokok: A megtartott vizsgálat és végtárgyalás adataival beigazoltatott, miszerint 1881. évi június hó 2-a és 3-a közti éjjelen a püspök-ladányi állomásnál, a Nagy-Váradról Püspök-Ladányig közlekedett 211. számú vegyesvonat a 411. számú vegyesvonattal oly módon ütközött össze, hogy P. I. kalauz megsérült, a vasúti társaság pedig a kocsikban 2430 frt kárt szenvedett. Ez összeütközés pedig oly módon származott, hogy a

vasúti váltó egy kocsitolás következtében kellő állásából elfordult s vissza nem igazított. A megtartott végtárgyalás folyamán a m. kir. államvasutak szolnoki üzletvezetőjének képviselőjében megjelent O. J. kijelentette, miszerint a m. kir. államvasúti igazgatóság sem kártérítést nem igényel, sem panaszt nem emel, ugyanily értelemben nyilatkozott a vizsgálat folyamán kihallgatott P. J. kalauz is. A váltó rendetlen állapotáért a felelősség K. Imre váltóőrt terheli, ő azonban azzal védekezik, hogy a váltót rendbehozván, miután két nap és két éjjel folyvást szolgálatban volt, lefeküdt, s mélyen elaludván, a vonat beérkezése előtt fel nem költetett. A m. kir. államvasutak képviselőjének előadásával beigazoltatott, hogy azon időben a váltóőri szolgálat két nap és két éjjel tartott s aludni csak a harmadik éjjel lehetett, ebből folyik, hogy midőn K. Imre mélyen elaludt, ez ellenállhatlan erő által lett cselekvésképtelenné téve; viszont tagadásával szemben nincs kétségtelenül beigazolva, hogy M. G. vasúti költőgető által csakugyan felköltetett volna, mert Sz. P. is azt adja elő, hogy a költésre K. Imre nem kelt fel, s így nagyon feltehető, hogy a rendkívül elfáradt ember, ha pillanatra felébredt is, az álom által újból elnyomtatott. Kétségtelen ezek szerint, hogy vádlott

K. Imre ezen mulasztásáért a B. T. K. 77. §-ában meghatározott beszámítást kizáró ok miatt nem büntethető. A felelősség második sorban K. János mozdonyvezetőt terheli és pedig azért, mert sebesen hajtott be, s mert a váltó állására nem figyelt. Ide vonatkozólag szintén beigazoltatott, hogy a vonat 2000 métermázsával lévén megterhelve, a bevontatáshoz nagyobb erő, tehát gyorsaság is kellett. Igazolva van az is, hogy a váltót csakis egy pontról láthatta, s ezért, hogy ezen pontot felhasználni temérdek teendője mellett elmulasztotta, nem büntethető. Harmadik sorban vádolt R. J. forgalmi hivatalnok az igazgatóság által fegyelmileg felmentetett, csupán csekély kártérítésre marasztaltatván, állásában meghagyatott. Mindezekből kitűnőleg a különben megtörtént szerencsétlenség csakis a véletlennek lévén betudható, mindhárom vádlottat fel kellett menteni a vád terhe és következményei alól.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a fentidézett ítéletnek K. Imrére vonatkozó részét helybenhagyja, többi részét azonban megváltoztatja. K. János és R. J. vádlottakat a B. T. K. 438. §-ában meghatározott közveszélyű cselekmény vétségében bűnösöknek nyilvánítja s ezért egyenkint a B. T. K. 92., 438. és 442. §-ai alapján tizennégy napi

fogházra és szolgálatuktól, illetőleg hivataluktól való elmozdításra, továbbá az eljárási költségeknek egyetemleges, a tartási költségeknek pedig fejenként való viselésére ítéli. Indokok: A fentemlített ítéletnek K. Imre vádlottra vonatkozó részét a kir. ítélő tábla az elsőbíróság által felhozott indokoknál fogva, de nem a B. T. K. 77., hanem 76. §-a alapján hagyta helyben, be lévén ugyanis bizonyítva az, hogy a nevezett vádlott leküzdhetetlen álmom által előidézett öntudatlan állapotban mulasztotta el teljesíteni szolgálati kötelességét. Ugyanazon ítéletnek többi részét a kir. ítélő tábla azért változtatta meg és K. János, valamint R. J. vádlottakat azért ítélte bűnösöknek, mert a nevezett vádlottak maguk is beismerték, de a kihallgatott tanúk által is bebizonyítva van az, hogy szolgálati kötelességüket mulasztólag valóban megszegték, még pedig K. János mozdonyvezető az által, hogy a váltójelzésre nem figyelt, R. J. forgalmi hivatalnok pedig az által, hogy a váltókat bejárni s azoknak helyes állásáról magának meggyőződést szerezni elmulasztotta és hogy ez által a nevezett vádlottnak a vaspályavonaton levő személyeket és árúkat a vaspálya által való megsérülés, illetőleg megrongálás veszélyébe sodorták. A büntetésnek meghatározásánál a kir. ítélő tábla

azért alkalmazta a B. T. K. 92. §-át, mert a törvényileg meghatározott büntetésnek legkisebb tartama is, t. i. két évi fogház, a felforgó azon nyomatékos enyhítő körülményekre való figyelemmel, hogy a vádlottak feddhetlen előéletűek és hogy az okozott kárt jóvátenni iparkodtak, túlszigorú lenne. *A kir. Curia:* R. J. vádlottra nézve mindkét alsóbb fokú bíróság ítélete hatályon kívül helyeztetik és ezen vádlott irányában, az utólag felterjesztett anyakönyvi kivonattal igazolt elhalálózása folytán a fenytő eljárás a B. T. K. 105. §-a alapján megszüntetetik, egyekben a budapesti kir. ítélő tábla ítélete az abban felhozott és az elsőbíróság ítéletéből elfogadott indokoknál fogva és még azért is helybenhagyandó, mert a műszaki vizsgálat és vélemény szerint K. János vádlott nemcsak a váltók állására nem figyelt, hanem kelleténél nagyobb gyorsasággal is vezette be a vonatot az állomásra; vétkességének fokát azonban a vonatkozó rendszabályok megtartását nehezített akadályok annyira enyhítik, hogy irányában a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása igazolt. (1884. november 20-án 5648. sz. B. I. T. IX. k. 237. l.)

Szerelemföltés.

A kir. Curia, mint legfőbb ítélőszék:

A) Beszámíthatlanság.

Felmentés a szere-

Az alsóbirósági ítéletek megváltoztattnak és vádlott a súlyos testi sértés vádja alól fel-

mentetik. Indokok: A vizsgálati iratokból kiderül, hogy vádlott nejével oly helyzetben találta a sérelmezettet, mely a férjben rendszerint a legerősebb indulatot felkölti és azt a felháborodott lélek ellenállhatatlan vi-
hara hullámozásának teszi ki; tekintve, hogy azon cselekmények, melyek a lélek ily állapotában követtetnek el, a szabad elhatározás folytán véghezvitt cselekmények jellegével nem bírnak; tekintve, hogy a B. T. K. 76. §-a az ily állapotban elkövetett, habár egyébként büntetendő cselekmény beszámítását és büntethetőségét kizárja; tekintve, hogy a törvény idézett rendelkezése a szabad elhatározási képességnek az elmebetezség ideiglenes múltó megzavartsága és a beszámításnak a múltó megzavartság alatt elkövetett cselekmény miatti kizárására is kiterjed, a vádlott által a sértett ellen a szenvedély megjelölt fokának tartama alatt elkövetett súlyos testi sértést büntetendő cselekménynek nyilvánítani és azt ellenében beszámítani nem lehetvén: őt a súlyos testi sértés vádja és következményeinek terhe alól fel kellett menteni. Nem lehetett beszámítani azon tettét sem, hogy a már megsebesített sértettet házához hurczolta és ott megkötözte, mert arra nézve, hogy vádlott lelkiállapota időközben lecsendesedett és ő azon állapotba jutott volna, melyben a

lemezéltés rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alól az elmebetezség múltó megzavartsága okából.

cselekmény e minőségének és természetének felismerésére szükséges belátás visszatért, semmiféle bizonyíték nem forogván fenn, az eközben lefolyt néhány órai időköz pedig önmagában a kedély nyugalmanak visszatértere elegendő bizonyítékul nem szolgálván, a fent kiemelt, a beszámítást kizáró kedélyállapotnak a későbbi erőszakoskodás alatt is történt zavartságát bizonyítottanak kelle elfogadni s a vádlottat ez utóbbi cselekvésre vonatkozólag is felmenteni. (1881. 9381. sz. a. B. I. T. III. k. 186. l.)

*Szerelemfállásban
elkövetett súlyos
testi sértés vádja
alól felmentés be-
számíthatlanság
czimén az elme-
tehetség nagyfokú
megzavarodása
alapján.*

A temesvári kir. törvényszék: D. P. vádlott az ellene súlyos testi sértés miatt emelt vád és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik, köteleztetik azonban az 1883. évi július hó 23-án éjjel nála maradt ködment, kalapot és egy pár papucsot B.-nek kiadni. Indokok: Jólehet vádlott beismerésben van és a súlyos testi sértés büntette az orvosi látlelet és véleménynyel tárgyilag is be van igazolva, mindazonáltal vádlott a terhére rótt vád alól felmentendő volt és pedig a B. T. K. 76. §-a alapján, mert vádlott állításával egyezőleg panaszos viszont beismerte azt, hogy őt vádlott 1883. évi július hó 23-án éjjel nejével meglepte és hogy vádlott ebbeli első felindulásában verte őt meg; ebből kifolyólag vádlott, tehát a

szóban forgó testi sértést, sértett becsület-érzetéből támadt méltó baragjában, szabad elhatározási képességet kizáró öntudatlan állapotban, miután panaszt becsületében gázolni látta, követte el és oly ellenállhatatlan erő vitte őt ezen tettének elkövetésére, melyet erkölcsi kényszerhelyzetében elegendőleg méltatni és vádlottnak, mint becsületében sértett férjnek anyagi s ezzel kapcsolatos erkölcsi sujtását indokoltnak tarthatni alig lehet; hozzájárulván még mindezekhez azon körülmény, hogy panaszos a végtárgyalás folyamán maga sem kívánta vádlott megbüntetését. Vádlottat a nála maradt tárgyak kiadására kötelezni kellett, mert azokra, mint panaszos tulajdonára, magának jogot nem formálhatott. *A budapesti kir. ítélő tábla:* A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét annak indokolásánál fogva helybenhagyja. *A kir. Curia:* Tekintve, hogy az erős lelki felindulásnak oly nagy foka a felforgó körülmények szerint indokoltnak tűnik fel, mely a szabad akarat nyilvánításában vádlottat akadályozta és e szerint a vádbeli cselekmény vádlottnak be nem számítható és a B. T. K. 76. §-ának rendelkezése helyesen alkalmaztatott, a budapesti kir. ítélő táblának felmentő ítélete a kir. ügyész felebbezése folytán helybenhagyatik, ellenben vádlottnak felebbezése visszautasíttatik, mert vádlott az

elsőbirósági ítéletben megnyugodván, ezen ítélet ellene jogerőre emelkedett és azt egyszerűen helybenhagyó másodbirósági ítéletet felebbezéssel megtámadni többé jogosítva nincsen. (1885. márczius 3-án 28/b. sz. a. B. I. T. X. k. 26. l.)

*Felmentés a halált
okozott testi sértés
vádja alól.*

*Az elmebetegség oly-
mérvű megzavaró-
dása, hogy a be-
számítás a Btk.
76. §-a értelmében
kizárassék, beállhat
nemcsak elmebe-
legség esetében, de
oly lelki rázkódta-
dások által is, me-
lyek a tetteket meg-
fosztják eljárású-
nak szabad elhatá-
rozási képességétől.*

A nagyváradi kir. törvényszék szándé-
kos emberölés büntettével vádolt V. András
elleni bűnügyben ítélt:

1886. évi november hó 3-ától zárva lévő
vádlott V. András a Btk. 306. §-ába ütköző s
a 307. §. 1-ső pontja szerint büntetendő halált
okozott súlyos testi sértés büntetében bűnös
s három évi börtönre ítéltetik, stb.

Indokok: A kir. ítélő táblának 5066/87.
B) számú végzésével elrendelt pótvizsgálat
és kivett szakértői vélemény azon ügyállást,
mely az alapvizsgálat és előbbi végtárgyalás
folyamán kiderült, az előbbi ítélet megváltoz-
tatására alapot nyújtólag meg nem változ-
tatták.

Az alap- és pótvizsgálat, az előbbi és ezút-
tali végtárgyalás adatai szerint, az 1886. évi okt.
31-én déltájban, vádlott V. András Báránd-
ról testvéréhez, P.-Ladányban lakó V. Bálint-
hoz akarván menni, midőn mentében lakása
felé visszanézett, lakása utcaajtáján R. Ferencz
és B. Bálint bárándi legényeket látta bemenni;

azon gondolatban, miként a nevezett két legény az ő távollétét felhasználva, nejéhez mentek, szándékáról lemondott, visszafordult: hívta ipát M. Jánost, hogy menjen vele, nézze meg, milyen leánya van.

Csakugyan el is ment vádlottal M. János a lakására, hol a szobaajtót spárgával bekötve találták; miért az ajtót betaszította, a mikor vádlott feleségét, M. Erzsébetet az ágyban R. Ferenczczel feküdve s nemi közösülési helyzetben; B. Bálintot pedig a földön fekvő találta. Bemenetelére R. Ferencz és felesége az ágyból kiugrottak; vádlott R. Ferenczczel és B. Bálinttal dulakodásba eredett, mi alatt M. Erzsébet a háztól elment; s midőn M. János és a lármára begyűlt szomszédok közbelépése folytán vádlott valamint R. és B. közötti dulakodás véget ért, s ez utóbbiak a háztól eltávoztak, vádlott, felesége által odahagyatva, a háznál magában maradt; ez esemény mintegy 1,2—2 óra tájban történt. Vádlottnak felesége — M. Erzsébet — este hat óra tájban ment a házhoz vissza, midőn férjének, vádlott előadása szerint, szemére vetvén, hogy reá tört s őt csúffá tette, kijelentette, miszerint vele tovább élni nem fog; s ruha- és ágyneműit összepakolva, elvitte a nélkül, hogy ekkor vádlott és neje között bármi tettelegesség fejlődött volna ki.

Az elvitt ágy- és ruhaneműekkel M. Erzsébet szüleinek házához ment; honnan azonban férjének elhagyása s elkövetett cselekménye miatt édes atyja M. János elutasítván, ágy- és ruhaneműit K. Juliához vitte, hol K. Lajos és Julis előadásaik szerint R. Ferencz-czel találkozott és beszélgetett is.

Innen ismét visszament férje V. András lakására, hol odamenetele alkalmával ifjabb P. András volt; kinek jelenlétében M. Erzsébet pakolni kezdett; e közben azonban vádlott a sajátját tevő tárgyak holléte iránt kérdést intézvén nejéhez, ez vádlottat szidalmazta, ennek folytán tettelegesség fejlődött ki közöttük; vádlott kétszer pofon ütötte nejét, midőn ifjabb P. András a szobából kiszaladt, majd pedig, a mikor vádlott előadása szerint azon konyhakéshez kapott M. Erzsébet, a melylyel vádlott nejének oda menetelekor épen evett, azt neje kezéből kikapta, s azzal több ízben neje felé szurkált, s rajta az orvosi bonczjegyzőkönyv és orvosi vélemény szerint három szúrás által okozott sérelmet ejtett, melyek közül egy a 7-ik és 8-ik borda között a hasüregbe hatolt s M. Erzsébetnek, ki a három szúrás után a háztól eltávozott, de kevés távolságra haladva az utcán összerogyott, s daczára a gyorsan alkalmazott orvosi segélynek, pár óra múlva

meghalt, feltétlen elhalását idézte elő. Vádlott nejének megsérrelmezése után a cselekménye miatti ijedtségtől verejtékesen s elsápadtan, B. B. Mihály házához ment, hol ennek nejét találván otthon, neki elbeszélte a nejével történt eseményt, s a kést csizmaszárából kivéve megmutatta, hogy azzal szúrta meg nejét; egyszersmind kijelentette, miként ő megyen P.-Ladányba magát feljelenteni, azonban azért ment hozzájuk (t. i. B. B. Mihályékhoz), hogy férjét megkérje, miszerint a kavicsbányánál a mi kis pénze van, vegye ki, s abból kis fiát ruházza fel.

Innen nagybátyjához Cs. Andráshoz ment vádlott, s itt ismét elbeszélvén, hogy nejét megszúrta s megyen a csendőrökhöz magát feljelenteni, ismét visszatért B. B. Mihályékhoz, hol ekkor már B. Mihályt is otthon találván, ennek is elmondta a történeteket, elmondta azt is, hogy ha neje nem szidta volna, nem bántotta volna őt.

Ezután visszament lakására vádlott megnézni nejét, hogy mit csinál, honnan megint B. Mihályhoz menvén, neki tudtul adta, hogy neje nem éri meg a reggelt s tanácsát kérte ki, mi tevő legyen, menjen-e azonnal P.-Ladányba a csendőrökhöz, vagy a községi bírónál jelentse fel magát, mire B.-Mihály tanácsolván, hogy majd csak másnap jelent-

kezzék a birónál s az éjszakát töltse ott nála, meghált nevezettnél; azonban az éjszakát nyugtalanul, sóhajtasok és imádkozások között töltötte, reggel pedig jelentkezett a községi birónál.

Ez esemény folytán, habár azon kés, melylyel vádlott nejen a három szúrást s ezek között a halált okozott sérelmet ejtette, oly minőségű, melynek használata folytán vádlott a halálos sérelmezésre előre készen lehetett, a mely tehát az emberölési szándékra enged következtetni; mindazáltal tekintettel arra, hogy vádlott, ki pedig cselekményét őszintén bevallotta s ki cselekményének bevallása s tettének az igazságszolgáltatás általi megtorlása végett önként jelentkezett, kinek vallomását tehát — mennyiben az ellenkező teljesen bizonyítva nincs — birói figyelmen kívül hagyni nem lehet, határozottan állítja, miként nejenek a késsel történt megszúrása alkalmával őt megölni szándékában nem volt; tekintettel arra, hogy vádlottnak ez állítását azon körülmény is látszik támogatni, hogy rajta három szúrást ejtett, holott tekintve a használt késnek s vádlott physical alkotásának minőségét, ha megölni szándéka lett volna, azt egyetlen szúrással eszközölhette volna, másrésről pedig midőn a szúrások után vádlottnak neje a háztól saját erején el-

távozott, vádlott utána nem ment, hogy őt megölje, hanem hagyta távozni a nélkül, hogy életének kioltására törekedett volna, holott ha őt megölni szándékozott, nem tudván a a szűrésok minőségét, sőt nejének saját erején és lábán távozásából azt lehetvén következtetnie, miként azok nem életveszélyesek, azt kell feltételezni, hogy mind addig, míg életétől meg nem fosztotta, nem szűnt volna meg sérelmezni: mindezekre tekintettel vádlott cselekményét szándékos emberölés bűntettének minősíteni nem lehetett.

Másrészről nem volt figyelembe vehető vádlottnak sem abbeli előadása, hogy ő a sérelmet okozott késsel akkor kezdett önvédelemből hadonázni és szurkálni, a midőn nejét pofon vágva R. Ferencz és B. Bálint a szobába berohantak, s őt nyakon fogva legyurni igyekeztek, mert habár azon körülmény, miszerint a pótvizsgálat során felmerült, hogy a K. Lajos és K. Juli előadásuk szerint ezek házánál M. Erzsébettel ennek férje házához másod ízben történt elmenetele, s a végzetes cselekmény bekövetkezte előtt közvetlenül R. Ferencz találkozott és beszélgetett; és azon körülmény, mit ifjú P. András előad, hogy midőn V. András nejével másod ízben összeszólalkozott, s nejét pofon vágta és ő akkor a szobából kiszaladt a ház udvar felőli

egyik falánál egy fehér gatyás alakot látott meghúzódva, vádlottnak e védekezése, az előbbi ügyállástól eltérőleg, támogatni látszanak, mindazonáltal e körülmények által vádlott ide vonatkozó védelmi előadása R. Ferencz és B. Bálint tagadásaikkal szemben annyival kevésbbé vétethetett bizonyítottnak, mivel B. Benedek Mihály és K. Imre vallomásaikkal az, hogy nevezett R. Ferencz és B. Bálint a cselekmény elkövetésekor vádlott házában lettek volna, kizártnak látszik.

A védelem részéről előadott azon körülmény, hogy vádlott cselekményét öntudatlan állapotban követte el, habár az 5066/87. B) számú kir. ítélő táblának póteljárást rendelő végzése folytán kivett szakértői vélemény a vádlottnál felmerült lélektani mozzanatok alapján azt valószínűnek tartja, nem volt biróilag felállítható, mert B. Benedek Mihály és ennek neje vallomásaik szerint, midőn a cselekmény elkövetése után azonnal vádlott náluk megjelent, a félelem hideg verejtéke csorgott róla, s így cselekményétől megijedve, annak súlyát átgondolnia kellett, de meg minden elmezavart kizáró értelemmel beszélt el cselekvényét, sőt józan gondolkozásának bizonyosságát is adta az által, miként gyermekéről, ki elzáratása alatt gondviselő nélkül maradt, gondoskodni kívánt s azért kereste

fel B. B. Mihályt, és az által, hogy komoly megbeszélés tárgyává kívánta tenni bizalmas emberével, B. B. Mihálylyal, hogy elkövetett súlyos bűncselekményében miként könnyíthetne sorsán, t. i. akkor-e, ha P.-Ladányban a csendőrök előtt rögtön jelentkezik, vagy ha a községi bíró előtt jelenti be cselekményét.

Ezen a cselekmény elkövetése utáni magaalkalmazása, valamint nejének hűtlenségen érése és a cselekmény közötti idő alatt R. Dezső és P. András tanúk által igazolt azon magaalkalmazása, mely szerint a nejébeni újabb csalódás miatt magát szerencsétlennek nyilvánítva, higgadt megfontolással vette tervbe, hogy nejét magától elcsapja s eladva a mije van, szolgálatot fog keresni: mind kizárni látszik azon feltevést, hogy vádlott a reá nehezedett kedélyt izgató behatások miatt a cselekmény elkövetése idejében elmetehetségében annyira megzavarva lett volna, hogy akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt légyen. A vádlott által — beismerése szerint is elkövetett cselekmény tehát, — minthogy az elhalt M. Erzsébeten ejtett sérelmek a bekövetkezett halállal az orvosi vélemény szerint feltétlenül oki összefüggésben létezetteknek jelentettek ki, — a Btk. 306. §. alá eső halált okozott sú-

lyos testi sértésnek volt minősítendő. Meny-nyiben pedig a birói figyelmet ki nem kerül-lette azon körülmény, mely szerint vádlottat az elhalt M. Erzsébet mint neje egybekelésök után három hó múlva elhagyta, hét évig férjétől különválva többekkel fajtalankodva élt; s midőn hét év után teherbe esetten férje őt kérésére magához visszafogadta, alig egy évi együttlét után ismét hűtlenné lett férjéhez s e hűtlenséget oly magas fokra vitte, hogy férje távollétében magához fiatal legényeket hívott s azokkal közösült, ily állapotban férje által meglepetve a helyett, hogy magába szállni és a még mindig önmérsékletet tanusító férjét kiengesztelni igyekezett volna, azt szemrehányással támadta meg s ismét odahagyta; sőt ezzel sem érte be, hanem férje ellen a lehető legdurvább s jogtalanabb módon lépett fel; ezen az elhaltnak édes atyja M. János és ifj. P. András által is legnagyobb részben igazolt viselkedése az elhalt M. Erzsébetnek vádlottban az emberi indulatot önként érthetőleg a legnagyobb mérvben felizgatta s ily erős felindulásban követte el a halált okozott sérelmet; ezért vádlott cselekménye a Btk. 307. §-a 1. bekezdése szerint taláztatott büntetendőnek. A büntetés kiszabásánál az itt fentebb érintetteken kívül enyhítő körülményül vétetett vádlott bün-

tetlen előélete, őszinte beismerése, s cselekményeért az igazságszolgáltatás megtorlása elé önként jelentkezése.

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintve vádlott javára helyesen felhozott enyhítő körülmények számát és súlyát, tekintve azt is, hogy a szakértők véleményéhez képest vádlottnak a cselekmény annál fogva is kevésbé számítható be, mert idegrendszeri kóros változásban szenved, az e miatt fokozott ingerlékenységű vádlott tehát a hibáján kívül előállott körülmények nyomása alatt csekély belterjességű gonoszságból határozhatta el magát a vádbeli cselekmény elkövetésére, ezeknél fogva a kir. ítélő tábla a vádlottra mért börtönbüntetés tartamát a büntetőtörvénykönyv 91. §-ának alkalmazásával mai naptól számított egy évre leszálítja s ebből a vizsgálati fogság által hat hónapot nyilvánít kitöltöttnek; a kir. törvényszék ítéletét ekként részben megváltoztatja; egyéb részben vonatkozó indokai alapján helyben hagyja.

A m. kir. Curia: Mindkét alsóbb bíróság ítéletének megváltoztatásával, V. András vádlott a halált okozott súlyos testi sértés büntettének vádja alól a büntetőtörvénykönyv 76. §. alapján felmentetik, s azonnali szabadságra helyeztetése elrendeltetik.

Indokok: Vádlott felmentetése ez idézett törvényszakasz intézkedésében találja indokolását: mert kétségtelen, hogy vádlott elméje a tett pillanatában meg volt zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Hogy pedig vádlott szabad elhatározását a tett pillanatában ily elmezavar korlátozta: igazolják a cselekmény véghezvitelének körülményei és azon belterjes rendkívüli lelki rázkódtatások, melyek a tett napján vádlottra fokozatosan nagyobb súlylyal nehezvedve, a végzetteljes cselekmény elkövetését eredményezték.

Mert a míg vádlott saját nejét egyrészt ily minden jobb emberi érzületből kivetkezett hűtlenségen érte; mégis ezen jelenet pillanatában is, hideg akarati elhatározását olyannyira tudta féken tartani, hogy nem a családi szentélyt feldúlt tettes ellen fordult: hanem kizárólag nejét okozta; addig másrészt kétségtelen, hogy ezen látvány oly gyötrelmes benyomást tett vádlott feldúlt lelki állapotára, hogy annak hatása alól a tett elkövetéseig magát elvonni képes nem volt. Több tanú igazolja ugyanis: hogy vádlott házat többé el nem hagyva, az egész napot elcsüggedt mély szomorúságban töltötte. Ezen lelkiállapotból azonban arra ébredt,

hogy délután hat órakor hűtlen neje lakásán megjelent és a bűnbánó közeledés megkísérlése helyett, okadatlan gyűlöletének nyílt kifejezést adva, holmiját összeszedve, elvitte és a megcsalt férjet véglegesen elhagyta.

Még ezen újabbi lelki rázkódtatás hatását is oly annyira leküzdötte vádlott: hogy még ő volt az, a ki nejét maradásra készítette; tehát haragját kétségtelenül lelki erejének végmegfeszítésével, a közbotrány folytatását elkerülendő, még egyszer elfojtotta.

Hanem végre, midőn neje ezután egy óra mulva házában ismét megjelent és még a vádlott sajátját képezett ingóságokat is eltulajdonítani akarta; sőt bűnössége tudata daczára még ő érvényesítette fölényét és vádlottat a leggaládabb káromlásokkal és szidalmakkal illette, és végre a tettleges bántalom terére is vetemedett; a túlcsigázott erőmegfeszítéssel lefojtott méltó erkölcsi felháborodása féktelen dühben tört ki, úgy hogy kését többször nejébe döfte és utóbb cselekvésének iszonyára kieszmélve: ő volt az, ki szomszédjai és apósa előtt a saját nején elkövetett emberölést, közvetlenül a tett után őszintén, bár a végkimerültség és lelki rázkódtatás legnagyobb fokának jelenségei között, teljesen megtörve, felfedezte.

Nem szenved kétséget, hogy midőn

M. János és neje, valamint B. B. Mihály és neje tanúk előtt vádlott, kiről a verejték csorgott, elképedve és halálsápadtan, a tett után már kieszmélve megjelent, nevezettekre még akkor is oly benyomást tett, mint egy örült, kitől is ezért félni kezdtek. Nem szenved kétséget, hogy vádlott ezek szerint tettét a szabad akarat elhatározást megszüntető idegrohamban, zavart elmetehetséggel követte el. És ha ezen felül figyelembe vétetik a 40. n. sz. a. csatolt orvosszakértői vélemény, mely szerint vádlottnak különben is fogyatkozó gyenge idegrendszere a tett elkövetése percében oly kóros elváltozást szenvedhetett, mely alatt a hatályos indító okul szolgáló előzmények a tett pillanatában vádlottat be nem számítható állapotba ejthették; azon felfogás jogosultsága czáfolatlanul előtérbe lép, hogy vádlott cselekményét pillanatnyi elmezavarban követte el. És pedig annál is inkább: minthogy eme orvosszakértői véleményben említett ideggyengeséget még ama másként meg nem fejthető tény is igazolja, hogy vádlott, bár állításának tarthatatlanságáról meggyőződést szerezni a végtárgyalás során alkalma volt, mereven fentartotta ama előtte is valótlannak bizonyult állítását, hogy a tett pillanatában neje távollévő bűnös társait is, kiket a felcsigázott képzelet káprázatként lelki sze-

mei elé állíthatott és kikkel izgatott elméje a tettenérés pillanatától fogva lázasan foglalkozott, ismét a tett helyén is, mint reggel nejével együtt látta, és magát azok által megtámadottnak vélhette.

Ezeknél fogva vádlottat a büntetőtörvénykönyv 76. §. szerint mindkét alsóbb bíróság ítéletének megváltoztatása mellett, a halált okozott súlyos testi sértés büntettének vádja alól felmenteni és annak folyománya gyanánt vádlott azonnali szabadlábra helyezését elrendelni kellett. (1887. október 25. 8742/b. sz. a. I. K. 1887. f. 46. sz.)

A nagyvárad kir. ítélő tábla: A kir. *Szerelemföltésben* járásbíróság ítéletét megváltoztatja. Vádlottat *elkövetett súlyos* a B. T. K. 301. §-ába ütköző s a 302. §. *testi sértés beszámításának mellőzése.* szerint minősülő súlyos testi sértés vétsége miatt bűnösnek mondja ki s ezért a B. T. K. 302. §-a alapján az ítélet fogamatba vételétől számítandó nyolcz napi fogházra, 1892. évi XXVII. t.-cz. 3. §-ában megjelölt célra fordítandó s behajthatlanság esetén egy napi fogházra átváltoztatandó öt forint pénzbüntetésnek az államkincstár részére 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésre ítéli. Indokok: Vádlott beismeri, hogy 1893. évi június 25-én sértettet megverte azért, mert őt saját lakásán a férjével való közösülésen kapta és nem tagadta, hogy

sértettnek az orvosi látleletben feltüntetett és sértett bemondása szerint 20 nap alatt gyógyult sérüléseit izgatott lelki állapotában ő okozta. Jólehet a vizsgálat során sértett beismerte, hogy vádlott férjével tiltott viszonyt folytatott és ezzel nemcsak tettenkapatásakor, hanem ezt megelőzőleg is több ízben nemileg közösült; tekintve azonban, hogy a vádlott által védelmére felhozott és bizonyítottanak e helyütt is elfogadott tettenkapást, annak figyelembe vételével is, hogy vádlott nemcsak egy, hanem több rendbeli testi sérülést idézett elő sértetten, a kir. ítélő tábla csak enyhítő körülmény gyanánt tekinti és nem fogadhatja el az első fokban eljáró bíróságnak a B. T. K. 76. §-ára alapított indokolását: ugyanazért a kir. járásbíróság ítéletének megváltoztatásával vádlottat bűnösnek kimondani s a most kiemelt enyhítő körülményen felül eddig büntetlen előéletének is figyelembe vételével őt a jelen ítélet rendelkező részében meghatározott enyhe büntetéssel sújtani kellett.

A kir. Curia: Vádlottnak felebbezése az 1883. évi VI. t.-cz. 7. §-a értelmében elfogadtatván, az ügy felülvizsgálat alá vétetik és a kir. ítélő tábla ítéletének megváltoztatásával a kir. járásbíróság felmentő ítélete hagyatik helyben. Indokok: A vizsgálat adatai

szerint bizonyítva van ugyan, hogy vádlottnak bántalmazásai következtében D. Éva 20 nap alatt gyógyult sérüléseket szenvedett, azonban az elsőbíróság ítéletében kifejtettek szerint vádlott akarátának szabad elhatározásában méltán nagyfokú felindulása folytán oly mérvben volt korlátozva a cselekmény elkövetésekor, hogy bűnössége meg nem állapítható és ennélfogva büntethetőség hiányában büntetendő cselekmény fenforgása sem ismerhető fel. (1894. október 11-én. 9460/b. sz. a. B. J. T. XXIX. k. 164. l.)

A miskolczi kir. törvényszék: B. A. vádlott a B. T. K. 281. §. 1. p. szerint minősített szándékos emberölés büntetében bűnös . . . Indokok: . . . Vádlott . . . azzal védekezik, hogy ezen tettet méreg és düh által előidézett beszámíthatatlan állapotban követte el. Minthogy azonban vádlott oly részletes körülményességgel adja elő az esetet, hogy fel nem tehető, miként a tett idején öntudatlan állapotban lett volna, ennélfogva oly ok, mely vádlott cselekménye beszámíthatóságát kizárná, fenn nem forog . . . *A budapesti kir. ítélő tábla:* Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és vádlottat a vádalól felmenti. Indokok: A vizsgálat adatai megerősítik vádlottnak azon előadását, hogy ő régóta gyanakodott K. Pálra, hogy ez

B) Beszámítás.
Elítélés szerelemföltésben elkövetett, halált okozó testi sértés miatt, midőn a vádlott el volt készülve arra, hogy a sértettet nejenél találja.

nejével tiltott szerelmi viszonyt folytat s hogy 1881. aug. 20-án este neje őt azon ürügy alatt, hogy az őrzésére bízott kukoriczát meg akarják lopni, ravasz módon a házból eltávolította s hogy vádlottban az eltávolításnak ez a módja gyanút ébresztvén, este 10 óra tájban csendes léptekkel hazajött és az ajtónál hallgatózva tapasztalta, hogy K. P. a setét szobában nejével kéjeleg; ezen vérlázító helyzet által a dühösségig fokozott erős felindulásban rohant K. Pálra és azt letiporva balta-csapásaival halálig sértette . . . Ha tehát a feddhetlen, sőt példás előéletű vádlott a kebel-lázító helyzet behatása alatt jogosult felindulásának azon végső fokáig eljutott, mely az öntudatot elhomályosította s az akarat szabad elhatározási képességét megzavarta és ha vádlott ezen állapotban ellenállhatatlan lelki erő által ösztönöztetve, mezei kerülő léteire magával hordozni szokott baltájával megsemmisítésére tört azon kéjencznek, ki éjjel családi szentélyét meggyalázta és boldogságát szét-dúlta s azt azonnal megölte, ezen cselekménye a B. T. K. 76. és 77. §-ai alapján beszámítás alá nem vonható. *A kir. Curia:* Mindkét alsóbirósági ítéletnek megváltoztatásával vádlott a B. T. K. 306. §-ába ütköző és a 307. §. szerint minősülő halált okozott testi sértés büntetében mondatik ki bűnösnek és a 92. §.

alkalmazásával hat havi börtönre ítéltetik . . .
Indokok: . . . a kir. ítélő tábla ítéletének indokolása a vizsgálat eredménye által nemcsak nem nyer támogatást, hanem a felderített ténykörülményekben és az azokból jogosan vonható következtetésekben czáfolatot talál. A vizsgálati iratok közt fekvő községi bizonyítvány és a tanúvallomások szerint B. A.-né kicsapongó, feslett életű nő volt, sőt N. J. vallomása szerint 1880. évben férjétől hat hónapig különválva élt s náluk lakott s ekkor is már K. P. járt hozzája s vele mindig enyelgett; férje tehát, midőn 1881. aug. 21-én este hazajött, a K. Pállal való találkozás által meg nem lepetett, sőt inkább saját vallomása szerint már kint a mezőn gyanakodott, hogy K. P. feleségével van; haza érve lakása előtt lépteit lassította és ez alatt kétségtelenül gondolkozott a felől, mitevő legyen, ha K.-t csakugyan nejénél találja és ezek szerint fellépésének módja és következményei által is igazoltnak tűnik fel az a felfogás, hogy nem annyira szerelmi féltékenysége vagy házi és családi békéjének és boldogságának feldúlása szülte szenvedélyeinek, mint inkább K. P. irányában megfogamzott bosszúnak töltése lebegett szemei előtt akkor, midőn K. Pált oly kegyetlenséggel ütötte, verte, tiporta és rugdosta, hogy ez a kapott számtalan sérü-

lések egyike miatt még a tett helyén meghalt. Minthogy ezek szerint az előadottakból sem az, hogy vádlott megölésre irányzott szándékkal támadta meg K.-t, sem az, hogy szenvedélyének végső fokáig jutott felindulásában és így teljes öntudatlan állapotban követte volna el a terhére rótt cselekményt, egyáltalán nem bizonyítható, minek czáfola-
tául leginkább az szól, hogy teljes tudatával bír mindazon körülményeknek, melyek közt a cselekmény elkövetetett és azokat a vizsgálat folyamán elő is adta, . . . az ítéletek megváltoztatásával vádlott . . . a fent kitett módon büntetendő volt. (1882. május 4. 1172/b. sz. a. B. J. T. IV. k. 232. l.)

A nejét házasságtörésen ért férj jávára, a ki neje szeretőjén súlyos testi sértést ejtett, nem alkalmaztatott a 76. §.

A kolozsvári kir. törvényszék: B. V. az 1884. jún. 22. A. I. sérelmére elkövetett, a B. T. K. 301. §-ában írt, a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával vétségnek minősített súlyos testi sértésben vétkesnek mondatik ki s ezért a B. T. K. 302. §-ának alapján három napi fogházra és 5 frt pénzbüntetésre ítéltetik stb.

A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla: A fent megjelelt alsóbírószági ítélet megváltoztatásával B. V. az A. I. sérelmére elkövetett, a B. T. K. 301. §-ában írt súlyos testi sértés büntettének vádja és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik. Indokok: A vizsgálat adatai szerint

bebizonyult, miszerint sértett A. I. vádlottnak nejével hosszú időn át közbeszéd tárgyává vált szerelmi viszonyt folytatott, hogy köztük több alkalommal házasságtörés követtetett el és hogy vádlott neje nagyobb költségbe kerülőleg vendégelte sértettet. Tekintve már, hogy vádlott, mint gyanút tápláló férj sértettet nejével egy ágyban fekvé találta; tekintve, hogy sértett, midőn a férj lámpáját meggyújtani akarta, a lámpát eltörvén, vádlottat torkon fogta, többször felpofozta, és midőn a férj Sz. Juonnak azt kiáltotta: «gyere segíts, mert ha nem, megöl», nevezett egyén a szobába hatolván, látta, hogy sértett a vádlott férjet torkon fogva fojtogatja; vádlott azon cselekménye, hogy sértettet megkötözve megverte, nem tekinthető büntetendő cselekménynek, miután házasságtörésen kapva nejét, erős felindulás következtében beszámíthatlan állapotban volt és ténykedése szabad elhatározás folytán eszközölt cselekménynek jellegével nem bír, később pedig, midőn vádlott lelkiállapota lecsendesült, ő maga bocsátotta szabadon sértettet. Ezek szerint tehát vádlott a cselekményt beszámítást kizáró zavartság- és kedélyállapotban követvén el, az idézett szakasz értelmében másodbiróságilag az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól fölmentendőnek találtatott.

A kir. Curia: Tekintve, hogy vádlott a neje és sértett közti tiltott viszonyt nem véletlenül s így nem meglepetve fedezte fel, hanem órákig lesve, akkor ment be a házba, midőn a lakásban már lefeküdtek s a világosságot eloltották; tekintve, hogy ily körülmények közt egészen nyugodtan átgondolhatta nejének és sértettnek egymáshoz viszonyát, valamint elkészülve lehetett arra is, mily helyzetben fogja nejét és sértettet találni; tekintve végül, hogy ily körülmények közt a B. T. K. 76. §-a alkalmazásának helye nem lehet: a marosvásárhelyi kir. ítélő tábla fentebbi keletű és számú ítélete megváltoztatik s az elsőbíróság ítélete indokolásánál fogva helybénhagyatik. (1886. május 14. 1300/b. 86. sz. a. Dt. u. f. XX. k. 372. l.)

A léleknek szerelemfélést folytán előállott izgatott állapota mennyiben állapítja meg a beszámíthatatlanságot? Ennek megelőzése zsarolás esetén.

A kalocsai kir. törvényszék: V. Antalt a B. T. K. 350. §-a alá eső zsarolás, V. Antalnét a B. T. K. 370. §. 2. bekezdése szerint a zsarolás vétségéből folyó orgazdaság vétségében vétkesnek mondta ki, előbbi három heti, utóbbit két heti fogházra ítélte.

A budapesti kir. ítélő tábla vádlottakat felmentette. A magy. kir. Curia az elsőbíróság ítéletét hagyta helyben, másodrendű vádlott bűnössége és cselekményének minősítése és mindkét vádlottra nézve a büntetés kiszabása tekintetében. Mert habár azon helyzet, a mely-

ben az alsóbbfokú bíróságok által valódinak elfogadott tényállás folytán V. Antal volt akkor, midőn a szobába érve nejét és R. Imrét, az említett ítéletek indokaiban felhozott körülmények között (ágyban) találta: a léleknek legerősebb felindulását, a szenvedélynek legmagasabb fokra emelkedését megfejtethetővé teszi; habár a lélek ily állapotában, a családi becsület megtámadása ellen elkövetett erőszakos megtorlás, büntető szempontból is enyhébb beszámítás alá esik, sőt nincs kizárva annak lehetősége sem, hogy az ily esetben felháborodott lélek zajongása közt elkövetett, egyébként büntetendő cselekmény, a B. T. K. 76. §-a szerint beszámíthatatlanná váljék; mindazonáltal a jelen esetben, tekintve, hogy vádlott R. Imrével hosszabb időn át a szobában együtt volt, hogy az ajtót bezárva R. Imrével hosszabb időn át hidegvérrel felelt, hogy később R. Imre felhívása folytán az ajtónak kinyitására és R. Imrének kibocsátására késznek nyilatkozott azon feltétel alatt, hogy ez visszatértének biztosítékaul felöltőjét zálogban ott hagyja; hogy mindez ekként megtörténvén, vádlott akkor bocsátotta ki R. Imrét, a midőn ez felöltőjét, a melyben 61 frttal terhelt tárczája volt, levette és vádlottnál hagyta; hogy mindezen körülmények vádlott részén a helyzetnek

hideg számítással való felhasználására mutatván, épen az ellenkezőjét tüntetik fel annak, a mi a léleknek beszámíthatlan, a szenvedély uralmatvesztett féktelenségének, az akarat és az elhatározás szabadságát kizáró állapotát igazolhatná: mindezeknél fogva, tekintve, hogy a kiemelt körülmények szerint vádlott R. Imrének fenyegetett és mindenesetre szorult helyzetét arra használta fel, hogy annak 61 frt 31 krt tartalmazó tárczáját eltulajdonítási szándékból hatalmába kerítse; tekintve, hogy vádlott a tárczának fentebb meghatározott tartalmát meg is tartotta és neje annak egyik részét tettleg fel is használta, vádlott cselekménye a B. T. K. 350. §-a alá eső zsarolás vétségének volt minősítendő és tekintettel a túlnyomó enyhítő körülményekre büntetendő. (1883. ápr. 20. 11770. sz. a. Dt. u. f. V. K. 258. l.)

Részegség és idült
szeszmérgezés.

A) Beszámíthatlan-
ság.

Felmentés az erő-
szakos nemi közö-
sülés vádja alól
részegség czímén
a 76. §. alapján.

A kecskeméti kir. törvényszék: Sz. Szilárd vádlott erőszakos nemi közösülés büntettének kísérlete miatt ellene emelt vád alól felmentetik. Indokok: Vádlott beismeri, hogy panaszost 1878. évi október 20-án késő esti órákban ittas állapotban szobájába bevitte, de azt határozottan tagadja, hogy akkor panaszoson erőszakos nemi közösülést, vagy akár csak annak kísérletét is véghezvitte volna, mert oly ittas volt, hogy a terhére rótt cselek-

ményt elkövetni képtelen lett volna. Vádlott ezen tagadásával szemben arra nézve, hogy panaszoson akár az erőszakos nemi közösülést, akár pedig annak kísérletét elkövette volna, sem a kihallgatott tanúk, sem pedig a vizsgálati iratokhoz becsatolt orvosi látleletben foglalt vélemény elegendő bizonyítékokat nem szolgáltatnak, de sőt ifj. M. József és B. István tanúk, kik ugyanis vádlottnak a jelzett alkalommal iktasságát bizonyították, a végtárgyaláskor egybehangzó vallomást tettek arra nézve, hogy vádlott ittas állapotban, mi nála gyakrabban be szokott következni, rendszeren önkivüli, vagy jobban mondva tehetetlen állapotban van, mi tehát természetesen a beszámíthatóságot kizárja és a beszámíthatatlan állapotot konstatálja; következőkép azon körülmény, hogy vádlott ittas, önkivüli és tehetetlen és ebből folyólag beszámíthatatlan állapotában a terhére rótt cselekményt panaszos ellenében sem el nem követte, sem pedig el nem követhette, kétségtelenül beigazolván, annak vádja alól vádlottat felmenteni kellett. *A budapesti kir. ítélő tábla:* A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét megváltoztatja, vádlottat az erőszakos nemi közösülés büntettének kísérletében bűnösnek mondja ki és ezért hat hónapi börtönre ítéli, egyben pedig a Cs. F. Judit sértett fél részére az ítélet jogerőre emel-

kedésétől számított 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett fizetendő száz forint kártérítésben elmarasztalja. Indokok: Vádlottnak a vizsgálat adataival bebizonyított és általa részben beismert ama cselekménye, hogy Cs. F. Judit hajadont 1878. évi október 20-án éjjel a maga szobájába erővel bevitte és annak akarata ellenére nemi közösülésre kényszerítette, a közösülést a napló harmadik szám alatti orvosi látlelet és vélemény szerint teljesen be nem fejezte és minthogy vádlottnak védekezésül felhozott amaz állítását, hogy a tettet a beszámítást kizáró részeg állapotban követte el, a pótvizsgálat folyamán kihallgatott ifj. M. József és B. István tanúk vallomása nem igazolta, a mennyiben a tanúk csak azt igazolták, hogy vádlott, ha részeg, mi nála gyakrabban szokott bekövetkezni, rendesen oly önkívüli állapotban van, hogy másnap tetteire nem emlékezik, azt azonban a tanúk nem bizonyítják, hogy vádlott a vádbeli esetnek elkövetésekor csakugyan oly lelki állapotban volt volna, mely a beszámíthatóságot kizárja, sőt ellenkezőleg vádlottnak állítólagos beszámíthatlansága annál inkább kizártnak tekintendő, mert a tett elkövetésére saját beismerése szerint jól emlékezik, s csak tehetetlenséggel védekezik; ugyanazért vádlottat bűnösnek kimondani és

bűnösségének fokához képest a B. T. K. 2. §-ának figyelembe vétele mellett a fentebb megállapított börtönbüntetésre ítélni kellett. *A kir. Curia:* Tekintve, hogy M. József és B. János tanúknak az 1882. évi július 8-án tartott végtárgyaláson tett vallomásai szerint Sz. Szilárd 1878. évi október 19 és 20-ika közötti éjjel 11—12 órakor, tehát közvetlenül az állítólagos cselekmény elkövetése előtt nagyon részeg volt és tekintve, hogy vádlottnak ily állapotát jól ismerő tanúk a részegséget oly mérvűnek jelzik, hogy a miatt a vádlott nem tudta mit csinál, a másodbirósági ítélet megváltoztatásával az elsőbiróság ítélete a B. T. K. 76. §-a alapján indokainál fogva helybenhagyatik.

(1883. évi május 25-én, 1882. évi 17030. sz. a. B. J. T. V. k. 221. lap.)

A rimaszombati kir. törvényszék: Idősb K. I. a K. Julianna sérelmére elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettének a B. T. K. 65. §-a szerinti kísérletében bűnösnek kimondatik és megfenyítésül, a B. T. K. 279, 289. és 66. §-ai alapján, jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy évi börtönre és annak kitöltésével kezdődő három évi hivatalvesztésre ítéltetik. Id. K. I. az ellene az ifj. K. I. sérelmére elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző szán-

*Teljes részegség
czimén beszámít-
hatatlanság meg-
állapítása szándé-
kos emberölés ki-
sérleténél.*

dékos emberölés büntette a 65. §. szerinti kísérletének vádja és következményeinek terhe alól felmentetik. Indokok: Id. K. I. berzétei lakos, községi csordás, 1891. évi január 4-én a reggeli órákban hazulról eltávozott, több marhatartó gazdához betért, mindenütt pálinkázott, majd a korcsmába ment, hol tovább ivott. A korcsmából d. u. 2 óra tájban, négy ismeretlen férfi társaságában lakására tért vissza és itt vendégeivel és családja tagjaival tovább ivott; együttesen egy fél liter pálinkával feleresztett spirituszt fogyasztottak el. A vendégek távoztával vádlott lefeküdt és aludt, körülbelül hat óráig, mikor felébredvén, feleségével czivódni kezdett, azt megragadta, megverni akarta és már azon szöglet felé vonszolta, hol botjai állottak, midőn az asszony segélykiáltására megjelent a közös pitvar másik oldalán lakó B. I.-né és K. I.-nét kimentette férje kezeiből, ki azután férje elől a szomszédba menekült. Kevéssel ezután hazajött vádlott fia ifj. K. I. és a munkában kifáradva, vacsorához ült, mialatt vádlott levéve a falon függő revolvert, a pitvarba kilépett. Épen ekkor léptek be a pitvarnak az udvarra nyíló ajtaján K. Julianna, Sz. Gy. és T. I.-né. Vádlott a tőle alig négy lépésre állókra emelte revolverét és azt háromszor elsütötte. Az egyik lövés K. Juliannát

találta, ki felsikoltva, a T. I.-né lakába menekült, míg a most nevezett Sz. Gy.-gyel, vádlott által üldöztetve, az udvarra kiszaladtak. Az üldözés közben elesett vádlott, a földről felkelve, visszatért lakásába, fiának ezen szavakkal: «az Istenteket, mindnyájatokat agyonlőlek», a revolver átadását megtagadta, mire a fiú jobb kezével megragadta a pisztoly csövét és mert az agyát tartó apja kezéből kirántani nem tudta, bal kezével a forgónál ragadta meg, ekkor a pisztoly elsült és a golyó ifj. K. I. tenyerén át czombjába furódott, ki azt ekkor végre kiragadva atyja kezéből, a földhöz sujtotta . . . De más körülmény sem forog fenn, mely a beszámítást kizárná. Igaz ugyan, hogy vádlott a nap folyamán sokat ivott és nagy mérvben ittas volt, azonban részegsége nem volt oly fokú, mely szabad elhatározási képességétől megfosztotta volna és habár részegsége folytán öntudata befolyásolva volt, de bírt annak oly fokával, hogy cselekménye bűnösségét felismerte és ezen felismerés mellett elkövetését elhatározta. Ezt tanúsítja azon eljárása, hogy feleségét bántalmazni akarva, őt megragadta és azon szöglet felé vonszolta, hol botjai állottak, mely eljárása igazolja, hogy eszköz és cél tekintetében teljesen tisztában volt; tanúsítja az elővett revolver fel-

huzása, a lövések ismétlése, a lövések elől megfutóknak az udvaron üldözése, tanusítja továbbá azon nyilatkozata «agyonlőlek mindnyájukat», tanusítja végül a törvényszéki orvos véleménye, ki vádlottnál beteges lelkiállapot tüneteit nem észlelte, sem a tett elkövetése előtt és alatt tanusított viselkedése borlángmérgezést, vagyis önkivületi állapotot nem tanusít. A büntetés kimérésénél nagymérvű részegsége és büntetlen előélete enyhítő, míg saját gyermekének bántalmazása, annak súlyos megsértése, súlyosító körülményül vétettek figyelembe. Vádlott az ifjabb K. I. sérelmére elkövetett szándékos emberölés büntettének vádja alól felmentendő volt, mert . . . *A kassai kir. ítélő tábla:* A kir. törvényszék ítéletét a vádlottnak bűnössége és büntetésére vonatkozó felebbezett részében helybenhagyja az abban felhozott indokok alapján; az ifj. K. I. sérelmére elkövetett bűncselekmény vádja alól történt felmentése iránt intézkedő nem felebbezett részében pedig mint nem felebbezettet nem érinti. (1892. január hó 19-én, 1891. évi 3085. sz.) *A kir. Curia:* Tekintve, hogy vádlott id. K. I. az eljárás adatai szerint a tett elkövetésének napján már a délelőtti órákban egyes gazdáknál, utóbb pedig a korcsmákban nagyobb mennyiségű szeszes italt fogyasztott el s dél-

után két óra tájban már részegen tért haza; tekintve, hogy ekkor fél liter szeszt hozatva s azt pálinkává hígítva ötödmagával ezt is fogyasztotta, mitől oly részeg lett, hogy az asztal mellett ülve s fejét karjára hajtva elaludt és midőn este öt óra tájban künn járt, több ízben felbukott s a falhoz ütődött; tekintve, hogy a pitvar, melyben a lövéseket tette, teljesen sötét volt, annyira, hogy leánya vádlottat itt nem is látta; tekintve, hogy a tanúk vallomásai, de sértettek előadása szerint is, vádlott józan állapotában családjának tagjai iránt mindenkor szeretetet tanusított s ilyenkor általában békés viseletű volt; tekintve, hogy mindezen körülmények arra vallanak, hogy vádlott értelmi tehetsége a cselekmény elkövetése pillanatában a szesz italok élvezetétől annyira elhomályosítva volt, hogy tettének szabad akarati elhatározásból kifolyólag s céltudatosan történt elkövetése teljesen kizártnak veendő: mindezeknél fogva mindkét alsóbb bíróság ítéletének megváltoztatásával vádlott az ellene emelt vád és annak következménye alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik. (1893. évi február 17-én, 1892. évi 8628. sz. B. J. T. XXVI. k. 54. l.)

A pestvidéki kir. törvényszék: E. K. Teljes részegségtől
gyógyszerész, előbb a btk. 279. §. és a 281. §. származó elmebeli
2. bekezdése alá eső, erős felindulásban el- ^{megzavarodás} alapján a 76. §.

*értelmében felmen-
lés a halált okozó
testi sértés
vádja alól több
tanúnak nem teljes
részegséget tanúsító
vallomásaival szemben a
szakértői vélemény
figyelembevételével.*

követett szándékos emberölés büntette, a végtárgyalás folyamán azonban a btk. 301., 306. §-ai és a 307. §. 1. pontja alá eső halált okozó súlyos testi sértés büntette miatt ellene emelt vád alól a btk. 76. §-a alapján felmentetik. Indokok: A vizsgálat és a megtartott két rendbeli végtárgyalás adataival igazolt tényállás szerint E. K. budafoki gyógyszerész 1887. évi márczius hó 6-án este több helyen részint sört, részint különböző minőségű borokat élvezett, 10 óra körül teljes ittas állapotban betért a Mayer István által kezelt, úgynevezett Schmikl-féle korcsmába, hova kutyáját is magával vitte; a korcsma belső szobájában üléssel kínálatván meg, azon asztal mellett foglalt helyet, a hol több budafoki földműves is ült s egy székre, melyről az előtt P. L. kelt fel, kutyáját is felültette, e miatt az ugyanazon asztalnál ült W. M. megbotránkozván, lekergette a kutyát a székről, mire E. K. annyira indulatba jött, hogy W. M.-t meglökte, sőt egy pálczával meg is ütötte, e miatt köztük dulakodás keletkezett, melyben P. L. is részt vett, egymást taszigálták, de az ugyanott jelen volt P. M. állatorvos szétválasztotta őket s E. K.-t, nehogy megverjék, a szoba egyik szögletébe állította. Ezen alkalommal E. K. egy értékes melltűjét megőrzés végett P. M.-nek átadta

s egyszersmind dühöngéshez hasonló erős felindulásban úgy nyilatkozott, hogy ha előveszi revolverét, mindnyájukat — értve bántalmazóit — lelövi. P. M. azonban őt megtapogatván, azzal nyugtatta meg az irányában ellenséges indulatot s magatartást tanúsító földmíveseket, hogy mitől sem tarthatnak, mert nincs nála revolver, daczára ennek, alig hogy P. M. E. K. mellől eltávozott, K. J. megfogta a nevezett gyógyszerészt s mások segélyével kitolta a korcsmahelyiségből s midőn ez kutyáját keresve oda visszatért, újból kitalták az utczára. Ezen alkalommal, a mint ezt P. M., L. A., H. M. és M. I. tanúk igazolják, többen kimentek az utczára, úgy, hogy a szobában csakis a nevezett tanúk maradtak, legutolsónak ment ki H. V. éjjeli őr, azon kijelentéssel, hogy ő E. K.-t hazavezeti, ezután az utczáról verekedési zaj s lárma volt hallható s alig öt percz múlva H. V. véresen tért vissza, oldalán meg volt szúrva annyira, hogy csakhamar összeesett s mások által vitetett lakására, a hol orvosi gyógykezelés daczára két nap múlva, vagyis márczius 8-án elhalálozott . . .

Ezen alkalommal H. V. az előlegesen kiállított orvosi látlelet és a bonczjegyzőkönyv szerint, jobb oldalán a 7. és 8. borda között a bűnjelt képező késnek teljesen megfelelő,

éles, erős, széles és hegyes eszközzel a 8. bordát is átvágó oly metszett seb ejtetett, mely belső elvérzést és lobos izzadmány által tudóvizenyőt idézett elő, mely H. V. halálát okozta, de ezen sebzés nem volt feltétlenül halálos, mert a nevezett több rendbeli idült betegségekben szenvedvén, ezek a bekövetkezett halált nagy mérvben segítették elő.

A végtárgyalás folyamán kihallgatott törvényszéki orvos is bizonyítja: hogy H. V. élete a szúrt seb daczára más kóros állapotok nélkül megmenthető lett volna.

H. V., midőn a szúrás után azonnal a korcsmába visszatért, többek jelenlétében, valamint később is, midőn hazavitetett, felesége előtt E. K. gyógyszerészt nevezte meg sérelmezőjeként, a nélkül azonban, hogy megszúrásának okát és körülményeit megismertette volna.

E. K. nem veszi ugyan tagadásba: hogy H. V.-t ő szúrhatta meg, de azt állítja, hogy a kitett időben nagyfokú ittassága miatt öntudatlan állapotban volt s csak arra emlékszik, hogy a M. J. által kezelt korcsmában akkor valóban járt, hogy ott többek által, kiket megnevezni nem tud, tetteleg bántalmaztatott s hogy a bűnjelt képező kést, mit sajátjának ismer, tőle erőszakkal elvették és

öt a községhezához kísérték, a honnan a jegyző hazabocsátotta s bár arra is emlékszik, hogy a kést kinyitott állapotban kezében tartotta, de arra, hogy H. V.-t azzal megszúrta volna, egyáltalában nem emlékszik, sőt H. V.-t ott észre sem vette.

Miután azonban H. V. sérelmezőjeként határozottan E. K.-t nevezte meg, miután K. L. és W. M. közvetlenül a H. V. megsérelmezése után E. K.-t kinyitott véres késsel kezében, nevezett sértettnek közelében, ettől csekély távolságra látták, midőn ott hasonló eszközzel senki más nem volt;

miután vádlott E. K. maga is beismeri, hogy az említett alkalommal kését kinyitott állapotban kezében tartotta s azt erőszakkal kellett tőle elvenni, miután továbbá a H. V. testén orvosilag észlelt sebzés a vádlott E. K. által birtokolt késnek teljesen megfelel, miután végre H. V.-nek azon alkalommal senki mással ott szóváltása nem volt s a vizsgálat adatai szerint egyedül E. K. volt azon helyzetben, hogy felfingerült állapotban nevezettet megszúrhatta, mindezek alapján a kir. törvényszék bizonyítottanak találja azt, hogy azon szúrást, illetőleg sebzést, mely H. V.-nek halálát okozta, elsőrendű vádlott, E. K. ejtette; azonban a vizsgálat és bizonyítási eljárás folyamán oly bizonyítékok is merültek fel,

melyek azt igazolják, hogy vádlott E. K. fennebbi cselekményét öntudatlan állapotban ösztönszerűleg követte el s hogy az elkövetés idejében elmetehetsége oly módon volt zavarva, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt; ugyanis: E. K. a dr. Schulek Vilmos egyetemi tanár és szemorvos által kiállított bizonyítvány szerint már évekkel ezelőtt, jelesen 1881. évben agy- és idegbántalmakban szenvedett.

Dr. Kováts Bálint kezelőorvos vádlottat ittas állapotában igen izgékony, állhatatlan természetűnek jellemzi, rosszul tűri a szeszes italokat, mit kóros alkohol reactionnak tulajdonít s ittas állapotában nála elmebeli rendtelenségeket tapasztalt; a jelen esetet megelőzőleg körülbelül egy héttel megtörtént, hogy nevezett vádlott kevés ital élvezése után társaságban gorombáskodni kezdett, minden ok nélkül verekedni akart, úgy hogy le kellett fogni s másnap már a történetekre nem emlékezett s P. M. tanú szerint is, a különben csendes természetű vádlott, ittas állapotában kötekedő s verekedő hajlammal bír, «erősségi mániá»-ban (?) szenved, mert ha tízszer földhöz vágják is, újból támad s azt hiszi, hogy ő a legerősebb ember, mely szintén kóros elmeállapotára enged következtetni.

Múlt évi márczius 6-án, az eset történte

napján vádlott krónikus mellhurut és koronként megújuló syphiliticus gégedaganat miatt dr. Kováts Bálint gyógykezelése alatt állott, levertségről s álmatlanságról panaszkodott, a nevezett orvos részére opiumos dower porokat rendelt, mit vádlott, mint gyógyszerész, maga elkészítvén, az orvosi rendelvény ellenére szemmérték szerint, valószínűleg nagyobb adagokban vett be, a mi kedélyállapotára ingerlékenyen, zavarólag hathatott s főként ittas állapotában ítélőtehetségét is megzavarhatta s ezen körülménnyel kapcsolatban a vizsgálat folyamán bizonyítva lett, hogy nevezett vádlott, daczára beteges állapotának, ugyanazon este egyfolytában Sch. korcsmájában három üveg sört, D. J.-nál 4 deci fehér bort, Sch. F. korcsmájában spritzeltet, saját lakásán félliter bort, E. A.-nál $\frac{1}{2}$ liternél több vörös bort és M. J. korcsmájában ismét sört ivott, a hová midőn 10 óra tájban megérkezett, M. J., L. A., K. J. s más tanúk vallomása szerint, már annyira részeg volt, hogy állani is alig tudott, beszédében akadozott, szemeit szokatlanul forgatta, a széken is ferdén ült, K. M.-né, P. L., H. J. s W. M. szerint ruhája is zilált, rendetlen állapotban, könyökén és térdein sáros, bemocskolt volt, melyből következtethető, hogy mar oda-menetele előtt többször elesett s F. Gy. jegyző

bizonyítja, hogy midőn az eset után vádlott a községhezához vitetett, ez teljesen beszámíthatatlan ittas állapotot tanúsított, mit azon körülmény is bizonyít, hogy melltűjét előzőleg P. M.-nak adta át megőrzés végett, de erre nem emlékezett s másnap értékes tűjét a helyszínén kerestette.

Mindezek mellett figyelembe véve, hogy H. V. vádlott E. K. irányában ellenséges indulatot nem táplált, sőt az által, hogy ezt hazavezetni akarta, irányában szivességet tanúsított, így vádlottnak azon cselekménye, hogy épen H. V.-t szúrta meg, lélektanilag nem indokolható, szükségesnek találtatott vádlottnak lelki, illetőleg elmebeli állapota iránt a felmerült adatnak alapján a törvényszéki orvost, mint szakértőt meghallgatni, ki is az 1887. évi szeptember 21-ik napján tartott végtárgyalás folyamán azon külön, írásban is indokolt véleményt terjesztette elő, hogy «E. K. a vádbeli cselekményt kóros alkohol reactio folytán beállott öntudatlanság alatt beszámíthatatlan állapotban követte el», minek folytán ez iránt, az országos közegészségi tanács, mint legfőbb véleményező szaktestület felülvéleménye is kikéretvén, ez is 1887. év december hó 15-én 202. sz. a. kelt felülvéleményében megállapította, hogy vádlott a vádbeli cselekmény elkövetése ide-

jében a borszesz behatása alatt volt s azt *öntudatlan állapotban ösztönszerűleg hajtván végre, szabad önelhatározása képességének nem volt birtokában.*

Ezek alapján tekintve, hogy a tanúk túlnyomó részének azon állítását, miként E. K. a cselekmény elkövetése idejében nem volt annyira ittas állapotban, hogy ne tudta volna mit tesz, szemben a szakértők határozott és kellően indokolt megegyező nyilatkozataival, figyelembe venni annál kevésbbé lehetett, mert a tanúk vallomásából vádlott öntudatlansága is levonható, T. Gy. tanú vádlott beszámíthatatlan állapotát határozottan is igazolja, tekintve továbbá, hogy azon körülmény, miként vádlott a vádbeli cselekményt megelőző és követő némely körülményekre visszaemlékszik, a cselekmény elkövetése pillanatában öntudatlan állapotát annál kevésbbé zárja ki, mert ezen visszaemlékezések is igen zavartak és homályosak, tekintve végül, hogy vádlottnak a vádbeli cselekmény elkövetése idejébeni öntudatlan állapota s akaratilag elhatározási képességének hiánya jogszerűleg igazolva van, őt az ellene emelt vád alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmenteni kellett s ezen okból özv. H. V.-né részére büntető úton kártérítést megállapítani s vádlott ellen megítélni nem lehetett . . .

A budapesti kir. ítélő tábla: az első-bíróság ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. *A m. kir. Curia:* A másodbiróság ítéletét az elsőfokú bíróság ítéletéből felhívott indokai alapján helybenhagyja. (1889. január 8. 8136/88. b. sz. a.)

*Felmentés lopás
vddja alól a sza-
bad akaratelhatá-
rozást kizáró ré-
szegség okából.*

A szabadkai kir. törvényszék: Sz. Antal a B. T. K. 333. §-ába ütköző, a 334. §. szerint minősülő lopás büntettében bűnösnek mondatik ki s ezért 6 havi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre ítéltetik stb. Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás folyama alatt beigazoltatott, de különben vádlott által sem lón határozottan tagadásba véve, miszerint ő 1887. évi szeptember 26-án F. Györgynek 50 frtnál többet érő kocsiját és lovát elhajtotta. Vádlott önkívüli állapotát előidézett ittas állapotával védekezik; tekintve azonban, miszerint ama alkalommal, midőn a lovat elhajtotta, utóléretvén, oly sebes futással és árokugrással akarván menekülni, hogy kocsival alig lehetett utólélni, a beszámíthatlan állapotnak még valószínűsége sem mutatkozik; tekintve, hogy a cselekményt csakis eltulajdonítási szándékkal követhette el: ugyanazért vádlott az ítélet rendelkező részében körülírt büntettben volt bűnösnek kimon-dandó és tekintettel a kár hiányára s a bortól izgatott lelki állapotára, a reá ki-

szabott szabadságvesztés büntetésére íté-
lendő stb.

A budapesti kir. ítélő tábla: az első-
bíróság ítéletét indokainál fogva helyben-
hagyja.

A m. kir. Curia: Mindkét alsóbíróság
ítéletének megváltoztatásával vádlott az ellene
lopás miatt emelt vád és következményeinek
terhe alól felmentetik. Indokok: Igaz ugyan,
hogy vádlott 1887. évi szeptember 26-án
sértett félnek egy korcsma udvarában állott
egyfogatu kocsiját a sértett fél beleegyezése
nélkül elhajtotta: mivel azonban vádlott
határozottan tagadja azt, hogy a kocsit an-
nak eltulajdonítására irányzott szándékból haj-
totta el, az a kérdés merült fel: miből lehet
az eltulajdonítási szándékra jogszerű követ-
keztetést vonni? Az elhajtás ténye még nem
képez a feltevésre elegendő támpontot s ilyes
a vádlott előéletéből sem meríthető, mert
hason cselekmény miatt még büntetve nem
volt. De a megkísérlett szökésből sem von-
ható az eltulajdonítási szándékra jogszerű
következtetés, mert J. Ferencz tanu előadása
szerint vádlott önként állott meg a kocsival,
erről le sem szállt, hanem a tanu társaságá-
ban visszahajtott s csak a sértett általi kérdőre
vonatása után ugrott le a kocsiról s így nem
nyomban a tetten éretése után keresett a

szökésben menekülést. Ezek után már most figyelembe véve azt, hogy vádlott K. János vallomásából következtetve, a tettet megelőzőleg egész nap és azt előző éjjelen korcsmázott, nem látszik valótlannak vádlott azon védekezése, hogy ő a tett elkövetésekor nagymérvű ittas állapotban volt, ha figyelembe vétetik, hogy vádlott a helyett, hogy kocsijával sebesen elhajtott volna, azzal csak mintegy negyven lépésnyire a korcsmától egy szénakazal mellett önként állott meg, a kocsin maradva és J. Ferencz tanu előtt oda nyilatkozott, hogy szénát akart venni: a vádlott terhére eső cselekmény elkövetése körül a nagy mérvben élvezett szeszes italok hatása alatt fellépett s a szabad elhatározásra kizárólag hatott oly tünetek jelenségei mutatkoztak, melyeknél fogva az eltulajdonítási szándék teljesen bebizonyítottanak nem vehető. Mindezeknél fogva a lopási szándékot határozottan tagadó vádlottat az ellene emelt vád terhe alól felmenteni kellett. (1889. június 18. 3265/b. sz. a. Dt. u. f. XXIV. k. 5. l.)

Felmentés teljes részegség czímén a magánlaksértés és vagyonrongálás vddja alól; a részegség azonban, mint önálló bűnetendő cselekmény,

A soproni kir. törvényszék: B. I-t a magánlak megsértése büntettének kísérlete, más vagyona rongálásának vétsége és a közcsend elleni kihágás miatt emelt vád és következményei terhe alól felmenti. Indokok: Vádlott, mint úgynevezett gazda, T. J. újkéri

uradalmi tisztartó szolgálatában állott. Ezen^a 5—6 évi szolgálati ideje alatt valamennyi tanú és magának a káros félnek tanúsága szerint is mindig a legjobb, kifogástalan magaviseletet tanúsította. 1884. nov. 25-én Újkéren bucsú volt. Másnap T. J. répát vitetett szekéren Újkérről Lövőre. Vádlott is vitt egy szekérrel; a falu végén az újkéri korcsma előtt a béresek megállottak s itt a legények a vádlottat annyira megitatták, hogy az az ital, a mit maga a vádlott parancsolt, már nem kellett neki, azt már meginni nem tudta. Tanusítja ezt M. J. és P. A. Midőn Lövőről visszajöttek, vádlott folyton pajkoskodott, társait hajszolta és bizonyos M. J-t, ki szerinte velük jött, az arczán meg is harapta. Mészárosnak is mondá: «jer, megcsókollak,» de az elszaladt előle, hogy úgy ne járjon, mint M. J. A majorba érve, vádlott leugrott a szekérről és elkezdte szidni a szolgálatadóját. Azután kését vette elő, mindenkit megöléssel fenyegetett s ezzel elszaladt. Ezt látta P. A. Ugyanezen tanú vallomása szerint vádlott több ízben igen keserűen panaszkodott, hogy őt az úr, T. J. koldussá akarja tenni, mert 50. frtot a fizetéséből jogtalanul le akar vonni. Vádlott a majorból az utcán végig futott s folyton káromkodott. Midőn Cz. J. háza elé ért, ismét mindenkit megöléssel

*K. B. T. K.
84 §-a alapján
büntetveletl.*

fenyegetett, úgy, hogy az utcán álló s a vádlottal különben jó viszonyban lévő Cz. J. is bemenekült a lakásába. Vádlott a Cz. J. háza kapujába kését többször belevágta. Innen átment a befagyott kis tócsára, a hol gyerekek játszottak. Vádlott ezeket szétugrasztotta, e közben a jégen el is esett, minek következtében a kezét késével megsértette. Ez alatt utána jött H. F. és P. A., kik őt haza akarták kísérni, de a vádlott sehogyan se engedte magát megfékezni, hanem késével hadonázva, H. F. dolmányát ketté is hasított, minek folytán ezek őt ismét eleresztették. Így azután vádlott T. lakása felé szaladt s itt bement az udvarra. Vádlott a nyitva álló folyosóján is bement s a szobába vezető üvegajtót kezével belökte. W. T. és S. Zs. ekkor épen az udvar hátsó részében tartózkodtak és látták, midőn vádlott berontott. Mikor vádlott a cselédek az udvaron megpillantotta, kiszaladt a folyosóról, rájuk rontott és szidalmak között kergette őket a kerten át. S. Zs. és W. T. a lakás felé menekülve ép jókor értek még oda, úgy, hogy vádlott elől az ajtót elzárhatták. Később egy széket talált s ezzel T. házának ablakait beverte. Végre I. J. községi bíróságnak segítségével a vádlottat megfékezte és hazaszállította. T. J. még az nap este haza-

érkezve, a történetek hallatára azonnal az orvost K. E.-t küldte a vádlotthoz, hogy nézné meg, nincs-e elméjében megháborodva. K. E. a vádlotthoz menvén, ezt az ágyban fekve találta. A szoba erős alkoholszaggal telve volt s az ágy előtt hányás nyomait is találta. K. E. hittel erősített vallomásával tanusította, hogy vádlott teljesen részeg volt, a részegség legnagyobb fokán állott. I. J. és K. E. azt is tanusították, hogy vádlott a kérdéses estén a feleségét is, kivel jól él különben, tettleg bántalmazta. Vádlottnak ittas állapotát a többi tanú is mind bizonyította. Tekintve már most, hogy K. E. orvos a vádlottnak a tette elkövetésekor teljes részegségét bizonyította és hogy úgy ezen orvos, mint a meghallgatott kir. törvényszéki szakértő orvos azon véleményüket nyilvánították, hogy vádlottnál a túlságosan élvezett szeszes ital oly rendkívüli állapotot idézett elő, mely az elméjét megzavarta, azonban mely állapot a szabad mozgás képességét feltétlenül ki nem zárja és így vádlottnak az az állítása, hogy ő semmire sem képes emlékezni, hogy tehát a vádbeli cselekményeket öntudatlan állapotban követte el, igazolást nyer; tekintve továbbá, hogy vádlott a szeszes italokhoz szokva nem volt, hogy a kérdéses napon mindenkit, jó ismerőseit

megtámadta s. megöléssel fenyegette, sőt saját feleségét is, kivel jó viszonyban élt, ütötte: mindezeknél fogva begyőzöttnek veendő volt, hogy vádlott a vádbeli cselekmények elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt, hogy öntudatlan állapotban volt, miért is a kir. törvényszék őt a B. T. K. 76. §-a alapján a vád és következményeinek terhe alól felmentette. *A budapesti kir. ítélő tábla: . . .* vádlottat a K. B. T. K. 84. §-a alá eső közcsend elleni kihágásban mondja ki bűnösnek . . . Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás során kiderült tényállás mellett teljesen indokolt vádlottnak a terhére rótt büntett alól a B. T. K. 76. §-a alapján történt felmentése, viszont azonban ép vádlott lerészegedésének foka és e közben nyilvánosan tanúsított botrányos magaviselete, mely csak véletlenül nem idézett elő nagyobb szerencsétlenséget, megkivánja vádlott ellenében a K. B. T. K. 84. §-ának alkalmazásával és ezzel kapcsolatban az okozott károk megfizetésében való marasztalását. *A kir. Curia:* Tekintve, hogy T. J. káros fél a vádlottnak részeg állapotban elkövetett cselekménye miatti vádját a kir. ügyész felmentő indítványával szemben fentartotta, s tekintve, hogy habár a vádlott azon cselekményei, a beszámítást kizáró

részegség miatt a törvényben azokra nézve meghatározott büntetéssel nem büntethetők, ezen körülmény azonban azt, hogy a vád tárgyává tett, mint részeg állapotban nyilvánosan elkövetett és botrányt is okozó cselekmények a törvénynek különösen az ily cselekményekre vonatkozó intézkedései szerint minősíthetők és büntethetők ne lennének, ki nem zárván, a budapesti kir. ítélő tábla ítélete ezen és az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik. (1886. október 15. 1162/b sz. a. B. J. T. XIII. k. 328. l.)

A nagybecskereki kir. törvényszék: V. J. a B. T. K. 330. és 331. §-ainak 2. pontja szerint minősülő magánlak megsértése büntettének vádja alól felmentetik. Indokok: Mert maga a sértett nő M. N-nek, úgy a meghitelt tanu, városi rendőrőrmester M. Sz. és a vizsgálat során kihallgatott korcsmárosné M. A. vallomásai szerint be van bizonyítva vádlottnak az a védekezése, hogy ő akkor, a midőn 1884. márczius 11-én este 9 óra táján panaszos nővel közös házban lévő lakására a korcsmából hazajött, oly mérvben részeg volt, hogy akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt, mert saját feleségét arczon vágta, azután fejszével saját edényeit és többféle házi butorokat összetört, fel nem tehető, hogy ép elmével minden

*Felmentés a magánlak megsértésének vádja alól részegség által okozott beszámíthatatlanság csi-
mén.*

indító ok nélkül maga magának kárt okozott volna, miből pedig következtetni nem lehet, hogy vádlott öntudatában a közös konyhából panaszosnő szobájába erőszakosan behatolt és őt éjjeli nyugalmaiban megháborította; és miután cselekményét beszámíthatlan állapotban követte el, ennél fogva vádlottat eme beszámítást kizáró ok miatt a B. T. K. 76. §-a alapján a terhére rótt vád alól fel kellett menteni. *A budapesti kir. ítélő tábla:* Az elsőbírósági ítéletet megváltoztatja, vádlottat a magánlak megsértésének vétségében bűnösnek mondja ki. . . . Indokok: Az elsőbíróság indokolásában helyesen kifejtett tényállás alapján a kir. ítélő tábla is beigazoltnak vette azt, hogy a vádlott a magánlak megsértésének vétségét elkövette, de nem tarthatta fenn a kir. törvényszék amaz intézkedését, mely szerint vádlottat ittas állapota indokából a B. T. K. 76. §-a általános rendelkezése alapján a vád alól felmentette és pedig azért, mert vádlott erőszakos ténykedéseinek lánczolata, s különösen az, hogy a tett elkövetése után nyomban elmenni és ismét a korcsmába visszatérni képes volt: kétségen kívül helyezi azt, hogy ittassága nem volt oly mérvű, mely cselekménye büntetőjogi beszámítását az idézett szakasz alapján kizárná. . . . *A kir. Curia:* A kir.

ítélő tábla ítélete megváltoztattatik s a kir. törvényszék ítélete hagyatik helyben indokainál fogva és még azért is, mert a tény elkövetésénél egyedül jelenvolt R. M. úgy a vizsgálóbíró előtt, mint a végtárgyalás során azt adta elő, hogy vádlott azon időben, midőn szobájába a közös konyhából behatolt, nagyfokú ittas állapotban volt, M. Sz. vallomása szerint pedig, ki vádlottat egy korcsmában későbbben felkereste, teljesen ittas állapotban találtatott; azon körülményből, hogy vádlott hazulról ismét korcsmába ment, szabad elhatározással való képességét annyival kevésbbé lehet következtetni, mert az elsőbíróság indokaiban kifejtett ténykedésén kívül beszámítást kizáró állapotát az is mutatja, hogy R. M. a vádlott kezében lévő fejszét annak kezéből kiűthette és vádlott a tett helyéről felesége által vonszoltatott ki. (1887. október 6. 2701/b. sz. a. B. J. T. XV. k. 83. l.)

A kir. Curia: Vádlott az ellene emelt vád alól felmentetik. Indokok: Vádlottnak elmebeli tehetsége a vádbeli cselekmény elkövetésekor annyira meg volt zavarva, hogy a miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt. Következtethető ez a következőteljesen bebizonyított körülményekből:

1. Vádlott a merénylet napján reggeli 9 órától kezdve éjjeli 11 óráig oly mértéktelenül boro-

Tanúk vallomása ellenében okszerű következtetés útján megállapítsa az elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának gyűjtőnévül.

zott, hogy ennek folytán nagyon részegen jött éjfél felé haza; 2. a ház, melynek meggyújtásához vádlott minden előkészítés nélkül mások jelenlétében és szemeláttára fogott, úgy azon időben, mint később is saját és családja lakásaul szolgált és abban nagyobb mennyiségű gabonája és összes ingó vagyona elhelyezve létezett: annak megégése által tehát nemcsak családotul az utczára került, de végkép tönkre is jutott volna; 3. vádlott ugyanazon ház tetejét képező nád egy kis részének meggyújtása után (mely oly jelentéktelen volt, hogy azt a jelenlevő T. Péter egy vödör vízzel egyszerre elolthatta) a szobába bement, lefeküdt s legott oly nyugodtan elaludt, mintha semmi sem történt volna, jeléül annak, hogy sem tette bűnös voltáról, sem annak esetleges következményeiről tiszta fogalommal nem bírt; 4. a tanúk egybehangzólag bizonyították, hogy vádlott 12 óra hosszan tartott dorbézolása közben sem gyújtogatási szándéknak legkisebb jelét sem adta, sem olyasmit nem említett, miből következtetni lehetett volna, hogy valaki ellen boszut forral, holott tapasztalás szerint részeg emberek nemcsak nem szoktak nehezteléseik nyilvánításával tartózkodók lenni, hanem ellenkezőleg felhevült állapotukban olyan vélt sérelmekről is panaszkodnak, melyekre más-

kor többé nem is gondolnak. Egybefoglalva s lélektanilag méltatva mindezen körülményeket, azokból vádlottnak jogi beszámíthatatlansága teljes bizonyossággal levonható, a min azon személyeknek, kik vádlottal egész nap és majd fél éjszaka boroztak, s kik bizonyára maguk sem lehettek egészen józanok, abbeli tanúsága, hogy vádlott nem tántorgott volna, mit sem változtat, minthogy a test szabad mozgásának mérve az illetőnek individualitásához képest különbözik, azért az elmetehetség fokának megállapítására nézve feltétlen biztos alapot nem nyújt. (Dt. u. f. V. k. 188. lap. 1883. május 29. 11.428/b. sz.)

Az aradi kir. törvényszék: Ifj. Zs. N. a B. T. K. 422. §-ába ütköző gyújtogatás büntette kísérletének vádja és jogi következményeinek terhe alól felmentetik. Indokok: Ifjabb Zs. N. vádlott teljesen részeg állapotában az ő, valamint testvérei és anyja közös tulajdonukat képező házba hazatérve, miután előbb az otthon levőket megütlegelte s ruháikat összetépdeste, utóbb egy üszköt, vagyis inkább egy égő fadarabot a konyha nyílásán keresztül a padlásra feldobott; miután azonban a ház padlására feldobott fadarabon égő parázs már félig-meddig kialudt, az azon kívül oly helyre esett, a hol sem a tető, sem más éghető tárgy meg nem

Felmentés a gyújtogatás kísérletének vádja alól az elmebeli állapotnak részegség miatt teljes megzavartsága okából.

gyúlhatott, a tűzvész veszedelme szerencsésen elkerültetett. Ezen főleg Zs. Gy.-né tanú vallomásából kitűnő tényállással szemben vádlott azt állítja, hogy előzőleg teli iván magát, teljesen részeg állapotban jött haza s így egyáltalán nem tudja, hogy részeg állapotban mit cselekedett. Hogy vádlott a kérdéses eset alkalmával teljesen részeg állapotban volt, azt úgy Zs. Gy.-né, mint Zs. J. tanúk végtárgyalási vallomásaik által erősítik, a mit a végtárgyalásra meg nem idézhetett Zs. P. tanú is állít vizsgálati vallomásában. Minthogy e szerint vádlott elmebeli tehetsége a cselekmény elkövetése alkalmával teljesen meg volt zavarva s e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt; ennél fogva őt a B. T. K. 76. §-a alapján a gyújtogatási büntett kísérletének vádja alól fel kellett menteni. (1892. márczius hó 29-én, 2511. szám.) *A nagyvárad kir. ítélő tábla:* Az elsőbiróság ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. (1892. évi november hó 17-én, 1916. sz.) *A m. kir. Curia:* A másodbiróság ítélete az abban az elsőbirósági ítéletből elfogadott indokok alapján helybenhagyatik. (1893. szeptember 27. 1289/b. sz. a. B. J. T. XXVII. k. 369. l.)

*Felmentés a fogoly-
szöktetés vádjá alól*

Az egri kir. törvényszék: B. János a B. T. K. 448. §-ának 2. bekezdésébe ütköző

gondatlanság által okozott fogolyszöktetés vétségben vétkesnek kimondatik, s ezért tizennégy napi fogházra és ezen szabadságvesztés büntetése kiállása napjától számítandó egy évi hivatalvesztésre ítéltetik. Indokok: Vádlott B. János beismeri, miszerint Ludas község kisbirája által 1884. évi ápril 25-én tolonczkisézésre kirendeltetvén, e célból a község házához el is ment, miután azonban ott senkit sem talált, a korcsmába tért s ott lerészegedett. Mikor aztán a neki átadott egy tolonczot Ludasból Kaál község felé kísérte volna, útközben részeg állapotában a töltésen elaludt s az őrizetére bízott fogoly megszökött. Vádlottnak ezen tette a B. T. K. 448. §-ának 2. bekezdésébe ütköző gondatlanságból okozott fogoly-szöktetés vétségét képezvén, ebben vétkesnek kimondandó s a megszabott büntetésre ítélandó volt. A büntetés kiszabásánál enyhítőnek vétetett jó előélete, fiatal kora s önbeismerése, ellenben súlyosítólag azon körülmény, hogy épen oly alkalommal itta le magát a korcsmában, midőn tolonczkiséretre lett kirendelve.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a fenti keletű és számú ítéletet megváltoztatja és vádlottat felmenti. Indokok: Sz. János, T. János, T. Imre tanúk előadása szerint a vádlott a beszámítást s felügyeleti

az akaratelhaldrozás szabadságát kizáró teljes részegség okából.

képességet kizáró részeg állapotban volt ekkor, mikor a megszökött toloncz kísérés végett neki átadatott.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete indokainál fogva és még azért is helybenhagyatik, mert vádlott a tett elkövetése alkalmával akaratának szabad elhatározási képességével nem bírván, cselekménye a B. T. K. 76. §. intézkedéséhez képest neki be nem számítható. (B. J. T. XII. k. 199. lap. 1886. márczius 26-án, 1885. évi 7029. sz.)

Felmentés a szándékos emberölés vádjáról részegség által előidézett öntudatlan állapot czimén; az ölés azonban, mint gondatlanságból elkövetett, a tett elkövetési cselekményei alapján büntetett.

A kir. Curia: A bűnösség és büntetés tekintetében mindkét alsóbb birói ítélet megváltoztatik; S. I. vádlott az ellene szándékos emberölés miatt emelt vád alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik és a B. T. K. 290. §-a alapján az emberölés vétségében mondatik ki vétkesnek; és ezért az elsőbírósági ítélet hozatala napjától, vagyis 1882. évi április hó 9-től számítva három évi fogházbüntetésre ítéltetik. Indokok: Vádlott azon védekezése, hogy ő a tett elkövetése idejében oly részeg volt, miként az akkor történetekből mit sem tud, s ekként szándéka sem lehetett testvérét a vele volt pisztolylyal meglőni, a végtárgyalás alkalmával eskü alatt kihallgatott tanúk vallomásával is bizonyíttatik, kik egyhangzólag azt vallják: hogy vádlott azon időben szeszes italoknak egész napon át

élvezése folytán oly részeg volt, hogy a lábán alig bírt állani és mindig dühöngött, sőt M. M. tanú szerint beszélni is alig tudott. Minthogy pedig a részegség ily nagy foka az akarat szabad elhatározásának képességét kizárja s ennek ellenében a községi bizonyítvány szerint békés természetű és jó előéletű vádlott beszámíthatósága sem azon jelentéktelen okból származó csekélyebb mérvű összehasonlítás, mely a testvérek közt a lövés előtt volt, sem a vádlott által a tett elkövetése után tett, különben is csak egyes tanú által állított, a cselekményt mintegy utólag helyeslő, de épen nagyfokú részegsége miatt szintén be nem számítható nyilatkozattal kellőleg nem igazoltatik, mindezeknél fogva vádlott az ellene szándékos emberölés miatt emelt vád alól az ítélet rendelkező részében idézett szakasz alapján fel volt mentendő. Tekintve azonban, hogy vádlott, ki mint volt katona, a lőfegyverekkel való bánásmódot megtanulván, azoknak megtöltött állapotban való veszélyességét igenis jól tudta, már délelőtt a lakodalmas menet közben élesen megtöltött forgópisztolyával örömlövéseket tett, ennek utána pedig azt újabban élesen megtöltötte és jólehet mérséktelenebb ivásra való hajlamát ismerte, mégis azzal délután és estve, tehát oly időben, midőn arra már

az előbb említett célra sem volt szüksége, a korcsmába és a lakodalmas nép közé ment, s annak, habár nem igazolt szándékos el-
sütése által testvére halálát okozta, minden-
esetre vétkes gondatlanság terheli, mely a
perbeli adatok szerint már akkor is fenfor-
gott, midőn vádlott józan, tehát öntudatos
állapotban volt, minek folytán neki gondatlan-
ságának szomorú következménye teljes mér-
tékben betudandó. Mindezeknél fogva vádlott
a B. T. K. 290. §-a szerint az emberölés
vétségében vétkesnek kimondandó és a fenti
büntetésre elítélendő volt. (1882. évi 10.573. sz.
a. 1882. szeptember 28-án B. J. T. V. k.
82. l.)

*Felmentés a köz-
csend elleni kihá-
gás vádjá alól
részegség címén,
a részegség azon-
ban, mint önálló
delictum büntette-
tett.*

A gyöngyösi kir. járásbiróság: Sz. Z.
és Sz. J. a K. B. T. K. 41. §-ába ütköző
közcsend elleni kihágás vádjá alól felmentet-
nek, azonban Sz. Z. a K. B. T. K. 84. §-ába
ütköző közcsend elleni kihágásban vétkes...
Indokok: A kihallgatott tanúk vallomásával
igazolva van azon tényállás, mely szerint
m. év október 4-én este I. r. vádlott a
sértett ablaka alá menvén, kiabált sértett
férjének: gyere ki, kutya tót, agyonütlek.
I. r. vádlott azt állítja, hogy öntudatlan, ittas
állapotban volt s mivel ittas volta a tanúk
vallomásával igazolva van, őt a 41. §-ba
ütköző vád alól a B. T. K. 76. §-a alapján

fel kellett menteni. Mivel azonban a fentebbiek szerint részeg állapotban az utcán botrányt okozott, a 84. §-ba ütköző közcsend elleni kihágás miatt büntetendő volt. *A budapesti kir. ítélő tábla*: . . . vádlottat a 84. §-ba ütköző közrend elleni kihágásban mondja ki bűnösnek és tekintve a vádlott által okozott botrány nagyobb mérvét, valamint a vádlott által részegség közben használt veszélyes fenyegetéseket, a pénzbüntetést 15 frtra felemeli . . . *A kir. Curia*: a sértett fél felebbezését visszautasítja (1885. dec. 8. 6183/b. sz. a. B. J. T. XI. k. 270. l.)

A marmaros-szigeti kir. törvényszék: B) Beszámlás. B. J. lui D. az I. J. ugyanottani lakos személyén elkövetett s a B. T. K. 301. §-ába ^{Igen nagyfokú részegségben elkövetett súlyos testi} ütköző súlyos testi sértés büntettének vádja ^{sértés miatt curiai elítélés a két alsó fok felmentő íté-} és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik. Indokok: A ^{lével szemben. A} vizsgálat és végtárgyalás során kiderített ^{nagyfokú részegség, mint rendkívüli enyhítő körülmény véletelt tekintetbe.} tényállás szerint B. J. lui D. vádlott 1883. évi január hó 4-én a sugatagi vásárról K. P. és D. G. felső-katinfalvai lakosok társaságában hazafelé gyalogolván, útközben utóléretett a többed magával szintén Felső-Katinfalvára igyekező I. J. panaszos által s körülbelül egy fél óra hosszáig együttesen folytatták útjokat haza felé. A sugatagi korcsmában pálinkától megittasodott vádlotton útközben annyira

erőt vett a részegség, hogy menni sem volt képes, s társaitól felváltva vezettetett s midőn már a felső-katinfalvai templom közelében panaszló is hozzá lépett és gubáját azon szándékkal, hogy őt vezetni segítsen, meg akarta fogni, vádlott ezen szavakkal: «ide ne jöjj, mert megszúrlak!» minden előbbi szóváltás nélkül a kezében levő késsel a vele jó viszonyban élő panaszlónak jobb karján, mely a szakértő orvos nyilatkozata és a vizsgálat egyéb adatai szerint is egy 20 év előtti bántalmazásból kifolyólag mérsékelten hűdött és lesóványodott állapotban volt, oly szúrást ejtett, mely panaszló esküje szerint 16 heti betegedést idézett elő, s mely az orvosszakértői vélemény szerint panaszló munkaképtelenségét jelentékeny mérvben fokozta. Ámbár a vádbeli cselekmény a fent leírt módon és körülmények között vádlott által lett elkövetve, panaszló hit alatt kivett tényirata s az orvosszakértői vélemény és láttelelet, valamint B. J. és P. P. eskü alatt kihallgatott tanúk vallomása által kétségtelen igazolást nyert; mindazonáltal tekintettel arra, miszerint Bercs J. lui D. vádlott abbeli állítását, hogy ő a kérdéses sugatagi vásáron I. St. és K. P. társaságában túlságos mérvben elfogyasztott pálinkától annyira megrészegett, hogy azt sem tudja, hogy hazamenet

útközben kikkel találkozott és mit tett, tehát az öntudatlanságig részeg volt, P. P., B. J. és Sz. Gy. lui Petru tanúk hittel erősített és egybehangzó vallomásaik által teljesen megerősítik; ennél fogva vádlottnak e nagymérvű részegségi állapotát a beszámítást kizáró ok gyanánt elfogadni, s őt az I. J. panaszló személyén elkövetett s a B. T. K. 301. §-ába ütköző súlyos testi sértés büntettének vádja és következményeinek terhe alól, a mennyiben a vádbeli cselekmény elkövetésének idején akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt, s a sértést teljesen öntudatlan állapotban követte el, a B. T. K. 76. §-a értelmében felmenteni kellett.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla az elsőbíróság ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. *A kir. Curia:* Mindkét alsóbbfokú bíróság ítélete megváltoztatik, B. J. lui D. vádlott a B. T. K. 301. §-ába ütköző s a 302. §. szerint minősülő súlyos testi sértés büntetében bűnösnek mondatik ki s e miatt a 92. §. alkalmazásával három havi fogházra s 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetendő és behajthatlanság esetén további egy napi fogházra átváltoztatandó tíz forint pénzbüntetésre s a 311. §. alapján I. J. sértett félnek különbeni végrehajtás terhe mellett szintén 15 nap alatt megfize-

tendő száz forint kártérítésre, valamint a felmerült eljárási és rabtartási költségek megtérítésére ítéltetik. Indokok: Mindkét alsóbbfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával vádlott a súlyos testi sértés büntetében volt bűnösnek kimondandó; mert habár meg van is állapítva az, hogy a vádbeli cselekmény elkövetésekor igen nagyfokú részegségben szenvedett; de hogy a B. T. K. 76. §-ában megjelölt oly «öntudatlan állapotban» lett volna, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt, ezen körülmény nemcsak, hogy bizonyítva nincsen, sőt ellenkezőleg: sértettnek, B. J. lui G. és P. P. lui Gy. tanúnak esküvel erősített vallomása szerint, vádlott a sértést közvetlenül előzőleg útközben még megfordult, hogy visszamegy Sugatagra, midőn pedig sértett feléje közeledett, hogy kezét megfogja és hazafelé vezesse, ugyancsak B. J. lui G. tanú érintett vallomása szerint sértettre reákiáltott, hogy: «ide ne jöjj, mert megszúrlak»; e szerint tehát vádlott az út irányát, a körülötte történeteket és a fenyegetés által cselekedetének következményét felismerni, megítélni képes lévén, az elhatározás szabadsága nála nem hiányzott oly fokban, hogy cselekménye beszámítható nem volna. Vádlott büntette azokból minősített a 302. és nem a 303. §.

szerint, mert a tárgyalás során kiderült, hogy sértettnek P. fia 1872-ben azon okból mentetett fel a védkötelezettség teljesítése alól, mert sértett már ekkor jobb karjára nyomoréknak s mindenkorra munkaképtelennek találtatott, s mert a törvényszéki orvosnak a végtárgyaláson adott nyilatkozata szerint is, a vádlott által ejtett szúrás nem eredményezte, de fokozta a sértett jobb kezének munkaképtelenségét. S tekintettel arra, valamint sértett gyógyulásának hosszas tartamára is, volt a kártérítés is sértett részére a fentebb kitett összegben megállapítandó. Vádlott nagyfokú részegségének, mint igen nyomatékos enyhítő körülménynek figyelembe vételével alkalmaztatott a büntetés kiszabásánál a B. T. K. 92. §-ának kedvezménye. Vádlottnak az eljárási és rabtartási költségekben való elmarasztalása pedig elítéltetésének folyománya. 1887. évi október 13-án 1247/b szám a. B. J. T. XV. k. 232. l.)

Az újvidéki kir. törvényszék: Vádlott F. M. a gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétségének vádja alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik. Indokok: a végtárgyalás folyamán kihallgatott sértett panaszos, úgy Cs. J., Cs. J.-né, M. J. tanúk esküvel erősített vallomása szerint vádlott akkor, midőn nejét megszúrta, egészen részeg

Curiai ellátás súlyos testi sértés miatt a két alsó fok felmentő ítéletével szemben a tanúk ama vallomásadaczára, hogy a vádlott egészen részeg volt. Az ital előidézte izgatottság enyhítő körülmény.

volt, annyira, hogy beszélni egy szót sem tudott, és a lábán alig állott s így a büntendő cselekményt beszámíthatatlan, öntudatlan állapotban követte el, miért is a vádlott az ellene emelt vád alól a B. T. K. 76. §-ának alkalmazása mellett felmentendő volt. *A budapesti kir. ítélő tábla:* Az elsőbiróság ítéletét helybenhagyja. Indokok: Helybenhagyta indokain felül még azért is, mert a vád tárgyát képező súlyos testi sértés az elsőbiróságilag alkalmazott B. J. K. 76. §-a alapján, vádlottnak az akarat szabad elhatározási képessége hiányában be nem számítható, gondatlanság esete pedig fel nem merült. *A kir. Curia:* Mindkét alsóbiróság ítéletének megváltoztatásával a vádbeli cselekmény a B. T. K. 301. §-ába ütköző és a 302. §. szerint büntendő súlyos testi sértés vétségének minősítetik, vádlott ebben mondatik ki bűnösnek s ezért három havi fogházra, mint fő . . . és 10 frt mellékbüntetésre . . . ítéltetik. Indokok: Habár a kihallgatott tanúk egyhangúlag bizonyítják, hogy vádlott a vádbeli cselekmény elkövetésekor annyira részeg volt, hogy beszélni sem tudott, miután azonban cselekményét, mely szerint neje az orvosi látogatásban kimutatott három rendbeli kézzúrást ejtett, mind a vizsgálat, mind a végtárgyalás rendén nyíltan beismerte, sőt abbeli emlékeze-

tének is, hogy a kérdéses alkalommal alvó édes apján kívül senki más jelen nem volt, határozott kifejezést adott, ugyanazért említett tanúk által bizonyított részeg volta olyannak, hogy a miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt volna és annál fogva irányában a B. T. K. 76. §-a alkalmaztathatónak, nem vétethetik; és ennek következtében vádlottat, az általa sértett nejének azon kijelentéséhez képest, hogy az ezen ejtett sérelem következtében beteg csak 14 napig volt, a súlyos testi sértés vétségében kellett bűnösnek kimondani és egyrésztől szesz italok előidézte izgatottságát, másrésztől az általa nejen ejtett késszúrások ismétlését tekintve, a fenti büntetésre ítélni. (1884. január 29-én 11936/93/b. sz. a. B. J. T. VII. k. 376. l.)

A pestvidéki kir. törvényszék: P. B. J. a B. T. K. 279. §. alá eső szándékos emberölés büntetében vétkesnek kimondatik... Indokok: a vizsgálat és a bizonyítási eljárás adatai szerint vádlott 1886. január 26. d. u. saját házában Maglódon a konyhában édes anyját állítólag azért, mert neki ittassága miatt szemrehányást tett, a bűnjelt képező nagy konyhakéssel orozva hátulról megtámadta s azzal a 4. és 5. borda között megszúrta a jobb oldalon; özv. P. B. J.-né a

A) Beszámíthatatlanság.
Az akaratelhatározási szabadságnak idült borszeszmérgezés folytán előállott elmezavar által történt korlátozottsággal elkövetett szándékos emberölés nem bünteltetett beszámíthatatlanság címén a tébolydai orvos ama megállapítá-

*sával szemben,
hogy vádlotton az
elmezavar tünetei
hidnyoznak.*

szenvedett sérülés folytán 1886. február 1-én meghalt. Az orvosi látogatás és bonczjegyző-könyv szerint özv. P. B. J.-né a jobb oldalon, a 4. és 5. borda között 3 cm. hosszú és 1 cm. széles, késsel ejtett sérülést szenvedett, mely külső sérülésnek megfelelő irányban a tüdőbe is mélyen beható és azt hasító seb megállapítottatik. Az orvosi vélemény szerint a tüdőn ejtett sérülés a vérbeli geny-felszívás által, mely gyógyíthatlan, feltétlenül halálos volt. Vádlott a vizsgálat és a vég-tárgyalás során a kiderített körülményekkel megegyezőleg beismerte, hogy a kérdéses időben és helyen a bűnjelt képező kést, mely egy padon vagy asztalon volt, felvette és azzal édes anyját hátulról megszúrta, s hogy ezen sérülés folytán édes anyja meghalt, de tagadásba vette, hogy szándéka édes anyjának megölésére irányozva lett volna. Tekintve azonban, hogy vádlott, a mint ezt D. J. és Sz. Á. bizonyítják, édes anyjával ellenséges viszonyban állott, tekintve, hogy vádlott édes anyja tetteles bántalmazásánál oly eszközt használt, mely az élet kioltására rendszerint alkalmas eszköznek mutatkozik, és tekintve, hogy vádlott édes anyját orozva, hátulról támadta meg, a hol a sérülés a használt eszközre figyelemmel rendes körülmények között halált szokott előidézeni: megállapítottak

volt veendő, hogy vádlott szándéka édes anyjának megölésére volt irányozva és mint-hogy az orvosok által igazolt, a vádlottnál fenforgó korlátolt elmetehetség a beszámíthatóságot nem zárja ki, vádlott bűnössége a B. T. K. 279. §-a alapján volt kimondandó. A büntetés meghatározásánál enyhítő körülményül vétetett: büntetlen előélete, bortól felhevült állapota és korlátolt szellemi tehetsége és minthogy súlyosító körülmény fel nem merült, a büntetés a 92. §. alkalmazásával az ítélet rendelkező részében meghatározott módon volt megállapítandó. *A budapesti kir. ítélő tábla:* Az elsőbíróság ítéletét a minősítést és a büntetési tételt illetőleg megváltoztatja és kimondja, hogy vádlott bűnös a B. T. K. 301. §-a alá eső s a 306. §. szerint minősülő súlyos testi sértés büntetében s ezért a mai naptól hat évi fegyházra ítéli. Indokok: Az elsőbíróság jelen esetben a cselekmény végrehajtása módjából és a használt eszközből vont következtetés alapján állapította meg, hogy vádlott szándéka ölésre irányult. Eme következtetést azonban a kir. ítélő tábla nem fogadhatta el, nem pedig azért, mert a végrehajtásnak az a mozzanata, hogy a szúrás a hát jobb oldalára eszközöltetett, még pedig akképen, hogy a halálos eredményt csakis az idézte elő, hogy

a sértett nőnél a tüdő a bordához oda volt forrva s ekként a sértő eszköz a szakértői vélemény szerint hamarabb érhetette a nyugodtan fekvő tüdőt és mélyebben hatolt be, mintha az oda nem forrt tüdőnél történhetett volna, nem tanusítja az ölési szándékot, és pedig annál kevésbé, mert arra nézve nincs semmi elfogadható adat, hogy vádlott, ki az eljárás adatai szerint ittas állapotban volt, a szűrást irányítva és kiszámítással ejtette légyen, sőt vádlott beigazolt ittas állapota és a cselekmény elkövetése idejében akaratának szabad elhatározási képességében való korlátoltsága arra engednek következtetni, hogy a halált eredményezett szűrást vádlott a nélkül ejtette, hogy tudta volna, miszerint az a sértettnek mely részét fogja érni. A végrehajtás módozata ezek szerint az ölési szándékot nem tanusíthatván, magából a használt eszközből pedig az ölési szándék fenforgására következtetést vonni nem lehetvén, az e tekintetben határozott tagadásban lévő vádlott ellen csakis az volt bizonyítottnak elfogadható, hogy szándéka súlyos testi sértésre irányult s ezen szándékot a bekövetkezett eredmény túlhaladta. Ez oknál fogva minősítette a vádlott cselekményét a kir. ítélő tábla az ítélet szerint. Beszámítás alá pedig azért vette a vádlott

cselekedetét, mert a szakértők nem állítják azt, hogy vádlott teljesen beszámíthatatlan volt volna; az ez irányban nyilatkozó kir. törvényszéki orvos és a kir. egyetem orvoskari tanártestülete egyezően azt állítják, hogy vádlott idült borszeszmérgezésben szenved s a vádbeli cselekmény elkövetése előtt és alatt akaratának szabad elhatározási képességében korlátozva volt; tehát eme szakértői vélemények elismerik vádlott részleges elhatározási képességét; már pedig a 76. §. csakis akkor találhat alkalmazásra, hogy ha az illető személy elmezavara alatt nem bírt egyáltalán elhatározási képességgel. A büntetési tétel megállapításánál mérlegelte vádlottnak most említett részleges elhatározási képességét, illetőleg az elsőbíróság által kiemelt enyhítő körülményeket, valamint ezekkel szemben azt a nyomatékos súlyosító körülményt, hogy vádlott a merényletet saját anyján hajtotta végre . . . *A kir. Curia:* Vádlott B. P. J. az alsóbb birói ítéletek megváltoztatásával a vád alól felmentetik. Miről az illető közigazgatási hatóság azzal értesítendő, hogy vádlottat, ki a jelen ítélet kihirdetésekor szabad lábra helyezendő, idült borszeszmérgezésben szenvedő állapotánál fogva közbiztonság szempontjából rendőri felügyelet alatt tartani sziveskedjék. Indokok:

Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen felsorolt tényállás szerint vádlott saját anyját, Maglódon 1886. jan. 26-án d. u. 4 óra tájban egy konyhakéssel a bonczjegyzőkönyv tanúsága szerint olykép szúrta meg, hogy az negyednapra, u. a. év febr. 1-én elhalálozott. Azon körülmény, hogy a vizsgálat adatai szerint vádlottnak ezen cselekményét semmi oly mozzanat, de sőt szóbeli czivódás sem előzte meg, mely a bűntett elkövetésének lélektani indokául szolgálhatna, ellenben a meghallgatott tanúk egybehangzó vallomása szerint apjának 6 évvel előbb bekövetkezett haláláig józan, jámbor és munkás életet folytató vádlott ezen időtől fogva rendszerint részeg állapotban volt, a cselekvény be- vagy be nem számíthatósága szempontjából vádlott elmebeli állapotának szakértői megvizsgálását vonta maga után. Az ezen irányban meghallgatott t. főorvos, különösen a törvényszéki orvos által megállapíttatott, hogy a vádlott a tettet idült borszeszmérgezés befolyása alatt a szabad akarat elhatározásának korlátozása mellett követte el; a lipótmezei tébolydai szakértő orvos, vádlottnak több héten át történt észlelése után, azon véleményének adott kifejezést, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak, míg a budapesti egyetem orvostanári testülete a törvényszéki orvosnak fen-

tebb kiemelt véleményét tette sajátjává. Tekintve, hogy vádlottnak a tébolydában történt észlelése a letartóztatása után közel félév múlva eszközöltetett s ezen időn át tőle a szesz élvezete, mint kóros állapotának létoka megvonva volt: vádlott elmeállapota felett a tébolydai orvosszakértők által kiadott vélemény az egyetem orvostanári testülete ama véleményének alaposságát, hogy vádlott a tett elkövetésekor idült borszeszmérgezésben szenvedett, egyáltalában ki nem zárhatja, holott az egyetemnek a törvényszéki orvos által is indokoltan osztott véleményét különösen nemcsak a fentebb kiemelt és eskü alatt kihallgatott tanúk vallomása, hanem tüzetesen az is támogatja, hogy G. M. és N. Gy. tanúk szerint vádlott a tett elkövetése napjának már reggelén is részeg volt s midőn a sértett anya jajkiáltásaira elősiető G. M. a vádlotthoz tette miatt kérdést intézett, az ennek öntudat hiányára mutató módon adott választ. Mindezekhez képest a budapesti egyetem orvoskari tanártestületének véleménye alapján azon tényállás fogadtatván el, hogy vádlott a tett elkövetésekor idült borszeszmérgezés befolyása alatti elmezavarban akarata szabad elhatározási képességében büntetőjogi beszámítást kizáró módon volt korlátozva, az alsóbbfokú birói ítéletek megváltoztatásával

vádolt a terhére rótt büntettnék vádja alól a B. T. K. 76. §-a értelmében fel volt mentendő. A közigazgatási hatóság figyelmének felhívását a vádlott személyes viszonyai s a jelen bűneset körülményei indokolják. (1887. augusztus 12. 5631. b. sz. a. B. J. T. XV. k. 34. l.)

Felmentés szándékos emberölés vádjá alól szeszmérgezés folytán előállott muló elmezavar okából.

A beszterczei kir. törvényszék: A kir. törvényszék P. V. vádlottat a N. L. személyén elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző s ezen, valamint a 289. §. szerint büntetendő szándékos emberölés büntette alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmenti s az ítélet jogerőre emelkedése után szabadlábra tétetni rendeli.

Indokok: N. L. sálvai lakós az 1891. évi május hó 11-én este elhalálozván, az 1891. évi május hó 12-én megejtett hulla-boncsolásnál felvett orvosbirói szemlejegyzőkönyv szerint a homlokon jobbfelől három centiméter hosszú, fél centiméternyire tátongó élesszélű, az agyvelőbe hatolt seb, a mellkas bal oldalán az ötödik bordának megfelelően három és fél centiméter hosszú, két centiméternyire tátongó élesszélű seb találtatott, mely az ötödik bordát teljesen átmetszve, a bal tüdő alsó szélét is megsértette, továbbá a hason a köldöktől felfelé hat centiméter hosszú, tátongó, élesszélű seb találtatott, melyen egy darab cseplesz kilógott, végül

a bal felkar közepetáján két élesszélű seb találtatott.

Az orvosszakértői vélemény szerint sértett a nagy agy jobb félteke homloki részének megsértése következtében halt meg, mely sértés, úgy a többiek is, nagy erővel ható éles eszköz által okoztattak, a mellen és hason talált sérülések is halálosak voltak, melyek a megfelelő gyulladások következtében a halál előidézésére feltétlenül alkalmasak.

P. V. vádlott beismeri, hogy N. L.-t ő ölte meg, de azzal védekezik, hogy tettét önvédelemből követte el s az esetet következően adja elő:

Az 1891. évi május hó 10-én vasárnap délután többen a Zaharovics Lieb korcsmájában pálinkáztak, összesen három félliter pálinkát fogyasztván el, e közben odament sértett is és szintén pálinkázni kezdett, miközben B. J. összeveszván, garázdálkodni, huzalkodni kezdtek; vádlott tudván azt, hogy sértett vele szemben ellenséges indulattal viseltetik azon okból, mert őt azzal gyanúsította, hogy sértett nejevel szerelmi viszonyban van, nehogy őt megtámadja, távozni akart; azonban a néhai és B. J. őt megragadták s huzalkodtak, de sikerülvén kezeikből kiszabadulni, az ajtóban állott A. K. tűszőjéből annak kését kirántva, az utcára

lépett, de midőn az út közepéig érkezett, a nélkül hogy észrevette volna, a néhai őt megtámadva, torkon ragadta, mire vádlott a kezében tartott késsel fejbe szúrta s azt vallja, hogy nem emlékszik arra, hogy sértettet tovább is bántalmazta volna, s egyáltalán az ezután történetekre nem emlékszik, a végtárgyalás rendén tett vallomása szerint arra sem emlékszik, hogy a kés miként került a kezébe.

A tett helyén jelen volt tanúk egyhangú vallomása szerint vádlott, miután sértettet fejbe szúrta, lábairól leverte és reá feküdve, késével szurkálta.

A cselekményt megelőzően a korcsmában jelen volt tanúk megczáfolják a vádlottnak azon állítását, mintha ott sértett által bántalmaztatott volna, azt vallják ugyanis a tanúk, hogy igaz, miképp a korcsmában sértett és B. J. dulakodtak s hogy B. J. tanú vádlottat is megragadva, annak ingét is leszakította, a mit a tanú is beismer, de sértettel vádlottnak a korcsmában semmi összeütközése nem volt.

A mi vádlottnak az önvédelemre vonatkozó védekezését illeti, a kihallgatott ténytanúk igazolják ugyan, hogy sértett az úton vádlottnak vállára tette kezét, illetve őt megölelte, de a vizsgálat rendén azt állították, hogy azt sértett nem ellenséges magatartással

tette s csak a végtárgyaláson engedték meg annak lehetőségét, hogy sértett a vádlottal verekedni akart, de ez esetben is, tekintve, hogy sértett teljesen puszta kézzel volt a késsel ellátott vádlott ellenében, a megtámadás nem volt oly mérvű, hogy annak elhárítására sértettnek oly fokú bántalmaztatása lett volna szükséges, avagy az vádlottban oly fokú ijedtséget okozott volna, mely a jogos védelem határainak túlhágását kimentené.

Ezek által igazolva van az, hogy a sértetten talált összes sértéseket vádlott okozta, tehát az okozati összefüggés a bekövetkezett halálos eredmény és vádlott cselekménye között kétségtelen, s a vádlott által állított önvédelem fenforgása meg van czáfolva.

Mindazonáltal vádlott a terhére rótt szándékos emberölés büntette alól felmentendő volt, mert a B. T. K. 76. §-a szerint «nem számítható be a cselekmény annak, a ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elmetehetsége meg volt zavarva, és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt».

Vádlott kihallgatása rendén egy ízben azt adta elő, hogy: — a mint azt másoktól hallotta — 19 éves korában oly betegség lepte meg, hogy annak következtében hosszabb

ideig meg volt merevedve, beszélni nem tudott s száját késsel kellett felnyitni; ezen idő óta gyakran teljes apathia vesz erőt rajta, a mikor «nem jön, hogy beszéljen».

Ennek folytán a beszámíthatóság kérdése iránt aggály merülván fel, vádlott elmebeli állapota orvosi megfigyelés alá vétetett.

A szakértő orvosok hosszabb megfigyelés után azon határozott véleményüket nyilvánították, hogy vádlott a cselekmény elkövetése idejekor alkoholizmusban szenvedett s tekintve, hogy tettét megelőzően szeszes italt ivott, tekintve, hogy vádlott a szeszes italok iránt oly korai visszahatást tanúsít, hogy aránylag csekélyebb mennyiségű szeszes ital élvezése után is az alkoholmérgezés abnormis lefolyásában nála heves izgatottsági tünetek jelentkeznek;

tekintve, hogy vádlottnál nemcsak a szeszes ital, hanem erősebb kedélyi izgalmak is abnormis tüneteket képesek előidézni, s bárha vádlott cselekményére visszaemlékezik, azt részben elbeszéli, mindazonáltal az ily állapotban elkövetett cselekmények nem az akarat szabad elhatározásának kifolyásai, bár annak látszatával bírnak is, hanem automatikusak, kétségtelen, hogy vádlott tettét szeszmérgezés által előidézett heveny elmezavarban követte el.

A felülvéleményezésre felkért igazságügyi orvosi tanács ajánlata folytán vádlott több hónapi tébolydai megfigyelés alá vonatott, s a lipótmezei kir. országos tébolydaigazgatóságnak ez alapon adott véleménye szintén megerősíti, hogy vádlott a cselekmény elkövetése idején szeszés italok túlévezése folytán kóros elmeállapotban volt, mely kóros állapota tetőpontját elérte teljes önkivületességi rohamban, mely önkivületességébe esik a véres tett végrehajtása s a betegség ezen legmagasabb fejlődési pontját teljes emlékezetbeli hiány fõdi.

A tébolydai szakvéleményre az igazságügyi orvosi tanács által adott vélemény szerint a szeszés italok befolyása alatt vádlott idegrendszere abnormis izgatottságban volt, s ezen állapotában cselekménye következményeit helyesen elbirálni képes nem lehetett.

Ezek alapján tekintve, hogy igazolva van, miképp vádlott már 19 éves korában agybántalomban szenvedett;

tekintve, hogy a tanúk szerint vádlottnak egyik nagybátyja elmebetegségben halt meg;

tekintve, hogy a vádlottnak kihallgatott fogolytársai vallomásai szerint vádlott általában feltűnő magaviseletet tanusított, s bár alapjában véve csendes kedélyű volt, de voltak pillanatai, a mikor hirtelen megharagudott,

azután könnyen más hangulatba jutott és jó kedvű volt, igen gyakran fejfájásról panaszkodott, általában nagyon keveset aludt, álmában beszélt, néha ágyából öntudatlanul kikelt, s egy alkalommal ilyen állapotában egyik társát ok nélkül bántalmazni akarta, gyakran éjjel ágyából kiesett, s a földön maradt öntudatlanul;

s tekintve, hogy a tett előtt két év óta, mióta ivásnak adta magát, feleségével gyakran durván bánt, s a tettet megelőző két nappal feleségét fel akarta akasztani;

tekintve, hogy bizonyítva van, miképp sértett nejével a tettet megelőző két év óta szerelmi viszonyban volt, a mely viszonya sértett ellenében indulatok felkeltésére alkalmas volt: a kir. törvényszék bizonyítottnak vette, hogy vádlott a vádbeli cselekmény elkövetése idejében szeszmergezés által előidézett muló elmezavarban volt, s szabad akaratelhatározási képességének nem volt birtokában, bár a cselekmény egyes mozzanataira visszaemlékezik, de ezen visszaemlékezések is igen zavartak és homályosak.

Tekintve, hogy a B. T. K. 76. §-a az ily állapotban elkövetett, habár egyébként büntetendő cselekmény beszámítását és büntethetőségét kizárja,

s tekintve, hogy a törvény idézett ren-

delkezése a szabad elhatározási képességnek az elmetehetség ideiglenes, muló megzavartsága és a beszámításnak a muló megzavartság alatt elkövetett cselekmény miatti kizárására is kiterjed: vádlottat a terhére rótt bűncselekmény alól fel kellett menteni. (1893. január 9-én, 42. szám.)

A kolozsvári kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a kir. törvényszéknek ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. Egyúttal utasítja a kir. törvényszéket, hogy a vádlottnak szabadlábra helyezése iránt intézkedjék. (1893. február 13-án, 297. sz. B. J. T. XXVI k. 350. l.)

A nagyvárad kir. törvényszék: Orosz Péter a B. T. K. 279., 281. §. 3. bekezdése szerinti szándékos emberölés büntettének vádja és következményei terhe alól, a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik és azonnal szabadon bocsáttatik.

*Iszákossági elme-
zavarban és eskör-
ban szenvedő egyén
felmentése a szán-
dékos emberölés
vádja alól.*

Indokok: Habár a vizsgálat és végtárgyalás adatai szerint kétségtelen, miszerint 1891. május 10-én d. u. 4 $\frac{1}{2}$ éves J. nevű fia életét vádlott oltotta ki: mindazonáltal felmentendő volt vádlott az ellene emelt szándékos emberölés büntettének vádja és következményeinek terhe alól, mert az igazságügyi orvosi tanács a tanúk vallomása és szakértő orvosok véleménye alapján 239/1891. sz. a. kiadott szakvéleményével megállapí-

totta, hogy a bűncselekményt önkivületi állapotban követte el és szabad akarata fölött nem rendelkezett, ezen körülmény pedig a B. T. K. 76. §-a szerint a cselekmény beszámítását kizárja. (1892. május 2-án, 5245. sz.)

A nagyvárad kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Kétségtelen és terhelt O. P. által is beismert, valamint több tanú által igazolt tény az, hogy a terhelt az 1891. május 10-én este az utána szaladó 4½ éves fiát — minden indok nélkül — megfojtotta. Ezen tényállás mellett O. P. a városi rendőrkapitány által tett jelentésből, Biharmegye közkórházának igazgatósága által beadott főkönyvi kivonatból, valamint a kihallgatott tanúk vallomásából az tűnt ki, hogy nevezett már többször volt őrültségi rohama miatt a kórházban, hogy szeszmérgezés fordult elő vádlottnál és hogy eskórban szenvedő egyén. Ily körülmények között terhelt elmebeli állapotának két szakértő orvos által huzamosb időn át leendő megfigyelése elrendeltetvén, ennek megtörténte után az orvosszakértők által adott vélemény szerint O. P. elhanyagolt nevelésű, elzüllött, erkölcstelen életű, iszákos és eskórban szenvedő egyénnek jellemeztetett, ki a tett elkövetésekor szabad akarata felett nem rendelkezett, és

miután az igazságügyi orvosi tanácsnak határozottan kifejtett véleménye szerint is terhelt vádbeli cselekményét önkívületes állapotban követte el, ennél fogva O. P. vádlott a B. T. K. 76. §-a alapján helyesen lett a kir. törvényszék által az ellene emelt vád alól felmentve (1892. július 1-én, 2119. szám.)

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete az abban felhozott és elfogadott indokoknál fogva helyben hagyatik. (1893. április 25-én, 1892. évi 9904. sz. B. J. T. XXVI. k. 241. l.)

* * *

Vélemény: A brassói tek. kir. törvényszék fenyítő osztályának 1883. év márczius 5-én 830. sz. a. kelt s másnap kézhez vett hivatalos felszólítása által Salmen Gyula elmebeli állapotának megvizsgálásával megbízatván, vizsgálatunk eredményét a következőkben terjesztjük be.

B) Beszámítás.
Szándékos emberölésnél felindulás és öntudatlan állapot határvonala; orvosi vélemény indokolása; elítélés.

Jelen véleményünk támaszkodik:

I. A periratokban foglalt adatokra.

II. Közvetlen észleletünkre.

Periratok: A szt-péteri község birája 1882. november hó 28-án jelenti, miszerint Salmen Gyula községi jegyző nejét megöltte. A vádlott ezen tettét beismeri, állítván azonban, miszerint, daczára hogy részeg nem

volt, mégis önkivületlen állapotban volt a büntett elkövetése idejében.

Tanúvallomások: A szent-péteri bíró Sedders, ki vádlottat évek óta ismeri, állítja, hogy vádlott iszákos ember volt, s csaknem naponta leitta magát, mely állapotban mindekivel, még legjobb barátjával is veszekedett. A vádlott állítja, hogy mult év szeptember havától kezdve betegeskedett és hivatalos ténykedései ezen betegeskedése folytán olyanok voltak, melyek elmezavarodásra mutattak. Különösen hivatkozik a mult év október 11-én reggeli hét órakor beállott örültségi jelenetre, melynek következtében Földvára hivatalos teendőiben el sem járhatott, hanem helyette a község birája ment el. Erre nézve Sedders bíró csak azt bizonyítja, hogy ő az említett október 11-én vádlott helyett csakugyan elment Földvára, azonban elmezavarodást vádlotton nem észlelt, kivéven a fölháborodásnak egy tetemes fokát, mit azonban annak vélt tulajdonítani, hogy vádlottat egynehány nappal az előtt neje elhagyta volt.

A büntett elkövetése estéjén a vádlott többekkel együtt a fogadóban lévén, vele egyszersmind Sedders bíró is, ki akkori kedélyállapotáról és magatartásáról így nyilatkozik:

Salmen a brassói közgyűlésen előfordult

dolgokat beszéltette el magának. Az egész elbeszélés ideje alatt nem a legjobb kedélyben volt, sőt ellenkezőleg, egy bizonyos lehangoltságot tanúsított, nem is ivott oly mértékben mint máskor, azonban elmebeli zavar tüneteit rajta nem észlelt. A vendégek eltávozta után vádlott is odahagyta a vendégfogadót. Sedders bíró nyilatkozata szerint Emil fiacskáját szerette, különben családi viszonyairól mit sem tud.

A szt-péteri előjáróság bizonyítványából kitűnik, hogy vádlott, eltekintvén hivatali hanyagságától és kisebb fokú iszákosságától, fedhetlen életű volt.

A szt-péteri lelkész Maschendorfer, bizonyítványában elmondja, miszerint Salmen Gyula és neje, szül. Bolhes Anna, szerencsétlen házasságot éltek, úgy annyira, hogy már 1880. október havában és 1882. márczius 30-án és végre ugyanezen év ápril 20-án nála elválásuk ügyében megjelentek. A panaszló fél mindannyiszor a nő volt. Férjét következőkkel vádolta:

1. hogy az iszákosságnak van alávetve;
2. hogy bántalmazza, t. i. üti, veri, utána dob mindent, a mi a kezei közé jut, még kést is;
3. hogy szerelemféltő, rágalmazza, becsúsztatja és kurvának szidja; ha idegen meg-

fordul távolléte alatt a házánál, nejét gyanúsítja és a cselédnél kérdezősködik;

4. hogy gyermekei előtt is gyalázza.

A szűpéteri helyettes bíró Zerbes Christán, valamint Sedders helyettes jegyző állítja, hogy Salmen és neje családi életükben a viszálykodás és czivakodás napirenden volt. Ennek oka állításuk szerint abban állott, hogy Salmen családi viszonyaival mit sem gondolt, esténként későn járt haza és daczára ennek, nejétől zsarnok módra követelte, hogy őt a vacsorával elvárja. Ezenkívül nagy fokban volt szerelemföltő, mire azonban neje semmi okot nem szolgáltatott.

Petrus Töpfner tanú vallomása szerint vádlott négy nappal a történt szerencsétlenség előtt egy este nála járt egy őrházacska kieszközlése végett, mely alkalomkor két liter bort hozatott, melyet ketten megittak. Ezután Töpfner hazakisérte és sem akkor, sem más alkalomkor Salmen Gyulán elmezavarodást nem észlelt s még megjegyzi végre, hogy vádlottal gyakran volt alkalma összejönni, azonban soha sem vett rajta — quo ad beszámítási képesség — rendellenes állapotot észre.

Pildner Ferencz szolgabíró, ki 1877 óta a vádlottal hivatalos összeköttetésben állott, azt mondja, hogy Salmen hivatalos köteles-

ségét és teendőit időszakonként oly rendetlenül írta, hogy e miatt kénytelen volt vele háromszor fegyelmileg elbánni; állítja továbbá ő is, hogy az iszákosságnak van alávetve és hogy ittas állapotában magánkívül van; kóros elmebeli állapotáról mit sem tud.

A sértett gyermek Salmen Emil vallomása szerint a vádlott hazajövedele után, anyjával hosszú ideig czivakodott, mire anyja őt (a gyermeket) ágyából kivette és ölébe ültette. Erre atyja édesanyját meglőtte, mire ő (a gyermek) a konyhába futott, hol el is rejtőzött; apja azonban gyufát gyújtott, a gyermeket felkereste, a szobába vitte, letiporta, lábaival taposta, reá lőtt és a puska agyával verte, erre a gyermeket az ágyra tette, ismét reája lőtt s végre a puska agyával ismét verte, mire a gyermek eszméletét elvesztette.

JáráSORVOS Knopf Vilmos, állásánál fogva, többször volt vádlottal érintkezésben, ezen kívül még barátságos viszonyban is állván vele, felőle következőképen nyilatkozik: Tapasztalása szerint vádlott már természeténél fogva hirtelen mérgű, fellobbanó egyén volt; ehhez járult még a szokássá vált iszákosság, mi által már az a nélkül is szenvedélyes természete alkalmilag oly izgatottá vált, hogy vádlott orvosi segélyére szorult. Knopf Vilmos

is bizonyítja, hogy nejével rosszul élt, azonban vallomásában, mint orvos, nem tesz arról említést, hogy Salmen valaha is elmezavarodott lett volna, sőt ellenkezőleg kinyilatkoztatja, hogy vádlottat bár többször is látta ittas állapotban, rajta soha sem észlelt elmeháborodást.

Brendörfer András, szt-péteri hivataloszolga elmondja, hogy a vádlott a tett után hozzá jött, házából kiszólította és vele a történeteket közölte. Ezen alkalommal, a nevezett szolga állítása szerint, a vádlott egész nyugodt állapotban volt s csak némi ijedtséget tanúsított. Ezen tanú is állítja, hogy Emil fiacskáját nagyon szerette, valamint, hogy nejével rosszul élt, ki őt gyakran el is hagyta.

Tanú Brendörfer Zsófia állítja, hogy vádlott Emil fiát nagyon szerette, sőt még jobban, mint nagyobbik fiát. Családi viszálykodásról saját meggyőződéséből mit sem tud, sőt ellenkezőleg állítja, hogy bár gyakran fordult meg házánál, Salmen neje soha sem panaszkodott férje rossz bánásmódja felől.

Kránya Silvester tanú állítja, hogy a vádlott büntette elkövetése előtt a fogadóban nagyon jó kedvű, de ittas nem volt.

Brendörfer Gáspár szt-péteri éji őr állítja, hogy ő szolgálattevése alkalmával gyakran hallott Salmen házánál veszekedést, hogyha

ez részeg állapotban jutott haza; ilyenkor nejét szidalmazta, kurvázta, de a verekedést nem látta. Ezen tanú is állítja, hogy vádlott fiacskáját szerette, sőt jobban, mint a nagyobbik fiát. Ezen tanú, mint éji őr, a lövésre Salmen kapujához sietett, azon be akart nyitni, de ezen vádlott éppen szembe kijött vele és cselekményét rögtön egész nyugodtan elmondta, a nélkül, hogy rajta valami felindulás mutatkozott volna.

Hirscher András tanú tapasztalata szerint Salmen Gyula valahányszor részegen hazament, mindannyiszor veszekedett feleségével. Egy alkalomkor éjjel Salmen neje gyermekeivel együtt fenti tanúhoz menekedett férje elől. Hirscher is állítja, hogy vádlott Emil fiacskáját nagyon szerette, sőt jobban, mint nagyobbik fiát.

Kránya Vasil azon estén, melyen Salmen nejét meglőtte, ezzel 7 órától fogva egész 9 óráig többekkel együtt a fogadóban volt; állítása szerint az egész együttlét ideje alatt Salmen rendkívül jó kedvben volt, még pedig oly jó kedvben, mint a milyenben őt eddig soha sem látta. Ezen tanú is állítja, hogy Emil fiacskáját szerette, még jobban mint a nagyobbikat.

Tomász Mór, Theuerkauf Rudolf és Fink Ernest brassói diákok, kik Salmennel és töb-

bekkel együtt 9 óráig a fogadóban voltak, állítják, hogy Salmennel beszélgettek és hogy egymással énekeltek. Salmen nézetük szerint inkább komoly, mint víg volt.

Janoch huszárőrmester még 8 óra tájt, tehát 1½ órával a gyilkos tett kivitele előtt a vádlottat látta a fogadóban és állítja, hogy nyugodt magaviseletű volt.

Klein János tanú csak annyit látott a fogadóban, hogy Salmen egy félliter bort adatott magának.

Végre Meltzer Ferencz, ugyanazon fogadóban 1½8 órakor Salmen Gyulát józanon látta.

* * *

A fenti tanúvallomásokból kiderül, hogy:

I. Salmen Gyula iszákos egyén volt, azonban egyetlen egy tanú sem említi azt, hogy vádlottnál a delirium tremens ismeretes kórképével találkozott volna. Járásorvos Knopf Vilmos jegyzőkönyvre adja ugyan, hogy Salmen Gyulát alkalmilag részegeskedése által ingerült és izgatott állapotban találta, mely alkalmkor a vádlott orvosigógykezelésére szorult, azonban sehol sem mondja, hogy Salmen Gyulánál delirium tremenst észlelt volna. Ezen tényálladék fontos, mert itt szakértői nyilatkozattal van dolgunk s úgy hiszszük, hogy Knopf Vilmos orvos, ha vádlottnál

csakugyan észlelt volna delirium tremenst, azt kinyilatkoztatta volna. De nemcsak, hogy a fenti kóros állapotról nem tesz említést, hanem még határozottan ki is jelenti, hogy vádlottat bár ittas állapotban is többször látta, rajta soha sem észlelt elmeháborodást. A vádlott állítja, hogy múlt év szeptember, október és november havában folyton betegeskedett s különösen hivatkozik október 11-én reggeli 7 órára, mely napon állítása szerint órúltségi roham lepte volna meg, úgy annyira, hogy nem is volt képes hivatalos teendőit végzendő Földvára menni és kénytelen volt Seders bírót felkérni, hogy helyette menjen Földvára. A nevezett bíró október 11-én el is ment helyette, de vallomásában kijelenti, hogy a nevezett napon a vádlotton elmezavarodást nem észlelt, kivéven egy bizonyos fokú felháborodást, mely felháborodás azonban abban találja magyarázatát, hogy Salment egynehány nappal azelőtt neje elhagyta. Fentnevezett Seders bíró Salment közvetlenül büntette elkövetése előtt is látta s azt mondja, hogy némi lehangoltságon kívül, rajta mit sem észlelt, a mi elmebeli rendellenességre mutatott volna s állítja egyszersmind, hogy Salmen nem is ivott oly mértékben, mint máskor.

Úgy látszik, hogy vádlott, ismervén tétének horderejét, enyhítő körülmények után

kapkod s az általa említett állítólagos betegeskedése és őrjöngési rohama, miután azokat be nem tudja bizonyítani, csak koholmányként fogható fel.

Daczára azonban a fenti fejtegetésünknek, mégis itt van helye az iszákosság által a szervezetben létrehozott kórboncztni elváltozásokra áttérni.

Az idült borszeszmérgezés által a szervezetben létrehozott kórboncztni elváltozások eléggé magyarázzák a statisztikai összeállítások által kimutatott azon tényt, hogy az iszákosság az elmezavar létrehozására nézve igen gyakran szereplő oki mozzanatot képez. A szeszes italok nagy mennyiségének gyakran ismétlődő élvezete, ha mindjárt az mindannyiszor részegséget nem okoz is, idült vérbőséget hoz létre az agyban s annak hártyaiban, mely az utóbbiaknak elhomályosodására és megvastagodására vezet. Ehhez járul az egyes szervek zsiros elfajulása és az emésztési utak nyákhártyájának idült hurutja. Ezen szervi megbetegedések részint közvetlen, részint közvetett befolyásának tüneteit képezik a szellemi életben: az emlékező és ítélő tehetség gyöngülése, az erkölcsi érzetek enyészése, mely a teljes erkölcsi elfajulásra vezethet s végre a kóros ingerlékenység, féktelen indulatok, melyek vad erőszakosság

kitöréseig fokozódhatnak. Az iszákossági senyv kevésbé kifejlődött alakjainál azonban az idült borszeszmérgezés csak az elmezavarra való hajlam jelentőségével bír és csakis a súlyosabb esetekben találkozunk a delirium tremens kórképével, melynek kimenetelét képezheti valamely idült elmebántalom, mint üldöztetési örültség, butaság, búskomorság, vagy egyáltalában őrjöngési tünetek.

Salmen Gyulánál azonban az iszákossági senyv kevésbé kifejlődött alakjával találkozunk. Delirium tremenst nála senki sem, még orvosa sem észlelt és így elmebeli zavart nála feltenni nem lehet, mert az iszákosság egy magában, ha az kisebb fokú, mint concret esetünkben, csak elmezavarra való hajlam jelentőségével bír és a beszámítási képességet semmiképen sem szünteti meg. Mindezekből kitűnik, hogy Salmen akaratának szabad elhatározási képességét iszákossága meg nem szüntette.

A periratokban foglalt tanúvallomásokból kiderül továbbá, hogy:

II. Salmen Gyula már évek óta nejével egyenetlenségben él, hogy ő nejét folyton bántalmazta, úgyannyira, hogy neje őt többször el is hagyta. Erre nézve Knopf orvos bizonyítja, hogy mult év szeptember havában Salmen nejéhez Szt-Hermányba hivatott, hova

férje bántalmazása következtében menekült, gyógykezelés végett. Mintegy 8 nap mulva férje utána jött és kibékülten hazamentek Szt-Péterre.

Meschendörfer szt-péteri lelkész bizonyítványából kiderül, hogy Salmen neje 3-szor indította volt meg nála válóperét, azonban Salmen javulási ígéreteinek hitelt adva, mindannyiszor kibékült vele.

Mindezekből kitűnik, hogy Salmen nem csak iszákos, hanem, mint Pildner szolgabíró vallomásából kitűnik, dologkerülő, hanyag, veszekedő, iszákossága által pazarló, egy szóval romlott egyéniség. Ámde az iszákosság, dologkerülés, hanyagság, veszekedési hajlam, pazarlás stb. elmebeli megzavarodást nem tételez fel, s e szerint itt sem találkozunk olyan tünetekkel, melyek elmebeli kórállapotra utalnának. Még megemlítjük azon fontos körülményt, hogy Salmen nagyfokban szerelme-féltő volt.

Ezekre vonatkozólag a következőket vesszük figyelembe:

a) Ellentétben áll-e a bűnös cselekmény a vádlott előéletével, s merültek-e fel annak folyamán bűnös vágyak, törekvések, melyek mintegy a bűnös cselekmény előzményeit képezik?

Úgy hisszük, hogy a tanúvallomásokból

elégge kiderült, miszerint vádlott előélete bűnös cselekményével különös nagy ellentétben nem áll, mert évek óta sanyargatta, piszkolta, verte és kurvázta stb. nejét, míg nem tettét elkövette, s így csak azon kérdés megfejtése lép előtérbe, hogy:

b) forgott-e fenn valamely indok a cselekmény elkövetésére, s ha igen, mily természetű volt az, s nincs-e aránytalanság a cselekmény bűnössége és az indok nagysága között?

Erre nézve indokul felvehetjük a szerelemfélést, melyről a tanúk egyáltalában valamást tesznek. Hogy ezen indok a cselekmény nagyságával nem áll-e aránytalanságban, ezt elbírálni mi nem tudjuk, de talán elbírálására hivatva sem vagyunk; mi csak annyit mondhatunk, hogy vádlott nejére csak gyanúskodott s hazajövedelekor házában neje részéről oly cselekményre nem talált, mely elegendő indokul szolgált volna tette elkövetésére, miért is nem lehet kimondani, hogy elhatározottsággal ment-e haza, vagy egy szerencsétlen pillanat műve volt-e tette, azaz, hogy büntettét ravasz kiszámítással, tervszerűséggel hajtotta-e végre, vagy talán egész esztelenül, minden a józan ész parancsolta cautelák figyelmen kívül hagyásával.

Ezen utóbbi feltevés némi valósággal

bír, ha szem előtt tartjuk azon szokatlan kegyetlenséget, melyet Emil fiacskáján, kit a tanúk vallomása szerint nagyon szeretett, meggyilkolási szándékból elkövetett. Különben is ezen a fiacskáján elkövetett valóban szokatlan és minden tekintetben indokolatlan kegyetlenség, előttünk egy pszichologiai rejtély, s csakis egy esetben volna megfejthető, ha t. i. vádlott neje meglövése és gyermekén elkövetett gyilkolási kísérlete kivitele után, maga-magán öngyilkolási kísérletet tett volna, azon ferde felfogásból, hogy gyermekét a bizonytalan jövőnek ne engedje át, azaz, ha ferdén felfogott túlszeretetből tette volna.

Ezen nézetet azonban a vádlottnak, tette elkövetése utáni magaviselete megczáfolja. Ő t. i. büntette elkövetése után a szobát bezárta, kiment az utcára, hogy magának fogatot rendeljen Brassóba menendő, hogy magát feladja. Ezen szándéka kivitele céljából a helységi éji őrhöz ment, neki tettét higgadtan, egész nyugalommal és józanon bevallotta, mondván: «Ich bin fertig, ich habe meine Frau erschossen».

Ha vádlottnak ezen nyilatkozatához még hozzáteszünk, hogy be van bizonyítva, miszerint a vendéglőből való távozása alkalmával józan volt és záradékul ha még megemlé-

kezünk sajátkezűleg írt védelmi iratára, melyben Pildner Ferencz, Sedders András és Töpfner Péterre hivatkozik, kiknek állítása szerint elmezavaros állapotáról tudomásuk van, ezen nevezett tanúk azonban vallomásukban épen az ellenkezőt állítják, úgy feltétlenül csak annyit mondhatunk, hogy semmi okkal nem találkozunk, mely oda vezetne, miszerint Salmen Gyula büntette kivitelénél beszámításon kívüli állapotban, azaz elmezavarodott lett volna.

Vége a periratokban majdnem minden tanú felemlíti, hogy a vádlott Emil fiacskáját nagyon szerette, azonban egyik sem indokolja ebbeli állítását. Daczára ezen vallomásoknak tehát úgy látszik, hogy vádlott Emil fiát, egyáltalában gyermekeit, nem szerette, mert a tapasztalat szerint egy apa, ki gyermekeit szereti, másképen gondolkodik azokról. Vádlott családi viszonyait a romlásnak engedte át, mindent csak iszákosságára fordított, gyermekeitől e szerint mindent megvont, mindezek oly tényezők, melyek apai szeretetére bizonyára nem mutatnak.

Ennyit a periratokból.

* * *

Lelet: A vádlott lelki állapotának megvizsgálása végett a börtönben ötször meg-

jelentünk. Ezen alkalomkor. kérdéseket intéztünk hozzá, gyermekéveire, fiatal korára s a közel multakra vonatkozólag. Ezekre a vádlott a gondolkozás szabályai szerint helyesen felelt. A képzelet, felfogás és ítélet a logika törvényei szerint nyilvánultak, az emlékező tehetség teljes jónak találtatott. Még megjegyezzük itt, hogy börtöntársai, majd négy hónapig tartó fogsági ideje alatt, soha eddig vádlottnál, elmebeli tekintetben, rendellenességet nem vettek észre.

Azon feltevésre tehát: hogy feltehető-e egyáltalában, miszerint vádlott beteges állapota, kapcsolatban a vizsgálat folytán kiderített iszákosságával, nagyfokú felindulás perczében elmezavart idézhetett-e elő? hivatkozunk a periratokban foglalt tényekre, t. i. Salmen hazajövételekor részeg nem volt, a czivakodás Emil gyermeke vallomása szerint, hosszabb ideig tartott, az általa felemlített betegeskedés senki által sem bizonyíttatott be. Ezek szerint tehát oki mozzanatot az elmezavaros állapot kitörésére nem találunk.

De mi több, vádlott tette elkövetése után az ajtót bezárta és az éji őrnök így nyilatkozott: «Ich bin fertig, ich habe meine Frau erschossen». Ezen nyilatkozatából kitűnik, hogy büntettének horderejét rögtön, a tett elkövetése után felfogta, és azon szán-

déka, hogy maga-magát feladja, arra mutat, hogy vádlott már idejekorán enyhítő körülmények után kapkodott. Ezek oly tények, melyek csak józan gondolkozású egyénnél fordulnak elő.

Ha vádlott tette után közömbös, vagy indulatos, verekedő, elfogatásánál ellenszegülő stb. lett volna, akkor inkább feltehető lenne, hogy büntettét kóros indulatok befolyása következtében vitte véghez.

Ezek után a fenforgó eset tüzetes tanulmányozása alapján véleményünket a következőkben foglaljuk össze.

* * *

Vélemény: 1. Hogy Salmen Gyula úgy lelki, mint testi állapotára nézve egészséges.

2. Hogy Salmen Gyula sem öröklés, sem ferde nevelés, sem testi betegségek következtében az elmetehetség zavarára nem praedisponál.

3. Hogy Salmen Gyula az iszákosságnak, azaz az idült borszeszmérgezés egy bizonyos fokának mégis alá van vetve, mely ha egyáltalában nem is szünteti meg a szabad elhatározási képességet, mégis szülhet a pszichikai behatások szereplése folytán oly szerencsétlen perczet, mely futólag az öntudatot felfüg-

geszti, vagy annak jelentékeny zavarát képes előidézni, a nélkül azonban, hogy ezen öntudatfelfüggesztés, vagy jelentékeny öntudatzavar az elmebántalmak sorozatához tartoznék.

4. Hogy concret esetünkben a büntett kivitelénél ily öntudatfelfüggesztés, vagy az öntudatnak jelentékeny zavara jelen volt-e vagy nem? azt határozottan állítani, vagy tagadni nem lehet; azonban az előzmények szerint valószínű, hogy első tette, t. i. neje meglövetése a vádlott teljes beszámításával történt, míg ellenkezőleg az is valószínű, hogy második büntette, t. i. fiacskáján megkísérlett gyilkolás, mint minden okot nélkülöző szokatlan kegyetlenség, öntudatának futólagos felfüggesztése alatt történt.

Hogy ezen véleményünket az orvosi tudomány jelen álláspontjához és eskünkhöz hiven adtuk, saját kezünk aláírásával bizonyítjuk.

Kelt Brassó, 1883. márczius 14-én. Dr. Róth József, s. k. törvényszéki orvos. Böhlert Ede, s. k.

*

*

*

Itéletek: A brassói kir. törvényszék: Salmen Gyula, a neje, szül. Bolhesz Anna ellen elkövetett, a B. T. K. 279. §-ában írt szándékos emberölés büntettében, és a fia Emil ellen elkövetett ugyanazon büntettnek

a B. T. K. 65. §-a szerinti kísérletében bűnösnek mondatik, s ezért a B. T. K. 280. §-a szerint életfogytiglani fegyházbüntetésre és hivatalsztásra ítéltetik.

A bíróságnál bűnjelképen létező fegyver és lőszer elkoboztatnak s a befolyt pénz a B. T. K. 27. §-ában írt célra fordíttatik; az ágyneműek: párna, lepedő stb. Boltresz Gábornénak kiadatni rendeltetnek.

Indokok: Boltresz Anna, Salmen neje 1882. évi november hó 27-én este mintegy fél tíz órakor egy lövés által megöletett; kiskorú fia Emil pedig a kezén egy lövés, a fején pedig ütések által megsértetett. Vádlott Salmen Gyula beismerte, hogy nejét ő ölte meg; beismerte, hogy fiát Emilt is ő kellett, hogy bántalmazza, s miután tekintettel az eszközre s a tett lövésekre, a szándék is, hogy vádlott feleségének és fiának életét kioltsa, bizonyítva van, ennél fogva a bprts. 264. §-a alapján vádlott beismerése által a B. T. K. 279. §-ában írt szándékos emberölés büntette, s annak kísérlete vádlott ellen bebizonyult, s így azokban bűnösnek is volt mondandó.

Tekintettel arra, hogy mint enyhítő körülmény felmerült vádlott büntetlen előélete, súlyosító ellenben a ténynek többszöri elkövetése, a büntetés a 280. §. értelmében

életfogytiglani fegyházban volt. kimérendő, s a B. T. K. 289. §-a alapján hivatalvesztés is kimondandó.

Az ítélet további része a bprts. 341., 343., 353. §-ain s a B. T. K. 27. és 65. §-ain alapul. (1883. augusztus 10-én, 3652. sz. a.)

A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla: A fent megjelölt alsóbírószági ítélet megváltoztatik s vádlott Salmen Gyula a kiskorú fia Salmen Emil ellen elkövetett szándékos emberölés kísérletének vádja alól a bprts. 288. §-a alapján felmentetik; ellenben a neje szül. Boltresz Anna ellen elkövetett, a B. T. K. 279. §-ában körülírt, s a 281. §. harmadik bekezdése alá eső szándékos emberölés bűntettében mondatik ki bűnösnek, s ezért, valamint a fent nevezett fia ellenében elkövetett s ezzel eszmei bűnhalmazatban álló súlyos testi sértésért a B. T. K. 281. §-a végtétele alapján, tekintettel a B. T. K. 95. §-ára, mai naptól számítva nyolcz évi fegyházbüntetésre ítéltetik, mely büntetésből azonban a mai napig szenvedett vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a alapján hat hó kiállottnak nyilváníttatik. B. T. K. 289., 57. §-ai értelmében elítéltetik 10 évi hivatalvesztésre is.

Egyéb részére az elsőbírószági ítélet vonatkozó indokainál fogva helybenhagyatik.

I n d o k o k: Az orvosbirói szemle és szakértői vélemény, valamint a vizsgálat rendén beszerezett egyéb adatok szerint nem szenved kétséget, hogy vádlott Salmen Gylának brassóvidéki Szent-Péter községben volt lakásán 1882. évi november 27-én este fél tíz óra körül nevezett vádlott neje szül. Boltresz Anna a bal szeme táján behatolt serétlövés következtében hirtelen halállal mult ki, s ugyanakkor és ugyanott vádlottnak öt éves fia Salmen Emil részint serétlövés következtében jobb kézizülete felett, valamint jobb czombján, jobb mellbimbója felett és mellkasa jobb oldalán, részint kemény éles eszközzel ejtett heves ütések által homloka bal oldalán és nyakszirtcsontja közepén súlyos testi sértéseket szenvedett, és kétség nem foroghat fenn a felől, hogy mindezen sértések vádlottól eredtek, mert saját előadása szerint is azokat más, mint ő nem okozhatta.

Ennyiben tehát az elsőbirósági ítélet elfogadandó volt. Arról azonban, hogy vádlott minő körülmények között követte el ezen cselekményeket, az elsőbiróság indokai egy szóval se emlékeznek meg, holott épen a jelen esetben, mely több tekintetben kételyt idéz fel, a birói lelkiismeret okvetlenül megköveteli, hogy a tettes szándékainak felismerése és tettének törvényszerű minősíthetése

s ebből kifolyólag a büntetés igazságos kimérése céljából a tett körülményei, különösen pedig a cselekmény indító oka a vizsgálati adatok nyomán, a lehetőségig kikutattassanak.

Vádlott vallomása szerint neje őt, mikor a fent érintett este a korcsmából hazajött, heves szidalmakkal fogadta, s midőn vacsorát kért, azt egy tálban úgy eléje csapta, hogy az étel a tálból s tányérből kilocscsant és vádlott kabátját bepiszkolta, mire oly dühre fakadt, hogy azontúl a mit tett, állítólag nem tudja, és csak úgy tért magához, hogy a fülét egy lövés csattanása ütötte meg, s e perczen kétcsövű lőfegyverét a kezében találta, nejét pedig az ágya elé ledőlve látta, mire lőfegyverét eldobva magától, kisietett a szobából és elhatározta, hogy magát a bíróságnál feljelenti.

Jólehet vádlott előadása messze áll a valóság nyílt bevallásától s főként a végtárgyalás alatt tett vallomása, mely vizsgálati vallomásával is ellentétben áll, kirívóan szembetünteti vádlottnak azon igyekezetét, hogy a dolgot a maga előnyére szépítse, mégis előadásának, mennyiben a tett közvetlen előzményére vonatkozik, hitelt kell tulajdonítani, mert az általa bementottnál egyéb elfogadható okot a tett véghezvitelére a vizsgálat adatai nem tüntetnek fel, ellenben beigazolva

lévén, hogy vádlott a néhai nejével már régóta rosszul élt, és bizonyítva lévén, hogy vádlott már természeténél fogva, főképp pedig iszákossága következtében indulatos, ideges egyén, ki különösen akkor, midőn nagyobb mennyiségű szeszes italt élvezett, hirtelen haragra lobbant, s ily kedélyállapotban nejét már megelőzőleg több ízben bántalmazta: ezen természete mellett s ily előzmények után el kell fogadni azt, hogy a nő megölésére vádlott részéről felhozott jelenet szolgáltatott alkalmat, e szerint pedig vádlott erős felindulás közben követte el a tettet.

Ellenben vádlottnak abbeli vallomása, mintha neje megölését öntudatlan állapotban vitte volna véghez, hitelt nem érdemel, mert ily feltevésre vádlottnak sem azelőtt, sem azután tanúsított magaviselete nem szolgáltat kellő alapot s mert a tett elkövetésének indoka a fentebbiekben elegendő magyarázatát találja.

Ezek alapján vádlott, tekintve, hogy ölési szándoka felett a cselekmény véghezvitelére használt eszköz nem enged kétséget, a neje ellen véghezvitt tett miatt a B. T. K. 281. §. harmadik bekezdése alá eső szándékos emberölés bűntettében volt másodbíró-ságilag bűnösnek kimondandó.

A mi pedig a kiskorú fia, Salmen Emil ellen elkövetett cselekményt illeti: erre az

nem nyerhet alkalmazást, a mi fentebb a nő megölésére nézve a tett indító okául felhozott, sőt a végtárgyalás rendén is fentartott tanúvallomások szerint nem szenvedvén kétséget, hogy vádlott a fiát kiválóan szerette és ki lévén zárva azon feltevés, hogy azt netalán mástól nemzett gyermeknek vélhette volna: ezek folytán a kis fiún véghezvitt tett, ha ugyan nem vehető fel, hogy vádlott azt öntudatának futólagos felfüggesztése alatt követte el, csak akként magyarázható meg, hogy az alig öt éves gyermek atyja dühöngéseitől megborzadva, önkénytelenül édes anyja mellé huzódott, s e helyzetében az anyára irányzott lövések és ütések által találva, sebesített meg.

A gyermek megölésére irányzott szándékot csak az esetben lehetne megállapított-nak venni, ha kétséget kizárólag bizonyítva volna, hogy vádlott az ütést vagy lövéseket, melyekből a fiúcska sebet kapott, egyenesen rá irányozta. De miután a tett körülményei szerint azon lehetőség épen nincsen kizárva, hogy vádlott valamennyi lövést a nejeire irányozta, lövései közül azonban csak az utolsó érte el a nő fejét, míg a megelőzőleg elsütött egy vagy több lövés, mivel vádlott vad felindulásában biztosan célózni nem tudott, célját tévesztve, vádlott akarata nél-

kül a gyermeket sértette meg, s miután azt sem lehet bizonyítotttnak elfogadni, hogy az ütések egyenesen fiára mérte volna, mert ennek biztos megállapíthatására semmi pozitív adat nem forog fenn, s erre nézve is csak azt kell a körülményekből következtetve elfogadni, hogy a gyermek az anyjára irányzott ütések által találtatott, vádlott dühében biztosan irányozni nem tudván, ezért tekintve vádlott nagyfokú felindulását és ez által megzavart gondolkozási képességét, gyermekével szemben nemcsak hogy ölési, hanem még csak sértési szándékot sem lehet felvenni.

Ezek szerint vádlott gyermekét az anyára irányzott lövések és ütések által sértvén meg, gyermeke ellenében sem külön bűnös elhatározás nem terhelheti, sem külön ténykedést nem követett el; a bekövetkezett sértő eredmény tehát csak eszmei bűnhalmazati viszonyban áll az őt terhelő súlyosabb beszámítás alá eső bűncselekménynyel, minélfogva a B. T. K. 95. §-ára tekintettel, ezen ténye nem tekinthető külön bűncselekménynek.

A büntetés kimérésénél tekintetbe vétett egyfelől az alaki bűnhalmazat, másfelől enyhítőleg feddetlen előélete, melyek tekintetbe vételével lett a büntetés tartama megállapítva s a B. T. K. 94. §-ára tekintettel, önhibáján kívül hosszúra nyúlt vizsgálati fog-

sága által a mai napig hat hónap kiállottnak nyilvánítva. (1883. évi október 11-én, 5272. sz. a.)

A kir. Curia: Vádlott felebbezése a bprts. 301. §-a alapján visszautasíttatik. Mihez képest az ügy csak a kir. ügyész felebbezésének elfogadása mellett vizsgáltatván felül, a királyi ítélő tábla ítélete a bűnösség, a Boltresz Anna ellen elkövetett büntett minősítésére, a mellékbüntetés, az eljárási és élelmezési költségek tekintetében helybenhagyatik; egyéb rendelkezéseire nézve azonban részben megváltoztattatik és vádlott Salmen Gyula a neje, néhai Boltresz Anna ellen a B. T. K. 279. §. s a 281. §. első és harmadik bekezdésében meghatározott s az utóbbi törvényszakasza szerint büntetendő, erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés büntettén kívül, ugyanazon büntettnek a saját kiskorú fia Salmen Emil sérelmére elkövetett, a B. T. K. 65. §. szerinti kísérletében is bűnösnek mondatik ki s a B. T. K. idézett, valamint a 96. és 99. §. alapján mai naptól, mint jogérvényes elítéltetésétől számítandó tizenöt évi fegyházra ítéltetik, melyből 1882. évi november 29-étől mai napig tartott vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a értelmében öt hó kitöltöttnek vétetik.

Indokok: A bűnösség, a Boltresz Anna

ellen elkövetett bűntett minősítése, a mellék-büntetés és vagyoni igényeket illető rendelkezés tekintetében elfogadtattak a kir. ítélő tábla ítéletének vonatkozó indokai.

A jelen ítélet egyéb rendelkezéseire pedig a következő indokok szolgáltak alapul:

A Salmen Emil sérelmeiről felvett orvosi látlelet és arra alapított vélemény szerint a sértett testének oly különböző részein találtak lövésokozta sebek, melyeknek fekvése kizárja azon feltevés valószínűségét, hogy ugyanazon lövés által okoztathattak legyen, a mely Boltresz Annának rögtöni halálát okozta; különösen a sértettnek jobb kezén talált sértésről határozottan véleményezik a vizsgáló orvosok, hogy az egy «önálló lövés által idéztetett elő».

Miután tehát a vizsgálat és végtárgyalás eredménye által be van bizonyítva, hogy vádlott a vádbeli cselekmények elkövetésekor beszámítást kizáró állapotban nem volt, vádlottról mint különben is, vallomása szerint, lövő fegyverrel bánni tudó vadászemberről szükségszerűen fel kell tenni azt, hogy neki teljes ismeretével kellett bírnia egy keményen töltött fegyverből emberre ejtett lövés rendszerinti következményeiről. Ez a rendszerinti következmény, a sértettnek halála szokott

lenni, a mint az tényleg valósult Boltresz Annára nézve.

Hasonló cselekedetnek ugyanazon eszközzel és ugyanazon körülmények közötti megkezdése forog fenn Salmen Emilre vonatkozólag, mint a mely Boltresz Anna ellen véghezvitetett; a különbség csak az eredményben van, a mennyiben Salmen Emil halála nem következett be.

De feltéve, hogy a lövések csupán Boltresz Annának voltak légyen szánva, miután vádlott önvallomása szerint tudta és látnia is kellett azt, hogy fia Emil, mióta a hideg napok beállottak, anyja mellett fekszik, az a lövés, a mely ily körülmények között az anyára volt irányozva, a vele közvetlen fizikai érintkezésben lévő gyermek ellen is irányozottnak tekintendő.

A fentebbiekből következik, hogy vádlottat egy véghezvitt és egy megkísérlett szándékos emberölés és így két büntettnék a B. T. K. 96. §-a szerinti halmazata terheli.

Ezen halmazatesetében tekintve, hogy vádlottat két oly bűn terheli, melyek közül egyiket házastársa, a másikat lemenő ágbeli rokona ellen követte el, a mely büntettek mindegyikét a törvény, már ezen családi, illetőleg vérségi kapcsolatnál fogva, más személyek ellen elkövetett hasonló büntetteknél súlyosabban

rendel büntettetni, tekintve, hogy a B. T. K. 281. §-a harmadik bekezdésében házastársnak erős felindulásban elkövetett megölésére öt évtől tíz évig terjedhető fegyházbüntetés van megállapítva;

tekintve, hogy a B. T. K. 99. §-a szerint büntettek halmazatánál a legsúlyosabban büntetendő cselekményre megállapított büntetés legmagasabb mértéke — a 100. § rendelkezésének korlátai között — öt évvel felemelhető, vádlott büntetése az idézett törvényszakaszok rendeleteinek megfelelően szabott ki a jelen ítélet szerinti mértékben.

A vizsgálati fogság beszámításánál a tartamon kívül figyelembe volt veendő a fegyháznak a fogsághoz viszonyított súlyossági aránya is. (1883. deczember 19-én, 11.675. sz. a .B. J. T. VII. k. 269. l.)

A budapesti kir. törvényszék: Fogva levő vádlott Tóth József a B. T. K. 76. §-ába ütköző gyilkosság, valamint a B. T. K. 344. §-ába ütköző rablás büntettének a B. T. K. 65. §-a szerinti kísérletében mondatik ki bűnösnek és ezért a 96. §. alapján össz-büntetésül a B. T. K. 66., 99., 289., 348., 349. §-ai 2. bekezdése és 354. §-a szerint hét évi fegyházra és ezen büntetés elszenvetésétől számítandó tíz évi hivatalvesztésre és ugyanannyi időtartamra politikai jogai

Beszámítása a szeszmergezés gyanújában álló egyén által elkövetett gyilkosság és rablásnak; szakértői eltérő vélemények vádlott elmebeli állapotára nézve.

gyakorlatának felfüggesztésére ítéltetik. Vádlott kiszabott szabadságvesztés büntetéséből vizsgálati fogsága által egy év kitöltöttnek vétetik.

Indokok: 1884. évi szeptember 17—18-ika közti éjjel a Dohány-utca 57. sz. ház udvarán egy társaskocsi bakján alvó Szabó János társas-kocsis alvás közben nyakán borotvával megvágatott, mire segélyért kiáltott; ezen segélykiáltásra mellette levő kocsin alvó Sente Károly társas-kocsis felébredt és egy embert látott meg, a ki Szabó János kocsijáról leugrott és a kocsi alatt keresztül bujva, futni kezdett.

Sente Károly ezen egyént szem elől nem tévesztve, az időközben felébredt társaival az udvarban levő árnyékszékekben, hová az illető egyén az üldözés elől menekülve rejtőzött, megfogta.

Felismervén Tóth Józsefet, kiről azt hiték, hogy Győrbe utazott, kérdőre vonták, mire azon választ adta, hogy nem ő követte el, hanem egy más egyén, a ki a kapu felé szaladt.

S miután Tóth Józsefnél azon eszközt, melylyel Szabó János nyakát megmetszette, nem találták, rögtön megvizsgálták az árnyékszék emésztő gödrét, abban egy véres borot-

vát találtak, egyszersmind látták, hogy Tóth József keze is véres volt.

A súlyosan sérült Szabó János a napló 15. sz. alatt fekvő orvosi látlelet tanúsága szerint a szt Rókus-kórházban 1884. évi szeptember 18-tól október 4-ig gyógykezeltetett, mely utóbbi napon (nem gyógyultan, hanem javultan) elbocsáttatott.

Vádlott Tóth József a rendőrségnél 1884. évi szeptember 19-én kihallgattatván, beismerte, hogy Szabó Jánost a borotvával megvágta s hogy elkövetett tette miatt nagyon megijedt, az árnyékszékbe futott s a borotvát az emésztő gödörbe dobta, azt azonban, hogy miért vágta meg Szabó Jánost, nem tudja s állítja, hogy részeg volt.

1884. évi szeptember hó 25-én a vizsgáló bíró előtt történt kihallgatása alkalmával szintén beismerte azt vádlott, hogy Szabó Jánost a borotvával megvágta, de már egyéb felvilágosítást adni megtagadott, azt állítván, hogy részeg volt s nem emlékszik semmire;

míg végre 1884. évi október hó 5-én azon kijelentéssel, hogy: «őszintén előadom mindazt, a mi az általam elkövetett bűntényre vonatkozik» stb. kezdett vallomásában a következőket adja elő:

1884. évi szeptember hó 15-én, midőn kocsijával a Váci-körút és Deák-tér sarkán

lépésben haladva, ezen szavakra «ni ez Tóth Jóska» figyelmes lett, hátra nézett, Csepesz József és Török Imrét állítólag győri születésű régi ismerőseit ismerte fel, a kiktől arról értesült, hogy Győrben lakó édes apja elhalálozott.

Előadja továbbá, hogy akkor határozta el azt, miszerint esetleg apja halála után maradt örökségének felvétele végett Győrbe utazik, ennek folytán ment el Burger Jakab szolgálatadójához, távozását bejelenteni.

Ezen bejelentés után tiszta ruha válthatása s pénzkölcsönzés végett mosónéját több ízben kereste, miután azonban azt fel nem találta, Szabó János felkeresésére indult, hogy tőle kérjen pénzt kölcsön.

Szabó Jánossal ép akkor találkozott, midőn az társas-kocsijával a Városliget felé a Király-utczában haladt, kérdésére, hogy hol hagyta kocsiját s vajjon mi baja történt, felült annak kocsijára s előadta, hogy levelet kapott, apja meghalt s a temetésre akar menni, egyúttal ezüst órájára 5 frtot kért kölcsön.

Megkapván ezen 5 frtot, Budára a Rudasfürdőbe ment fürödni, fürdés után a nélkül, hogy összebeszéltek volna, találkozott Csepesz Józseffel és Török Imrével, kikkel egy korcsmába ment be, hol borozgatni kezdtek.

Ezen borozgatás közben apjának halál-

esete feletti búsongása folytán belesodortatva a borivásba, lerészegedett és folyó év szeptember hó 17-ig a budai korcsmák, kávéházak és bordélyházakban töltötte idejét. Nem emlékszik arra, hogy társai, Csepesz József és Török Imre, hol és mikor hagyták el őt.

1884. évi szeptember hó 17-én este jött át Budáról Pestre s a Dunaparton végigmenve, egy korcsmában volt, honnan a népszínházon túl egy kávéházba ment, hol kávéit ivott, s midőn ezen kávéit kifizette, jött annak tudomására, hogy pénzét ellumpolta, csak épen fizetni tudott (t. i. az elfogyasztott fekete kávéért) és egy pár krajczára (17) maradt, ekként haza nem mehet, és ugyanekkor érezte, illetve tapintotta meg zsebében a borotvát, mire megvillant agyában a gondolat, hogy Szabó Jánost, kinél — midőn neki pénzt adott kölcsön — sok pénzt látott, megöli és pénzét elrabolja. Tettét elhatározva, a Dohány-utca 57. szám alatt levő Burger Jakab szolgálatadó gazdájának udvarába a kerítésen keresztül bemászott, Szabó Jánost felkereste és egy kocsi bakján alvó Szabó János nyakát a nála levő borotvával megmetszette.

A kibuggyanó vér látásától azonban megijedt, megkezdett cselekményét abbahagytá, a kocsiról leugrott s az udvarban levő árnyék-

székbe futott s a borotvát az emésztő gödörbe dobta.

Előadja továbbá vádlott, hogy a borotvát az említett hosszú mulatság alatt egy napon (melyiken, azt nem tudja), de arra emlékszik, hogy Budán volt, egy zsidó gyerektől vette az utcán 30—40 krért, a zsidó gyerek árulta azt és kínálta nekik, a két kőműves legény nem vett, de ő vett egyet, s azt a neki felmutatott s bűnjelként a vizsgálati iratokhoz csatolt borotvában felismeri.

1885. évi ápril hó 15-én megtartott végtárgyalás során vádlott Tóth József nagyobbbrészt ismételte ugyan fenti vallomását, ekkor azonban már azt, hogy Szabó Jánost megölni s megrabolni akarta s hogy ez iránybani szándéka a kávéházban jutott volna eszébe s azt ott határozta volna el, határozottan tagadja s azt adta elő, hogy borotváját Szabónak mutatta s csupa véletlenségből vágta meg annak nyakát, illetve, hogy Szabó véletlenül ütődött belé a borotvába.

A most megtartott végtárgyalás során pedig bemondása szerint a vizsgálóbíró előtt tett beismerő vallomására csak azon időpontig emlékszik és ismétli azt, midőn a Rudasfürdőből kijött s Csepesz József és Török Imrével találkozott, ezen időponttól pedig addig, míg a rendőrséghez bekísértetett, cse-

lekményeire egyáltalában nem emlékszik s állítja, hogy teljes részeg volt.

A vádlott a vizsgálat során dr. A. S., majd L. K. és dr. G. I. törvényszéki szakértő orvosok által az általa elkövetett cselekmény beszámíthatóságára nézve megvizsgáltatván, az előbb nevezett orvos-szakértő, vagyis dr. A. S.-nak ez irányban adott véleménye oda irányul, hogy vádlott Tóth József, feltéve, hogy az általa előadottak beigazoltatnának, a két napi és éjjeli dorbézolás, szeszes italokkali élés és alvás hiánya folytán cselekménye elkövetése alkalmával szabad elhatározási képességgel nem bírt, elmetehetése hiányában elmezavarban volt, az utóbbi szakértők, vagyis dr. L. és dr. G. I. orvosok véleménye szerint pedig Tóth József a kopyán észlelt sérülés következtében az ezzel járó szeszes ital iránti előszeretete folytán cselekményét öntudatlan és ennek folytán be nem számítható állapotban követte el.

Ezen orvos-szakértői vélemény felülvéleményezés végett az összes bűnügyi iratok kapcsán az országos közegészségügyi tanácshoz terjesztetett fel.

Az országos közegészségügyitanács 1885. évi 38.217. szám alatt leérkezett okadatolt felülvéleménye szerint vádlott által elkövetett

bűncselekmény öntudatosan elkövetettnek s így teljesen beszámíthatónak véleményeztetik.

Dr. A. S., dr. L. K. és dr. G. I. orvosszakértők jelen végtárgyalás során újból oda nyilatkoztak, hogy miután vádlott Tóth Józsefen koponyasérülés észlelhető, véleményük szerint a bűncselekmény beszámíthatóságát attól teszik függővé, hogy ha beigazoltatik azon körülmény, miszerint vádlott Tóth József 1884. évi szeptember 15-től az általa elkövetett cselekmény, vagyis 1884. évi szeptember hó 17-ig dorbézolt, szeszes italokat ivott és ennek következtében, habár nem is teljesen részeg, de ittas állapotban volt.

A nevezett törvényszéki szakértők által feltételezett szeszes italok élvezete, ittas állapot, nemkülönben a kérdéses időbeni dorbézolás vádlott egyoldalú bemondásán és Sente Károly tanú azon vallomásán kívül, hogy midőn vádlottat a rendőrség elé állították, útközben egy ismeretlen egyén mondotta volna, hogy «alig mulatott nálam, már is bajba került», mivel sem támogatják, annál kevésbé bizonyítatik.

Mert vádlott Tóth József azon korcsmák, kávéházak és bordélyházak közül, melyekben állítólag 1884. évi szeptember 15—17-ig közbeeső időt töltötte, míg egyrészt egyet sem tud megnevezni, másrészt azok helyét sem

tudja leírni; a vele együtt mulatozó Csepesz József és Török Imre pedig úgy Budapest főváros területén, valamint Győr város és Győr vármegye törvényhatóságai által a legszorgosabb kutatások és nyomozások daczára sem voltak feltalálhatók, s így nem létezőknek bizonyultak.

Továbbá, mert a rendőrkapitányi följelentésben vádlott ittas állapotáról sem tétetik említés, s végre Burger Jakab, Szabó János, Tischler József és Sente Károly tanúk sem igazolják, hogy vádlott letartóztatása alkalmával ittas állapotban lett volna.

De különben, ha fennáll az orvosszakértőknek a koponyasértésre fektetett véleménye, figyelembe véve azt, hogy fentnevezett tanúk vallomásai szerint vádlott rendes szokásként éjjelenként csavargott, folytonosan lumpolt és borozni szokott, úgy lehetetlen, hogy vádlott a folytonos dorbézolás és mulatozás közben egy alkalommal sem ivott volna több szeszes italt, mint a mennyi az orvosszakértők által véleményezett elmezavar öntudatlan állapotát előidézhette, s hogy az ily öntudatlan elmezavar-állapotot rajta a vele együtt élő és szolgáló társai észre ne vették volna.

Mindezen nemleges körülményekkel szemben azonban tényleges körülmények is merültek fel nagy számban, melyek az ittas

állapotra és az abból vont elmezavarra, majd pedig öntudatlan elmeállapotra fektetett védekezést teljesen megczáfolják, úgymint:

1. A tényleges bizonyítékok közül első sorban maga az orvosok véleménye veendő figyelembe, úgy a napló 28. szám, valamint a napló 62. sz. alatti orvosi látleletben határozottan ki van mondva, hogy a vádlott jobb karján észlelt ficzam és a koponyáján észlelt csekély horpadáson kívül vádlott testileg ép, egészséges, hogy vádlotton sem az előtt, sem a tett elkövetésekor, sem pedig jelenleg semmiféle oly kóros állapot nem létezett, sem nem létezik, mely gondolkozási vagy emlékező tehetségét korlátozná, sőt ellenkezőleg egybehangzólag konstatálják a vizsgáló törvényszéki orvosszakértők, hogy vádlottnak szellemi tehetségét illetőleg, eszmeköre, gondolkozó, ítélő és következtető tehetségei egészben véve megfelelnek egy hasonló korú és műveltségű ép ember lelki állapotának; hogy erkölcsi alapfogalmai jók, a jót a rossztól meg tudja különböztetni. Ezekből kifolyólag

2. Törvényes és teljes bizonyíték gyanánt kell, hogy vétessék vádlottnak a ténykörülményekkel megegyező vallomása, melyet mindjárt a tett elkövetése után a rendőrség előtt, később pedig 1884. évi október 5-én a vizsgálóbíró előtt önkéntesen, minden ki-

tanítás, rábeszélés, vagy bármely más külső reáhatás nélkül, saját elhatározásából tett. Mely beismerő vallomása, minthogy a tettet megelőző s nemkülönben a tett elkövetése közbeni ténykedésére vonatkozik, és pedig majdnem minden, még a legcsekélyebb körülményre is kiterjed, a leghathatósabb és legbiztosabb bizonyítéka annak, hogy vádlott szabad elhatározási képességének birtokában, előre eltökélt és megfontolt szándékkal készítette elő tervét és fogott a tethez, és azt ugyancsak szabad elhatározásának épségében végrehajtani meg is kísérelte; mert miután vádlotton oly állapot nem észleltetett, melynél fogva állítani lehetne, hogy a tettet mint alvajáró követte volna el, sem azt, hogy vádlott tényt magnetismus, hypnotismus vagy galvanismus behatása alatt követte volna el, nem lehet feltenni, hogy vádlott, tekintve, hogy 1884. október 5-én történt kihallgatásánál mindenre, a mit tett, oly tisztán visszaemlékezett, hogy akkor, mikor ezeket tette, akár zavart elmebeli, akár öntudatlan és ehhez képest a beszámítást kizáró állapotban lett volna. Ezekhez járul

3. Burger Jakab és Sente Károly tanúknak hit alatt tett azon előadásuk, mely szerint vádlottat hosszabb időn át ismerték, és pedig mint olyant, a ki az éjjeleket csavargással,

dorbézolással szokta tölteni, ki társaságban borozni szeretett és szokott is, a nélkül, hogy rajta akár az álmatlanság által okozott elmezavart, akár részegséget észleltek volna, ellenkezőleg kötelességét mindig jól teljesítette, teendőit ügyesen végezte, mely körülmény elegendő arra, hogy megczáfolja azon föltevést, mely szerint vádlott agya annyira érzékeny és intolerans a szeszes italok iránt, hogy a szeszes italok csekélyebb mértéke is elegendő arra, hogy vádlott öntudatlan állapotba helyeztessék.

4. A napló 44. sz. alatt fekvő halotti bizonyítvány által igazoltatik, hogy vádlott édes atyja 1883. január 18-án halt meg és az által vádlott ravasz védekezésének alapja is ingadozóvá van téve.

5. Vádlott, kinek sem bajusza, sem szakállja nincs, egy borotvát szerzett meg, ezt pedig, ha abbeli védekezése, hogy részeg állapotban tette, elvettetik, valamint jogszerűen el kellett azt vetni, csakis azon eltökélt és előre megfontolt szándékkal vette meg, hogy azt a gyilkosság végrehajtásához eszközül használja. Megjegyzendő, hogy a borotva nemcsak vádlottnak bénaságánál fogva, de tekintve a helyiségi viszonyokat is, a legczélszerűbb és legalkalmasabb eszköznek mutatkozik; a mi ismét arra mutat, hogy vádlott előre eltökélte magát

a tette, azt jól meg is fontolta és az eszköz kiszemelésénél is elég óvatos, előrelátó volt.

6. Szenté Károly tanú hit alatt vallotta, hogy Szabó János segítségkérését megelőzőleg egy pár perczczel valaki a pokróczot, melylyel be volt takarva, halkan leemelte és ismét visszatette. Miután akkor az udvaron vádlotton kívül senki más nem járt, kétségtelen, hogy vádlott volt az, ki Szenté Károly arczáról a pokróczot felemelte és ismét letette.

Tekintve már most, hogy vádlott Tóth József, a mint azt a tanúkkal együtt maga ő is beismeri, a helyi viszonyokat igen jól ismerte, igen jól tudta, hogy hol áll Szabó János kocsija, hogy ez nem a kocsi belsejében, hanem a bakon szokott aludni, s végre tudta, hogy a Szabó Jánoséhoz legközelebb álló kocsin Szenté Károlynak a kocsija áll, és hogy abban nem Szabó János, hanem Szenté Károly fekszik, nem-e kézzel foghatólag arra mutat a vádlottnak ebbeli ténykedése, hogy meg akart győződni, vajjon Szenté Károly alszik-e, s nem lesz-e általa akadályozva gyilkossági tervének kivitelében?

7. Ugy a kihallgatott tanúk, valamint maga vádlott egybehangzóan vallják, hogy a kapu be volt zárva, s hogy vádlott a magas palánkon átmászva, az udvar részén a palánkhöz épített fészerezen lement és úgy jutott az

udvarba. Ezen ténykörülmény kapcsolattal arra, hogy vádlott még a kocsi bakjára is fel tudott mászni és ott magát, habár csak rövid ideig is egyenesen állva, tartani bírta, szintén nem engedi meg azon föltevést, hogy vádlott öntudatlan állapotban lett volna. Végre

8. A védelem súlyt fektet ama ismeretlen egyén nyilatkozatára, a ki midőn vádlott a tett elkövetése után a rendőrséghez lett vezetve, azt mondotta, hogy vádlott csak pár perczczel az előtt vele a kávéházban mulatott. Ezen körülmény nem nyert igazolást, mert azon egyén nem volt föltalálható, de ha ezen bizonyítás sikerült volna is, ez nem a védelem mérlegébe esnék, hanem egy bizonyítékkal több harczolt volna a mellett, hogy vádlott nem volt öntudatlan, a beszámítást kizáró állapotban. Mert ha egy pár perczczel a tett elkövetése előtt mulatott, a ki pedig mulat, az nem öntudatlan, tehát vádlott tettének elkövetésekor nem volt öntudatlan, ha csak ezen állapot nem jött rá rögtön, azon perczben, midőn a bakra felmászva, kocsistársa nyakát borotvával megvágta. Hogy azonban az öntudatlanság oly rögtön álljon elő, annak elfogadására nincsen semmi alap.

Mindezeknél fogva az orvosszakértők által vádlott koponyasérüléséből következtetett

szakszerű véleményt arra nézve, hogy vádlott az általa elkövetett cselekményt beszámíthatlan állapotban követte el, figyelmen kívül hagyni és az országos közegészségügyi tanács okadatolt véleményét elfogadni kellett. Annál is inkább, mert vádlott Tóth József azon beigazolt cselekményét, hogy jóval a tett elkövetése előtt borotvát vásárolt, az időt és helyet meg tudta választani, mely az adott körülmények között a tett végrehajtására alkalmas volt, hogy a tett végrehajtásában a változó helyzetek között észszerű eljárást tanúsított, cselekményének tárgyát, illetve alanyát felkereste és végre, hogy tetten kapásakor helyzetéhez képest legalkalmasabb menekülési módot használta és a kezében levő gyilkos eszközt el- és oly helyre dobta, ahol az könnyen eltűnhetett volna, kombinatív szellemi működést bizonyítanak.

Vádlott Tóth József a vizsgálat során tett beismerő vallomását a megtartott vég tárgyalás során arra nézve, hogy Szabó János nyakát ő metszette meg, fentartotta, illetve beismerte; arra nézve azonban, hogy erre mily szándék vezette, s hogy azt miként követte el, vallomását visszavonta, illetve állítja, hogy meglehet azon szándékból metszette meg Szabó János nyakát, hogy őt megölje s ki-rabolja, de erre nem emlékszik.

Vádlott vallomásának e részbeni visszavonását egyedül azzal indokolja, hogy részeg volt; miután azonban az által, hogy az állított részegség be nem igazoltatik, valamint az által, hogy a vizsgálat során tett beismerés vallomását minden kényszer nélkül, önként mondotta be és körülményesen részletezte, mint indokolatlan visszavonás figyelmen kívül hagyandó, s vallomása az általa elkövetett cselekmény minősítésére nézve e részben is irányadóul veendő volt.

Elteltekintve attól, ha vádlott azon vallomásán kívül, mely szerint 1884. évi szeptember hó 17-én éjjel azon alkalommal, midőn tudomására jött annak, hogy pénzét elköltötte s a borotvát zsebében feltalálta, határozta volna el Szabó János megölését és kirabolását, más bizonyíték fenn nem forogna, megállapítható, hogy Szabó János megölésére és pénzének eltulajdonítására irányult szándéka előre megfontolt volt;

mert azon időpont, melyben Szabó János megöletése és kirablása agyában megvillanva, annak véghezvitelét elhatározta, azon időpontig, míg a népszínházon túl levő kávéházból a Dohány-utca 57. számú házhoz ért, a kerítésen átmászott, Szabó Jánost felkereste, s szándékolt cselekményét megkez-

dette, elegendő időt képez arra, hogy tettét megfontolhassa.

De arra nézve, hogy vádlottat cselekményének elkövetésére előre megfontolt szándék által történt elhatározása vezette, bizonyítékot képez a borotvának, mint oly eszköznek, mely alkalmas arra, hogy egy ember élete azzal eloltassék, indokolatlan beszerzése s ha figyelembe vétetik, hogy vádlott apja 1883. évi január hóban elhalálozott, s hogy Csepesz József és Török Imre a legszorgosabb nyomozások daczára sem voltak felfedezhetők, úgy vádlott azon tényéből, hogy Szabó Jánosnak és Burger Jakabnak apja temetésére leendő elutazását hozta fel indokul szolgálatából való ideiglenes kilépésére, okszerűen következtethető, hogy ezt csupán azon ürügyből tette, hogy az általa elkövetendő cselekmény gyanuját magáról elhárítsa.

Tekintve most már azt, hogy vádlott Tóth József az általa előre megfontolt elkövetendő cselekmény véghezvitelét megkezdette, de be nem végezte, az általa elkövetett cselekményéből kifolyólag, míg egyrészt a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntettének, másrészt a B. T. K. 344. §-ába ütköző és a B. T. K. 349. §-ának 2. bekezdése szerint büntetendő rablás bűn-

tettének kísérletében is bűnösnek volt ki-
mondandó;

mert vádlott Tóth József elhatározott szándéka Szabó János megölésén kívül annak pénzének eltulajdonítására is irányult, a B. T. K. 344. §-ába ütköző rablás büntettének tényálladékához megkivántató erőszak pedig vádlott azon cselekménye által, hogy Szabó János nyakát megvágta, alkalmaztatott.

Vádlott Tóth József védelmére felhozott azon állítását, hogy megkezdett cselekményének véghezvitelétől önként elállott, azzal indokolja, hogy a midőn Szabó János nyakát a borotvával megvágta, az ebből kifolyó vért látta, megijedt, tettét megbánta s tovább nem bántotta Szabó Jánost; de megczáfoltatik vádlott ezen védekezése is, mert a borotva megvizsgálását eszközlő szakértők megállapítják azt, hogy vádlott által Szabó János nyakára irányzott és alkalmazott vágás csakis azon véletlen esély által nem volt halálos, mivel vádlott a borotva fogásában járatlan lévén, azt rosszul fogta meg, annak kése visszahajlott s nem hatolhatott be mélyen Szabó János nyakába, második vágást azonban már nem alkalmazhatott, miután sértett Szabó János segélyért kiáltott s a kocsija mellett levő kocsin alvó Sente Károly felébredt és segélyére sietett.

De megczáfoltatik vádlott ezen mentése a kihallgatott tanúk vallomása által is, kik állítják, hogy a tett elkövetése alkalmával sötét volt s így vádlott nem láthatta a sebből kiömlő vért.

A büntetés kimérésénél a tettet szülő indok aljassága, a tett kivitelében tanúsított merészség, a fenforgó bűnhalmazat súlyosító; vádlott büntetlen előélete, fiatal kora enyhítő körülményül vétetett. (1885. november 10-én 38.409. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a 349. §. 2. pontját mellőzi; a 96. és 99. §-ok helyett a 95. és 103. §-okat alkalmazza, a fegyház tartamát az elsőbirósági ítélet kihirdetésétől, vagyis 1885. évi november hó 10-étől számítandó tíz évre felemeli, abból vádlottnak 1884. évi szeptember hó 25-től tartó vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a rendelkezése alapján hét hónapot vesz kitöltöttnek s e változtatásokkal egyekben a kir. törvényszék fenti keletű és számú ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az elsőbirósági ítélet indokolása alapján a kir. ítélő tábla is beigazoltnak vette azt, hogy vádlott öntudatosan, ép elmével és előre megfontolt ölési szándékból vágta meg Szabó sértettet nyakán egy borotvával, abból a célból, hogy a nála két

nappal az előtt észrevett pénzösszeget jogtalanul eltulajdonítsa, valamint azt is, hogy a szándékolt cselekmény véghezvitele s a bűnös célzat sikere nem önkéntes elállása folytán, hanem akaratától független okok következtében maradt el. De ép ezért mellőzni kellett a 349. §-nak 2. pontját, mely kivételes természeténél fogva csak akkor függeszti fel a 95. §. általános rendelkezését, ha a rablás büntette szándékos emberölés büntettének kísérletével követtetett el; oly esetekre azonban, midőn a rablás büntette gyilkosság büntettének kísérletével követtetett el, ki nem terjeszthető.

A kir. törvényszék álláspontját az anyagi bűnhalmazatra nézve pedig azért nem tartotta fenn, mert habár vádlott cselekménye a fentebbi tényállás szerint a B. T. K. több rendelkezését sérti, az mindamellett is részint az akarat elhatározásának, részint a külső tettnek egységénél fogva eszmei halmazatot állapít meg. Ennek folyományaként kellett a 96. és 99. §-okat a 95. §-szal helyettesíteni.

A szabadságvesztés-büntetésnek felemelése abban leli indokát, hogy a gyilkosság büntettének kísérletére a B. T. K. 278. §-ának és a B. T. K. 66. §-a 3. bekezdésének összefoglalt rendelkezései szerint 3-tól 15 évig

terjedhető fegyház van megállapítva s hogy vádlott büntetlen előéletével szemben egyfelől a halmazatban levő rablás büntettének kísérlete, másfelől pedig az a tény, hogy a sértetten 17 napig tartott testi sérülést ejtett, mint oly nyomatékos súlyosító körülmények jelentkeznek, melyek a középértéken felül kiszabandó büntetés alkalmazását vonják maguk után. A vizsgálati fogság által kitöltöttnek veendő büntetésnek rövidebb tartamban lett megállapítása nemcsak a fegyház súlyosabb voltán, hanem azon tényen is alapul, hogy annak hosszú tartamát részben a vádlott okozta az által, hogy vallomását indokolatlanul módosította. Egyebekben a kir. törvényszék ítélete indokainál fogva hagyatott helyben. (1886. márczius 22-én 7790. sz.)

A kir. Curia: Tekintve, hogy a gyilkosság és rablás mint önálló büntettek nem a B. T. K. 95. §-a szerinti eszmei, hanem a 96. §-ban meghatározott tárgyi bűnhalmazat fogalma alá tartoznak s ennél fogva a jelen esetre a B. T. K. 349. §-ának 2. pontja nem alkalmazható;

tekintve, hogy a vizsgálat és végtárgyalás arra nézve, hogy vádlott az itt előre bocsátottakból önálló büntettnek tekintendő rablás véghezvitelét megkezdette volna, semmi adatot nem szolgáltatott:

mindkét alsóbbfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatásával vádlott a rablás büntettének vádja alól fölmentetik s csak a gyilkosság kísérletében mondatik ki bűnösnek.

Büntetését illetőleg azonban, tekintettel arra, hogy vádlott a gyilkosság véghezvitelét nemcsak megkezdette, hanem annak befejezésére mindent megtett, a mi hatalmában állott s szándékának teljes valószínűségében akaratán kívül eső körülmények által gátoltatott meg: a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik azzal, hogy a tíz évi fegyházbüntetés mai naptól, mint vádlott jogérvényes elítéltetésétől számíttatván, abból 1884-ki szeptember 23.-tól máig tartott vizsgálati fogsága által egy év és három hó kitöltöttnek vétetik, mellék-büntetéséből pedig a hivatalvesztés a 289. §. alapján mellőztetik.

Egyéb intézkedésekre nézve a kir. ítélő tábla ítélete vonatkozó indokolásánál fogva szintén helybenhagyatik. (1886. július 28-án 5369. szám. B. J. T. XVIII. k. 70. l.)

Elítélés szándékos emberölés miatt szeszmérgezés folytán beállott öntudatlan állapot dacára; az orvosi vélemények bizonyító erejét a bíróság szabadon mérlegeli.

A pestvidéki kir. törvényszék: Ifj. Polyák János a Söregi Annán elkövetett, a B. T. K. 279. §-ában meghatározott szándékos emberölés büntette miatt ellene emelt vád és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás

adataival igazolt tényállás szerint ifj. Polyák János, mint a gödöllői magyar kir. korona-uradalomban szolgált béres, 1885. évi április hó 23-án az ottani új majorban szántással foglalkozott, miközben a szokottnál több pálinkát élvezvén, midőn délelőtt 11 óra felé Kobrechel Ferencz és Cseri József béres társaival egy szekéren hazamenőben volt, szokatlan jókedvet s pajzánkodást tanusított, midőn pedig útközben az ökrök a szekerét hirtelen megrántották, arról vádlott ifj. Polyák János lefordult, de le nem eshetett, mert Kobrechel Ferencz megfogta s visszatartotta. Haza érkezve, nevezett vádlott az ökröket rendesen kifogta és megetette, azután pedig minden ok nélkül Kobrechel Ferencznek vállára ütött, karját rángatta, ingét leszakította, s midőn ez szép szóval arra kérte, hogy ingét ne tépje szét, ezt a falhoz vágta, ezután arczul ütötte, megkarmolta és egy kővel szemét is megütötte, úgy hogy ezen bántalmazás folytán Kobrechel Ferencz a befektetett orvosi látlelet és vélemény szerint nyolcz nap alatt gyógyult könnyű testi sértéseket szenvedett, e miatt azonban vádlottnak megbüntetését nem kívánta.

Ennek következtében Kobrechel Ferencz vádlottat a földhöz vágta, mire az azon fenyegető szavakat «mindjárt szétvágom a feje-

det», egy nagyobb követ kapott fel a földről, de Durda János öregbéres közbelépett s azon figyelmeztetéssel, hogy ne csináljon bajt, őt a kő átadására szólította fel, mit vádlott önként előmutatván, azon szavakkal «itt van bácsi, nem is akarok én verekedni», annak elvételét nem ellenezte; mégis midőn csakhamar a helyszinéről haza felé távozott, Sáró Pál, Dobos Mihály, Fálió János és Cseri József tanúk vallomása szerint, a közbelépő Durda Jánost azzal fenyegette «megállj Durda, te is megdöglesz».

Hazamenőben Durda Jánosék háza előtt elmenve, ez utóbbinak mostoha leánya Sőregi Anna, a ki valószínűleg vádlottnak fentebbi fenyegető szavát hallotta, gúnyolódva azt kiáltotta udvarukról vádlott után, hogy atyja nem fél tőle, mire vádlott visszafordult, Sőregi Annát megrázta, arczul ütötte, feléje rúgott s midőn ez konyhájukba menekült, vádlott ide is követte, a hol az őt visszatartóztatni akaró Durda Jánosnét is megtámadta, ezt ütlegelte és torkon ragadta, mit ez arczulütéssel viszonzott; e közben Durda János is oda érkezvén, vádlott ez utóbbi ellen fordult, s mert őt a konyhából kitolta, annak karjait rángatta, mire Durda Jánosné egy piszkafával vádlottat karján vagy vállán kétszer megütötte. Ezzel a dulakodásnak vége szakadván,

vádlott a Durda Jánosné és Cseri József tanú vallomása szerint úgy Durdánétól, mint Söregi Annától bocsánatot kért s mégis midőn innen hazafelé tovább ment, Kiss Józsefné tanú vallomása szerint, fenyegető szavakat hangoztatott, Volf Antalné tanú vallomása szerint pedig dühös volt. Haza érkezvén, a bűnjelként lefoglalt kaszát kamarájukból kihozta, azzal szaladva ment vissza, útközben a Volf Antalné kutyája ráugatott, mire vádlott a kaszával feléje sujtott, de a kutyát nem találta, s a kasza a földhöz ütdővén, elgörbült; ezután vádlott Botlik Jánossal találkozáván, rákiáltott: «térj ki Botlik, mert halál lesz ma», és miután Durdáék lakása előtt senkit sem talált, az ettől pár lépésnyi távolságra eső ököristállóba ment. Kobrechel Ferencz rosszat sejtve, az istállón át vádlott elől a szekérszinbe menekült s Czóber Istvánnal annak ajtaját is magára záratta.

Vádlott az istállóban körülnézvén, ott a borjú megkötésével foglalkozó Söregi Annát találta s ezt «a szentségét, itt vagy!» felkiáltással megtámadta, a kaszával feléje sujtott, mire a leány jajgatva a tehen nyaka alá bujt, vádlott másodszor is feléje vágott, mi által a tehenet is megsérrelmezte, mire ez megfordult s vádlottat megdöfte, úgy hogy ez ennek következtében fejét a jászolba ütötte; e közben

Sőregi Anna négykézláb az istálló ajtajáig vánszorgott, mit vádlott észrevevén, ismét reárohant s azon szavak között, «nesze Panna, ez a tied», a kaszával 3—4-szer reásujtott és ezt oly kegyetlenül összevagdalta, hogy ennek következtében a nevezett leány egy pár percz alatt ott a hely színén meghalt. Vádlott a kaszával kezében állott a megölt leány mellett, midőn Durda János oda ment s ennek a kaszát vonakodás nélkül átengedte s kérdésére, hogy mit tett, azt felelte: «semmit se bácsi», de csakhamar ismét haza ment s dühösen egy másik kaszával tért vissza s minthogy annak pengéjét útközben elvesztette, annak nyelével Kobrechel Ferenczet vette üldözőbe, a kit azonban utól nem érhetett.

Sőregi Anna a bonczvizsgálat folytán kiállított orvosi látlelet és vélemény szerint a kaszának megfelelő éles eszközzel okozott több rendbeli testi sérüléseket szenvedett, melyek közül a fejsértés életveszélyes, a vállon ejtett sérülés súlyos, a bal czombon ejtett két sérülés pedig, miután az üt- és viszerek is egész átmérőjükben keresztülmetszettek s rögtöni elvérzést idéztek elő, feltétlenül halálosak voltak.

Vádlott a cselekmény végrehajtása napján, valamint 1885. évi április 29-én, tehát hat nap mulva a vizsgáló bíró által történt

kihallgatása alkalmával az előadott tényállással megegyezően beismerte, hogy a Kobrechel Ferencz s főkép a Durda Jánosné által történt bántalmaztatása következtében felingereltetvén, azon szándékkal szaladt haza a kaszáért, hogy azzal majd Durda Jánosnét megvagdálja, de miután ezt az udvaron már nem találta, azon hiszemben, hogy az istállóban fogja feltalálni, ment be az istállóba, a hol Sőregi Annával találkozott s mert ez őt nagyon nevette és kicsúfolta, oly dühös lett, hogy a leányt a kaszával megvagdalta, de hányszor vágott feléje s testének melyik részén sérelmezte, hogy továbbá a tehenet is megvágta s hogy ez őt megdöfte és hogy ezután egy másik kaszával Kobrechel Ferenczet kergette, mindezekre már akkor nem emlékezett. Ittasságát maga is kisebbfokúnak mondotta s tagadva, hogy ölési szándékból cselekedett volna, ennek indokát bántalmaztatása folytán keletkezett erős felindulásának tulajdonította.

Ezek alapján ifj. Polyák János a kir. ügyésznek 1885. évi május 4. napján 3109. szám alatt kelt indítványa folytán az ugyanazon évi május 15-én 3133. szám alatt kelt s jogerőre emelkedett határozattal, a B. T. K. 279. §-a alá eső szándékos emberölés bűntette miatt vád alá helyeztetett, s az ügynek

végtárgyalására már határidő is tűzetett, midőn a vádlott részére hivatalból kinevezett védő kérelmére, vádlott elmebeli állapotának a kir. törvényszéki orvos által való szakértői megvizsgálása elrendeltetett. Ennek következtében a törvényszéki orvos kétszeri megfigyelés után a bíróság elé terjesztett napló 59. szám alatt levő orvosi véleményében azon meggyőződésnek adott kifejezést, hogy vádlott «szokványos fejtorlódásban» szenved, s hogy a terhére eső cselekményt «heveny-részegségi őrjöngésben» (mania ebriosa) követte el, mely kóros állapot tartama alatt a szabad elhatározási képesség hiányzik.

A kir. törvényszéki orvosnak a végtárgyalás folyamán is fentartott s a vádlott személyén is észlelt kóros tünetekből leszármaztatott említett véleménye, valamint vádlottnak azon, a végtárgyalás folyamán tanúsított magatartása, hogy sem a cselekmény elkövetése napján történteke, sem pedig a vizsgáló bíró előtt két ízben összhangzólag tett vallomásaira már vissza nem emlékezett, vádlott elmebeli állapota iránt, a kir. törvényszéknél is kételyt ébresztvén, annak megfigyelésével két szakértő orvos bizatott meg. Ezen szakértők hosszabb időn át tett megfigyelés után, az 1885. évi augusztus 24-én beterjesztett egybehangzó véleményükben, vádlottnál ren-

des testi és szellemi állapotot, elme-, ideg- és kedélykór hiányát, úgy jelenben, mint a tett idejében megállapították, kétes egyéni gyenge szeszbirási képességgel. Részezség és indulatroham által okozott kisebbfokú futólagos zavart a lelki életben s ez által feltételezett megfontolatlanságot és korlátolt akarat-szabadságot, a tett idejében, azonban kóros részezség, mania ebriosa nélkül, állapítottak meg, a teljes emlékezet hiányát pedig utólagos színlelésnek nyilvánították s véleményük végpontjában azon meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a bár nem nagyfokú ittasság és az ismételt, egymásra rohamosan következő összetűzésben fokról-fokra hatványozódó indulatroham vádlott eszméletét és önuralkodási képességét jelentékenyen zavarták.

Ezen szakértői vélemények ellentétes volta a felülvéleményezést szükségelvén, az ez iránt megkeresett országos közegészségi tanácsnak megkereséséhez képest, vádlott a m. kir. országos tébolydába szállíttatott, a hol ismét hosszabb időn át megfigyelés alá vétetvén, ennek eredményeként, az országos tébolydaigazgatóság 1886. évi márczius 21-ről kiállított indokolt véleményében megállapította, hogy vádlott «a vád tárgyát képező tettét az alkohol-mérgezés alapján fejlődött oly kóros elmeállapotban követte el, a mely

öntudatlansághoz nagyon is közel járó ködös öntudattal jár, a mely relative gyorsan mult el, nem hagyván hátra egyebet, mint az ezen állapotára és az ebben elkövetett bűncselekményére való emlékezés hiányát», vádlott azonban a jelentés szerint, a tébolydában való megfigyelése alatt elmezavar tüneteit nem mutatta, sőt azon feltevést is, hogy ő elmezavarodott lett volna, határozottan visszautasította.

Az országos közegészségi tanács a fentebb említett szakértői vélemények és a vizsgálati iratok alapján 1886. évi május 13. napján 4. szám alatt kelt felülvéleményében okszerű következtetésként kijelentette, hogy vádlott «a bűncselekményt a tett elkövetése előtt élvezett nagyobb mennyiségű alkohol mérgező hatása alatt momentán fejlődött átmeneti öntudaton kívüli állapotban követte el».

Ezen szakértői vélemények közül egyik sem bizonyítja azt, hogy vádlott a vád tárgyát képező cselekmény elkövetése idejében teljes öntudattal s teljes elhatározási képességgel bírt volna. Dr. Ajtay Sándor egyetemi tanár és dr. Glück Ignác törvényszéki orvosok az általuk kiállított szakértői véleményben oda nyilatkoznak ugyan, hogy vádlott a tett elkövetése idejében nem volt teljesen öntudatlan állapotban, hanem akarat-

szabadságában csak korlátozva volt; de ezen szakértői véleményt vádlott beszámítható állapotának megállapítására nézve alapul elfogadni azért nem lehetett: mert dr. Szikszay Sándor törvényszéki orvos, valamint az országos tébolyda orvosai, kiknek legnagyobb alkalmuk volt a folytonosan ott levő vádlottat mindenkor, közvetlenül észlelni, hosszabb megfigyelésére alapított véleményükben, úgy nemkülönben az ott észleltek és a vizsgálat folyamán felmerült adatok, szakértői vélemények figyelembe vétele mellett, az országos közegészségi tanács is, mint legfőbb szakértői közeg, lényegben megegyezvén, mindnyájan oda nyilatkoztak: hogy vádlott a vád tárgyát képező cselekményt öntudaton kívüli állapotban követte el, vagyis, hogy: vádlott elmetehetsége a tett elkövetésekor annyira meg volt zavarva, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt; dr. Ajtay Sándor és dr. Glück Ignác törvényszéki orvosok is véleményükben elismerték, hogy vádlottnál, a lelki élet zavarva, a cselekmény pillanatában a kóros határ átlépéséhez közel jutott, s hogy állapota a mania ebriosához hasonlított.

Vádlottnak a tett elkövetése idejébani öntudatát nem bizonyítja azon körülmény sem, hogy a vizsgáló bíró előtt a cselekmény

elkövetése napján és ezután hat nap múlva és egyes tények felsorolása mellett, beismerő vallomást tett, mert a végtárgyalás folyamán Kobrechel Ferencz, Durda János, Botlik János, Cseri József, özvegy Timora Andrásné, Czobor István és Sáró Pál tanúk vallomásaival igazoltatott, hogy a tény elkövetése után nevezett tanúkat, a csendőrök vádlottnak személyes jelenlétében hallgatták ki a történetekre; feltehető tehát, hogy vádlott az orvosi vélemények szerinti rövid ideig tartott öntudatlan állapotából kijózanodva, azon részleteket, melyeket a vizsgáló bíró előtt bemondott, a tanúktól hallotta; mely feltevést támogatja azon körülmény, hogy vádlott több lényeges körülményekre a vizsgáló bíró előtt sem tudott feleletet adni, a kása elgömbülésére pedig épen téves vallomást tett; a (napló 1. szám alatt levő) csendőrség tényvázlatos jelentése szerint is, vádlott úgy nyilatkozott, hogy az egész eseményre csak homályosan emlékszik és határozottan azt sem tudta, hogy kivel verekedett, s hogy a leányt miért ölte meg.

Tekintve tehát, hogy vádlott a vizsgálat adatai szerint munkás, szorgalmas, békeszerető, becsületes embernek ismertetik, a kiről büntettre való hajlandóság senki által nem tapasztaltatott;

tekintve, hogy vádlott Durda Jánossal és ennek családjával — Sőregi Annával is — folytonosan jó viszonyban volt, fel nem tehető tehát, hogy az előzetes csekélyebb sértések miatt, különösen Sőregi Annát, a ki őt tettleg nem is bántalmazta, gúnyolódásáért pedig már elég szigorúan megbüntette, öntudatos állapottal, az élet kioltására alkalmas eszközzel, oly brutális módon bántalmazni és életétől megfosztani szándékolta volna;

tekintve, hogy a vizsgálat folyamán igazolva van: hogy a vádlott a tény elkövetése előtt szokottnál több pálinkát ivott, úgy hogy rajta az ittasság jelei külsőleg is láthatók voltak, ily állapotában pedig Kobrechel Ferencz, ezután pedig Durda Jánosné által történt bántalmaztatása, később pedig a tehén által való megdöfése és különben is csekély szeszbirási képessége vádlott lelki állapotában az alkohol mérgező hatása alatt, könnyen idézhetett elő oly rendkívüli kóros állapotot, mely vádlottat ösztönszerű cselekvésre bírhatta;

tekintve, hogy vádlottnak a vádbeli cselekmény elkövetése előtt, annak végrehajtása alatt és azután tanúsított viselkedése is, midőn dühösségéből azonnal engedékenységbe, bocsánatkérésbe, ezután pedig minden újabb

ok nélkül ismét dühösségbe csapott át, szintén arra enged alapos következtetést, hogy cselekményét öntudatlan állapotban, ösztönszerűleg követte el:

mindezeknél fogva vádlott ifj. Polyák Jánost, habár ellene bizonyítva van is az, hogy Sőregi Annának halálát okozta, a B. T. K. 76. §-a alapján, a szándékos emberölés büntettének vádja és következményeinek terhe alól felmenteni kellett. (1887. április 27-én 4200. szám.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla az elsőbiróság ítéletét megváltoztatja, ifj. Polyák Jánost a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetében bűnösnek mondja ki, s ezért a 279. §. alapján s a 92. és 289. §-ok alkalmazásával hat évi fegyházra és öt évi hivatalvesztésre ítéli.

Indokok: Az elsőbirósági ítélet indokaiban a vizsgálat és végtárgyalás adataival egyezően előadott tényállás szerint meg van állapítva, hogy Sőregi Anna 1885. évi április 23-án déltájban kaszavágással testének több részén oly súlyosan sérelmeztetett, hogy az ezek által előidézett rögtöni külső elvérzés következtében azonnal meg is halt. Meg van állapítva továbbá az is, hogy ezen sérüléseket ifj. Polyák János vádlott okozta, s hogy az elhaltnak ellenséges indulatból, szándéko-

san egy kaszával elkövetett bántalmazását a kinyomozott mellékkörülményekkel teljesen egyezően a tett elkövetése napjának estéjén a vizsgálóbíró előtt tett vallomásában az esemény részletes lefolyásának előadásával beismerte, és ezen beismerő vallomását a vizsgálóbíró előtt hat nap múlva, 1885. április 29-én történt másodszori kihallgatása alkalmával az elhalt bántalmazásának előzményei és indító okai, s ezek alapján keletkezett elhalálozása és a tett végrehajtásának leglényegesebb mozzanatait felsoroló terjedelmes vallomásában újból ismételve megerősítette.

Ezen minden kellékekkel bíró önvallomás és a számos tanú terhelő vallomása alapján vádlott ellen szándékos emberölés büntette miatt a vád alá helyezés jogérvényesen elrendeltetvén, a védő ügyvédnek azon előterjesztése, hogy miután a vizsgálat némely adatai szerint, a különben csendes és szelíd természetű s szeszés italok élvezetéhez nem szokott vádlottnál az itálnak csekélyebb élvezete is az indulatosságnak magasabb fokát szokta előidézni, s mert éppen a cselekmény elkövetését megelőzőleg is szeszés italt élvezett, s mert a tett elkövetésénél feltűnő dühösséget tanusított, s mert tettének elegendő indoka nem mutatkozik, s mert némely eseményekre nem emlékszik, s mert később

az első végtárgyalásnál vádlott azt állította, miszerint a vádbeli cselekmény elkövetésére és az akkor történteke egyáltalán nem emlékszik, vádlott elmebeli állapotának szakértői megvizsgálása elrendeltetett s ennek következtében vádlott első sorban dr. Szikszay Sándor törvényszéki orvos, majd Ajtay Sándor egyetemi tanár és dr. Glück Ignác kir. törvényszéki orvos által együttesen, ezután pedig a lipótmezői magy. kir. tébolydában orvosi megfigyelés alá vétetett, s a nevezett szakértők által kiállított vélemények után még az országos közegészségi tanács is felülvéleményt adott.

A dr. Szikszay Sándor véleménye szerint ifj. Polyák János a vádbeli tettet heveny részegségi őrjöngésben (mania ebriosa) követte el, mely kóros állapot tartama alatt a szabad elhatározási képesség hiányzott. Ezen vélemény arra van alapítva, hogy vádlottnak a cselekmény végrehajtása alatti magaviselete a dühöngéssel párosult őrjöngésnek jellegét viseli magán, mert vak dühében nem válogatott a személyekben, mindegy volt neki, bárki legyen az, gyilkossággal fenyegette, a kit látott, megölte azt, a kit keze közé kaphatott, sőt dühe kiterjedt még az állatokra is, mert neki minden áron ösztönszerűleg gyilkolni, vért látni kellett. Továbbá, hogy

az agy működése sem volt rendes, kitűnt abból, hogy tettére, valamint az azt megelőző és követő körülményekre nem emlékszik. Tekintve azonban, hogy ezen orvosi vélemény igen rövid ideig tartott, tehát kevésbé beható megfigyelés alapján állíttatott ki; tekintve, hogy a későbbi szakértői vélemények egyike sem fogadja el a heveny részszevági őriöngés létezését, sőt a dr. Ajtay és dr. Glück által kiállított vélemény annak létezését indokoltan megczáfolja, ezen vélemény az ügy elbirálásánál irányadóul nem szolgálhat, miután azon jelenségek, melyekre a vélemény állapíttatik, a vizsgálat adatai szerint nem léteztek. Mert hogy vádlott a cselekmény végrehajtását megelőzőleg öntudatosan gondolkodott és cselekedett, kétségtelenül bizonyítja azon vallomása, hogy miután őt Durdáné arczul és piszkafával megütötte, elhatározta magában, miszerint haza megy a kamrába a kaszáért, hogy azzal Durdánét megvágja, s ennek megvalósítása végett a 95 öi távolságra eső saját lakására ment és a magához vett kaszával azon szándékkal tért vissza, hogy azzal Durdánét megvágja, Kobrechel Ferenczet pedig csak azon esetben, ha ez őt bántani fogja. Útközben Botlik Jánossal találkozva, azt kitérésre figyelmeztette azon szavakkal «félre Botlik, mert halál lesz ma»,

tehát Botlikot felismerte, de mivel vele megelőzőleg baja nem volt, őt nem is bántotta, s miután Durdánét már lakása előtt nem találta, azt gondolván, hogy az istállóban lesz, oda ment, de ott nem azt, hanem Sőregi Annát találta, s mivel erre is haragudott, mert őt kinevette és kigúnyolta, az italtól és a megelőzött czivakodásoktól felfelingerült állapotában a kaszával megvagdalta, s miután Sőregi Anna az első vágás után a tehén nyaka alá bujt, a leány felé intézett vágás a tehenet érte és megsértette ugyan, de csak véletlenül és nem azért, mintha előtte ember vagy állat mindegy lett volna. Mivel pedig az elhaltnak társaságában az istállóban jelen volt özvegy Timora Andrásné azt vallja, hogy midőn Sőregi Anna a borjút meg akarta kötni, a miatt, mert a borjúk játszottak, mindketten nevettek, annálfogva nincs kizárva annak lehetősége, hogy a vádlott ezen nevetést hallotta s azt magára vette, tehát nem tekinthető érzéki csalódásnak, mint ezt az orvosi vélemény magyarázni akarja, vádlottnak azon állítása sem, hogy őt Sőregi Anna az istállóban kinevette. Mivel pedig vádlott a tett elkövetése napján történt első kihallgatásánál és hat nap múlva ismét a vizsgáló bíró előtt mindezen cselekményeket terjedelmes vallomásában, az idő, hely és szemé-

lyek megnevezésével, részletesen és következetes összefüggésben előadni tudta, az által kétségtelen bizonyítékát adta a cselekvésre való emlékezésnek s a cselekvés alatti eszméletnek és öntudatnak és épen azért, ennek ellentéte a feltétlen kényszer-cselekvés — a mánia — mely öntudatlanságot, eszméletlenséget és a paroxysmus tartama alatt történetekre teljes emlékezethiányt feltételez, egyenesen ki van zárva.

A lipótmezei magyar kir. országos tébolyda igazgatóságának véleménye szerint ifj. Polyák János a vád tárgyát képező tettet az alkohol-mérgezés alapján fejlődött oly kóros elmeállapotban követte el, a mely öntudatlansággal, vagy az öntudatlansághoz nagyon is közel álló ködös öntudattal jár, a mely relativ gyorsan múlt el, nem hagyván hátra egyebet, mint az ezen állapotára és az abban elkövetett cselekményekre való emlékezethiányt. Tekintve azonban, hogy e vélemény indokolása ezen kóros elmeállapot ismervéül az öntudatlanságot és reákövetkezőleg az emlékezetnek teljes hiányát, vagy elhomályosodását hozza fel, miután a vélemény indokolása maga is beismeri, hogy vádlott a tett elkövetése után elég részletesen mondja el a vád tárgyát képező tettetnek körülményeit, s miután vádlott a végtárgya-

lásnál is beismerte, miszerint a vizsgálóbíró előtt úgy vallott, a mint a jegyzőkönyvben felvéve van, mert akkor még mindazokra emlékezett, ebből kitűnik, mint már fentebb is előadatott, hogy vádlott a tett elkövetése alatt és utáni eszméletnek, öntudatnak és emlékezésnek kétségtelen tanújeleit adta akkor, a midőn mindazt, a mit a vádbeli tett végrehajtása előtt, alatt és után cselekedett, azoknak indító okát, elhatározásainak keletkezését, azoknak kivitelét időrend szerint s a megtörtént tényekkel egyezően a vizsgálóbíró előtt két ízben történt kihallgatásánál körülményesen felsorolta, minélfogva a későbbi nem emlékezés vagyis emlékezni nem akarás a dr. Ajtay és dr. Glück által kiállított szakértői vélemény szerint is pusztán színlelésnek tekintendő. Mert ha vádlott az első kihallgatásnál, midőn az ittasság és czivakodások által előidézett indulatos felháborodás hullámai talán még le sem csillapodtak, mindenre emlékezett, s ha a hat nap múlva történt kihallgatáskor, midőn a nyugodtabb lelki állapot helyreállott, a történeteket ép oly híven előadni tudta, ezen ismétlés által emlékezetében azon események bizonyosan még erősebben bevésődtek, semhogy elhomályosodtak volna. De téves, és a vizsgálat adataival összhangzásban nem áll ezen vélemény

indokolása még azért is, mert a tényeket hiányosan s úgy állítja elő, mintha Sőregi Anna a vádlottat nem gúnyolta, nem ingerelte s utóbbinak rajta bosszút állni semmi oka sem lett volna, s teljesen szem elől téveszti a vádlottra ingerlőleg ható eseményeknek azon fokozatos fejlődését, hogy midőn a vádlott Kobrechel Ferenczet azért, mert ez őt földhöz vágta, egy kővel megdobni akarta, kezéből a követ Durda János kivette s ezáltal megakadályozván vádlottat abban, hogy Kobrechel ellenében magának elégtételt vehetett volna, e miatti felindulásában Durdát azzal fenyegette, megállj Durda, te is megdöglesz, ezt hallván Sőregi Anna, az előtte elhaladó vádlottnak azon lenéző és semmibe sem vevő nyilatkozattal felelt: «a szarom sem fél magától, nem az én apám», a miért vádlott Sőregi Annát megrúgta és arczul ütötte, ekkor utóbbi anyját híván segítségül, előidézője lett a Durdánéval történt dulakodásnak, melyből vádlott ismét mint vesztes fél, meghátrálni kénytelenítettett, a pizskafával Durdánétól két ütést szenvedett, mi őt oly érzékenyen sértette, hogy annak a kasszával leendő visszatorlására határozta magát. Bebizonyított tény, hogy a vádlott Sőregi Anna által élesen kigúnyoltatott, s kétségbe nem vonható, hogy létezett a később be-

következett visszatorlásra lélektani indok és pedig miután vádlott nem volt képes sem Kobrechel, sem a közbelépő Durda János, sem ennek neje ellenében magának elégtételt szerezni, bosszújának kielégítése annál szabaddabb folyást vett magának akkor, midőn a gyenge és védtelen leányt magát találta az istállóban, s annak anyja és atyja nem volt többé jelen, a ki közbelépett és a bántalmazást megakadályozta volna, a mint épen megelőzőleg mindkét ízben tették. Ezen két rendbeli szakértői vélemény tehát oly tényekre lévén állapítva, a melyek a vizsgálat adataival nyilván ellenkeznek és megczáfoltatnak, az ügy elbírálásánál alapul nem vehetők s el nem fogadhatók, valamint az országos közegészségi tanácsnak határozatlan és behatóbb indokolás nélküli azon felülvéleménye sem, mely szerint vádlottnak előbbeni életmódja, józan, szorgalmas, békés magaviselete, s azon tette, hogy egy régebbi alkalommal ittas állapotában atyját földhöz vágta azért, mert ez őt az ivástól való tartózkodásra intette, s a most inkriminált, aránylag csekély indokból származott vandallikus jellegű bűncselekménye jogosan arra enged következtetni, hogy vádlott ezen bűncselekményt a tett elkövetése előtt élvezett nagyobb mennyiségű alkoholnak mérgező

hatása alatt momentán fejlődött átmeneti öntudaton kívüli állapotban követte el.

Ezen indokolásnak lényeges tartalma tehát abban összpontosítható, hogy miután vádlott jelen cselekménye eddigi viseletével és a logika rendes szabályaival teljesen összhangzásban nem áll, s mivel az általa elkövetett megtorlás messze túlhaladja az ellene elkövetett jogsértést, s miután ez a józan észjárásba ütközik, tehát öntudatlan állapotban követte el, az öntudatlan állapot azonban ki nem mutattatik, s annak bizonyítása vádlottnak nem a vizsgálat folyamán tanúsított magaviseletéből, hanem a végtárgyalásnál magatartásából, tehát sokkal későbbi körülményekből czéloztatik levonatni.

Ugyanazért mindezen szakértő vélemények mellőzésével, a dr. Ajtay Sándor egyetemi tanár és dr. Glück Ignác kir. törvényszéki orvosnak 1885. évi augusztus 14-én kelt, a vádlottnak huzamosb megfigyelésére s ebből merített észleléseiknek a bűnügyi vizsgálat folyamán kiderített tényekkel történt egybevetésére alapított azon véleményét kellett az ítélet hozatalánál elfogadni, a mely kimondja, hogy vádlottnak testi és szellemi állapota rendes, elme-, ideg- és kedélykór úgy jelenleg, mint a tett idejében hiányzott, szeszbírási képessége gyenge, s hogy a cse-

lekményt részegség s indulatroham által a lelki életben okozott kisebbfokú futólagos zavarban ezáltal feltételezett gondatlanság és korlátozott akaratszabadság mellett követte el, mely azonban a beszámítást ki nem zárja, csak enyhíti. Különösen kifejti ezen vélemény, hogy a jelen esetben a beszámítási képesség szempontjából csak a múltó elmezavar s ezek közül a fenforgó körülményekhez képest csakis a heveny szeszmergezési múltó elmezavar két faja, a beszámítást enyhítő részegség, vagy a beszámítást kizáró kóros részegség — mania ebriosa — jöhet tekintetbe, melyek közül ez utóbbi az ugyan ezen vélemény alapján már fentebb felsorolt okokból ki van zárva, az előbbi pedig, vagyis az egyszerű részegség, úgy a periratok mint a közvetlen vizsgálat és észlelés alapján meg van állapítva; kitűnik ugyanis a vizsgálat adataiból, hogy vádlottnál a szesz hatása, mint a közönséges részegség szabályos lefolyásban, vígsággal, beszéddel, fűtyörészéssel, haza felé jövet a szekéren álmoszággal és bizonytalan ellensúlyozással, otthon tántorgással, kötelőzködési hajlammal mutatkozott, a nélkül azonban, hogy az öntudat és emlékezet a miatt felfüggesztetett s az ellensúlyozó képzelet és eszmetársulás kizárt lett volna, miből következik, hogy ezen részegség nem

is volt nagy fokú. Ehhez járul azonban az indulatosság fokozása, a Kobrechellel kezdett czivakodás, a Sőregi Anna gúnyos nyilatkozata és a Durdánéval folytatott dulakodás, e közben történt megüttetése és a konyhából kioltatása által, mi közben azonban Durda Jánosnak imponáló közbelépésére vádlott mindig meghátrált, úgy akkor, midőn a Kobrechel ellen felemelt követ, valamint akkor, midőn Sőregi Anna megvagdálása után a kaszát, Durda János felszólítására, ennek vonakodás nélkül átadta. Mindez egy közönséges képe, a nevezett szakértők véleménye szerint, az ittassági rakonczátlankodásnak, s az ittasság által fokozott szenvedélyes indulatrohamban való megfontolatlan cselekvésnek, melyben megvan a túlérzékenység, a túlmozgékonyosság, az öntudatnak, a bíráló képességnek homályosodása, az emlékezésnek kevésbé éles volta, az akaraterő, az önuralkodás gyöngülése s e miatt a külső és belső okokra felkelő és elhatalmaskodó szenvedélyek nem kellő zabolázhatósága, a melyek a beszámítás enyhítésére szolgálnak, de nincs meg az öntudatlanság, az eszméletlenség, s az ennek ismervéül szolgáló emlékezethiány, a feltétlen kényszercselekvés bizonyítéka, a mania. Hogy pedig a vádlott által a végtárgyalásnál említett emlékezethiány csak pusztá

tettetés, az országszerte divatozó, s a bíró és szakértő munkáját nehezítő színlelés, börtönszédelgés, azt bizonyítja a nevezett szakértőknek azon észlelése, hogy apródonként, hétről-hétre csak egyes kérdést téve fel, a periratok olvasása nélkül is vádlott közvetlen feleleteiből meg lehet ismerkedni a cselekmény lényegével, de elárulja a színlelést még a feltűnő válogatás is az emlékezésben, mely szerint ugyanazon időből némely dolgokra most is emlékszik, másokra pedig az emlékezést megtagadja. Miután pedig a magyar kir. országos tébolyda-igazgatóságnak szakvéleménye is csak vagylagosan fejezi ki azt, hogy vádlottnál az alkoholmérgezés alapján fejlődött kóros elmeállapot, öntudatlansággal, vagy az öntudatlansághoz közel álló kódós öntudattal járt, tehát az öntudat hiánya feltétlenül megállapítva nincs, s meg van engedve, hogy ahhoz csak közel állott; s miután dr. Ajtay Sándor és dr. Glück Ignác szakértői véleménye szerint az akaratszabadság korlátoltsága csak a beszámítást enyhítő, de azt ki nem záró mérvben forgott fenn, annál fogva s tekintettel arra, hogy vádlott a vizsgálat folyamán tett kétfélebeli vallomásaiban maga sem állította, hogy tetteiben valamely benső kényszernek engedett, sőt beismerte, hogy a Kobrechel és Durdáné

által történt megveretése miatti megtorlás szándéka önelhatározásából keletkezett, annak kivételére nem valamely véletlenül kezébe akadt, hanem távolabb eső lakásából hozott eszközt választott, ezzel Durdánét kereste, de helyette leányát találván, miután általa kigúnyoltatott, ezt szándékosan bántalmazta, tehát gondolkozásában s cselekményeiben eszméletet s öntudatosságot tanusított, bár felhevülésében szándéka határát túllépte, mindezeknél fogva meg kellett állapítani, hogy ifj. Polyák János a vádbeli cselekményt a büntetőjogi beszámítást ki nem záró elmeállapotban követte el.

S habár vádlott az ölési szándékot a vizsgálat folyamán tett s egyébként beismerő vallomásaiban is tagadta; de miután Sőregi Annát kaszával, tehát felette életveszélyes eszközzel, többször ismételt vágással bántalmazta, s minthogy az eszköz minőségéből és a bántalmazás módjából előre látható volt, hogy ez nem csak a test épségének megsértését, hanem az élet kioltását fogja eredményezni, s miután a sértett halála azonnal be is következett, annál fogva vádlottat a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetében kellett bűnösnek kimondani.

A büntetés kiszabásánál figyelembe vettett vádlottnak büntetlen előélete, a cselek-

mény elkövetése idejében fiatal kora, a szesz ital szokatlan élvezete és a megelőzött, bár általa kezdeményezett czivakodások s a közben történt megveretése s kigúnyoltatása miatti erős felindulása; mely számos enyhítő körülmények kellő mérlegelése mellett a B. T. K. 279. §-ában meghatározott büntetés legkisebb mértéke is túlsúlyosnak találtatván, a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával a fent kiszabott fegyházra és a 289. §-ban meghatározott mellékbüntetésre ítélandó volt. A büntetés kimérésénél a B. T. K. 281. §-ának első bekezdése azért nem volt alkalmazható, mert a cselekményt nem a felindulás első hevében, nem rögtön követte el. (1887. szeptember 26-án 19,744. sz.)

A kir. Curia: A budapesti kir. ítélő tábla ítélete azzal a helyreigazítással: hogy az ítéleti kiadmányban s az előadmányi ívben a B. T. K. 289. §-ának első bekezdésére tévesen történvén a hivatkozás, e helyett a 281. §. első bekezdése értendő, a felhozott és e helyütt is elfogadott okokból, a büntetési tételre nézve azzal a meghatározással hagyatik helyben, hogy a vizsgálati fogságban levő vádlottra kiszabott hat évi fegyházbüntetés a mai naptól, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számíttatik és ebből a másodbiróságilag már kitöltöttnek vett tíz hónapon

kívül még két hónap és így összesen egy év kitöltöttnek vétetik. (1888. évi április 7-én, 1887. évi 9410. sz. B. J. T. XVI. k. 113. l.)

A nagyszebeni kir. törvényszék: K. V. Elítélés szándékos emberölés miatt, a W. I. élete ellen elkövetett, a B. T. K. szemben a szakértők ama véleményével, hogy a vádlott a cselekmény elkövetésekor beveny szeszmérgezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt. 279. §-ában írt, a B. T. K. 281. §-ának 1. tétele szerint minősülő és ezen s a 289. §-a szerint büntetendő szándékos emberölés bűntettében bűnös, s ezért a B. T. K. 281. §-ának 1. tétele és a 289. §. alapján öt évi fegyházra, melyből azonban 1888. márczius hó 9-től mai napig kiállott vizsgálati fogsága Szakértői vélemények kritikai mérlegelése. által hét hó és hét nap kitöltöttnek vétetik, s ennek kiállításától számítandó öt évi hivatalvesztésre ítéltetik. *I n d o k o k:* Folyó évi jan. hó 12-én a Nagy-Szebenből Sz. E. község felé vezető gyalogösvény mellett, a «Wolf-gasse»-tól 300 lépésnyire, W. I. hullája megfagyva és több külsértés által megsebesítve találtatott. Az orvosbirói bonczjegyzőkönyv szerint igazolva van: hogy a hulla baloldali nyakvisszere, szívburokja és mája, a cseplesz és belfodor, kemény, nyéllel ellátott éles hegyű és élű eszközzel átmetszve, a bal kéz hüvely- és mutatóujja szintén megsértve találtatott. A bonczjegyzőkönyvre alapított szakértői vélemény alapján, az is jogszerűen bizonyítva van, hogy az említett s a látletben 1—3., 5—7. szám alatt körülírt sér-

tések úgy egyenként, mint együttvéve, feltétlenül életveszélyesek; a szív sérülése pedig feltétlenül halálos volt, s hogy sértettnek halála ezen sértések folytán a megfagyást megelőzőleg következett be. Minthogy vádlott úgy a vizsgálat rendjén, mint a végtárgyalásokon beismerte, hogy az elhalton talált összes sértéseket késével ő ejtette. ennélfogva a vádlott által ejtett sértések s W. I. halála közötti okozati összefüggés kétséget nem szenvedhet. Hogy vádlott az általa beismert s a látleletben leírt sértéseket oly szándékkal ejtette, hogy W. I. életét veszítse el, szintén jogszerűen bizonyítottanak volt veendő, mert vádlott a vizsgálat rendjén beismerte s a végtárgyaláson sem tagadta: miszerint sértettet megölvén, mindaddig el nem hagyta, míg elhaltáról meggyőződést nem szerzett, mert továbbá vádlott a vizsgálat folyamán beismerte: miszerint a tett elkövetését még az nap ágyasa G. A -nak, másnap Sch. F. korcsmájában többek jelenlétében elbeszélte; mert végül Sch. F., W. M. G. A. tanúk eskü alatt bizonyították, hogy vádlott nemcsak W. I. megölését, hanem a tett elkövetésének módját is részletesen elbeszélte, mennyiben megjelölte, hogy sértetten két hasszúrást s azután, hogy tovább ne kínlódjék, egy nyakszúrást ejtett. A felhozottak

folytán vádlottnak a tett elkövetését beismerő vallomása iránt kétely egyáltalán nem forog fenn. Miután azonban vádlott a tett elkövetésének indokául a végtárgyaláson épen semmi körülményt sem hozott fel, s egyedül részeg állapotára hivatkozott, melyben a tettet elkövette: a kérdés egyedül a körül forog, vajjon a cselekmény vádlottnak beszámítható-e? A B. T. K. 76. §-a vagylagosan, azaz külön jelöli meg az eseteket, melyeknek, ha csak egyike vagy másika fenforog, vádlottnak az elkövetett tett be nem számítható. Ezen esetek egyike: ha a cselekmény öntudatlan állapotban követtetett el, másika: ha az illetőnek elmebeli tehetsége meg volt zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem birt. Előrebocsátatik itt, hogy vádlottnak a tett elkövetésekor öntudatlan állapota a másodbiróság 2133—88. bf. számú feloldó végzésében nem is említetik s ebben csak azon kétely fejeztetik ki, hogy vajjon a fenforgó körülményekre való tekintettel, vádlottnak elme- vagy lelkiállapota normális-e, vagy sem? — Az említett feloldó végzés rendelkezése szerint tehát a szakértők által ezen kérdés felől volt vélemény adandó. A bíróság által felhívott szakértők véleménye az, hogy: a) vádlott a tett elkövetése idejében részegség által okozott

kóros elmeállapotban volt, mely nála az öntudatosság teljességét s a megfontolási képességet kizárta; *b)* vádlott nem elmebeteg. A kolozsvári «Ferencz József»-egyetem orvosi tanári testületének véleménye pedig az, hogy vádlott iszákos ember s mint ilyen az emberölést ösztönszerű (impulsiv) cselekményként, az akarat szabad elhatározási képességének kizárásával hajtotta végre. Ezen szakértői vélemények szerint az, hogy vádlott nem elmebeteg, kétségtelen, mert a bírósági szakértők ezt határozottan kijelentik, a felülvéleményben pedig külön hangsúlyoztatik, hogy a cselekmény valamely az elmebetegségből kifolyó okra vissza nem vezethető és semmi alap sincs arra, hogy vádlott elmebetegségben szenvedne. De mindkét szakértői vélemény tovább megy s kiterjeszkedve vádlottnak a tett elkövetésekor elmeállapotára, az előbbi véleményben kimondatik, hogy vádlottnál az öntudatosság teljessége s a megfontolási képesség ki volt zárva, az utóbbiban pedig kimondatik, hogy vádlottnál a szabad akaratelhatározási képesség ki volt zárva, azt azonban, a mi pedig ezen kérdéssel szorosan összefügg, hogy t. i. vádlottnak elmeállapota meg lett volna zavarva, határozottan ki nem mondja, ez a véleményből csak következik. Azonban ezen orvosi véle-

mények mellett s ezekkel szemben is megállapítottnak veendő, hogy vádlott a tett elkövetésekor sem öntudatlan állapotban nem volt, sem elmetehetsége nem volt annyira megzavarva, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével ne bírt volna. Ami ugyanis az első esetet illeti, habár vádlottnak azon vallomása, hogy a tett elkövetésének napján reggeltől estig 21 krért vásárolt pálinkát s azt azon kevés kivételével, a mit este 10 óra tájban, a K. korcsmájából történt elindulta előtt W. I. ivott meg, egyedül fogyasztotta el, s hogy ugyancsak K. korcsmájában még valamely ismeretlen cigányokkal is ivott, tekintve a M. A. (5. naplósám), E. H. (16. nsz.), K. A. (14. naplósám) és P. N. (18. naplósám) vallomására, a valónak meg is felel; habár ezek szerint különös tekintettel arra, hogy P. N. vallomása szerint, az ismeretlen cigányok (kik négyen voltak) a tett estéjén két fél liter pálinkát rendeltek s ebből vádlott velük egyformán ivott, megállapítottnak is veendő, hogy vádlott azon nap 1½ liter pálinkát fogyasztott el és pedig állítása szerint éhgyomorra; habár az előrebocsátottakból és abból, hogy vádlott a P. N. vallomása szerint a cigányokat előbb tánczoltatta s azután felpofozta, önként következik, hogy vádlott

a tett estéjén ittas volt, mit P. N. és K. A. szemtanúk is igazolnak annyiban, hogy látszott vádlotton az ital hatása, habár be van igazolva, hogy vádlott iszákos egyén, habár végül vádlott, állítása szerint nem tudja az okot, mely miatt W. I.-t megölte, ezek által az, hogy vádlott teljes részegség miatt öntudatlan állapotban lett volna, még koránt sincs megállapítva. Sőt tekintve, hogy vádlott a tett napján vele történeteket időrend szerint részletesen és a tanúk vallomásával teljesen megegyezőleg volt képes előadni, úgy a vizsgálat rendén, mint a végtárgyaláson; képes volt visszaemlékezni, hogy hol és mennyit ivott, hogy a Kr. korcsmájából mikor és kikkel indult el és W. I. hol kért szállást; tekintve, hogy vádlott a fenforgó körülményekkel teljesen megegyező vallomást tett arra nézve, hogy W. I.-t több készűrással ő ölte meg, tekintve, hogy ezen tettét, a mint a tett helyétől egy fél óra járásnyira ($3\frac{9}{10}$ kilométer) lévő Szent-Erzsébetre, lakására hazatért, ágyasának G. (Kindvia) A.-nak, a mint ezt utóbbi eskü alatt vallotta (11. naplósám) azonnal elmondotta, sőt azt is elmondotta, hogy W.-t azért ölte meg, mert az őt «misielu»-nak szidta s egymással dulkodtak s midőn nevezett tanú és vádlott leánya A. sírni kezdettek, ezek megnyugta-

tása végett megjegyezte, hogy a csendőrök reggelig nem jönnek utána, mely nyilatkozat arra mutat, hogy bűnösségének tudatával bírt; tekintve, hogy vádlott a vizsgálat rendjén önként beismerte, hogy leánya és G. A. előtt a tett elkövetését bevallotta s ezt a végtárgyaláson sem tagadta, csak azzal védekezett, hogy erre nem emlékszik, az említett tanúk igaz voltukhoz kétség nem fér; tekintve ezzel kapcsolatban, hogy vádlott a tett elkövetését s különösen ennek elkövetése módját másnap a szenterzsébeti korcsmában W. M. (10. naplósám), G. I. (13. naplósám), és a fentemlített G. (K.) A. együttes jelenlétében s ezeknek egybehangzó vallomása szerint megint elbeszélte s itt is megjegyezte, hogy W. a tett elkövetése előtt vele összekapott, egymással összeszólalkoztak és dulakodtak, tekintve, hogy ezen most említett körülményt vádlott maga sem tagadta, csak azzal védekezett, hogy erre nem emlékszik, mert ittas volt, de ezen védekezésének ellenkezője, hogy t. i. másnap híven emlékezett, az említett tanúvallomások által a büntető perrendtartás 269. §-a értelmében teljesen bizonyítva van; s az által egyúttal vádlott állítása is meg van czáfolva, tekintve, hogy K. A. és P. N. szemtanúk vallomása szerint, vádlott akkor, mi-

dőn este 10 óra után, a K. korcsmájából az utóbbi tanú és W. I. társaságában hazafelé indult, részegnek nem látszott s csak annyi volt rajta észrevehető, hogy ivott, de helyesen és érthetően beszélt, rendesen járt s reájuk a józan ember benyomását tette; tekintve, miszerint az 1½ liter pálinka elfogyasztása mellett feltűnőnek látszó ezen körülmény teljes magyarázatát leli abban, hogy vádlott a tanú Sch. F. korcsmáros vallomása szerint, nála többször ivott s közvetlen tapasztalatból tudja, hogy vádlott egy napon át két, sőt három liter pálinkát is képes meginni és a mikor egy litert ivott, ettől még ittas sem volt; tekintve, miszerint maga vádlott a végtárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy csak 1½ liter pálinkától részegszik le teljesen, tehát maga elismerte, hogy ezen italt rendkívüli módon bírja s így ezen körülmény kapcsolatban a Sch. F. vallomásával és az orvosszakértői látlelettel és véleménynyel (2. naplósám), mely szerint vádlott erős testalkatú, izmos, 42 éves férfi, birói meggyőződésig beigazoltnak veendő; tekintve, hogy az eset történetkor annyira hideg volt, hogy W. I. hullája megfagyott; az pedig köztudomású, hogy ittas és nem teljesen részeg emberre a hideg levegő józanítólag hat, miből következik, hogy vádlottat, a K.-

féle korcsmából történt eljövetele után, a néhány percz mulva bekövetkezett tett elkövetéséig terjedő rövid időközben, az élvezett pálinka bódító hatása öntudatlan részeggé nem tehetette és pedig annál kevésbbé, mert az élvezett szesz legnagyobb részét (15 krajczár) reggeltől délután 3 óráig fogyasztotta el, mely időtől a tett elkövetéséig körülbelül 7 óra telt el s G. A. vallomása szerint, hazaérkezésekor vádlott józannak látszott; tekintve, hogy a bírósági szakértőknek 1888. június hó 28-án kelt véleményük szerint vádlottnak részegsége nála csak az öntudatosság teljességét és a megfontolási képességét zárta ki, ez által azonban az öntudatlan állapot sem kimondva, sem megállapítva nincs; tekintve, hogy a szakértői felülvélemény is bizonyítottanak veszi, hogy vádlott a tett elkövetésekor nem volt oly mértékben részeg, hogy e miatt öntudatától meg lett volna fosztva; tekintve azt is, hogy vádlott az első ízben hozott büntető ítéletben megnyugodott, mi szintén arra mutat, hogy a cselekménynek tudatosságát és bűnös voltát maga belátta és elismerte; tekintve végül, hogy a fentebb előadottak szerint kétségtelen, hogy a cselekmény nem előbbi időből vádlottban megérlelődött bosszúból vagy más szenvedélyből, hanem a W.-val

történt összeszólalkozás és dulakodás hevében támadt izgatottságban és haragból rögtön követtetett el s így ezen cselekmény beszámíthatásához az öntudatosság teljessége és a megfontolási képesség egyáltalán nem kívántatik meg; ellenkezőleg a cselekmény beszámítandó, ha vádlott nem volt öntudatlan állapotban s azt akarva követte el: mindezek egybevetése és megfontolása után bírói meggyőződésig be van igazolva, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor részegség miatt öntudatlan állapotban nem lévén, a B. T. K. 76. §-ának első esete fenn nem forog. Elbirálandó már most a B. T. K. 76. §-ában a be nem számíthatóság feltételül meghatározott azon második eset: vajjon vádlottnak elmebeli tehetsége a tett elkövetése idején meg volt-e zavarva oly fokban, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt? Előrebocsáttatik itt, hogy miután az, hogy vádlott nem elmebeteg, minden kétséget kizárólag meg van állapítva, további kérdés tárgyát csak az képezheti, hogy vádlott elmetehetsége ideiglenesen nem volt-e megzavarva? Ezen kérdésre vonatkozólag sem az első, sem a második szakértői vélemény nem ad határozott választ, mert az elsőben kimondatik ugyan, hogy vádlott a tett elkövetésekor

kóros elmeállapotban volt, de nem mondatik ki, hogy ez oly fokú lett volna, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt; a második vélemény ellenben kimondja, hogy az akarat szabad elhatározási képessége ki volt zárva, de nem mondja ki, hogy vádlott elmetehetsége meg volt zavarva. Már pedig a B. T. K. 76. §-a értelmében ezen egymással szoros összefüggésben álló két tényező szüli azon eredményt, hogy vádlottnak az elkövetett cselekmény be nem számítható. Mérlegelve ezek után azon okokat, melyeken a szakértői vélemények alapulnak, az első szakértői véleményre vonatkozólag kiemelendő, hogy ez részben okul olyan tényt említ, a melynek megtörténte bizonyítva egyáltalán nincs, részben olyanoakat, melyek alárendelt jelentőségűek s melyekre oly messzemenő és mélyreható következtetések nem alapíthatók. Semmivel sincs ugyanis bizonyítva, miszerint vádlott kérdéses este a korcsmában úgy nyilatkozott volna, hogy késével még embervért fog ontani; már pedig ezen körülmény a véleményben olykép tüntettetik fel, mint a részegség veszélyes ingerlékenységi állapotába való átmenet jele. Azon körülmények pedig, hogy az ismeretlen cigányokkal pár órával a tett elkövetése előtt összezörrent; hogy a kést

a tettét tagadni nem szándékozó vádlott feledékenységből vagy szándékosan az áldozat mellett hagyta; hogy a tett elkövetését otthon rögtön elbeszélte és hogy a nagymennyiségű szeszes ital elfogyasztásától elkábult, durva erkölcsű s e miatt lelkipurdalást nem érző vádlott éjjeli 11 óra után az alvásra a természet által rendelt időben, elaludt: feltűnő és különösen az elme megzavarodására valló körülményeknek nem tekinthetők. Mi már most az orvosi felülvéleményt illeti, ennél különös figyelmet igényelnek az okok, melyekből a fentebbi kijelentés levezettetik; mert ha az ebben felsorolt s vélemény alapjául szolgáló okok egyike vagy másika meg nem állhat, akkor nem állhat meg az ezekre alapított vélemény sem. Ezen orvosi vélemény eszmemenete végső elemzésében a következő: *a)* vádlottnál az öntudatlanság és a tulajdonképeni elmebántalom ki van zárva; *b)* csupán a bizonyított iszákosság azon tényező, mely az akarat szabad elhatározási képességének megítélésénél megfontolás tárgyát képezheti; *c)* általában semmi olyan körülmény nem lett kiderítve, mely bárminemű világosságot adna arra nézve, hogy mi indíthatta vádlottat a tett elkövetésére; *d)* miután a cselekmény elmebetegségből kifolyó okra vissza nem vezethető

és a cselekmény indító oka ki nem derített: a cselekmény ösztönszerű (impulsiv) jelleggel bír, mely az akarat szabad elhatározási képességét kizárta. Tekintve már most, hogy ezen orvosi felülvélemény — a mint fentebb is kiemeltetett, határozottan ki nem jelenti, hogy vádlott a tett elkövetésekor ideiglenes elmezavarban volt-e vagy nem, ami mindenesetre ennek hiányát képezi; tekintve továbbá, hogy az ösztönök ingereinek befolyása a szabad akaratelhatározást korlátozhatja ugyan, de feltétlenül meg nem szünteti; tekintve végül, miszerint vádlottra az iszákosságból származó elmebántalomnak (*vesania ebriosa*, *delirium tremens*) jele sem konstatáltatott, azon egyedüli körülmény pedig, hogy vádlott iszákos — miután meg van állapítva, hogy az italt rendkívüli módon bírja — a fenforgó körülmények között, a szabad elhatározást teljesen meg nem szüntethette: mindezek már magukban véve elegendő okul szolgálhatnak arra, hogy ezen orvosi felülvélemény a büntető perrendtartás 260. §-a értelmében a bíróság által jogszerű bizonyítéknak ne tekintessék. De ha figyelembe vétetik, hogy ezen orvosi vélemény és indokolás egyik sarkpontja, hogy t. i. semmi ok sem lett kiderítve, mely vádlottat a tett elkövetésére indíthatta, az újólagos

végtárgyalás eredménye szerint egyáltalán nem áll; mert tanúk: G. (K.) A., G. I., W. M. és Sch. F. vallomása által a perrendtartás 269. §-a szerint minden kétséget kizárólag be van bizonyítva, hogy vádlott az eset története utáni napon tettének okát is előadta, elmondván, hogy W. I.-sal az úton összevesztek, ez őt meglökdöste és egymással dulakodtak; ha figyelembe vétetik, hogy ez által a tett oka eléggé ki van derítve s ezzel kapcsolatban vádlottban fenn vázolt physikai és erkölcsi állapotánál fogva a harag és megtorlás szenvedélyének felgerjedése kellőleg ki van mutatva; ha figyelembe vétetik, miszerint a büntető jogszolgáltatás terén tett tapasztalatok igazolják, hogy nem ritkák az esetek, melyekben az előbb említett, vagy ehhez hasonló csekély okokból emberélet esik áldozatul: akkor kétségtelenné válik, hogy miután ezen orvosi felülvélemény egyik alapoka elesett, maga a vélemény sem állhat meg és jogszerű bizonyítéku nem szolgál. Minthogy ezek szerint kellőleg ki van mutatva, hogy vádlottnak azon védekezése, mely szerint a tett elkövetésekor részegség miatt öntudatlan állapotban lett volna, a valóságnak meg nem felel; minthogy minden kétséget kizárólag meg van állapítva, hogy vádlott ép eszű, rendes elmeállapotú egyén;

minthogy végül kellőleg ki van mutatva, hogy vádlott a tett elkövetésekor ideiglenes elmezavarban nem lehetett s nála e miatt a szabad elhatározás befolyásolva igen, de kizárva egyáltalán nem volt; minthogy az ok vagy a célzat kiderítése és megállapítása, még ha esetleg hiányozna is, a fenforgó tettek büntetendő cselekménynyé és pedig az előrebocsátottaknál fogva a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberöléssé minősülésénél elhatározó befolyással nem bír s az indító ok mérlegelése csak a büntetés kiszabásához tartozik, mindezeknél fogva — miután beszámítást kizáró ok nem forog fenn — a cselekmény vádlottnak beszámítandó volt, s ennél s a fentebb kifejtett okoknál fogva vádlottat a B. T. K. 279. §-ába ütköző s a 281. §. szerint minősülő erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés büntetében bűnösnek kellett felismerni, s ezért a hivatkozott szakaszok alapján, figyelembe véve súlyosító körülményül azt: hogy vádlott már büntetve volt, enyhítőül ellenben beismerését és a szeszes italoktól felhevült kedélyállapotát, az ítélet rendelkező részében megállapított tartamú és nemű szabadságvesztés-büntetéssel volt sújtandó. (1888. évi október 16-án 5191. sz. a.) *A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla:* A fent megjelölt

elsőbirósági ítélet indokainál fogva helybenhagyatik. (1888. évi december 10-én 6568. sz. a. B. J. T. XVII. k. 202. l.)

*Kisebbfokú idült
szeszmergezésben
szenvedő egyén ál-
tal elkövetett szán-
dékos emberölés
beszámlálása.*

A nagyvárad kir. törvényszék: Nemes Sándor a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés vádja alól felmentetik. A bonczjegyzőkönyv szerint A. J. testének felső részére 15 késszúrás ejtetett s az orvosi vélemény szerint ezen, idegen kéz által ejtett sebek feltétlenül halálosak voltak s a halál azonnal beállott. Vádlott, a ki általa megölt sógorával egy fedél alatt lakott, úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során is tettét beismerte s a cselekmény körülményeire nézve a következőket adta elő: ő édesanyjával, sógorával s az utóbbinak nejével egy szobában lakott, még pedig az atyai birtokban anyja házában. Vádlott nő s nejével hat évig élt együtt, de már négy és fél év óta elváltak, mert nejét sógora házából elűzte. Vádlott sógorával mindig rossz viszonyban élt, mindig czivakodtak, sőt sógora megöléssel fenyegette. Előadta, hogy édesanyjával és nejével is durván bánt sógora, sőt azokat meg is verte. F. é. február 3-án előadása szerint vádlott sógorával és a czipészszel fél liter pálinkát ivott meg reggel, s délután ugyanannyit O. S-sal és nejével s ittasan ment haza. Otthon kenyeret vágott s azt éve, sétált a szobában

s eszébe jutván, hogy anyja mondotta neki, hogy A. J., midőn reggel közte és vádlott közt történt szóváltás után az erdőre kiment, odanyilatkozott, hogy vádlottat és anyját a háztól elűzi, félelem szállotta meg, s neki úgy tetszett, hogy az ágyban fekvő sógora nagyon csúnyán néz reá s ekkor a nélkül, hogy erre gondolt volna valaha, megbódulva az ágyhoz rohant és sógorát a kenyérvágó késsel, mely előbb is a kezében volt evés közben, összeszurkálta. Az elhalt neje, a vádlott nővére, ki a tett elkövetésekor a szobában volt, eskü alatt vallja, hogy férje vele, anyjával és fivérével nagyon rosszul bánt, őket többször megverte, a háztól elűzte, s hogy férjétől, a ki erős, nagy ember volt, a vádlott félt. A kérdéses napon is czivódtak a vádlott és férje reggel. Vádlott egész nap keveset volt otthon s midőn este hazajött, férje már feküdt. Vádlotton a részegségnek semmi jele sem mutatkozott, magát csendesen viselte, enni kért, kenyeret vágott s a szobában le- és feljárva, hirtelen az ágyhoz rohant s a késsel, melylyel kenyeret vágott, Ambrus Józsefet összeszurkálta s a szobából kiszaladt. Előadja tanú, hogy vádlott, ha pénze volt, ivott mindig bort, pálinkát, de a részegség nem látszott meg rajta, mert bírta az italt. Vádlott édesanyja, özvegy Nemes Sán-

dorné mindenkben megerősíti leánya, özvegy Ambrus Józsefné vallomását. Ő a szobában jelen volt veje megöletésekor s épen úgy adja elő a körülményeket, mint menyé. Tanú Valner Alajosné, a ki szintén jelen volt a szobában, midőn vádlott sógorát megölte, minden eltérés nélkül a tett elkövetésének körülményeire nézve ugyanazt igazolja, a mit és a hogy özvegy Ambrus Józsefné és özvegy Nemes Sándorné előadtak. Megerősíti azt is, hogy vádlott ez alkalommal nem volt részeg, a legrendesebben és szépen beszélt édesanyjával s rendesen viselte magát. Tanú Kovács Gusztáv előadja, hogy vádlott az eset történte napján reggel 15 krért czukrász-pálinkát ivott meg Ambrussal és tanúval, délután pedig újból 15 kr. ára pálinkát tanúval, Oláh Sándorral és nejével s hogy vádlott egészen józanon távozott el tanú házából. Végül tanú Oláh Sándor igazolja, hogy az eset napján délután négyen ittak meg 15 kr. ára pálinkát s hogy vádlott józan volt. Nemes Sándorné, vádlott neje, azt vallja, hogy neki el kellett férje házából menni, miután Ambrus József a vádlott nővérét nőül vette s a házhoz költözött. Ambrus veszekedő, erőszakos ember volt. Férje, vádlott mindig szerette a szeszes italokat, sok italt megbírt s csak a zsörtölődéséből lehetett észrevenni, hogy ivott.

A tanúk vallomásaikra mindannyian meglettek esketve.

A vádlott elmebeli állapotát megfigyelő orvosok véleményükben odanyilatkoztak, hogy vádlott az alkoholmérgezés kisebb fokában szenvedett s többször tehetett életében kisebb-nagyobb jelentőségű dolgokat, melyeket előleges megfontolás és az utókövetkezményekre való tekintet nélkül egy oly pillanatban és állapotban követett el, midőn a szeszmérgezés tünetei legyőzték a szabad akaratot, a megfontolási képességet; egy rövid ideig tartó önkívületi állapotban, midőn az izgatottság a dühvel párosulva, egy akaratnélküli vakmerő bátorsággá fejlődött és hogy Nemes Sándor kisebbfokú idült szeszmérgezésben szenved s így gyakran lehetett oly állapotban, midőn beszámítási képességgel nem bírt. Az ezen véleményt felülvizsgáló igazságügyi orvosi tanács odanyilatkozott, hogy vádlott idült alkoholmérgezésben szenved, s mint ilyenél már csekélyebb mennyiségű szesz élvezete is megzavarhatta nála a szellemi élet egyensúlyát; olykor az ittasság szembeötlő jelei hiányozhatnak, az idült mérgezés tünetei hetekig, hónapokig eltarthatnak, s hogy az idegrendszernek ily állapotban csekélyebb ellentálló képessége folytán vádlott

akaratának szabad elhatározási képessége jelentékenyen befolyásolva lehetett.

A tanúvallomások és a szakértői vélemények alapján el kellett fogadni azon feltevést, hogy vádlott a cselekményt az idült alkoholmérgezés következtében előállott, dühvel párosult félelem által előidézett, akarata szabad elhatározására képességének hiányában, önkívületi, beszámítást kizáró állapotban követte el az emberölést. Mert miután be van igazolva, hogy vádlott délután józan állapotban jött haza, magát illendően, rendesen viselte, enni kért, késsel vagdalva s a szobában nyugodtan le- és feljárva, kenyeret evett, s minden más, felháborodását s elhatározását előidézhető indok nélkül csak azért rohant rögtön sógorára, mert ez csúnyán nézett reá, miután be lett igazolva, hogy az napon reggel és délután szeszes italokat élvezett, nincsen lélektani ok, melyből a józan észszeli elkövetésére a tettnek következtetni lehetne. Az első orvosi vélemény a beszámítási képességet teljesen kizártnak, az orvosi tanács véleménye a szabad akaratnak nagy mérvbeni korlátoltságát mondja ki. Nincsen tehát egész bizonyossággal megállapítva, hogy a szabad akarat elhatározása mily nagy mértékben volt korlátozva, s hogy milyen mértékben volt vádlott beszámíthatlan állapotban s el-

tekintve egyéb körülményektől, már a szakértői vélemények folytán is — a védelem által is igen helyesen felhozott indokból — a vádlottra nézve kedvezőbb azon álláspontra kellett helyezkedni, hogy vádlott a tett elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt s így irányában a B. T. K. 76. §-a volt alkalmazandó. (1890. november 17-én, 13.093. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A beszámításhoz szükséges feltételek a kir. törvényszéknél eljáró szakértők véleménye szerint sem hiányoztak; mert ez a vélemény csak azt tünteti fel feltételezhetőnek, hogy vádlott gyakran lehetett és esetleg lehetett a vádbeli cselekmény idejében is oly állapotban, a melyben beszámítási képességgel nem bírt; tekintve, hogy a beszámítási képesség kifejezéssel az említett szakértők is, a mennyire véleményökből kivehető, azt a képességet akarják értetni, a melylyel az ember az akaratát szabadon határozhatja el, tekintve, hogy ezt a képességet a B. T. K. a benne kifejezett alapgondolat szerint, minden az életkorának 16-ik évét betöltött, ép elmetehetségű embernél természetadta tulajdonságnak veszi; tekintve, hogy e mellett a törvény a kivételes esetekre, a melyekben t. i. a jelzett képesség hiányozhat, rendelkezvén: a 76. §-ban

meghatározta, hogy nem számítható be a cselekmény annak, a kinek elmetehetsége meg volt zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt; tekintve, hogy a vádlott akkor, a mikor a vádbeli cselekményt elkövette, életkorának a 32. évét betöltötte; tekintve, hogy a vádlott az eljárás valamennyi adata szerint is kifogástalan elmetehetségű, a ki nem volt gyanus elmetehetségű a vádbeli cselekmény elkövetése előtt sem; tekintve, hogy ezek szerint a kérdés az: vajjon a most jelzettek daczára fenforog-e a vádlottra nézve a törvényben meghatározott kivételes eset, azaz: megvolt-e zavarva elmetehetsége a cselekmény elkövetésének idejében? tekintve, hogy nem állja ki a bírálatot az elsőfokban hozott ítélet indokaiból kivehető amaz eszmemenet, a mely szerint a vádlottra nézve a beszámítás feltételei különösen volnának bebizonyítandók; ugyanis a kir. törvényszék szerint: a kivétel, t. i. a beszámítást kizáró ok, fenforog; mert kétes az: vajjon fenforog-e vagy nem; holott természetesnek az az eszmemenet vehető, hogy a vádlott is a mindenkire nézve érvényes törvény alatt állván, hárá nézve a törvényszerinti kivétel fenforgását vitatják, akkor ezt be is kell bizonyítani; mert a beszámítást kizáró ok nem vélelmez-

hető, miután ellenesetben a bebizonyított és a be nem bizonyított feltétel következményeiben nyilvánvaló az eszmezavar; tekintve, hogy a 27. naplósám alatti úgynevezett első orvosi vélemény, a fejezetéből láthatóan, csupán a vádlottal való érintkezésből merített feltevéseken, nem pedig mint az igazságügyi orvosi tanács véleménye, egyszersmind a fenforgó esetre vonatkozó vizsgálati adatok tanulmányozásán is alapszik; tekintve, hogy a most jelzett adatokban nincs alapja annak a feltevésnek, hogy a vádlott a szeszes italokat folytonosan és sokszor túlságosan használta, vagy hogy a vádlott sokszor követetett el megfontolás és utókövetkezményekre való tekintet nélkül valamit; ugyanis: az eljárás adataiban még nyom sincs arra, hogy a vádlott folytonosan, vagy bármikor is túlságosan élvezte a szeszes italokat, vagy pedig, hogy egész életében bármikor is, különösen pedig az életkorának 16-ik éve után valaha csak egy ízben is elkövetett olyasvalamit, ami szabad akaratának legyőzött voltát mutatná; tekintve, hogy nem létezett előzményekre fektetett szakértői vélemény bírói megállapítás alapjául nem vehető, hogy tehát a 27. naplósám alatti vélemény csak annyiban bír jelentőséggel, a mennyiben az igazságügyi orvosi tanács véleményével egyez; tekintve,

hogy a szakértői vélemények szerint kétségtelen, hogy a vádlott idült, kisebbfokú szeszmergezésben szenvedett akkor, a mikor a vádbeli cselekményt elkövette; az igazságügyi orvosi tanács véleménye szerint azonban nem deríthető ki oly adat, a mely a cselekmény elkövetésének idejében fennállott elmezavarra, vagy öntudatlanságra utalna, hanem csak annyi mondható, hogy a szabad elhatározási képesség a cselekmény elkövetésének idejében jelentékenyen befolyásolva lehetett; tekintve, hogy az ítélő bíróságnak kötelessége eldönteni azt a kérdést: vajjon az életkorának férfi éveiben járt, és sem a szakértők részéről, sem másrésztől nem kifogásolt elmetehetségű vádlottnál, a vádbeli cselekmény elkövetésének idejében a beszámítást kizáró okok valamelyike valóban fenforgott-e? tekintve, hogy a kérdés tisztáhozatalára szükséges valamennyi adat megszerzettnek vehető; tekintve, hogy a B. T. K. 77. §-ában és az ezt követő szakaszokban felsorolt amaz okok, a melyek a beszámítást kizárják, senki szerint és a kir. törvényszék szerint sem forognak fenn; tekintve, hogy a B. T. K. 76. §-ában meghatározott öntudatlan állapotról szó sem lehet; mert a vádlott ébren követte el a cselekményt és beszámol az elkövetésre elhatározó okról, az

elkövetés előtt, alatt és után történeteiről és arról a tudomásáról is, hogy Ambrus József az ágyban feküdt és nem aludt, ő pedig késsel ment az ágyban fekvőre s azt ott összeszurkálta; tekintve, hogy e szerint, de a védelem és a kir. törvényszék szerint is, csak arról lehet szó, vajjon a vádlott az akarat szabad elhatározási képességét kizáró elmezavarban követte-e el a vádbeli cselekményt? tekintve, hogy erre a kérdésre igenlő feleletet a szakértői vélemény nem tartalmaz; tekintve, hogy a vádlott nem mással, hanem az állítólagos részegségére alapított, azonban a kir. törvényszék megállapítása szerint is valótlan állítással védekezik; valótlan pedig az állítás az eljárás valamennyi adata szerint és különösen azért: mert vádlott azonnal, a cselekménynek esti nyolcz óra tájban elkövetése után a 3. és 6. naplószámkok alatt csatoltakból is láthatóan megszökött, az éjjelt követő nap reggelére pedig Nagy-Létáról, a mintegy két mértföldre eső Székely-hídra menván, a kir. járásbiróságnál hazudozva akként számolt be, mint ha Ambrus József ő reá a kenyérszelés alatt duzzogott és neki azt mondta volna: hogy menjen az apai háztól, sőt neki is ment volna, a mi miatt ő abban a hiszemben, hogy újra fojtogatni akarja — ezt kikerülendő — követte el a

cselekményt; tekintve, hogy az eljárás kétségtelen adatai szerint, a vádlott tettlegességekben is nyilvánult rossz viszonyban élt Ambrus Józseffel és hogy a vádbeli cselekmény elkövetésének napján reggel is, a Kovács Gusztávnál élvezett szeszes ital elfogyasztása után a miatt, mert a vádlott, holott más dolgot sem végezett, az erdőre menni nem akart, hanem oda Ambrus József volt kénytelen menni, közte s Ambrus József közt veszekedés történt; tekintve, hogy a vádlott a napot csavargással töltötte el és csak enni ment haza, Ambrus József ellenben a család közös érdekében az erdőn dolgozott és a vádlottnak esti hazakerültekor már le is feküdt; tekintve, hogy a vádlottnak a cselekmény elkövetése napján, saját beismerése szerint, szántszándékkal tanúsított magaviselete miatt alapos és teljesen észszerű, nem pedig képzelgésből származott volt az a véleménye, hogy a különben sem jó viszonyban élő s nála testi erőre tehetősb Ambrus József őt, a munka nélkül eltöltött napért akkor, a mikor este csak enni ment haza, ismét kérdőre vonhatja; tekintve, hogy a reggeli összeszólalkozás miatt is, saját beismeréseként haragot tápláló vádlott szerint, az Ambrus Józseftől való, a fentebbiek szerint teljesen alapos félelem és az volt a cselekmény elkövetésére elhatározó

ok, hogy az ágyban fekvő Ambrus József ő reá csunyán nézett; tekintve, hogy ez a csunyánnézés, a dolgok természetes rendje szerint igen is megtörténhetett, mert reá az ok nem hiányzott és a vádlott szerint valóban meg is történt; annak a feltevésnek tehát, hogy a miről a vádlott beszél, az csak képzelgés volt, alapja nincs; tekintve, hogy nincs mérték a büntetendő cselekmény elkövetésére elhatározó ok milyenségének vagy mekkoraságának megmérésére: az emberi ésszt uraló szabályokkal azonban nem lehet indokolni úgy, hogy p. o. nem számítandó be a törvény szerint rablásnak meghatározott cselekmény, ha azt valaki, tudva jelentéktelen értékű dolog elvétele végett követte el; vagy hogy p. o. nem számítandó be a törvény szerint szándékos emberölésnek meghatározott cselekmény, ha azt a tettes csekély okból határozta s követte el; tekintve, hogy az eddigiek sarkalatos tévedéseknek mutatják a kir. törvényszék ama nézetét, mintha a vádlott a cselekményt indok nélkül, vagy talán helyesebben mondva: oly ok hiányában követte volna el, a melyből a cselekményre a szándék származott; tekintve, hogy nem lehet elmezavart állapotban elkövetettnek venni oly cselekményt, a melynek tettesét az elkövetésre a részéről ép elmével meghatározott

okok vezérelték, annál kevésbbé lehet elmezavartnak venni valakit, a ki még azt is meghatározza, hogy cselekmény elkövetésekor micsoda szándéka nem volt, mert ellenkező esetben azt kellene mondani, hogy a mit valaki el nem követne, azt más, a ki még is elkövette, csak elmezavarban követhette el; tekintve, hogy a vádlottra nézve az elmezavart az ítélkezés alapjául elfogadni már azért sem lehet, mert csak úgy mint bárki tehetné, az ész szabályainak megfelelően világosan megmondja, hogy mi oknál fogva, hol, mikor, mit, miként és kin követett el, egyszersmind azonban meghatározza még azt is, hogy ölési szándéka nem volt; mert továbbá abból, hogy a vádlotton sem a cselekmény elkövetése előtt, sem azóta soha senki nem tapasztalt sem állandó, sem pillanatnyi elmezavart, sem akkor nem tapasztalták őt elmezavartnak, a mikor a cselekményt elkövette: okszerűen nem lehet azt következtetni, hogy ezek daczára mégis épen ama — mintegy öt percznyi — idő alatt, a melyben a vádbeli cselekményt 15 késszúrásnak és ezek közt több feltétlenül halálosnak az ágyban kétségbeesve védekező személy testébe beveretésével elkövette, elmezavart volt;

tekintve tehát, hogy a beszámítást kizáró ok nemcsak bebizonyítva nincs, hanem való-

színüvé sem tétetett; tekintve, hogy az ölési szándék tagadása nem elégséges, midőn a vádlottnak a többi adatokkal egyező beismeréséből is kétségtelen, hogy ő a mintegy öt percig 15 késszúrással bántalmazott személynek nyakába, mellébe, hasába s más testrészeibe szúrta a kést; tekintve, hogy az ölési szándék a védelem álláspontja szerint is fenforgott, hogy tehát az bebizonyítottanak veendő; tekintve, hogy a szándékolt eredmény úgyszólván nyomban bekövetkezett; tekintve, hogy nincs adat, a mely az ölési szándék előre megfontolt voltát bizonyítaná; de oly adat sincs, a mely a törvény szerint leszállított büntetési tétel valamelyikének alkalmazását indokolná; tekintve, hogy az elkövetés módja s körülményei vádlottnak oly nagyfokú gonoszságát bizonyítják, hogy ennek folytán a cselekmény törvényszerinti büntetésének legnagyobb mértéke is indokoltan volna kiszabható, ha figyelembe vehető enyhítő körülményt nem képezne a büntetlen előélet és az igazságügyi orvosi tanács véleménye alapján meghatározható ama mozzanat, hogy a szeszmérgezésben szenvedő vádlottban a szellemi egyensúly a kedélyi izgalmakkal, az erőszakos cselekmény elkövetésére való elhatározás felé könnyen billenhetett; tekintve, hogy özvegy Ambrus Józsefné, az

Ambrus Józseftől származott négy kicsiny gyermeke részére kártérítésül mérsékelt összeget követel; tekintve, hogy az eljárási és rabtartási költségekben való elmarasztalás a bűnösség jogkövetkezménye; tekintve, hogy az esetnek a fentebbiekkel nem módosított történeti részét az elsőfokú bírósági indokok feltüntetik: ezeknél fogva a kir. ítélő tábla az elsőfokú bírósági ítélet többi részének megváltoztatásával a vádlottat a B. T. K. 279. §-a szerint a szándékos emberölés bűntettében bűnösnek mondja ki, a B. T. K. 279., 89. §-ai alapján ennek az ítéletnek közlésétől számított tizenkét évi fegyházra és a 289. §. alapján tíz évi hivatalvesztésre ítéli. (1891. márczius 4-én, 945. sz.)

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete a büntetés mértékére vonatkozó részében megváltoztatik és vádlott fegyházbüntetése a B. T. K. 279. §-a alapján, de a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával hat évi tartamra leszállíttatik; ennek kezdete a jelen ítélet kelteétől számíttatik s ebből az 1890. évi február 4-étől november 7-ig, úgy az 1891. évi április 18-ától a mai napig elszenvedett vizsgálati fogsággal hét hó kitöltöttnek vétetik; a B. T. K. 289. §-ában megjelelt hivatalvesztés mint mellékbüntetés pedig öt évi tartamban állapíttatik meg, ezzel a változ-

tatással és meghatározással a kir. ítélő tábla ítéletének a cselekmény minősítésére vonatkozó része helybenhagyatik.

I n d o k o k: A bizonyítási eljárás adatai alapján megállapítható ugyan, hogy az életkorának 32-dik évét betöltött vádlott szeszes italokkal élt, annak élvezetétől gyakorta ittas állapotban is volt; de arra nincs egy adat sem az eljárás anyagában, hogy a szeszes ital élvezete vádlottnál oly kóros szervi bántalmakat idézett volna elő, melyek a cselekmény elkövetését megelőzően, vádlott elmeállapota iránt gyanut keltettek volna; sőt a 27. naplószerű orvosi vélemény és az igazságügyi orvosi tanács 38. naplószerű alatt fekvő véleménye, vádlott elméjének épségét kétségen felül helyezik.

Habár a most jelzett orvosszakértői vélemények megállapítják is azt, hogy vádlott kisebbfokú idült szeszmérgezésben szenved és ez a kórállapot, vádlott izgatott idegrendszerével szemben annak ellentállási képességét csökkentette; de mivel Kovács Gusztáv és Oláh Sándor tanúk állítása szerint, a kik vele a cselekmény elkövetését közvetlen megelőzően együtt ittak, vádlott nem ivott annyit, hogy ettől ittas lett volna, sőt azt állítják, hogy ő tőlük józan állapotban távozott, továbbá minthogy édesanyja, nővére és az ezek

társaságában volt Walner Alajosné, a hazaérkezett vádlotton az ittasság jeleit szintén nem ismerték fel: kétséget kizáróan megállapítható, hogy az a 15 kr. ára szesz, a mit vádlott társaival közösen fogyasztott el, az orvosi véleményekben jelzett kórállapotot úgy nem fokozhatta, hogy vádlott hazaérkezte után rövid idővel elkövetett cselekményekor, akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt volna; mire nézve bizonyítéku szolgál az a körülmény is, hogy vádlott tettének végrehajtása után hazulról azonnal elszökött.

Vádlott beismeri, hogy sógorával, az elhunyt Ambrus Józseffel, már régibb idő óta haragban van; özvegy Nemes Sándorné és annak leánya Ambrus Józsefné pedig igazolják, hogy a cselekmény elkövetése napján vádlott összeperelt Ambrus Józseffel a fahordás miatt, eme felkeltett szenvedélyben tehát fellelhető indok, a mely vádlottat vezérelte, hogy a nálánál erősebb Ambrus Józsefen, a ki vádlott hazaérkeztekor már az ágyban feküdt, s a kinek látása vádlott szenvedélyét tetté érlelte, magát megbosszulhassa.

Vádlott a vizsgálat során beismerte, hogy sógorának megölését akkor határozta el, a mikor hazaérkeztekor a kenyérevéshez fogott; habár a végtárgyaláskor azzal védekezik, hogy ő ittasságától megzavart állapotban követte

el a cselekményt és nem volt szándéka sógorát megölni; mégis a vizsgálatkor beismert szándékával egyező az a körülmény, hogy az ágyban fekvő védtelen sógorán, a bonczjegyzőkönyv megállapítása szerint, 15 szúrást ejtett, melyek közül négy szúrás feltétlenül halálos volt s a mely sebzések végrehajtása legalább öt percnyi időt vett igénybe, kétségen felül megállapítható, hogy vádlott a tettét ölési szándékkal követte el.

Mindezeknél fogva a kir. ítélő tábla vádlottnak a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölésben való bűnösségét helyesen állapította meg.

Azt a körülményt, hogy a 27. naplószerű orvosi vélemény és a 38. naplószerű igazságügyi orvosi tanács felülvéleménye vádlott idült szeszmergezését oly kórállapotnak jelenti ki, a mely a vádlottnak izgatott idegrendszerével szemben, annak ellentállási képességét csökkentette, a büntetés kimérésénél és a B. T. K. 92. §-a alkalmazásánál behatóbban kellett méltányolni és erre való tekintettel vádlott büntetésének tartama leszállítandó volt. A vizsgálati fogság arányos beszámítása a B. T. K. 94. §-ának rendelkezésén alapszik. (1891. június 16-án, 4831. szám.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Minthogy a H. József vádlott lelki és elmebeli állapotára

*Vád alá helyezés
szándékos ember-
ölés miatt a köz-*

*egészségi tanács
ama véleményével
szemben, hogy a
terhelt alkoholis-
musból származó
furor maniacalis-
ban követte el tet-
lét.*

nézve sem az orvosszakértők véleményében előadottakból, sem a vizsgálat eredményeiből ok- és jogszerűen nem állapítható meg egyéb, mint a mit a törvényszéki orvosoknak kellően kifejtett és megokolt véleménye ki is fejez, hogy t. i. a nevezett vádlott úgy a szeszes italok behatása folytán, mint kedély-ingerültsége alapján a cselekmény elkövetésének idejében oly izgatott és felindult állapotban volt, miszerint ez által akaratának szabad elhatározási képessége jelentékenyen korlátozva lett; tekintve, hogy ez az állapot még, ha, a mint az országos közegészségi tanács véleményében foglaltatik, az öntudat elhomályosodásával egyértelműnek vétetik is, egyáltalában nem vehető egyértékűnek a B. T. K. 76. §-ában feltételezett amaz «öntudatlan állapottal», avagy az «elme-tehetség megzavartságának» azzal a fokával, a mely a tudat és akarat szabad alakulását és működését nem csupán korlátozza vagy elhomályosítja, hanem teljesen megszünteti, illetőleg elsötétíti: ez alapon a nevezett vádlottnak azt a tettét, miként az a kir. törvényszék végzésében részletezett tényállás szerint 1889. évi október 4-én édes anyjának, H. Mihálynénak forgópisztolyból való lövésekkel halálát okozta, a kir. ítélő tábla beszámítandónak ismeri fel és a mennyiben a kérdéses tett

elkövetésének eszköze és módja azt is nyilvánvalóvá teszi, hogy a vádlott szándéka az elért eredményre, vagyis a H. Mihályné életének kioltására volt irányozva, a kir. ítélő tábla a kir. törvényszék végzésének megváltoztatásával ugyanazt a vádlottat a B. T. K. 279. §-ába ütköző s 280., illetőleg 281. §-a szerint büntetendő szándékos emberölés gyanújából ezennel vád alá helyezi, egyúttal tekintettel a vádbeli cselekmény súlyosságára, eme vádlottnak vizsgálati fogságba helyezését elrendeli, s a kir. törvényszéket a további törvényes eljárás megejtésére utasítja.

A kir. Curia: A másodfokú bíróság végzése helybenhagyatik. *Indokok:* A perbeli adatok egyáltalán nem támogatják az országos közegészségi tanács felülvéleményében kifejezett azon következtetéseket, melyek részint a vádlott elmeállapotára irányzott orvosi megfigyelések eredményeiből, részint pedig a vádlott cselekményeinek a tett elkövetése előtt s annak elkövetése alatt nyilvánult küljelenségeiből levonvák; nem különösen azt a feltevést, hogy vádlott a végzetes cselekményt az érzéki és lelki felháborodás (a közegészségi tanács véleményében «furor maniacalis»-nak nevezett) ama legmagasabb fokán követte volna el, mely azonos a teljes öntudatlansággal, s mely ehhez képest az

akarat szabad elhatározási képességének teljes hiányát állapítja meg. A vizsgálat eddigi eredménye ugyanis vádlottnak a vádbeli cselekményt megelőző állapotából és magatartásából egyetlen adatot, egyetlen tényt sem derített ki, mely az alkoholismus chronicus rendszerinti^o jelenségeit, az erkölcsi és intellectualis képesség folytonos és nagymérvű hanyatlását és ezen jelenségek alapján azon felfogást támogatná: hogy vádlott anyjának megölésekor elmezavarban, az alkoholnak pusztító hatása következtében előállott felismerési képesség megzavarásában és ennek okozata gyanánt, az akaratképesség hiányában szenvedett volna. Sőt épen ellenkezőleg, habár az eljárás adatai kétségtelenné tették is azt, hogy vádlott részeges ember volt és habár a kihallgatott tanúk közül többen erősítik, hogy hirtelen fellobbanó indulatos volt, mindazonáltal kitűnik a vizsgálati adatokból az is, hogy egy kiterjedt gazdaságot észszerűen és buzgón vezetett, hogy foglalatosságában éveken keresztül mindig a kellő értelemmel, belátással járt el, hogy semmit sem tett, a mi felösmerési tehetségének zavarására, a mi az ész normális működésének és irányzásának távollétére mutatna; sőt a végzetes czivódások közvetlen indoka is úgy látszik az volt, hogy vádlottnak

szülői a gabonát aránytalanul olcsón adván el, vádlott szüleinek e cselekedetét az általa felösmert és észszerűleg megítélt viszonyokkal nem látta összhangzásban. De vádlottnak magát a vádbeli cselekményt alig egy óra hosszával megelőzőt időbeli magatartása is — teljes öntudatos, cselekedeteinek észszerű irányzását felmutató állapotot tüntet elő. Vádlott ugyanis mérgelődött a fölött, hogy a pajta lakatját elrontották, a károsító cselekményt tehát az ő reá kedvezőtlen hatásában világosan felismerte, a mi összefüggésben a többi adatokkal annyit mutat, hogy akkor nem volt öntudatlan állapotban. Ehhez járul, hogy vádlott tagja volt a városi bizottmánynak, hogy e szerint a közügyekben való befolyása is hivatolt személy lévén: sem ebbeli, sem más eljárása köréből oly viselet, oly cselekedet, oly magatartás nem hozatott fel, melyhez az állított erkölcsi és értelmi elfogultságot fűzni, s melyből vádlottnak morális degeneráltságát, az alkoholizmus által okozott beszámíthatlanság e kétségtelen tünetét következtetni lehetne. De nem tartja a kir. Curia bebizonyítottanak vádlott akarati szabadságának felismerő képessége megzavarása következtében való kizárását azon adatok által sem, melyek a véres cselekmény elkövetését kísérő, valamint az

azt követő időbeli magatartását illetőleg felhozattak. Az erre vonatkozó adatok azt mutatják, hogy vádlott anyjával, mint már sokszor azelőtt hevesen czivakodott, hogy e czivakodás közben mindinkább felfingerelt, hogy ezen ingerültségének közepette az udvarról lakásának abba a szobájába, ahhoz a szekrényhez ment s a szekrénynek azt a fiókját nyitotta fel, a melyben, mint jól tudta, a revolvert tartotta, s ebből kivévén a revolvert, azzal egyenesen anyjának lakása felé irányozta lépteit; útközben atyjával találkozott, s miután az őt visszatartani s kezéből a revolvert kicsavarni iparkodott, az e közben kifejlett dulakodás folytán atyjával együtt a földre bukott, magát azonban atyjának kezei közül kiszabadítván s atyjának ellenállását ilykép leküzdvén, útját anyja lakása felé — mindig a revolverrel kezében — tovább folytatta, majd ebben az útjában is az által, hogy az itató vályuban elbotlott, új akadályba ütközött, de ennek daczára is útját a kitűzött cél felé folytatta s anyja lakásának konyhájához érve, itt ismét szolgálinak ellenállására talált; azokat parancsszóval, káromkodással s a revolvernek egyik szolgál mellére szegezésével megfélemlítette s felhasználván azt a pillanatot, midőn szolgálai a revolver előtt ijedten meghátráltak, a kony-

hának üvegajtáját betörte; az ekként támadt nyíláson kezével behatolt s a belülről bezárva volt ajtót ekkép felnyitván, a konyhába anyja elé lépett, őt egyik kezével torkonragadta, a falhoz szorította, másik kezével pedig a revolvert anyja fejének irányozván, reá a halálos lövéseket intézte. Mindezek összefüggésben vádlottnak előéletére vonatkozó adatokkal — különösen mindazon jelenségek teljes hiányával, a melyek a részegség butító szenvedélyében elmerültek testi és lelki elfogultságát jelzik s ezen elnyomorodott, teljesen süllyedt egyének állapotát könnyen felismerhetővé teszik, a kir. Curiát azon meggyőződésre bírták, hogy vádlott azon pillanattól kezdve, midőn az udvarról saját lakása felé a revolvernek kézhezvétele végett elindult, mindaddig, míg az 50—60 lépésnyi hosszú udvaron átvonuló útjának befejezésével, s az eléje gördülő akadályok leküzdésével a véres cselekményt végrehajtotta, egy pillanatra sem tévesztette szem elől azt a czélt, a melynek megvalósítását bőszen szenvedélyében bár, de teljes tudatossággal elhatározta. Az elhatározás és véghezvitel közötti cselekmények lánczolatának eme következetessége a vádlott cselekedeteinek célzatosságára, lelkének öntudatosságára vall, mely kizárja azt a feltevést, hogy a vádbeli

cselekmény az akarat szabad elhatározási képességének teljes hiányában követtetett volna el. De az országos közegészségi tanács nem is kizárólag közvetlen a cselekmény elkövetése előtti jelenségekből, hanem a megfigyelő orvosok véleményével megegyezően jobbra a cselekmény utáni eseményekből s vádlottnak eme későbbi időben tanúsított magaviseletéből merítette adatait. Ámde ezen későbbi jelenségek sem olyanok, hogy azokból vádlottnak beszámításon kívüli lélekállapotára kellene vagy lehetne következtetni. Ezen jelenségek ugyanis vádlottnak azon időbeli magatartását tárgyazzák, midőn ez a legrémesebb büntettet elkövette, midőn édes anyja életét saját kezével kioltotta. Hogy pedig ily cselekmény után a rémes tett bevégzésének szörnyű percze után az anyját megölő fiúnak lelkiállapota nyugodt nem lehet, hogy a véres cselekmény nyomában felébredő lelkiismeret áthatja és megrázza a szörnyű tett tudatára jutott fiú lelkületét, ez oly természetes következménye az elkövetett iszonyú büntettnak, hogy e jelenségek magukban véve az elmezavarodottságnak tüneteit annál kevésbbé állapíthatják meg, minthogy hasonló tünetek a bosszúból származó legtöbb életkioltási esetnél előfordulnak. E jelenségek tehát a közegészségi tanács véleményében

kifejezett következtetésekre elegendő alapot épséggel nem nyújtván, a királyi ítélő tábla végzése, melylyel vádlott szándékos emberölés büntette miatt vád alá helyezte-
tett, helybenhagyandó volt. Azon tételt illetőleg, mely a megfigyelő orvosok jelentésében foglalt kijelentés alapján, a kir. ítélő tábla határozatában is kifejezésre jutott, s mely abban öszzpontosul, hogy vádlottra vonatkozólag a beszámíthatóság csekélyebb foka forog fenn, a minek jogi értelme az, hogy a büntett elkövetése vádlott akaratába nem egészen számítható be: a kir. Curia összefüggésben a B. T. K.-vel akként igazítja ki, hogy a büntettnek vádlott felette nagy izgatottsága és szenvedély háborgása közötti elkövetése bizonyítva lévén, tekintettel az erkölcsi ellentálló erejének gyengített minőségére: vádlott csekélyebb beszámítás alá esik. (1890. november 13. 48540/B. sz. a. M. I. 321.)

A pestvidéki kir. törvényszék: H. J. *Elítélés szándékos emberölés miatt a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy a vádlott alkoholismusból származott furor maniacalis behatása alatt követte el tettet.*
bűnösnek kimondatik a B. T. K. 279. §-ában meghatározott 280. §. szerint minősülő és 281. §. harmadik kikezdés szerint büntetendő: felmenő ági törvényes rokonon elkövetett szándékos emberölés büntettében; és ezért az idézett 281. s 289. szakaszok alapján, mindazáltal a 92. §. alkalmazásával, a mai

naptól számított három évi és hat hónapi fegyházbüntetésre, ennek kitöltésével kezdőleg pedig hat évi hivatalvesztésre ítéltetik;

I n d o k o k: A vizsgálat és végtárgyalás adataiból kitűnik, hogy H. J. négy gymnasiumi osztály bevégezése után atyjának mesterségét, a tímárságot tanulta ki; midőn pedig atyja felhagyott mesterségével s földbirtokot vásárolt Váczon 1873-ban, ő vette át a gazdaság vezetését, mely birtokból egy részt ugyan az ő mint egyetlen gyermek nevére telek-könyveztettek tulajdonjogilag, miként a városnál érték-képviselőként is szerepelhessen, de a jövedelem pénzkezelését a szülők magoknak tartották fenn.

H. J. 1876-ik évben anyjának ellenzése daczára szerelemből nőül vette mostani nejét H. Marit, szegénysorsú csizmadiának leányát. Kezdetben úgy hét évig, öreg H.-ék a fiatalokkal közös háztartást tartottak, mely idő alatt az anyának H. M.-nének ellenszenve menye irányában csak fokozódott, a háznál perpatvar nem szünetelt; végre is H. J.-ék a közös háztartásból is kiváltak; de szülői kívánságára H. J. a nagy udvarházban maradt lakáson, hol a gazdasági felszerelések voltak; miként a gazdaságot tovább vezethesse, szülei már előrehaladott életkorúak lévén és különösen H. M.-né egészen szeszes italok fogyaszt-

tásának adván magát. De az elválás után is az összes jövedelem pénzkezelését H. M.-né magának tartotta fenn; és mindig talált ürügyet perpatvar szítására s vizáلكodás táplálására; úgy, hogy a folytonos lelki háborúság miatt H. J. is itálnak adta magát, mely ittás állapotban öngyilkossággal is foglalkozott.

H.-ék az 1889-ik évi gabnatermés csépléséhez akkor fogtak, midőn esős időjárás jött közbe, egy búzakazal ki is csirkázott a kénytelen szünet alatt. A létesült kár miatt H. M.-né fiát okozta és kivált ez idő óta a háznál a napontai veszekedést még hevesebben folytatta; melynek hatását H. J.-en komorrá váltában észlelték, miután anyja részéről nejével együtt a cselédség előtt is lealacsonyítás s lealázás tárgyai voltak.

1889. október hó 4-én reggel H. J. üres kávéivás után gazdasági dolgai után látott. Tíz óra tájt hazatérven, átöltözött s ügyvédükhöz ment, majd a városi közgyűlésen vett részt. Délben hazatérven, a kapunál atyja azzal fogadta, hogy a gabonából eladtak; az eladási árt H. J. nagyon csekéllette; e miatt szemrehányást tett atyjának, kit lakásába is követven, anyjával is heves összeszólalkozásba elegyedett s láthatólag felindultan érkezett haza saját lakásába, nejének panaszkodván szüleinek a gabonaeladás-

sal tanusított eljárása miatt; ebédhez le sem ült, hanem vagy a szobában fel s alá járkált, vagy az udvarra ki-kiment s ott anyjával hangosan pörölt, ez időközben azonban az ebédhez készített két liternyi palaczkot tele borral egymaga elfogyasztotta. Délután három óra után H. J. felöltözött s vaskereskedésbe ment lakatvásárlásra; eszébe jutván, hogy délelőtt jelentették neki a pajtalakat elromlását. A megvett lakatot hazavitte s egyik cselédjével pajtára tevés végett el is küldte. Ezután H. J. maga ment pinczébe, a két literes palaczkot borral megtöltve, saját lakásába fordult; közben az udvaron volt anyjával ismét szóval czivakodott; a boros palaczkot konyhában szekrényre helyezte, a palaczkból pohár nélkül ivogatott és folytatta fel-alá járkálását konyhából szobába, konyhából ki udvarra s vissza, az udvaron anyjával folyton pörlekedvén; H. M.-né is a fiatalok lakásával szemközti nyári konyha előtt tartott mosáshoz saját lakásukból járt-kelt. Négy óra tájt H. J.-né egyszerre férjének az udvarról felordítását hallotta, rögtön utána H. J. a konyhából az ebédlő szobán át berohant szomszéd hálósobába, hol a szekrényből töltött revolvert véve kezébe, vissza kirohant, a szobában a bőrtokot — melyből a revolvert kivette — elejtette; neje erről vette

észre a veszélyes helyzetet, szintén kirohant s konyhaajtájukból kiáltozott az udvaron munkálkodó béreseknél, miként férjét fogják meg, — ki anyja felé tartott, — anyját pedig vigyék be, ki kiabálva saját konyhájuk felé dőlöngött.

H. J.-t útirányában a félszer alatt atyja feltartóztatja, de ő elrántja magát, miközben mindketten földre esnek; aztán felugrik s tovább rohan; az elébe álló B. J. béresre rászegzi a forgópisztolyt s elkergeti; a kút-vályúban is megbotolva, ismét elesik, megint talpra áll s rohanva oda ér szülei konyhája ajtajáig. Ez alatt a H. J.-né vészkiáltására M. J. s B. J. béresek is odaszaladtak, M. átnyalábolva H. M.-nét, konyhájába betuszkolta s a konyhaajtót becsapta. Az e közben oda ért H. J.-nek revolvert tartó balkezét B. megfogja azzal: ne tessék ezt tenni, nagy baj lesz; ám vádlott ellöki azzal: «eredj apád istenit, téged is meglőlek»; majd az elébe álló M.-nak szegezi a revolvert s félretaszítja; aztán a konyhaajtókilincs nyomására nem nyilván ki, vállával neki dőlt s így betaszítja, behatol, anyját mellén fogva falhoz szorítja, balkezeiben tartott revolverrel (miután minden dolgot balkézével végez) egymásután háromszor anyja fejére lő, ki összerogyott.

Erre vádlott kiszaladt ily mocskolódást

hangoztatva: «b-tok meg, már vége van, agyon van löve»; saját lakása előtt önmagára lőtt s leesett; a revolvert elvették tőle, a miért szitkozódott s udvaron fel-alá futkosott kiabálva, az összegyűlt népet kikergette; majd a rendőrkapitány lecsillapította s fogházba szállították.

H. M.-né tetemének bonczolásáról felvett jegyzőkönyv (np. 10.) a balhomlok közepe táján fél krajczár terjedelmű — sima szélű — köröskörül feketére pörkölt — befelé törő sebet, a jobb halántéktájon cseresznyemag terjedelmű — nyolcz mm. átmérőjű — feketére pörkölt szélű — befelé törő sebet, végre a jobb alsó állkapocs közepe táján szintén cseresznyemag terjedelmű — nyolcz mm.-nyi átmérőjű — sima széleivel befelé térő nyílást állapít meg. A jobb halántékcsont krajczárnyi nagyságban roncsolt A jobb halánték agylebenye nagy részben roncsolt — pépes állományú. A bárzsingnak mintegy közepe táján egy cseresznyemag nagyságú perforatiót, a jobb oldali carotis communist átfúrtan észlelték. Az ikcsont testébe ékelve és a bal clavicula fölött egy-egy kilencz mm. nagyságú revolverlöveget találtak. Az orvosi vélemények szerint: a megállapított sebzéseket közvetlen közelből intézett három lövés okozta. A jobb halántékot s jobb alsó állkapcsot ért sérülé-

sek mindegyike feltétlenül halálos; a jobb halánték sérülése: agyroncsolást idézett elő, melynek folytán a halálnak a sérülés pillanatában bekövetkeznie kellett; a jobb alsó állkapocs sérülése folytán pedig belső elvérzés állott be.

H. J.-nél az orvosi lelet (np. 11. a.) jobb fülkagylóján fél krajczár nagyságú — pörkkel borított excoriációt — tompa erőművi behatással okozottnak állapít meg; a fülkagyló hátsó falán apróbb-nagyobb vérömlényeket, a jobb vastag ujj második porcza fölött karczolási sebet, a vastag ujj s mutatóujj közt borsó nagyságú excoriációt: tompa erőművi behatásoknak szüleményeként állapít meg. E sérülések gyógyulása hét napot igényelt

Vádlott a vizsgálóbíró által másnapon október 5-én kihallgattatásakor vallotta: hogy október 4-én délelőtt gazdasági dolgai után látott; délre hazaérkezvén, atyja azzal fogadta, miként métermázsánként a rozsot hat forint 50 krért, a búzát hat frt 75 krért eladták; ő ezen árt rendkívül csekélynek tartotta, méregbe jött s szemrehányásokat tett szüleinek, mire anyja őt szidta — nejét pedig szokásosan gyalázta. E sértegetés folytán rendkívüli izgatottságban saját lakására tért; ebédelni nem tudott, csak bort ivott, közbe-közbe az ud-

varra is kiment, hol anyja sértegetéseit ellene s pizkolódásait neje ellen folytatta; úgy, hogy izgatottsága dühre fokozódott, magyarázhatlan érzés fogta el; szobájába rohant, fiókos szekrényben elhelyezett hat lövetű töltött revolverét kivette, vissza kirohant az udvarra, anyja felé tartott, kit — a konyhában ajtótól két lépésnyire állott — megtámadott és a revolvert reá sütötte; midőn anyját a lövése folytán földre esni látta, borzadt el tette fölött s önmagát akarta agyonlőni, de ezen elhatározásában megakadályozták, mert a revolvert kezéből erővel kicsavarták, úgy hogy e közben jobb keze meg is sérült; ezután fogva tartották; míg a rendőrség megérkezett és saját fogatán elszállították.

Vádlott a végtárgyalás folyamán az október 4-én délelőtt történeteket úgy adta elő, mint a vizsgálat során; ismételve, hogy a gabona elpocsékolása miatt szüleivel heves szóváltása volt és hogy szemrehányásaira és rosszalására anyja szitkozódással s nejének gyalázásával válaszolt, úgy hogy izgatottságában enni nem tudott ebédkor, hanem elkeseredésében s dühében bort ivott csak, melynek fogyasztása közben ki-kijárt az udvarra, hol anyjával találkozván, ez nem hagyott fel sértegetéseivel. Eszébe is jutott, hogy délbén hazatértekor jelentette egyik cselédje a

pajtán levő lakatnak elromlását; tehát boltba ment, a lakatot megvette és ismét hazatért; ekkor is megújította anyja sértegetéseit; ő ismét boriváshoz fogott, de hogy ezután mi történt vele: arra nem emlékezik, az ő elméje elborult; nem tudja, hogy mit vallott a vizsgálóbíró előtt, másnap sem volt még tisztában magával, elismerő vallomása úgy véthetett jegyzőkönyvbe, hogy ő hallomás után mondotta el. A forgópisztoly övé, biztonságból mindig töltötten tartotta fiókos szekrényében, rendesen tisztította is — miként használható állapotban legyen, de ő vele sohasem lőtt, kezelését azonban érti; hogy miképen került kezébe és miképen lőtte agyon anyját: arra nem emlékezéssel védekezik, mert öntudatlan állapotban volt. Azonban anyjának agyonlövését nem tagadhatja, miután hallomásból tudja tetten éretését.

Az országos közegészségi tanácsnak (Np. 76. és 88. alatt) véleménye szerint: vádlott hosszasan iszákoskodván, hajlamossá vált agybajokban való megbetegedésre; vádlottnak házassága miatt anyja előidézte folytonos perpatvar vádlottat előkészítették a tett elkövetésére; a tett napján a gabona olcsó eladása látszik a lelki ingerület első indító oka lenni, az ingerültséget az azon napon át tartott anyjával való perpatvarkodás nagyon

nevelte; az étlen állapotban való nagy boradagnak megivása pedig a nagyfokú agyizgalom s ebből folyólag a furor maniacalis előkészítésére szolgált, mely a tett elkövetése ideje körül érte az elmét. A furor maniacalis fenforgását jelzik a tanúvallomásokkal igazolt tünetek: a megelőző kedélylehangoltság, ittasság, hirtelen kitörés, a roppant erőszakosság anyjára rohanásában s az akadályok elhárításában, a tett elkövetése után is dühössége, emlékezetének hiányossága, mely hézagos a furor beálltától kezdve egész éjjeli felocsudásáig. Ezek alapján kényszerű a következtetés: hogy vádlottnak öntudata cselekménye idején elhomályosodott volt, vagyis öntudatlansági állapotban volt, hogy öntudat-elhomályosodása kóros jelleggel bírt, hogy ezen öntudat-elhomályosodást furor maniacalis feltételezte és hogy az absolut amnesiának hiánya: de hézagos, részben mély öntudatlanságot, részben feltisztulást mutató öntudat: a furor maniacalis feltételének ellent nem mond.

A törvényszéki orvosoknak vádlottat vizsgálati fogságában hetven napon át megfigyelése és a vizsgálati iratok tanulmányozása után adott véleménye (Np. 83. alatt) szerint: H. J.-nél az idült borszeszes élvezés szervezeti tünetei észlelhetők és úgy a szeszes

italok behatása folytán, mint kedélyingerültsége alapján, a cselekmény elkövetésének idejében oly izgatott s felindult állapotban volt: miként ez által akarátának szabad elhatározási képessége jelentékenyen korlátozva lett, mely a beszámítást csak enyhíti, de nem kizárja. Ugyanezen törvényszéki orvosok az egész végtárgyalás folyamán jelen voltak, egyes tanúkhöz kérdéseket intéztek; a bizonyító eljárás befejeztével pedig kijelentették, hogy adott szakértői véleményüket nem csak fentartják, de a végtárgyaláson hallottak alapján azt még inkább megerősítik.

Kétségtelen tény lévén, hogy vádlott oltotta ki édes anyjának életét; kérdés tárgya csak az marad, vajjon vádlottnak cselekménye büntetőjogi beszámítás alá vonható-e a B. T. K. 76. §-a mellett az alapon: hogy vádlott a cselekményt akár teljes részegség miatti — akár ezzel kapcsolatban is, vagy külön is egyéb belső pszichikai kóros tünetek miatti — öntudatlan állapotban követte el?

Vádlott maga sem állítja, hogy a kérdéses alkalommal bortól teljesen részeg állapotban volt volna; vallván, hogy déltől délután 3—4 óráig két palaczk három liter bort ivott meg. Habár neje állítja, hogy férje, a vádlott, két palaczk négy liternyi bort fogyasztott el azon időtartam alatt s nagyon ittas volt és M. J.

béresgazda is azt tanúsította, hogy vádlott nagyon boros volt; V. J. fogházőr is a zárkában vádlottat részegnek látta, továbbá V. P., A., K., K. K. tanúsításuk szerint, vádlottnak szájából borszag ömlött ki, másrészt B. J. s B. J. béresek, E. L. rendőrkapitány, S. J., K. J. s C. A. rendőrök, P. L. s S. huszár-örmesterek tanúsítása szerint, vádlott csak ittas-boros volt, de nem részeg, vádlottnak barátja, U. E. szerint, vádlott részeg nem volt; sógorasszonya, H. E. szerint csak kissé ittas volt, végre a házi orvos, K. G. szerint ittasnak látszott, de részeg nem volt. Ezekhez figyelemmel még vádlott ténykedésének egyes mozzanataira — a forgópisztoly kézrekerítésétől kezdve a büntett elkövetéséig, bizonyítottanak tekintendő: miként habár vádlott a fogyasztott bornak hatása folytán a vér s idegrendszer izgatottsága által hevült állapotban volt is, de nem a részegségnek azon fokában szenvedett, hogy érzékei cserben hagyták volna, hogy külvilághoz való viszonyának tudata elenyészett volna; szóval, hogy akarata szabadságát lenyűgöző kényszer nyomása alatti öntudatlan állapotban volt volna.

Az egyéb pszichikai tüneteket illetőleg az orvosi vélemények nyilatkoznak.

Az ellentétes orvosi vélemények közül

azonban bírói határozat hozatalánál tájékozásul az veendő figyelembe: mely a megállapított s a bíróságnak is egész terjedelmében rendelkezésre álló ténykörülmenyekkel s mozzanatokkal ellentétben nem áll.

Az országos közegészségi tanács vádlottnak nemcsak a cselekmény elkövetését távolabbról és közvetlen megelőző, hanem ezt nyomba követő időben is tanúsított magaviseletéből vonta le következtetéssel azon véleményét, melyben a furor maniacalis felforgását feltételezi vádlottnál a cselekmény elkövetése idején.

Azonban a furor maniacalis megállapítása követeli: az akarat szabad elhatározási képességének megszűntét, a felismerési — a különböztetési s bíráló — az emlékező tehetségeknek, illetve képességeknek teljes hiányát.

Ámde a vádcselekményt közelebb s közvetlen előző időről, úgy a tettnek folyamán s azonnal utólag a vádlott tanúsította magatartására s ténykedésére nézve bizonyított ténykörülmenyeket képez az: hogy habár anyjának úgy vádlottal szemben, mint neje irányában folytonos korholással s gyalázással tanúsított viselete miatt vádlott szeszitalok élvezésének adta is magát, de ez testszervezetére nem volt oly behatással, mely szel-

lemi s erkölcsi erőinek belterjesebben nyilvánvalósult elsatnyulását idézte volna elő; miután nagyobb gazdaságot megfelelőleg vezetett, korlátolt jövedelemből takarékosan élt, egyes testületeknek tagja, sőt előjárója volt, épen október 4-én délelőtt is ügyvédükkel tanácskozott, városi közgyűlésen is részt vett. Ugyanaz nap délben indulatának felgerjedésére (saját vallomása szerint) az szolgált okul, hogy szülei a gabonát az ő tudta nélkül s véleménye szerint potom áron eladták; e miatt támadt indulatában, midőn szüleivel szemben szemrehányásokkal élt — félretéve a köteles szülői tiszteletet — ezzel már előidézte anyja részére a czivakodást. Ezt követőleg, habár már több bort fogyasztott vala is (saját vallomása szerint), eszébe jut a pajta lakatjának elromlása, felöltözik s vásárlására boltba megy, a lakatot meg is veszi (A. K. s K. K. tanúsítják) és rendeltetési helyére juttatja hazaérkezése után. Majd maga megy a pinczébe, megtölti a boros palaczkot, visszatérve konyhában szekrényre helyezi és belőle hajtogat (így tanúsítja H. I.-né) és közbe-közbe szobába s udvarra is ki-kijár, hol anyjával találkoznia kell, noha anyjának természetét ismervén, fiú létére inkább kerülnie kellett volna az érintkezést és ennek következményszerű eredményét — a czivakodást.

A perpatvar egyszerre felindultságát végsőig feszítvén, az udvarról konyhán s étkező szobán keresztül hálószobába rohan, fiókos szekrényből — hol különösebb őrizet alatti dolgokat tart vala — a mindig töltött s börtokba helyezett forgópisztolyt kiveszi, ezzel kézben említett úton vissza kifut az udvarra, miközben a fegyvert tokjából kivennie kellett, mert a börtoknak földre esése miatt vált figyelmezzé H. J.-né s hallatta mindjárt férje után a cselédséghez vészkiáltását; rohantában egyenesen anyja felé tart, útjában az őt visszatartani kísértő atyjával dulakodik, el is esik, de felugorva, tovább fut célja felé; az elébe álló B. J.-t részegzett fegyverével útjából elkergeti, majd kútvályúban megbotolva, ismét elesik (így tanúsítják H. M., H. J.-né, B. J.), megint önerejéből talpra áll s tovább szalad mindig anyja felé; a konyhaajtó előtt az őt megfogó és kérlelő B. J.-t ellöki magától s rátartott fegyverrel szidja: «eredj, téged is meglőlek», ugyanígy tesz az elébe állt M. J.-al is, ki már ez alatt anyját a konyhába betuszkolta. Ezután, mivel a konyhaajtó kilincsnyomására nem nyílt, vállával nekidőlve, betaszította — így tanúskodnak M. J. s B. J. B. J. azt is vallotta, hogy vádlott a forgópisztolyt jobb kezébe véve, ökölbe szorított balkezevel a konyhaablak egy fiók-

ját bezúzta, benyúlt s így nyitotta ki az ajtót, de B. J. is állította, hogy hallott csörömpölést a konyhaajtó erőszakos felnyitásakor. Vádlott ekként behatolva a konyhába, M. J. tanúsítása szerint, anyját jobb kézzel falhoz szorítja s balkezes létere balkezeiben tartott forgópisztolyból anyjára lő háromszor, mert a bonczolásnál felvett jegyzőkönyv lövéssel okozott három sérülést állapít meg, ennyi lövést hallott B. J.-né és C. M. is, mígnem áldozata összerogyott. Figyelmen kívül nem hagyható az sem, hogy a forgópisztolyból lövés végett, börtokjából kivételétől kezdve a lövésekig tartó időszak alatt, a kiszemelt áldozat felé rohanás közben, a tisztító vesszőt a biztonsági helyzetből vádlottnak kihúznia is kellett. Midőn a rémtett elkövetése után vádlott a konyhából kirohan (mint B. és B. tanúsítják), így gyalázza anyját: «b-tok meg, már vége van, megdöglött». Ezután vádlott saját lakása felé rohan és önmagára löve, elesik (így tanúskodnak B. B., B. J.-né, H. J.-né s M. J.), utóbb nevezett állítja, hogy vádlott a lövés előtt így kiáltott: «övét megadtam, most magamnak adok», a fegyvert H. J.-né, M., B., B. kicsavarják kezéből, e miatt vádlott szitkozódik (mint ezt M., B., C. A., S. J., L. F., V. P. tanúsítják, utóbbi azzal, hogy a vádlott így is kiáltoz vala:

«hadd ölök meg még valakit») és e közben magából kikelten dühödten szaladgál az udvaron (így tanúskodnak még S. J., K. I., P. L., S. F., K. I., U. J., S. I., H. E., H. F., V. P.), szülei konyhájába is benéz, vajjon meghalt-e anyja? (tanúsítja ezt S. F.), az összegyűlt népet kizavarja kapun s R. A.-nak szemrehányására így felel: «ennek megtörténni kellett», S. J.-t is kiutasítja az udvarból, H. E. sógornőjére rárivall: «takarodjál innen», a nagykapunál állást foglaló rendőrt korholja: «tudja maga dolgát, a sok népet hajtsa ki az udvarból» és U. E. szemrehányásaira azt válaszolja: «semmi közöd hozzá, megkapta, a mit keresett, te is takarodj ki, semmi dolgod itt», a házi orvosnak, K. G.-nek is azt mondja: «így kellett történni, így is lett», C. A. rendőr tanúsítása szerint így is nyilatkozott: «már most mindegy, mi történik, ha megtörtént a baj», S. J. rendőrt a kocsi előüléséről a bakra ülteti, hogy ne ily közvetlen rendőri fedezet alatt szállítsák be.

Mindezen most részletezett ténykörülmények kényszerűleg azon ok- és észszerű következtetésre vezetnek, hogy vádlottnak ezen ténykedései nem a lélek reflexmozgásai voltak, hanem akarata nyilvánult szabad választásban s kivitelben, mert a tudatosan kitűzött céljának miképen valószínűsítésére szol-

gáló eszközöket s módokat felismerte, az eléje csoportosult akadályokat — nem tévesztve szeme előtt kitűzött céljának fogatosíthatását — legyőzte és szándékát megkülönböztetőleg nem más, mint kiszemelt áldozata ellen hajtotta végre.

A nem teljes öntudatlanságra mutat emlékező tehetségének — a pszichiatria ezen fontos kórisméjének — nem tökéletes megszűnte a rémtett után sem, a bűncselekménynek elkövetéséről való tudata egyes nyilatkozataiban — mint ezt fennebb már nevezett tanúk állítják — nyilvánulván. Ezekhez még csatlakoznak azon jelenségek, hogy az őt lefogó huszárokra, K. I.-re s Sch. F.-re rávivall «ereszszék el, hisz ismerik az ő kilétét», hogy E. rendőrkapitány által kihallgatásakor bűnössége tudatában «szerencsétlen fiát» emlegeti, hogy Sz. J. rendőr szerint elismerte, miként anyjára kétszer lőtt és a fölött is jajgatott, hogy elvesztette polgári jogait, a járásbirósági fogház kapuját meglátva pedig felkiáltott: hát ide hoznak; hogy dr. H. M. szerint vádlott a fogházban átvételkor jajgatott «jaj, mit tettem, hunczfut-gazember az is, ki ide hozott», hogy B. I. fogházórnek azt mondta: «magok nem tudják, mit tettem, csak a kutya cselédek ne vették volna el kezemből a revolvert». Végre emlékezésének

nem teljes hiányára vall azon körülmény is, hogy másnap, október 5-én délelőtt a vizsgáló bíró előtt kihallgatásakor, midőn másoktól a büntett elkövetésének módozatait még nem hallhatta, úgy a bűncselekmény előzményeit, mint magát a bűncselekménynek végrehajtását elmondotta.

Ezen, a teljes öntudatlanságra épen nem valló bizonyított ténykörülményeknek világító erejét nem homályosíthatják el azon mozzanatok, hogy a rémtett elkövetése után vádlott mint egy őrült futkosott fel-alá (mint magokat így kifejezik: M. J., S. J., K. I., P. L., Sch. F., K. I., U. J., S. I., H. E., H. F., V. P.), hogy rendőri kihallgatás közben elaludt volna, ezt különben egyedül S. J. rendőr állította, hogy a fogházban ismét dühöngött (így tanúskodnak V. J. s B. I. fogházörök). Mert ezen, a büntett elkövetése után jelentkezett mozzanatok: a felzavarodott léleknek rendes medrébe térésére való önkéntelen törekvései, a természetyszerűleg felébredt lelkiismeret nyilvánulásának erőlködései mindaddig, míg a normális lelkiállapot helyreáll vala.

Az előadottak szerint tehát, vádlottnak ténykedése, a büntető jogász előtt nem szokatlan ama jelenséget adja az ittassági rakoncátlankodásnak, és az ittasság fokozta, az

ingerlés pedig felidézte szenvedélyes indulat-rohamban való megfontolatlan cselekvésnek, melyben nyilvánul ideg- s kedélykóros túl-érzékenység, túlfeszült mozgékony-ság, az akaraterő s az önuralkodás gyöngülése és e miatt külső s belső okok hatása folytán feltámadt s elterjedt szenvedélynek meg nem fékezhetése, az emlékezésnek nem mindig egyformán világítása, végre a különböztetési képességnek homályosodása is, mely jelenségek azonban kizárják a feltétlen kényszer-cselekvésnek — a maniának — fenforgását, ennek bizonyítékai lévén a teljes öntudatlanság, tökéletes eszméletlenség, ismervével az egész emlékezet hiányának.

Ugyanazért a kir. törvényszék elfogadta a törvényszéki orvosoknak, a vádlott huza-mosb megfigyeléséből s ebből merített ész-leléseiknek a vizsgálat és végtárgyalás folya-mán kiderített tényekkel történt egybeveté-sére alapított azon véleményét, mely kimondja, hogy vádlott úgy a szeszes italok behatása folytán, mint kedélyi ingerültsége alapján a cselekmény elkövetésének idején oly izga-tott s felindult állapotban volt, miként ez által akaratának szabad elhatározási képessége jelentékenyen korlátozva lett, mely azonban a beszámítást nem zárja ki.

Minthogy pedig vádlott mindannyiszor

édes anyjának fejére s közvetlen közélről éles tölténynyel ellátott forgópisztolyból intézett három lövést, ezzel pedig előreláthatólag az élet kioltását eredményezte és tényleg a halál nyomban be is következett, mindezeknél fogva a B. T. K. 279., 280. §-ai alapján, felmenő ági törvényes rokonán elkövetett szándékos emberölés büntetében volt bűnösnek kimondandó, a 281. §. 3. p. alkalmazásánál pedig bizonyítottnak volt veendő, hogy vádlottban a szeszkes italok hatása folytán már izgatott kedélyállapotánál fogva anyja részéről a nyilvános sértegetés fokozottabban erős felindultságot idézett elő. Ezenkívül a kir. törvényszék a B. T. K. 92. §. alkalmazását is indokoltnak tekinti, súlyosító körülmény hiányában az enyhítőeknek nagy számánál fogva, milyenek: büntetlen előélet, erősen ittas állapot, öngyilkossági kísérlet s sérülése; hogy nejét anyja nem szenvedhetvén, ezen érzelme kitörésében mindennemű sértegetésekkel szünetet s akadályt nem ismert, mely évtizeden túl soha nem lohadt gyűlölködés a vádlott családi élete boldogságának zománczát letördelte s kedélyállapota üdeségét elsorvasztotta, végre különösen, hogy az elfogadott szakértői vélemény szerint is, vádlott a büntettelkövetésekor akaratszabadsága jelentékeny korlátoeltságában cselekvőnek tekintendő.

A budapesti királyi ítélő tábla: Tekintettel arra, hogy az elsőbíróság ítéletében enyhítőkül felhozott azon körülmények, hogy vádlott a tett elkövetésekor ittas állapotban volt, öngyilkosságot kísérelt meg és hogy nejét anyja nem szenvedhetvén, tizenhárom éven át szidalmakkal és meggyalázó kifejezésekkel illette, sőt tetteleg is bántalmazta, a B. T. K. 281. §. 3. p. alkalmazása által, a minősítés megállapításánál más méltánylást nyertek és így a büntetés megállapításánál, mint enyhítő körülmények figyelembe nem vehetőek, tekintettel továbbá arra, hogy a büntetlen előélet mint egyedüli enyhítő körülmény a B. T. K. 92. §-ának alkalmazására indokul nem szolgálhat;

tekintettel végül arra, hogy H. J. vádlottnak, az eljárás adataival megállapított ténykedésében, az erős fölindulásnak oly magas foka ismerhető fel, a mely által vádlott akaratának szabad elhatározási képessége jelentékenyen korlátozva lett, a kir. ítélő tábla az elsőbíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a B. T. K. 91. §-ának alkalmazásával a H. J. vádlott irányában megállapított szabadságvesztés büntetést, a mai naptól számítandó öt évi fegyházra felemeli, ebből azonban a B. T. K. 94. §. alapján, az eddig kiállott vizsgálati fogság által, tíz hónapot kitöltöttnek vesz.

Az elsőbirósági ítélet egyéb felebbezett részét, a kir. ítélő tábla az abban felhozott indokok alapján helybenhagyja.

A magyar királyi Curia: Tekintettel az elsőbiróság által felhozott enyhítő körülményekre és különösen arra, hogy az orvosszakértők véleménye szerint vádlott cselekményének elkövetésekor elhatározási képességében jelentékenyen korlátozva volt, a másodbiróság ítélete a büntetés tartamára vonatkozólag megváltoztatik és e tekintetben az elsőfokú bíróság ítélete, egyebekben pedig a kir. táblai ítélet, az elsőbiróság ítéletéből elfogadott indokoknál fogva azzal a meghatározással hagyatik helyben, hogy vádlott szabadságvesztés büntetésének tartama a mai naptól számítandó, s hogy abból eddig eltöltött vizsgálati fogsága által egy év és egy hó kitöltötnék vétetik. (1891. július 29. 6018/91. b. sz. a.)

A szolnoki kir. törvényszék: M. I. a *Idült borszeszmérgezés és szerelmi bűnű által okozott lelki zavar daczára beszámítása a gyujtogatásnak a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszeki orvos véleményével szemben. — A mondott lelki álla-*
B. T. K. 422. (1. pont) és 65. §-aiba ütköző gyujtogatás büntettének kísérletében bűnös s ennek folytán a most felhozott 422., továbbá a 66. és 426. §-ok értelmében, jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számítva s a vizsgálati fogság betudása nélkül két évi börtönre, egyszersmind három évi hivatalvesztésre s politikai jogai gyakorlatának hason-

*pot rendkívüli eny-
hítő körülményül
mérlegeltetett.*

tartamú felfüggesztésére ítéltetik. Indokok: Azzal vádoltatik M. I., hogy B. N. F. karczagi lakos házáat 1884. évi február hó 6-ik napján, esteli 7—8 óra tájban felgyújtani szándékozván, a ház fedelére két különböző helyen tüzes csóvát vetett, s a nádfedél az egyik helyen nemsokára ki is gyuladt, azonban számbavehető károsodás nélkül (a tető egy kéve náddal helyettesíthető volt) tüstént eloltatott. Vádlott ezen vádbeli cselekményt tagadja, beismervén azt, hogy a már említett napon estefelé panaszos házánál megfordult, hogy az ott gazdasszonyi minőségben lakott Zs. Margitot, kivel előbb 1. naplósám alatt található levél tanúságához képest is viszonya volt, a hozzá költözésre reávegye, s elismerve azt is, hogy a ház tájékára később ismét visszatért, állítólag Zs. M.-tal újólág beszélni óhajtván. Azonban tagadásával szemben F. I., R. I., R. G. és Cs. F. közvetlen tanúk hit alatt vallják, miszerint vádlott szemük láttára nyújtotta fel az égő zsarát-nokot a ház külső végén a tetőhöz, miért is általuk, szem elől nem tévesztve, üldöz-tetvén, elfogatott. Ezen vallomások megerősítést nyernek V. I. s ifj. T. I. előadása által, kik közül amaz futni látta, emez pedig fel-tartóztatta vádlottat. A már felhozott tanú-zások nyomatékosságát növelik azon nyilat-

kozatok is, melyeket Zs. M., H. A. és V. A.-né, a bűnjelül szolgáló seprőnyél, kötéldarab és gyufa iránt tettek. Továbbá nem hagyhatók figyelmen kívül vádlottnak Sz. L és Ács S. által igazolt, a szóban forgó bűncselekmény előtt pár órával mondott ama szavai «meg kell még ma halni valakinek», melyek az idézett vallomások fonala szerint csak L. N. L, vagy az ennél lakó Zs. M.-ra vonatkozhatnak, s melyek, ha szószerint nem értetnek is, mindenesetre nagyfokú ellenséges indulatra mutatnak és ezen nyilatkozat a már jelzett 1. naplósám alatti levéllel és a Zs. M.-tól kapott visszautasítással együtt, kielégítő lélektani magyarázatot nyújt a bűntény felderítéséhez. Azon cselekmény, melyen vádlott rajta kaptatott s mely ellene a tanúzások és más-nemű fentebb felhozott adatok egész sokaságával igazoltatik, tekintettel arra, hogy a háztető azon része ki nem gyuladt, s hogy akkor a házban ember nem tartózkodott, az elől megjelelt kísérletet állapítja meg, mivel a ház fedelének másik részén lángra lobbant tűz okozása, T. Zs-nak, vádlott tagadása ellenében egyedül álló, s bár a gyújtó tüzes anyagnak a háztetőre dobása tekintetében határozott, de a tettes személyére nevezve némileg ingadozó vallomásával, törvényszerű bizonyítékot nem nyerhet. s a megkivántató

bizonyíték hiánya a már megállapított s csaknem ugyanazon időbeli gyujtogatási kísérlet által támogatható gyanúokkal s az innen levont következtetéssel, főleg oly súlyos büntettnél, ki nem pótolható. A mi pedig tettesnél a kérdéssé vált s pótvizsgálat tárgyává lett beszámíthatóságot illeti, ehhez az orvosi szakvélemények szerint általánosságban kétség nem fér, mint a törvényszéki orvos, hosszabb gondos megfigyelése után határozottan kijelenti, hogy vádlott elmebetegségben nem szenved s nem is szenvedett, s ennek a legfelsőbb szakértő testület ellene nem mond; elbírálandó tehát az, ha vajjon a szóban forgó büntett megkísérlése idejében nem hiányzott-e vádlottnál a beszámíthatáshoz szükséges öntudat, mert azt a meghallgatott törvényszéki orvos megengedi, sőt állítja. Azonban ez állításnak mellőzésével az országos közegészségi tanács felülvéleményét kellett biróilag elfogadni, mely akként nyilatkozik, hogy M. I. a vádbeli tettek elkövetése idejében szabad elhatározási képességének birtokában volt, miután a bűneset egyes ténybeli részletei, nemkülönbön előzményei, jelesül: vádlottnak tettenéretése alkalmávali megfutamodása, ekkori sebes futása, a bűnös eszköznek, vagyis a seprőnyélnek menekülés közbeni elhajítása, valamint

előzőleg az L. N. F.-nél és Sz. L.-nál való öntudatos megjelenés, úgy a most nevezettekkel, valamint Zs. M.-tal és S. S.-lel folytatott, egészen rendszeres s a dologra tartozó, habár néha indulatos, de akkor is a tárggyal kapcsolatos beszélgetés csupán az elfogadott véleménynyel hozható teljes összhangzásba. Ide járul még az, hogy K. M., Sz. I. és S. S. vádlottnak részegségéről, vagy nagyobb mennyiségű szeszes itálnak elfogyasztásáról nem tanúskodnak. Fehér L., R. I. és R. G. pedig vádlottat épen a bűnkísérlet perczében sem tapasztalták részegnek. A büntetés kiszabásánál tekintetbe veendő volt: vádlott jó előélete, bizonyos fokú ittassága, hogy az előzőleg történtek izgató hatása alatt cselekedett, s hogy a kísérlet által kár nem is okoztatott, mind megannyi enyhítő körülmény.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék fentebb jelzett ítéletét a minősítés és a szabadságvesztés büntetésre nézve megváltoztatja; vádlottat a B. T. K. 422. §. 1. pontjába ütköző gyűjtogatás büntetében nyilvánítja bűnösnek, ezért a B. T. K. 91. §-a alkalmazásával öt évi fegyházra ítéli; ezzel a változtatással, úgy a mellékbüntetés, valamint egyebekben is az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: T. Zs. tanú látta, midőn egy egyén sértett fél háza tetejének belső végébe egy égő csóvát dugott akkor, a midőn vádlott azon ház tetejének külső végéhez egy égő csóvát emelt, vádlott tetten éretett s T. Zs. a fenti vádlottban felismerte azon egyént, ki a ház belső végébe az égő csóvát dugta; a ház belső vége nem sok idő múlva valóban ki is gyuladt, de a tűz nagyobb elterjedés előtt eloltatott. Kétségtelen tehát, hogy nemcsak gyújtogatás kísérlete, de annak büntette is elkövettetett s T. Zs. vallomása, a két cselekmény közti idő, vádlottnak beismert indokolatlan ott tartózkodása, Zs. M.-hoz való viszonya, megelőző fenyegető nyilatkozatai, elfogatásakor hallgatagsága, jogszerű bizonyítékot alkotnak arra nézve, hogy a tettes vádlott volt; ennél fogva a rendelkező rész szerint volt bűnösnek nyilvánítandó s az elsőbíróság által felsorolt enyhítő körülményekre figyelemmel elítélendő.

A kir. Curia: Tekintve, hogy a közegészségügyi tanács nem fogadta ugyan el a törvényszéki orvosnak azt a véleményét, mikép vádlott a tett elkövetésekor a szeszes italok befolyása miatt öntudatában megzavarva, bűnös cselekményének következményeit megítélni képtelen lett volna s ezzel ellenkezőleg vádlott cselekményét beszámítás alá esőnek nyilván-

nítja; mindamellett, miután a felülvélemény is megállapítja azt, hogy vádlott megelőzőleg szeszmergezésben szenvedett s ennek utó-jelensége mutatkozik a törvényszéki orvos által megfigyelt kéz és nyelv reszketegségében s miután B. M., D. F. és Ny. S. tanúk vallomásából kitűnik, hogy a községben vádlott utóbbi iszákossága miatt zavart elméjűnek tartatott, kétségtelennek tűnik fel, hogy a tett elkövetésekor, szerelmének visszautasítása miatt, oly lelki izgatottságban volt vádlott, a mely nagy részben zavarólag hatott elme-állapotára is; tekintve, hogy a részben megzavart lélekállapot nem zárja ugyan ki, de lényegesen enyhíti a beszámítást; tekintve azt is, hogy vádlott elkövetett cselekménye lényeges kárt nem okozott s nagyobb veszélyt nem vont maga után: az alsóbb bírósági ítéletek a büntetésre nézve megváltoztatnak s vádlott a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása mellett jelen ítélet foganatosításától számítandó két és félévi fegyházra ítéltetik, egyebekben a másodbiróság ítélete felhozott s részben elfogadott indokainál fogva helybenhagyatik. (1887. november 22-én 2882. sz. B. J. T. XV. k. 347. l.)

Adebreczeni kir. törvényszék: F. József (48 éves tapasztó cigány) a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettének vádja

*Rezgőrij.
Beszámítás.
Rezgőrijben szenvedő egyén által*

*ittas állapotban el-
követett halált oko-
zott súlyos testi
sértés beszámíltas
a két alsó fok fel-
mentő ítéletével, a
törvényszéki orvos
véleményével és a
tud. egyetem or-
voskari tanártestü-
letének véleményé-
vel szemben.*

alól a B. T. K. 76. §-a értelmében felmen-
tetik s azonnal szabad lábra tétetni rendel-
tetik. Indokok: a vizsgálati iratok közt 2.
n. sz. a. fekvő orvosi bonczjegyzőkönyvre fek-
tetett szakvéleménynyel igazolva van, hogy
V. András, köznyelven Sz. B. 1894. október
hó 12-én bekövetkezett halálát a főre tompa
eszközzel mért egyetlen ütés folytán elő-
állott koponyacsont-repedés, illetve agyvér-
ömleny okozta. A tettességet illetőleg a vizs-
gálat adatával be van igazolva, hogy a
b.-ujvárosi határban levő úgynevezett Görög
tanyán F. József tapasztó cigány, miután
pálinkától megittasodott, a vele hit nélkül
élő V. Julianna nyomorék fiát, V. Andrást,
midőn egyedül maradtak a házban, szóváltás
után egy ácsfejsze fokával egyetlen ütéssel
úgy fejbe vágta, hogy azonnal szörnyet halt.
A vizsgálat adataival, különösen vádlott, V.
Julianna és K. Péter tanúk előadásával annyi
beigazolva látszik lenni, hogy vádlott a bűn-
tett reggelén körülbelül 1½ liter pálinkát
vett Ujvároson, a tett elkövetésekor P. László
tanú vallomása szerint csak igen kevés volt
már meg s ezen körülménynyel indokolva van
vádlott azon védekezése, hogy ő annyira
ittas lett, hogy egyáltalában semmire sem
képes visszaemlékezni s hogy az általa el-
követett bűntettéről csak akkor nyert tudomást,

midőn ittasságából kijózanodott. A megtartott törvényszéki orvosi vizsgálat constalta, hogy vádlott az úgynevezett rezgőriben szenved s így az erre fektetett törvényszéki orvosi vélemény, valamint a budapesti tud. egyetem orvosi karának tanártestülete által kiadott vélemény kimondja, hogy vádlott ezen betegségéből kifolyólag az élvezett szeszes ital által előidézett dühöngés közben ítélő képességének teljes megzavartatásával öntudatlan állapotban követte el V. András megölését. Ily körülmények közt, habár a V. András megölése vádlott ellen be van igazolva, őt a büntett vádja és következményei alól a B. T. K. 76. §-ában foglalt beszámítást kizáró ok alapján fel kellett menteni, stb.

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintve, hogy P. László és K. Péter tanúk azon vallomása, hogy vádlott a tett elkövetése alkalmával teljesen részeg nem volt és hogy kérdéseikre elég észszerű feleleteket adott, még ki nem zárja, hogy vádlott a szeszmérgezés okozta észlelt tünetek közben roncsolt idegzete mellett ennek daczára önkívületi állapotban is lehetett és feleleteinek öntudatos színezete az agy szokott működése közben az idegek pusztá visszaható ismétlési tünete gyanánt eredményeztetett a nélkül, hogy vád-

lott tetteinek, avagy azok horderejének tudatával bírt volna és minthogy végre vádlott úgy akár a törvényszéki orvos felülvéleménye, valamint különösen a tud. egyetem orvoskarának adott véleménye szerint az akarat szabad elhatározásának képességével a tett elkövetésekor a legnagyobb valószínűséggel nem bírt; az ellenkező bizonyítására pedig az eljárás kellő adatokat nem szolgáltat: az eljáró kir. törvényszék neheztelt ítéletét a kir. ítélő tábla indokainál fogva helybenhagyja.

A magyar kir. Curia: Mindkét alsóbbfokú bírósági ítélet megváltoztattatik; vádlott a V. András személyén elkövetett, a B. T. K. 306. §-ába ütköző és a 307. §. első pontja szerint minősülő halált okozott súlyos testi sértés büntetében mondatik ki bűnösnek és e miatt egy évi börtönre ítéltetik, stb. Indokok: Vádlott úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás folyamán is beismerte, hogy 1884. október 12-én, miután pálinkától megittasodott, ágyasa V. Julianna fiát, V. Andrást, kölcsönös szóváltás folytán egy ácsfejsze fokával egy ütéssel úgy fejbe vágta, hogy az a bonczjegyzőkönyv és az arra fektetett orvosi vélemény tanúságaként is legott szörnyet halt; habár a vádlott személyét megvizsgáló orvosok s a budapesti tud. egyetem orvosi karának véleménye oda terjed, miszerint vádlott rezg-

őrjben szenvedvén, cselekményét valószínűen ezen betegsége következtében, az előzetesen élvezett szeszes ital által előidézett dühöngés közben öntudatlan állapotban követte el; mégis minthogy ezen orvosi vélemények nem határozottak s csakis valószínűségekre fektetvék; minthogy továbbá P. László és K. Péter tanúk vallomása szerint nyomban a cselekmény elkövetése után ittasnak ugyan, de teljesen részegnek lenni nem tapasztalták, sőt vádlott előttük cselekményének elkövetését értelmesen és nyugodtan beismerte; minthogy végre maga a vádlott a vizsgálat és végtárgyalás során tett vallomása semmiféle oly jelenséget nem tüntetett fel, miből alaposan következtetni lehetne cselekményének öntudatlan állapotban történt véghezvitelére; ugyanazért jogszerűleg bebizonyítottak volt elfogadandó, hogy vádlott cselekményét ittasan ugyan, de nem beszámításon kívüli állapotban hajtotta végre; tekintve azonban másrészt azt, hogy arra, miként vádlott az elhunytat ölési szándékkal sérelmezte volna meg, a vizsgálati adatok mi támpontot sem nyújtanak; és tekintve, hogy a különben is szervi bajánál fogva ingerlékeny vádlott cselekményét előzetes pálinkaivás és az elhunyttal közbejött komoly szóváltás által fokozott lelki felháborodásában követte el:

mindezeknél fogva az alsóbb bírósági ítéletek megváltoztatása mellett vádlott a B. T. K. 306. §-ába ütköző és a 307. §. 1. pontja szerint minősülő erős felindulásban elkövetett halált okozott súlyos testi sértésben volt bűnösnek ki mondandó és e miatt figyelembe véve büntetlen előéletét és beismerését, B. T. K. 91. §-ának alkalmazásával egy évi börtönre ítélandó volt stb. (1887. márczius 9. 8285. b. sz. a. Dt. ú. f. XVII. k. 266. l.)

Felmentés a gyilkosság vádja alól.
Melancholikus elme-
mezavar. Előrehaladott terhesség.
Orvosi szakértők véleményének mi-
ként felvétele
felsőbb bírósági utasítás.

A budapesti kir. törvényszék büntető osztálya gyilkossággal vádolt és vizsgálati fogságban levő Pribil Ferenczné, szül. H. Karolin bűnügyének 1888. márczius hó 12-én megtartott végtárgyalása alapján ugyanazon évi márcz. 13-ik napján következő ítéletet hozott:

Az orvosszakértői vélemények ellenléte folytán a bíróságban kétely támadván az iránt, vajjon a vádlott a cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bír-e: felmentés mondott ki.

P. Ferenczné, szül. H. Karolin, morvaországi brünni születésű, 1855. évi szeptember hó 7-én született, róm. kath. vallású, férjes, mérnök neje, állandó lakása nincs, vagyon-
talan, írni olvasni tud, magasabb műveltségű, büntetlen előéletű; a fogházba bekisér-
tetett 1887. évi november 2-án, mely idő óta vizsgálati fogságban van, —

az ellene kettős gyilkosság miatt a B. T. K. 278. §-a szerint emelt vád alól fölmentetik.

Ellenben a saját törvényes gyermekein,

ú. m. P. Elizen és P. Emmán elkövetett, a B. T. K. 279. §-a szerint minősülő és büntendő két rendbeli szándékos emberölés bűntettében bűnösnek ítéltetik és e miatt, figyelemmel a B. T. K. 100. és 90. §-ára, valamint a 289. §-ra, tizenöt (15) évi fegyházzal és tíz (10) évi hivatalvesztéssel büntettetik.

Köteleztetik vádlott az eljárási és rabtartási költségeket a kincstárnak 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett visszatéríteni.

I n d o k o k: A bizonyítási eljárás során tényként állapítottatott meg, hogy vádlott H. Ferenczcel tiltott szerelmi viszonyba lépven és e viszony mult évi augusztus 20-án a férj tudomására jutván, e miatt a házastársak, kik eddig békén éltek, külön váltak, vádlott néhány nap mulva két leánygyermekével, a nyolcz éves Elizzel és a hat éves Emmával Tolnára költözött, hol a férje által nyújtott havi 45 frt segélypénzből előbbi viszonyaihoz képest nélkülözve élt.

Tény, hogy már ekkor vádlott igen előrehaladott terhes állapotban volt s úgy a férj, mint a vádlott azon hitben éltek, hogy a nő H. Ferencz által ejtetett teherbe.

Tény, hogy vádlott nevezett szeretőjével folyton levelezett, hogy szeptember havában két leányával együtt Budapestre fel-

jött, H. Ferenczczel ugyanekkor érintkezett; hogy ismét rövid tartózkodás után Tolnára visszament, honnan október 5-én két leánygyermekével Budapestre utazott; ezt megelőzőleg azonban úgy saját, mint gyermekeinek ruházatát és egyéb eszközeit, a testükön hordott ruhán, valamint egy kézikosárban levő apróságokon kívül, férjéhez címezve Budapestre küldötte.

Tény, hogy Budapesten a Tigris szállodában megszállt, 6-án és 7-én szeretőjével ismételten értekezett, majd az utóbb említett napon esti öt órakor a szállodából számlájának kiegyenlítése mellett eltávozott, gyermekeivel együtt.

Esti hét órakor előbbi szolgáját N. Klárát az Andrássy-úton felkereste gyermekei társaságában: nevezett nőnek esernyőjét oda ajándékozta; innét távozván, este 10 óra tájban a Rudasfürdő közelében lévő helyi csavargózós kikötő hajójától befelé mintegy 15 lépésnyire a vízben vergődve észleltetett és a Rudasfürdő alatt levő csekélyebb parton partra jutott; innen egy rendőr segélyével saját lábán kijött és ekkor nála sem gyermekei, sem kézi podgyása nem voltak.

Tény, hogy két leánygyermekét N. Klárától való távozásuk óta senki sem látta;

mindkettő nyomtalanul eltűnt, személyök vagy hullájuk felől úgy a rendőri, mint a vizsgálóbírói körözés daczára mai napig hír be nem érkezett, életbenlétük felől jelenség nincs.

További ténykörülmények: hogy vádlott a H. család lakásán ápolás alá vétetvén és gyermekei felől kérdeztetvén, részint kitérő feleleteket adott, részint azt állítá, hogy gyermekeit elhelyezte.

Végre innen másnap távozva október hó 10-én este nyolcz órakor özv. V. Edéné szülésznőhöz ment, birtokában egy forgópisztolylyal, panaszkodott, hogy öngyilkossági kísérletei nem sikerültek, kérte a bábát arra, hogy nyujtson neki kezet a bekövetkezendő szülésnél az elhalásra és a szerinte az öngyilkosságra alkalmatlan pisztolynak egy tökéletesebbel való kicserélésére, egyszersmind bevallotta, hogy gyermekei meghaltak, mert velök együtt a Dunába ugrott s a gyermekek a vízben maradtak.

Kevéssel azután vádlott egy egészséges leánygyermeket szült, s felépülése után a hatóságnak átadatott.

E mellett jelentőséggel bíró tény az is, hogy vádlott szeretője H. Ferencz, férjétől történt elválása utáni időben egész határozottsággal tudatta vádlottal, hogy őt nőül

venni semmi körülmények között nem hajlandó.

Ezen tények a tanúknak nem kifogásolható vallomásaikból állapítottak meg.

Kiegészíti ezen bizonyítékokat vádlott önvallomása, mely szerint előadja, hogy ő ballépésének felfedezése fölötti szégyenérzetében férjének és fivérének szemrehányásától lesújtva, másrészt férjének meg nem érdemelt nagylelkűségétől sértett önérzetben, anyagi gondokkal küzdve, az önvád és lelkiismereti furdalások által zaklatva úgy saját, mint meglevő két leánya és a születendő magzat jövődjére felett kétségbeesve, már szeptember havában elhatározta, hogy saját magát méhmagzatával együtt és a két leányt megöli; ezen elhatározását szeptember havában végre nem hajtotta, mert azon óhajta, hogy fiát még egyszer lássa, nem volt teljesíthető; azonban ragaszkodik azon állításához, hogy tervét már szeptemberben keresztül vinni akarta, állítván, hogy kivitel előtt a Tolnán maradt ruhák és szerelvények felől levélben intézkedett volna.

Vallja továbbá vádlott, hogy október első napjaiban szándékának végrehajtását újból elhatározván, e végből összes felesleges holmiját férje czíme alatt elküldés végett becsomagolta és egy szállító cégnek Tolnán

átadta; a gőzhajón gyermekeivel együtt Budapestre utazott, ide október 5-én este érkezett, 6-án és 7-én szeretőjével és N. Klárával érintkezett, ez utóbbi napon esti öt óra tájban a szállodából távozott, hét óra tájban N. Klárát felkereste, esernyőjét, melyre többé szüksége nem volt, neki ajándékozta, a baloldali dunaparttól a legutolsó csavargözössel a két leánynyal együtt a kevésbbé élénk jobbpartra átjött azon okból, hogy tettét észrevétlenül hajthassa végre — valamint, hogy a part elhagyatottságánál fogva megmentésük is valószínűtlenebb legyen — és itt a dunaparton esti 10 óráig időzött, a midőn is egy oly pillanatban, midőn magát megfigyeltnek nem hitte, egy hajóállomási helyre ment gyors léptekkel, két leánygyermekét két kezével magával ragadta és velük együtt a Duna árjaiba vetette magát. Itt a két gyermeket és a karján volt kézi kosarat eleresztette a víz alatt. Ezek sorsáról azóta mit sem tud, ő a vízbe lemerült, majd ismét a víz által felvettetett, ismét lebukott, végre felszínre került és nagy küzdelem mellett partra jutott.

Itt gyermekei megmentésére nem gondolt, mert erős akarata volt az élettől bármikép megválni és amazokkal a halálban bármikép egyesülni. — Ez okból hallgatta

el a rendőr előtt és H-ék előtt a gyermekek sorsát, nehogy öngyilkossági terve a letartóztatás által megghiúsuljon.

Vallja vádlott, hogy H.-éktől a London szállóba ment, itt a beszolgáltatott forgópisztolylyal magát kivégezni akarta oly módon, hogy a halántékon keresztül golyót röpítsen fejébe: ez azonban a pisztoly vagy lövegek rosszasága miatt nem sikerült.

Majd szülési fájdalmakat érezvén, az általa ismert szülésznőnél keresett menedéket és ott testben és lélekben megtörve, tetét felfedezte.

Ezen önvallomás által kiegészített bizonyítékok alapján bizonyítottnak venni kellett, hogy Pr. Emma és Pr. Eliz a vádlott által említett módon valóban a Duna hullámaiban veszítették életüket, mert:

1. semmi ok sincs azon föltevésre, hogy vádlott nem a valóságot adja elő;

2. köztudomású, tehát bizonyításra nem szoruló tény, hogy a Duna a legalacsonyabb vízállás mellett is a hajóállomási helyeken, különösen a főváros területén, a hol a Duna árjai a kőpartok által összeszorítva vannak, elég mély arra, hogy nem csak egy gyermek, hanem felnőtt ember is alámerüljön és megfulhasson. Különösen az adott esetben a bíróság által szemle nélkül is teljesen ismert

helyzet szerint a vízbe ugrás — habár a helyet vádlott bizton kijelölni nem tudja — nem történhetett máshonnan, mint a helyi gőzösöknek «tabán»-i kikötő helyéről, mert azon hely fölött, a hol vádlott a vízből partra jutott, csak két kikötő állomás van: az egyik a csavargőzös állomása, közvetlenül a Rudasfürdő előtti tér alatt, a másik mintegy 450 lépésnyire feljebb a helyi gőzösök kikötő állomása. A végzetes ugrást vádlott csak innen tehetette, mert H. Ferencz tanú állítása szerint azon uszó test, melyről utóbb kiderült, hogy nem más, mint a vádlott, a csavargőzös kikötő hajójától átellenes egyenes irányban befelé a Dunában mintegy 15 lépésnyi távolságban uszott, hova lehetetlen lett volna jutnia, ha ezen kikötőnél ugrik a vízbe.

Tekintve már most a helyzetet és tekintve azt, hogy a Duna medre a helyi gőzös kikötőjétől egész a csavargőzös kikötő helyéig mindenütt egyenlő normális mélységű és a vádlott megmentéseül szolgált csekélyebb hely csak a csavargőzös állomása alatt mintegy 15—20 öllel kezdődik és tekintve, hogy H. Ferencz a Dunán csak egy testet látott úszni és ezt a partra vetődéseig folyton szemmel tartotta, tehát a melyről bizton feltehető, hogy más nem lehetett, mint

csak vádlott teste: emberi bizonyossággal elfogadni kell azt, hogy a két gyermek valóban a víz alá került és ott veszett.

3. Ezen feltevés mellett bizonyít, hogy vádlottat nem egyedül a víz sodra vetette ki a partra, hanem oda erős küzdelem árán jutott, mert H. Ferenczet vádlottra nyögések tették figyelmessé; ezek pedig a küzdelem és erőfeszítés kétségtelen jelei. De hozzájárul ehhez az is, hogy vádlott, mint beismeri, úszni tudott valamikor — az pedig tapasztalati tény, hogy ilyen egyének, még ha évekig nem gyakorolták is az úszást, vízbe kerülve azonnal úsznak. De nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy vádlott közvetlenül a szülés előtt állott és ezen testi állapot szerint a duzzadt has miatt ruhái alatt sokkal több levegőt vitt magával a víz alá, mint a különben is rövid szoknyába öltöztetett gyermekek.

Az is bizonyos, hogy miután az emberi test fajsúlyát csak a csontok teszik nehezebbé, és még így is az emberi test fajsúlya valamivel csekélyebb a víznél, kétségtelen, hogy terhes állapotban, midőn a lágy részek a testben a rendesnél túlnyomóbbak, a fajsúly még inkább csökkenik, szóval vádlott megmeneküléséhez hozzájárultak a nagyobb fizikai erő, az értelem, az úszási ismeret, az

öltözet, több levegő és csekélyebb fajsúly előnyei; holott mindezek a gyermekeknél hiányozván, az elveszés bizonyosságát emelik.

Ezek szerint vádlott irányában bizonyítva van, hogy gyermekeit szándékosan fosztotta meg életétől. A tett minősítése tekintetében szigorú bírálat alá volt veendő az, vajjon az ölési szándék előre megfontolt és különösen éretten megfontolt-e vagy sem, e tekintetben méltánylandó az öngyilkos lelki állapota. Ezt nehezíti azon tapasztalati tény, hogy alig van ok oly csekély, mely bizonyos egyént öngyilkossá ne tehetne és számos ízben már ne tett volna és ellenkezőleg nincs oly nagyfokú testi vagy lelki fájdalom, melyről felállítható lenne, hogy okvetlenül öngyilkosságra kell vezetnie.

Az öngyilkosságok elkövetésénél tehát a jelzett két véglet között számtalan eshetőség létezik, melyek a tettes egyéni jelleméhez mérten határozandók meg; két határozott lélektani momentum azonban mégis felállítható. Az egyik az, hogy az illető tapasztalja magán, hogy bűnös hajlamai változhatlanok, s legkomolyabb feltevés daczára a kínálkozó alkalommal előbbi hibájába viaszasodortatik, s az illető egyén e miatt ismételve jövén összeütközésbe az élettel, ez úton eljut az

önismeret azon fokához, a hol saját magától megborzad.

A második momentum pedig az, hogy sajátága az emberi léleknek, hogy úgy az örömet, mint a bánatot az okozatosság fonalán a végtelenbe nyújtani képes és ebbeli művelete által azon összes örömet vagy fájdalmat, a mely a jövőben részekre osztva lesz érezhetővé, már a jelenben elképzei és ekkép annyival élénkebbé válik, minél kevesebbé képes az értelem a kedvezőtlen vagy kedvező eshetőségeket, melyek kétségtelenül bekövetkezni fognának, számításba venni.

Innen az ujjongó öröm egyrésről és a kétségbeesés másrésről.

Mindkét ezen lélektani momentum hatékony volt vádlottnál, ő bírta erkölcsi érzéssel belátni H. Ferenczhez való viszonyának kétszeres bűnösségét, mert e bűnös viszonynak kezdeményezése a fennálló különbség szerint kétségtelenül vádlottat terheli és a házasságtörés vádja is inkább a férjes nőt sújtja, semmint a gyermekkort alig túlhaladott nőtlen szeretőt. És mégis vádlott ellenkező feltevések daczára, kínálkozó alkalommal bűnébe újból visszaesett; szerencsétlen szenvedélyétől megválni nem tudott, a bűnös viszonyt folytatta még akkor is, midőn annak kimaradhatatlan következményeit teljes szigorukban érezte.

A másik lélektani momentum vádlott önvallomásából szintén konstatálható, a meny-nyiben mindazon bajt és veszedelmet, mely reá elhagyatott anyagi és megbélyegzett erkölcsi állapotában vár, mindazon szomorú sorsot, mely két gyermekére és a születendő magzatra nézett, előre látta, előre érezte és látta egyszerre, nem apróbb részekre elosztva, miként az az élet folyamában egyenkint bekövetkezett volna, hanem teljes súlyában és oly eltorzult nagyságban, a milyen az józan ész szerint kilátásba helyezhető sem lett volna.

Mindezekhez hozzávevén azon küzdelmet, mely az ösztönszerűleg működő és az élethez szívésen ragaszkodó akarat, viszont az élet fájdalmai ellen menedéket a halálban kereső értelem között az öngyilkosság elkövetésének pillanatában beáll: kizártnak kell tekinteni azt, hogy ily lelki állapottal egyáltalán érett megfontolással cselekedni lehetne; de nem lehetett vádlott irányában mellőzni azt sem, hogy az előrehaladott terhesség önmagában is csökkent a lélek működésének szabályszerűségét.

Igaz ugyan, hogy vádlott abbeli ténykedése, mely szerint ő összes ruházatát és egyéb ingóságait még Budapestre feljövetele előtt férjének elküldötte, a gonosz szándék előre megfontolt volta mellett bizonyítani

látszik, mégis, miután vádlott jellemének alapvonása a gyengeség és erélynélküliség, ezen cselekményeiben nem lehet egyebet látni, mint azt, hogy vádlott — a tapasztalat szerint minden gyenge jellemmel közös módon — saját erélytelenségének tudatában és ennek fokozása végett magát oly tények elé állítani akarta, melyek elől kitérés nincs és a mely tények hatalma az ő erélytelenségét kiegészíteni alkalmasnak mutatkozik.

Ezen szempontból tehát épen azon meggyőződésre kell jutni, hogy vádlott feltevése nem volt előre megfontolt akarat, mert épen a jelzett intézkedésekből következtetni lehet, hogy ő maga sem bízott erejében, maga sem volt bizonyos a felől, vajjon az óhajtott cselekményt lesz-e erős végrehajtani? Szóval az, a mi első tekintetre előre feltett gonosz szándék színében tűnik fel, csak egy erélytelen individuum sóvárgó óhajtasának bizonyul.

Mindezek alapján vádlottat a szándék előre megfontoltságának hiányában a kettős gyilkosság vádja alól felmenteni és a kétszeres szándékos emberölés büntetében bűnösnek ítélni kellett. Habár a tett egy akaratelhatározásból származott és ugyanegy cselekménnyel vitetett végbe, vádlottat kétszeres emberölésben kellett bűnösnek felismerni, mert a

kár összeszámításának helye csak a vagyon ellen irányzott cselekményeknél lehet.

A büntetés kimérésénél enyhítő körülményül szolgál vádlott büntetlen előélete, őszinte bűnbánata és beismerése, mely utóbbi nélkül ezen ügy teljesen tisztába hozható alig lett volna.

Súlyosító körülményül veendő volt vádlottnak a megölt gyermekekhez való törvényes anyai viszonya, továbbá, hogy öngyilkossága által egy életképes méhmagzat elvesztését is célba vette, végre a bűnhalmazat és ez utóbbi különösen azért, mert vádlott irányában a 99. §. lett volna alkalmazandó, ennek azonban a 100. §. ez esetben ellentmond.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság ítéletét feloldja s utasítja az első-bíróságot, hogy az alább megjelölt irányban a bizonyítási eljárást egészítse ki és a kifejlendőkhöz képest a vád és védelem meghallgatása után új ítéletet hozzon.

Indokok: Vádlott ellen a vádhatóság két rendbeli gyilkosság büntette miatt emelt vádat és e vádját a végtárgyalás után is fentartotta. A hasonló felettébb súlyos beszámítás alá eső vád tárgyát képező cselekményeknél a fennálló törvénykezési gyakorlat szerint a vádlott elmebeli állapota két szakértő orvos

által alapos megfigyelés tárgyává teendő. Jelen esetben azonban az egyik szakértő orvos csakis a végtárgyaláson figyelte meg a vádlottat, tehát véleményét csupán erre az egy ízben való vizsgálatra fektethette.

Minthogy a vádbeli esetnek a vád szerint való elkövetésmódja, vádlottnak az áldozatul esettnek állított két kis leánykához való anyai viszonya és magának előrehaladt terhes volta alapos kételyt támaszt vádlott elmebeli állapota iránt, mely kételyt növeli vádlottnak az eljárás eddigi adataiban is felismerhető az a viselkedése, melyet a vádbeli cselekményt megelőzőleg és azt követőleg tanúsított, valamint e viselkedés rúgójául jelentkező lélektani mozzanatok: ugyanazért ily körülmények közt az alakilag nem kielégítő módon teljesített szakértői vizsgálatra alapított véleményeket a kir. tábla ítélet alapjául annál kevésbbé fogadhatja el, mert e vélemények a vádlott öröklési terheltségének lényeges kérdésére nézve ellentétesek, minélfogva elrendelendőnek találta, hogy a vizsgálati anyag közlése, egyúttal W.-né szülésznőnek a vádlottnőn a szülés előtti, alatti s utáni kedély- és elmebeli állapota tekintetében észleltekre nézve újabb részletes kihallgatása mellett mindkét szakértő a vádlottat behatóan, hosszabban és több időközben vizsgálat alá vegye és a vizs-

gálat eredményét nem összegezve, hanem a vizsgálat napja szerint elkülönítve tüntesse ki. Szükségesnek találta továbbá a kir. tábla, hogy a szakértők által adandó vélemények a vád súlyos voltánál fogva a közegészségügyi tanács felülvéleménye alá bocsáttassanak, illetőleg arra nézve, hogy a vádlott a vádbeli cselekedet pillanatában akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e vagy sem, a nevezett testület véleménye is kikéressék.

Ezenkívül az ügynek minden irányban való felülvizsgálatánál a kir. tábla még egyéb hiányokat is észlelt, melyek pótlandók. Ú. m.:

1. Pr. Eliz és Emma állítólag a vízbe ölt leánygyermek születési anyakönyvi kivonata be nem szereztetett, holott e nélkül a gyermekek kora kétséget kizárólag meg nem állapítható.

2. Vádlottnő azt adta ugyan elő, hogy az általa a vízből való kimenekülése után megszerzett forgópisztolylyal a London szállóban öngyilkosságot kísérelt meg, azonban a történetek nem sültek el; mégis nyomozat tárgyává nem tétetett, hogy vádlott a kérdéses időben beszállott-e az említett szállodába és ott milyen viseletet tanusított; sem fegyverszakértők nem hallgattattak ki az iránt, hogy a bűnjelül beszerzett forgópisztoly történései mutatnak-e fel oly jeleket, melyek vádlottnak

emez öngyilkosság megkísérlésére vonatkozó előadását támogatják.

3. M. József és H. Ferencz tanúknak vádlott kimenekülését tárgyzó előadása azt tartalmazza, hogy vádlott úszással menekült ki a Duna hullámaiból; azonban az utóbb nevezett H. Ferencz tanú vallomásaiban foglalt az az adat, hogy ez alkalommal vádlott nagy posztó felöltőben és fekete nagy kendőben volt, az úzás lehetőségét kizártnak tünteti fel. Mindazáltal szakértők emez ellentétesnek látszó körülmény eloszlatására, illetőleg a tekintetben, hogy olyan ruházatban, milyent vádlott a kérdéses alkalommal viselt, lehetséges volt-e vádlott részéről az úzás, vagy sem: meg nem kérdeztettek.

4. Másrészről annak megállapítása végett, hogy vádlott akarata és kifejtett külselekvése nélkül, pusztán a víz folyása által lehetséges volt-e vádlottnak partra vettetnie ama helyen, hol M. József rendőr által a vízből kisegített, a Duna-folyam kérdéses részére vonatkozó sodrási adatok be nem szereztettek.

5. Nem tétetett nyomozat tárgyává, hogy a cselekmény idejében az elkövetés helyéül mutató hajó-állomásnál tartózkodott-e a hajó-társaság alkalmazottjai, szolgaszemélyzete közül valaki, vagy nem; illetőleg ezeknek nincsen-e a vádbeli cselekményről, különö-

sebben a két leánykának a hajó-állomáson vagy a körül való megjelenésükről tudomásuk.

6. Vádlott fivére H. Albert bécsi lakos felkereste vádlottat Tolnán; bizonyára tudomással bír nemcsak ottani viselkedéséről, a férj és nő (vádlott) közti viszonyról és vádlottnak gyermekei iránti jó vagy rossz indulatáról, de esetleg tudomása lehet a vádbeli cselekményről, a mire utal vádlottnak amaz előadása, hogy nevezett fivérének még Tolnáról megírta, mit fog tenni, mégis az említett H. Albert tanúképen való kihallgatása meg nem kíséreltetett.

7. A hullák felkutatása iránti eljárást sem tekinthette kielégítőnek a kir. ítélő tábla. Mert egyfelől szemben azzal a körülménnyel, hogy semmi adat nincsen arra, miszerint a vádlott által magával a vízbevonottnak és alámerültnak állított leánykák hullái a víz felszínére jutottak legyen, el nem kerülhető annak felderítése, hogy a Dunának a cselekvény színhelyénél való medre avagy partja nem foglal-e magában olyan természeti akadályokat, melyek a víz mélyébe jutott, többször megjelölt lánykák hulláinak felszínre jutását meg nem engedték; másfelől a parti hatóságok a vizsgálóbírónak 1887. nov. 16. 39,989. sz. körözüvényével a hullák feltalálása iránti értesítés-adás végett megkeres-

tettek ugyan, azonban a megkeresett 22 kir. járásbiróság közül csupán négy járásbiróság nemleges értesítését foglalja magában a vizsgálat anyaga, ezeket az 1887. decz. 17-étől decz. 27-ig terjedő időről, midőn a folyóvizek rendszerint jéggel borítvák.

Szükséges tehát, hogy az ekként megjelölt hiányok lehetőleg eloszlattassanak, a 4. és 7. pont alattiak tekintetében a folyam-mérnökségtől pontos adatok beszereztesse, illetőleg a parti hatóságok azonnal a kérdéses hullákra nézve a legbehatóbb nyomozásra ismételten felhivassanak.

Mindezeknél fogva az ügy jelen állásában alapos ítélet hozható nem lévén, oldotta fel az elsőbiróság ítéletét a kir. tábla s rendelte meg az eljárásnak a fennebb jelzett adatok tekintetében kiegészítését.

A budapesti kir. törvényszék gyilkossággal vádolt és vizsgálati fogságban levő P. Ferenczné, szül. H. Karolin elleni bűnügyben ítelt:

P. Ferenczné az ellene kettős gyilkosság miatt a B. T. K. 278. §. szerint emelt vád alól a B. T. K. 76. §-a értelmében felmentetik.

Indokok: A megtartott két rendbeli végtárgyalás folyamán, a bizonyítási eljárás alapján tényként állapított meg, hogy vád-

lott H. Ferenczczel tiltott szerelmi viszonyba lépven, e viszony 1887. aug. 20-án a férj tudomására jutván, e miatt a házastársak, kik eddig békésen éltek, különváltak; vádlott nehány nap mulva két leánygyermekével, a nyolcz éves Elizzel és hat éves Emmával Tolnára költözött, hol a férje által nyújtott havi 45 frt segélypénzből előbbi viszonyaihoz képest nélkülözve élt.

Tény, hogy vádlott már ekkor igen előrehaladott terhes állapotban volt s úgy a férj, mint vádlott azon hitben éltek, hogy a nő H. Ferencz által ejtetett teherbe.

Tény, hogy vádlott nevezett szeretőjével folyton levelezett; hogy szept. havában két leányával együtt Budapestre feljött, H. Ferenczczel ugyanakkor érintkezett, hogy ismét rövid tartózkodás után Tolnára visszament, honnan október 5-én két leányával Budapestre utazott; ezt megelőzőleg azonban úgy a saját, mint gyermekeinek ruházatát és egyéb tárgyait a testükön hordott ruhán, valamint egy kézi táskában levő apróságokon s egy esernyőn kívül férjéhez címezve Budapestre küldötte.

Tény, hogy Budapesten a Tigris-szállodába megszállt 6-án és 7-én szeretőjével ismételten érintkezett, majd az utóbb említett napon esti öt órakor a szállodából számlájá-

nak kiegyenlítése mellett eltávozott gyermekeivel együtt.

Este hét órakor előbbi szolgálóját, N. Klárát gyermekei társaságában az Andrássy-úton felkereste: nevezett nőnek esernyőjét oda ajándékozta, innen távozván este tíz óra tájban a Rudasfürdő közelében levő helyi csavargózós kikötő hajójától befelé mintegy 15 lépésnyire a vízben vergődve, észleltetett és a Rudasfürdő alatt levő csekélyebb parton partra jutott; innen egy rendőr segítségével saját lábán kijött s ekkor sem gyermekei vele, sem kézi podgyása nála nem voltak.

Tény, hogy a két leánygyermeket N. Klárától való távozásuk óta senki nem látta, mindkettő nyomtalanul eltűnt, személyök vagy hullájok felől úgy a rendőri, mint a vizsgálóbírói körözés daczára mai napig hír be nem érkezett, életben létök felől jelenség nincs.

További ténykörülmények, hogy vádlott a H. család lakásán ápolás alá vétetvén és gyermekei felől kérdeztetvén, részint kitérő feleleteket adott, részint azt állította, hogy gyermekeit elhelyezte.

Tény, hogy vádlott október 10-én délelőtt egy forgópisztolylyal s egy doboz tőlténynyel kezében a kerepesi-úti temető kapu-

ján bement, ott a pisztolyt az ór tőle elvette s csak eltávozásakor adta vissza.

Tény, hogy október 10-én este nyolcz óra tájban özv. V. Edéné szülésznőhöz ment, birtokában egy forgópisztolylyal, panaszkodott, hogy öngyilkossági kísérletei nem sikerültek, kérte V.-t, hogy nyújtson neki segédkezet a bekövetkezendő szülésnél az elhalásra és a szerinte az öngyilkosságra alkalmatlan pisztolynak egy tökéletesebbel való kicserélésére; egyszersmind bevallotta, hogy gyermekei meghaltak, mert velök együtt a Dunába ugrott s a gyermekek a vízben maradtak.

Két napra reá vádlott egy egészséges leánygyermeket szült s felépülése után a hatóságnak átadatott.

E mellett jelentőséggel bíró tény az is, hogy vádlott szeretője H. Ferencz a férjétől történt elválása utáni időben egész határozottsággal tudatta vádlottal, hogy őt nőül venni semmi körülmények között sem hajlandó.

Ezen tények a tanúknak nem kifogácsolható vallomásaiból állapítottak meg.

Kiegészíti ezen bizonyítékokat vádlott önvallomása, mely szerint előadja, hogy ő ballépésének felfödözése fölötti szégyenérzetében férjének és fivérének szemrehányásaitól lesujtva, másrészt férjének meg nem érdem-

lett nagylelkűségétől sértett önérzetben, anyagi gondokkal küzdve az önvád és lelkiismereti furdalások által zaklatva úgy saját, mint a meglevő két leány és a születendő magzat jövődjére felett kétségbeesve, már szeptember havában elhatározta, hogy saját magát méhmagzatával együtt és a két leányt megöli, ezen elhatározását szeptember havában végre nem hajtotta, mert azon óhajta, hogy fiát még egyszer lássa, nem volt teljesíthető; azonban ragaszkodik azon állításához, hogy tervét már szeptemberben keresztül akarta vinni, állítván, hogy kivitel előtt a Tolnán maradt ruhák és szerelvények felől levélben intézkedett volna.

Vallja továbbá vádlott, hogy október első napjaiban szándékának végrehajtását újból elhatározván, e végből összes felesleges holmiját férje címe alatt elküldés végett becsomagolta és egy szállító cégnek Tolnán átadta; gőzhajón gyermekeivel együtt Budapestre utazott, ide október 5-én este megérkezett, 6-án és 7-én szeretőjével és N. Klarával érintkezett, ez utóbbi napon esti öt óra tájban a Tigris-szállodából végleg távozott, hét óra tájban N. Klárát felkereste, esernyőjét, melyre többé szüksége nem volt, neki ajándékozta, a baloldali dunapartról a legutolsó csavargózóssal a két kis leánynyal együtt a

kevésbé élénk jobbpartra átjött, azon okból, hogy tettét észrevétlenül hajthassa végre, valamint hogy a part elhagyottságánál fogva megmentésük is valószínűlenebb legyen; és itt a dunaparton este 10 óráig időzött, a midőn is egy oly pillanatban, midőn magát megfigyeltnek nem hitte, egy hajóállomási helyre ment gyors léptekkel, két leánygyermekét két kezével magával ragadta s velük együtt a Duna árjába vetette magát. Itt a két gyermeket és a karján volt kézi kosarat eleresztette a víz alatt; ezek sorsáról azóta mit sem tud, ő a vízbe lemerült, majd a víz által felvettetett, ismét lebukott, végre a felszínre került újra s a partra jutott.

Itt gyermekei megmentésére nem gondolt, mert erős akarata volt az élettől bármikép megválni és amazokkal a halálban bármikép egyesülni.

Ez okból hallgatta el a rendőr előtt és H.-ék előtt a gyermekek sorsát, hogy öngyilkossági terve a letartóztatás által meg ne hiúsuljon.

Vallja továbbá vádlott, hogy H.-éktől eljőve, egy forgópisztolyt s töltényeket vett s azt magához vevén, kiment a temetőbe, hogy magát atyja sírján kivégezze; azonban a temető-őr által a forgópisztoly tőle, mikor a kapun bement a temetőbe, elvétellett s csak

kijöretelekor adatván vissza, öngyilkossági szándéka meghiusított, ezután vádlott a London-szállodába ment, itt a forgópisztollyal magát kivégezni akarta oly módon, hogy a halántékon keresztül golyót röpítsen fejébe, az azonban a pisztoly vagy a lövegek rossz-szasága miatt nem sikerült.

Majd szülési fájdalmakat érezvén, az általa ismert V.-né szülésznőnél keresett menedéket és ott testben és lélekben megtörve, tettét felfedezte.

Ezen önvallomások által kiegészített bizonyítékok alapján bizonyítottnak venni kellett, hogy Pr. Eliz és Pr. Emma a vádlott által említett módon valóban a Duna hullámaiban vesztették el életüket.

1. Semmi ok sincs azon feltevésre, hogy vádlott nem a valóságot adja elő.

2. Köztudomású, tehát a bizonyításra nem szoruló tény, hogy a Duna a legalacsonyabb vízállás mellett is a hajóállomási helyeken, különösen a főváros területén, a hol a Duna árjai a kőpartok által összezorítva vannak, elég mély arra, hogy nemcsak egy gyermek, hanem felnőtt egyén is alámerülhessen és megfúlhasson. Különösen az adott esetben a bíróság által szemle nélkül is teljesen ismert helyzet szerint a vízbeugrás, habár a helyet vádlott bizton kijelölni

nem tudja, nem történhetett máshonnan, mint a helyi gőzösöknek «Tabán»-i kikötő helyéről, mert azon hely fölött, a hol vádlott a vízből partra jutott, csak két kikötő állomás van; az egyik, a csavargőzös állomása közvetlenül a Rudasfürdő előtti tér alatt, a másik mintegy 450 lépésnyire feljebb a helyi gőzösök kikötő állomása.

A végzetes ugrást vádlott csak innen tehetette, mert H. Ferencz tanú állítása szerint azon úszó test, melyről utóbb kiderült, hogy nem más, mint a vádlott, a csavargőzös kikötőhajójától átellenes egyenes irányban befelé a Dunában, mintegy 15 lépésnyi távolságban úszott, hová lehetetlen lett volna jutni, ha ezen kikötőnél ugrik a vízbe.

Tekintve már most a helyzetet és tekintve azt, hogy a Duna medre a helyi gőzös kikötőjétől egész a csavargőzös kikötőhelyéig mindenütt egyenlő normalis mélységű és a vádlott megmentéseül szolgált sekélyebb hely csak a csavargőzös állomása alatt mintegy 15—20 öllel kezdődik; és tekintve, hogy H. Ferencz a Dunán csak egy testet látott úszni és ezt partra vetődéseig folyton szemmel tartotta, tehát a melyről biztosan feltehető, hogy más nem lehetett, mint vádlott teste: emberi bizonyossággal elfogadni kell azt, hogy

a két gyermek valóban a víz alá került és ott veszett.

3. Ezen feltevés mellett bizonyít, hogy vádlottat nem egyedül a vízsodor vetette ki a partra, hanem oda erőküzdelem árán jutott, mert H. Ferenczet vádlottra nyögések tették figyelmessé, ezek pedig a küzdelem és erőfeszítés kétségtelen jelei. De hozzájárul az is, hogy vádlott, mint anyja is vallja, úszni tudott valamikor, az pedig tapasztalati tény, hogy ilyen egyének, még ha évekig nem gyakorolták is az úszást, vízbe kerülve azonnal úsznak. De nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy vádlott közvetlenül a szülés előtt állott és ezen testi állapot szerint a duzzadt has miatt ruhái alatt sokkal több levegőt vitt magával a víz alá, mint a különben is rövid szoknyába öltöztetett gyermekek.

Az is bizonyos, hogy miután az emberi test fajsúlyát ezek teszik nehezebbé s az még úgyis valamivel csekélyebb a víz fajsúlyánál, kétségtelen, hogy terhes állapotban, midőn a lágyrészek a testben a rendesnél túlnyomóbbak, a fajsúly még inkább csökkenik, szóval vádlott megmeneküléséhez hozzájárultak a nagyobb fizikai erő, az értelem, az úszási ismeret, az öltözet, a több levegő a ruhák alatt és a csekélyebb fajsúly előnyei, holott

mindezek a gyermekeknél hiányozván, az elveszés bizonyosságát emelik.

Mindezek a gyilkosságnak úgynevezett tárgyi tényálladékát megállapíthatják, a mennyiben a bekövetkezett eredmény vádlott tettességével okbeli kapcsolatba hozható és a szándékosságra vezető adatok is látszólag ennek előre megfontoltságára utalnak.

A beszámítás kérdésénél már a lélektani okok, a melyek egy öngyilkosnak lelki állapotáról képet nyújtanak, a teljes beszámítást kizárják, a mennyiben az öngyilkos lélektan állapotának visszássága mellett is egy feltevést, mint bizonyosat tüntet fel, t. i. hogy az öngyilkos a jónak és rossznak fogalmait a józan elmével ellentétesen felcseréli, az életet veszi rossznak és a halált a jónak, mely után hevesen vágyik.

Elmebetegség feltételezése nélkül is az adott esetben kimutathatók azon életkörülmények, melyek vádlottban a minden öngyilkos lelki állapotában szükségkép beálló eme fogalomzavart előidézték. Mindazáltal a vizsgálat kiterjesztetett arra is, vajjon a lélektani indokok mellett vádlottnak testi alkában nem mutathatók-e ki oly kóros elváltozások, a melyek akár önmagukban, akár kapcsolatban az eseményekkel öntudatlan-

ságot vagy az elmetehetség megzavarását eredményezték?

E tekintetben a vélemények megoszlottak ugyan,

1. a két törvényszéki orvos és dr. L. Károly méhszenvi és ideges alapokon az öntudatlanság és elmezavar kizárásával vádlott akaratelhatározásának korlátoltságát tételezik fel;

2. a közegészségügyi tanács véleménye a kórkép ugyanily felfogása mellett a levont következtetés fokára nézve eme véleménytől eltér és a szabad elhatározást kizártnak tekinti;

3. az országos tébolyda igazgatója és főorvosa, dr. N. Gyula és dr. S. Jakab külön véleménye pedig a melancholikus elmezavart és ebből folyólag az akarat szabad elhatározásának képessége hiányát állapítja meg.

Ily ellentétes szakértői felfogás mellett az ügynek jogi elbírálása az egyes vélemények indokai által eredményezett birói meggyőződés szerint eszközlendő. Az 1. és 2. pont alatt érintett orvosi vélemények a bíróságra meggyőző hatással nem voltak, mert a feltüntetett adatok és felsorolt okok egy határozott kórképet nem mutatnak; a supponált hystéria és idegesség dr. Kl. István kezelő háziorvos által megczáfoltatik és e vélemé-

nyek helyessége felől alapos aggály kelt a bíróságban; különben is végzetes jelentőségű lenne az, ha akár a hystéria, akár az ideges-ség, akár mindkettő együttvéve, sőt kapcsolatban a terhességgel is, a tettesnek teljes mentességéül elfogadtatnék.

Az országos tébolydai orvosok véleménye azonban a melancholiának határozott, sőt typikus kórképét tárja fel az ítélő bíró előtt. Ezen vélemény vádlott szabad elhatározási képessége iránt alapos aggályt kelt, nemcsak a véleményezőknak már hivatásuknál fogva birtokában levő bő tapasztalati adatai miatt és a véleményben kifejtett okok lánczolatának szoros logikai összefüggése miatt, hanem azért is, mert ezen kórkép a fenforgó bűnügy folyamán kiderített események keretébe teljesen beleillik.

A bíró meggyőzésére és különösen ezen véleménynek elfogadására döntő hatással volt báró K.-E. R.-nak a kir. ügyész által bemutatott, Grácban, 1888. évi deczember hó 20-án kelt levele, melyben a kir. törvényszéki orvosok véleménye alapján is már első helyen kifejezést ad aggályának a következő szavakban: «ein leises Bedenken hatte ich, ob nicht vielleicht doch eine Melancholie übersehen worden sei» — tehát ezen nagy-

hírű tudós is a melancholiára egyenesen rámutat.

Igaz ugyan, hogy első látszatra vádlottnak közvetlenül a tett előtt, alatt és után tanúsított észszerű viselkedése a supponált elmezavarral ellentétben áll; miután azonban a tapasztalat és az orvosi tudomány által megerősített tény az, hogy az öngyilkossági mániában szenvedő elmebetegek igen gyakran a hevesen vágyott öngyilkosság végrehajtása végett a furfangossáig menő és teljesen célirányos következetes eljárásra képesek és ez által számos esetben sikerült nekik környezetök éberségét elaltatni és a legelső kínálkozó pillanatban az öngyilkosságot valóban végrehajtani: ezen cselekvőség észszerűsége az adott esetben is kimagyarázható és pedig annyival inkább, mert vádlott ezen cselekedeteire nézve önvallomásában következetesen azzal válaszol, hogy eme tettének indoka az volt, hogy az öngyilkosság kivitelében akadályok be ne álljanak és vádlott emez észszerű magatartása azon pillanatban ért véget, a midőn öngyilkosságának végrehajtása legyőzhetlen akadályba ütközött, t. i. midőn özvegy W.-né szülésznőnél jelentkezett; itt már a cselekmények visszássága szembeötlik és az elmezavar látható, észrevehető kifejezést nyer.

De még ha az orvosi vélemények eredményét csak általában vesszük is méltatás alá, annyi bizonyos, hogy az összes orvosi vélemények megegyeznek abban, hogy a terhességnek legfőbb fontosság tulajdonítandó és a levont következtetések is csak az okokban és a végeredmény fokára nézve különböznek egymástól; azon határt pedig, mely a szabad akarat elhatározásának korlátoeltsága és feltételezett megszűnése között megvonandó volna, kijelölni nem képesek és pedig különösen azon okból nem, mert a terhesség megszűntével a tünetek elenyésztek, e vádlott jelen testi állapotából a multa nézve biztos következtetést levonni lehetetlen.

Mindezek alapján tehát a bíróság alapos aggályt merített arra nézve, hogy a vádbeli tett elkövetésekor vádlott elmetehetsége meg volt zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Mihez képest vádlottat a B. T. K. 76. §-a alapján a vád és következményeinek terhe alól felmenteni és azonnali szabadlábra tételeét elrendelni kellett.

A kir. tábla: Az elsőfokú ítéletet indokaiból helybenhagyta.

A m. kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik az abban elfogadott első bírósági indokoláson felül a beszámítás ki-

zárására nézve főképp azért, mert a több rendbeli orvos-szakértői vélemények határozott ellentétessége, a vádlott elmetehetsége tekintetében kételyre nyújt alapot, e miatt pedig hiányzik a biztos támpont annak elfogadására, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bírt volna. (1890. ápril 24. 663. b. 94. sz. a. J. K. 1890. 18. sz.)

Raptus melancholicus.

Beszámíthatlanság.

Raptus melancholicus állapotában a

saját gyermekén

elkövetett erőszakos

nemi közösülés a

76. §. alapján nem

büntettetett.

A zombori kir. törvényszék: Fogva lévő W. I. a B. T. K. 232. §-ába ütköző, a 235. §. 1. pontja szerint minősülő erőszakos nemi közösülés büntette s az említett bűncselekménybeni bűnkisérlet miatt ellene emelt vád és következményei alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik s azonnal szabad lábra helyeztetik. Indokok: W. I. 1887. évi július 25-én három gyermekével, ezek között a legidősb, alig 12½ éves Magdolna nevű leányával kiment a földekre, mely alkalommal azon célzattal, hogy a jószágnak kukoriczát és füvet szedjenek, a kukoricza közé mentek. Ezen kínálkozó alkalmat vádlott arra használta fel, hogy nemi ösztönét saját, Magdolna nevű leányán kielégítse olykép, hogy a kíséretükben volt két kisebb gyermekét elküldötte, nevezett leányát, a kin már annakelőtte is két ízben — saját beismerése szerint — az erőszakos nemi közösülést meg-

kísérlette, a földre nyomta és rajta az erőszakos nemi közösülést végrehajtotta. Ezen tényállás alanyi és tárgyi tekintetben törvényszerűen bizonyítva lett a vádlott beismerése, sérült vallomása, az 5. n. sz. a. lévő orvosi látlelet és ezen alapuló szakértői vélemény által. Habár vádlott úgy a vizsgálat, valamint a végtárgyalás folyamán a terhére rótt bűncselekmény elkövetését töredelmesen beismerte s védelmére azt hozta fel, hogy a gonosz szellem által volt megszállva, őt az ellene emelt vád és következményei alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmenteni kellett azért, mert a nevezett, mint vizsgálati fogoly orvosszakértőileg megfigyelés alá vétetvén, a kir. törvényszéki orvos a 4. sz. a. csatolt indokolt véleményében, az 5218. sz. kérvényben 2. sz. a. orvosi bizonyítványban foglaltakat, miszerint évek előtt a lipótmezei tébolydában gyógykezelés alatt állott vádlott a terhére rótt bűncselekményeket csak beszámíthatatlan, önkívületi lelkiállapotban követhette el, a mennyiben a nevezett időközi vallási rajongásból származott búskomorságban szenved s a terhére rótt bűncselekményt ily raptus melancholikus állapotban követte el, mely állapotban a nemi ösztön ingerültsége is oly mérvben fokozódik, hogy az illető egyén öntudatos állapota megszűnik.

A kir. ítélő tábla s a kir. Curia helyben-hagyják az elsőbiróság ítéletét annak indokolása alapján. (1890. szeptember 9. 2526/b. sz. a. Dt. u. f. XXVII. k. 162. l.)

Hysteria.

A) *Beszámíthat-lanság.*

Hysterikus képze-lődés alapján tett alaptalan feljelen-tés esetén a felje-lentő hamis vád és rágalmazás vádjá alól felmentetett.

A kaposvári kir. törvényszék: M. Agnes férjezett T. Antalné vádlottat bűnösnek mondja a K. Sámuel, K. Mór, K. Lipót és K. Salamon, úgy a H. János sérelmére elkövetett a B. T. K. 229. §-ába ütköző hamis vád vétségében és ezért a hivatkozott szakasz alapján az ítélet fogamatba vételétől számított négy havi fogházra és a B. T. K. 27. §-ában, illetve az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott célokra, az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizetendő s behajthatlan-ság esetén további egy napi fogházra át-változtatandó tíz forint pénzbüntetésre ítéli. W. Mórné és M. Ignác sérelmére elköve-tett hamis vád vétségére vonatkozólag a további eljárást megszünteti.

Indokok: M. Ágnes a kaposvári kir. ügyészséghez 1886. évi november 21-én 9931. sz. alatt benyújtott feljelentésében K. Sámuel a B. T. K. 301. §-ába ütköző, a 305. §. szerint minősülő súlyos testi sértés büntetével, a B. T. K. 321. §-ába ütköző személyes szabadság megsértésével, a B. T. K. 232. §-ába ütköző erőszakos nemi közö-

sülés büntetével és a B. T. K. 349. §-ába ütköző rablás büntetével, K. Salamont, K. Mórt és K. Lipótot e büntettekben való részességgel, M. Ignácot a B. T. K. 374. §-ába ütköző bűnpártolás vétségével, W. Mórné született K. Máriát a B. T. K. 374. és a 261. §-okba ütköző bűnpártolás és becsületsértés vétségeivel, ifj. H. János tabi szolgabíró pedig a B. T. K. 472., 475. és 477. §-aiba ütköző hivatali hatalommal való visszaélés és a B. T. K. 261. §-ába ütköző becsületsértés vétségével vádolta. A panasz lényege az, hogy 1886. évi május 30-án a bedegi határban levő kőkeresztnél két izraelita útját állván, összekötözték, egylovas szekerekre egy ládába tették és elhajtottak, ütközben ruháitól megfosztották s rajta többszörösen erőszakkal nemi közösülést hajtottak végre, majd ismét útnak indulván, egy nagy városba értek, ott egy ismeretlen házba vitték lábairól a köteleket leoldozták, hol még két más izraelitát is talált, kiknek segélyével egy másik helységbe vitték s ott rajta mind a négyen erőszakos nemi közösülést gyakoroltak, ezután pedig eltávoztak. Midőn eszmélni kezdett, egy bűzös helyen találta magát, honnét az ajtó felfeszítése után addig futott, míg össze nem rogyott s 1886. június 1-én reggel három óra tájban Budapest határa-

ban, az összekötő vasúti híd közelében eszméletlen állapotban Kontentics Pál fővárosi rendőr találta meg, ki ezután a Rókus-kórházba szállította, honnét gyógykezelés után egy pár nap múlva elbocsáttatott. A tettek személyéről csak 1886. év nyarán szerzhetett tudomást, mikor Szóhr Dávid szelli lakos boltjában K. Sámuel felismerte s később azt is megtudta, hogy Német-Egresről eltávozása napján a K. Sámuel atyjának lakásán egy egylovas kocsi, melyben két izraelita ült, megfordult, arra később K. Salamon is ráült s Szántó község felé, hol K. Mór lakott, ezután pedig Bedeg felé, hol a bedegi K.-nek harmadik fia lakik, mentek; feljelenté továbbá M. Ignáczt, mert ez egy Budapestről szüleihez írt levelet visszatartott; feljelenté K. Mórét, mert ez őt hazaérkezése után meggyalázó kifejezésekkel illette s részére ételt és italt — habár korcsmabérlő — nem adott; feljelenté végül ifj. H. János tabi szolgabíró, mert ez őt és édesanyját rendőri fedezet alatt kísértette, őt fenyegetésével panaszának visszavonására akarta bírni, ezenkívül kurvának nevezte.

A kir. törvényszék 1887. évi július 9-én 3400. szám alatt kelt végzésével e panasz folytán előnyomozást rendelt, melynek befejezése után 1887. deczember 10-én 5456.

szám alatt kelt határozatával az eljárást megszüntette, s egyszersmind M. Ágnes ellen a B. T. K. 227. §-ába ütköző hamis vád büntette miatt az eljárást megindította. Vádlott a végtárgyalás folyamán feljelentését ismételte és tagadta, hogy vádja hamis. Tekintve azonban, hogy a Budapesten teljesített rendőri és a helyszínen teljesített szolgabírói és a vizsgálóbíró által teljesített előnyomozás a feljelentésben állított tények valóságára nézve semmi elfogadható bizonyítékot nem nyújt, sőt azok adatai a feljelentés adatait megcáfolják; tekintve, hogy a Rókus-kórház orvosa által felvett látlelet szerint vádlott testén külsértés nyoma nem észleltetett; tekintve, hogy Német-Egresről Budapestre vasárnap reggel kilencz órától hétfőn estig egylovas szekéren feljutni nem lehet; tekintve, hogy vádlott a vele történtek előadásában a különböző hatóságoknál eltéréseket és ingadozásokat tanúsított; tekintve, hogy vádlott nem tudja indokolni azt, hogy ha Szánkódra csak vásárlás végett ment, miért vitt magával annyi ruhaneműt; tekintve, hogy e ruhanemű tőle el nem raboltatott, mert azt a fővárosi rendőr a vasúti híd mellett, hozzá közel megtalálta: a kir. törvényszék megállapítottanak tekintette, hogy vádlottnak feljelentése az erőszakos nemi közösülést, személyes szabad-

ság megsértését és a rablást illetőleg valótlan. De valótlan a bűnpártolás miatt M. Ignác ellen, a bűnpártolás és becsületsértés miatt W. Mórné ellen és hivatalos hatalommal való visszaélés és becsületsértés miatt H. János ellen irányult feljelentése is.

Hogy pedig vádlott tudta, hogy vádja hamis, kitűnik a következőkből: Vádlott azt állítja, hogy rajta a feljelentésre okul szolgált cselekmény elkövetése előtt nemi közösülés végrehajtva nem lett. Ezen állítását megczáfolja a Rókus-kórházban felvett orvosi látlelet, mely szerint nemi részén a hüvelybemenet és a hüvely oly tág volt, hogy arra kell következtetni, miszerint rajta hosszabb időn át több közösülés történt, s ennek megfelelőleg a hymen helyett annak szokásos maradványa találtatott, a hüvelynek pedig bő váladéka volt, mely a hüvelynek vörösebb színezése mellett kankós természetűnek ismertetett fel, s megczáfolja egyszersmind a fenti véleményt kiegészítőleg a kir. törvényszéki orvosnak az a véleménye, hogy a vádlott nemi részén a Rókus-kórházba történt szállításakor talált kankós természetű váladék kifejlődésére a betegség kezdetétől számítva legalább nyolcz nap volt szükséges; továbbá hogy lehetetlen, miszerint a vádlott által két napon keresztül történt közösülés a hüvely-

bejáratot és a hüvelyt oly tágga tegye, a minőnek ez a Rókus-kórházban megállapítatott. E véleményekből a kir. törvényszék azt a következtetést ~~vonta~~ le, hogy vádlott Budapestre nem erőszakkal szállíttatott.

A cselekvés indokai után kutatva, önként felmerül az a kérdés, hogy vádlott nem-e betegsége gyógyítása végett ment Budapestre, mert ezt otthon közölni szégyenlette. Bármennyire is indokolt az, hogy egy a vádlott korában levő s jó hírben álló fiatal leány a bujakór gyógyítása végett teljesen idegen helyen és idegen orvos gyógykezelését vegye igénybe, az, hogy ezen célból másoknak becsületét oly módon sértő áldolgokat hireszteljen, sőt e miatt följelentéssel éljen, mely őt magát is, a női szemérem megőrzésére nem alkalmas módon hírbe hozza, a léleknek oly állapotát mutatja, melyben a képzelődő tehetség nagy erővel hat a tudat elhomályosítására. Vádlottról már a Rókus-kórházban kiállított orvosi látlelet megállapította, hogy méhszenves rohamokban szenved, mely a kórházban egy alkalommal igen határozott tünetekben észleltetett rajta, s ily rohamok után hosszabb ideig tartó eszméletlen állapot szokott bekövetkezni. Habár vádlott a végtárgyaláson azt állította, hogy a kórházból való elbocsátása óta teljesen egészséges s ez az

állítás a törvényszék előtt adott higgadt, értelmes feleletei által, melyben az izgatottságnak semmi nyoma sem volt, igazoltan áll, mindazonáltal a vádhatóság és védelem részéről a beszámíthatóság kérdésében előterjesztett bizonyítékok mérlegelése végett a kir. törvényszék szakvéleményt kért arra nézve, hogy a méhgörcsben szenvedő nő képzelődő tehetsége milyen fokú? kifejlődhetik-e 48 óra alatt s lehetséges-e, hogy a méhgörcsben szenvedő nő a meg nem történtet is valónak tartja? A szakértő a méhgörcsben szenvedők főtulajdonainak előadása mellett kijelenti, hogy a nagyfokú képzelődésből származnak az úgynevezett hallucinációk s lehetségesnek tartja, hogy a képzelődő tehetség oly magas fokban nyilvánul, hogy ennek alanya a meg nem történtet is valónak tartja; azt azonban, hogy ez, az eszme felébredése után, a képzelt eszmét meddig tartja valónak s különösen, hogy hogy áll ez a jelen esetben, csak hosszabb megfigyelés által lehetne konstatálni. A törvényszék a vádlottnak hosszabb időn keresztül való megfigyelését is elrendelte s a kir. törvényszéki orvos, a ki a vádlottat 14 napon keresztül vizsgálta, kijelentette, hogy azon méhszenves rohamok, melyeket rajta 1886-ban észleltek, már nincsenek meg; de az 1886-ban létezett méhszenv alapján auto-

suggestió folytán keletkezhettek s felléphetett azon rémtörténetnek a képe vádlott keblében, mely a méhszenves tünetek abbahagyása, illetve eltűnése után is mint valóban megtörtént cselekmény élt tovább s az ismételt elbeszélések által oly maradandóan vésődött emlékező tehetségébe, hogy évek múlva sem vesztett teljességéből. Lehetségesnek tartja tehát, hogy vádlott a feljelentésben előadott vádat valónak tartotta s azok tekintetében az auto-suggestió által megtévesztett lelki állapotban volt s épen azért cselekményeiért bírói beszámítás alá nem vonható. A törvényszéki orvos véleménye tehát csakis a hysteriának jelenségeit és következményeit öleli fel, a nélkül, hogy megállapítaná, hogy ez a kóros állapot a vádlottnál mily mértékben volt meg, de ezt nem is tehetette, mert ő vádlottat csakis egészséges korában figyelte meg.

A B. T. K. 76. §-ában a beszámíthatóság kizárására nézve a súlypont az akarat szabad elhatározási képességének kizárására van helyezve, miből következik, hogy nagyfokú izgatottság magában véve még nem zárja ki a beszámíthatóságot s a beszámítást kizáró eredmény csakis akkor áll elő, ha az említett lelki állapot az akarat szabad elhatározását valamely cselekményre nézve lehe-

tetlenné tette. Az, hogy a méhgörcs által előállott izgatottság és nagyfokú képzelődő tehetség a feljelentés eszméjének megszüntetésekor minő erővel hatott vádlott akaratára, meg nem állapítható, következőleg nem azon körülmények képezik az elemeket, melyekből a beszámíthatás kérdése levonandó, melyek bizonyítják, hogy a cselekmény, melyet vádlott panaszol, megtörtént-e; hanem hihette-e azt vádlott izgatottsága alapján valónak s volt-e arra oka, hogy azzal a feljelentésben írt egyéneket vádolja.

Vádlottnak a vizsgálat alatt tanúsított magaviselete, különösen az, hogy ellenmondásokba keveredett, nevezetesen egyszer azt állítá, hogy pénze nem volt, máskor pedig, hogy 3 frt 50 krral bírt, továbbá, hogy a tabi szolgabíró előtt a hüvely hurutos (kankós) foltokkal borított fehér alsószoknyákat sajátjának lenni megtagadta, később pedig a vizsgálóbíró előtt a körülmények kényszerítő hatása alatt már mint tulajdonát felismerte, hogy kellett tudnia, miszerint hüvelyhurutban (kankóban) szenved, mert ez az oka, hogy ily foltokkal borított ruháit megtagadta; végre, hogy már hazulról nagyobb útra mutató ruhákat vitt magával: azt igazolják, hogy feljelentését úgy a tárgyra, mint a személyekre nézve hamisan tette.

De hamisan tette feljelentését M. Ignác, W. Mórné és ifj. H. János ellen is; akkor, midőn M.-ot bűnpártolás és becsületsértéssel vádolta azért, mert ez neki az általa kért étel- és ital-neműeket kiszolgáltatni nem akarta és őt ronda kurvának és franczosnak nevezte, holott W.-né az által, hogy vádlottól a kért ételneműek kiszolgáltatását megtagadta, büntetendő cselekményt nem követett el; a becsületsértés tekintetében pedig vádlott W.-né határozott tagadásával szemben épen semmi bizonyítékot nem tudott felmutatni. Minthogy ifj. H. Jánost hivatalos hatalommal való visszaélés és becsületsértés miatt vádolta azért, hogy ez őt anyjával együtt csendőri fedezet alatt kísértette át, hogy feljelentésének visszavonására akarta kényszeríteni és becsületében megsértette, mert a vádlott által tett feljelentés a kedélyeket a legnagyobb fokú izgalomba hozta s a közönség nyugalma felzavarta, a szolgabírónak az az intézkedése tehát, hogy részint a vizsgálat gyors keresztülvitele, részint személyi biztosságának érdekében a csendőri fedezethez mint egyedüli célhoz vezető eszközhöz folyamodott, büntetendő cselekményt nem tartalmaz, mert az, hogy a nevezett szolgabíró vádlottat felhívta feljelentésének visszavonására, szintén nem képez büntetendő cselekményt, midőn az elővizsgálat

anyagából meggyőződött, hogy a feljelentés nem lehet való s mert vádlott azt sem volt képes bizonyítani H. tagadásával szemben, hogy ez őt becsületsértő kifejezésekkel illette. Minthogy tehát vádlottnak már a fentiekben ismertetett tervszerű eljárása teljesen kizár oly feltevést, hogy a hysteria oly fokú volt, miszerint a szabad elhatározási képességét teljesen megszüntette; minthogy ismert élő személyeket büntett elkövetésével vádolni képzelődésből nem lehet, hanem az csak tervszerűségnek lehet következménye; minthogy a M., W.-né és H. ellen tett feljelentésében szintén határozottan s tudatos rosszhiszeműség nyilvánul, a bűnösség kérdése a vádnak mindannyi feljelentése elleni hamissága kérdésen kívül áll. A nagyfokú képzelődő tehetség pedig, melynek létezése vádlottnál kizárva nincs, csupán a bűnösség és felelősség fokánál jöhet figyelembe s a mennyiben minősítés kérdését illetőleg a B. T. K. 227. §-ának alkalmazása helyt nem foglalhat, mert a feljelentés folytán csupán előnyomozás lett elrendelve és a megszüntető határozat az előnyomozás által kiderített tényállás alapján hozatott; a bünvádi eljárás pedig, mely a vizsgálat és nem az előnyomozásnál veszi kezdetét, a feljelentés folytán meg nem indítatott, vádlott cselekményét a B. T. K. 229.

§-ába ütközőnek tekinteni s ebben vádlottat a K. Sámuel, K. Salamon, K. Lipót és H. János kérelme folytán bűnösnek kellett kimondani. W. Mórné és M. Ignác sérelmére azok vádolása folytán, ellene az eljárás megszüntetendő volt, mert ezek kijelentették, hogy vádlottnak megbüntetését nem kívánják.

A büntetés kiszabásánál a törvényszék enyhítő körülmény gyanánt tekintette vádlottnak elfogadott nagyfokú izgatott állapotát, mely a nyilvános szereplést előtte csábítóvá tette, hogy most már férjhez ment, hogy büntetlen előéletű, hogy hosszabb ideig áll a bűnvád súlya alatt s így huzamos ideig tartó szabadságvesztés-büntetés aránytalanul súlyos lenne reá nézve, mely enyhítő körülményekkel szemben csak a feljelentésekben írt cselekményekhez való konok ragaszkodása képez súlyosító körülményt. (1893. január 11-én, 233. szám.)

A pécsi kir. ítélő tábla: Az elsőbírósági ítélet megváltoztatásával M. Ágnes férjezett T. Antalné vádlottat a K. Sámuel, K. Salamon, K. Mór, K. Lipót, H. János, W. Mórné és M. Ignác sérelmére elkövetett s a B. T. K. 227. §-ában írt hamis vád büntette miatt emelt vád és következményeinek terhe alól felmenti.

Indokok: Az előnyomozás adatai, ne-

vezetesen Contantics Pál és Oláh József rendőrök vallomásai, úgy a vádlottnak a Budapest fővárosi rendőrség előtt 1886. évi június 1-én történt kihallgattatásáról felvett jegyzőkönyv szerint kétségtelen, hogy a vádlott 1886. évi június 1-én reggeli 3 és 4 óra között Budapesten, az összekötő vasúti hídtól 300—400 lépésnyire a vasúti töltésen a sinektől egy lépésnyi távolban eszméletlen állapotban találtatott; testén egy ingen, alsó szoknyán, harisnyán és czipőkön kívül más ruhanemű nem volt; ruházatának többi része azonban ugyanazon napon reggeli 4 és $\frac{1}{2}$ óra tájban mintegy 20 lépésnyire attól a helytől, hol előbb a vádlott feküdt, feltaláltatott. A vádlott, ki feltaláltatásakor Contantics Pál rendőr vallomása szerint félrebeszért, eszméletének visszatérése után azonnal azt adta elő, hogy őt «két zsidó az úton megfogta és egy ládában elhozta», ugyanazon a napon a rendőrkapitányságnál történt kihallgattatása alkalmával pedig szintén két zsidó által történt elraboltatását panaszolta; a tabi járás szolgabírója által történt részletes kihallgattatása alkalmával már azt is állította, hogy az őt elrabolt zsidók rajta több ízben erőszakos nemi közösülést követtek el; kijelentette egyszersmind a vádlott az előnyomozás alatt felvett vallomásaiban, hogy az erőszakos

cselekményeket elkövetett zsidókat nem ismeri; feljelentésében és a 22. naplósám alatt csatolt vizsgálati vallomásában pedig azt adta elő, hogy a tettesek egyikét később Szilben K. Számi személyében ismerte fel.

Tekintettel arra, hogy az előadottak szerint a vádlott 1886. évi június 1-én oly állapotban találtatott, mely biztos következtetést enged arra nézve, hogy vele valami rendkívüli esemény történt; tekintettel arra, hogy a vádlott feltaláltatása és eszméletének visszatérése után azonnal arról panaszkodott, hogy vele szemben két előtte ismeretlen egyén, kiket ő zsidóknak hitt, erőszakot követtek el; tekintettel arra, hogy ama körülménynél fogva, miszerint a vádlott a rajta elkövetett erőszakosságok tetteseit előtte ismeretleneknek mondotta, ki van zárva annak feltevése, hogy vádlott az előnyomozat folyamán történt kihallgattatása alkalmával valaki ellen hamis vádat emelni szándékozott volna; tekintettel arra, hogy habár a vádlott testén sérülések észlelhetők nem voltak, még sem tekinthető megczáfoltnak a vádlott abbeli állítása, hogy ő az említett állapotban történt feltalálását megelőzően személyes szabadságától megfosztatott s rajta erőszakos nemi közösülés vitetett véghez; tekintettel arra, hogy a Rókus-kórház igazgatóságának 1886.

évi június 18-án 1870. szám alatt kelt s az előnyomozási iratokhoz csatolt átirata szerint a vádlottról annak a kórházba szállítása után megállapított, hogy abban az időben méhszenves rohamokban szenvedett; a 69. szám alatti szakértői vélemény szerint pedig az említett betegségben szenvedők képzelő tehetsége annyira fel van csigázva, hogy a külvilági behatásokat oly mérvben alakítja át, hogy az így nyert képzet a valóságtól teljesen eltér, sőt lehetséges az is, hogy méhszenves egyén valamely meg nem történt cselekvést megtörténtnek képzel és a képzelt tényt valónak tartja, a kir. törvényszéki orvosnak 78. naplósám alatt csatolt véleménye szerint végül lehetséges, hogy a méhszenves állapotban auto-suggestió útján keletkezett ily meggyőződés a méhszenvi betegség elmúltá után is évekig fennállhat; mihez képest habár az elsőbirósági ítélet indokolásában előadottak szerint a M. Ágnes feljelentésében a K. Sámuel, K. Salamon, K. Mór és K. Lipót ellen emelt vádak alapjakép előadott ténybeli állítások nagy részére nézve azoknak a valósággal ellenkező volta bebizonyítottak fogadható el, még sem tekinthető kizártnak az, hogy M. Ágnes mindazokat, a melyeket a feljelentésben foglalt ténybeli állítások közül vizsgálati vallomása szerint

mint sértett fél magáévá tett, valóknak tartotta és tartja; tekintettel végül arra, hogy úgy a B. T. K. 227. §-ában körülírt hamis vád büntettének, mint a B. T. K. 229. §-a szerint büntetendő hamis vád vétségének lényeges ismervét az képezi, hogy a feljelentő az általa emelt vád hamis voltáról tudomással bírjon, az pedig, hogy M. Ágnes vádlottnak K. Sámuel, K. Salamon, K. Mór és K. Lipót ellen tett feljelentésére vonatkozóan az említett ismerv fenforogna, a fent előadottak szerint bebizonyítottak nem tekinthető; mindezeknél fogva a kir. ítélő tábla nem találta megállapíthatónak, hogy M. Ágnes vádlott a most nevezettek ellenében akár a B. T. K. 227. §-ában körülírt hamis vád büntettét, akár a B. T. K. 229. §-a szerint büntetendő hamis vád vétségét elkövette volna.

De ama körülménynél fogva, hogy a fentiek szerint M. Ágnes a rajta elkövetett erőszakos cselekvényekre vonatkozó ténybeli állításait az ő saját, habár csak képzelt észlelése alapján valóknak tarthatta, nem állapítható meg eme ténybeli állításokra vonatkozó feljelentése miatt a B. T. K. 260. §-ában körülírt rágalmazás sem, mert ha ő abban a meggyőződésben volt, hogy eme tényekről közvetlen észlelése alapján bírt

tudomással, úgy őt az eme biztosnak vélt tudomása alapján emelt vád tekintetében a gondatlanság sem terheli.

A H. János sérelmére elkövetett hamis vád büntetésében azért nem volt M. Ágnes bűnösnek nyilvánítható, mert a most nevezett a vizsgálat folyamán sértettnek történt kihallgattatása alkalmával a feljelentésnek H. János ellen irányuló ténybeli állításai közül csupán azt tartotta fenn, hogy H. János szolgabíró az előnyomozat folyamán csendőrt állíttatott melléje, sőt megkötöztetéssel és elzárással fenyegette, ha a zsidók elleni vallomását vissza nem vonja; továbbá, hogy a nevezett szolgabíró azt állította róla, hogy bujakóros betegsége miatt magát a Dunába akarta ölni; minthogy azonban a nevezett szolgabíró maga is beismeri 7. naplósza-
m alatti vallomásában, hogy M. Ágnes vádlottat csendőrök által idéztette és a kihallgatás alkalmával állítólag tanúsított illetlen magaviselete miatt a csendőrök segítségének igénybevételével és letartóztatással fenyegette; minthogy továbbá Németh Ferencz és ifj. Moróczy Mihály tanúk 25. naplósza-
m alatti vallomásai, úgy a nevezett szolgabíró 7. naplósza-
m alatti vallomása szerint tény az, hogy a szolgabíró a községi előjárók előtt azt mondotta, miszerint M. Ágnes bujakóros

betegsége miatt ment Budapestre; minthogy ezenkívül M. Ágnesnek az előnyomozat folyamán 1886. évi június 29-én felvett és az előnyomozati iratokhoz XIV. csatolt vallomásának utolsó pontja szerint tény az is, hogy a szolgabíró M. Ágnest a vallomásában előadottak valószínűtlenségére figyelmeztetve, a valóság előadására, vagyis a szolgabíró által valótlannak kijelentett vádjának visszavonására felhívta; minthogy ezek szerint a M. Ágnes által sértettként történt kihallgatása alkalmával H. János szolgabíró ellen panaszképp előadott ténybeli állítások lényegükben véve valóknak bizonyultak; az a körülmény pedig, hogy a vádlott értelmi korlátoltságánál fogva a neveletlen magaviselete miatt ellene használt fenyegetést a vallomásának visszavonása céljából alkalmazottnak vélte; továbbá, hogy a bujakóros betegségére vonatkozóan a szolgabíró által az akkor fenforgott körülmények között teljesen indokoltan tett nyilatkozatban az ő személye ellen intézett sértést látott és e miatt panaszt emelt, sem a hamis vád büntette vagy vétségének, sem pedig a rágalmazás vétségének tényálladékát meg nem állapítja: ennélfogva M. Ágnes vádlottat a H. János sérelmére elkövetett hamis vád büntettének vádja alól is fel kellett menteni.

A W. Mórné és M. Ignác sérelmére elkövetettnek állított hamis vád büntette miatt a kir. ügyész által emelt és a végtárgyaláson is fentartott vád alól végül azért volt M. Ágnes vádlott felmentendő, mert az első-bíróági ítélet indokolásában előadottak szerint a vád tárgyát képező hamis vád folytán a bűnvádi eljárás a nevezettek ellen nem indítatott meg, s ekkép, ha M. Ágnesnek a nevezettek ellen emelt vádja tudva hamisnak bizonyulna is, az nem a hivatalból üldözendő hamis vád büntettét, hanem a B. T. K. 229. §-a szerint csak a sértett felek indítványára üldözhető hamis vád vétségét képezné, mely miatt azonban M. Ágnes büntetés alá azért nem vonható, mert W. Mórné és M. Ignác kijelentették, hogy a vádlott megbüntetését nem kívánják. (1893. május 8-án, 713. sz.)

A kir. Curia: A pécsi kir. ítélő táblának ítélete indokainál fogva helybenhagyatik. (1894. április 24-én, 1893. évi 9152. sz. B. J. T. XXVIII. k. 161. l.)

B) *Beszámítás.*
Hysteria, mint a
szándék előre meg-
fontoltságot kizáró
ok, emberölésnél.
Beszámítás a hys-
teria daczára.

A budapesti kir. törvényszék: Sz. K. a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntette miatt ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik. Ellenben bűnös a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetében s ezért büntetésül a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása mellett öt

évi fegyházbüntetésre és a 289. §. alapján öt évi tartamban hivatalvesztésre ítéltetik. A kiszabott szabadságvesztés büntetésből vádlott vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a értelmében tizennégy hónap kitöltöttnek kimondatik.

I n d o k o k: Vádlott Sz. K. azzal terhel-
tetik, hogy a mint azt maga is beismerte,
mult 1889. évi február hó 26-án ismeretlen
apától született három hónapos törvénytelen
gyermekét, egy ismeretlennek maradt Juli
nevű leány közreműködésével a Dunába
ölte, s pedig akként, hogy a gyermeket T.
J.-ától, kinél dajkaságban volt, azon valótlan
előadás mellett, hogy azt tartás végett Tatára
egy rokonához fogja vinni, átvette s az is-
meretlen Juli társaságában az összekötő vasúti
hídon keresztül a Duna túlsó, budai oldalára
vitte, itten az ismeretlen J.-nak átadta, s míg
vádlott fenn a vasúttöltésen maradt, J. a
gyermekkel lefutott a Duna széléhez, s a
gyermeket a vízbe, mely éppen erős zajlás-
ban volt, beledobta. Ennek utána az isme-
retlen J. a budai oldalon maradt, vádlott
pedig hazatért. A vízbe dobott gyermeket, a
ki kellően volt pólyázva s egy párnába volt
bekötve, úgy, hogy csak a feje látszott ki,
az eset után pár óra múlva T. és F. halá-
szok, s pedig saját vallomásuk szerint a budai

oldalon, az összekötő vasúti híd körül, már mint halottat fogták ki, s a legelőször talált rendőrnek, B. S.-nek adták át. B. közvetítésével azután a gyermek hullája a Rókus-kórházba szállíttatott.

Ezen tényállás mellett a kir. törvényszék Sz. K. vádlottat tettestársnak mondotta ki. Az élet ellen irányzott azon bűntényeknél ugyanis, melyek nem ölésre alkalmas eszközök, hanem közvetlen erőszak, kézrátétel által követtetnek el (megfojtás, vízbedobás stb.), a halált okozott tényt mulhatlanul meg kellett előznie annak, hogy a tettes a megtámadott személyt ellentállásra képtelenné tegye, feltétlen hatalmába ejtse, különben pusztá kézrátétel által a halált okozó cselekményt el nem követhetné. A mint azonban a megtámadott személyt a tettes azon szándékkal, hogy az ölést rajta nyomban végrehajtsa, feltétlen hatalmába ejti, az életbiztonság teljesen megszűnt, s a büntetendő cselekmény meg van kezdve. Az, hogy a halált okozó tény a kezdő ténnyel össze nem esik, de a kettő között némi fokozati, némi tér- és időbeli különbség létezik, közömbös s magában nem indokolhatná, hogy a megkezdés a feltétlen hatalomba ejtés mozzanatáról valamely későbbi körülményre, vagy épen

magára a halált okozó tényre helyeztessék át. Az erőszak, a halál oka nem szünetel, csak fokról-fokra akadálytalanul halad az élet kioltásáig. Az okozati folyamat feltétlen hatalomba ejtéssel megindult s a folyton működő közvetlen erőszak által hajtva, ép oly szakadatlanul halad célja felé, mintha egy visszavonhatlan tény indította volna meg. Ezekből folyólag a vádlott Sz. K. tettességének megbírálásánál lényeges azon körülmény, hogy a megölt személy egy három hónapos csecsemő volt, a ki ezen minőségénél fogva, magában véve önvédelemre képtelen. Azon pillanatban, midőn J. a gyermeket, vádlott Sz. K.-tól közvetlenül a Duna fölött ölési szándékkal átvette, a gyermek önvédelemre képtelen minőségénél fogva, a gyilkos feltétlen hatalmába jutott. Hogy azután a halált okozó tény az átvételre nyomban következett-e? vagy a mint tényleg történt, pár pillanatnyi idő telt el, a míg J. a vasúti töltésen lefutott, s a gyermeket a vízbe dobta, az az elbírálásra nem hat, az életbiztonság megszűnt, az első tetteges jogsértés megtörtént a gyilkos szándékkal való hatalomba vétellel, a cselekmény az átvétellel meg volt kezdve. Vádlott Sz. K. tetteges közreműködése már épen a megkezdésre esik. A mi J.-ra nézve az átvétel, az reá

nézve az átadás. A megkezdés a személy hatalomba juttatása, kettőjük közös ténye, egymást feltételező, összetett kétoldalú cselekmény, átadás és átvétel, mely közös eredményben a büntetendő cselekmény megkezdésében tárgyilagossá válik. Miután pedig ekként Sz. K.-t, ténybeli közreműködése szerint is, a büntetendő cselekmény megkezdése terheli, s miután alanyi oldalról bizonyos, hogy a bűntényt az ő elhatározása, ölési szándéka hozta létre, őt tettestársnak kimondani kellett. Az ölési szándékot vádlott beismerte, beismerése összhangban áll a cselekmény minden mozzanatával s ez alapon azt megállapítani kellett. Nem volt azonban megállapítható, hogy vádlott az ölési szándékot «előre megfontolta». A kir. törvényszéki orvosok ugyanis a vizsgálat, illetve a végtárgyalás folyamán kifejtett véleményükben oda nyilatkoztak, hogy vádlott hysteriában szenved, s pedig oly mértékben, hogy ennek folytán «a cselekvés idejében akaratának szabad elhatározási képessége korlátozott volt». A kir. ítélő tábla által elrendelt pótvizsgálat folyamán, vádlott hosszas tébolydai megfigyelés alá vonatott s a lipótmezei kir. orsz. tébolyda igazgatóságának ez alapon adott véleménye szintén megerősíti, hogy vádlott «hysteriában» szenved és pedig a hysteria

oly fokában, melynélfogva ezen betegsége által kedélye és indulatai befolyásoltatnak. Ezen szakvélemények alapján már a kir. törvényszék elfogadta, hogy vádlott hysteriában szenved s pedig annyival inkább, mert vádlottnak már multjában fordulnak elő adatok, melyek hysterikus jellemsajátságokra, izgékony gyöngeségre, állhatatlanságra mutatnak. Komáromban szolgálván ugyanis, csekélységből, mivel a szolgálatadóval összeveszett, a Dunába akarta magát ölni. Szülei iránt gyakran indulatos, durva magaviseletet tanusított, bár alapjában jó kedélyű. Továbbá ugyancsak szüleinek: Sz. József és nejének vallomása szerint, a multban gyakran görcsökben szenvedett, melyeket a kir. törvényszéki orvosok, a nevezett tanúk által előadott jelenségekből hysterikus görcsrohamoknak, hystero-epilepsiának fogadtak el. Utolsó szolgálatadója Fecht Pálné vádlott magaviseletével meg volt elégedve, s kiemelte, hogy gyermekeihez épen igen jó volt. Egyébként pedig F. P.-né, a kinek vallomása értelmes és hitelt érdemlő, azt állítja, hogy «igen excentricus» természet; voltak pillanatai, melyekben egészen ki volt magából kelve, de azután könnyen más hangulatba jutott és jókedvű volt. Midőn az ölés elkövetése után hazament, a vádlott F.-né legkisebb gyermekét oly he-

vességgel ölelgette, hogy az sírni kezdett, s a tanú férje e miatt ki is szólt, azután pedig közvetlenül az ölésre következő órákban vádlott dalolt. A végtárgyalás folyamán is vádlott magaviselete, bár tisztességes, de a hasonló műveltségű egyének magatartásánál élénkebb, határozottabb, bátrabb, előadása értelmesebb és pontosabb volt. A hysteria ezek alapján biróilag is megállapíttatván, az, hogy vádlott előre megfontolt szándékkal cselekedett, elfogadható nem volt. Épen a praemeditatio az, mely a magasabb fokú hystericus jellem sajátságaival összeegyeztethetlen. A hysteria mindenekelőtt kizárja a belső erkölcsi élet egészséges reactióját; álkoskodásba jutnak ugyan ellenőrző mérséklő erkölcsi eszmék, vádlott maga beismeri, miszerint tudta, hogy cselekvése bűnös, de a képzetek beteges, gyors változása mellett, az ily eszmék hatékonysága csökken s ekként meg van könnyítve azon eszmék uralomra jutása, melyek a büntettet kimentik, vagy épen igazolják. De a logikai folyamatok a megfontolás minden egyéb tárgyára nézve is rendellenesek; mert «a szellemi működés zavarai, a hysteria egyetlen eseténél sem hiányoznak.»

A helyzetnek, a cselekmény minőségének, vonatkozásainak s a bűnös eredménynek

számbavétele mind hézagos és futólagos logikai műveleteken alapul, az ily elhatározás tehát megfontolt nem lehet. El kellett pedig azt fogadni annyival inkább, mert bizonyítva van, hogy a vádlott elhatározása azon levéllel áll okozati összefüggésben, melyet atyjától kapott s melyben tőle a szülői támogatás végleg megtagadtatik s ekként elhatározása tettleg a szégyen és elhagyatottság által megfokozott beteges lelki állapot befolyása alatt keletkezett. De bár ekként a praemeditatio megállapítható nem volt, más oldalról legkevésbé sem lehet elfogadni, hogy vádlott beszámíthatlan lett volna. A törvényszéki orvosok csak annyit mondtak, hogy vádlott elhatározási képessége korlátozva volt. A tébolydai szakvélemény sem tartalmaz többet, mint, hogy vádlott elhatározása mindazon esetekben, a midőn hysteriás izgalmai közreműködnek, akaratától egészen függőnek, azaz teljesen szabadnak nem tekinthető. S a védelem is csak azon az alapon vitatta a beszámíthatlanságot, mert felfogása szerint az öntudat minden korlátozása kizárja a beszámítást. Tekintve már, hogy vádlott épen az elkövetés napján kétszer volt Tornyos Julinál, azt kifizette s tőle a gyermeket — pedig valótlan előadások mellett — átvette, hogy semmi adat sem létezik arra, hogy ezen

alkalommal szokatlan magaviseletet árult volna el; tekintve, hogy vádlott mindazon tényekre, valamint a véghezvitel tényeire is visszaemlékszik: kétségtelen, hogy arra nézve, a mit cselekedett, öntudata nem hiányzott s ezért beszámítási képessége bizonyítva van. Mindezek alapján vádlottat a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntettének vádja alól, az előre megfontoltság hiányában felmenteni, ellenben a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettében mint tettestársat bűnösnek kimondani kellett. A büntetés kimérésénél két mozzanatot vett különösen figyelembe a kir. törvényszék. Először azt, hogy vádlott felbujtásból cselekedett. A hystériában szenvedő tettesnél ugyanis, épen ezen betegség minőségénél fogva, a felbujtás szükségképen enyhítő körülményt képez. A képzetek mulékonysága, felületessége folytán az ismeretlen J.-nak ismételve megújuló tanácsai lényegesen közreműködnek arra, hogy vádlott beteges, ingatag jelleme daczára a büntett gondolata gyökeret verjen, a bűnös eszmemenet állandósuljon s midőn a nagyobb hatású külső körülmény (atyjának levele) bekövetkezik, vádlott a már kimutatott bűnös útra lépjen. A másik enyhítő körülmény, hogy vádlott a halált okozó tény, a vízbe dobást nem maga követte el. Ugyanaz a támogatás,

mely az elhatározást előmozdítja, végig kísérte a vádlottat a véghezvitel egész folyamán s pótolta beteges jellemének hiányait, az elhatározottságot, a kitartást, ottan várt reá a gyermek átvételénél, együtt ment vele a hosszú úton a vesztőhelyig s végül átvette tőle a bűntény vezetését s épen azon tényt, melyhez az akaraterő és gonoszság kívántatik, már nem vádlott, de tettestársa, a J. követte el. Épen az, hogy a cselekmény egymás személynek, a J.-nak oly nagymérvű lélektani befolyása és tetteges közreműködése mellett jött létre, képezi az indokot, a miért a kir. törvényszék, ezen súlyos bűnténynél a büntetés enyhítésének jogát igénybe vette s a 92. §-t alkalmazván, vádlottat a büntetlen előélet figyelembe vételével is, a fenti enyhébb mérvben büntette. Nem tehette a kir. törvényszék magáévá a közvádlónak a póttárgyaláson kifejtett azon felfogását, hogy ha a hysteria alapján az előre megfontolás megállapítása mellőzve lett, a szándékos emberölésnél a hysteriát mint enyhítő körülményt figyelembe venni s ez indokból a B. T. K. 92. §-át alkalmazni nem lehetne. Minden cselekmény, figyelem nélkül arra, hogy egy felsőbbfokú minősítés mellőztetett-e vagy nem? elfogadott saját tényálladéka szerint önállóan bírálendő el s ha valamely eny-

hító körülmény fenforgása tényleg megállapítva van, azt a B. T. K. 89. §-a értelmében mellőzni nem lehet. Kétségtelen már, hogy a hysteria, azontúl, hogy a megfontolást kizárja, tettleg befolyásolja a szándék egész minőségét s ebből következik, hogy vádlott hysterikus alapjellege mellett, a felbujtás és más általi befejezés tettleg nagyobb szerepet játszanak az elhatározás és véghezvitel körül, mintsem a beszámítás rendes szabályai alkalmazhatók lennének. A vizsgálati fogság betudása az idézett törvényszakaszon, illetőleg azon alapul, hogy vádlott hosszas vizsgálati fogsága nem saját hibájából, de részben a több irányban kiterjedt vizsgálat, részben a tébolydai megfigyelés folytán származott. (1890. december 15-én, 44,719. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság ítéletét azzal a meghatározással, hogy Sz. K. vádlottnak öt évi fegyházbüntetését a mai naptól rendeli számíttatni, melyből eddig eltöltött vizsgálati fogságával egy évet nyilvánít kitöltöttnek, helybenhagyja.

Indokok: Minthogy az a körülmény, hogy vádlott hysteriában szenved, már a vádbeli cselekmény minősítésénél tekintetbe vétetett, az tehát mint nyomatékos enyhítő körülmény a büntetés kiszabásánál már figyelembe nem vehető; minthogy azonban vád-

lott eddig büntetve nem volt, tettét úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során őszintén beismerte és a vádbeli cselekmény elkövetésének fő indító oka atyjának magától eltaszító levele és az a körülmény volt, hogy csekély havi bérének nagy részét gyermekeinek fentartására kellett fordítania, tehát nyomasztó vagyoni körülmények közt cselekedett. Mindezeket a kir. ítélő tábla oly nyomatékos enyhítő körülményekül vette, hogy az elsőbíróság által vádlott ellenében kiszabott büntetést vádlott cselekményéhez mérten aránylagosnak találta. Vádlottnak eddig eltöltött vizsgálati fogságával fegyházbüntetéséből a B. T. K. 94. §-a alapján csak aránylagos tartamot nyilvánított kitöltöttnek. Egyéb-ként a kir. ítélő tábla az elsőbíróság ítéletét felhozott indokainál fogva hagyta helyben. (1891. márczius 9-én, 7330. szám.)

A kir. Curia: Vádlott beismerte, hogy egy «Juli» nevű cseléd biztatására magát tizenegy hetes gyermekének megölésére elhatározta, hogy e célból a gyermeket ápolónőjétől elvette, az összekötő vasúti híd budai oldaláig elvitte és ott az ismeretlen cselédnek adta, hogy azt a Dunába dobja; a gyermek erőszakos halála tehát vádlott elhatározása folytán és az ő közreműködése mellett következett be és így kétségtelen, hogy vádlott,

habár állítása szerint a gyermeket nem ő, hanem jelenlétében az ismeretlen cseléd dobta a vízbe, a vádbeli cselekményben mint tettes vált bűnössé. Továbbá a vizsgálat adatai szerint vádlott, mielőtt a gyermek megölésére magát eltökélte, szüleinek írt és őket a gyermek eltartására kérte; nemkülönben az ápolónőt, csak hogy tőle a gyermeket elvihesse, tévedésbe ejtette, állítván, hogy azt Tatán akarja elhelyezni; sőt midőn az ápolónő a gyermeket a hátralékos tartási díj megfizetése nélkül átadni nem akarta, e célra szolgálatadónőjétől még pénzt is kért. A felhozottakból világosan kitűnik, hogy vádlott a tettet öntudatosan és nem a mint ez a védelem részéről állíttatik, betegségből kifolyó szellemi kimerültségben követte el. Végre tény, hogy vádlott oly betegségben szenved, mely a szakértő orvosok véleménye szerint a szabad akarat elhatározási képességét korlátozza és ennek, valamint annak figyelembe vételével, hogy őt atyjának kiméletlen levele és a súlyos gond méltán elkeserítette, kizártnak tekintendő, hogy ő tettének horderejét felfogni és annak következményeit higgadtan megfontolni képes volt. Minthogy pedig ezek szerint vádlott az alsó bíróságok által helyesen mondatott ki gyilkosság helyett a szándékos emberölés büntettségében mint tettes

bűnösnek: ennél fogva a kir. ítélő tábla ítélete a megfelelően kiszabott büntetésre nézve is az abban felhozott és elfogadott indokoknál fogva oly meghatározással hagyatik helyben, hogy a vádlottra kiszabott fegyház a mai naptól számítandó, mely büntetésből azonban a kiállott vizsgálati fogság által két év és öt hónap kitöltöttnek vétetik. (1891. október 16-án, 6883. sz.)

A budapesti kir. törvényszék: Szándékos emberölés büntettének kísérlete miatt vádolt K. Katalin elleni bűnügyben ítélt: Vádolt a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettének a B. T. K. 65. §. szerinti kísérlete miatt ellene emelt vád- és következményeinek terhe alól felmentetik s azonnal szabad lábra helyeztetni rendeltetik, stb.

*Terhességi elme-
zavar.*

Beszámíthatlanság.

*Terhességi elme-
zavar és szere-
lemféltség miatt
megállapítása a*

*beszámíthatlanság-
nak szándékos em-
berölés kísérleténél.*

Indokok: Folyó évi szept. 23—24. közti éjen K. Katalin Irma azon szándékkal, hogy előbb kedvesét H. Simont, azután magát is megölje, az ágy melletti szekrényből kivett egy közönséges, házi használatra szolgáló kést és azzal a vele egy ágyban fekvő H. Simonnak nyakát metélni kezdte, mire H. álmából felébredt, vádlottnő ezen cselekményét abbahagyva, a kést maga ellen fordítá és mialatt H. az ágyból felkelt, lámpát gyújtott, vádlottnő saját nyakán több sértést

ejtett. A sérülések következtében mindketten a kórházba szállítottak, honnan úgy vádlott, mint H. Simon nyolcz napi ápolás után gyógyulva bocsáttattak el. K. Katalin Irma ellen ezen cselekménye következtében a bűnvádi eljárás megindítatván, ugyanő a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettének kísérlete miatt vád alá helyeztetett. Jelen ítélet hozatalánál a bizonyítékok szabad mérlegelése mellett azt találta a kir. törvényszék, hogy bár a cselekmény tárgyi-
lag igazolva van, azt még sem lehet vádlott terhére beszámítani, hanem fel kellett menteni vádlottat az ellene emelt vád- és következményeinek terhe alól. Hogy a cselekmény be, vagy be nem számíthatóságát annál világosabban láthassuk, ismerni kell azon előzményeket, melyek a vizsgálat és végtárgyalás adataival az alábbiakban kellően felderítettén, a bekövetkezett eredménynek okozói voltak. K. Katalin Irma mult évi szeptember 1-én a fővárosba jöven, a kerepesi-út 8-ik számú házban még az nap szolgálatba lépett és az ugyanazon házban szolgáló H. Simonnal csakhamar megismerkedett. Ezen ismeretségből szerelmi viszony fejlődött ki, mely még akkor is folytatódott, midőn a leány a Haas-palotában, H. pedig az Erzsébet-téri kioszkban kapott újabb szolgálatot. H. Simon

vádlottnőnek időközben házassági ajánlatokat tett, sőt folyó évi november 1-ére már lakást is vett fel kettőjük számára. A leány H. ígéretét komolynak tekintvén, H. unszolására f. évi augusztus 15-én szolgálatát odahagyva, B. Andrásnéhoz H.-val közös lakásra ment s vele ez időtől fogva egy ágyban aludt. És bár H. vádlottnőt a nemi közösülésre is rábírní igyekezett, ezen igyekezete épen annyira sikertelen maradt, hogy e miatt augusztus 20-án reggel vádlottnővel összeveszett, együtt dulakodtak, miközben a leány őt összekarmolta s azután felkelt, felöltözött s korán reggel átjött Budára. Vádlottnő itt találkozott később B. Andrásnéval, ki őt ki-nevette ezért, hogy ártatlanságát oly híven megőrizte, majd pedig hivatkozva arra, hogy H. úgy is elfogja venni s hogy ő neki is két gyermeke volt már, mielőtt férjével megesküdött: rávette a leányt, hogy H. Simonnal béküljön ki s vágyainak engedje át magát. Csakugyan, augusztus 20-át követő éjjel H. megfosztá vádlottnőt szűzességétől s azután több ízben közösült vele. A munkához szokott leány, hogy november 1-ig se legyen kereset nélkül, szeptember 1-én ismét szolgálatba lépett, de szolgálati ideje alatt rajta a terhesség jelei mutatkozván, miután rosszul érezte magát s szeptember 14-én szolgálatát

újból elhagyva, megint hazament lakására B. Andrásnéhoz. Történt ezután, hogy H. Simonnak egyik barátja s annak kedvese figyelmeztették az amúgy is féltékeny és ingerlékeny természetű nőt, hogy kedvese más leánynyal kezd viszonyt. Vádlott féltékenysége az által még inkább fokozódván, kedvesének utána lesett és állítása szerint őt két ízben találta a hűtlenségre mutató körülmények között. H. egy ízben a kiosk bérlőjének Mari nevű cselédjével a kiosk pinczéjében kaczerkodott, de ezúttal vádlott-nőt észrevették és nem tettek semmit. Másodszor szeptember 23-án (épen a bűncselekmény estéjén) vádlottnő egy vén asszonytól meghallván, hogy kedvese ugyanazon leánynyal gazdájának lakására ment, utána sietett és újból megleste őket, mely alkalommal — miként vádlottnő állítja — kedvese előbb a mosókonyhában nevetgélt a leánynyal, majd az emeletre felmenvén, azzal félórahosszat sötétben volt s midőn gyertyát gyújtva elváltak, H. a leányt összeecsókolta. Ez utóbbi esemény miatt vádlottnő kedvesének szemrehányást tett s ebből szóváltás keletkezett, minek folytán H. a kiosk pinczéjében vádlottnőt arczul ütötte, a földre tiporta s vele oly durván bánt, hogy a pinczében jelenvolt más két legénynek kellett közbelépni, kik a

leányt H. kezéből kivették s H.-t megpiron-
gatták. A magát megcsalatottnak s e durva
bánásmód által meggyalázottnak tekintett
vádlotnőt mindez annyira elkeseríté s oly
mérvű felindulásba hozta, hogy bár H. tettét
megbánva, a leányt békíteni igyekezett, haza-
vitte, lefektette és ápolta: úgy látszik a leány
nem volt képes többé lelki izgalmán erőt
venni, mert az ágyban sem tudott elaludni,
sőt midőn a szobában lévők elaludtak, ép
egy óra tájban magát ki akarta végezni
akként, hogy két kezével torkát szorítá össze,
hogy megfuladjon. Természetesen ezen szán-
déká nem sikerült s a leány nyugtalanságára
felébredt H., a vádlotnő kezét nyakáról le-
fejtette, B. Andrásné pedig azzal támadta
meg, hogy ha nyugton nem lesz, mint kole-
rás beteget rendőrrel beviteti. Vádlotnő a
vizsgálóbíró előtt azt vallá, hogy még akkor
elhatározta, hogy úgy kedvesét, mint magát
meg fogja ölni, midőn kedvese oly durván
bántalmazta. A végtárgyaláson pedig ezen
vallomást oda módosítá, hogy a boszú gon-
dolata csak a sikertelen öngyilkossági kísérlet
után a késő éji órákban érlelődött meg benne.
De bármelyik vallomása fogadtatik el, tény
az, hogy csak az öngyilkossági kísérlet után
vette ki az ágy melletti szekrényből a kést
s csak azután kísérlette meg a H. Simon és

a saját nyakát elvágni, mi szintén annyira nem sikerült, hogy nyolcz napi ápolás után a kórházból mindkettő gyógyultan távozott. Ha a cselekmény előzményein végig tekintünk, vádlott a maga műveletlen természeti állapotában oly ritka, egyenes jellemű egyénnek tűnik fel, kinek erkölcsi érzülete távol állott a bűn elkövetésének gondolatától is. Mihez képest a bíróságnak első feladata volt kutatni azon lélektani okokat, melyek vádlottat a cselekmény elkövetésére reábírták, s a legszigorúbban mérlegelni azt, vajjon vádlottnő cselekményében az ölésre irányzott szabad akarat elhatározás feltalálható s neki a cselekmény beszámítható-e? A B. T. K. 76. §-a azt mondja: «nem számítható be a cselekmény annak, ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elmetehetsége meg volt zavarodva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt». Ha tekintetbe vesszük azt a szigorú erkölcsi érzékeket, mit vádlott tanúsított akkor, midőn cseléd létére 24 éves koráig női ártatlanságát megőrizve, sőt kedvese kívánságának még akkor is ellentállott, midőn azzal már öt éjjelen át egy ágyban aludt s csak a komolynak vélt házassági ígéret és egy tapasztaltabb nő: B. Andrásné rábeszélésének engedve, csak a 6-ik éjjel áldozta fel szeplőtlen voltát annak

a férfinak, kit szeretett s kinek elhidegülésétől félt; ha tekintetbe vesszük, hogy mindkettőjük javáért ezután ismét szolgálatba lépve, tizennégy nap múlva kénytelen volt szolgálatát elhagyni, mivel a terhes állapot fájdalmai kínozták és nyugtalanították; midőn pedig ezek után azt hallotta és tapasztalta, hogy az, kinek mindenét feláldozta, hűtlen lett hozzá, de sőt midőn e miatt szemrehányást tett, az őt arczul ütötte és egyébként is oly durván bántalmazta, hogy idegen férfiaknak kellett közbelépni: mindezen körülmények nagyon is alkalmasak voltak arra, hogy az orvosi látélet szerint is lány kedélyű, sebzékeny természetű s az első terhesség hatodik hetén belül lévő nőnek elmetehetőségét megzavarják. Ezen feltevést megerősíti azon körülmény, hogy midőn ugyanazon éjjel vádlott magát kezével megfojtani igyekezett, oly esztelen cselekményt kísérlt meg, mi a józan észszel ellenkezik. Ez az orvosszakértő szerint agyvérbőséget előidézhett; egyébként akár előidézte azt, akár nem, mindenesetre kizárja a H. Simon megölésére irányzott előzetes szándék feltevését és az ezután támadt elhatározás beszámíthatóságát. De hogy a cselekmény nem szabad akarat elhatározásának volt eredménye, illetve, hogy rögtönös elhatározás sem volt, ez az orvosi

tudomány szerint is lehetséges, melynek elvei szerint a terhesség ily fokán lévő nők, kisebb-nagyobb aberrációkra mintegy privilegizálva vannak, mihez vádlottnál még az éjszaka deprimáló hatása is járult; de kitetszik a meg nem választott és különben is alig alkalmas eszköz használatából és különösen abból, hogy saját nyakán több és súlyosabb sértést ejtett, mint H.-én, mi azon feltevést is lehetővé teszi, hogy még akkor sem tudta, vagy nem akarta volna H. nyakát elvágni, ha az fel nem ébredt volna. Mindezek oly jelenségek, melyek kétségtelenné teszik azon körülményt, hogy vádlott a cselekményt csakugyan beszámíthatlan állapotban követte el, s melyek a B. T. K. 76. §-nak figyelembe vételét s ennek alapján vádlott felmentését indokolják.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét indokainál fogva helybenhagyja.

A m. kir. Curia: Tekintve, hogy a példás előéletű vádlottnő házasság ígérete folytán ejtetett teherbe sértett H. Simon által s ezen viselős állapotában a szerelemföltő s amúgy is ingerlékeny vádlott izgatottsága még hatékonyabban fokoztatott az által, hogy H. Simon hűtlenségét tapasztalván, midőn őt ezért kérdőre vonta, általa még túlságosan bántalmaztatott is, és ezen elkeseredettségé-

ben és megzavart kedélyállapotában először magán fojtogatási kísérletet tett, majdan pedig, midőn ezen tett miatt a rendőrség által való bekíséréssel fenyegettetett, az orvosi vélemény szerint is támogatott, megzavart elmeállapotában először H. Simonon ölési, magán pedig öngyilkossági kísérletet tett, — tekintve különösen, hogy az elsőbírósági ítéletben előadott támadás vádja a szabad elhatározás képességét, a beszámíthatóságot kizártnak bizonyítja, a másodfokú bíróságnak felmentő ítélete helybenhagyatik. (1888. február 14. 8180/B. 87. sz. J. T. 46. l.)

A békés-gyulai kir. törvényszék: Vádlott T. A. a B. T. K. 284. §-ába ütköző gyermekölés büntettének vádja alól felmentetik. Indokok: Jóllehet a vizsgálat adatai által kétséget kizárólag beigazolván van, hogy vádlott törvénytelen gyermekén 1881. július 28-án a terhére rótt bűncselekményt elkövette, melylyel a gyermeknek néhány nap múlva bekövetkezett halála okozati összefüggésben van, mindazonáltal tekintve, hogy dr. K. I. törvényszéki orvos véleményében vádlottnak gyermekági voltából származott örjögésnek lehetőségét konstatálja; tekintve továbbá, hogy a budapesti m. kir. orvosi tanártestület 38/83. sz. véleményében megengedi, hogy vádlott gyermeke karjának ki-

*Szülési elmezavar.
Beszámíthatatlanság.
Felmentés a gyermekölés vádjától
gyermekágyban beállott elmezavar
czimén a 76. §.
alapján.*

szakításánál, valamint a szájnak pántlikával való betömése alkalmával elmebeli működésében s így szabad elhatározási képességében meg volt zavarva; tekintve továbbá, hogy vádlott jegyese által ejtetvén teherbe, összeköttetésüket a szülők sem ellenezték, terhes állapota a szülők és mások előtt is tudva volt, s így a bekövetkezett szülés törvénytelen voltából, a természetszerű ségyentől tartania nem kellett s gyermekét megölni oka egyáltalában nem volt; tekintve, hogy az 1882. aug. 28-án megtartott vég tárgyalás alkalmával hit alatt kihallgatott Sz. V. és S. A. tanúk azt vallották és pedig előbbi, hogy vádlott a kérdéses alkalommal nem volt egészséges elméjű, utóbbi pedig, hogy vádlott egész éjjel zavart volt és fekete emberekről beszélt, valamint a mód, melyet vádlott gyermekének megölésére választott, úgy vádlottnak minden ténykedései arra mutatnak, hogy vádlott a terhére rótt cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt, s így cselekménye és annak következményei nem számíthatók be, mindezeknél fogva vádlott a terhére rótt gyermekölés büntettének vádja és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentendő volt.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság ítéletét indokolásánál fogva helybenhagyja.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete az elsőbíróság ítéletének e helyütt is elfogadott indokaiból helybenhagyatik. (1881. május 7. 797/b. sz. a. B. J. T. VIII. k. 271. l.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság ítéletét részben megváltoztatja, vádlottat az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmenti.

Indokok: K. Rachel ellen a miatt emeltetett vád, hogy ő házasságon kívül született gyermekét 1881. december 19-én szándékosan fosztotta meg életétől oly módon, hogy azt peczegödörbe dobta, hol az harmadnap megtaláltatott. Vádlott azonban a vádbeli cselekmény elkövetését határozottan tagadta, állítván, hogy ő, midőn szükségét végzendő, az árnyékszékre ment s ott váratlanul egy szögletben gyermeket szült, közvetlenül a szülés után elájult és így arról, hogy vele s gyermekével később mi történt, mit sem tud. Tekintve pedig, hogy vádlott emez állítását B. Györgyné és leánya Zsuzsanna tanúk is támogatják, kik vádlottat a mondott helyen ájulva találták és kiknek a lakásán az később ismét elájult; és tekintve, hogy

Az olyan nőnek, ki bebizonyítottan zavart elméleti állapotban szült, abbéli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elméleti tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekölés vádjá alól felmentés.

vádlottnak a szülést megelőző eljárásából sem következethető az ölésre irányzott szándék, a mennyiben a kérdéses nap reggelén, midőn rosszul érezte magát, habár ő a szülés bekövetkezésére nem is számított, mert magát csak a hetedik hónapban gondolta terhesnek, mégis J. Istvánné bába segélyét akarta igénybe venni és B. Györgyné lakására csak akkor ment, midőn őt a nevezett bába elutasította és magához befogadni nem akarta; — elfogadandó, hogy vádlott a szülés után valóban öntudatlan állapotban volt és gyermekét nem dobta szándékosan a peczegődörbe, hanem az oda szülés közben esett, mely feltevést megerősíti az is, hogy a vádlott a szemlejegyzőkönyv szerint az árnyékszékbe ülve szülhetett csak, nem pedig a padozaton, a mint ő állítja, mert ennek lehetetlensége a szemle alkalmával megállapított. Mint-hogy vádlott azért, hogy félreeső helyen szült és a gyermeknek a peczegődörbe esését öntudatlan állapota miatt meg nem akadályozhatta, a B. T. K. 76. §-a alapján feleletre nem vonható, őt a vád és következményeinek terhe alól felmenteni kellett. J. Istvánnéra vonatkozólag az alsóbíróság ítélete indokolásánál fogva hagyatott helyben.

A kir. Curia: A felebbezett kir. táblai ítéletet helybenhagyja. *Indokok:* A feleb-

bezett ítélet indokaiban tüzetesen ki lévén mutatva, miszerint arra nézve, hogy vádlott magzatát szándékosan szülte volna az árnyékszéken, elfogadható bizonyíték hiányzik; — kérdés merült föl csak az iránt, vajjon nem okozta-e vádlott újonszületett gyermeke halálát a szülés után szándékosan elkövetett mulasztások által. A vizsgálat adatai szerint e kérdésre tagadólag kell felelni. Mert annak lehetősége, hogy a bebizonyítottan zavart elmebeli állapotban szülő nő a szülés megtörténtéről tudomással nem bír, kétségbe nem vonható; s mert jelen esetben egyébként fel nem tehető, hogy az anya testéből közvetlenül az árnyékszék gödrébe esett gyermek az abban létezett gázok közepette oly soká élhetett volna, míg az ájult állapotban lelt vádlott elmebeli tehetségét hosszabb idő után visszanyerte, s hogy ebből következőleg megmentéséhez lehetett volna remény, ha az árnyékszékből azonnal kivétték, midőn vádlott a szülési actus véghezmeneteléről meggyőződött. (1883. június 5-én. 12844/82. b. sz. a. M. J. 19.)

A kir. Curia: Habár . . . ezen adatok alapján nem tekinthető kizártnak, hogy a gyermek természetes halállal múlhatott ki, tekintve, hogy a kir. törvényszéki orvos lehetségesnek tartja, hogy vádlott terhessége

Vádlottnak zavart lelki állapotánál s az eset egyéb körülményeinél fogva a szülés körül elkövetett mulasztásai akkor sem el-

*lapítják meg a
büntetőjogi felelős-
séget, ha bizonyítva
van, hogy a gyer-
mek a vádlott mu-
lasztásával össze-
függésbe hozható
okból halt meg.*

daczára havi elváltozásai rendszeren beállottak, hogy a szülés előtt idegnyomás által előidé- zett lábfájása lehetett vádlottnak és hogy a vádlott elmeállapota 17 éves koránál és az eset egyéb körülményeinél fogva nem lehe- tett egészen tiszta, tehát vádlott fiatal kora, az első szülés izgalmai, annak nem várt ro- hamos beállása, valamint az eset körülményei és vádlott zavart lelki állapotánál fogva mu- lasztása nem vonható oly szigorú tekintetek alá, melyek a büntetőjogi felelősséget meg- állapítanak még akkor is, ha teljes határo- zottsággal megállapítható volna az, hogy a gyermek nem természetes halállal, hanem vádlott mulasztásával összefüggésbe hozható okból halt meg, mi ezúttal minden kétséget kizáró módon bizonyítva nincsen, mert a jelenvolt tanúk sem bizonyítják, hogy a gyermek a szülés után élt, avagy csak bármi életjelt adott volna magáról minélfogva vádlott felmentendő volt. (1882. február 3. 7324. sz. a. Ü. L. 92. f. 9. sz.)

*Veleszületett buta-
ság.*

*A) Beszámíthatlan-
ság.*

*Veleszületett buta-
ságban szenvedő*

*egyén által elköve-
tett gyilkosság be-*

*számíthatlanságá-
nak megállapítása.*

A szatmár-németii kir. törvényszék: Bod-

nár József, a S. J. és S. Zs. ellen elkövetett s a B. T. K. 278. §-a alá eső két rendbeli gyilkosság büntetében, a B. T. K. 418. §-a alá eső vagyonrongálás vétségében s a 333. s 334. §. alá eső lopás vétségében bűnösnek kimondatik. I n d o k o k: Bodnár József 1889.

június 3-án, a mikor gazdája és rokona Gál Balázs nejével együtt Ilk község határán lévő pásztorkunyhójukból eltávozván, a vásáros-náményi vásárra mentek, gazdájának gondjára bízott gyermekét, a 10 éves Julcsát, s két éves Zsuzsannát baltával összevagdálva megölte, azután ugyanazon baltával gazdájának egy tehenét és borját is összevagdalta, egy csupor tej elfogyasztása után megszökött s azon nap éjjelén Vámos-Atyában Mandula Józsefné házában hált, honnan reggel eltávozva, Mandula Józsefnétől egy 5 frt értékű kendőt s 50 krajczárt ellopott.

Bodnár József a vizsgálat s a három ízben tartott végtárgyalás során beismerte, miszerint Gál Balázs két gyermekét ő ölte meg s tehenét és borját ő vagdalta össze, csak azt tagadja, hogy Mandula Józsefnétől valamit ellopott volna.

A büntett elkövetésére vonatkozólag vádlott azt adja elő, hogy gazdája Gál Balázs vele rosszul bánt s ezért szolgálatát el is akarta hagyni, de nem tudott attól szabadulni. Gazdája a büntett elkövetése előtti időben is többször bántalmazta, s a büntett előtt két héttel azért, mert gazdájának nagyobb leánya Julcsa reá fogta, hogy egy sertés lábát ő törte el, gazdája őt megverte, összerugdosta. Ezen eset után, a mikor május 27-én meg-

tudta, hogy gazdája és ennek neje a június hó 3-án tartandó vásáros-náményi vásárra készülnek, elhatározta magát arra, hogy gazdája s ennek neje távollétében gyermekeit megöli s aztán megszökik. Előadja vádlott azt is, miszerint június hó 3-án reggel, a miért az általa őrzött tehenek kárt tettek, s a miért a sertéseknek korpa helyett tévedésből búzalisztet adott, Gál Balázs őt megverte. Bosszúját ez is élesztvén, mikor gazdája és neje hazulról eltávoztak, ő a kunyhó tetejéről nézte, hogy messze eltávoztak-e? azután közel senkit sem látva, bement a kunyhóba, ott kevés ideig burgonyát tisztított, azután az istállóból a baltát behozva, gazdája leányának, Julcsának szemére vetette, hogy miatta sokat szenvedett, a baltával azt megvágta s az első vágás után még menekülő leányt a pitvarban elfogta, több baltavágással bántalmazta mindaddig, míg mozdulatlanságából meggyőződött arról, hogy a leány meghalt. E közben gazdájának két éves kis leánya erősen sírni kezdett, mire azt a baltával nyakszirten vágta, s minthogy a vágástól lerogyott gyermek a földön is mozgott, csizmasarkával is fején ütötte. Ez után kiment az ólba, a tehenet és borjút összevagdalta s a baltát az ól földjébe vágta, visszament a konyhába s ott (áldozatai mel-

lett) egy csupor tejet elfogyasztott s azután megszökött.

Vádlott előadásával teljesen egybehangzó adatokat nyújtanak az ügyiratokhoz 5. naplósám alatt csatolt bonczolási jegyzőkönyvre vezetett orvosi vélemények is, melyek igazolják, miszerint Gál Julcsa baltavágástól származott s részben feltétlenül halálos sérelmek következtében, úgy Gál Zsuzsanna a nyakon ejtett egyetlen súlyos sérelem, csigolyatörés és gerinczvelő megsértés következtében halt meg. Gál Balázs és neje előadása pedig annak megállapítására nyújt alapot, miszerint, habár valószínűnek sem vehető, hogy Bodnár József irányában jogosulatlan kegyetlenséggel bántak volna, vádlottat hibáiért Gál Balázs megfenyíté, s azon esetek, melyeket vádlott bosszújának alapjául felemlít, valóban megtörténtek.

Bodnár József tagadja, hogy Mandula Józsefnétől szökése közben egy kendőt ellopott volna, de ezen tagadásával szemben azon beismerése, miszerint Mandula Józsefné házából ez által adott ruhában távozott, úgy a Mandula Józsefné eskü alatt tett terhelő előadása, a panaszolt cselekmény megállapítására elég alapot képeznek, a miért Bodnár József ellen a Mandula Józsefné kárára elkövetett lopás vétsége is megállapítható.

A budapesti kir. ítélő táblának 1890. évi május hó 1-én 14,176/890. számú végzése folytán Bodnár József elmebeli állapota behatóbb megfigyelés alá vétetvén, az igazságügyi orvosi tanács 1890. évi november hó 21-én 132/890. szám alatt kiadott s személyes megfigyelésen alapuló szakvéleményével Bodnár Józsefet veleszületett butaságban szenvedőnek s ezen elmebajánál fogva, a cselekmény elkövetésének idejében akaratának szabad elhatározási képességével nem bíró egyénnek lenni mondotta. Tekintettel azonban arra, hogy az ügyiratok II. csomójában 12. szám alatt csatolt, szintén közvetlen megfigyelés alapján adott orvosi szakvélemény szerint vádlott ép elméjűnek igazoltatott s a büntett tervezésének s véghezvitelének részletei vádlottnak a vizsgálat során s a három ízbeni végtárgyaláson, ép elméjűséget tanúsító előadása, s a végtárgyalásokon különösen megfigyelt magatartása alapján, a bíróság azt tartja megállapíthatónak, hogy vádlott a büntettet beszámítható, öntudatos lelki állapotban s előre megfontolt szándékból követte el, úgy tekintettel arra, hogy a szakértő feladata csak a beszámíthatóság ellen lehető adatok feltűntetése és összegyűjtése s az ezen feladatát teljesítő igazságügyi orvosi tanács véleménye a bíróság közvetlen észlelésen alapuló ítélet

rendelkezését annál kevésbé korlátozhatja, mert a bíróság teljes meggyőződést szerzett a felől, hogy vádlott butaságnak állított korlátozott elméjűsége dacára is — a magához hasonló korú és hasonló viszonyok között nevededett pásztorfiúknál — nem elmaradottabb, hogy a bosszú érzete, annak tervszerű és kellő alkalomban való kivitele s a cselédkönyvével való megszökés — és a büntetés elől való rejtőzködés — a hülyeséget vagy bárgyúságot kizárja és vádlott beszámíthatóságát igazolja: ugyanazért a kir. törvényszék Bodnár József büntetendő cselekményének beszámíthatóságát megállapítva, vádlottat a Gál Julcsa és Gál Zsuzsanna ellen elkövetett kétrendbeli gyilkosság büntetében, a Gál Balázs kárára elkövetett s a B. T. K. 418. §-a alá eső vétségben s a Mandula Józsefné kárára elkövetett lopás vétségében bűnösnek mondja ki. Bodnár József büntetésének megállapításánál egyedül műveltségének csekély foka képezhet enyhítő okot, de ezzel szemben a büntetendő cselekmények halmaza és minősége annyira súlyosító körülmények, melyek figyelemben tartásával vádlottat a B. T. K. 87. §-a alkalmazásával a 90. §. rendelkezése szerint megállapított büntetéssel kellett fenytetni. (1891. évi január 31-én, 620. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Az elsőfokú

birósági ítéletet megváltoztatja s vádlottat valamennyi vád és következményei terhe alól felmenti; egyszersmind utasítja a kir. törvényszéket, hogy a vádlott Bodnár Józsefnek elmebeteg-ápoldába elhelyeztetése tekintetében intézkedjék.

Indokok: A lopás című vád alól a felmentés azért volt kimondandó, mert a kir. ügyész azt indítványozta; mert a vádat az ennek átvitelére jogosított sértett nem vette át, az állítólagos lopás megtorlását sürgető vád hiányának pedig szükségszerű következménye a felmentés, miután a bíróság hasonló esetben a nem vádolt személy bűnösségének kimondására nem jogosult.

Ugyanez okok előtérbe lépte miatt volt kimondandó a felmentés a más ingó vagyonának megrongálásával elkövetett vétség vádja alól annak folytán, mert a tárgyaláson a kir. ügyész részéről felmentésre tett indítványnyal ellenkezőt Gál Balázs nem indítványozott.

A gyilkosság büntette című vád alól a felmentés, a cselekmények beszámítását kizáró elmezavar miatt a B. T. K. 76. §-a alapján volt kimondandó; mert az igazságügyi orvosi tanács indokoltan kimutatta, hogy Bodnár József veleszületett butaságban szenved, a mely elmebajnál fogva sem jelenleg nem bír, sem a cselekmények elkövetése idejében nem

bírt akaratának szabad elhatározási képességével; mert a nevezett szakértő testület véleményének alapját képező tények az eljárás fejleményei szerint kifogástalanul valók, sőt szaporodtak, illetve szembeötlőbbekké lettek azok az 1891. évi január 30-án és 31-én tartott tárgyaláson, a midőn a vádlott a hozzá intézett kérdéseknek és az elébe tartott tény-körülményeknek legnagyobb részére, a nála fennálló elmebeli fogyatkozásnak megfelelően és a kir. törvényszék szerint nem szinlelten oly nyilatkozatokat adott, a melyekkel a jelzett szakértői véleménynek alapossága kétséget nem tűrővé lett; mert ámbár az elsőfokú bíróságnál eljáró szakértőknek véleménye és a kir. törvényszéknek megállapítása, melyek az igazságügyi orvosi tanácséval ellentétben állanak, kétségtelenül tiszteletet keltő meggyőződésen alapulnak; még sem tarthatnak azok igényt a tévedéstől való mentesség elismerésére, ha csak annyi is figyelembe vétetik, hogy Bodnár József a két ártatlan gyermeknek és ezeket követően a két jószágon a cselekményeket, a mint mondja, a Gál Balázséktól szabadulhatás céljából és mert a gyermekek és az állatok miatt többször kikapott, követte el; ha továbbá figyelembe vétetik, hogy a most már 20-ik életévében járó Bodnár József nem bír az ész mértékének megfelelő fogalmat

alkotni iszonyatot gerjesztő cselekményeinek jelentőségéről és arról a helyzetről, a melybe ő jutott, miután neki, egykedvűen adott felelete szerint mindegy: akármelyik történik vele a védő részéről feltüntetett esetek közül; ha végül figyelembe vétetik, hogy indok nélkül hagyta a kir. törvényszék azt a nézetet, a mely szerint a vádlott nem volna elmara-
dottabb az ő életkorabeli s a vele hasonló viszonyok közt növekedett pásztorfiúknál, holott ezt a nézetet a hazai állapotok folytán megnyugvással alaptalannak lehet bizonyítani; miután valóban kivételt képez a vádlott, a ki 18 éves életkorú volt és ennek daczára a törvényszéknél eljáró szakértők szerint 14 évesnek nézett ki, a kinek koponyaalakulása s koponyamérete is rendellenes s a kire a törvényszéknél eljáró szakértők is nyilatkoztak, hogy cselekményei inkább ösztönből, semmint szellemi képességből származnak. A helybenhagyott elsőbírósági rendelkezések helyesek. (1891. évi április 8-án, 11,314. sz.)

A kir. Curia: Az igazságügyi orvosi tanácsnak a vádlott testi és szellemi fogyatkozásainak tüzetes megállapításán alapuló s az elővizsgálat és végtárgyalás tárgyi adataival igazolt s e helyütt is helyesnek felismert szakvéleménye következtében: a kir. ítélő tábla ítélete a gyilkosság büntettére nézve

felhozott indokainál fogva helyben, egyéb részében érintetlenül hagyatik. (1891. június hó 10-én, 3899. sz.)

A szombathelyi királyi törvényszék: B. Barnabás vádlott a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés vádja alól felmentetik. Mert vádlott ellen szakértőileg be van bizonyítva és a végtárgyalás folyamán vádlott egész lényéből, szemei, teste mozdulatai, úgy hozzá intézett kérdésekre adott feleletekből igazolva áll, hogy vádlott bárgyú, tehetetlen állapotban szenved, kinek kezében fegyvert tanúk szerint sohasem látta, ki azzal bánni nem tudott, kiről tehát alaposan fel sem tehető, hogy a sötétben a lőfegyvert olyképp tudja kezelni, hogy azzal nagyobb távolságról valakit meg tudjon lőni. Mert a vizsgálat során nem volt kideríthető, hogy a bűnjelül lefoglalt fegyver, mely vádlott atyjának tulajdonát képezte, töltve lett volna. Ugyanazért vádlottnak a vizsgálóbíró előtt tett beismerő vallomását egyébnek nem lehet tekinteni, mint nagyfokú evési inger és ettől való eltiltási félelem okozta állapot kifolyásainak. A vádlottat kísérő börtönőrnek a végtárgyalás folyamán tett kijelentése szerint a vádlott oly nagyfokú evési ingerben szenved, hogy egész nap evésről beszél s nem törődik semmivel, csak ehessék. Miután

Gyengeelméjűség.

Gyengeelméjű, bárgyú egyénnek felmentése a szándékos emberölés vádja alól.

vádlott ellen a szóban forgó cselekmény elkövetését megállapító alapos bizonyíték fel nem hozatott, őt a vád alól már azon okból is felmenteni kellett, mert elmebeli állapota M. és Gy. orvosok által egy hónapon keresztül többször megfigyeltetvén, véleményükben vádlottat beszámítási képességgel nem bíró gyengeelméjűnek találták stb. (1885. június 18. 2927. sz. a. Dt. ú. f. XII. k. 155. l.)

* * *

*Veleszületett elme-
gyengeségben és
eskórbán szenvedő
egyén felmentése a
gyilkosság vádjá
alól.*

Orvosi vélemények: 1. Törvényszéki orvos: Eddigi megfigyeléseim alatt Horváth János vizsgálati fogoly elmebeli tehetségeit épeknek és rendeseknek találtam. Ezt bizonyítják a következők: az egyén testileg ép és egészséges, semmi olyan betegségben sem szenvedett, mely elmekórra hajlamossá szokta tenni az embert, koponyáján, gerincoszlopán sérteket soha sem kapott; a koponya alkata rendes, netán kiállott agybántalomnak semmi tárgyilagos tünete sincsen, az érzékszervekben semmi rendellenesség sem mutatkozik. Előadása elég tiszta, feleletei szabatosak és értelmesek, a gondolkodásmenet szabatos, az egyes képzeletek logikai összefüggése meg van. Téveszmék és érzékcsalódások ki nem mutathatók. Vizsgált egyén kérdéses tettének elkövetésekor nem szenvedett oly fokú részeg-

ségben, mely az embert öntudatától megfosztja. Ezt azáltal is bebizonyítottam látom, hogy az egyén a tett elkövetése előtti, alatti és utáni tetteire tüzetesen emlékezik. Egyéb-ként ez a vádlottnak a tett elkövetése előtti és utáni, a tanúvallomások által megerősítendő magaviselete által nyerhetne még erősebb bizonyítékot. Veszprém, 1883. évi aug. hó 19-én, dr. Csolnoky Ferencz m. k. kir. törvényszéki orvos.

2. Dr. Pillitz Benő és dr. Kerényi Károly 1884. ápril 30-án kelt véleményének lényege a következő:

Horváth János (mint a máz-készítéssel hosszabb időn át foglalkozó fazekasoknál gyakran tapasztaltatik) idült ólom-mérgezésben szenvedett és szenved. Ezen baj miatt lett eskórossá és gyengeelméjűvé. Eskóros állapotát bizonyítják gyakori eszméletlen összeesései, a hegek, melyek nyelvén találtatnak, hogy hosszabb időn át meredt szemekkel néz élesen világító napba, mi csak a szem érzéketlen állapota mellett lehetséges, mit színlelni egyáltalában nem lehet.

Az eskórosok szellemi elfajulása átmenetet képez a rövid ideig tartó elmezavarhoz és az ilyen eskórosok, minthogy a szeszes italokat igen hiányosan tűrik, szeszes italok

élvezése után igen gyakran esnek múltó elmezavarba.

Ily rohamok alkalmával a beteg ösztönszerűleg érez és ellenállhatatlan belső kényszerűség folytán cselekszik, és ugyanily kóros alapon és állapotban és ily módon követte el büntettét a szellemi elfajulásban szenvedő Horváth János eskóros is.

Ezen indokok alapján a nevezett szakértők «határozottan állítják, hogy Horváth János egy eskórban szenvedő beteg egyén, kiben ezen betegség már agyműködési zavarokat is eredményezett és hogy elmetehetősége, agyának ezen beteges állapotánál fogva, a fenforgott körülmények között a bűntény elkövetésekor annyira meg volt zavarva, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt».

3. M. kir. orsz. tébolyda, férfiosztály. Orvosi észlelet és vélemény Horváth János vizsgálati fogoly elmeállapota felől. Horváth János 25 éves r. kath. pápai születésű, nős, fazekas, gyermekgyilkossággal vádolt vizsgálati fogoly f. é. aug. 5-én szállíttatott a m. kir. orsz. tébolydába elmeállapotának szakorvosi megvizsgálása végett. A közép-termetű, mérsékelten táplált, halvány arcszínű egyén külvizsgálatánál mindenekelőtt

szembeötlik a koponya difformitása. Méretei a következők:

		viszonyítva rendes koponyák méreteihez :
Hosszátmérő	181	180— 193
Harántátmérő	152	160— 162
Magasság (a küll- halljárattól)	121	115— 126
Kerület	540	560— 580
	994	1015—1061

Az egyén e szerint mikrokephal. E körülménytől eltekintve, a koponya különféle irányokban elnyomott, ellapult és megnyomorított, hátul a nyakszirtcsonton lépcsőzetes; a homlok keskeny kidudorodó, a halántéktájon behorpadt; a nyilvarrat kitapintható csatornát mutat, hasonlóképen a koronavarratok, a kemény szájpardon kiugró csontlécz érezhető, mely hátrafelé szélesedik. A koponya tehát rachitikus jellegű.

Egyéb szervi rendellenességet vizsgált egyénnél nem találtunk, látakülönbség nincs jelen, szívlökés rendes, a zsigerek életműködése kóros tüneteket nem mutat, a kiöltött nyelv nem remeg, rajta harapási hegeket nem találtunk. Hasonlóképen negativ eredményt mutatott a mozgatag és érzéki sphaera megvizsgálása. Az összbenyomás, melyet az egész lény kifejezéséből az első vizsgálatnál

nyertünk s mely tekintetéből, magaviseletéből s egész fellépéséből kirí, az volt, hogy egy elmegyöngge, félkegyelmű emberrel van dolgunk, mely feltevésünket kedélyvilágának tüzetesebb megvizsgálása teljesen igazolta, s csakhamar meggyőződhattünk arról, hogy gondolatműködése az értelmiség némi csekély látszata mellett alantas fokon áll. Vallo-
másainak ellenmondó voltára őt rávezetni merő képtelenség. Büntettéről beszélve, védekezésével gyakran egy circulus vitiosusban mozog, melyből lehetetlen kivezetni. Kifejezett téveszmék azonban nincsenek jelen. Megfigyeltetésének időtartama alatt alkalmunk volt a bárgyúság és félkegyelműséget különféle nyilvánulásaiban szemlélni, melyet egész ténykedése elárult, de ezen egész idő alatt nyomát sem észlelhettük epileptoid rohamoknak, sem az ezekkel egyenértékű elhomályosodásait az öntudatnak, vagy a mozgatag kör bármely aberratióját. A bekért bűniratokban több adatot találtunk, mely feltevésünket, hogy elmegyenge emberrel van dolgunk, igazolja. Így egyebek közt anyja vízeszűnek mondja, s a 72. honvédszászlóalj jelentésében akként nyilatkozik róla, hogy «úgy előjárói, mint bajtársai észlelték, hogy igen korlátolt elmeállapotú, s hogy a bódító pálinkaivás szenvedélye». Ez utóbbi körül-

mény adja meg a kulcsot elkövetett bűncselekményének magyarázatához is. Az elme-kórtani tapasztalat mutatja ugyanis, hogy elmegyenge egyéneknél az agy a szeszméreg huzamos behatása alatt könnyebben elborul, a kedélyélet ködössé, homályossá válik, a hajlamok és ösztönök téves irányúvá fajulnak. E két tényező, t. i. az elmegyengeség és idült szeszmérgezés, összetalálkozása alapján léptek fel jelen esetben is a kóros agyműködés tünetei céltudatlan járás-keles, fonák magaviselet, végül egy pervers ösztön, egy természetellenes undorodással saját gyermeke iránt, összekötve a leküzdhetlen vágygyal, gyűlölete tárgyát elemészteni. Nem annyira a pervers undorodás-érzet maga, mint annak fonák, érthetetlen nyilvánulásai esnek itt különösen latba, így pl. azon felette jellegző nyilatkozata: «miért nem lett gyermeke fiú, miért nem viselhet kilencz fontos puskát, mint ő», mély bepillantást enged dekomponált kedélyvilágába. Jellegző, mint nyilatkozatai, volt maga a cselekmény végrehajtása. Van az ily tettek végrehajtásának módjában bizonyos közös sajátság, bizonyos definiálhatlan tipikus jelleg, mely jelen esetben sem hiányzott; így az áldozat brutális megnyomorítása, céltalan masz akrálása s a cselekmény abbahagyása, mielőtt a cél eléretett

volna, mely abbahagyást semmiféle netán felébredő megbánás vagy lelkiismeretfurdalás nem igazol. A bűniratokban foglalt adatok kétségtelenné teszik, hogy vizsgált egyén szokványos ivó (Gewohnheitstrinker) volt. A permanens bódulat alatt központi idegrendszere annyira adoptálta már magát a mérge hatásának, hogy a mit szeszes italokban megbír, az már valóban túlságos. Le-
 részegítési kísérleteinknél egy félliter pálinka, megtoldva egy egész liter borral, rövid időközökben felhajtva, betegünkönél majdnem minden hatás nélkül maradt. Az elmondottak alapján véleményünket a következőkben adjuk:
 V é l e m é n y. Horváth János elmebeteg egyén, vagyis enyhébb alakú veleszületett butaságban szenved, kinél a szeszmérgezés állandó és huzamos behatása alatt kóros ösztönök, pervers érzetek és múltó téveszmék jutottak kifejlődésre, s bűncselekmény elkövetésekor szabad önelhatározási képességgel nem bírt. Budapest, 1884. nov. 3-án.

4. A budapesti kir. egyetem orvoskari tanártestületének dékáni hivatala. A tekintetes kir. törvényszék fenyítő osztályának Veszprém-ben. A tek. kir. törvényszék 1884. nov. 6-án kelt 3249. sz. a. Horváth János elmebeli állapotát illetőleg ezen tanártestületet felülvéleményezés végett megkeresvén, van

szerencsénk véleményünket a periratok csatolása mellett a következőkben áttekinteni: A bűniratokból kiderül, hogy gyilkossággal vádolt Horváth János veleszületett elmebetegségben, tehát elmebetegségben szenved, s így tettének elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt. Budapesten, 1884. évi december 2-án, az orvoskari tanártestület által törvényszéki orvosi felülvéleményezések tárgyában tartott III. rendes ülésből.

* * *

Ítéletek: A veszprémi kir. törvényszék:
Horváth János, 26 éves, nős, fazekasmester, volt katona, fenyítetlen előéletű, fogva levő vádlott, a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosság büntetében bűnösnek kimondatik.

Indokok: Horváth János úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás folyamán tett vallomásaiban beismerte, hogy 1883. évi július 24-én délelőtt 11 órakor Mária nevű hat hónapos leánygyermekét, régóta érlelt s előre megfontolt szándékkal, oly célból, hogy ezt életétől megfoszssa, súlyosan megverte, s oly erővel vágta bölcsőjébe, hogy a bölcsőnek feneke kiszakadt, ezután még kezével erősen arczul vágta, mely bántalmazások következ-

tében a kis gyermek július 25-én virradóra meg is halt.

A 3. naplósám alatti szabályszerű bonczvizsgálat és erre alapított vélemény szerint a leány halálát a szenvedett bántalmazások idézték elő.

Vádlottnak fenti beismerésén kívül, ellene a B. T. K. 278. §-ában meghatározott büntettének lényeges ismérve, az előre megfontolt szándék is, mely a fentebbiekkel egybevetve, a gyilkosság tényálladékát teljesen megállapítja, szintén beigazolva van, erre nézve kétséget kizáró bizonyítékokat képezvén a cselekmény előzményei, melyeket a vádlott teljes részletességgel adott elő. Nevezetesen :

Vádlott beismerte, hogy már akkor, midőn neje viselőssé lett, mindjárt kijelentette előtte, hogy ha leánygyermek születik, azt nem sziveli meg, s miután neje mindamellett leánygyermeket szült, legyőzhetlen gyűlölettel viseltetik iránta, s mindinkább megerősödött benne azon gondolat, hogy gyermekét bármikép, de el fogja emészteni.

Midőn leánya nyolcz napos volt, Pápára katonának kellett elmennie, fenti gondolatával nem igen foglalkozott, de mikor őt neje katonáskodása alatt meglátogatta, s a kis leányt is magával vitte, vádlott saját vallo-

mása szerint, a leány látásakor újra felébredt benne a gyűlölet s megerősödött benne az érzés, hogy leánygyermekével megglenni nem tud.

A katonaságból 1883. évi július 1-én megszabadulva, hazajött s bár saját vallomása szerint sem feleségének, sem másnak nem mondotta, hogy kis leánya iránt mit érez, de folytonosan bántotta, hogy a leányt látnia kell.

Ekként tépelődve, hogy kis leányával mitévő legyen, töltötte az időt 1883. évi július hó 22-ig, mely napon végleg elhatározta magában, hogy kis leányát el fogja emészteni.

E napon és a reá következő hétfőn — saját előadása szerint — felesége és napa outhon lévén, leányához nem férhetett hozzá s egyáltalán nem volt alkalma terve végrehajtására; mígnem kedden, vagyis július 24-én reggel feleségének és napának azt mondva, hogy Városlődre megy, hazulról eltávozott.

Vádlott, saját beismerése szerint, biztosan tudta, hogy távoztával neje és napa szintén elmennek délelőtt hazulról, s így neki terve kivitelében akadályul nem szolgálhatnak.

Alig ért ki tehát a városból, visszafordult, bement a temetőbe, s így folytonosan azon gondolkozott — mint önmaga beismeri

— hogy kis leányát miként fogja elemészteni. A temetőből mintegy $\frac{3}{4}$ órai időzés után eltávozott, mígnem ide-oda járás-kelés után, mert maradása sehol se volt, 11 óra felé lakására visszaérkezett.

A mint már előre is tudta, napa és felesége már ekkor hazulról csakugyan eltávoztak, s a kis leányt magát hagyták otthon felesége hét éves testvérjével, Schwindt Károlylyal.

Minderről biztos tudomást szerezve, a kis leányt sógora kezéből kivette, utóbbi neje után küldé, hogy azt hívja haza, tulajdonkép pedig azért távolította el sógorát is hazulról, hogy megérlelődött terve kivitelénél útjában ez se legyen.

Sógora távozta után a kis leánynyal a szobába ment, s ott maradt azzal, hogy rajta most a már korábban eltökélt szándékát végrehajtja, nevezetesen azt elemészti.

A szobába érve, saját előadása szerint a kis leány kezéből kidobta magát s a földre esett, ekkor a leányt felfogta, s oly erővel vágta a bölcsőbe, hogy a bölcsőnek feneke — melyet vádlott neje csak kevéssel előbb két meglehetősen hosszaságú szeggel erősített meg — kiszakadt, ezután kis gyermekét kezével erősen arczul vágta, s rá — saját elő-

adása szerint — még többet is ütött; és ezután betakarva a bölcsőben hagyta.

Mindezekből, mint a vádlott által teljes részletességgel előadottakból kétségtelen tehát, hogy a terhére rótt cselekményt előre megfontolt szándékkal követte el.

Azon körülményt, miszerint vádlott cselekményének sikeréről teljesen meg volt győződve, szintén saját vallomása indokolja akkor, midőn azt adja elő: hogy megérlelődött benne azon szándék, hogy a kis leányt oly testrészen üti meg, hogy abban bele kell halnia, s azért is ütötte meg arcát oly erővel, mert, saját szavaival élve, gondolta, hogy az ilyen kicsinynek nem sok kell.

De igazolja ezt főkép vádlott nejének azon vallomása is, hogy midőn férjét tettéért kérdőre vonta, ez neki durván azt válaszolta: «agyonvertem, az istenét».

Minthogy pedig valamely elhatározásnak általában kell, hogy indoka legyen, s a vádlott által felhozott azon indok pedig, hogy gyermekét csak épen azért, mert az leány volt, gyűlölte s tőle megszabadulni akart, bár sajátos, de vádlott alacsony műveltségi fokozatához s durva lelkületéhez viszonyítva, reá nézve mégis elegendő indokul volt elfogadandó a bűnös elhatározáshoz,

minthogy nejének és napának ravaszság-

gal, továbbá sógorának hazulról történt eltávolítása oly előkészületi cselekményt képez, mely az elhatározásnak teljesen megfelel és az előzetes megfontolást teljesen igazolja,

minthogy továbbá a cselekményt kigondolt s fentebb előadott tervével teljesen meg-egyezőleg hajtotta végre akkor, midőn kis leányát fején, még pedig oly erővel ütötte meg, hogy ennek, a főkép ezen ütés által kapott agyvérömlény folytán okvetlenül meghalnia kellett,

minthogy végül a 21. naplósza-
m alatti észlelési naplón alapuló szakértői vélemény szerint vádlott sem öntudatlanságban, sem az elmetehetségek valamely kóros zavarában nem szenved, valamint semmi jel sem mutat arra, hogy a kérdéses bűncselekmény elkövetésekor ezekben szenvedett volna, ellenben elmebeli tehetségei épeknek és rendeseknek találtattak s ennél fogva a cselekményt teljesen beszámítható elmeállapotban követte el; arra nézve pedig, hogy egyébként egészséges elmeállapota valamely külbehatások, vagy netaláni szesz italok élvezete által megzavartatott és elhomályosított volna, sem a vizsgálat, sem az első ízben megtartott végtárgyalás folyamán aggályt keltő adat fel nem merült, sőt vádlottnak azon előadása, hogy a cselekmény elkövetésének napját megelőzőleg épen

semmi, a cselekményt megelőző reggelen pedig szeszes italt csak nagyon kis mértékben ivott s hogy részeg nem volt, vádlott nejének azon előadása, hogy férjén a cselekmény elkövetése után nem tapasztalt valami feltűnőt s látta, hogy az részeg nem volt, a törvényszéki orvosnak azon véleménye, mely szerint vádlott tettének elkövetésekor nem szenvedett oly fokú részegségben, mely az embert az öntudatától megfosztja, végül azon kiterjeszkedő részletesség, melylyel vádlott a cselekmény elkövetésének előzményeit előadta, teljesen kizárták a feltevésnek lehetőségét is arra nézve, hogy ő a vádbeli cselekményt beszámításon kívül eső állapotban követte volna el,

mindezeknél fogva vádlott Horváth Jánosnak a leánya élete ellen irányuló cselekménye már ezen ügyben 1883. évi szeptember 27. napján megtartott végtárgyalás befejezte után hozott ítéletben előre megfontolt szándékkal elkövetett s beszámítás alá eső cselekménynek, illetve a cselekmény, a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosságnak tényálladásként megállapított s ugyanő abban bűnösnek ki is mondatott. Ugyanezen ítélettel, a védelem azon kérelmével, hogy vádlott elmebeli állapotát, illetőleg az országos közegészségi tanács által felülvizsgáltassék, el-

utasított; még pedig azon indokból, mert a mellett, hogy a már fentebb hivatkozott észlelési naplón alapuló törvényszéki orvosi vélemény igazolja, miszerint vádlott elmebeli tehetségei épek és rendesek, addig a vádlottal tartott hosszas kihallgatások sem szolgáltattak csak legkevesebb okot arra, hogy Horváth Jánosnak elmebeli tehetsége kétségbe vonathatnék.

Mindemellett a budapesti kir. ítélő tábla egyedül a védelem részéről előterjesztettek alapján ezen ítéletet feloldotta, több rendbeli pótlást rendelt el s a kir. törvényszéket új határozat hozatalára utasította.

A megrendelt pótlások teljesítettén, kiderült (l. 39. n. sz. alatti pótvéleményt), miszerint a gyermek halálosnak jelzett fejsértését egyszerű földreesés nem okozhatta, továbbá, hogy a hullán észlelt s a halált előidéző sértések egy szándékosan elkövetett cselekménynek eredménye.

A fenti kir. ítélő táblai határozat értelmében vádlottnak elmebeli állapota is megvizsgáltatván, dr. Pillitz és dr. Kerényi orvosok által, a kir. törvényszéki orvos véleményével ellentétesen, az állíttatik, miszerint vádlott eskóiban szenved s mivel az ilyen ember kevés szesz ital bevétele után is, egy bizo-

nyos nemű eszméletlenségbe esik, neki a cselekmény be nem számítható.

Ezen ellentétes vélemény következtében szükségesnek mutatkozott, ezen orvosi véleményeknek az orvoskari tanártestület általi felülvizsgálata. Ennek megtörténte előtt azonban a vádlott szakszerű megfigyelés végett az országos tébolydába szállíttatott.

A tébolydai szakértők dr. Csolnoky törvényszéki orvossal megegyezőleg vádlotton az előbb nevezett orvosok által felismerni vélt eskórnak még csak nyomát sem észlelték, azonban, az iratok betekintése s annak előrebocsátása után, miszerint vádlottnak nemcsak hogy kevés szeszes ital meg nem árt, sőt lerészegíthetetlen, azt állítják, hogy vádlott veleszületett butaságban, szeszmérgezésben szenved.

Végül az egyetem orvoskari tanártestülete a periratok s orvosi vélemény alapján minden külön indokolás nélkül kimondotta, miszerint gyilkossággal vádolt Horváth János veleszületett elmeegyengeségben szenved s így tettének elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Bár ezen orvosi vélemények egymással ellentétesek s már alapjukban egymást megcáfolják, mégis minthogy a végeredményben, vagyis abban, hogy vádlottnak a cselekmény

be nem számítható, megegyeznek, alulírt kir. törvényszék, közvádló indítványa s az eddigi gyakorlat szerint 3851/884. B. számú határozatával jelen ügyet beszüntetni határozta.

Ezen határozat azonban hivatalból felterjesztetvén, a budapesti tekintetes kir. ítélő tábla által 41789/884. B. sz. alatt feloldatott, újabbi végtárgyalás rendeltetett el, még pedig azon indokból: mert a törvénykezési gyakorlat szerint bármely szakkérdésben a szakértők véleménye mindenkor csak a bíróság tájékoztatására szolgál, de döntő súlylyal az rendszerint nem bír.

Az ügy ezen állásában megtartott újabb végtárgyalás alkalmával tehát az orvosszakértők véleményeinek szabad mérlegelése után:

tekintve, hogy dr. Csolnoky Ferencz, ki mint törvényszéki orvos majd minden nap közvetlen és beható észlelései folytán Horváth János vádlottnál sem elmebajt, sem nehézkört, sem egyáltalán oly kóros tünetet, mely arra engedne következtetni, hogy a cselekményt nem beszámítható állapotban követte el, egyáltalán nem constatált, sőt nevezett teljesen ép elméjűnek s beszámítás alá esőnek tartja,

tekintve, hogy vádlottnak neje, ki vele együtt élt, rajta sem elmezavart, vagy bármi elmebajt, sem nehézkört, sem egyáltalán oly

feltűnő jelenséget, mi benne férjének ép elméje iránt kétséget támaszthatott volna, nem tapasztalt, de sőt az újólag megtartott végtárgyalás alkalmával is azt adta elő, miszerint férje mesterségét értelmesen űzte, az eladásnál és vevésnél is okosan szokott eljárni, ekként a vádlott e tekintetben sem esett, sem neje, sem mások által soha kifogás alá,

tekintve, hogy vádlott mint ép elméjű, katonának is besoroztatott, e mellett rajta tényleges katonai szolgálati ideje alatt sem mutatkoztak elmebaj vagy nehézkór jelenségei, mely utóbbi körülmények a kir. törvényszéki orvos fentebbi véleményét hathatósan támogatják s annak alapossága felől mély meggyőződést keltenek,

tekintve, hogy vádlott úgy a hosszadalmas és kimerítő vizsgálat, valamint a már első ízben megtartott végtárgyalás alkalmával is, a hozzá intézett kérdésekre mindenkor tisztán, okosan és értelmesen megfelelt s előadásában és megjelenésében elmebaj jelenségei mindaddig nem mutatkoztak, míg ugyanezen végtárgyalás alkalmával védője által a végső védekezési eszközre figyelmessé nem tétetett, mely időtől fogva kezdett csak egész szembeötlőleg színlelni, még pedig oly ügyesen, hogy ez által — nincs kizárva a lehetősége annak — az őt megfigyelt szakfér-

fiakat is véleményük kimondásában könnyen tévedésbe ejthette,

tekintve végre, miszerint a pótvizsgálat folyamán beszerzett többi orvosi vélemények egymással a végeredmény kivételével, teljesen ellentétesek, egymást alapokaiban megcáfolják s ép ezért főképp oly vélemény mellett, melyet a vádlott életviszonyai és körülményeiből merített közvetlen tapasztalat támogat, meggyőző erejűeknek el nem fogadhatók,

mindezeknél fogva, habár vádlott talán másoknál korlátozottabb észtehetséggel rendelkezik, minthogy mégis ezen állapot magában véve még egy gonosztevőnek, ki cselekményét jóval megelőzőleg, teljes józan állapotában határozza el magát ezen legsúlyosabb bűntény elkövetésére s azt következetesen végre is hajtja, teljes büntetlenséget nem biztosíthat, legfeljebb oly fontos enyhítő körülményül vétethetik, mely a cselekményre meghatározott büntetésnél enyhébb büntetési nem alkalmazását teszi indokolttá,

vádlott Horváth János a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosság büntetében ezen újabban megtartott végtárgyalás alkalmával is bűnösnek volt kimondandó s mint beszámítás alá eső egyén, figyelemmel alacsony fokú műveltségére, fenyítetlen elő-

életére, beismerő vallomásra s szeszes italtól némileg mégis felizgatott kedélyállapotára mint enyhítő, a durva kegyetlenségre, melylyel a cselekményt saját vétlen és óvtalan gyermekén végrehajtotta, mint súlyosító körülményekre, a B. T. K. 92. §. 2. bekezdése alapján, az ítélet rendelkező részében meghatározott fegyházbüntetéssel fenyítendő volt. (1885. február 20-án 600. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla helybenhagyja az elsőbíróság ítéletét az abban felhozott indokok alapján. (1885. május 12-én, 11912. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbírósági ítélet megváltoztatása mellett Horváth János vádlott az ellene gyilkosság miatt emelt vádalól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik és azonnal szabadlábra helyeztetni rendeltetik.

Indokok: A vádlott elmebeli állapota és cselekményeinek beszámíthatósága iránt szerzett szakértői vélemények közül egyedül a törvényszéki orvos véleménye nyilatkozott a cselekmény beszámíthatása mellett; míg ellenben dr. Pillitz és dr. Kerényi orvosok, úgy nemkülönben az országos tébolyda orvosai a vádlott hosszabb megfigyelésére alapított véleményükben, valamint az egyetemi orvoskar tanártestülete is oda nyilatkoztak, hogy vádlott a vád tárgyát képező

cselekmény elkövetése idején szabad akarat-elhatározási képességgel nem bírt, és így cselekménye büntetőjogi beszámítás alá nem vehető.

Igaz ugyan, hogy ezen utóbbi vélemények az elmebeli korlátoeltság és az akarat-elhatározás hiányának okára nézve egymástól eltérő alapra vannak fektetve, de arra nézve, hogy vádlott a vádbeli cselekményt be nem számítható állapotban követte el, teljesen megegyeznek.

A törvényszéki orvosnak egyedülálló véleményével ellentétes, a beszámítás kizárására nézve egyező testületi és tébolydai szakvélemények mellett, tekintve, hogy a vizsgálati adatok szerint:

a vádlottnak eddigi büntetlen előélete alapján jogszerűen vélemezhető, hogy vádlott büntetendő cselekmények elkövetésére hajlandósággal nem bír,

hogy vádlott, a neje előadása szerint vele tisztességes családi életet élt, és midőn neje korlátozott anyagi helyzete miatt néha a jövő iránti aggodalmának adott kifejezést, a vádlott volt, ki őt az Isten gondosságábani bizalomra való hivatkozással megnyugtatni törekedett, mi a vádlott vallásossági érzületét tanúsítja,

hogy vádlott mesterségének gyakorlata-

ban, valamint az eladásnál és vásárlásnál józanságot tanúsított, és

mindezek daczára a természet által emberbe oltott szülői szeretet, valamint az erkölcsi és emberi törvények megsértésével a vádlott — bevallása szerint — gyermekének csupán azért, mert az nem fiú, hanem leány lett, elemésztésére határozta el magát, és e végből 1883. évi július 24-én az anya és öreganya távollétét felhasználva, a gyermeket öklével és tenyerével bántalmazta, s nagy erővel a bölcsőbe vágta; azonban noha gyermeke életének kioltásában senki sem gátolta, azt még élve a bölcsőben otthagytta;

tekintve, hogy ezek szerint a vádlott elhatározásának a józan észszel össze nem egyeztethető indoka már magában alapos kételyt támaszt a vádlott elmebeli állapotának épsége ellen,

tekintve, hogy ezt fokozza azon körülmény is, hogy a vádlott a nélkül, hogy gyermeke elemésztése iránti vágyától elállott volna, az általa bántalmazott gyermekét a nélkül, hogy tudhatta volna, miként az általa okozott sértések a gyermek halálát, mely csak másnap következett be, fogják eredményezni, élve hagyta, és így cselekményének kivitele az öntudatos elhatározással kapcso-

latos törekvést a kitűzött cél elérése iránt szintén nélkülözni mutatkozik;

mindezeknél fogva a fent jelölt és a vádbeli cselekmény beszámítását kizártnak nyilvánító szakvélemények a vizsgálat adataiból merített lélektani adatok által is támogatottnak találtatván: mindkét alsóbírószági ítélet megváltoztatásával, vádlott az ellene emelt vád alól a B. T. K. 76. §-a alapján felmentendő volt. (1885. július 28-án, 4712. sz. B. J. T. XI. k. 88. l.)

B) *Beszámítás.* *A budapesti kir. törvényszék:* Szemérem elleni erőszak büntette miatt jogérvényesen elítélt H. Józsefnek újrafelvételi ügyében végzett: H. József perújítási kérvényével elutasított. Mert: H. József perújítási kérvényében nem veszi tagadásba azon ténybeli bizonyítékokat, melyek alapján a szemérem elleni erőszak büntette miatt elítéltetett, de még beismeri azt is, hogy fajtalan cselekedeteit még akkor is folytatta, midőn ellene büntető vizsgálat volt folyamatban. Egyedüli új bizonyítékul azt hozza fel, hogy a cselekmények elkövetése idején nem volt beszámítható állapotban, mert nála, mint idősebb férfiaknál szokásos, a korral járó elinegyengeséggel (senilis dementia) a nemi ösztön kóros kielégítésére irányuló vágy is nyilvánult. H. József elmebeli állapota a kir. tör-

Aggsági elmeengesség daczra beszámítása a szemérem elleni erőszaknak.
Ez elmeengesség az újrafelvétel jogos indokául el nem fogadtatott.

vényszéki orvosok által huzamosabb időn át megvizsgáltatván, az ezen vizsgálódásokra alapított véleményük szerint nevezettnél: «kisfokú emlékezési és általában elmegyengesség mutatható ki», — hogy nála «idő előtt bekövetkezett aggsági elmegyengesség alapján kóros nemi ösztön forog fenn, mely jelen esetben, mint az elmegyengesség részjelensége szerepel». Végre, hogy «nála ezen szellemi tüneteknek már 1884—1885. évben is jelen kellett lenniök» s hogy ezekből folyólag «vádlott beszámítási képessége korlátoottnak mondható». Ez az orvosi vélemény, mely tüzetesen indokolva van. A B. T. K. 76. §-a világosan rendeli, hogy «nem számítható be a cselekmény annak, ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy a kinek elmetehetése meg volt zavarva és e miatt akarátának szabad elhatározási képességével nem bírt». A törvényszéki orvosok véleménye szerint ezen idézett §. rendelkezéseinek egyike sem forog fenn H. Józsefnél, mert nála csak elmegyengesség volt konstátálható és nem oly elmezavar, mely az akarat szabadság irányítását kizárhatná. Igazolja ezt a 8. sz. a. orvosi vélemény, mely szerint «vádlott felismerési képessége — mint a beszámítási képesség egyik feltétele — felfüggesztve nem volt», csakis a megválasztási képessége szenvedett

csorbát, melynek folytán a beszámítási képesség korlátooltnak mondható. Igaz ugyan, hogy H. József ezen személyi viszonyaira vonatkozó orvosi vizsgálat eredménye nem feküdt az ítélethozatal alkalmával a törvényszék előtt, azonban az — mint a vizsgálat eredménye mutatta — felesleges is volt. H. József, hogy elmegyengeségben szenvedett, az orvosi vélemény alapján elfogadtatik is, azonban tekintetbe véve a perújítási kérvényhez becsatolt, a pesti hengermalom által kiállított bizonyítványt, mely szerint nevezett, mint bizományosa a hivatkozott hengermalomtársaságnak, a benne helyezett bizalomnak megfelelt, hogy mint üzletember tekintélyes vagyonra tett szert, az életben nyilvánult ezen activ munkálkodása aligha oly fokú elmegyengeség mellett bizonyítvánának, a mely a beszámítási képességnek nem hogy hiányát, de csak korlátoeltságát is mutatná. Ugyancsak ily bizonyítékot nyújtanak a 6 % alattit kiállító egyének. H. József bizonyára nem elmegyengesége folytán lisztkereskedése mellett vendéglői üzletet is folytattott. — Habár az orvosi vélemény, mint szakvélemény vádlott szellemi képességére nézve mérvadónak el is fogadható, azonban azon indokolása, hogy azon tényt, miszerint vádlott fajtalan bűnös üzelmeit nyilvános

helyen, nyitott boltban üzte — egyik bizonyítékaul tekinté vádlott elmeengességének, a tényt összevetve egyéb körülményekkel, nem oly feltűnő, hogy abból oly fontos következtetés lenne vonható. Mert kinek tűnt volna az fel, hogy vádlott, a ki már az 50 évet felülmulta, ölébe egy 7—8, 9—10 éves lánykát ültet, belül az elárusító-padon, a honnan nem látszik ki vádlottnak bűnös fajtalankodása és észrevétlenül ereszti le öléből a gyermeket, ha vevője akad. Ezen körülmény inkább a kiszámításra, mint az elmeengességre mutat. De eltekintve mindezekről, minthogy az orvosok véleménye szerint vádlottnál a felismerési képesség teljes és az soha meg nem volt zavarva, hogy a kóros nemi ösztönre való hajlam benne nem ellenállhatatlan, ekként a megejtett nyomozat adatai nem nyújtanak kellő anyagot arra, hogy ezen perben hozott jogerős ítéletek indokai eldöntessenek.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság végzését megváltoztatja, a kért újrafelvételi eljárásnak helyt ad s az I. bíróságot szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok: Ezek az adatok, melyek vádlott cselekményére beszámíthatósága tekintetében ugyanannak testi és lelki egészségi és korabeli állapotát illetőleg felhozattak az

újítás iránti kérelemben és melyek támogatást nyernek az orvos-szakértők véleményében az alapperben, bírói mérlegelés tárgyává nem tétettek, tehát ugyanazok az adatok bűnösség, minősítés megállapítása, valamint a büntetés kiszabása tekintetében figyelembe nem jöhettek.

Tekintve azonban, hogy a beszámítás alapját képezhető mindemez adatok figyelembe vétele mellett állapítandó meg a bűnvádi gyakorlat szerint úgy a bűnösség, valamint a minősítés és büntetés kiszabása is és hogy egyetlen ily adatnak számba nem vétele már módosíthatja a vádlott ellen meghozott bírói határozatokat, tehát ily adatnak vádlott részéről való érvényesítése ugyancsak jogot ad arra, hogy ügyében újítás útján a még figyelembe nem vett adat, mint új bizonyíték, érdekében felhasználtassék, ily adatnak mérlegelése pedig csakis a büntettnek újabban való tárgyalása alapján történhetik meg

A kir. Curia: Tekintve, hogy a szakértő orvosok nem állították, hogy az elítélt H. Józsefet a vádbeli cselekmény elkövetésére a beteges nemi ösztön ellenállhatatlanul ragadta volna s szakértői véleményükben csak azt állapították, hogy amaz ösztön az elítéltnél idő előtt bekövetkezett aggsági elme-
gyengeség egyik részjelensége; továbbá te-

kintve, hogy a nevezettnak életkora az alapperben tudva volt és így tudva volt, milyen befolyást gyakorolhat ez akaratelhatározási képességére és tekintve, hogy e szerint H. József perújítási kérvényében nem hozott fel oly tényeket és bizonyítékokat, melyek büntetlenségét a B. T. K. enyhébb intézkedése alá eső cselekményben való bűnösségét valószínűvé tennék, az előrehaladottabb kornak mint enyhítő körülménynek kért újabbi méltatása pedig a perújításra az ügy állásához képest törvényszerű alapul nem szolgálhat: a kir. ítélő tábla végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság végzése hagyatik helyben. (1888. június 14-én 4326/88. b. sz. J. T. 88. 103.)

A kassai királyi törvényszék: Ifj. T. J. *Gyengeelméjű* az Ő. A. ellen elkövetett s a B. T. K. 279. *egyén által elkövetett szándékos emberölés beszámíltatása* §-ába ütköző szándékos emberölés büntettségének vádja s következményeinek terhe alól *az országos közegészségügyitanács véleményével szem-* felmentetik s azonnal szabadlábra helyezettben. *rendeltetik.*

Indokok: A vizsgálat és főtárgyalásokon kiderített tényállás szerint ifj. T. J. vádlott 1888. évi április 2-án a szokásos leányöntözés után ittas állapotban hazamen-
vén, a vele együtt szolgált Ő A.-val, ki szintén kapatos volt, az istállóban összeszólalkoztak, s midőn Ő A. őt e közben arczul

Szakértői vélemények méltatása.

ütötte, vádlott a közelben volt négyágú villát felkapta, azzal a megöltet hátulról kétszer úgy fejbe ütötte, hogy az nyomban összerogyott, midőn pedig a földről felemelkedett, vádlott őt újból fejbe vágta. Ő. A. a bonczjegyzőkönyv és az orvosi szakértői vélemények szerint a vádlott által a fentjelzett ténykedésével okozott sértések folytán beállt agyhüdésben meghalt.

Vádlott beismeri tettét úgy a vizsgálat, mint a főtárgyalások során, de azt hozza fel védelmére, hogy neki Ő. A.-t megölni távolról sem volt szándékában, s hogy őt csak a meghalt részéről előzőleg, minden ok nélkül szenvedett sértés miatti dühében és G. A. felhívására bántalmazta.

Eltekintve ettől azonban, mivel vádlott a kihallgatott tanúk vallomása szerint panaszt alkalommal a szeszes italoknak szokottnál nagyobb mértékben való élvezete folytán részeg volt; tekintve, hogy vádlott nemcsak a tanúk állítása, de az orvosi szakértői vélemények szerint is nagyfokú elme gyöngeségben szenved, tekintve, hogy az ily egyénekre az országos közegészségi tanács felülvélménye szerint a szeszes italok kisebb mértékben való élvezete is annyira részegítőleg hat, hogy akkor szabad önelhatározási képességgel nem bírnak; tekintve, hogy vádlott

ily állapotban követte el tettét: őt a B. T. K. 76. §-a alapján a terhére rótt büntett vádja és következményeinek terhe alól felmenteni s ebből folyólag szabadlábra helyezni kellett. (1889. évi január 17-én. 415. sz.)

A budapesti királyi ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. (1889. évi június hó 18-án 11245. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbbfokú bíróság ítélete megváltoztatik; ifj. T. J. vádlott a B. T. K. 279. §-ába ütköző s a 281. §. 2. bekezdése szerint büntetendő erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés bűntettében bűnösnek mondatik ki és e miatt egy évi, a foganatosítástól számított börtönre, továbbá a B. T. K. 289. és 57. §-ai alapján öt évi hivatalvesztésre ítéltetik.

Indokok: Az elsőfokú bíróság ítéletének indokaiban egyezőleg a vizsgálat és a végtárgyalási bizonyító eljárás adataival helyesen állapítottatott meg, hogy néhai Óz (az orvosi látletelekben hibásan Gőz) A. 1888. április hó 2-án vádlott T. J. által egy négyágú vasvillával kétszer a fején és lebukása után harmadszor is a fején megüttetvén, ezen ütések következtében másnap meghalt.

Helyesen állapítottatott meg az is, hogy nevezett vádlott — röviddel a kérdéses cse-

lekmény elkövetése előtt — a husvét hétfőjén szokásos leánylocsolásból hazajöven, Ő A. által a marhának ellátására utasított és az ebbeli munkájában való késedelmeskedése miatt arczul üttetett.

Helyesen fogadtatik el megállapítottnak végre az is: hogy vádlott Ő. A. általi arczul üttetése és a körülte volt egyének azon biztatása következtében «ne hadd magad, fiatal ember» ragadta meg a négyágú vasvillát s ment az őt bántalmazó Ő. A.-nak, azt a vasvillával halálosan sérelmezve.

Vádlottnak multja és életének körülményei, elmebeli állapotának szakértői megfigyelését és a beszámíthatóság tekintetében meghatározását tevéen szükségessé: az e végett felhívott dr. Glück Lajos törvényszéki orvos 1888. évi szeptember 6-án és dr. Huszka Péter kórházi orvos 1888. október 8-án kiadott véleményükben egyezően megállapítják, hogy T. J. vádlottnak feje — több évvel a kérdéses cselekmény elkövetése előtt — súlyosan megsérült az által, hogy élettől megrakott szekér áthatolt rajta és hogy ennek következtében vádlott fején több bőrhég találtatott. Dr. Glück véleményében ezen sérülésen kívül egy előbbi fejsérülés is említettik, melyet vádlott egy szénával telt szekérről leesés következtében szenvedett,

míg dr. Huszka véleménye szerint vádlott a padról leesése következtében sértette, illetőleg betörte fejét. Dr. Glück még egy harmadik fejsértést is említ, melyet vádlott a szekérnek fején való áthatolása évében egy nehéz henger általi zúzás következtében szenvedett volna; ezen sérülésről azonban dr. Huszka Péter nem tesz említést. De mindkét szakértő véleménye megegyez továbbá abban: hogy vádlott «dadog», illetőleg hebeg; hogy véralkata, kedélyállapota nyugodt.

Psychikai életfunctióit illetőleg lényegben egyezőleg állapítja meg mindkét szakértő véleménye: hogy vádlott a külbehatásokat (érzéki behatásokat) hibátlanul felveszi, azokat feldolgozza, lassan (a reájok való visszahatás megfelelő).

A képző tehetséget illetőleg dr. Glück azt állítja: hogy az «correct működik, tempója lassított», míg dr. Huszka a «lassúság» megjelölése helyett — lényegben — az azon szóval kifejezett eszmének azonos ezen körülírását használja: «képdei változatosság, élenkség tekintetében sok kívánni valót hagynak hátra».

«Az elvont fogalmak alkotására» vonatkozólag azt mondja az első vélemény: hogy az vádlottnál «csak nehezen és szűk határok között lehetséges», míg dr. Huszka erre vo-

natkozólag akként nyilatkozik: «Elvont fogalmak képzésére képtelen».

De ezen orvosok kategorikus, a teljes kizárást kifejező megállapítása, lényegesen módosul és meggyengül azon egyes fogalomképezési functiók részletezése által, melyekre vádlottat képtelennek tartja, s melyekre vonatkoztatott képtelenségére állapítja a kiemelt kategorikus megállapítást.

Azt mondja ugyanis a kategorikus, kizáró vélemény melletti érvelésében az orvos: «nyomát sem találni nála (vádlottnál) azon törekvésnek, mely a tárgyak lényegének, finomabb vonatkozásainak megértésére irányul» s hozzáteszi: «magasabb szellemi érdek teljesen hiányzik, különösen szembetűnők ezen hiányok a jogi, erkölcsi fogalmak körében». De felette gyengül az orvosnak ez utóbbi észlelete is a mindjárt utána következő azon észlelet által, mely szerint vádlott «tette büntetőjogi jelentőségének tudatával bír ugyan, s rendben is találja a dolgot, hogy börtönben van, mert ölt».

Ennek ellenében, a kiemelt észleletek alapján dr. Glück azon következtetésre jut:

«hogyan vizsgált — vádlott — bír azon kvalifikációval, hogy cselekedeteiért felelőssé tétethessék, és ha gyenge is, de ép elmével bír; de nem bír azon képességgel, hogy

indulatait, mint a normalis, teljesen kifogástalan egyén szabályozhassa;»

míg dr. Huszka Péter abban összpon-
tosítja észleleteinek és érveléseinek ered-
ményét:

«hogya a vizsgált (vádolt) elmeegyen-
ségben szenved, s hogy a tett elkövetésekor
nem volt beszámítható állapotban».

Az orvosi vélemények ezen eltérése
következtében, a közegészségi tanács felül-
vizsgálatra szólíttatván fel: ezen felülvizsgáló
testület minden részletes behatolás nélkül, a
véleményező orvosok megállapításai egyes
pontjainak kiemelése és bírálata nélkül, nem
érintve ezek véleményének egymástól lénye-
ges eltérését s az eltérés alapját képező egyik
felfogásnak szükségszerűen hibás voltát, ille-
tőleg a hibának alapját:

a vádlott által régebben szenvedett
koponyasértésekből, ennek következtében a
csekély mennyiségű szesznek is részegítő
hatásából; és végre

vádolt elmeegyensúlyának igazolt (bizo-
nyított) voltából azon eredményre követ-
keztet: hogy vádlott, a vádbeli cselekmény
elkövetésekor, szabad önelhatározási képes-
ségének nem volt birtokában.

Ezekhez járul, hogy Sz. Gy. és ennek
neje, megesketett tanúk, a végtárgyaláson azt

állították vádlottról, hogy «bamba»; és hogy vádlottnak magatartása, valamint szellemi tevékenységére vonatkozó minden körülmény, elmetehetségének gyenge voltáról tesz tanuságot.

Az ügy ezen állásában s tekintettel az alsóbbfokú bíróságok ítéleteire is, mindenek előtt azon kérdés döntendő el: vajjon a vádlott által foganatosított physikai tettnek eredménye — Ö. A.-nak halála — vádlott szabad akaratában elhatározott cselekvőségének következményét képezi-e?

A B. T. K. 76. §-a így szól:

«Nem számítandó be a cselekmény annak, a ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elmetehetsége meg volt zavarva, és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.»

Mellőzve az öntudatlan állapotot, a melyről a fenforgó esetben nincs szó, az idézett szakasz értelmében, a beszámíthatóság kizárására a súlypont az akarat szabad elhatározási képességének kizárására van helyezve, úgy, hogy az elmetehetség megzavarását, csakis mint viszonylagos tényezőjét az akarat-szabadság hiányának állítja fel s követeli a bűnösség kizárásának feltételeül a törvény.

Ebből okszerűen következik: hogy habár nagyfokú izgatottság, a szenvedély, a lélek

háborgása, az affectus, magában véve még nem zárják ki a beszámíthatóságot és hogy ezen eredmény csakis az esetben áll elő: ha az említett lélekállapotok valamelyike, az akarat szabad elhatározását állandóan, vagy vonatkozólag valamely konkrét cselekményre lehetetlenné tette.

Kétségtelen egyébiránt, hogy — mellőzve bizonyos abnormis alakzatát az agyvelőnek, a minek fenforgása élő embernél alig állapítható meg — a külbehatások perceptiója, a képzetek alakítása, a gondolkozási tevékenység, vagyis az ítéletképesség minősége képezik azon elemeket, melyekből a szabad akaratnak létezésére vagy kizárására megállapítandó a következtetés. Kétségtelen továbbá az is, hogy a nagyfokú ingerültség, a rohamos szenvedély, gyakran igen nagy erővel hatnak az emberi akaratra, s heves lüktetésben ösztönzik azt egy bizonyos irányú tevékenységre; de másrésről kétségtelen az is: hogy a szenvedélynek, habár helyes ösztönzései, motívumát képezik ugyan a cselekvésnek, de ha csak nem érik el azon fokot, melyben az elmetehetség betegesen megzavartatik: az akarat szabad elhatározási képességét nem szüntetik meg.

Ezek előrebocsátása után önként következik, hogy a tettes által elkövetett cselek-

mények bűnösségébe való beszámíthatlanságát nem állapítja meg az, hogy gyengeelméjű volt, és hogy nagyobb fokú ingerültség befolyása alatt követte el a tettet; mert elhatározó a beszámíthatás kizárására csak az lehet: hogy elmebeteg volt-e, s e miatt nem bírt akaratának szabad elhatározása képességével akkor, a midőn a cselekményt elkövette.

Dr. Huszka Péter véleménye oda concludál, hogy vádlott elmegyengességben szenved és nem volt beszámítható állapotban.

De minthogy a nevezett orvos is megengedi, sőt erősíti: hogy vádlott az érzéki külhatásokat felveszi és habár lassan, de dolgozza s minthogy nem állítja, hogy vádlottnak képzetalkotó tehetsége vagy stagnálna, vagy pedig a külviszonyoktól és a dolgok valódiságától elvont, kóros rögeszme által irányoztatnék, tehát e tekintetben is arra kell következtetni, hogy Huszka tudor, csatlakozik az előtte véleményezett dr. Glück véleményében vádlott e tehetségére vonatkozólag megállapított tételhez és vádlott képező — képzetet alkotó — tehetségét illetőleg, a «sok kívánni való» alatt, ezen tehetségnek nem megzavart voltát, hanem annak dr. Glück által kiemelt «lassított tempóban» való működését fogadta el. Kategorikus azonban dr. Huszka Péter véleménye «az elvont fogal-

makat, az ítéletet illetőleg»; melyre vonatkozólag — a mint fentebb is kiemeltetett — egyenesen kimondja, hogy vádlott «elvont fogalmak, ítéletek képzésére képtelen». Ezen megállapítás, ha ez — eltekintve dr. Glück ellenkező megállapításától — nem gyöngítenék meg azon functiók minősége által, melyekre vonatkozó hiányban keresi és találja a kórházi orvos vádlott ítélő tehetségének kizárását megállapító véleménye igazolását: ezen esetben, ebből — ezen hiányból — úgy a lélektan, valamint a büntető törvény szempontjából is, teljes joggal és alapossággal lehetne és kellene vádlott beszámíthatóságát kizártnak nyilvánítani. Ámde épen e tekintetben mutatkozik az említett szakértői vélemény *concludentiájának* hiánya, mert abból: hogy vádlott «a tárgyak lényegének és finomabb vonatkozásainak megértésére irányuló törekvést» nem ismeri;

hogy «teljesen hiányzik benne a magasabb szellemi érdek»; hogy «a jogról és az erkölcsről szerzett fogalmai nem egyebek, mint az emlékezet művei»: ezen hiányok — szemben a vélemény azon sorával, hogy «tette büntetőjogi jelentőségének tudatával bír» — nem azt indokolják, hogy vádlott ítélő tehetsége teljesen hiányzanék, hanem azt: hogy ő a magasabb fogalmakra, az erkölcsi

rend etikai jelentőségének átértésére nincs képesítve. Ezen magasabb, a műveltség bizonyos fokát feltételező fogalmak hiánya azonban nem állapítja meg az ítélő tehetség teljes hiányát s a gyakori, — habár sajnos — tapasztalás eléggé bizonyítja, hogy kiterjedett, nagy pusztákon született számos egyén van, a ki soha városban vagy faluban nem volt, a templomnak csak messziről a tornyát látta, vallásról, erkölcsről fogalommal alig bír s a jó és rossz közötti különbséget csakis a büntetésektől való félelemből meríti — s a kik mint kanászok, csikósok, vagy mint gulyások töltik egész életüket s mindamellett, — nem mondható róluk: hogy ítélő tehetséggel nem bírnak; s ebből következtetőleg nem mondható: hogy — az említett hiányoknál fogva — elmebetegeknek s e miatt akarat szabad elhatározására nem képesítetteknek — tehát a B. T. K. 76. §-a alapján — a beszámítást kizáró állapotban levőknek tekintendők. De meggyengíti a nevezett szakértő megállapítását különösen a véleménye utolsó pontjában foglalt indokolás. Ezen indokolásban helyesen van kiemelve, hogy «a gyenge-elméjűek, ha magukat veszélyeztetve látják, a harag, a düh indulataival reagálnak s mielőtt önző impulsusaikat megfékezhetnék, elragad-

tatnak és a célon messze túlmenő brutálissal kitörnek».

Ezen jelenség, mely a gyengeelméjűeknél a legtöbb esetben előfordul, nem épen a gyengeelméjűek sajátos tulajdonsága. A szenvedély uralma alatt elkövetett jogsértő cselekedet pszichológiai mozzanatainak elemzése számos, nem a gyengeelméjűek közé tartozó egyén cselekményeiben tünteti elő a visszatartott reflexio elkésését, a fékező erkölcsi eszme hatásának visszaszorítását a rohamos indulat előretörő hullámvázai által. De épen ezen állapotokra vonatkozólag áll azon szabály, hogy «a megjelölt tény nem elég arra, hogy ez által az akarat szabad elhatározása kizártnak tartassék». Azon tény — hogy a szenvedély alkalmas a tudatnak elhomályosítására — szemben áll az erkölcsi kötelesség, azon szenvedélynek a szabad akarat uralma alá hajtására.

Az ily állapotban elkövetett bűntett bizonyítékot képez arra, hogy a tettes kötelességellenesen alávetette magát az indulat uralmának, minélfogva — ha csak az akarat szabadsága nem tört meg — felelős marad az eredményért még az esetben is, ha az indulat tényleg magas fokra hágott. Azon állapot tehát, melyet a vélemény felemlít: nem a cselekménynek a tettes szabad akarati

elhatározására való visszavezetését, a bűnösségbe való beszámítást zárja ki: hanem elhatározó befolyással bír annak megállapításánál, hogy az akaratnak és erkölcsi erőnek többé-kevésbé vétlen gyöngesége mily fokban enyhítik a tettes bűnösségét? vagyis mennyire szállítják alá bűnösségének és felelősségének fokát? Ezen utóbbi állásponton áll és ennek helyes folyományát fejezi ki dr. Glück Lajos törvényszéki orvos véleménye, a ki az előrebocsátott észleletekből, illetőleg az észlelt jelenségek helyes elemzéséből és értesítéséből: nem vádlott beszámíthatlanságára s nem is — a beszámíthatásra szükséges képességnek — fogalmilag lehetetlen csekélyebb fokára; hanem vádlott felelősségét megállapító akaratszabadság teljes fenforgása mellett a bűnösség fokának beszámításánál — az indulat rohamai által a szenvedély uralma alá hajtott — vétlen szellemi gyöngeségre concludál.

A kiváló gondnal, az erkölcsi felelősség teljes tudatából kifolyó komolysággal és tüzetességgel szerkesztett ezen két orvosi vélemény mellett a közegészségi tanácsnak csaknem egyszerű enuntiatiót tartalmazó felülvéleménye a kir. Curia megállapítását nem irányozhatván: a kir. Curia, megváltoztatva az alsóbbfokú bíróságok ítéletét, ki-

mondandónak találta: hogy vádlott T. J. akaratának szabad elhatározási képessége nem volt kizárva akkor, midőn Ő. A. ellen a halálos sértéseket intézte; ellenben kimondandónak találta a kir. Curia: hogy T. J., habár beszámítható állapotban, de gyengeelméjű volt, mely gyengeelméjűségéhez hozzájárulván a fentebb kiemelt, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének indokaiban helyesen felhozott izgató körülmények: ez által vádlott bűnösségének foka lényegesen alacsonyult. Ezeket megállapítva, a cselekmény minősítését illetőleg: tekintve, hogy T. J. négyágú vasvillával fegyverezte fel magát és azzal Ő. A.-nak egyenesen fejére, nagy erővel intézte az ütéseket; tekintve, hogy vádlott még az utcán is ütötte Ő. A.-t ennek fején, miután ez az előbb szenvedett súlyos fejütések következtében már a földre bukott; tekintve, hogy vádlottnak — beszámítható állapotban lévén — tudnia kellett, hogy ily súlyos eszközzel, ily nagy erővel a fejre intézett és többször ismételt ütésből csaknem kikerülhetlenül be kell következnie az ekként megsértett egyén halálának; tekintve, hogy bármily lassú legyen vádlott reflectáló képessége s bármily lassan állíthassa képzeleté a dolgok és azok következményei közötti összefüggést: mégis, a kiemelt körülmények

közötti cselekedete csaknem elmaradhatlan következményének okvetlenül reflectálnia kellene képzele előtt; tekintve, hogy a reflexiónak szükségszerű működése már abból is kétségtelennek mutatkozik: mert vádlott az Ő. A.-tól szenvedett sértés után ragadta kezébe a vasvillát, tehát tudta, hogy oly eszközhöz nyúl és oly eszközt használ, mely Ő. elleni ingerültségének, bosszúságának kielégítésére, az Ő. ellen szándékozott sértés valószínűsítésére alkalmas; tekintve, hogy vádlott e cselekvősege, az előzmények és az ő magaviselete — tevékenysége — között egy logikai processus, az érzelem, valamint az annak kielégítésére választott eszköz és mind között egy, habár a szenvedélytől befolyásolt, de a közvetlen cél szempontjából észszerű kapcsolat felismerésének képét tünteti fel; tekintve, hogy ily körülmények között nem tartható fenn azon állítás, mely szerint vádlott képzele előtt a cselekvés elkövetése előtt és alatt, nem reflectált volna azon — a mindennapi tapasztalás által oly annyiszor feltüntetett legegyszerűbb tényre: hogy az általa használt eszközzel, nagy erővel, az emberi fej ellen intézett és többször ismételt súlyos ütéseknek — a legnagyobb valószínűséggel — az ekként ütött ember halálát kell okozniok: a vádlott által elkövetett cselekményt

a B. T. K. 279. §-a alá esőnek kellett felismerni és azt szándékos emberölés büntetének elismerni. Tekintve azonban, hogy néhai Ö. A. jogtalanul pofonütötte a vádlottat; tekintve a bor élvezete következtében már felhevülve volt vádlott kedélyének e jogtalan sérelem által felköltött nagyfokú ingerültségét s azon tényt, hogy vádlott Ö. A. általi arczulüttetése után azonnal a vasvillához nyúlt s azonnal megtámadta Ö. A.-t, valamennyi ütést mintegy megszakítlan folytonosságban, ugyanazon ingerült állapot tartama alatt intézte ellene: a B. T. K. 281. §-a második bekezdésében meghatározott körülmények fenforgását kellett elfogadni s vádlott cselekményét e szerint minősíteni. A büntetést illetőleg ezt, a most idézett szakaszban meghatározott kereten belől is, tekintettel vádlott beszámíthatóságának indoklásánál kifejtettekre, a törvényben megállapított legkisebb mértékének megközelítésével kellett megállapítani. A mellékbüntetés, valamint az ítélet rendelkező részében megállapított többi kötelezettség: a törvényben, a fennálló jogszabályokban és joggyakorlatban találják indokukat. (1890. május 17-én, 1889. évi 11345. sz. B. J. T. XX. k. 305. l.)

A szatmár-németi kir. törvényszék: Özv.
K. J. vádlottat a B. T. K. 279. §-a alá eső

Eskör.
A) *Beszámíthat-*
lanság.

*Felmentés szándé-
kos emberölés vádja
alól eskór czímén.*

s a szerint büntetendő szándékos emberölés büntetében bűnösnek mondja ki s ezért a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával öt évi fegyházra ítéli.

I n d o k o k: Vádlott 1890. márcz. 11-én egy törvénytelen ágyból származott leánygyermeket szült, 1890. május 6-án gyermekével Madarászról bejött Szatmárra s innen gyermeke nélkül tért vissza Madarászra, gyermeke eltűnését többféle módon adván elő a kérdők előtt. 1890. május 11-én a szatmári határban a Szamosból egy leánygyermek hullája fogatott ki. Vádlott úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során tagadta, hogy a gyermeket a Szamosba dobta volna, azt adván elő, hogy Szatmárra jövedele alkalmával eskóros betegsége rajta erőt vevén, önkívületi állapotba esett s míg ő így tengődött, gyermekét ellopták. Tekintettel azonban arra, hogy az, mikép az 1890. május 11-én Szatmár városa mellett a Szamos folyóban talált hat hetes lánygyermek vízbefulladás folytán halt el, az orvosi véleményekkel s a bonczjegyzőkönyvvvel teljesen igazoltatott; másrészt a kihallgatott tanúk által a gyermekhullán talált ruháknak vádlott sajátjának történt felismerésével beigazoltatott az is, hogy a talált gyermek vádlottnő által ugyanazon helyen az országúton, elveszett-

nek állított leánygyermekkel azonos; mint-hogy pedig vádlott nyomasztó anyagi körülményei, továbbá az a körülmény, hogy vádlott leánygyermek özvegyi állapotában törvénytelen ágyból származott, megadják a lélektani okot arra nézve, hogy vádlott ezen gyermekétől szabadulni akarhatott s. ezen szándék vádlottról, ki feslett és részeges természetű nőnek ismertetett, alaposan vélelmezhető; másrészt pedig azon körülmény, hogy vádlott a gyermeke állítólagos elvesztését a helyett, hogy nyilvánosságra igyekezett volna hozni, különféle alakban titkolgatta és palástolta, hogy gyermeke elveszett, illetve elhalt volna, kétségtelen módon azt látszik igazolni, hogy vádlott gyermekét öntudatosan és szándékosan, vagy bedobás, vagy más módon fullasztotta a vízbe. Tekintettel azonban arra, hogy a megölt gyermek törvénytelen ágyból származott, tekintettel vádlott nyomasztó anyagi helyzetére és tekintettel vádlott epileptikus beteges voltára, mint enyhítő körülményekre, őt a 92. §. alkalmazásával kellett a megszabott büntetéssel sújtani.

A budapesti királyi ítélő tábla: Súlyosító körülményt képez, hogy a vádlott a cselekményt, a saját, bár törvénytelen ágyból származott gyermekén követte el, mert ez

nagyobb gonoszság eredménye, mint hogyha idegen személyen követett volna el hasonló cselekményt. A vádlottnak csupán gyanított eskóros állapota pedig a B. T. K.-ból nem a 92., hanem a 93. §-nak alkalmazását tehetné volna indokoltá abban az esetben, ha megállapították volna, hogy a vádlott testileg gyenge személy, ez a körülmény azonban nem forog fenn. Tekintve ezeket és azt, hogy az enyhítő körülményül elsőbíróságilag helyesen felhozott anyagi helyzet a nem is feddhetlen életű vádlottnak műveletlen voltával együtt sem képez a B. T. K. 92. §-ának alkalmazására elegendő okot, a kir. ítélő tábla a vádlott fegyházbüntetését a 92. §. helyett a 91. §. alkalmazásával 10 évi tartamban állapítja meg; a kir. törvényszék ítéletét ekként részben megváltoztatja, a többi részében pedig a fentebbiekkel nem érintett indokok elfogadásával és a bűnösség kérdésében azért is helybenhagyja, mert a beszámítást kizáró ok nem vélelmezhető, hanem bebizonyítandó, vagy legalább meggyőzően valószínűvé teendő, az elkövetés módjának és helyének kiválasztása, továbbá a gyermek holléte iránt számos személy részéről és számos ízben tett kérdésekre adott hazudozások azonban a különben kifogástalan elmetehetőségű vádlottal szemben arról győznek meg,

hogy a cselekményt az öntudatnak teljes birtokában követte el és palástolja.

A kir. Curia: Mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával vádlott az ellene emelt és a B. T. K. 279. §-a alá eső szándékos emberölés vádja és következményeinek terhe alól a B. T. K. 76. §-a értelmében felmentetik.

I n d o k o k: Vádlottnak beismerése és a vizsgálat s a végtárgyalás adatai, de az elsőbíróság ítéletében kifejtettek szerint is kétségtelen, hogy az 1887 óta özvegységben élő vádlott 1890. május 10-én leánygyermeket szült, hogy ezt a kisedet, általa táplált gyermeket lakhelyéről, Madarászról 1890. május elején, midőn előadása szerint Hiripre szándékozott és Szatmárra ment, magával vitte és midőn Madarászra visszatért, nem hozta vissza. Az alsóbíróságok ítéletében kifejtettekhez képest, figyelemmel különösen B. J., B. M. és Sz. J. tanúknak esküvel erősített vallomására, kik azt bizonyítják, hogy a szatmári határban a Szamosból 1890. május 11-én kifogott kisedet leánygyermek hulláján talált ruhaneműek általuk ajándékoztattak vádlottnak és látták is, hogy azon ruhadarabokat vádlottnő gyermekén használta, az is megállapítható, hogy az említett módon feltalált hulla vádlott kisedetének hul-

lája volt. A bonczolást teljesítő orvosok véleménye szerint vádlott leánya vízbefulladás által vesztette életét és vádlottnak amá tagadása ellenében, hogy gyermekét szándékosan a Szamosba ölte volna és azon védekezésével szemközt, hogy szatmári útjában eskórrohamba esve, önkívületi állapotában ismeretlen módon veszett el gyermeke, az elsőbiróság megállapodásához képest a fenforgó körülmények és bizonyítékok mellett az is valószínűnek mutatkozik, hogy vádlott kisded gyermekét ettől való megszabadulás célzatával szándékosan maga ölte a Szamos vizébe. Ezen tényállás mellett is azonban vádlottat a szándékos emberölés büntettének vádja alól fel kellett menteni a B. T. K. 76. §-a értelmében, mert B. J., B. M., K. L., S. J. és J. S. madarászi községi lakos tanúk, kik egyes eseteknek szemtanúi voltak és ezeken kívül számos, hallomás után beszélő tanúk bizonyítják, hogy vádlott eskórban, nyavalyatörésben szenvedett; mert a fogságban lévő vádlott megfigyelését teljesítő dr. V. F. és dr. F. S. megfigyelésükről különállólag felvett jegyzőkönyveikben 1890. július 3-án vádlottat nyomott hangulatban, bágyadtan, sárgás-halvány kinézésben találták és feljegyezték, hogy több börtönőr látta vádlott megelőző éjjeli eskóros rohamait;

mert dr. V. F. orvosnak ama véleménye mellett, hogy vádlott valószínűleg eskóiban szenved, dr. F. S. törvényszéki orvosnak véleményével jogszerűen meg van állapítva, hogy vádlott bizonytalan időben megjelenő és a beszámítást kizáró eskóiban szenved. Ily körülmények között megállapítandó volt, hogy vádlott akaratának betegségéből folyólag szabad elhatározási képességével nem bírt akkor, midőn a táplálási gondok által is terhelt állapotában, kised gyermekének életét a Szamos vizébe vetés által kioltotta. (1891. ápril 22-én. 1780. sz. a. J. Sz. V. 211. l.)

A veszprémi kir. törvényszék: N. J. a B. T. K. 422. §-ába ütköző két rendbeli gyújtogatás büntette miatt vád alá helyeztetik. Indokok: N. J. eleinte tagadta, de utóbb beismerte, hogy 1886. máj. 26-án d. e. 11 órakor Cz. A. szomszédjának házfedele sarkába egy darab égő taplót dugott oly célból, hogy a közelség miatt az ő házuk is leégjen s így módon a biztosítási összeghez hozzájusson. A taplótól a házfedél tüzet fogott és nemcsak a gyújtogató háza, hanem még 20 más ház is leégett. Beismerte továbbá, hogy 1886. évi október 4-én B. I.-nak a házak közt lévő kazaljába égő taplót dugott azért, hogy a kazal meggyuladjon. A kazal ki is gyuladt, de a tüzet sikerült, még mi-

Eskóiban szenvedő s iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgydíjában a bűnvádi eljárás elmezavar czímnél megszűntetett. Szakértői vélemények mérlegelése. Közveszélyes elmebetegnek ápolatlansága és gondozatlansága iránt az alispán megkeresletni rendeltetik.

előtt nagyobb veszély következett be, eloltani. N. J. fent leírt ténykedéseiben a B. T. K. 422. §-ába ütköző gyújtogatás ismérvei mind fenforognak, de a felmerült kétely folytán kérdés tárgyát képezheti, vajjon N. J.-nek e tettei beszámíthatók-e? A szakértők véleménye szerint N. J. nehézkórban szenved, a kit teljesen épelméjűnek mondani nem lehet, különösen azért nem, mert nehézkóros rohamai után eszméletzavarral egybekötött homályos lelki állapotban van. N. J. elme-tehetségei tehát a nehézkór és iszákosság és a testi gyengítő betegségek befolyása következtében legalább is időszakonként kórosan zavartak. Az országos közegészségi tanács szintén kimondja, hogy N. J. határozott elmebajban és pedig kóros elmezavarban szenved, sőt miután a bűncselekményt megelőzőleg is volt eskóros rohama, valószínűnek tartja, hogy a bűncselekményt is ezen eskór által feltételezett elmezavarban, tehát szabad akaratának elhatározása nélkül követte el. Ezen szakértői véleményekből, valamint a megfigyelő orvosoknak az észlelési napló alapján tett előterjesztéséből, hogy N. J.-nén az eskóros rohamoktól ment időszakban az elmebetegség tünetei ki nem mutathatók, végül abból, hogy N. J.-nét csak ritkán, 4—5 heti időközökben lepik meg e roha-

mok, azt kell következtetni, hogy N. J. csakis közvetlenül az eskóros roham előtt és után szokott lenni, úgy, mint más eskóros, de csak rövidebb ideig tartó és mulólagos elmezavarban. És miután az eskór magában véve, a fennálló gyakorlat, de az elméleti tudomány jelenlegi állása szerint is, a beszámítás képességének megszüntetési okát nem képezheti, és miután annak a vizsgálat alapján leendő megbirálásától, hogy a tett az említett mulólagos elmezavarban, vagy azon kívül követetett-e el? a bíróságok el nem zárhatók, még pedig annál kevésbbé, mert a szakértők véleményei a bíróságok előtt csupán «votum informativum»-ként szolgálnak s miután a fennálló gyakorlat szerint a szakértői véleményt a bíróságok feltétlenül elfogadni nem kötelesek s mert az országos közegészségi tanács 201. sz. a. a vádlott cselekményének beszámíthatósága tekintetében maga is csak valószínű véleményt nyilvánított s nem állapított meg oly tényt, mely csak szakértői szempontból oldható meg, s miután a szakértői vélemény, bármilyen fontos is a beszámítási képesség eldöntése körül, az eljáró bíróság részéről ép úgy képezi a megbirálás tárgyát, mint a tanúvallomások vagy egyéb vizsgálati mozzanat és ténykörülmény; s ép azért a szakértői vélemény nem lehet kihatá-

sában oly mérvű, hogy a bíróságot meggyőződésében teljesen megkötné; s ebből kifolyólag a bíróságnak elvitázhatlan joga a beszámíthatóság kérdését a maga részéről is belső meggyőződése szerint megbirálni, és végül, miután a jelen esetben a hivatkozott tanúk vallomásából megállapíthatónak tűnik ki, hogy N. J. különösen az utóbbi bűncselekményt nem eskóros rohamban, illetve nem közvetlenül az előtt vagy az után követte el, és így a tett neki beszámítható: ennél fogva N. J.-nek két rendbeli gyujtogatás miatt vád alá helyezése indokoltnak találtatott.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék fentebbi keletű és számú végzését megváltoztatva, az N. J. ellen két rendbeli gyujtogatás miatt folyamatba tett bűnvádi eljárást bűncselekménye beszámíthatásának hiánya miatt a B. T. K. 76-ik szakasza alapján megszünteti, s jelen végzés jogerőre emelkedése után nevezett vádlottnak, mint közveszélyes elmebetegnek, az 1876. XIV. t.-cz. X. fejezete értelmében ápoltatása és gondozása iránti intézkedés végett a megyei alispáni hivatalt megkerestetni rendeli.

Indokok: A vádlott ellen indított bűnvádi eljárást azért kellett az elsőbírósági vádhatározat megváltoztatásával a két rendbeli gyujtogatás beismerése daczára megszü-

tetni, mert a szakértő két orvosnak 1886. okt. 28-ától nov. 14-éig vezetett észlelési naplója alapján adott s 47. sz. a. csatolt egyhangú véleménye szerint: a vádlottnő nehéz-kórban szenvedett és szenved és teljes ép-elméjűnek nem mondható, különösen azért, mert eszméletzavarral egybekötött homályos lelki állapotban van, s nem zárható ki annak lehetősége, hogy a kérdéses gyújtogatást épen ily nehéz-kóros rohamait megelőző vagy követő időszakos elmezavarban követte el, midőn szabad akaratelhatározásról szó sem lehet. Ha ehhez még hozzávételik az, hogy különösen az utóbb elkövetett gyújtásra semmi indok fel nem fedezhető, hogy a testi bajok által megviselt vádlott majdnem két évig tartó szoptatás által annyira elgyengült, hogy általános vérszegénységben szenved, úgy nem lehet kétség a felett, hogy vádlott elmetehet-ségei a nehéz-kór és iszákosság s a testi betegségek kifolyása következtében legalább is időszakonként kórosan zavartak. Az országos közegészségügyi tanács pedig 48. sz. a. felülvéleményében konstatálja, hogy vádlottnő határozott elmebajban: eskóros elmezavarban szenved, s tekintve, hogy bűncselekményét megelőzőleg is volt eskóros rohama, s az eskóros rohamot az elmeállapot zavara nemcsak megelőzi, de követni is szokta: való-

szinű, hogy vádlott bűncselekményét is ezen eskór által feltételezett elmezavarban követte el, mi annál inkább feltehető, miután vádlott még iszákos is volt, és így az alkoholnak mértéken túli élvezete vádlott elmeállapotának gyengülésére s az eskór által megtámasztott elmének eme támadás iránt kifejtett ellenállási képességének csökkentésére is bizonyára befolyással volt. A szakértői véleményét a bíróságok feltétlenül elfogadni nem kötelesek ugyan, jelen esetben azonban nem forognak fenn oly ténykörülmények, melyek a kellőleg indokolt, huzamosb ideig tartó orvosi megfigyelés folytán adott, kellőleg okadatolt s lényegükben összhangzó szakértői vélemények el nem fogadására biztos alapot nyújthatnának. Miért is beigazoltnak volt veendő, hogy vádlott mindkét rendbeli gyújtogatást elmezavarban s akaratának szabad elhatározási képességével nem bírva követte el, s ekként a B. T. K. 76. §-ának alkalmazása indokolt.

A kir. Curia: A budapesti kir. ítélő tábla végzése felhozott indokainál fogva helybenhagyatik. (1887. augusztus 24. 5543. b. sz. a. B. J. T. XV. k. 37. l.)

B) *Beszámítás.* *A szegedi kir. törvényszék:* R. Mihály (25 éves csizmadia) az A. Antal ellen elkövetett a B. T. K. 278. §-a által minősített

Időszakonként előforduló nehézkóros rohamokban szenvedett

gyilkosság büntettének a B. T. K. 66. §-a szerint körülírt kísérletében bűnösnek kimondatik és ezért a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával hat havi büntetésre ítéltetik stb.

*vedő egyén által
elkövetett gyilkos-
sági kísérlet beszá-
mitása azon az
alapon, hogy vád-
lott a cselekmény
elkövetésekor nem
volt nehézkes ro-
hamban.*

I n d o k o k: Az orvosi bizonyítvány és véleménynyel beigazoltatott, hogy A. Antal lövés következtében sértéseket szenvedett. Alanyilag vádlott töredelmesen bevallotta, hogy A. Antalt gyilkossági szándékkal orozva meglőtte és hogy ezen cselekményt bosszúból követte el, mert sógora, A. Antal őt egy hónappal azelőtt egy ásóval megütötte; vádlott ezen beismerése alapján fegyházbüntetésre lett volna ítélandó; tekintettel azonban fiatal korára, töredelmes vallomására, feddhetlen előéletére, hogy cselekményének súlyosabb következményei nem voltak, hogy sógora rajta is ejtett testi sértéseket és végre, hogy tanúk által beigazoltatott, hogy vádlott a tett elkövetése előtti napon nehézkegében szenvedett, hogy a törvényszéki orvos által kiállított bizonyítvány szerint vádlott gyakori nehézkegés rohamai alatt elmezavarodásokban szenvedett és hogy ezen rohamok a helyes fogalomképződést és ítélőtehetséget gyengítették és vádlottnak ennél fogva a nehézkegés rohamai alatt és utána elkövetett tények be nem számíthatók és hogy vádlott ezen rohamokat követő 10—15 órán túl is ön-

kívületben volt, tekintetbe véve továbbá a közegészségügyi tanácsnak azon véleményét, hogy vádlott tettének következményeit kellőleg meg nem fontolhatta, vádlottat a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával a kiszabott büntetésre ítélni kellett, stb.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét részben megváltoztatja, vádlottat az ellene emelt és a B. T. K. 278. és 65. §-ai szerint minősülő gyilkosság kísérlete helyett a B. T. K. 279., 66. és 289. §-ai szerint büntetendő szándékos emberölés kísérletének büntetében mondja ki bűnösnek; ez alapon az elsőbíróságilag reá kiszabott hat havi büntetést helybenhagyja és egyúttal három évi hivatalvesztésre ítéltetik, stb.

Indokok: Vádlott beismeri ugyan, hogy sógorát előre tervezett szándékkal és oly elhatározással lőtte meg, hogy ezt életétől foszszá meg. Minthogy azonban a törvényszéki orvos szakértői véleménye szerint vádlott elméje a nehézkór gyakori rohamai következtében különféle zavarodásokat szenvedett és ekkép tiszta észbeli felfogása, helyes fogalomképzése és ítélő tehetsége meggyöngült; minthogy továbbá a közegészségi tanács felülvéleménye szerint is vádlott súlyos idegbajának következtében tettének következményeit kellőleg meg nem fontolhatta; ennél-

fogva a gyilkosság főalkotó elemeit képező higgadt megfontolás tehetsége vádlottnál ez esetben meg nem állapítható. Viszont azonban az sem állapítható meg az eljárás alapján, hogy vádlott elmetehetsége már annyira meg volna zavarva, hogy ennek nyomán akaratának szabad elhatározási képességével nem bírna és e miatt javára a B. T. K. 76. §-a alkalmaztathatnék. Ez okból vádlottnak kétségtelenül szándékos cselekvése a megfontolás esetével is terhére beszámítandó lévén stb.

A m. kir. Curia: A vádbeli cselekmény minősítését illetőleg a kir. tábla ítéletének megváltoztatásával az elsőfokú bíróság ítélete hagyatik helyben; mihez képest vádlott a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosság büntettének a 65. §. szerinti kísérletében mondatik ki bűnösnek. A büntetésre nézve azonban mindkét alsóbbfokú bíróság ítélete megváltoztattatik és vádlott a B. T. K. 66., 92. és 289. §-ai alapján két évi börtönre és négy évi hivatalvesztésre ítéltetik stb.

Indokok: A kir. ítélő tábla az elsőfokú bírósági minősítés megváltoztatását a vádlottnak elmeállapotára vonatkozó orvosszakértői véleményekkel indokolja. Minthogy azonban egyik vélemény sem tartalmazza azt, hogy a koronként előforduló nehézkór-

ban szenvedő vádlott olyankor, midőn a nehézkóros roham nincsen rajta, beszámíthatlan állapotban volna; sőt az országos közegészségügyi tanács felülvéleménye szerint a vádlott «tettének elkövetésekor szabad ön-elhatározási képességének birtokában volt», s csupán ki nem zárható lehetőségképen van felállítva, hogy súlyos idegbajának következtében tettének következményeit «kellőleg» meg nem fontolhatta; tekintve, hogy a lehetőségképen ki nem zárt «kellőleg» való megfontolás hiánya úgy szószerinti, mint észteni összefüggésben való jelentésénél fogva csupán a felfogás és ítélő tehetség általános mértékének megjelölésére alkalmazható; tekintve, hogy semmi bizonyíték sincs arra nézve s a vádlott maga sem állítja, hogy attól fogva, a mikor a vádbeli cselekmény elkövetése előtt a nehézkór rajta volt, a cselekmény elkövetéseig akarat-elhatározására zavarólag ható valamely körülmény jött volna közbe; tekintve, hogy annak megfontolására, minő következménye lehet, ha valaki nyúl-söréttel töltött pisztolylyal embernek feltestére egész közlelről rálő, egyszerű józan észen kívül sem szakismeret, sem nagyobb mértékű szellemi tehetség nem szükséges; tekintve, hogy vádlottnak egyéb adatokkal is megegyező beismerése szerint a fegyvert,

melylyel a lövést ejtette, a cselekmény elkövetése előtti napon szerezte meg s azt nyúlsöréttel sajátkezűleg megtöltötte s az elkövetésig semmi külhatás által nem zavart egy egész éjszakája volt: a kir. Curia a vizsgálat és a végtárgyalás adatai által az előre megfontolt ölési szándékot bebizonyítotttnak találta. A B. T. K. 66. §-ában gyilkosság kísérletére legkisebb büntetésül öt évi fegyház lévén megállapítva, az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában felhozott enyhítő körülmények által, de a melyek között a 25 éves életkor helyet nem foglalhat, indokolva van ugyan a 92. §. alkalmazása, azonban nem oly mérvben, hogy az enyhébb büntetési nemnek is legkisebb tartama alkalmazassék. Egyebekben stb.

A budapesti kir. törvényszék: A. A.-né *Eskóiban szenvedő* született S.. L. a B. T. K. 333. §-ába *egyen által állítólag* ütköző és a 336. §. 4. pontja szerint minősülő *elkövetett lopásnál az eskór a* lopás büntettének vádja alól felmentetik, *beszámítás mellőzésére okul nem szolgál akkor, ha* ellenben a B. T. K. 334. §-a szerint minősülő lopás vétségében bűnösnek mondatik ki. *nincs adat arra, hogy a vádlott a kérdéses alkalommal vagy azt megelőzőleg rövid idővel eskóiban lett volna.*

Indokok: A vizsgálat és a végtárgyalás során kihallgatott panaszos és tanúk vallomásával a következő tényállás nyert beigazolást: Panaszos özv. N. M. a Szabolcs-utca 13. sz. alatt volt lakásán f. é. jan. havában

megbetegedvén, e hó 13-án kórházba ment, minthogy azonban lakbérrel hátralékban volt, annak fejében S. L. házmesternő által bútorai visszatartattak. A visszatartott bútorok a padlásra vitettek fel... Panaszosnő kijöven a kórházból, zálogjegyeit meghosszabbítandó, Sch. M. zálogüzletébe ment; itt véletlenül egy az ő kötényébe burkolt csomag tűnt fel neki, abban öt darab 17 frt értékű ruhanevét talált, melyekben sajátjára ismert... Kérdésére a zálogüzlettulajdonos neje kijelentette, hogy azokat S. L. előtte ismeretes nő zálogosította el... Mindezek alapján vádlottat a lopás vétségében bűnösnek kimondani kellett, mert a védelem azon előadása, hogy védencze eskóiban szenved és az ilyen egyén pedig önkívületi állapotban van és így cselekménye neki be nem számítható, minthogy vádlott maga sem állítja, hogy a kérdéses alkalommal, vagy azt megelőzőleg rövid idővel eskórja lett volna s az eset körülményeire adott okszerű előadásai is arról győzték meg a kir. törvényszéket, hogy a tett elkövetésekor — mint egyébkor is — önmagánál volt és így neki a cselekmény büntetőjogilag be is számítandó, figyelembe nem jöhetett.

A budapesti kir. ítélő tábla: Minthogy a bűnügy folyama alatt semmi adat sem

merült fel arra nézve, melynek alapján vádlott beszámíthatósága iránt kétely támadhatna, a kir. ítélő tábla a védelemnek ide vonatkozó kérelmét mellőzve, az elsőbíróság ítéletét indokai alapján helybenhagyja . . .

A kir. Curia: . . . ezek szerint a még büntetve nem volt vádlott bűnösségére teljesen meggyőző bizonyíték elő nem állítván, mindkét bíróság ítéletének megváltoztatásával vádlott a vád és következményeinek terhe alól felmentetik. (1891. február 18. 17. 8487. 90. b. sz. a.)

A nagyvárad kir. törvényszék: N. G. a B. T. K. 301. és 65. §-ai alá eső súlyos testi sértés büntettének bűnkisérletében bűnösnek kimondatik és ezért a B. T. K. 302. és 66. §-ai alapján a jogerős ítélet fogamatba vételétől számítandó három havi fogházra ítéltetik.

A szervi szivbajban szenvedő egyén által ennek rohamai alatt s így beszámíthatást kizáró állapotban elkövetett súlyos testi sértés nem büntetlik.

Indokok: A vizsgálat adataival, úgy panaszos hittet megerősített előadásával és E. L. vallomásával igazolást nyer az, hogy vádlott N. G. 1883. évi április 14-én hites nejével azért, mert egy másik nővel viszonya volt s az a tanyáról hatóságilag kitiltatott, összeperelt s ennek folytán rosszul lett. Erről értesülvén panaszos V. Gy. gazdatiszt, elment vádlott lakására s őt a kanapén fekve találván, mondotta, «hogy az Isten verése van rajta,

olyan emberen, ki sem Istentől, sem embertől nem fél»; vádlott erre felugrott és a kemencze tetején levő éles konyhakését felkapván, azzal panaszosnak szaladt, káromkodások között többször felé szúrta, de sérelmet rajta nem ejthetett azért, mert ez a kést kezében megfogván, földre gyűrte s a kést elvette.

Vádlott a végtárgyalás alkalmával is előadta, hogy önkívületi állapotban követhette el a bűncselekményt, mivel arra nem emlékszik. A végtárgyalás alkalmával kihallgatott orvosok véleménye szerint «határozottan szerves szívbajos egyénnél ingerek behatása alatt mulékony beszámíthatlan rohamok előfordulhatnak»; ily állapotban fejthet ki physikai ténykedést, melyről nem következik, hogy «utólagosan tudjon s ily helyzetben beszámító képességgel nem bír»; de tekintettel a kihallgatott tanúk vallomásaira, vádlott a fentebb említett napon még dolgozott, nejével veszekedett s csak azután feküdt le a kanapéra, akkor pedig, midőn panaszos a szobába belépett, őriöngő állapotban nem volt, hanem betegen feküdt a kanapén s panaszos szavaira felbosszankodva s haragtól vezérelve felugrott s nem egyenesen támadta meg panaszoszt, hanem előbb a kemenczéhez ment s az annak tetején elhelyezve volt éles konyhakést vette fel s

azzal akarta őt megsérelmezni, s hogy cselekményét úgy, a mint szándékba vette, végre nem hajthatta, az egyedül azon körülménynek tulajdonítható, hogy V. erősebb volt mint vádlott s így őt a végrehajtásban megakadályozta. Ezek szerint az, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor önkívületi és beszámíthatlan állapotban lett volna, be nem igazoltatott, de az sem nyert igazolást, hogy vádlott panaszos ellen életének kioltására irányozta volna támadását, ennek folytán őt, panaszos előadása és a kihallgatott tanúk vallomásai alapján, a B. T. K. 201. és 65. §-ai alá eső súlyos testi sértés büntettének bűnkisérletében bűnösnek kimondani s tekintettel büntetlen előéletére s hogy panaszos szavai által felbosszankodva s haragtól vezérelve akarta őt megsérelmezni, a B. T. K. 302. és 66. §-ai alapján, az ítéletben foglalt három havi fogházzal büntetni kellett. (1888. november 29-én 11313. szám.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintve, hogy az a kés, a melylyel N. G. vádlott V. Gy.-t a kérdéses alkalommal bántalmazni akarta, az 1888. november 29-én felvett tárgyalási jegyzőkönyvben olvasható feljegyzés szerint előkeríthető nem volt és így nem állapítható meg, vajjon az súlyosabb testi sértés okozására alkalmas eszköz volt-e? de

tekintve, hogy különben is az eljárás fejleményeiből csak annyi tűnik ki, hogy a vádlott a kérdéses alkalommal felugorván fekvő helyéről, egy kést a kezébe kapott, s azzal a fenyegetéssel «megállj! a kutya úristenét az apádnak» V. Gy.-nek nekiment és feléje szurkált; hogy azonban a kés ennek testét érintette volna, maga a megtámadott sem állítja; a kir. ítélő tábla a jelen esetben, megállapításával annak, hogy vádlott szervi szív-bajában a beszámítás kizárására elfogadható okot nem lát, csupán a B. T. K. 41. §-ában meghatározott közcsend elleni kihágás tényálladékat ismeri fel. Minthogy azonban eme cselekmény elkövetése, vagyis 1883. április 14. napja óta, 1883. december 20-tól 1884. október 24-ig, továbbá 1884. december 4-től 1885. szeptember 28-ig, úgyszintén 1887. december 1-től 1888. október 2-ik napjáig, tehát háromszor is eltelt olyan hat-hat hónapi időköz, a melynek tartama alatt jelen ügyben semminemű birói intézkedés nem történt; ennélfogva a kir. ítélő tábla ez esetben N. G. vádlott irányában a további büntető eljárást a K. B. T. K. 31. §-a alapján, elévülés alapján megszünteti. (1889. április 8-án 48260. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbb bíróság ítélete megváltoztatik és tekintve, hogy a

vizsgálat és végtárgyalás során beszerzett és az orvos-szakértői vélemények által is támogatást nyert adatok és bizonyítékok szerint a szerves szívbajban szenvedő vádlott ennek rohama alatt és így beszámítást kizáró állapotban támadta meg V. Gy.-t, a kir. ügyész indítványához képest a B. T. K. 76. §-a alapján felmentetik. (1890. január 22-én, 1889. évi 6709. sz. B. J. T. XX. k. 161. l.)

77. §. Nem számítható be a cselekmény, ha elkövetője ellenállhatatlan erő vagy oly fenyegetés által kényszerített arra, a mely saját vagy valamelyik hozzátartozójának életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyeztette, a mennyiben a veszély másképen nem volt elhárítható. *Ellenállhatatlan erő, mint a beszámítást kizáró ok.*

78. § Hozzátartozóknak tekintetnek: a fel- és lemenő ágbeli rokonok és sógorok, a testvérek, unokatestvérek és ezeknél még közelebbi rokonok, az örökbefogadó és tápszülők, az örökbefogadott és tápgyermekek, a házastársak és jegyesek, a testvérek házastársai és a házastársak testvérei.

Erőszak alatt e §. értelmében nemcsak a physikai erő értetik, hanem a physikai erőn kívül igazolási indokot, a beszámítást kizáró okot képez a psychikai erő is, illetőleg a physikai erő által előidézett psychikai hatás, a vis compulsiva. Ez abban áll, hogy az ember két közvetlen rossz közé szoríttatik, melyek egyikét vagy lehetetlen kikerülnie,

Jegyzet.

vagy pedig döntő okoknál fogva kikerülhetetlennek kell tartania. A ki ilyen helyzetben megszegi a törvényt, az nem cselekszik ugyan akarata ellen s szabadsága nincs megszüntetve, de választása van igen szűk korlátok közé szorítva, a mint Rönne igen helyesen mondja: «Gewalt und Drohung heben auf oder beschränken die Wahlfreiheit». (A törvény indokolásából. Anyaggyűjt .I. k. 510. l.)

A 77. §-ban meghatározott ellenállhatatlan erő mindig külső hatás következtében áll elő, helytelen tehát ennek a §-nak alkalmazása olyan esetekre, melyekben nem külső erő, hanem minden külső kényszerítés nélkül a cselekvő belsejében keletkezett kényszer idézte elő a cselekményt, a mikor tehát helyesen a 76. §. alkalmazásáról lehetne szó.

*Joggyakortat.
Alsóbb bírósági el-
ítélésekkel szemben
curiai felmentés
szerelemféltségben
elkövetett szándékos
emberölési kísérlet
vádja alól a 77. §
alapján.*

A kir. Curia: Az alsóbb bírósági ítéletek megváltoztatásával, vádlott ezen büntető kereset s következményeinek terhe alól a B. T. K. 77. §-a alapján felmentetik.

Indokok: A fenforgó bünvádi ügyben következő tényállás állapítható meg a vádlott és neje, úgy a tanúk és sértett nejének, utóbbinak az időközre vonatkozó valomásai alapján: 1881. szeptember 15-én, vádlott T. Petru távolabbi útra házából eltávozott. Tapasztalván azonban, hogy szom-

szédja, M. György nejével tiltott szerelemben él, mely viszony az ő katonáskodása alatt fejlődött, már a cselekmény előtt pár héttel komolyan megintette neje csábítóját, hogy az ő házát s neje csábítását kerülje, mert ellenkező esetben életét kockáztatja. A mámor és féltékenység izgalmai miatt visszatért útjából, istállójába titkon bevonult, kikémlelendő, hogy biztosnak vélt távollétét nem használják-e fel összejövetelre. És valóban esti nyolcz óra tájban látta nejét a lakásuk előtti kúthoz haladni, hol csakhamar M. is megjelent s vele értekeződött. Vádlott égő gyanujától háborítva, lakába gyorsan beszaladt s onnan kétcsövű puskáját kihozván, az istállóba leshelyére visszatért. Látta nejét a teljes holdvilág mellett a kertbe haladni, míg szomszédja a kerítésen átugorva a nőt fogadta, s a kertben levő két szalmahalmaz előtt, mely fekvésre alkalmas volt, megállani, hol sértett a nőt átölelve csókolóztak. Azonban a lakban a gyermeksírás felriasztván nejét, az visszavonult, de sértett kérésére megigérte, hogy a mint a gyermeket megnyugtatja, azonnal visszatér kéjelgésöket folytatni. E remény közt sértett a szalmára feküdt, mire vádlott a mámor és lelki felháborodás izgalma között egymásután két lövést tett sértettre, ki erre felriasztva, mene-

kült, egy gubát és fejszét hátrahagyva. Vádlott a tárgyakat lefoglalta, szomszédjának azonnal az eseményt elbeszélte, s a cselekmény színterét neki megmutatta. Sértett 24 napra terjedő testi sértést kapott utóbaj nélkül. Habár a bizonyítékokból s beismerésekből kitűnik, hogy vádlott pár hét előtt a tényvázlatban említett fenyegetést tette, melyből következtethetni, hogy gondolatában megfordult sértett ellenében az életveszélyes visszatorlás, melynek feltevése mellett a szándékos gyilkosság kísérletét lehetne a bekövetkezett cselekmény elbírálásánál megállapítani; tekintve azonban, hogy vádlott ezen előintést épen azért tette, hogy ily végzetes cselekmény be ne következzen, s épen ellenkezőjére mutat a gyilkolási szándéknak; tekintve, hogy vádlott nem is szándékra irányzott előkészülettel foglalta el leshelyét, mert a körülmények és neje vallomása is igazolják vádlott azon állítását, hogy ő a puskát csak akkor vette magához, mikor neje s annak csábítója a kútnál összetalálkoztak s gyanú keletkezhetett lelkében, hogy őket a nősparázsnaság büntetén fogja találni, s csak akkor fogamzott meg benne azon elhatározás, hogy készen legyen esetleg az életét kockáztató visszatorlásra is és e helyzetben, midőn látta, hogy a nő és a csábító az ő kertjében össze-

kerülnek, hogy a férfi a nőt bizalmas csókokkal árasztja el, hogy a távozott nőt ígéretébe vetett biztos reménynyel várja vissza, a szalmára lefekszik, ezen nagyon indokolt felháborodás közben megfogamzott elhatározással lőtt vetélytársára, rendkívüli izgatottságát elárulván azon körülmény is, hogy a két lövést egymásután tüzelte el a nélkül, hogy hidegebben megfontolhatta volna az első lövés sikerét s esetleg a második lövés szükségességét. Vádlott ezen cselekménye már a fegyver életveszélyes természeténél fogva is nem súlyos testi sértést, hanem szándékos emberölés kísérletének büntettét képezi ugyan, de tekintve vádlott akkori lelki állapotát, ki éveken át azon gondolat gyötrelmeit szenvedte, hogy mialatt őt törvényes kötelességei a katonai szolgálatban családi tűzhelyétől elvonták, az alatt családi életét csábítás és hűtlenség dúlták fel, tekintve izgatott lelki állapotát, midőn égető gyanútól üldözve, lesben áll s látja nejét vetélytársával saját kertjében összekeverülni, szerelmet űzni, látja, hogy a csábító fekve várja a nőt újabb kéjelgésekre, ha e perczen felgerjedt nagy lelki felháborodásában ellenfelét megsemmisíteni törekedett, ő az elkeseredés ekkénti felindulása közt oly ellenállhatlan erő befolyása alatt állott, mely

helyzetben elkövetett cselekménye, tekintve, hogy annak végzetes következményei nem lettek s ez esetben az emberölésnek csakis kísérlete forog fenn, a B. T. K. 77. §-ának intézkedése alá vonhatónak találtatott. Ezen indokokból az alsóbb bírósági ítéletek megváltoztatásával vádlott felmentendőnek találtatott. (1882. évi október 24-én, 7350. sz. a. B. J. T. V. 113. lap.)

Nagyfokú elkeseredés nem fogadtatott el, mint lelki kényszer, ellenben enyhítő körülményül véltett számba.

Szándékos emberölés.

A lugosi kir. törvényszék: S. A. az ellene a K. D. ellenében elkövetett s a B. T. K. 278. §-a szerint minősülő szándékos emberölés büntette miatt emelt vád alól felmentetik.

Indokok: S. A. vádlott önvallomásával, a bonczjegyzőkönyv és az abban foglalt orvosi véleménynyel be van igazolva, hogy a nevezett vádlott folyó évi február 11-én éjjel, unokahugának férjét K. D.-t baltavágásokkal és ütésekkel megölte. A tett indokát és elkövetésének körülményeit illetőleg a vizsgálat és végtárgyalás során következő tényálladék állapított meg: S. A. vagyon- és házközösségben élt fivérével és később fivére leányával és ennek férjével, a megölt K. D.-vel. A közös lakásul szolgáló ház s a közös telek felében S. A.-t, másik felében pedig K. K.-t, a megölt nejét illette. S. A. vádlott az összes tanúk vallomása szerint, szelid, ártatlan ember,

míg K. D. a megölt, részeges, durva, verekedő természetű, másokat kiméletlenül bántalmazó ember volt. S. A. fivére 10 évvel ezelőtt elhalálozván, veje K. D. úrrá tette magát a közös vagyonban, S.-t tulajdonos társát szolgálai szerepre szorította, ütötte, verte 10 éven át mondhatni naponta s ekként vádlottat vagyonából úgy kiszorította, hogy nem is mert otthonában aludni, hanem a szomszédok kazlaiban, polyvarakásain s még ágya sem volt saját házában. K. D. vádlottól még az élelmet és a ruházatot is megvonta, elment naponta a korcsmába s ott leitta magát, s ilyen állapotban hazajöve, a házi dolgokat szorgalmasan végző, józan életű vádlottat, minden ok nélkül elverte. K.-t még saját neje is részeges, erőszakoskodó, verekedő, vad embernek mondja, ki nejét és gyermekeit is kiméletlenül bántalmazta, úgy hogy ezeknek is gyakran kellett otthonokból menekülniök és idegeneknél megvonulniok. A vádlott, hogy sanyarú helyzetéből szabadulhasson, igyekezett másokhoz szolgálatba lépni, igyekezett a vagyonközösségből vagyonának elidegenítése által kilépni, azonban egyik sem sikerült, mert nem merte senki szolgálatába fogadni, nem merte senki vagyonát megvenni, mert félt mindenki K. erőszakoskodásaitól s attól, hogy vagyonukat

felgyújtja. Vádlott a ránézve már tűrhetetlen állapotból így sem tudott szabadulni, egyszerű műveletlen ember léteére más szabadulási mód nem esett látkörébe. Panaszkodott a hatóságoknál is, de ennek eredménye csak az lett, hogy miután vádlott panasza folytán elhalt megfenyítettett, még dühösebben kínozták s sanyargatták vádlottat. Hogy mily vad és megfélemezhetlen ember volt elhalt, tanúsítják a bűnperhez csatolt s elítéltetésével végződött bűnperek is, melyek szerint verekedésért kétszer lett megbüntetve s előéleti bizonyítványa is rossz, verekedő egyénről tanuskodik. 1885. évi február 11-ik napján is K. D. durvaságának napja volt. Ugyanis reggel meghagyta vádlottnak, hogy nyolcz órára készítse el a szekeret és lovakat, mert Karánsebesre fog embereket fuvarozni. Ő pedig elment a korcsmába. Vádlott engedelmeskedett, a rendeletet szigorúan betartván, a mondott időben az útra elkészített fogattal várta K.-t, de nem jött haza. Végre délután ittasan hazajöven, vádlott azon kérdésére, hogy nem megy-e Karánsebesre, durván, szidással felelt, s bemenvén a szobába, lefeküdt. Vádlott már tapasztalatból tudván, hogy verés vár most reá, félt, és hogy azt kikerülje, átment a szomszédba. Itt időzván egy darabig, hazament, hogy a házi dolgok után nézzen,

s miután elhalt kis fiától megtudta, hogy elhalt aluszik, bátorságot vett magának s hogy fát vágjon, egy fejszét hozott ki a házból. Alig fogott hozzá a favágáshoz, K., ki időközben felébredett, hátamögött termett, s kérdőre vonta őt, hogy miért vág fát azzal a fejszével, mert nem ő fizette meg, mire vádlott megmondván neki, hogy a fejsze még nincs kifizetve, K. azt felelvén vissza, hogy majd ő fogja megfizetni, öklével halántéka táján ütlegelni kezdte s fenyegette, hogy a fejszét nem favágásra, hanem az ő csontjai feldarabolására készítette. Vádlott nagy nehezen kimenekült bántalmazója kezéből s a fejszét eldobván, futásnak eredt, K. azonban tovább üldözte őt s a kapuban utólérvén, egy ostorral vádlottat a szeme alatt erősen megütötte. E sértések a vizsgálati iratokhoz csatolt orvosi látlelettel igazolva vannak. K. a szomszédhoz menekült vádlottat oda is üldözte s ott is bántalmazni akarta, végül azonban a szomszédok által nagy nehezen lecsillapíttatván, hazament; nem sok idő múlva azonban K. megint visszament a még mindig a szomszédok oltalma alatt álló vádlotthoz, s vádlott előadása szerint attól tartva, hogy elmegy s feljelenti őt, hazahívta. Vádlott megígérte, hogy hazamegy, de csak oly kikötéssel, hogy nem veri meg többet, hogy enni

ád neki, megengedi, hogy házában aludjék s nem megy többet a korcsmába s kinyilatkoztatta azt is, hogy ha még a korcsmába megy, tűrhetetlen állapotának véget vet, mert vagy őtet öli meg K., vagy ő K.-t. K. azonban ekkor sem tért jobb útra, mert szidkozódások közt megint elment a korcsmába, elvivén oda feleségét is. Vádlott, ki otthon maradt, rettegetések közt leste K.-t, hogy mikor jön haza, félvén attól, hogy ha a házban találja őt, megint megveri. Végre késő este hazajött K., mit észrevevén vádlott, ki addig a gyerekekkel ült bent a szobában, kiment a házból s kint hallgatódzott. K. a mint a házba bement, mindjárt vádlott után tudakozódott és szidalmazta őt, mire neje figyelmeztette őt, hogy ne bántsa többet a vádlottat, ki mindent dolgozik házuknál, s hogy rossz vége lesz, ha tovább is bántalmazza, mire K. újból szidta a vádlottat s kinyilatkoztatta, hogy nem fél tőle s felfegyverkezvén baltával és vasvillával, azokat ágya mellé tette és lefeküdt s el is aludt, felesége pedig félvén tőle, letakarta az ágyban a gyerekeket, elmenekült. A vádlott az alatt a szomszéd polyváján, kint a hidegben, éhesen, próbált aludni, de az éhségtől és hidegtől nem bírt. Éjközepe táján belopódzott megmelegedni és valamit enni a házba s meglátván ott fejszé-

vel és vasvillával felfegyverkezve bántalmazóját s nem látván ott K. feleségét és gyermekeit, azt hiven, hogy őket K. mint rendes szokása volt, megverte és elmenekültek megint s eszébe jutván 10 évi szenvedése s K. fenyegetődzése, elkeseredésében elhatározta, hogy, mint a vizsgálat rendén monda, ördögétől megszabadítja magát és családját, szóval megöli K.-t. Ezen elhatározás hatása alatt lecsavarta a lámpát, hogy K. fel ne ébredjen, egy fejszét hozván elő a pitvarból, élével reávágott K. fejére, K. felugrott és baltája után kapott, mire vádlott még egy pár ütést mért a balta fokával reá, ki leesett az ágyból és meghalt. Vádlott azután a községi előjáróság tagjait és K. nejét, ki miután K.-val hazament, félvén elhalttól, elmenekült volt, felkeresvén, megmondta nekik, hogy mit cselekedett. K. két fia a megölés alkalmával szintén a házban voltak, ugyanazon szobában, a hol az ölés történt, aludtak, de miután anyjuk által, hogy atyjuk szemétől óva legyenek, teljesen be lettek takarva, vádlott őket nem látta s miután a nevezettek fel nem ébredtek, a történetekből semmit sem láttak, különben az ölés után is aludva találtattak anyjuk s a besereglett egyének által. E tényálladékból következik, hogy itt a gyilkosság tényálladéka fenn nem forog, mert ha meg

is fordulhatott a folytonos bántalmazások hatása alatt s nyomorúságos reménytelen helyzete tudatában vádlott elméjében az, hogy K.-t, szenvedéseinek kútforrását meg kellene ölnie, az határozatlan alaku elmefuttatásnál több nem lehetett. A vádlott úgy is nyilatkozott, hogy vagy magát öli meg, vagy bántalmazóját, ez jellemzi lelki állapotát, mely tűrhetetlen helyzetéből való szabadulás útjának feltalálására irányult a nélkül, hogy elhatározássá érlelődött volna. A vádlott azt állítja, hogy az ölés eszméje csak akkor fogamzott meg benne, midőn K.-t nézete szerint egyedül alva találta. Ezen előadása lélektaniilag s a kiderített tényállást figyelembe véve, teljesen elfogadható. Cselekményét tehát csak hirtelen elhatározással követte el. Elkövette pedig a folytonos s legújabbban szenvedett sanyargatások hatása alatt s félelemtől vezetettve, hogy a megölt őtet fogja megölni, a legnagyobb felindulásban, a mint a törvényszéki orvos véleményében kifejezi, teljesen eltompulva, cselekménye következményeinek mérlegelésére majdnem képtelen állapotban. Éhezett, fázott azon ember, kinek elég vagyona volt arra, hogy meleg otthont s a szükséges tápot biztosíthassa magának, K. kegyetlen bánásmódja miatt. Félt az őt öléssel fenyegető K.-tól, s midőn a döntő pil-

lanatban őt felfegyverkezve találta, önként fölmerülhetett benne azon hit, hogy a balta és a vasvilla az ő megölésére van szánva. Cselekménye tehát legfeljebb csak a B. T. K. 281. §. második bekezdése szerint, jogtalan bántalmazás okozta, erős felindulásban elkövetett emberölésnek lenne minősíthető. Azonban kérdés alá jön, vajjon a vádlott szabad akarattal cselekedett-e? Jó előélete, szelid modora, csekély műveltsége, a megölt kegyetlenkedése, és a vádlott nagy türelme, mely évekig kitartott s az, hogy a vádlott azon határig volt zaklatva, hol az emberi türelem fonala csak kevés embernél nem szakad meg, azon következtetésre ad alapot, hogy a vádlott akarata ellenállhatatlan erő hatása alatt állott. Vagyonát el akarta adni, de senki sem merte őt felfogadni. Nem bírt tehát szabadulni tűrhetetlen helyzetéből azon módokkal, melyek látkörébe estek; vagyonát elhagyva pedig, rokonaitól távol, öreg korában s gyenge testi állapotában, csak a teljes nyomor s éhhalál lehetett kilátása. Az éveken át tartó kínzás teljesen meggyöngítette idegéletét, a miből következtetve, a beteg állapot, kapcsolatban a folytonos bántalmazásokkal s reménytelen helyzetével, az akarat szabadságot is kellett, hogy megsemmisítse. Ezeknél fogva vádlott ellenállhatatlan erő hatása

alatt cselekedvén, a B. T. K. 77. §-ának rendelkezéséhez képest büntethető nem lévén, az ellene emelt vád alól fölmentendő vala. A B. T. K. 77. §-a nem csak anyagi erőt ért, hanem oly erőt is, mely pusztán a lélekre és az észtehetségre hat, s a szabad gondolkozást s a választás szabadságát kizárja s ellenállhatatlanul bűnös cselekményre szorítja az illetőt. A büntető jog nem az erkölcsi erő legmagasabb fokával bíró embert veszi intézkedése alapjául, hanem a középembert. Ha az erkölcsi erő magas fokával rendelkező ember ellent is állhatott volna a kísértésnek, a közép-, a szenvedélyein biztosan nem uralkodó, a szenvedések iránt érzékeny ember, különösen olyan, mint a vádlott, bizonyosan sokkal kevésbé képes legyőzni a korlátolt eszére hathatóan reátörő szenvedések sugalta rossz gondolatot s nem volt képes annak ellentállani; különben is kétely esetén is, a vádlott javára kellvén határozni, ez esetben is fel kelle őt menteni.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét megváltoztatja, vádlott S. A.-t a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetében bűnösnek kimondja s ezért a B. T. K. 279., 289., 92. és 93. §-ai alapján mai naptól szá-

mítandó két évi börtönre s négy évi időtartamra hivatalvesztésre ítéli.

Indokok: A kir. törvényszék ítéletének indokaiban helyesen előterjesztett tényállás szerint úgy vádlott önbeismerése, valamint az összes körülmények által bizonyítva van, hogy S. A. a terhére rótt cselekményt öntudatosan és teljesen ép elmével hajtotta végre. A vizsgálati adatokkal igazolt tény továbbá, hogy vádlott éj idejében betért néhai K. D. hálósobájába, ezen szobát ismét háborítatlanul elhagyta és csak ezután, fejszével felfegyverkezve és a hálósobába visszatérve, K. D.-t alvás közben ölte meg. A tett elkövetésekor tehát vádlottat közvetlen veszély nem fenyegette, sőt ha ily veszély tényleg fenforgott volna, azt is elháríthatta volna az által, hogy a szobába többé vissza nem tér, és a házat is elhagyja, mint azt máskor is tette, midőn néhai K. D. haragjától tartani kellett. A B. T. K. 77. §-a ehhez képest vádlott javára alkalmazást nem nyerhet, mert ezen törvényszakasz alapföltétele, hogy az illető egyén a fenyegető veszély közepette közvetlenül kényszeríttessék a büntetendő cselekmény elkövetésére, és hogy egyúttal a fenyegető veszély másként elhárítható ne legyen. Kivált ez utóbbi feltétel azonban vádlott javára fel nem hozható, mert kétség-

telen, hogy vádlott, eltekintve attól, miszerint a háznak az időben elhagyása által, mint máskor is, szintén minden veszélytől szabadulhatott volna, egyébként is a rendelkezésre álló jogsegélyeket, melyek segítségével, úgymint a közös tulajdon megszüntetése stb. mellett kinzójától végleg elválhatott volna, igénybe nem vette. Ép oly kevésbé alkalmazható jelen esetben a B. T. K. 79. §-a, mert, mint fennebb érintetett, vádlott a tett elkövetésekor maga megtámadva nem volt. Az elkövetett cselekmény ennek folytán vádlottnak betudandó, mivel a beszámítást kizáró ok fenn nem forog. A cselekmény szándékos emberölésnek volt minősítendő, mivel vádlott maga beismerte, hogy szándéka K. D. megölésére irányult és mivel gyilkosságnak azért nem minősíthető vádlott cselekménye, mert bár vádlottnak az esetet megelőzőleg tett nyilatkozata, a szobába való belopódzás és vádlott vizsgálati vallomása, mind oly tényező, mely arra mutat, hogy nem a fejsze és vasvilla megpillantásakor ébredett fel vádlott agyában az ölési szándék, hanem azon szándék már legalább is akkor létezett, midőn vádlott a házba éj idején visszatért; mégis az esetet megelőző délutánon szenvedett bántalmazás és vádlottnak ebből származó elkeseredettsége kizárja a nyugodtság és hig-

gadtság azon fokát, mely mellett a szándék előre kellően megfontoltnak volna tekinthető. A büntetés kimérésénél a B. T. K. 281. §-a ugyan mellőzendő volt, mert ezen szakasz főkélléke, hogy a szenvedett bántalmazás és megsértés rögtönösen viszonyoztassék. Tekintve azonban a törvényszéki ítéletben a vizsgálat adatainak megfelelően előterjesztett tényállást, tekintve, hogy vádlott tíz éven át a legnagyobb sanyargatásoknak volt kitéve és hogy azokat a tanúk vallomása szerint bámulatos kitartással tűrte, tekintve, hogy a tényekből alaposan következtethető, hogy vádlott utolsó bántalmaztatásakor elkeseredettségének végpontját érte el, hogy senki sem találkozott, bár több ízben panaszra ment, ki egyrészt megfékezhetette volna néhai K. D.-t, másrészt tanácsot adott volna, hogy mikép szabadulhat meg vádlott a vagyonadta megélhetési mód fentartása mellett a közös vagyont bitorló K. D.-tól; tekintve végre, hogy az orozva támadás sem számítható be súlyosító körülménynek, mivel csak ekként támadhatta meg sikerrel az öreg ember a nála sokkal erősebb és különben is rettegett fiatal K. D.-t, az ekként nagy számmal fenforgó és fölötte nyomatékos enyhítő körülmények fonalán a kir. ítélő tábla a B. T. K. 92. §-ának alkalmazását találta szükségesnek és

ennek keretén belül szabta is ki a büntetést. A B. T. K. 93. §-át indokolja vádlott kora és különben is orvosi vélemény szerint megviselt egészségi állapota.

A m. kir. Curia: S. A. vádlott börtönbüntetésének tartama a mai naptól, mint jogerejű elítéltetésétől számítandó három évre felemeltetik, s abból 1885-dik február 13-ától mai napig tartott vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a értelmében hét hó kitöltöttnek vétetik. Ezen változtatással a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A bűnösség, a vádbeli cselekmény minősítése és a vagyoni marasztalás tekintetében a kir. tábla ítéletének vonatkozó indokait a kir. Curia elfogadja. A büntetés kiszabását illetőleg azonban, habár ezen harmadfokú bíróság is indokoltnak találja a B. T. K. 92. és a vádlottnak életkoránál és orvosi láttelellettel bizonyított gyenge testalkatánál fogva 93. §-ai alkalmazását; mindazonáltal tekintve, hogy a B. T. K. 279. §-a szerint minősülő szándékos emberölés büntetése 10 évtől 15 évig terjedhető fegyház, tekintve, hogy azon adatok, melyek a B. T. K. 93. §-a szerint szabadságvesztési büntetés enyhébb nemének alkalmazására indokul szolgálnak, nem képezhetnek egyszersmind a büntetés tartamára nézve is enyhítő körülményt, sőt

azon törvényszakasz második bekezdésének értelmében a büntetés enyhébb neme a hosszabb tartam által egyenlíthető ki, tekintve, hogy az elfogadott minősítő és enyhítő körülményekkel szemben súlyosítóul forog fenn D.-nek alvó és így védelemre képtelen állapotában megölése, a fegyházbüntetési nem legrövidebb tartamáig való leszállás és a fegyháznak a 93. §. alapján ugyanazon tartamú börtönre való átváltoztatása indokoltnak nem találhatván, a büntetés tartama a jelen ítélet rendelkező részében kitett mértékre volt felemelendő. (1885. decz. 12-én 7661/b. sz. B. J. T. XI. k. 372. l.)

79. §. Kizárja továbbá a cselekmény *Jogos védelem, mint a beszámítást kizáró ok.* beszámíthatóságát a jogos védelem.

Jogos védelem az: mely akár a megtámadottnak, akár másnak személye vagy vagyona ellen intézett vagy azt fenyegető jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítására szükséges.

A jogos védelem határainak félelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból származott túlhágása nem büntettetik.

A jogos védelem határai a törvény 79. §-ának ezen szava által: «szükséges» vannak vonva. Csak addig használható az erő és addig jogos annak használata — bármi legyen is az eredménye a megtámadóra nézve — míg a veszély fenforog; de csak oly mér-

Jegyzet.

tékben, a melyben a veszély elhárítására szükséges. Ha ez elhárított, nincs többé kényszerhelyzet; ezentúl a bántalmazás nem védelem, hanem támadás lenne, az erő válnék erőszakká, s a megtámadó megtámadottá: ezen ponton túl őt illetné a védelem joga.

A törvény mindazonáltal számbaveszi a megtámadottnak lelki állapotát. A támadás izgalomba hozza az indulatot s a visszaverés közben fokozódnak az érzelmek. Az indulatok e zajosabb hullámváza alatt gyakran nem lehet megtartani a belátás azon mértékét, mely szükséges volna, hogy az ember az adott pillanatban rögtön felismerje a határt, a melyen a további védelem megszűnt szükséges lenni. Ha tehát ily esetben az ijedtség, a félelem, a megzavartság tartama alatt túllépetett a határ; ezért, ha egyébként a védelem jogosult, nem éri büntetés az illetőt. Nagyon természetes, hogy ez csak addig tart, a meddig az indulat és hogy e körülmények s viszonyok megítéléséből fog konkrét esetben meghatározni, vajjon nem szándékos, öntudatos volt-e a túllépés? Mert az utóbbi esetben a szükséges védelmen felüli bántalmazás s annak eredményei, beszámítás és büntetés tárgyát képezendik. (A törvény indokolásából. Anyaggy. I. 518. l.)

Ez az eltérés — mint Illés i. m. 301. l.

megjegyzí — teljesen igazolt. Mert a míg egyéb körülmények között az ember rendszerint ura a helyzetnek s indulatait erős akarattal megfékezheti, addig a jogtalan támadásnál az indulat fokozásához az a szorongatott helyzet is járul, melybe a megtámadott önvétke nélkül került s a mely a lelki zavart oly magasra képes felfokozni, hogy ennélfogva a cselekvő nem ura akaratának, sem tetteinek. Vajjon forog-e fenn adott esetben ily magas fokú lelki zavar: ezt mindannyiszor a bíró van hivatva megítélni.

A szabadkai kir. törvényszék: T. P. az ellene a B. T. K. 281. §-a alapján szándékos emberölés miatt emelt vád és következményei alól a B. T. K. 79. §-a alapján felmentetik.

Joggyakorlat.
A) Beszámíthatlanság.

Felmentés a szándékos emberölés vádjá alól a jogos védelemnek megsértéséből származó túlhágás czímén.

Indokok: A rovatlan előéletű vádlott azon vallomása, miszerint ő a szökésben volt G. P.-t, midőn ez őt megtámadta, a nála volt fegyverével célba vette, csakis önvédelemből lőtte agyon, minden egyéb tanú vagy kifogástalan bizonyíték hiányában annál inkább elfogadandó volt, mert az elhunyt, a bíróság előtt tett nyilatkozata szerint a tette fel nem ismervén, vádlott nem lett volna kénytetve önmagát feljelenteni; továbbá mert nagyon is valószínű, hogy a kivégzett G. P., ki ez időben az általa is

beismert rablás bűnténye miatt szökésben volt, akár újbóli elfogatása miatti félelméből, akár éhség által kényszerítve, mint támadó lépett fel vádlott személye ellen, a mikor is ez saját védelemből az illetőt ártalmatlanná tette. Ugyanazért vádlott az ellene emelt vád és ennek következményei alól felmentendő volt. (1884. május 28-án 3417. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla az elsőbiróság ítéletét helybenhagyja, azzal a kiigazítással, hogy a B. T. K. 79. §-ánál fogva T. P. vádlottat a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettségének vádja alól menti fel.

Indokok: A bonczjegyzőkönyv és arra fektetett orvosi vélemény szerint kétségtelen, hogy G. P. f. évi márczius 24-ike és 25-ike közötti éjjel lövés következtében halt meg. Az elhunyt közvetlenül halála előtt meghallgattatván, azt adta elő, hogy rablás miatt letartóztatvatván, sikerült neki mult évi karácsonykor a vizsgálati fogságból megszöknie és azóta a jankováczi szőlők között bujdosott. Ott f. évi márczius 24-én reggel négy óra tájban, midőn az egyik szőlőkunyhóban tűz mellett feküdt, ismeretlen egyén jött be a kunyhóba. Ez azt kérdezte tőle, mit csinál? midőn pedig ő erre azt felelte, hogy melegszik: amaz ismeretlen egyén

a nála volt puskájából rálőtt, ő pedig össze-rogyott. Erre vonatkozóan a vádlott, ki a vizsgálóbíró előtt önként jelent meg, beismerte ugyan, hogy ő volt az, ki az elhunytat meglőtte, azonban védelméül a következőket terjesztette elő: A tettet megelőző napon Sz. J.-nek egy órányira fekvő tanyájára ment, hova névnapi ebédre volt hivatalos. Ez alkalommal magával vitte puskáját védelmi eszközül arra az esetre, ha éjjel találna visszatérni. Ott Sz. J.-nél ő csakugyan éjfélutáni két vagy három óráig mulatott F. S. és B. nevű jankováczi lakosok társaságában. Ekkor elindult F. S.-el ennek kocsiján hazafelé. A dzsidai útra érve, az egyik ló az árokba dőlt, úgy hogy ők kénytelenítve voltak a kocsiról leszállani. Vádlott attól tartva, hogy utóbb még felfordulhatnának, nem mert többé a kocsira szállni, hanem onnan kezdve útját gyalog folytatta. E közben a keleti úton ismeretlen ember állott elébe, ki azt kiáltotta: «megállj, úgy is tudom, hogy ki vagy!» Ettől megijedve, vádlott azt felelte: «közel ne jöjj, mert mindjárt lelőlek» és tüzet látván a közelálló szőlőkunyhóban, abba hátrált, gondolva, hogy ott talál valakit, ki segítségére lehetne. A kunyhóban azonban senkit sem lelt; ellenben amaz ismeretlen ember őt folyton nyomon követte, sőt utána

a kunyhóba is bement, azt mondván: «Én vagyok a Genedits!» Erre amaz kissé hátrált és zsebébe nyúlt. Ekkor vádlott elméjében az a gondolat fordult meg, hogy G., kiről hallotta, hogy gonosz, kit a csendőrök keresnek, forgópisztolyt akar kivenni zsebéből és azzal meglövi. Egyedül állván szemben a hirhedt, veszedelmesnek hitt emberrel, nehogy az megelőzze, ő kapta fel ijedtében puskáját és arra rálőtt, ki azonnal összerogyott. Emez előterjesztésből nyilvánvaló, hogy vádlott vádbeli cselekvésének mentségeül azt hozza fel, hogy tettét jogos védelemben követte el. Az ügyállás tehát e szempontból bírálendő meg. A B. T. K. 79. §-a két esetét ismeri a jogos védelemnek. Az egyik eset az, ha valakinek személye vagy vagyona támadtatik meg jogtalanul. A másik eset, ha valaki alaposan felteheti, hogy szüksége van védekezésre őt fenyegető közvetlen és jogtalan megtámadás elhárítása végett. Ez utóbbi esetet alkalmazva a jelen esetre: elfogadta a kir. ítélő tábla vádlottnak ama mentségét, hogy a mint a csendőrök által keresett bujdosó rabló őt, a békésen hazaindulót, először szóval támadta meg, azután a kunyhóig üldözte, ott pedig zsebéhez nyúlt: a vádlottban nem minden alap nélkül támadhatott az előadott esemény körülményeinél fogva

az a gondolat, hogy a hirhedt rossz egyén forgópisztolyt akar elővenni zsebéből és azzal őt meg fogja támadni veszélyesen. Nem vonható kétségbe a védekezés ama sarkpontja, hogy vádlott alaposan vélhette, hogy őt az adott esetben jogtalan és közvetlen megtámadás fenyegeti. Ezt bizonyító tényül elfogadva: nem vonható kétségbe az sem, hogy a sértettnek említett ténykedése, elvontan és higgadt észszel bírálta, még nem jogosíthatta volna arra a vádlottat, hogy az elhunytat lövés által ártalmatlanná tegye, mivel vádlottnál is fegyver lévén, tudhatta volna, hogy megfékezheti ellenfelét azzal is, ha azt — utalva a kezében levő fegyverre — eltiltotta volna minden további ellenséges mozdulattól. Azonban ennek megfontolása higgadt eljárást feltételezett volna, melyet kizártnak kell elfogadni ott, hol — mint jelen esetben — vádlott éjjeli időben, magányban s olyan helyzetben, melyben segítségre nem számíthatott, egyedül találkozott olyan egyénnel, kinek rossz hírét tudta. Elfogadta ennek következményeül a kir. ítélő tábla azt is, hogy vádlott az ijedtségtől és félelemtől megzavarodott és eme zavarában követte el a vádbeli cselekményt. Ezt bizonyítottanak tekintve: vádlottat a vád alól fel kellett menteni, minthogy a B. T. K. 79. §-ának 3. be-

kezdése szerint a jogos védelem határainak túlhágása, ha ez félelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból származott, nem büntethető. Ez okból hagyta helyben az elsőbírósnak felmentő ítéletét a kir. ítélő tábla is. Kiigazította azonban ugyanez ítéletet azért, mert a B. T. K. 279. §-a határozza meg a szándékos emberölés büntettének fogalmát, nem pedig a B. T. K. 281. §-a, mely csak az enyhébb büntetést szabja meg olyan esetben, midőn a szándékos emberölés büntette, az utóbb idézett szakaszban körülírt körülmények között követtetik el. (1884. évi szeptember 3-án 31364. sz.)

A kir. Curia: Habár azon bizonyított tényállásból, hogy vádlott egy lövésre kész fegyverrel állott G. P.-vel szemben, a jogos védelemnek vádlott melletti érvényesítésénél nem csekély aggály merül fel, minthogy azonban a négyszem között, tanú jelenléte nélkül lefolyt cselekmény minőségének megállapításánál a vádlott mellett szóló azon ténykörülmény különös birói figyelmet érdemel, hogy vádlott önmagát akkor s azon okból jelentette fel tettesül, midőn az általa meglőtt G. P. őt fel nem ismerte s lövéssel egy harmadik személyt gyanúsított; ugyanazért s az alsóbb birói ítéletekben felhozott egyéb indokoknál fogva a kir. ítélő tábla

ítélete e helyütt is helybenhagyatik. (1885. május 8-án, 1568. sz. B. J. T. X. k. 289. l.)

A lugosi kir. törvényszék: szándékos emberölés büntette miatt vádolt Br. szül. M. Sz. elleni bűnügyben ítélt: Vádlott bűnösnek mondatik ki a férje, Br. N. ellenében elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző, a B. T. K. 281. §-ának harmadik bekezdése szerint minősülő szándékos emberölés bűntettében s azért a B. T. K. 281. §-ának harmadik bekezdése alapján a B. T. K. 92. §-a alkalmazása mellett két évi fegyházbüntetésre s öt évi hivatalvesztésre ítéltetik.

Felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelem nem büntethető túlhágása címén alsó bírói elítéléssel szemben.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás adatai szerint f. évi augusztus hó 18-án a szakuli községi rendőrség Br. Sz. háztelkén lakházától mintegy nyolcz lépésnyi távolságban, a kertjében mintegy fél lábnyi mélységben elásva egy hullát talált fel, melyről megállapított minden kétséget kizárólag, részben a községi előjáróság tagja, részben Br. Sz. tanúskodása által, hogy azonos néhai Br. N., Br. Sz. férjének holttestével. A hulla f. évi augusztus hó 19-én orvosszakértői vizsgálat alá vétetvén, constatáltatott, hogy a koponyalapon a bal fül mögött a nyakszirtcsont alsó része összezúzva, a csontnyujtvány a többi csontrészekről egészen leválva, a gerincoszlop nyakrésze és a fejgyám sérülve

találtatott; constatáltatott, hogy ezen sérülések egy második személy által szándékosan egy éles szélű nehéz eszközzel, fejszével idéztettek elé nagy erő kifejtés mellett és hogy ezen sérülések okvetlen halálosak voltak és a halált az agynak szétroncsolása következtében rögtön előidézték. Ezek szerint constatálva lett, hogy Br. N. erőszakos halállal, még pedig az orvosi vélemény szerint egy, két, három héttel a hulla feltalálása előtt mult ki. Br. Sz. beismerte úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során egybehangzóan, hogy a hulla feltalálása előtt mintegy tizenkét nappal, vagyis f. évi augusztus 7-én egy vasárnapon este férjét fejszének élével oly hatalmasan fejbe vágta, hogy az a szenvedett ütés folytán rögtön elhalt, hogy erre a hullát a háza közelében a kukoriczás kertjében elásta, hol azt azután a rendőrség felmerült gyanu következtében feltalálta. Hogy Br. Sz. beismert ténykedése által idéztetett elő néhai Br. N. erőszakos halála, igazolva lett vádlottonőnek ezen beismerésén kívül az orvosszakértői vélemény és Br. D. feladása által is, miből kifolyólag néhai Br. N. erőszakos elhalálozása és Br. Sz. ténykedése közt az ok és okozati összefüggés kétséggkívül meg lett állapítva. A mi pedig e végzetes esemény lefolyását illeti, e tekintetben a kir. törvény-

széknek egyéb bizonyítékok hiánya folytán el kellett valónak fogadnia a vádlottnő által előadott tényállást és ezt annál is inkább kell hogy tegye, mivel a vizsgálat és végtárgyalás során kifejtett egyéb adatokkal az előadott körülmények valósága nemcsak meg nem döntetett, hanem mindenekben igazolást is talált. A felmerültek szerint ugyanis Br. Sz. 14 éven át egy részeges, garázda, munkakerülő, közártalmú férj szeszélyeinek és kegyetlenségeinek volt kitéve, ki neje vagyonát, melybe mint vő belépett, elpazarolta, elitta és hálából feleségét rendesen veregette. A szomszédok, jelesen M. Gy., M. D., R. V., nemkülönben a községi bizonyítvány is igazolják, hogy néhai Br. N. nejét sűrűn annyira elveregette, hogy az a házból menekülve, elverve a szomszédoknál keresett és talált menhelyet; igazolva lett, hogy néhány évvel ezelőtt a neje birtokából származó ökröket és szekereket erőszakkal a vásárba hajtotta, ott úgyszólván formalis árlejtést tartván, ezen ingóságokon túlادott, a vételárt eldorbézolta, elitta és nem törődve szegény családja sorsa felől, több hónap mulva csak azért került ismét haza, hogy őt neje eltartsa. Ekkor pedig ragályos betegséget hozott magával, azzal nejét is megfertőztette, gyógyulás végett a lugosi kórházba szállíttatott be, neje

pedig a járási orvos gyógykezelése alá került. Elbocsátva a kórházból Br. N. nem tért haza, mert tudta, hogy otthon semmi sincs, hogy munkálkodnia kell, hogy szegénységet és nyomort hagyott hátra, hanem éveken át kóborolt, míg megtudta, hogy felesége kint tartó munkálkodás és nélkülözések közt megint ingóságokra tett szert, beszerezvén és felnevelvén egy pár tinót, mire folyó év tavaszán, május hó elején haza került, verés és veszélyes fenyegetések közt rákényszerítette feleségét, hogy a tinók részére marhajárlatokat adasson magának s erre azokat a vásárba hajtotta, ott eladta, a vételár egy részét (62 frt) elitta, lerészegedett, verekedett, mire pénzét és ruhaneműit ellopták. Így került pénztől és ruháitól megfosztva haza a vásárból és látván, hogy otthon nincs mit egyék, éhező családját megint elhagyta, Lugosra ment és beállott szolgának. Július hó végén neszét vette, hogy felesége birtokán zöldség, vetemény, szóval élelmiszer találtatik, elhagyta szolgálatát, haza ment és kényszeríté feleségét, hogy eltartsa, de ezenfelül kosarakkal hordogatta el a termést a korcsmába és ott értékét elitta, elkeseredett feleségét pedig, ki e miatt neki méltán szemrehányásokat is tett, mindannyiszor kegyetlenül elverte. Ily, naponta ismétlődő jelenetek

előzték meg a végzetes vasárnapot, augusztus hó 7-ikét. E napon reggel Br. N. hazulról ismét eltávozott, délután 4 óra tájt került haza ittasan, ételt kért feleségétől és e közben feleségével veszekedni és verekedni kezdett, a nő bántalmazásai elől menekülve, az utczára szaladt és ott leült. Férje dühöngve kiment hozzá késsel kezében; az utcán embereket látván, visszatért udvarába a nélkül, hogy bántotta volna, de a kapu felett késsel fenyegetve ijeszté: hogy még az nap megeszí a máját, erre bottal és késsel kezében megint kiment feleségéhez az utczára, megint körültekinve, káromolva istenét szidta és fenyegette, hogy majd visszatér estére és megeszí veséjét. Erre eltávozott, útközben belekötven és verekedven minden ok nélkül egy szegény napszámossal. Mind e körülmények igazolva lettek a kihallgatott tanúk vallomásai által is. A további eseményekre nézve most már csakis Br. Sz. vallomása nyújt felvilágosítást, támogatva a 13 éves Br. D. fia feladása által. Ezek szerint Br. N. 9 óra tájt este került részegen haza, Br. Sz. betegen, hidegrázásban szenvedven, az udvaron a ház előtt a fal mellett feküdt, Br. N. a fal mellett egy fadarabra ülven, fogait csikorgatta, a fát, melyen ült, rágta, mindannyi jelei iszákosságának és kitörő dühöngéseinek,

erre kötekedve feleségével, a házba ment, onnan kaszával kezében feleségére tört, de kis fia közbelépén, atyját lecsendesíteni igyekezett és a kaszát kezéből kivette; erre atyja megint dühöngeni kezdve, fejszét ragadott s megint feleségére tört, a kis fiú újólág közbelépett; atyja kezéből a fejszét kivette s félredobta s atyját lecsendesítettnek tartván, visszahuzódott a lakszobába és ott lefeküdt, elszenderedett és csakis az ütés csattanását hallotta később, melyet anyja atyjára mért a nélkül, hogy ennek véghezvitelét látta volna. Br. Sz. pedig előadja, hogy férje őt megtámadva, midőn fekvő helyéről látta, hogy neki jön, kezében fejszét és kést tartva, felemelkedett és félsztől áthatva remegve, ülve várta be közeledését, azután előtte lábra állott, mire férje őt torkon ragadta, tépte, miközben ócska elviselt inge férje kezében elszakadván és vádlott is őt ellökvén, megtámadója oldalvást arczczal lefelé elesett, s a fejszét kezéből kiejtvén, ezt vádlott felragadta és annak élével férje fejére vágott; az ütés oly hatalmas, a sérülés oly intensív volt, hogy a sértett nyomban elhalt. Erre vádlott a hullát kertjében háza közelében elásta. Vádlottnő tagadja, hogy szándékában forgott és különösen a tett elkövetésénél szándéka arra irányult volna, hogy férjét

megölje, egyebekben pedig azzal védekezik, hogy a végzetes tettet ijedtségben, félelemből, önvédelmi állapotban követte el. A kir. törvényszék vádlott cselekményében a jogos védelmet megállapíthatónak nem találta; nem látja a jogos védelmet fenforogni azon oknál fogva, mert elfogadva a tényállást, úgy a mint azt maga vádlottnő adja elő, tekintettel arra, hogy ő férjére akkor mérte a halálos ütést, midőn az vele birkózva elesett és a földön arcczal lefelé feküdt, tekintetbe véve, hogy a megölt vádlott előadása szerint nagyon részeg volt és ezen állapota is elősegítette elesését, vádlott a halálos ütést akkor ejtette sértetten, midőn ő maga közvetlen megtámadásnak kitéve nem volt és ennek folytán a halált okozó ütés valamely közvetlen megtámadás elhárítására szükséges nem volt. A mi pedig vádlottnak az eredményre irányzott szándékát illeti, a kir. törvényszék jólehet, hogy vádlott tagadja az ölési szándékot, tekintetbe véve, hogy vádlottnő szellemi képességei kifogástalanok, hogy ő úgy az e tekintetben kiállított orvosi vizsgálat tanusítása szerint, mint különben a kir. törvényszék színe előtt tanusított magaviseletéből is következtetve, értelmes, józan felfogással és ítélő képességgel bír; tekintetbe véve, hogy ennek folytán okvetlen be kellett

látni és be is láthatta azt, hogy a használt nehéz fejszének élével az emberi test feje részére mért ütés rendes körülmények közt okvetlen ennek halálát kell, hogy előidézzé, tekintetbe véve az ütés hatalmas és eredményének intensív voltát, szem előtt tartva tehát a sértés helyét, a sértésre használt eszköz minőségét és az eredmény előidézésére alkalmazott erő súlyát, igazoltnak látta, hogy vádlottnő férjét ölési szándékból vágta meg, azt tehát szándékosan ölte meg. És ezen oknál fogva, mivel a fenforgó adatok semminemű támpontot arra nem nyújtanak, sőt a fenforgó körülményekből kifolyólag kizártnak is látszik, hogy vádlottnő ezen ölést előre megfontolt szándékból követte volna el, vádlott cselekménye a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés bűntettének ismérveit foglalja magában. Kétséget nem szenved azonban az sem, hogy vádlottnő, ki férje kegyetlenségeinek és szakadatlan bántalmazásainak minduntalan kitéve, már ebből kifolyólag is izgatott, felhevült kedélyállapotban volt, a cselekmény elkövetése idejében férjének újbóli garázda és veszélyes megtámadása által a folytonos sanyargatás következtében ingerült volt, hogy izgatottsága, elkeseredettsége rendkívül nagy mérvben fokozva lévén, benne az ölési szán-

dék erős felindulásban keletkezett és ily állapotban hajtattott az rögtön is végre, miért is cselekménye a B. T. K. 281. §-ának 3. bekezdése szerint volt büntetendő. A büntetés mérlegelésénél a kir. törvényszék alkalmazandónak találta azonban még a B. T. K. 92. §-át is, mert jelen concret bűnesetben vádlott mellett annyira nyomatékos és oly nagy számú enyhítő körülmények harczolnak, hogy a cselekményére a B. T. K. 281. §. 3-ik bekezdésében meghatározott büntetésnek legkisebb mértéke is a bűnössége fokára való tekintettel aránytalanul súlyosnak mutatkozott. Eltekintve vádlottnőnek eddigi büntetlen előéletétől, jó erkölcsű magaviseletétől, szerfelett nyomatékos enyhítő körülményül szolgál javára, hogy szakadatlan és évek hosszú során át minduntalan szaporított és fokozott elkeseredés kitörése folytán rendkívül erős felindulásban követte el a tettet, melyre a megöltnek kihívó magaviselete szolgáltatta az okot; e körülményekkel szemben az, hogy vádlottnő sértettre fekvő állapotban mérte a halálos csapást, súlyosbító körülményül nem tekinthető, mert e perczen keletkeztén benne az ölési szándék, a kínáló alkalommal is hajtattván végre, cselekménye horderejének megfontolására ideje nem volt, ép oly kevésbé tekinthető súlyo-

sító körülményül az, hogy a tett után a hullát elásta, eltakarította, mert erre vádlottat már a természet ösztönözte, az irtózatot gerjesztő hullát eltakarítani és a bűncselekmény nyomait elfedni.

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintve, hogy vádlott férjére csak egy, bár nyomban halált okozó ütést intézett s azt is oly helyzetben tette, melyben alaposan tartania kellett attól, hogy a dulakodás közben elesett férje felkelvén, nemcsak veszélyes támadásait ismételné, hanem az ugyanazon a napon délután kezében tartott késsel tett ama fenyegetését is megvalósítaná, hogy őt még azon éjjel megöli: úgy tekintve, hogy a helyzet komolyságánál fogva a közvetlenül fenyegető veszély elhárítása gyors és sürgős intézkedéseket igényelvén: ideje sem volt tettének egész horderejét belátni; végül tekintve, hogy a cselekményt az elsőbiróság indokolásában teljesen kifejtett tényállás szerint oly fokú ijedtségben és félelmében követte el, mely a jogos védelem határai túllépésének büntetőjogi beszámítását a B. T. K. 79. §-ának 3-ik pontja szerint kizárja: a kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét megváltoztatja, a vádlottat az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól a B. T. K. 79. §-a alapján felmenti.

A m. kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítéletét indokainál fogva helybenhagyja. (1888. szeptember 20. 1260/b. sz. a. Dt. ú. f. XXII. k. 13. l.)

A miskolczi kir. törvényszék: K. J. bűnösnek mondatik ki a L. S.-en elkövetett s a B. T. K. 279. §-ába ütköző s a 281. §. 2. bekezdése szerint büntetendő szándékos emberölés büntetében . . .

Szándékos emberölésnél a jogos védelem határainak megzavarodásból való túlhágása nem büntetetik.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás adatai szerint folyó évi január 12-én K. J. vádlott M. J. hívására A. J. sajó-várkonyi lakos házában tartott lakodalmon megjelen-
vén, ott mulatni kezdett. Midőn a zene szünetelt, szükségét végezendő, kiment az udvarra, hol L. S.-sel találkozáva, ez tőle M. J. után kérdezősködött, K. haragos szóval kiáltva M. nevét, ez odajött, mire tréfásan megjegyezte, «no itt van, basszátok meg a seggit». Ezután egy hasonló illetlen szóváltás támadt köztük, melynek végeztével K. visszament a szobába, L. pedig K. J., N. K. J. és T. J. nevű társaival egy más lakodalmas házba távozott. Rövid ott időzés után hazafelé indulva, útjukba esett az A. J. háza, betértek tehát újólapon annak udvarába, hol ugyanekkor bevégeződött a táncz és K. J. távozni akarván, a szobából a pitvarba kilépett. Ekkor L. S. a pitvarban útját állva, e szavak kíséretében «mit mond-

tál te nekem az előbb», ólmos végű botjával K. fejére vágott, midőn pedig K. fejét, kabátja gallérjával takargatva, lehajolt, egyszer hátba ütötte. K. J. erre csizmaszárából kirántotta kését és azt L. S. mellébe dőfte, azután kését benne hagyván, elszaladt, L. pedig összerogyott és meghalt. Az 5. naplósám alatt fekvő bonczjegyzőkönyv és arra fektetett orvosi vélemény szerint L. S. halálának közvetlen okául a kulcscsonton felül, be és jobbfelé terjedő, a tüdőn és szíven áthatoló, feltétlenül halálos sérülés folytán beállott külső és belső elvérzés tekintendő, minél fogva a szúrás és a bekövetkezett halál közti okozati összefüggés kétségtelenül fennáll. K. J. vádlott a vizsgálat során a fenti tényállást egész terjedelmében beismerte, de a végtárgyalás során azt olykép módosította, hogy ittassága és megzavarodott lelki állapota folytán már nem emlékszik arra, miszerint L. S.-t megszúrta volna. Ezen határozott tagadásnak nem is tekinthető kijelentés azonban figyelmet nem érdemel, mert vádlott a végtárgyaláson a fenti tényállás egyéb legapróbb részleteit is híven tudta elmondani, tehát valószínűtlen, hogy csupán a szúrásra nem tudna visszaemlékezni; de másrészt a végtárgyaláson hit alatt kihallgatott K. . . s J., N. K. J. és T. J. tanúknak

egymással és a ténykörülményekkel egybehangzó vallomásai által is kétségtelenül be van igazolva, hogy L. S. halálát eredményezett szúrást ő ejtette. De a B. T. K. 79. §-ára alapított védekezés sem volt tekintetbe vehető, mert noha igaz, hogy vádlott L. által jogtalanul támadtatott meg, de a fent nevezett tanúk vallomásából kétségtelenül kiderül az is, hogy vádlott a szúrást csak a támadás után, midőn már L. botját lábához leeresztette volt, midőn tehát már a megtámadás elhárításának szüksége nem forgott fenn, ejtette; hogy pedig a vádbeli cselekmény elkövetése alkalmával vádlott teljesen eszméletnél volt s meggondolva cselekedett, kitűnik abból is, hogy L. ütései előtt fejét kabátja gallérjával igyekezett megvédeni és hogy a tényállást a vizsgálat során, valamint a szúrás mozzanatát kivéve, a végtárgyaláson is részletesen el tudta mondani. Így tehát sem a jogos védelem, sem annak megzavarodásából eredő és nem büntethető túlhágása megállapítható nem volt. . . . (1892. április 7-én, 2008. sz.)

A kassai kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét a bűnösség, a cselekmény minősítése és a mellékbüntetésre vonatkozó rendelkezésére nézve helybenhagyja (1892. június 15-én, 1897. sz.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbb fokú bíróság ítéletének megváltoztatásával K. J. vádlott a L. S. ellen elkövetett szándékos emberölés büntettének vádja alól felmentetik.

I n d o k o k: Jólehet a ténytanúk vallomása szerint L. S. a nádpálczáját már leeresztette akkor, midőn vádlott a kését nyakába dőfte, mindazonáltal tekintve, hogy vádlott, miként ugyancsak a ténytanúk előadásából kitűnik, az ólmos végű bottal a fejére mért ütésekre lehajolva, fejét a kabátja gallérja alá húzta s egyszersmind a csizmaszárában levő kés után nyúlt, e közben pedig a hátára még egy ütést kapott s erre felegyenesedve, nyomban szúrta meg L. S.-t; tekintve, hogy vádlott, midőn így cselekedett, a teljesen váratlan, heves és jogtalan megtámadás miatt mindenesetre megzavarodva, ezenfelül pedig a fejére intézett súlyos ütések következtében, melyek koponya-sisakján horpadást és nagymérvű agyrázkódtatást okoztak, kétségkívül elkábulva is volt és ezen állapotánál fogva elfogadhatónak mutatkozik, miszerint azt, hogy ellenfele a támadással felhagyott, már meg sem figyelhette és csupán ösztönszerű védelmében használta a kését megtámadója ellen; ily körülmények közt a jelen esetben a jogos védelem határainak ijedtségből és megzavarodásból származott túlhágása forog-

ván fenn: e miatt vádlott a B. T. K. 79. §-a végbekezdésének rendelkezése értelmében nem büntethető. (1893. május 31-én, 1892. évi 9260. sz. B. J. T. XXXI. k. 328. l.)

A karczagi kir. törvényszék: K. I. az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik.

*Szerelemséltésben
elkövetett, halált
okozott súlyos testi
sértés vddja alól*

Indokok: A vizsgálat adatai s maga vádlott beismerése szerint be van bizonyítva, hogy az 1881. évi júl. 7-én éjjel vádlott az elhunyt K. M.-t egy vasdoronggal főbe ütötte, s hogy K. M.-nak még azon éjjelt követő reggel kilencz és fél órakor bekövetkezett halálát ama fejére mért ütés által előidézett koponyacsontrepedés okozta; minthogy azonban eme cselekmény végrehajtásának körülményeire nézve vádlott beismerésén s K. I.-né vallomásán kívül más bizonyíték nincs, a vádlott beismerése a beszámíthatatlanságra nézve is a tett alakban alkalmazandó; ezen beismerés szerint pedig vádlott a fent megjelölt este kilencz óra tájon, miután neje és gyermeke, úgy K. M. társaságában megvacsorált volna, minden ez utóbbi irányábani harag vagy ellenszenv táplálása nélkül tért nyugalomra és feküdt le a gépszín előtt szabad ég alatt neje- és gyermekével együtt és első álmából csak arra ébredt fel, hogy fekvőhelyük körül a gépszínbe lefeküdt K. M.-nak

*felmentés nem a
B. T. K. 76. §-a
alapján, hanem jo-
gos védelem czi-
mén, mert a sér-
telt a vddlottal
késsel megtámadta.*

csuszogását, illetve azon zajt hallotta, melyet a földön csúszása idézett elő, a mikor is K. M.-t megszólítván, ettől azon választ nyerte, hogy hasfájás által kínoztatik. Vádlottat az elhalt válasza kielégítvén, annak még orvosszert is akart nyújtani s csak miután nejétől oly nyilatkozatot hallott tenni, hogy az nincs, tért ismét nyugalomra s álmából nem sok idő múlva gyermekének szava által ébresztetett fel, a kit midőn betakarni akart s e végett nején keresztül gyermekéhez nyúlt, nagy meglepetéssel vette észre, hogy K. M. azon kis téren fekszik, mely neje és az a mellett feküdt gyermek között volt s gyanú támadt lelkében az iránt, hogy K. M.-t neje irányában tisztességtelen szándék vezérli, de mindamellett is legyőzte még ekkor felháborodott lelkének erősebb indulatát annál is inkább, minthogy K. M. azon helyről eltávozott. A felkeltett gyanú azonban nem engedte a vádlott lelki nyugalomát visszatérni s nem tudott többé elaludni; folyton tartó lelki izgalmak közben nemsokára észrevette, hogy K. M. a földön csúszva, fekvő helyükhöz közeledett, látta, midőn K. M. a földről kissé felemelkedett, kikémlelendő, hogy vádlott alszik-e s látta, midőn K. M. nejére dőlt s azt megbecsteleníteni szándékozott; ily körülmények között tehát vádlott a legerősebb

indulatban, mintegy ellenállhatatlan erő által hajtva, nyúlt a mellette elhelyezve volt vasdoronghoz, melylyel aztán K. M.-ra ütött. A megütött azonban, a helyett, hogy a vádlott jogos indulata elől kitért volna, fekvő helyzetéből felugorva, — K. I.-né előadása szerint is — azon helyről, hova azt este helyezték el, kést vett elő s vádlottra azon fenyegetéssel rohant, hogy leszúrja, s vádlottnak még ekkor is volt annyi lelki ereje, hogy K. M.-t figyelmeztette, miszerint elfelejt neki mindent, de a kést tegye le, a ki a helyett azonban vádlottat megtámadni igyekezett, miért is ez a kést K. M. kezéből a még mindig nála volt vasdoronggal kiütni akarván, ez az ütés K. M.-t fejen találta, minek következtében az a támadást abban hagyva, a helyszinéről elfutott. Ezen tényállásból tehát kitünvén, hogy vádlott az elhalt ellenében, kit előzőleg élelmezéssel is ellátott, semmi ellenszenvet sem táplált, hanem azzal békés egyetértésben élt, s csakis K. M.-nak jogtalan s a családi élet megbecstelenítésére teljesen alkalmas ténye által hajtotta a legerősebb felindulásba; miután az emberi lélek ily rendkívüli izgatottsága alkalmas arra, hogy az elmetehetség ideiglenes megzavartságát idézze elő, s miután a B. T. K. 76. §-a szerint azon cselekmények,

melyek ily lelki állapotban követtetnek el, szabad elhatározással, tehát szándékosan véghezvitt cselekmények jellegével nem bírnak, tehát be nem számíthatók; miután továbbá az elhalt K. M. ama becstelenítő cselekmény megkísérlése után vádlottat K. I. tanúvallomása szerint is késsel kezében megtámadta s annak jogos felindulását ezen ténye által fokozta, vádlott pedig a fenyegető veszély, a jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítására használta a kezében volt vasdorongot, melylyel az elhalt kezéből csak a támadásra használt kést igyekezett kiütni, a mely ütés tehát minden arra irányzott szándék nélkül érte az elhaltnak fejét s hogy ez egyetlen ütésen kívül vádlott az elhaltra többé ütest nem mért, előzőleg pedig nyomot nem hagyólag bántalmazta csakis, s miután végül vádlottnak a B. T. K. 79. §-ára tekintettel azon körülmény sem számítható be, hogy a K. M. kezére szánt ütés annak fejét érte, mert ezen eredmény a vádlott lelki állapotának megzavarodásából származottnak méltán tekinthető; mindezen körülményeknél fogva az erős lelki felindulás tartama s jogos védelem közben vádlott által elkövetett cselekményt büntetendő cselekménynek nyilvánítani nem lehetvén, őt a vád és következményei terhe alól felmenteni kellett

A budapesti kir. ítélő tábla: Az eljáró kir. törvényszék ítéletét indokainál fogva helybenhagyja.

A kir. Curia: Tekintve, hogy vádlott a vádbeli eset minden körülményeire tüzetesen emlékszik és még akkor is, midőn K. M. őt késsel megtámadta, némi önuralmat mutatott, tehát szenvedélye nem lehetett oly nagyfokú, hogy öntudatát megszüntette volna és a B. T. K. 76. §-ának alkalmazását igazolná; tekintve azonban másrészt, hogy vádlott akkor, midőn felesége becsületének megvédése czéljából testi sértést hátra nem hagyó bántalmazást okozott és az őt késsel, tehát veszélyes eszközzel megtámadó K. M.-t a kezében volt pernyehúzóval megütötte, a jogos védelem határait túl nem lépte, a budapesti kir. ítélő tábla ítélete az elsőfokú bíróság ítéletének a jogos védelemre alapított indokainál fogva hagyatik helyben. (1886. november 11. 2607/b. sz. a. B. J. T. XIV. k. 242. l.)

A nagy-kanizsai kir. törvényszék: F. J. a J. I. ellen elkövetett, a B. T. K. 301. §-ába ütköző és a B. T. K. 306. és 307. §-ainak 2. bekezdése egybevetett értelme szerint minősülő s büntetendő halált okozó súlyos testi sértés bűntettében bűnösnek mondatik ki s ezért a B. T. K. 306. és 307 §-ainak 2.

Jogos védelemnek halált okozott súlyos testi sértésnél túlhágása nem büntetett.

bekezdése alapján az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó egy évi börtönre ítéltetik.

I n d o k o k: A végtárgyalás folyamán hit alatt kihallgatott tanúk vallomásának egybevetett értelméből és F. J. elsőrendű vádlott részbeni beismeréséből megállapított, hogy 1886. évi július hó 18-án a gradiscsáki korcsmában, az ugyanazon napon megtartott szentmargitai búcsúból hazamenőben nagyobb számú mulató népcsoport gyűlt össze, a mely csoportban vádlottak, valamint J. J. is jelen voltak. Az érintett népcsoport a jelzett korcsmában akként volt elhelyezkedve, hogy egy része a korcsmaszobában, a másik része pedig künn a korcsma udvarán felállított sátorban borozgatott. Egyszerre csak a néptömegben nagy zaj és forrongás támadt, melynek ki-ki megtudandó az okát: a korcsmában levők kifelé, a künnlevők pedig befelé tódultak; a többek közt F. J. elsőrendű vádlott, ki eddig a korcsmaszobában mulatott, szintén kifelé igyekezvén, a szobaajtóban a befelé törekvő J. I.-nal összeszólalkozott, mire J. I. azonnal késsel támadta meg F. J.-t, köztük dulakodás fejlődött ki, mely közben F. J.-t J. I. késsel több helyen megszúrva, a földre leteperte, a mellére térdelt s fojtogatta, míg nem a korcsmaszobából segítségre kijövő F. Iván, vádlottnak rokona, J. I.-t megra-

gadva, lerántotta F. J.-ről és fogva tartotta úgy, hogy F. J. a földről felkelhetett. Ugyanekkor a körülálló néptömegből J. M. (J. I. testvéröccscse) előlépven, megütötte a két F.-t, azután pedig bátyját kiszabadította F. Iván kezei közül és azzal ekkor a helyszínéről elsietett, F. Iván pedig, hogy magát megbosszulja az ütésért, utána ment. A két dulakodó (a körülálló néptömegtől eltekintve) ekként magukra hagyatván, újból összementek és ekkor már a felkorbácsolt kedélyhangulat, az izgatottság oly magas fokra emelkedett mindkét félnél, hogy — mint az alábbi következmények igazolják — a dulakodók kiméletlenül egymás ártalmatlanná tételére törekedtek. Ugyanis F. J. több késszúrástól vérezve, a végtárgyalás folyamán ki nem deríthető módon kezébe kerített doronggal kétszer oly ütést mért ellenfelére, hogy ez eszméletét vesztvé, a földre rogyott és másnap meghalt. A napló 5. számú bonczvizsgálati jegyzőkönyv és az arra alapított szakértői vélemény által megállapított, hogy az elhunyt egyén két ütést szenvedett, melyek mindegyike a fejét sértvén meg, a halálos sértések közé tartozóknak jelöltettek és tekintettel arra, hogy az elhunyt egyénen egyéb — tompa eszközzel mért — ütés vagy más súlyosabb sértés, mint a fentebbi két halálos

sértés, nem is észleltetett, tekintve, hogy arra nézve nem merült fel bizonyíték, hogy tán egy harmadik személy is megütötte volna, illetve megsértette volna az elhunytat; ennél fogva kétségtelen, hogy J. I. a F. J. kétszeri ütése következtében hunyt el. F. J. vádlott maga is beismerte, miként az elhunytat — nem tudja, mely testrészén — kétszer megütötte azért, mert a jogtalan megtámadtatás ellenében önvédelemre szorulván, részben a félelem és meglepetés, részben pedig a boros állapot által okozott erős felindulásban kénytelen volt ellenfele ártalmatlanná tételére törekedni. Tekintettel H. J. és B. Gy. tanúk hittel erősített vallomására, az első szerint J. I. a kérdéses verekedés előtt már egy más, O. nevű egyénnel is összeveszett és általánosságban akként szólott: «a kinek muzsika kell, menjen mulatni, a kinek pedig verekedés kell, az én hozzám jöjjön», a másik tanú szerint pedig ugyancsak a kérdéses verekedést előzőleg J. I. kést tartva kezében, azt kiabálta: «hol vannak Hlapicsinaiak?» «hol van most F. J., majd elbánok vele!»; tekintettel továbbá azon körülményre, hogy J. I. a tanúk szerint mint veszekedő természetű egyén lett ismertetve, kétségtelen valóságként megállapítható ugyan, hogy a czivódást és az ebből kifolyó végzetes eseményt az

elhunyt egyén kihívó magaviselete okozta és hogy F. J. bizonyos fokig védelmi helyzetbe is jutott a támadással szemben; — mégis vádlottnak fentebb felhozott védekezése oly értelemben, hogy a B. T. K. 79. §-ának alkalmazását indokolná, bírói figyelembe vehető nem volt, mert vádlott a jogos védelem határát túllépte; eltekintve ugyanis attól, hogy vádlottnak, mint megtámadottnak, már akkor, midőn az első ízbeni dulakodásnak F. J. közbelépése véget vetett; módjában állott a helyszínről és ekként támadója elől elmene-külni; azonban vádlott ezt nem tette, hanem kevéssel ezután újból összekaptak és ekkor, még ha önvédelemről gondoskodnia kellett volna is vádlottnak, a kezébe kerített doronggal akár kézre ütés, akár pedig más módon, de ártalmatlanná tehetné volna J. I.-t a nélkül, hogy kényszerítve lett volna halálos csapást mérni. Mindezeknélfogva, tekintettel arra, hogy a kölcsönös bántalmazás és J. I. viselkedése kizárják annak lehetőségét, mintha vádlott meg akarta volna ölni ellenfelét, de különben erre nézve bizonyítéknak jelensége sem mutatkozott; tekintettel arra, hogy a halál egyedül vádlott cselekményének szüleménye volt, mert a két ütésen kívül súlyosabb sértés az elhunyt egyénen nem is constatáltatott; tekintettel arra, hogy habár vádlott az általa

használt fadorong minőségéből tudhatta azt, hogy ha azzal mér ütéseket, végzetes eredményt okozhat; mégis a fokozott izgatottságban erre komolyan nem gondolhatott; végül tekintettel azon erős — a félelem, meglepetés és boros állapot által is fokozott — felindulásra, melynek hatása alatt cselekményét elkövette: ellenében a B. T. K. 301. §-ába ütköző és a B. T. K. 306. és 307. §-ainak 2. bekezdése szerint büntetendő halált okozott súlyos testi sértés büntette volt megállapítandó és ebben bűnösnek kimondandó. Büntetése kimérésénél figyelembe vették: rovatlan előélete, a cselekmény elkövetésekor boros állapota, a szakadatlanul tartó erős felindulás, hogy J. I. halálát az orvosi vélemény szerint annak boros állapota is elősegítette, mint enyhítő körülmények és végre, hogy ellenében súlyosító körülmény ily terhes cselekménynél nem fordul elő: az ez alapon kiszabott büntetés a cselekménnyel arányban állónak találtatott.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék hivatkozott ítéletét indokolásánál fogva helybenhagyja.

A kir. Curia: Mindkét alsóbb bírósági ítéletnek megváltoztatásával vádlott F. J. a vád alól felmentetik.

Indokok: Az elsőbírósági ítéletben

kifejtett, a per adatainak megfelelő indokok szerint nem szenved ugyan kétséget, hogy a J. I. halálát maga után vont testi sértéseket felebbező vádlott követte el; tekintve azonban, hogy a kihallgatott tanúk legnagyobb része, főleg pedig F. J., K. J. és B. Gy. lényegesen megerősítik vádlottnak, ki maga részéről is a sértett által okozott sérülést szenvedett, védelmi azon előadását, hogy sértett részéről, késsel kezében lett előző megtámadtatása folytán védelemképen követte el a vádbeli sértéseket s hogy ehhez képest tette, habár a jogos védelem határait felette nagyfokú felindulásából származott megzavarásban túlhágtá is, a B. T. K. 79. §-a értelmében büntetőjogi beszámítás alá nem eshetik: vádlottat ezen alapon fel kellett menteni. (1888. április 27-én, 1887. évi 5548. sz. B. J. T. XVI. k. 182. l.)

A nagyváradi kir. törvényszék: K. Imre B) *Beszámítás.*
 az 1884. évi június 25-én Sz. Pável ellen *Csász által megtámadója ellen jogos védelem szükség nélkül elkövetett szándékos emberölés miatt elítélés királyi táblai felmentéssel szemben.*
 elkövetett s a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntettének vádja alól felmentetik, azonban a B. T. K. 301. és 306. §-aiban foglalt, halált okozó súlyos testi sértés büntettében bűnösnek mondatik ki, s ezért a B. T. K. 307. §-a 2. bekezdésének alkalmazása mellett a mai naptól számítandó két évi börtönbüntetésre ítéltetik, melybe

azonban a B. T. K. 94. §-ára tekintettel, az eddigi fogság idejéből öt hónap betudatik. **I n d o k o k:** Az ezúttal megtartott végtárgyalás alkalmával úgy D. Juon tanúnak vallomásával, ki a vádlott által tett lövést akkor történnék állítja, midőn elhalt Sz. Pál botját ütés végett vádlottra 3—4 lépésnyi távolságban felemelte, mint Sz. Pávelné és P. Juon előadásaikkal, kik egyezően nyilvánították, miként Sz. Pávelen a lövés a bal csipő alatt volt látható, igazoltatván azon körülmény, mi az orvosi vélemények által sem záratik ki, hogy azon lövés, mely Sz. Pávelnek 1884. évi június 25-én történt halálát idézte elő, mely lövés eszközését maga vádlott is beismeri, az elhaltra előről oldalvást intéztetett; továbbá D. Juon hit alatt azt bizonyítván, miszerint az elhalt Sz. Pável megzálogolása után vádlott az elvett záloggal a község felé indult s haladt a nélkül, hogy megzalogoltat szidalmaztatása daczára bántalmazta volna, s csak akkor állott meg útjában s fordúlt a sérelmezettel szembe, midőn ez botjával utána szaladva már 3—4 lépésnyi távolra botját ütésre fel is fogta, s ekkor is, mielőtt puskáját elsütötte volna, figyelmeztette, hogy maradjon vissza s tegye le botját; ugyancsak P. Juon tanú azt adván elő, hogy előtte elhalt Sz. Pável nyilvánítá,

miként vádlott akkor lőtt, midőn ő botját reá felfogta: ily ügyállás igazolása mellett vádlott azon védelmi előadását, hogy az őt megtámadó Sz. Pávelre puskáját megijesztési szándékkal, és nem azért, hogy őt megölje, lőtte el, elfogadni s a B. T. K. 279. §-ában foglalt szándékos emberölés vádja alól felmenteni kellett. Tekintve azonban, hogy vádlott — a D. Juon tanú és saját elismerő előadása szerint is — elhalt Sz. Pável felett oly természeti erővel rendelkezett, hogy a nevezett által megragadott fegyverét annak kezéből nemcsak kicsavarni képes volt, hanem azt meg is tudta zálogolni, tekintve, hogy természeti erő mellett Sz. Pávellel szemben, ennek megtámadása elhárítására a halált okozott lövés általi védelem használatának szüksége fenn nem forgott, s a védelemnek ekként túlhágása félelem, ijedség vagy megzavarodásból eredettnek épen nem tekinthető s ennél fogva a védelem részéről felállított jogos önvédelem esetének s a B. T. K. 79. §-ának alkalmazását nem találta helyén valónak a kir. törvényszék; hanem mivel a vádlott által Sz. Pávelre irányzott lövés oly testi sértést okozott, melynek következtében sérelmes harmadnapra meghalt, ennél fogva vádlottat a B. T. K. 301. és 306. §-aiban meghatározott halált okozott súlyos testi

sértés büntetében találta bűnösnek. Mint-hogy pedig vádlott Sz. Pável által, — kinek őrizete alatti marhák tilosba menvén, vádlott ez okból mint felesketett csősz őt megzálogolni köteles és jogosult volt, — a zálog visszavétele céljából jogtalanul támadtatott meg, szidalommal és fenyegetéssel súlyosan bántalmaztatott s ebbeli erős felindulásban lőtt vádlott Sz. Pávelre, mikép ez a fentebb érintett tanúk vallomásából kitűnik, a büntetés kimérésénél a B. T. K. 307. §-a 2. bekezdésének alkalmazását látta a törvényszék igénybe veendőnek; s erre és vádlott rovott előéletére tekintettel találta a kiszabott büntetést megállapítandónak.

A budapesti királyi ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét megváltoztatja és K. Imre vádlottat a vád és következményeinek terhe alól fölmenti, ebből folyólag elrendeli, hogy vádlott nyomban szabad lábra helyeztessék.

I n d o k o k: Az elsőfokú bíróság ítéletének az eljárás adataival egyező indokai szerint megállapított tény az, hogy a felesketett mezei csőszként szolgálatában eljáró vádlott a halált okozta lövést akkor intézte Sz. Pável ellen, midőn ezen kevéssel előbb tilosban talált pásztor az előzetes dulakodás után átszolgáltatott zálogot visszaszerzendő, káromlások és fenyegetések között vádlott felé

rohant s ennek intéseire nem hallgatva, 3—4 lépésnyire közeledett, a furkós pásztorbotját magasan ütésre emelve, vádlott fejéhez célzott. Sz. Pável tehát jogtalanul és közvetlenül támadta meg vádlott személyét; eme megtámadás elhárítására pedig a kérdéses lövés, a felforgó körülmények között fennállott kényszerhelyzetből kifolyólag szükséges volt. A megtámadás ugyanis emberlakta helytől távol, a mezőn történt s így vádlott segélyre nem számíthatott; az előző dulakodás lefolyásából az következtethető, hogy a felek testi ereje egyforma volt, de a napló 11. sz. alatti bonczjegyzőkönyv is megállapítja az elhaltnak rendkívüli testi erejét; vádlottnak puskáján kívül más fegyvere nem volt, a töltött puska pedig, kivált súlyos bot ellenében, ütőeszközü sikerrel nem alkalmazható; a megtámadás előli menekülésnek futás útján való módját pedig, a mely jelen esetben különben is kétes eredményűnek mutatkozott akkor, midőn személye vagy vagyona megtámadtatik, általában senkitől, szolgálatában eljáró rendőri közegetől pedig épen nem lehet követelni; végre vádlottnak nem az ölési szándékra alapított védekezését ama tény is támogatja, hogy a közvetlen közelségből ejtett lövés a meghalt testének szélső részét érte. Mindezeknél fogva vádlott jogos védelem alapján állott s így

cselekménye a B. T. K. 79. §-a értelmében terhére be nem számítható.

A kir. Curia: Mindkét alsóbb bíróság ítélete, az elsőbíróság megállapított pénzbeli marasztalások kivételével, melyek e helyütt is fentartatnak, megváltoztattatik, K. Imre vádlott a B. T. K. 279. §-ába ütköző és annak 281. §-a 1. pontja szerint minősülő szándékos emberölés büntetében mondatik ki bűnösnek s ezért két évi fegyházra és a B. T. K. 289. §-a alapján három évi hivatalvesztésre ítéltetik. A fegyház kezdete jelen ítélet foganatosítása napjától számítandó, ebből azonban két ízben szenvedett vizsgálati fog-sága által hat hónap kitöltöttnek vétetik.

Indokok: A Sz. Pável részéről megkisérlett támadás, a mint ez az elsőbírósági ítélet indokaiban bővebben kifejtetett, sem vádlott testi épségére, sem életére oly mérvűnek és közvetlen veszélyt hozónak, hogy e miatt elkövetett cselekményére nézve jogos védelem czímén a beszámíthatóság hiányát elfogadni lehetne, nem tekintethetvén: a kir. ítélő tábla ítéletét meg kellett változtatni. De megváltoztatandó volt a vádbeli cselekmény minősítésére vonatkozólag az első folyamodású kir. tvszék ítélete is, mert vádlott a hozzá közeledő Sz. Pávelre söréttel töltött lőfegyverét baloldali lágyékának irányozva,

pár lépésnyi távolságról sütötte el, ekként azt, hogy ilyen körülmények közt ellenfelének életét ki fogja oltani, előre jól tudhatta, szándéka e szerint tettleg nyilvánulván, cselekményét nem a B. T. K. 306. §-a alá esőnek, hanem szándékos emberölésnek kellett minősíteni; a mennyiben azonban vádlott kötelessége végrehajtásában erőszakosan megakadályoztatni czéloztatott; egyidejűleg el kellett fogadni, hogy a vádbeli cselekményt e miatt támadhatott erős felindulásában rögtön hajtotta végre, miért is ellenében a B. T. K. 281. §-a 1. pontjában foglalt rendelkezés alkalmazandó, büntetése megállapításánál pedig tekintve azt, hogy vádlott ellenfelét az erőszaknak abbahagyására, bár sikertelenül, de figyelmeztette, a B. T. K. 91. §-ának intézkedése volt figyelembe veendő. (B. J. T. XVI. k. 293. l. 1886. május 26-án 934/b. sz.)

A magyar kir. Curia: a pestvidéki kir. *Jogos védelem és* tvszék előtt könnyű testi sértés miatt vádolt *bosszúállás elhatárolása.* K. G. és neje ellen indított bűnvádi ügyben *Könnyű testi sértés.* következő ítéletet hozott: A jogos védelem fenforgásának egyik lényeges kelléke az: hogy a fenyegető jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítása szükséges legyen. Tekintve, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen elősorolt tényállás szerint K. G. másodrendű vádlottat N. S. elsőrendű vádlott

jogtalanul támadta meg ugyan, de viszont N. S. akkor bántalmaztatott K. G. és neje által, midőn a szemtanúk esküvel erősített vallomása szerint N. S.-tól a kés már elvé-
tetett és ő ártalmatlanná tétetett, midőn másod-
és harmadrendű vádlott veszélynek, jogtalan
megtámadásnak már kitéve nem volt s így
a jogos védelem határainak félelemből vagy
megzavarodásból való túllépésének esete sem
állhatott be, sőt ellenkezően másod- és har-
madrendű vádlott ténykedése a bosszú ki-
folyásának s az önvédelem szándékos túl-
lépésének tekintendő; mindezeknél fogva a
kir. ítélő tábla felmentő ítélete megváltoztatta-
tik s vádlottak a B. T. K. 301. §-a 3. tétele
alá eső könnyű testi sértés vétségében vétke-
seknek kimondatnak és ezért tíz-tíz frt fő- és
öt-öt frt mellékpénzbüntetésre ítéltetnek. (1887.
ápril 19. 3/b sz. Dt. ú. f. XVII. k. 182. l.)

*Beszámíthatlanság
a katonai büntető-
törvény szerint
elmezavar, ittas-
ság, jogvédelem,
kényszer esetén.*

A közös hadsereg büntető törvénye az
1855. évi január 15-én kiadott császári nyilt-
parancscsal tétetett közzé. Ennek a katonai
büntetőtörvénynek érvényét a közös had-
seregre nézve az 1868. évi XL. t.-czikk
54. §-a s utóbb az 1889. évi VI. t.-cz. fen-
tartotta és hatályát az 1868. évi XLI. t.-cz.
és az 1881. évi III. t.-cz. a m. kir. honvédségre
és a kir. csendőrségre, az 1886. évi XX.
t.-cz. pedig a népfelkelésre is kiterjesztették.

A katonai büntetőtörvény 3. §-a szerint a cselekmény vagy mulasztás nem számítható be büntettként, ha: *a)* a tettes eszének használatától egészen meg van fosztva; *b)* a tett időközönkénti elmezavar tartama alatt; *c)* nem a büntett végbevételére irányuló szándékból előidézett teljesen ittas állapotban vagy más elmezavarodásban, a melyben a tettes cselekményének tudatával nem bírt, követtetett el; *g)* a tett legyőzhetlen kényszer folytán vagy jogos védelem gyakorlata közben követtetett el. Jogos védelem akkor forog fenn, ha a megtámadás módjából vagy más körülményekből alaposan következtethető, hogy a tettes az élet, szabadság, vagyon ellen intézett jogellenes megtámadásnak magáról vagy másokról való elhárítása végett csak a szükséges védelemmel élt. A jogos védelem határainak félelemből vagy ijedtségből való túlhágása, mint gondatlanságból eredő büntetendő cselekmény (élet vagy testi biztonság elleni vétség) büntethető.

5. §. A vétségül beszámíthatás is ki van zárva: a tettes eszének használatától teljes megfosztása, elmezavarodása, nem a tett véghezvitelére irányuló szándékból előidézett teljesen ittas állapota, legyőzhetlen kényszer vagy jogos védelem esetén.

A részegség, ha nem valamely gonosz-

tett véghezvitelére irányult szándékkal idéztetett elő, de tartama alatt a részegség miatt be nem számítható más büntett vagy vétség követtetett el, a közerkölcsiség elleni vétség gyanánt büntetendő.

*Gyermekkor és
serdületlen kor,
mint a beszámítást
kizáró ok.*

83. §. A ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életkorának tizenkettedik évét meg nem haladta: bűnvád alá nem vonható.

84. §. A ki akkor, midőn büntettet vagy vétséget elkövetett, életkorának tizenkettedik évét már túlhaladta, de tizenhatodik évét még be nem töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt, azon cselekményeért büntetés alá nem vonható.

Jegyzet.

A gyermek nem bír azon képességgel, hogy tettei a felismerés és a szabad akarat által elhatározott cselekményeknek vétethes-senek. A törvény tehát egy bizonyos életkört határoz meg, a meddig a beszámíthatatlanságot, mint kivétel nélküli szabályt feltétlenül állapítja meg, s ezen felül egy másik életkort, a meddig a beszámíthatatlanságot feltételtől teszi függővé (84. §.).

Az első esetben a bűnvádi eljárás megindításának nincs helye, tehát ez esetben bírói konstatálás tárgyát sem képezheti: vajjon bírt-e a gyermek kellő értelemmel, hogy cselekménye természetét, annak bűnösségét felismerje? A második esetben a szükséges

belátással nem bíró «azon cselekményért büntetés alá nem esik»; a bűnvádi eljárás tehát megindítandó, s vádlott értelmi és felismerő tehetsége a törvénykezés útján határozandó meg.

A 84. §. második bekezdése összhangzásban van azzal, a mi az ifjak szellemi tehetségére nézve fennebb mondatott. A szükséges belátással nem bíró, de megromlott hajlamú ifjúnak nevelésre, javításra van szüksége. Az állam átveszi a funkciót, melyet a szülők nem voltak képesek teljesíteni. Az állam nem bünteti ugyan a belátással nem bíró rosszindulatú ifjút: hanem neveli és tanítja azt. Ez az intézkedés értelme. (A törvény indokolásából. Anyaggy. 526,827. l.)

Annak megállapításánál, hogy a 12. évet meghaladott, de a 16. évet még be nem töltött egyén cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással bírt-e vagy nem, a bíróság rendszerint nem szokta igénybe venni a szakértő közreműködését. Megállapíthatja ezt a bíróság az illető egyénnel való közvetlen érintkezésben szerzett meggyőződése alapján, különös tekintetbe vételével annak, hogy milyenemű bűncselekményről van szó. (L. a közölt curiai határozatot.) Kétség esetében, különösen, ha valami ab-

normitás forog fenn, czélszerű a lélektanban jártas szakértő meghallgatása.

*Joggyakorlat.
A beszámithatlanság (76. §.) és a kellő belátási képesség hiányának (84. §.) elhataldólsa. A belátási, felismerési képesség a különböző bűncselekmények szerint különböző.*

A fehértemplomi kir. törvényszék: H. Antal (14 éves) a H. Anna sérelmére gondatlanságból okozott és a B. T. K. 310. §-ába ütköző súlyos testi sértés vétségének vádja alól felmentetik.

Indokok: Vádlott, sértett és a kihallgatott tanúk egybehangzó vallomásuk által bebizonyított, hogy sértett három lóval az itatásra lovagolván, azon ló, melyen ült, vádlott több ízbeni ütése folytán megbokrosodván, sértettet ledobta, úgy, hogy az ezen esés következtében az orvosi látleletben körülírt és súlyosnak jelzett testi sértést szenvedett, sőt maradandó baj keletkezett. Így a vádbeli büntetendő cselekmény tárgyi és alanyi tényálladéka ugyan meg lévén állapítva, vádlott, tekintettel arra, hogy a végtárgyaláson, azaz egy évvel a tett elkövetése után, mely idő alatt vádlott korában a testi és szellemi kifejlődés sokkal szokott előrehaladni, még mindig serdületlen, kifejletlen és igen kevés belátással bíró gyermeknek a benyomását teszi, tehát a kir. törvényszék kénytelen volt feltenni, hogy a tett elkövetésekor még sokkal kevésbé bírt a cselekménye bűnösségének felismerésére kellő belátással s tekintettel arra, hogy a vizsgálaton tettét azonnal beismerte

s azt is, hogy nem rossz indulatból, hanem inkább gyermeki pajkosságból ütötte meg a lovat, tekintettel minderre, vádlott a B. T. K. 84. §-a alapján felmentendő volt a vád alól annál is inkább, mert apja állítása és H. Péter beismerése szerint az utóbbi jól megverte és ez által már a netán kiérdemelt büntetését elegendően kikapta.

A budapesti kir. ítélő tábla: a kir. törvényszék ítéletét azzal a kiegészítéssel, hogy a vádlottat a H. Anna sérelmére elkövetett, a B. T. K. 310. §-a alá eső gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége miatt ellene emelt vád és ennek következményei alól a B. T. K. 84. §-a alapján nyilvánítja felmentettnek, helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék a vég tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltak szerint a vádlott közvetlen szemléléséből megállapította azt, hogy a vádlott serdületlen, fejletlen és igen kevés belátással bíró vagyis oly egyén, ki valamely cselekménynek büntetendő voltát felismerni nem képes. Ebből, valamint ama körülményből, hogy a vádlott írni és olvasni sem tud, tehát csak csekély nevelésben részesült, megállapítottak tekintendő az is, hogy a vádlott 1887. aug. 19-én, a mikor az ő gondatlan ténykedése folytán H. Anna súlyos testi sértést szenvedett, cselekménye

bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt; miért is a vádlottat a terhére rótt a B. T. K. 310. §-a alá eső gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége miatt ellene emelt vád és ennek következményei alól a B. T. K. 84. §-a alapján felmenteni kellett.

A magyar kir. Curia: Be lévén bizonyítva, hogy vádlott a vádbeli cselekmény elkövetése idején életkorának 14. évét még nem érte el: cselekménye a B. T. K. 84. §-a értelmében csak az esetben esik büntetés alá, ha ennek bűnössége felismerésére szükséges belátással bírt. Ezen belátás léte nem ítélnél meg egyedül a tárgyilag büntetendő cselekményt képező tettet elkövető serdülő egyénnek szellemi tehetsége szerint, hanem ép oly elhatározó súlylyal bír erre vonatkozólag az elkövetett cselekmény misége és minősége is. E kettős szempontnak mindenik ily esetről a megítélés együttes eleme gyanánt való aláhelyezésénél fogva könnyen és gyakran előállhat: hogy egy és ugyanazon egyén egyik vagy másik cselekmény bűnös voltának felismerésére teljesen elég képességgel bírónak ítéltethetik, míg más cselekmény bűnösségét nem lesz képes belátni. Hogy ugyanis nem szabad lopni, gyújtogatni, éles késsel mást megszúrni: ennek felismerésére,

beszámítható állapotban levő 12 éven felüli serdülő minden körülmény között elég belátással bír és ha azon cselekménynek bűnös voltát nem látja be: akkor felismerő képességének okvetlenül megzavartnak kell lennie, úgy, hogy ez esetben állapota a beszámíthatást zárja ki. Ez esetben tehát a bűnösségnek kérdése nem a B. T. K. 84-ik szakasza, hanem a 76-ik szakasz alapján dől el. Ellenben más, — habár szándékos cselekményekre vonatkozólag az eredmény nem ugyanez, mert például a B. T. K. különös részének III. fejezete alá eső hűtlenségnek több oly esete van, melynek bűnösségét nem képes belátni sok 13—16 éves oly ifjú, a kinek az előbb megjelölt cselekmények bűnös volta iránt semmi kételyei sincsenek s a kik azon cselekményeket egész valójuk szerint felismerik. A becsületsértés, a rágalmazás, a csalás számos esetei képzelhetők, a melyeknek bűnösségét ily korú egyének közül csak kevesen fogják felismerhetni, ámbár ugyanezek egészen tisztában lesznek azzal, hogy embertársuknak megölése, megrablása, vagyonának felgyújtása nagy és súlyos bűntettet képez, melyért az elkövetők szigorú büntetés alá esnek. A bűnösség szempontjából való felismerhetés legnehezebb tárgyát képezik a serdülőkre nézve a gondatlan cse-

lekmények, illetőleg mulasztások, minthogy ezek bűnössége nem a közvetlen, magában véve indifferens cselekedet felismerését, hanem az abból netalán származható, a legtöbb esetben csakis számos közvetítő körülmény beállása esetében bekövetkezhető eredmény előre látását tételezi fel. Minél több közvetítő ok előállításától függ egy bizonyos cselekedetnek egy bizonyos eredménye: annál nehezebb belátni az okozatosságot mozgásba tevő első cselekedetnél az abból fejlődő vagy az ahhoz csatlakozó további tényezők együttes hatását és az ezen hatás következtében előálló végeredményt. De ha ezen tétel kétségtelenül áll a tapasztalt, s a belátási képesség által irányzott teljeskorú egyénekre vonatkozólag: annál nagyobb nyomatékkaal kell ennek bírnia a serdülő korúakra vonatkozólag, a kiket illetőleg az elegendő gondosság kifejtésében szükséges képesség hiányát úgy a polgári, valamint a büntető törvények már előre feltételezik. Ezeket előre bocsátva: tekintve, hogy falun, a köznéphez, a földműves osztályhoz tartozók gyermekeinél a mindennapi látmányok közé tartozik, hogy azok a lovakkal minden felügyelet nélkül szabadon bánnak; tekintve, hogy a lovaknak a gyermekek által való megcsapkodása, sebes vágatásra hajtása hasonlóul a mindennapi lát-

mányok közé tartozik, a nélkül, hogy az illető gyerkőczök e miatt bárki által megintetnének, esetleg házilag megfenyítettének; tekintve azon tapasztalást, hogy a lovak illetén megcsapkodása következtében a lovon ülő egyénen a legcsekélyebb baj sem történik; tekintve, hogy ezen jelenség még az erősebb elmetehetséggel bíró ifjaktól is távol tartja annak belátását, hogy a lónak megcsapkodása, illetőleg rögtöni sebes vágtatása vagy megbokrosodása következtében az azon ülő egyén leeshetik és megsérülhet; tekintve, hogy ily körülmények között a ló megcsapkodásából csak igen ritkán és alig bekövetkező, rendszerint csakis különös közvetítések folytán beálló sérelmes eredmények előrelátását nem lehet a 13 éves földmíves gyermekek felismerő tehetségüknek rendszerinti sajátóságául s a B. T. K. 84. §-a mellett, mint létező tulajdonságot feltételezni; tekintve különösen a jelen esetben, vádlottra vonatkozólag a végtárgyalási jegyzőkönyvben is foglalva lévő azon megjegyzést, hogy a vádbeli cselekmény után még egy év múlva is fejletlennek és kevés belátással bírónak találtatott; tekintve, hogy a gondatlanságnak bűnvádi beszámításához szükséges nagyobbfokú belátási képesség ezen vádlottra vonatkozólag, a most említett körülmény által

még különösen is ki van zárva: a kir. ítélő tábla ítélete ezen indokoknál fogva hagyatik helyben. (1889. május 7. 11192/b. sz. a. Dt. ú. f. XXIII. k. 179. l.)

*Felismerési képes-
ség megállapítása
strychnin mérge-
beadásánál.*

A kir. Curia: Mindkét bíróság ítélete a vádbeli cselekmény minősítésére s a büntetésre nézve megváltoztattatik és I. B. elsőrendű vádlott a B. T. K. 309. §-ban meghatározott halált okozott testi sértés büntettségében mondatik ki bűnösnek s ezért a B. T. K. 85. §. második pontja alapján hat havi börtönre ítéltetik. Egyebekben a tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A 13 évet még el nem ért vádlott értelmi fejlettségének megvizsgálására kiküldött szakértő véleménye szerint e vádlott nem tudhatta, hogy bármily kevés strychnin mérge beadása által a csecsemő halálát okozhatja, de annyit okvetlenül tudott, hogy azt beteggé teszi; szándéka tehát nem irányulhatott R. S. megölésére, hanem egészségének megrontására. Erre vall az a körülmény is, hogy e vádlott terhes szolgálatától — szüleinek akarata ellenére — szabadulni törekedett s így tettének lélektani indoka sem hiányzik, ilyenül levén megállapítható az, hogy a csecsemő egészségének megrontásával okot akart szolgáltatni elbocsájtására. Minélfogva tekintettel arra is, hogy vádlott

megállapított értelmi fejlettségével cselekménye bűnösségének felismerésére képes volt, eme tette a rendelkező részben idézett törvényszakasza szerint volt minősítendő, s korára, valamint büntetlen előéletére való tekintetből a fent kitett tartamú börtönbüntetésre való ítélendő. Egyebekben a tábla ítélete felhívott indokaiból helybenhagyatik. (1892. szept. 10. 1340.)

* * *

Orvosi vélemények. Aközvetlen ész- Felmentés apagyil-
lelést teljesített két orvos véleménye: A m.-szí- kosság vddja alól,
geti kir. törvényszék tekintetes vizsgáló bírósága f. évi június hó 8-án 244. sz. a. felhi- mert vádlottak a
vása folytán szülőgyilkossággal vádolt Csich cselekmény bűnös-
Endocha és Csich Iván elmebeli állapotát ségének felismeré-
f. évi június hó 18-tól 28-ig megfigyelve sére szükséges be-
és az ide vonatkozó vizsgálati iratokat áttanul- ldtással nem bírtak.
mányozván, a vizsgálatnak eredményét a
következőkben van szerencsénk előterjeszteni.

Csich Endocha 14 éves, 146 centiméter magas, korához képest eléggé jól és arányosan fejlett, koponyája szabályos alkotású, legnagyobb kerülete 50.5 centiméter, hajzata gesztenyebarna, hosszú, arcza szabályos, ovális, értelmes, kissé durczás kifejezésű, homloka alacsony, széles, homlokbőrét gyakran vonja redőbe.

Szemeinek úgy alkotása mint mozgása rendes, szivárvány-hártyái kékes-zöldesek, a láták egyenlők, középtágak, jól reagálók, fogazata hiányos, ritka, metszőfogai rovátkoltak; nyelvmozgásai szabályosak, fülek rendszeren fejlődöttek. A mellkasi, hasi szervek vizsgálata kóros eltérést nem mutat. Havi vérzése még nem volt, érintetlen szűz. Csontrendszere szabályosan fejlődött, izom hibátlan, beszéd közben gyakran elpirul.

Elmondja, miszerint anyja hat év előtt halt el, öccsén kívül még egy idősebb mostoha nővére volt, ki három év előtt eltávozott már a házuktól és «kurva» lett, tavaly a kórházban bujakórban («francz») halt el. Kérdésre előadja: «kurva» olyan leány, ki szeretőkhöz adja magát; a «francz» nem tudja milyen betegség, de az előbbi életből keletkezik. Iskolába igen keveset járt és mitsem tanult, imádkozni szüleitől tanult, tud négy-öt imaformát, azokat gyorsan ledarálja, de értelmüket nem fogja fel. A közönségesebb pénznemeket ismeri, fejből egyszerű számműveleteket végez, időre, helyre egészen jól tájékozza magát. Miután atyja keveset volt otthon, testvéröccsével volt mindig együtt és többnyire a szarvasmarhával voltak elfoglalva, ezenkívül a legszükségesebb házi munkákat végezte, varrni nem tud. Atyjának rossz bánás-

módja miatt kétszer elszökött hazulról, egy ízben egy hónapig távol volt rokonainál, de ismét csak visszatért. Atyjuk mindig verte őket, a legkisebb ok is elegendő volt, hogy botot ragadjon rájuk.

Atyjuk szigorúságának leginkább a faluban lakó szeretője volt oka. Ezen özvegyasszonynak szintén gyermekei vannak és szeretne volna a Csich testvéreket elűzni hazulról, mert kétféle gyermekkel nem óhajtott atyjukkal házasságra lépni, ezért biztatta mindig, hogy kínozza őket. Tudja, hogy van Isten, ki messze az égben lakik, jót és rosszat tehet az emberekkel; ő eddig mindig engedelmeskedett neki, főleg pedig pontosan megtartotta a bőjtöket.

Az atyai rossz bánásmód miatt elkeseredve, régebben emlegették már öcscsével, hogy miután atyjuk elűzni akarja őket, tegyék inkább ők el láb alól. A legutolsó napi verés után egyenesen reábeszélte öcscsét és végrehajtották a tettet, a mint az a vizsgálati iratokban is elmondva van. Hogy ki adta az első gondolatot a gyilkossághoz, arra nézve eleintén ellenkezésben van öcscsével, de azután bevallja azonnal őszintén, hogy övé volt az első gondolat, a tett utáni napon sokat sírtak, sajnálták atyjuk halálát, látták,

hogy nem jól cselekedtek, de a «rossz» szállotta volt akkor meg őket. Sohasem hallottak olyan esetet, hogy gyermek szülőjét meggyilkolta volna, de arról tudnak, hogy szomszéd faluban egy gyermek atyjának kezébe fejszét vágott.

Fogságban magaviselete illedelmes, csendes, úgy testének mint ruházatának tisztaságára igen ügyel, többször sír és ennek okául bánatát, megbánását említi. Tisztában van azzal, hogy mi történik velők. Pestre viszik őket, hol még férjhez is mehet. Borkutra, ezen hitvány faluba, nem megy vissza többé, ámbár rokonai, kik nem haragusznak a tettért rájuk, szívesen magukhoz fogadnák őket.

Csich Iván, 12 éves és két hónapos, 133 centiméter magas, testfejlődése korának megfelelő, koponya szabályos, területe 50·5 centiméter, homloka elég magas, széles, arcza tojásdad, szemei világosszürkék, arczkifejezése értelmes, komoly, némileg alattomoságra valló, orr felhajló, fogazat elég ép, de szabálytalan. Csontfejlődése kóros eltérést vagy visszamaradást nem mutat, izom- és idegrendszere korának megfelelő fejlettségű. Légzési, vérkeringési, emésztési, el- és kiválasztó szervei rendesen működnek.

Iskolába nem járt, templomban sohasem volt. Imádkozni annyit tud mint nővére, de

számolási képessége kevesebb. Beszéde nyugodt, értelmes; a kérdéseket még hamarább, gyorsabban felfogja, mint Endocha, néha azokat neki magyarázza. Egész életét, a menyire visszaemlékezik, a tehenek és juhok őrzésével, gondozásával töltötte el. A tett elkövetésére azért vállalkozott, mert nővére mondta neki, az pedig félt hozzáfogni. Most már bánja tettét, de akkor nem gondolt a következményekre, mert megszállta volt a «rossz». Börtönben jól érzi magát, eleinte az ételt is igen szereti, gyönyörködik a szép szobákban, mindenki jól bánik itt vele. Tisztaság-érzete, mint a nővééré.

Különben illedelmesen, rendesen viseli magát. Csak akkor beszél, ha kérdezik, de a kérdőnek illedelmes címzésével «uram», «kérem szépen» kifejezésekkel. Felfogása, megkülönböztető képessége a hasonló korú gyermekekénél egyáltalában nem kisebb, sőt némi tekintetben szellemileg idősebbnek, értelmesebbnek látszik, a mi főleg a nyugodt, komoly modor, illedelmes, de nem félénk magaviselet, gyors felfogás és értelmes beszédben nyilvánul. Eszmeköre azonban jelentékenyen szűkebb más hasonló korúaknál: fogalomszegénysége, az erkölcsiérzéknek majdnem teljes hiánya, a magasabb ethikai fogal-

mak iránti teljes érzéketlensége eddigi élet-körülményeinek természetes folyománya.

Véleményünket ezen vizsgálati lelet után következőkben van szerencsénk összegezni.

Csich Endocha testi fejlődésében kóros eltérés, hiány vagy visszamaradottság nem észlelhető. Idegrendszerében működési zavar, defectus vagy elfajulás nem találtatott. Értelmi foka a hasonló korú, falusi parasztleányoké mögött hátramaradottnak nem látszik; az erkölcsi és ethikai érzések csekély fejlődöttsége, mely mindennemű nevelés hiányának volt következménye, ítélő és elhatározó képességének működésére befolyással volt ugyan, de azért, véleményünk szerint, bírt annyi belátással, hogy tettét mint büntetésre méltót, már annak elkövetése előtt felismerhette.

Csich Iván testi szervezetében és idegrendszerének működésében sem találtunk fejlődési visszamaradást, hiányt vagy kóros eltérést. Értelmi fejlettsége oly fokon áll, melyet hasonló korú nevelt gyermekeknél sem találunk minden esetben. Magaviselete, modora, szóval egyéniségének nyilatkozása pedig koránál érettebbnek tünteti fel őtet. Midőn egyrészt az erkölcsi és más elvont fogalmak irányábani teljes tudatlanság, a kedélynek a családi szeretet nélkülözése miatti

sivársága gondolatvilágában egy jelentékeny űrt hagy hátra, mely családi nevelés és iskoláztatás által fejlesztett gyermeki agyvelőben rendezett fogalmi kört alkotott volna már, pótolja nála ezek hiányát más irányban a kora gyermekségben a körülmények kényszere által okozott cselekvési korlátatlanság, magára hagyottság folytán kifejlődött önállóság.

Véleményünk szerint tehát, ha Csich Iván tettének morális súlyát előre mérlegelni nem is volt képes, miután azonban értelmi fejlődésének foka a hasonló korú gyermekeké mögött más tekintetben hátramaradást nem mutat, bírnia kellett a felfogási és megkülönböztetési képesség azon mértékével, hogy tettének következményeit némileg felismerhesse és nővére reábeszélésének ellenállhatott volna. Kelt M.-Szigeten, 1894. évi július 29-én; dr. Heller Jakab s. k., dr. Kozma Sándor s. k., kir. törvényszéki orvosok.

Az igazságügyi orvosi tanács véleménye: Csich Iván a törvényszéki orvosi szakértők észlelése szerint nem mutat semminemű defectust testi fejlődésében; felfogása és megkülönböztető képessége pedig a hasonló korú gyermekekénél egyáltalában nem kisebb, sőt némi tekintetben szellemileg idősebbnek látszik, a mi főleg a nyugodt, komoly

modor, illedelmes, de nem félénk magaviselet, gyors felfogás és értelmes beszédben nyilvánul.

Ezen észlelés tanúbizonyságot tesz arról, hogy a kis vádlott jó testi szervezetű és normálisan fejlődött elméjű fiú. Igazoltatik még ezen észlelés vádlottnak kihallgatásai alkalmával tett értelmes vallomásai által is, a melyekből szellemi fejlettsége tisztán kivehető.

A mi már most szellemi életének azon részét illeti, melyet a család, a társadalom van hivatva fejleszteni, az ismeretkör, az erkölcsi érzés és fogalmak, ezekre nézve az orvosszakértők azt tapasztalták, hogy eszmeköre jelentékenyen szűkebb más hasonló korúakénál, fogalomszegénysége, az erkölcsi érzéknek majdnem teljes hiánya, a magasabb ethikai fogalmak iránti teljes érzéketlensége eddigi életkörülményeinek természetes folyománya.

Tekintve az izolált lakhelyet, melyben vádlott gyermek életén át lakott, foglalkozását: a nyájörzést, minden nevelésnek hiányát, anyai árvaságát, tekintve, hogy tulajdonképeni társaságát csak egy évvel idősebb és szintén neveletlen s tanulatlan nővére és kegyetlenkedő (mely körülményt a végtárgyalás során az összes tanúk bizonyítanak) atyja képezte, az ismeret és erkölcsi fogal-

makban való visszamaradása ezen gyermeknek megmagyarázottnak tekinthető. Pedig egy fontos körülményt a törvényszéki orvosszakértők a kis vádlott eszmevilága megítélésénél egészen tekinteten kívül is hagytak, ugyanis a gyermekek észleltetésük megkezdése előtt egy hónapig már emberek közt tartózkodtak, már hatósági kezeken, vallatáson mentek keresztül; ily megváltozott viszonyok pedig, bár csak egy havi tartammal, mégis módosították vádlottak eszmekörét, és befolyásolták erkölcsi érzésüket.

Felhozottak szerint tehát vádlott fiú értelmileg jól fejlődött, ismeretköre és erkölcsi világában azonban jelentékenyen visszamaradt gyermeknek tekintendő és ezeknél fogva teljes alapossággal fel kell venni, hogy a kis vádlott értelmessége daczára cselekménye bűnösségének felismerésére, annak elkövetésekor, a szükséges belátással nem bírt.

A testileg és szellemileg szintén jól fejlődött Csich Endocha vádlottnál az orvosszakértők némileg fejlettebb erkölcsi fogalmakat és tágabb ismeretkört irnak le ugyan, azonban ezen vádlott is hasonló nevelkedési hátrányok befolyása alatt állván mint fivére, a melyek alatt félévi iskolázásában netán szerzett behatásoknak el kellett enyészniök: erkölcsi, ethikai ismeretköre távolról sem

bírhat oly magaslattal, mint a milyennel normális viszonyok közt nevelkedett hasonló korú leánykák bírnak. Lelkületében mint partiálisan visszamaradt egyén fogandó fel, ki szintén nem bírt a szükséges belátással cselekménye bűnösségének felismerésére annak elkövetésekor. (1894. szeptember hó 6-án, 274. sz. a.)

* * *

Ítéletek: A mármaros-szigeti kir. törvényszék: Csich Iván 13 éves elsőrendű vádlott a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntette helyett az édesatyja Csich Andri ellen elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző és a 280. §. szerint minősülő, a B. T. K. 85. §. 1. pontja szerint büntetendő, azonban a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával vétségge átváltoztatott szándékos emberölés miatt a B. T. K. 70. §-a alapján mint tettes; Csich Endocha 14 éves másodrendű vádlott a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntette helyett az édesatyja Csich Andri ellen elkövetett, a B. T. K. 279. §-ába ütköző, a 280. §. szerint minősülő, a 85. §. 1. pontja szerint büntetendő, de a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása mellett vétségge átváltoztatott szándékos emberölés miatt a B. T. K. 69.

§ 2. pontja szerint, mint bűnsegéd bűnösnek mondatik....

I n d o k o k: A vizsgálat és végtárgyalás adatai szerint megállapítható, hogy Csich Iván és Csich Endocha vádlottak elhatározták, hogy atyjukat Csich Andrit kegyetlen bánásmódja, folytonos kínzásai, de különösen azért, mert elsőrendű vádlottat Csich Ivánt kegyetlenül megverte, meg fogják ölni. Folyó év május 7-én Csich Andri hazulról eltávozott és csak este jött vissza, a midőn gyermekeivel, első- és másodrendű vádlottakkal megvacsorálván, egy lóczára lefeküdt és elaludt.

Vádlottak felhasználva az alkalmat, két fejszét vettek elő, az élesebbikkel az elsőrendű vádlott Csich Iván alvó atyjának nyakát megvágta, míg Csich Endocha másodrendű vádlott a tompább fejszével mellette állott. A tett elkövetése után mindketten kiszaladtak a házból és csak később jöttek vissza, midőn tapasztalták, hogy atyjuk meghalt.

Ezután megölt atyjuk nyakára kötelet kötöttek, azzal az udvaron levő gödörbe vonszolták és másnap földdel lefödtek.

Az elrejtett hulla folyó év május hó 14-én találtatott meg.

A megejtett bonczolás folytán az orvosszakértők megállapították, hogy Csich Andri

erőszakos halállal mult ki, és hogy a halál legközelebbi oka heveny elvérzés volt. A tény elkövetését vádlottak a fentebbiek szerint adták elő és így be van igazolva, hogy elsőrendű vádlott Csich Iván ténykedése, Csich Andri halála között okozati összefüggés van.

A tényállás ekként megállapítva lévén, elbirálandó volt, hogy fenforog-e a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosság tényálladéka.

A gyilkosság egyik lényeges kellékét az előremegfontolás és az akaratnak oly elhatározása képezi, melynél a tettes cselekményének mind fizikai, mind jogkövetkezményeit felfogni és mérlegelni képes.

Hogy vádlottaknál akkor, midőn édesatyjuk megölését elhatározták, ily előre megfontolt szándék létezett, teljesen kizárja az, hogy a végzetes tény elkövetése napján elsőrendű vádlott Csich Iván a serdülő kort, vagyis életének 12. évét hét nappal haladta tul. Másodrendű vádlott Csich Endocha pedig 13 éves, három hónapos és 22 napos volt, mely okból jelen esetnél a gyilkosság büntette megállapítható nem volt.

Tekintettel azonban vádlottak azon viselkedésére, hogy a cselekmény elkövetése után a bűnnyomokat eltüntették, a törvényszéki

orvos-szakértők véleményében foglaltakra és a kir. törvényszéknek a végtárgyalás alkalmával szerzett közvetlen tapasztalatára megállapítható volt: hogy vádlottak a cselekmény bűnös voltának megismerésére elegendő belátással bírtak.

A kir. törvényszék eme meggyőződését nem ingatta meg az igazságügyi orvosi tanács szakvéleménye, mely szerint vádlottak beszámíthatóságát, a többi között azon oknál fogva is kizártnak tekinti, mert vádlottak a törvényszéki szakértők észlelésének megtétele előtt egy hónapig már letartóztatásban voltak és ez idő alatt hatósági kezeken, vallatásokon mentek keresztül, mely megváltoztatott viszonyok módosították a vádlottak eszmekörét és befolyásolták erkölcsi érzéküket, mert ezen véleménynyel szemben áll a vizsgálat során beigazolt azon ténykörülmeny, hogy vádlottak letartóztatásuk alkalmával a csendőrség előtt azonnal és ezt követőleg a vizsgáló bíró előtt történt kihallgatásuk alkalmával, a tényállást tisztán és világosan előadták, miáltal kétségtelenné tették, hogy a tett elkövetésekor annak büntetendő voltáról már elegendő fejlett fogalommal bírtak és így az igazságügyi orvosi tanács véleményének figyelembe vétele nélkül a beszámíthatóságukat megállapítani és a B. T. K. 279.

§-ába ütköző szándékos emberölésért a B. T. K. 70. §-ának megfelelőleg Csich Iván elsőrendű vádlottat mint tettest;

Csich Endocha másodrendű vádlottat pedig a B. T. K. 69. §. 2. pontja szerint mint bűnsegédet elítélni kellett.

Csich Endocha másodrendű vádlott az emberölés büntetében csak mint bűnsegéd volt elmarasztható, mert a cselekményt Csich Iván elsőrendű vádlott egyedül hajtotta végre és másodrendű vádlott jelenléte által öcscsét a tett véghezvitelére csak bátorította és a hulla elrejtésénél közreműködött, de a cselekmény elkövetésében tényleg részt nem vett. . . .

A debreczeni kir. ítélő tábla: Csich Iván vádlottra vonatkozólag a B. T. K. 70. §. jelen esetben helyt nem fogható felhívásának mellőzésével az elsőfokú bíróság ítélete helybenhagyatik indokainál fogva és azért, mert habár a vizsgálat adatai szerint vádlottak már a reggeli órákban, megveretésük után elhatározták atyjuk életének kioltását, s elhatározásukat csak este, tehát hosszabb idő után hajtották végre, mindazáltal, atyjuknak irányukban egész életük folyamán át tanúsított kegyetlen, durva bánásmódja és a cselekmény végrehajtását megelőző reggelen is elfogadható ok nélkül elkövetett

kegyetlen megverettetésük miatt keletkezett elkeseredettségük, valamint elhanyagolt neveltetésük és árvaságukban fejlődhető erkölcsi érzékük hiányos volta, s végre kedélyállapotuknak az elhatározott cselekmény végrehajtása feletti aggodalom és atyjuktól való félelem miatt alaposan feltehető izgatottságuk folytán előidézett hullámozása teljesen kizárják vádlottaknál a nyugodtság és a higgadtság azt a fokát, a mely mellett a B. T. K. 278. §-ában körülírt ölési szándék előre kellően megfontoltnak volna tekinthető.

A kir. Curia: Vádlottak ellen az első-bíróság ítélete indokaiban helyesen felhozott tényállás szerint bebizonyítottott ugyan, hogy ők a terhükre rótt cselekményt elkövették.

Tekintve azonban, hogy az elkövetés idején Csich Iván életének 12-ik évét csak hét nappal, Csich Endocha pedig kevéssel többel, mint egy évvel haladta túl;

tekintve, hogy az igazságügyi orvosi tanácsnak részletesen indokolt szakvéleménye szerint vádlottak a cselekmény elkövetésekor bűnösségük felismerésére szükséges belátással nem bírtak;

tekintve, hogy a vizsgálat és végtárgyalás adatai alapján a kir. Curia is ezen szakvéleményt elfogadandónak találta;

tekintve, hogy a B. T. K. 84. §-a szerint ily egyének büntetés alá nem vonhatók:

ugyanazért mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával vádlottak cselekményük miatt büntetés alá nem vonatnak; azonban a hivatkozott törvényszakasz 2. bekezdése alapján javító intézetbe való elhelyezésre ítéltetnek és pedig Csich Iván a tizen-nyolczadik évének, Csich Endocha a tizenhetedik évének betöltéseig (1895. évi január 9-én, 1894. évi 11711. sz. a. B. J. T. XXIX. k. 273. l.)

*Siketnémaság, mint
a beszámítást ki-
záró ok.*

88. §. Siketnémák, ha cselekvésük bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírnak: büntett vagy vétség miatt nem büntethetők.

Jegyzet.

A siketnémák a fejletlen értelmi tehetséggel bíró egyének közé tartoznak, s azért, «ha cselekvésük bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírnak», ugyanazon szempontból ítélandók meg, mint a 16 évnél fiatalabb egyének, kiknél a cselekmény büntet-
hetőségének felismeréséhez szükséges belátás hiányzik.

84. §. A siketnémaság tehát nem zárja ki feltétlenül a beszámítást, hanem esetről-esetre birói kogniczió tárgyává teendő az, vajjon az illető bírt-e a szükséges belátással, s csak az esetben lesz irányában a további

eljárás megszüntethető, ha a bíróság az ily belátás hiányát megállapíthatja. Vajjon a bíróság e célra igénybe veszi-e az orvosi szakértők véleményét vagy saját belátása szerint ítélt: ez a körülményektől függ; kétes esetekben helyesebbnek látszik, ha e tárgyban a lélektan tapasztalataiban jártas szakértőt meghallgatja. (Illés: i. m. 325. l.)

A beszterczebányai kir. törvényszék: I. Siketnéma felmentése a súlyos testi sértés vádja alól beszámíthatlanság címén.
 Istók György, II. ifjú Faczuna Simon, III. Faczuna András a Baranka János sérelmére elkövetett, a B. T. K. 301. §-ába ütköző és a 308. §. szerint büntetendő súlyos testi sértés büntetében mint tettestársakat, első- és másodrendű vádlottakat ezeken kívül a Baranka János ellen elkövetett, a B. T. K. 344. §-ába ütköző rablás büntetében mint tettestársakat, elsőrendű vádlottat még a Fetykó Pál személye ellen elkövetett, a K. B. T. K. 41. §-ába ütköző közcsend elleni kihágásban, másodrendű vádlottat pedig a Fetykó Pál és Horváth János kárára elkövetett, a B. T. K. 333. §-ába ütköző s a 334. §. szerint minősülő két rendbeli lopás vétségében és a Záborszky Miklós sérelmére elkövetett s a B. T. K. 261. §-ába ütköző becsületsértés vétségében bűnösöknek, illetve vétkeseknek mondja ki s ezért elsőrendű vádlott Istók Györgyöt a B. T. K. 348.,

308. és 354. és a K. B. T. K. 41. §-a alapján, a B. T. K. 96. §-ának felhívásával összbüntetéskép a mai naptól számítandó nyolcz évi fegyházbüntetés elszenvedésére mint fő- és 10 és 5 frt pénzbüntetésre valamint tiz évi hivatalvesztésre és politikai jogaik gyakorlatának felfüggesztésére mint mellékbüntetésre, másodrendű vádlottat ifj. Faczuna Simont a B. T. K. 348., 308., 339., 341., 354., 261. §-ai alapján a B. T. K. 91. és 96. §-ai felhívásával, összbüntetésül a mai naptól számítandó öt évi fegyházbüntetés elszenvedésére és 10 frt pénzbüntetésre mint fő-, valamint öt frt mellékpénzbüntetésre és tiz évi hivatalvesztésére s politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésre mint mellékbüntetésre itéli, végül harmadrendű vádlottat, Faczuna Andrást hat havi börtönbüntetés elszenvedésére és 10 frt pénzbüntetésre itéli.

Indokok: A lefolytatott bűnvizsgálat s a folyó 1892. évi márczius hó 2-án, valamint a mai napon tartott végtárgyalás során a következő tényállás nyert megállapítást: Istók György, ifj. Faczuna Simon és Faczuna András, továbbá Faczuna Anna és Istók Mária czigány 1891. november 15-én délelőtt Turánba jöven, ott előbb Pollák Ármin, majd Brauner József korcsmájában

összesen két és fél liter pálinkát elfogyasztottak. Délután két órakor a cigányok Fetykó Pál turáni kovácsmesternek a falu szélén levő műhelye közelében leheverészték, midőn pedig az akkor haza felé térő Fetykó Pál őket ezen szavakkal «jöszeltetik heveriszni» megszólította, elsőrendű vádlott Istók György felugrott, követ ragadott s azzal Fetykó Pál felé tartott, ki a támadás elől menekülendő, háza felé szaladni kezdett, e közben azonban melléje került másodrendű vádlott, Faczuna Simon és zsebéből egy 25 kr. értékű nadrágszíjat kilopott. Fetykó Pál házához érve, azt zárva találta, s így a cigányok elől a községbe menekült.

Délután 3 óra tájban a cigányok Turánból Szucsány felé indultak s ekkor Horváth János és Záborszki Miklós zábori lakosokkal találkoztak. Másodrendű vádlott, ifj. Faczuna Simon Záborszkihoz lépve, tőle bagót kért; Záborszki nem lévén pipás ember, Faczuna Simon e kívánságát nem teljesíthette, s így csak hogy az alkalmatlankodástól szabaduljanak, Horváth János egy maroknyi dohányt adott másodrendű vádlottnak. Ennek daczára elsőrendű vádlott, Istók György megragadta Záborszki Miklóst, ifj. Faczuna Simon másodrendű vádlott pedig több — de testi sértéseket nem okozott — ütést

mért reá, midőn pedig Hercsuth János Záborszki Miklósnak segélyére sietett, másodrendű vádlott a Hercsuth szájában levő és 53 kr. értékű pipát szárástól kiragadta; Hercsuth és Záborszki, főleg egy cigányaszony azon intése folytán, hogy meneküljenek, mert különben még «halál fog történni», a cigányok kődobásai által kísérve elszaladtak.

Este 5 óra tájban a Klicsinyből Turánba tartó Baranka János a cigányokkal szembe jövén, midőn őket észrevette, a találkozást elkerülendő, az országútról a szántóföldekre tért le, azonban hasztalanul, miután a cigányok is észrevették. Legelőször másodrendű vádlott, ifj. Faczuna Simon támadta meg Baranka Jánost és kezéből kicsavarta a botot, mire elsőrendű vádlott, Istók György Barankát torkon ragadta. Faczuna András harmadrendű vádlott pedig az ifj. Faczuna Simon által Barankától elvett botot ifj. Faczuna Simontól elvéve, azzal Baranka Jánost úgy fejbe ütötte, hogy ez a földre bukott. Faczuna András harmadrendű vádlott azután a helyszínről eltávozott, első- és másodrendű vádlott azonban még tovább ütlegettek és bántalmazták Barankát, ezután pedig észrevevén, hogy ez mellényének jobb zsebét erősen tartja, miután nevezett azt minden

fenyegetés daczára sem eresztette el, másodrendű vádlott, ifj. Faczuna Simon a kezeit megfogta, elsőrendű vádlott pedig Barankára térdelvén, mellényének zsebet tartalmazó részét kövek segítségével leszakította. Erre első- és másodrendű vádlottak a zsebet, melyben egy ezüst forintos, egy 50 kr. értékű zsebkés, 12 kr. értékű pipa és három kr. értékű dohány volt, magukhoz vevén, miután a rablást a távolból megfigyelő Fleisz Dóra kiáltásai által megriasztattak, elfutottak. Ezen tényállás a hit alatt kihallgatott Fetykó Pál, Hercsuth János, Záborszki Miklós, Baranka János és Fleisz Dóra vallomásai által begyőzöttnek tekintendő annál is inkább, mivel első- és harmadrendű vádlottak is beismerték, hogy 1891. november 15-én a kérdéses jogellenességek elkövetési színhelyén másodrendű vádlottal együtt megfordultak s a nélkül, hogy jogellenességek elkövetését tagadnák, csak azzal védekeznek, hogy ők a Turánban élvezett pálinka folytán a részegség oly fokán állottak, miszerint ők a történetekről semmi képzetrel sem bírnak.

Vádlottak ezen állítása — valósága esetén — a B. T. K. 76. §-a alapján büntetlenségüket eredményezné. Miután azonban első- és harmadrendű vádlottak beismerése szerint, mely beismerés a vizsgálat során

kihallgatott Pollák Ármin és Brauner József vallomása által támogatatik, a három vádlott és társaságukban volt két cigánynő, tehát öt személy által még délelőtt elfogyasztott pálinka legfeljebb két és fél litert tett, nem tekinthető az oly mennyiségnek, mely tekintve vádlottak életmódját, testi szervezetét, vádlottakra oly hatással lett volna, hogy azok elmebetege mérgé még délután, sőt este is annyira megzavarva lett volna, hogy tetteik beszámítás alá nem kerülhetnének.

Másodrendű vádlott, ifj. Faczuna Simon pedig — kinél a siketség és némaság tünetei részben megvannak — az 1892. márczius hó 2-án tartott végtárgyalás során anyja, Goratka Léna közvetítésével kihallgattatván, a terhére rótt cselekményeket tagadta ugyan, tekintve azonban a kihallgatott sértett felek, illetve tanúk vallomásait s tekintetbe véve első- és harmadrendű vádlott vallomását, mely szerint másodrendű vádlott a kérdéses időben az ő társaságukban volt, másodrendű vádlottnak a panaszolt jogellenességek elkövetésénél való részességét szintén megállapítottak kellett elfogadni. Kérdés tárgyát képezte azonban ezen vádlott cselekményeinek beszámíthatósága. A vádlott elmeállapota, a vádlotton észlelt siketnémasági tünetek miatt, figyelemmel a B. T. K. 88. §-ára, a kir.

törvényszék intézkedéséből dr. Kulinaz Ernő kir. törvényszéki és dr. Rajtics Lajos városi főorvos, mint szakértők által huzamosabb időn át megfigyeltetett. Ezen megfigyelés eredményeként a nevezett szakértők a 60. és 62. naplósám alatt fekvő s a mai végtárgyalás során felolvasott véleményeket terjesztették elő, melyek a m. kir. igazságügyi orvosi tanács által, a 68. naplósám alatti véleménynyel felülbírálatot nyertek. Ezen szakértői munkálatok egybevetéséből kitűnik, hogy míg dr. Kulinaz Ernő törvényszéki orvos vádlottat nem teljesen siketnémának, hanem nagyon nehézhallású és beszélő egyénnek tartja, ki a tulajdon fogalmával bírván, az általa elkövetett vagyon elleni bűncselekmény büntethetőségének felismerésére szükséges belátással bír, addig dr. Rajtics Lajos szakértő vádlottat születésétől fennálló siketnémaságban szenvedőnek mondja, ki bűncselekményének elkövetésénél csak annyiban bírt megkülönböztetési képességgel, hogy helytelen dolgot cselekszik, s kinél az önrendelkezési képesség ezenkívül a szeszes italok előrement élvezete által is befolyásolva volt, míg ismét az igazságügyi orvosi tanács határozottan kijelenti, hogy vádlott sem jelenleg, sem a vádbeli cselekmény elkövetésénél akaratának szabad elhatározási képes-

ségével nem bírt és nem bír. A mai végtárgyalás során dr. Rajtics Lajos ismételve határozottan kijelentette, hogy másodrendű vádlottat beszámításra képtelennek tartja; míg dr. Kulinaz Ernő szintén írásbeli véleményéhez ragaszkodik. A szakértők ily ellentétes nézetei mellett a kir. törvényszék dr. Kulinaz Ernő szakértő véleményét fogadta el vádlott elmeállapotának megítélésénél alapul, egyrészt a vélemény indokolásánál fogva, másrészt azért, mert úgy az 1892. márczius 2-án megtartott, mint a mai végtárgyalás alkalmával személyesen is meggyőződött arról, miszerint vádlott nem csak hall, hanem beszél is, bár nehézkesen, s hogy értelmisége nem tekinthető oly alacsonynak, miszerint az általa elkövetett bűncselekmények bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírna. Ezen nézetében különben megerősítettett a kir. törvényszék dr. Rajtics Lajos munkálataiban foglalt ama kijelentés által is, hogy vádlott cselekményei helytelenségeit átlátni képes volt, miután az ezen képesség és a bűnösség felismerésének képessége közti különbség alig vonható meg. Ily körülmények közt tehát a kir. törvényszék másodrendű vádlottat is cselekvése bűnösségének felismerésére képesnek ítélvén: nem látott oly okot fenforogni, mely szerint nevezett

bűncselekményei büntetőjogi következményei alól menten maradhatna.

Tekintve tehát, hogy a felderített tényálláshoz képest Baranka Jánost mindhárom vádlott bántalmazta; tekintve, hogy nevezett a 13. naplószaám alatt fekvő orvosi látlelet és azt kiegészítő, a 18. naplószaám alatti jegyzőkönyvben felvett orvosi vélemény szerint ezen bántalmazások folytán 20 napnál tovább tartott sérüléseket szenvedett, azakként a B. T. K. 301. §-a szerint büntetté minősülő súlyos testi sértésben, tekintve, hogy ki nem tudható, ki volt annak közvetlen okozója, a B. T. K. 308. §-a alapján mindhárom vádlott bűnösnek volt mondandó. Nemkülönbén bűnös első- és másodrendű vádlott a B. T. K. 344. §-a alá eső rablás büntettében, miután Baranka Jánosnak 1 frtot, egy tollkést, pipát és dohányt tartalmazó zsebét együttes közreműködés mellett, erőszakkal elvették, elsőrendű vádlottat még a K. B. T. K. 41. §-ában körülírt közcsend elleni kihágásban is vétkesnek kellett kimondani, mert azon cselekménye, mely szerint Fetykó Pál felé nyilván azon célból tartott, hogy azt a kezében levő kővel bántalmazza, az idézett szakaszban körülírt kihágás tényálladékat képezi. Másodrendű vádlott ellenében ezenkívül a fenti tényállás szerint még beiga-

zoltatván, hogy Fetykó Pál kárára egy 25 kr. értékű szíjat, Hercsuth János kárára pedig egy 53 kr. értékű pipát elvett, őt még ezentúl a B. T. K. 333. §-ába ütköző s a 334. §. szerint minősülő lopás két rendbeli vétségében, Záborszki Miklós azon panasza folytán, hogy másodrendű vádlott őt bottal megütötte, a B. T. K. 261. §-ában körülírt becsületsértés vétségében vétkesnek mondani kellett. A harmadrendű vádlott, Faczuna András a turócz-szent-mártoni kir. járásbiróság 1891. évi október hó 30-án, 2323. szám alatt kelt s még végrehajtatlan ítéletével lopás miatt három napi fogházra ítéltetvén, ezen ítéletnek, ezen vádlott büntetésére vonatkozó része a B. T. K. 104. §. 1. pontja értelmében hatályon kívül helyezendő és vádlottra a jelen alkalommal összbüntetés kiszabandó volt.

A büntetések kimérésénél tekintetbe vétetett: elsőrendű vádlottnál súlyosító körülmény gyanánt rovott előélete, mely szerint lopás miatt már két ízben büntetve volt, valamint a fenforgó bűnhalmazat, másodrendű vádlottnál a B. T. K. 91. §-a alkalmazandó volt, mivel fiatal korán s büntetlen előéletén kívül siketnémaságát s az azzal járó indulatos és izgatott lelki állapotot, annak daczára, hogy siketnémasága csak kisebb

fokú, egymagában is oly körülményül kellett elfogadni, mely párosulva azzal: hogy vádlott nemcsak siketnémaságot alapul vevő szakszerű, de jóformán más nevelésben sem részesült, az elkövetett bűncselekmények beszámítását csak kisebb mértékben engedi meg; harmadrendű vádlottnál enyhítő körülmény gyanánt figyelembe vétetett az, hogy nevezett kihágáson kívül még más bűncselekmény miatt büntetve nem volt s hogy annak daczára, hogy a Baranka János bántalmazóinak egyike volt, az ezen bántalmazást követett rablásban, valamint az első és másodrendű vádlott által elkövetett többi jogellenességekben részt nem vett. (1892. évi szeptember hó 15-én, 3621. szám.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Az elsőfokú bíróság neheztelt ítéletét részben megváltoztatja akkép, hogy ifj. Faczuna Simon másodrendű vádlottat a terhére rótt vádak és következményeik alól a B. T. K. 88. §-a alapján felmenti és őt azonnal szabadlábra helyeztetni rendeli; továbbá hogy Istók György és Faczuna András vádlottakat a Baranka János sérelmére elkövetett, a B. T. K. 301. §-ába ütköző s a 308. §. szerint büntetendő súlyos testi sértés helyett, a B. T. K. 301. §-ába ütköző s a B. T. K. 302. §-a szerint büntetendő súlyos testi sértés

büntetésben, mint a B. T. K. 70. §-a szerinti tette társakat mondja ki bűnösöknek mellőzve mindkét vádlottnál a B. T. K. 308. §-a alapján elsőbíróságilag mellékbüntetésként kiszabott 10—10 forint pénzbüntetést, a Faczuna Andrásra elsőbíróságilag kiszabott börtön tartamát, az ítélet foganatba vételétől számított egy évre felemeli, ebből azonban elszenvedett vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94. §-a alapján két hónapot vesz kitöltöttnek; végül hogy Istók György vádlott összébüntetésénél a B. T. K. 99. §-át is felhívta, azt a mai naptól rendeli számíttatni, abból azonban vizsgálati fogsága által a B. T. K. 94 §-ához képest négy hónapot vesz kitöltöttnek: mellékbüntetései pedig ezen vádlottnak a szabadságvesztés-büntetésnek befejeztével kezdődnek. Ezzel a változtatással egyebekben az elsőfokú bíróság neheztelt ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Faczuna Simon másodrendű vádlott beszámítási képességét illetően a kir. törvényszék mellőzve a dr. Rajtics Lajos városi főorvosnak, nemkülönben az igazságügyi orvosi tanácsnak szakvéleményét, a kir. törvényszéki orvos ezektől eltérő véleményét vette figyelembe, s ezt a vádlottat nem teljesen siketnémának jelentve ki, a terhére rótt bűncselekményben bűnösnek

mondotta ki. Már a jelzett kir. törvényszéki orvosi vélemény is kijelenti azt, hogy a vádlott előtt, a nem teljes siketnémaságánál fogva az «útonállási» és «becsületsértési» fogalmak ismeretlenek és kijelenti azt is, hogy az egyén teljesen műveletlen. Dr. Rajtics Lajos főorvos ellenben a vádlottat születése óta fennálló siketnémaságban szenvedőnek véleményezvén, kijelenti, hogy az értelem oly alacsony fokán áll, melynél fogva a bűncselekményeinek elkövetésénél csak annyiban bírt megkülönböztetési képességgel, hogy helytelen dolgot cselekszik. Ez utóbbi szakvéleményt az igazságügyi orvosi tanács is elfogadván, indokoltan kijelentette, hogy a vádlott siketnémasága kétségen kívül áll s hogy csak ösztönszerűség és utánzás kormányozzák, melyek őt cselekményeire indítják s hogy a vádlott mint tanítatlan siketnéma csak fejletlen lelki tehetségekkel bír, melyeknél fogva butának tekintendő s így sem jelenleg, sem a vádbeli cselekmények elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével nem bír és nem bírt.

Tekintve, hogy a kir. törvényszék által megállapított az a körülmény, a melyből ugyanis a nem teljes siketnémaságot állapítja meg, hogy t. i. a vádlott képes volt némely szót kiejteni, az igazságügyi orvosi

tanács véleménye szerint a siketnémaságon mitsem változtat; a kir. ítélő tábla ezek szerint azt, hogy a vádlott siketnéma, nemkülönben a vélemények alapján is, hogy cselekvése bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bír, bizonyítottnak találta annál is inkább, mert még ha elfogadható volna is annyi, hogy a pálinkaivás következtében némileg ittas állapotban is levő vádlott tudta cselekvéseinek helytelen vagy meg nem engedett voltát, a B. T. K. 88. §-ában említett felismerési képesség fogalmát ez nem meríti ki, mert a felismerési képesség a cselekmény büntethetőségének tudatát tételezi fel, a melylyel az akaratelhatározási tehetség önként jár, mi pedig a vádlottnál nyilván kizárva van.

Mindezeknél fogva a kir. ítélő tábla ifj. Faczuna Simon másodrendű vádlottat a B. T. K. 88. §-a alapján a vádak és következményeik alól felmentette és ennek folyamánnyaképen azonnal való szabadlábra helyeztetését is elrendelte.

A Baranka Jánoson ejtett súlyos testi sértést illetően a kir. törvényszék a B. T. K. 308. §-a szerint büntetendő súlyos testi sértés büntettét látta fenforogni; minthogy azonban a többek bántalmazásából származott súlyos testi sértés csak akkor büntethető a B. T.

K. 308. §-a alapján, ha ki nem tudható, hogy ki vagy kik okozták azt, a jelen esetben azonban a testi sértést Baranka Jánoson mind a három vádlott közös akarattal és együttesen ejtették, mert Baranka János sértett vallomása szerint ifj. Faczuna Simon támadó fellépése s a botnak kézrekerítése után azonnal odafutott Barankához Istók György és Barankát torkon ragadta, Faczuna András erre bottal többször fejbe ütötte, majd az ekként földre vert sértettet úgy ifj. Faczuna Simon, valamint Istók György botjaikkal tovább ütlegeték s illetve az eltávozó Faczuna András részéről abbanhagyott ütlegetést ők folytatták és mert az orvosi látlelet és vélemény, úgy orvosi pótvélemény értelme szerint, a sértések összhatásukban súlyosak s így gyógyulásuk 20 napon túl tartott, a bekövetkezett eredmény tehát mindhármuknak közös és együttes szándékát és véghezviteli cselekedetét állapítván meg, a beszámítás alá nem eshető ifj. Faczuna Simon mellőzésével úgy első mint harmadrendű vádlott a B. T. K. 302. §-a szerint mint tettestársak voltak büntetendőek.

Faczuna András büntetését azért kellett felemelni, mert a testi sértés elkövetésénél ő legnagyobb tevékenységet fejtett ki, ő ütötte első sorban is bottal többször fejbe a sértettet, a minek következtében ez a földre

is rogyott és mert a sértett semmi okot nem szolgáltatott a bántalmazásra s végül mert a nyílt országúton vakmerő útonállással követetett el a cselekmény.

Minthogy a vizsgálat és végtárgyalás adataiból s különösen a sértett Baranka János vallomásából az nyert megállapítást, hogy a rablás eszméje csak a testi sértés elkövetése után merült fel Istók Györgyben, a midőn t. i. a földön fekvő sértett a helyett, hogy magát mindkét kezével védte volna, egyik kezét folytonosan a mellény zsebére szorította, mi által felköltötte Istók Györgyben azt a vélelmet, hogy sértett a mellény zsebében értékes tárgyakat tart s azokat az elvételtől félti, s úgy Istók Györgynek eleve csak a testi bántalmazásra irányult akarati elhatározása ezáltal a vélt értékek erőszakos elvételére, a rablás elkövetésére is feltámadván, ezeket a tárgyakat azután ugyancsak erőszakkal, a testi sértés elkövetésével nem kapcsolatban, ennek befejezte után s ettől teljesen különállóan vette el. E szerint maga a testi sértés nem a rablás elkövetése céljából történvén, a testi sértés után újabb akarati elhatározásból eredően elkövetett eme rablásnál nem jöhetne figyelembe a B. T. K. 349. §-ának 2. bekezdése s így csakis a súlyos testi sértés és rablás büntetteinek anyagi halmazata forog fenn, a

melyek miatt a vádlott kezdettől fogva is ekként vádoltatott s elsőbíróságilag ekként el is ítéltetett. (1892. évi október hó 24-én, 8468. sz.)

A kir. Curia: Istók György vádlott fegyházbüntetése, tekintettel arra, hogy a vád tárgyát képező cselekményeket ittás állapotban követte el, a mai naptól számítandó hat évi tartamra szállíttatik le és abból a vizsgálati fogsággal tizenegy hó kitöltöttnek vétetik.

Egyebekben azonban a kir. ítélő tábla ítélete felebbezett részében az abban felhozott és elfogadott indokoknál fogva helyben-, nem felebbezett részében pedig érintetlenül hagyatik.

Egyúttal utasíttatik a kir. törvényszék, hogy miután ifj. Faczuna Simon vádlott siketnéma, közveszélyes egyénnek bizonyult, erről az illetékes közigazgatási hatóságot a szükséges intézkedések megtétele végett értesítse. (1893. évi január 10-én, 11230. szám. B. T. K. XXV. k. 315. l.)

A zombori kir. törvényszék: D. Sz. a B. T. K. 301. és 306. §-aiban meghatározott, a 307. §. 1. bekezdése szerint minősülő, halált okozott súlyos testi sértés bűntette miatt bűnösnek mondatik ki és ezért ugyancsak a B. T. K. 307. §-ának első

Siketnéma egyén által bántalmazás folytán erős felindulásban rögtön elkövetett halált okozott súlyos testi sértés büntetése.

bekezdése alapján a jogerős ítélet foganatba vételétől számítandó egy évi börtönre ítéltetik.

Indokok: K. J. volt kulai lakos, a vizsgálati napló 5. tétele alatti halottkémi jelentés szerint folyó 1892. évi márczius hó 15-én elhalálozván, rajta erőszakos halál esete állapíttatott meg. A hulláján fogantosított bonczolásról felvett lelet, (6. naplótétel) a bonczoló orvosoknak erre alapított szakvéleménye és a törvényszéki orvosnak a végtárgyaláson bementett felülvéleménye egyaránt azt igazolja, hogy K. J. halálát mellkasának baloldalán, a 2-ik bordaközön át ejtett szúrt seb, mely a tüdőt is sértette, illetve az ebből származott belső vérzés és beállott tüdővizenyő okozta. K. J.-nak halálát megelőzőleg a vizsgálóbíró előtt tett vallomása, továbbá a végtárgyaláson eskü alatt kihallgatott G. J., K. K., A. L. és L. J. tanúvallomása által szolgáltatott bizonyíték szerint K. J. a halálát előidézett sebzést 1892. évi márczius 9-én hajnali 3 óra körül, a G. J.-féle bordélyházban szenvedte. A sebzés okozásával D. Sz. vádlott terheltetik. Nevezett vádlott beismeri, hogy a mondott időben jelen volt az említett bordélyházban, tagadja azonban, hogy K. J.-t ő szúrta meg; illetve azt állítja, hogy annyira megittasodott,

miszerint az ott történekről számot adni nem tud, azt sem tudja, hogy K. J.-t ott látta volna. Ezzel szemben K. J. említett vallomása és a hivatkozott tanúk nyilatkozatai nem hagynak fenn kétséget az iránt, hogy K. J.-t vádlott szúrta meg. Ugyan K. K., G. J. és L. J. tanúk bizonyítják, hogy a jelzett helyiségben vádlott és K. J., már ittas állapotban czivódtak, minek következtében K. J. kitolta vádlottat a folyosóra, az utánuk szintén kiment G. J. pedig az utcára kivezette és az utcaajtót becsukta. Vádlott ekkor dörömbölni, csöngetni és süketnéma lévén, — a mennyire ezen szervi baja mellett lehetett, lármázni kezdett. Ekkor, hogy őt lecsendesítsék, illetve hazamenésre bírják, K. J. és K. K. kimentek. Az ezután történeteket illetőleg a megölt és a most nevezett tanú előadják, hogy az utcaajtót kinyitván, vádlottat hazamenésre intették, vádlott azonban folyton dühösködött; miért is K. J. őt háromszor pofon ütötte és az utcaajtót újra bezárta. Vádlott azonban újra dörömbölvén, K. J. az ajtót újra felnyitotta és ekkor őt, miként ezt halálát megelőzőleg a vizsgálóbíró előtt kijelentette, vádlott mellének baloldalán késsel megszúrta. K. K. magát a szúrás tényét nem látta ugyan, azt azonban határozottan tanúsítja, hogy közvetlenül előbb,

mintsem K. J. hátratántorodott és megszuratását panaszolta, vádlottat látta az utczaajtóban egyedül. K. J. megszuratása után a belső helyiségbe visszatérvén, az összes jelenlevők látták, hogy a jelzett testrészén meg volt sebezve. Az előadottakhoz képest ki lévén zárva annak lehetősége, hogy K. J. sérülését más okozta, másrészt pedig vádlottnak állított ittassága a tanúk vallomása szerint az öntudatlanság állapotáig nem terjedvén, végre az orvosilag megfigyelt süketnéma vádlott a vizsgálati napló 21. tétele alatti szakvélemény szerint, cselekvése bűnösségének felismerésére szükséges belátással bírván (B. T. K. 88. §-a) és e szerint a beszámíthatóságot kizáró ok fenn nem forogván: kellett vádlott bűnösségét megállapítani. Vádlott cselekményének minősítése körül tekintetbe volt veendő, hogy vádlottban ölési szándék létezése megfelelő bizonyíték hiányában fel nem tehető, mihez képest a cselekmény létrehozott eredményénél fogva a B. T. K. 301. és 306. §-ai; azon körülménynél fogva pedig, hogy vádlott előzetes kivezettetése, kizáratása és tetteleges bántalmaztatása folytán erős felindulásba kellett, hogy jöjjön, a B. T. K. 307. §-ának 1. pontja alá esik; a most idézett törvény-szakasz 2. pontja szerinti minősítést az zár-

ván ki, hogy vádlott tettét nem a bántalmaztatása miatti felindulásban rögtön követte el. A büntetés mértékének kiszabásánál a királyi törvényszéki orvos által a végtárgyaláson bementett azon körülmény, hogy vádlott süketnémaságából kifolyólag, ingerlékeny idegrendszerrel bír, szenvedélyes, bosszúálló és alattomos természetű, nyomós enyhítő körülményül jelentkezik, ezért a büntetés a B. T. K. 91. §-ában vont korlátok közt az alkalmazott rövid tartamban volt kimondandó. Vádlott vizsgálati fogságának beszámítása a B. T. K. 14. §. alapján történt.

A szegedi kir. ítélő tábla: Tekintettel arra, hogy a B. T. K. 301. §-a a B. T. K. 306. §-a mellett helyt nem foghat, a B. T. K. 301. §-ára való hivatkozás mellőzésével az elsőbíróság ítélete indokainál fogva helybenhagyatik.

A kir. Curia: Mindkét alsóbíróság ítéletének részben megváltoztatásával, vádlott a B. T. K. 301. §-ában meghatározott, a B. T. K. 307. §. 2. pontja és 92. §-ának alkalmazása mellett büntetendő, ennek folytán vétségge minősített testi sértés miatt mondatik ki bűnösnek; eme cselekményeért négy hónapi fogházra és öt forint pénzbüntetésre ítéltetik. Egyéb tekintetben pedig a

szegedi kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A törvényszéki orvosnak észleletre alapított s az eljárás adataival támogatott véleménye nem hagy fenn ugyan kételyt az iránt, hogy vádlott süketnéma léte is büntethető, s habár az is kétségtelen, hogy a vádbeli cselekményt ő követte el, mert ott, hol az történt, kivüle más nem volt, a bántalmazott oda sértetlen állapotban lépett és nyomban megszúrta hanyatlott vissza és sérelmezőjének azonnal a vádlottat nevezte meg, ki a helyszínről a tett után elmenekült; de tekintve, hogy a szúrás megelőző körülmények közvetlen tanúja, K. K. bizonyítása szerint a sértés folytán meghalt egyén a vádlottat háromszor arczul ütötte s azért hogy ekként sem volt képes eltávolítani, ismét nyomban kilépett az utcaajtó elé s a szúrás éppen a perczben kapta, a vádlott bántalmaztatása s a cselekmény elkövetése közt nincsen annyi időköz, mely a támadás ismétlése folytán a B. T. K. 307. §. 2. pontjának alkalmazását kizárná. Ehhez véve, hogy a sértés nagyfokú ittas állapotban, kis pengéjű zsebkéssel, sötétben, egy szúrással ejtetett, a még eddig feddetlen, sötét jó viseletű vádlott beszámíthatósága már ezen okokból is a törvényszerű büntetés

alkalmazásának legkisebb fokáig esnék le, ha a vádlott süketnéma nem is volna. Tekintve azonban, hogy a vádlott iskolába nem járt, s így öröklött testi s lelki fogyatkozásának sajnálatos következményeit, az orvos által is kiemelt rendkívül ingerlékenységét a nevelés sem enyhítette: büntethetősége meg volt ugyan állapítandó, de büntetését a fentebb írt mértékben kellett kiszabni; egyéb tekintetben pedig a másodbiróság ítélete az elsőbiróságnak a testi sértés fogalmi meghatározása végett a B. T. K. 301. §-ára helyesen hivatkozó ítéletéből elfogadott indokoknál fogva hagyatott helyben. (1894. október 11-én, 1893. évi 8025. sz. B. J. T. XXIX. k. 134. l.)

89. §. A büntetések kiszabásánál figyelembe veendő a bűnösség fokára befolyással bíró súlyosító és enyhítő körülmények. *Enyhítő körülmények.*

90. §. Ha a súlyosító körülmények, számuk vagy nyomatékuk tekintetében, túlnyomók; a büntetésnek az elkövetett cselekményre megállapított legmagasabb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.

91. §. Ha pedig az enyhítő körülmények túlnyomóak: a cselekményre megállapított büntetésnek legkisebb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.

Ily esetben a halálbüntetés életfogytig tartó fegyházra, az életfogytig tartó fegyház pedig tizenöt évre változtatandó.

92. §. Ha az enyhítő körülmények annyira nyomatékosak vagy olyan nagy számmal forognak fenn, hogy a cselekményre meghatározott büntetésnek legkisebb mértéke is aránytalanul súlyos lenne: ez esetben ugyanazon büntetési nem a legkisebb mértékig leszállítható és ha ez is túlszigorú volna: határozott időtartamhoz kötött fegyház helyett börtön, börtön helyett fogház, fogház helyett pénzbüntetés, — ezen büntetési nemek legkisebb mértékeig — állapítható meg.

Halálbüntetés helyett tizenöt évi, életfogytig tartó fegyház helyett pedig tíz évi fegyháznál kisebb büntetés a jelen szakasz esetében sem állapítható meg.

Jegyzet.

Ma már általános a meggyőződés, hogy azon rendkívüli sok és változatos eshetőségek folytán, melyek részint a tettes személyes viszonyainál, részint egyéb körülményeknél, részint pedig tárgyi mozzanatoknál fogva, melyek a cselekmény elkövetése előtt, alatt, sőt után is felmerülhetnek, nem lehetséges sem az enyhítő, sem a súlyosító körülményeket kimerítőleg felsorolni; a példászerű felsorolás pedig mitsem használ, sőt azon téves felfogásra ad alkalmat, mintha a törvény különösen csakis a szövegben felvett körülményeket tartaná nyomatékosoknak, a többiek pedig ezeknél csekélyebb jelentőséggel bírnának. (A törvény indokolásából. Anyaggy. I. 531. l.)

Tárgyunkat illetőleg az 1843. évi B. T. K.-i javaslat (83. §. utolsó bekezd.) a beszámítást enyhítő körülményül tekintette, ha a tettes, midőn a törvényszegést elkövette, oly igen részeg volt, hogy e miatt teljes eszmélettel nem bírt és szokásán kívül vagy csak szándéktalanul részegedett meg; mert ha a részegeskedés már egyébként is szokása, vagy czélzatosan és egyenesen azért élt szeszes italokkal, hogy magát a büntettré még inkább felingerelje, a részegség a beszámítást enyhíteni nem fogja. A 84. §. szerint pedig az örültség, betegség, tompaelméjűség, mely még azon a fokon nincsen, hogy a 73. §. szerint minden beszámítást megszüntessen, de mégis olyan, hogy a törvényszegőnek józan belátását megzavarta; továbbá olyan erőszak, vagy fenyegetés, vagy szükség, mely a 73. §-ban kijelölt feltételeknek meg nem felel ugyan, a törvényszegőnek elhatározására azonban mégis tetemes befolyással volt; végre az önvédelem, ha az egészen védtelen ugyan nem volt, de legalább némileg menthető, a beszámítást szintén enyhítik.

Pauler (büntető jogtan 350. 353. §.) az enyhítő alanyi körülmények között sorolja fel a gyenge, vagy tompaelméjűséget, elhanyagolt nevelést, siketnémaságot, az erős felindulást, főkép ha mások sértéséből származik,

a nem teljes védtelen részegséget, a mennyiben az öntudat tisztaságát elhomályosítják, de meg nem szüntetik.

Az elmezavarnak kisebb fokát, az ital által felizgatott lelki állapotot elkeseredettséget, szerelemfélést, az ingerült állapotot stb. bíróságaink gyakorlata is enyhítő körülményül mérlegeli, a mennyiben ezek a beszámítást ki nem zárják, vagy a büntetendő cselekmény tényálladákhöz tartozó minősítő körülményt nem képeznek.

Az elmebeli fogalkozás a jövedéki kihágási ügyekben is enyhítő körülmény.

A jövedéki kihágási ügyekben irányadóul szolgáló 1842. évi harminczad-hivatali utasítás 647. §-ának 3. p. szerint enyhítő körülményt képez az, «ha a terhelt elmeállapota nagyon gyarló».

A rendellenes cselekmények elkövetésére vonatkozó csekélyebb ellentétlenségi képesség: enyhítő körülmény.

A budapesti kir. törvényszék: K. A bűnösnek mondatik ki a V. M. kárára elkövetett s a B. T. K. 344. §-ába ütköző rablás büntetében és K. B. T. K. 43. §-ába ütköző hatóság elleni kihágásban és ezért...

Indokok: ... A márczius 4. megtartott végtárgyaláson pedig már vádlott a tett elkövetésére sem akar emlékezni és magát beszámíthatlan elmebajosnak tüntette fel. Ez alkalommal a kir. törvényszék orvosszakértői megfigyelését rendelte el, mely hat héten át foganatosított s melynek alapján az orvosszakértők által kiállított vélemény vádlottat

épelméjűnek s beszámíthatónak mondja ki; annyit azonban konstatál az orvosi vélemény, hogy vádlott a rendellenes cselekmények elkövetésére csekélyebb ellenálló képességgel bír; mely tette beszámításánál mint enyhítő körülmény figyelembe vehető. A büntetés kimérésénél azon súlyosító körülménnyel szemben, hogy vádlott lopásért büntetve volt, hogy tettét rendkívüli vakmerőséggel követte el, az orvosszakértői véleményben felemlített csekélyebb ellenálló képessége enyhítő körülményül vétetvén, a büntetés a rendelkező részben meghatározott mértékben volt kiszabandó.

A budapesti kir. ítélő tábla: a vádlottat a 346. §. alá eső, rablásnak tekintendő lopás vétségében mondotta ki bűnösnek.

A kir. Curia: a büntetésnek hat évi fogházra felemelésével az elsőbiróság ítéletét hagyja helyben. (1892. november 9. 9583/92. b. sz. B. J. T. XXV. k. 362. l.)

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék: Gyilkosság elkövetése esetében halálbüntetés mellőzése hysteriára való hajlamnak enyhítő körülményül mérlegelése mellett.

Potyó Sándorné szül. Remenyik Mária bűnösnek nyilváníttatik:

1. a saját férjének édesanyja Potyó Györgyné szül. Török Jozefa és férjének fivére Potyó Ede személyén 1885. évi február hó 26-án éjjel elkövetett, a B. T. K. 278. §-ában körülírt gyilkosság büntetében,

it a B. T. K. 69. §-ának 1. és 2. pont-
in meghatározott bűnrészes;

2. a saját törvényes férje, Potyó Sán-
személyén 1886. márczius hó 9-én elkö-
ett, a B. T. K. 278. §-ában körülírt gyil-
ság büntetében, mint tettes, s a B. T.
278. és a K. B. T. K. 129. §-ai alapján,
B. T. K. 96. és 99. §-ainak figyelembe-
elével, a B. T. K. 91. §-ának alkalmazá-
al, életfogytig tartó fegyházra, öt forint
zbüntetésre és tíz évi hivatalvesztésre
tetik.

Indokok: I. A birói szemlék, hulla-
czolásokról felvett jegyzőkönyvek, ezekre
ított s a végtárgyaláson is nyilvánított
kértői vélemények, vegyvizsgálat, vegyész-
emény és halotti bizonylatok által, kap-
latban vádlott Potyó Sándorné szül. Re-
nyik Máriának a vizsgálat és a végtár-
lás rendén tett beismerő vallomásaival,
bizonyult, hogy vádlott férjének édesanyja,
vegy Potyó Görgyné Török Jozefa, 1885.
ruár 27-én, és vádlott férjének fivére,
yó Ede 1885. márczius hó 1-én Csik-
zmáson elhaltak s halálukat az 1885. évi
ruár 26-dika éjjelén szenvedett nagymérvű
si sebek okozták, s hogy az elhalt két
én a súlyos égési sebek szenvedésekor

a datura stramonium magvának főzetével előidézett kábult állapotban voltak.

Vádlott özvegy Potyó Sándorné beismérése, valamint Szántó Lázár, Fekete István és Birki Kovács Istvánné tanúk esküvel erősített vallomásaik által pedig bebizonyult, hogy özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede ruházata előbb petroliummal leöntetett, s az meggyújtatván, ez által idéztettek elő a haláltokozó súlyos égési sebek. Ugyanis Szántó Lázár és Fekete István tanúk bizonyítják, hogy vádlott Potyó Sándorné hívása következtében minden más egyént megelőzőleg mentek be özvegy Potyó Györgyné hálósobájába, s ekkor látták a hálósoba padlóján lánggal égni özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede testét, melyek a hálósoba padlóján heverték; megerősíti ezt vádlott Potyó Sándorné maga is.

Ezen két elszerencsétlenült egyén testének lángba borítása pedig csak petroliummal történhetett, mivel az özvegy Potyó Györgyné testén volt szőrszoknya, mely nem könnyen gyúlékony anyagból volt szőve, nagy mértékben el volt égve többi ruházatával együtt, s Potyó Ede felső testén nemcsak a ruha, hanem még a nadrág szíjja is elégett, míg utóbbinak lábain a gatyá szárai s a nadrág alsó része is épek maradtak, mit

Potyó Ede a végzetes estén nem feküdtek volt le ágyukba, hanem az ágyuk és érczfűtő között elhelyezve volt székeken ültek kábult állapotban, s ily helyzetben öntetett reájuk a petroleum és gyújtatott meg ruhájok, mit megerősít azon körülmény is, hogy az egyik széken égés nyomai voltak láthatók.

A beismerésben levő vádlott Potyó Sándorné Remenyik Mária bevallja, hogy György Jakab Ferencz csendőrőrsvezetővel bűnös szerelmi viszonyban állott, s ez unszolta folytonosan arra, hogy egybekelhetésük végett kövessen el oly tettet, mely által férjétől, sógorától és anyósától megszabaduland s ezek vagyona vádlott részére megszereztesék; előadja továbbá, hogy György Jakab Ferencz tanította arra is, miszerint férjét valaki által lövesse le, mire vádlott annál inkább hajlott, mivel a bárgyu férje és féleszű sógora, valamint a vele rossz viszonyban élő anyósa iránt rendkívüli undort és utálatot érzett és a György Jakab Ferencztől nagy mennyiségben kapott levelekben kifejezett szerelme és buzdítása következtében felébredt benne azon vágy, hogy férjétől, sógorától és anyósától szabaduljon meg bármily áron, s egyelőre abban állapodott meg, hogy felbérelt gyilkos által pusztíttassa el férjét.

Ebbeli gonosz tervének kivitelére Dobos

Györgyben alkalmas egyénre talált, s ezt fel is bérelte jó fizetés ígérese mellett, hogy férjét Potyó Sándort löjje le egy olyan alkalommal, midőn ez valamelyik éjjelen a dorbézolásból tér haza, s e célra vádlott át is adott Dobos Györgynek egy kellőleg felszerelt, lövegekkel ellátott 6 lövetű forgópisztolyt, melyet volt cselédje Bálint Károlytól kapott volt cserébe. Dobos György ezen gonosz megbizatást elfogadta a forgópisztolylyal együtt, s egy év lefolyása alatt 200 frtot meghaladó díjat vett fel aprónként vádlottól gonosz cselekménye elkövetésének jutalma előlegében. Miután azonban Dobos György ezen reábizott gonosz tettet egy év leforgása alatt sem hajtotta végre, s mindig tudott mentő okot felhozni, mely tettének végrehajtásában akadályozta, visszavette Dobos Györgytől a forgópisztolyt s más gonosz tervvel foglalkozott. Időközben eladta vádlott a férjhezmenetele alkalmával férje és családjától kapott birtokilletőségét, mely özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede élethossziglani haszonélvezeti jogával volt megterhelve, Potyó Antalnak 1000 forint vételárban és pénzre tevén szert, meglátogatta az akkor Szerencsen állomásozó kedvesét, György Jakab Ferenczet, s ekkor tudta meg, hogy ez már megnősült.

Ez alkalommal György Jakab Ferencz szemrehányást tett vádlottnak birtokrésze eladása miatt, s egyszersmind kifejezte azon határozott kívánságát, hogy vádlott előbb anyósát és sógorát, azután pedig férjét tegye el láb alól, mert csak így mehet át vádlottra a Potyó család vagyona, s ígéretet tett vádlottnak, hogy ha jól végzi ebbeli dolgát, elválk mostani nejétől és nőül veendi vádlottat.

Ily benyomásokkal tért vissza vádlott Csik-Kozmásra, s elhatározta magában, hogy kedvesével való egyesülhetés végett, anyósát és sógorát bármily úton elpusztítja.

Ebbeli céljának kivitele végett ismét Dobos Györgyhöz fordult, ki 100—200 frt fizetése ellenében hajlandónak mutatkozván a tett keresztülvitelére, együttesen abban állapodtak meg, hogy egy alkalmas napon vádlott adjon bódító szert özvegy Potyó Györgynének és Potyó Edének, valamint férje Potyó Sándornak is, hogy ezek tehetlen állapotba helyeztessenek, azután az nap este vádlott gondoskodjék arról, hogy Potyó Györgyné és Potyó Ede hálószobájában levő érczfűtő jól kimelegíttessék, abban nagy tűz gerjesztessék s vádlott a kitűzött időben, a kertre nyíló szoba ajtaját nyissa ki, hogy azon Dobos György a hálószobába

hatolhasson; Dobos György pedig gondoskodni fog petroleumról, azzal az áldozatokat le fogja önteni s azután meggyújtani. A gyanú elhárítása végett pedig gondoskodják vádlott, hogy petroleum ne legyen a háznál, s midőn az áldozatok égni fognak, siessen vádlott anyósa és sógora látszólagos segítségére, s az égő testeket kellő időben öntesse le bőséges vízzel, hogy a petroleum nyomai elenyésztesse.

Ezen tervük kivitelére legalkalmasabbnak azon napot jelölték ki, melyen özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede több szeszes italt fognak élvezni idegen háznál, hogy a vádlott által nyújtandó bódító szer hatása szeszes italok élvezetéből származott mánornak tűnjék fel.

Gonosz tettük elpalástolása végett számítottak az áldozatok azon — a háziak előtt ismert — szokásra, hogy este a fűtő melletti székeken szerettek szunyadni, s elhihetővé tehetik, hogy özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede ruhája ily állapotban gyúlt meg a fűtő tűzétől; mi annál valószínűbbnek fog mutatkozni, mivel a háziak előtt ismeretes volt, hogy özvegy Potyó Györgynének a ruhája több ízben gyúlt meg a konyhán a fűtőtűztől; a bódító szer alkalmazása pedig azért tűnt fel szükségesnek

vádlott és czinkostársa előtt, hogy az áldozatok ne ismerhessék fel a tetteket, segély után ne kiálthassanak és képtelenek legyenek magukon is segíteni.

Ezen gonosz terv kivitelére 1885. február 26-án este kedvező alkalom mutatkozott, mert ekkor özveggy Potyó Györgyné és Potyó Ede meglehetősen mámoros állapotban érkeztek haza, mit vádlott észrevevén, azonnal értesítette Dobos Györgyöt s felhívta őt a már megállapított gonosz terv keresztülvitelére.

Dobos György minden vonakodás nélkül késznek nyilatkozott a terv keresztülvitelére, s kérésére vádlott 5 forintot adott Dobos Györgynek részben foglalóul, részben pedig petroleum bevásárlására; azután vádlott a datura stramonium mintegy evőkanálnyi magvának főzetével csirkebecsináltat készített vacsorára, melyből özv. Potyó Györgyné, Potyó Ede és Potyó Sándor jóízűen ettek. Ennek elfogyasztása után vádlott orosz teát főzött özveggy Potyó Györgyné és Potyó Ede részére, míg férjének tojássárgával vegyített sört adott.

Vádlott ezen italokat azon előre megfontolt szándékból készítette, hogy a gonosz tett elkövetése után ezen italok maradékait mutathassa elő azon gyanú elhárítása végett,

mintha mérges italt adott volna be férjének, anyósának és sógorának.

Beismeri továbbá vádlott, hogy vacsora után minden úgy vitetett keresztül általa és Dobos György által, mikép azt a fentebbiek szerint már megállapították. Ugyanis, midőn vádlott észlelte, hogy özv. Potyó Györgyné és Potyó Ede az ebédlőben, melyet hálószobának használtak, a fűtő közelében levő székekre ülve, szunyadozni kezdetek a bódító szesz hatása alatt, vádlottnak férje pedig bódultan a konyhába ment s az ott levő ágyába lefeküdt, vádlott az ebédlőbe visszament, s meggyőződván anyósa és sógora bódult állapotáról, valamint arról is, hogy a fűtőben jó tűz ég, s annak ajtaja nyitva van, kinyitotta a kertből az ebédlőbe nyíló kis ajtót Dobos György bebocsátása végett, erre visszavonult a konyhába, ledőlt leánykája mellé az ágyba, s ott várta a történéseket.

Nem sok idő múlva az ebédlőben egy zuhanást hallott, s erre özv. Potyó Györgyné segélykiáltása hangzott ki, mire vádlott benézett az ebédlőbe, s látta, hogy anyósa és sógora a földön fekszenek s lánggal égnek, anyósára egy paplant, sógorára pedig egy bőrködmönt dobott, azután az istállóba ment, s onnan kocsisukat Szántó Lázárt felébresz-

tette, s értesítette, hogy égés van az ebédlőben, s onnan Fekete István szomszédhoz futott s az égésről értesítette, mire Szántó Lázár egy cseber vízzel a szobába szaladt s azt ott a lánggal égő özvegy Potyó Györgyné és Potyó Ede testére öntötte; a csakhamar odaérkezett Fekete István szomszéd is lánggal égni látta a padlón heverő özvegy Potyó Györgynét és Potyó Edét.

Az áldozatok testét emésztő tűz lángjának megfékezése után, vádlott Szántó Lázárt a községi bíró után küldötte, ki csakhamar a helyszínen megjelenván, a csendőrsvezetőt rendelte a Potyóék házához, míg ő maga Csik-Szent-Mártonba ment, onnan dr. Szombathy József orvost hozta magával, ki özvegy Potyó Györgynét és Potyó Edét azonnal részesítette orvosi segélyben, de fáradsága részben hasztalan volt, mert özvegy Potyó Györgyné, a nélkül, hogy valamit szólott volna, egy pár órával az égés után kimult, míg Potyó Ede kínos szenvedés közt, még két napot élt s 1885. márczius 1-én megelőző kihallgatása után meghalt.

Potyó Sándorné Remenyik Mária az előbb felsoroltakon kívül még beismeri azt is, hogy Dobos Györgynek ezen gyilkosság bérében az alku szerint két részletben fizetett a már előbb adott 200 forinton kívül

100 forintot a tett elkövetése után, s ígérte, hogy fizet neki még 100 forintot, mielőtt azonban ezen összeget is kifizethette volna, Dobos György a beszerzett halotti bizonyítvány tanusítása szerint 1885. június hó 2-án meghalt.

Vádlott özveggy Potyó Sándorné Remenyik Mária ezen gonosz cselekménye, tekintettel arra, hogy özveggy Potyó Györgyné és Potyó Ede elpusztítását már régen tervezte, hideg kiszámítással elhatározott megölésére Dobos Györgyöt felbujtotta, s az akadályok leküzdésében segítette, a tett végrehajtását megkönnyítette, előmozdította: a B. T. K. 278. §-ában körülírt, a B. T. K. 69. §-ának 1. és 2. pontjaiban meghatározott s a B. T. K. 71. és 278. §-ai szerint büntetendő gyilkosság büntettébeni bűnrészeséget képez, melyben vádlott özveggy Potyó Sándorné Remenyik Mária a büntető perrendtartás 264. §-ának megfelelő beismerése alapján bűnösnek volt nyilvánítandó.

II. A rendőri nyomozattal megállapítatott, hogy Potyó Sándor 1886. márczius 10-én halva találtatott saját házában és saját ágyában, s egyszersmind kiderítette, hogy halálát az állcsúcs alá ejtett lövés okozta.

A felmerült gyanú folytán nyomban megindított birói vizsgálat folyamán meg-

tartott birói szemlével, hullabonczolással és szakértői véleménynyel megállapított, hogy Potyó Sándor halálának közvetlen oka elvérzés volt, s hogy ezen elvérzés lövés által okoztatott; megállapított továbbá, hogy a lövés helye az öngyilkosságból ejtetni szokott lövések közt igen ritkán fordul elő az állcsúcson, s hogy az elhalt kezein a lövés általi kormosításnak nyoma nem volt található; a karok a mell alsó részén nyugodtak, a jobb kéz ujjai megmerevedése nem mutatott a forgópisztoly rögzítésére, úgy a bal kéz ujjai sem, sőt ezek teljes görcsös összehúzódásban voltak.

A. hulla betakarva találtatott homlokig, mi öngyilkosságnál nagyon szokatlan, hogy a lövés paplan alatt ejtessék, ezen esetnél nem is gondolható, hogy a lövés után beállott haldokláskor a test ne hánykolódjék, mert a halál a belső fejűtér megszakítása következtében beállott elvérzés folytán jött létre, az elvérzés csak több percz után állott be.

Erre mutat a halál fellépte előtti hányás is, melynek nyomai úgy a gégében és légcsőben, mint a paplanlepedőn is feltaláltatnak; a paplanlepedőnek a láb felé eső részén is hányásmaradék találtatott, mely hasonló a paplan felső részén talált hányáshoz.

A lövés közélről ejtetett, mert a seb-

szélek eléggé pörköltek, de lőporbeékelés nem találtatott, az ing bal pántja felül és a bal melli részen egymástól nagyobb távolra égési helyek, a paplanlepedőn pedig kis terjedelmű kormosodás, s alig félbabnyi perzselés találtatott.

A gyomorban nagyobb mennyiségű és egészen emésztetlen étel találtatott, úgy hogy a kenyérrészek is jól felismerhetők voltak, a hús pedig nagy adagokban találtatott, s azokon az emésztésnek majd semmi nyoma sem mutatkozott.

Vádlott előadása szerint a vádlott tulajdonát képező forgópisztoly a hulla keze mellett volt, s innen a paplan lehuzásakor a padlóra esett.

Tanú Bálint Károly vallomása és vádlott beismerése által bebizonyult továbbá, hogy Potyó Sándor 1886. márczius 9-én a vádlott által készített vacsora elköltése és két 3—3 decziliternyi rizling-féle bor elfogyasztása után annyira elgyengült, hogy Bálint Károly mint akkor ott időző látogató vezette ágyához, csizmáit is ő húzta le; akkor a forgópisztoly az ágytól távolabb eső asztalon állott, s ezt Potyó Sándor nem is vehette onnan el, mert a szakértők véleménye szerint Potyó Sándor gyomrában mérges növényből készült alkaloid találtatott nagyobb mennyiségben,

mely oly nagy kábultságot idézett elő Potyó Sándorban, hogy ez az ágyból fel sem kelhetett, vádlott maga beismeri, hogy azon rizlingbort, melyet Potyó Sándor a végzetes vacsora alkalmával elfogyasztott, a datura stramonium főzetével mérgezte volt meg, mely mérgezés oly nagy mérvű volt, hogy az orvosi vélemény szerint Potyó Sándor halálát tulajdonképen a mérgezés és lövés együttes hatása idézte elő, de a lövés egy-maga is feltétlenül előidézte volna a halált.

A kábultság nagy fokát alaposan lehet következtetni azon tünetekből is, melyek Bálint Károlynál mutatkoztak, ki a mérgezett borból csak egy pohárral ivott Potyó Sándor megkinálása folytán, s azon este a bor hatása következtében oly magaviseletet tanúsított, minőket csak lélekzavart embernél lehet észlelni.

A felsorolt körülmények, kapcsolatban vádlott Potyó Sándorné Remenyik Mária beismerésével, kétségtelenné teszik, hogy a lövést idegen kéz és pedig vádlott Potyó Sándorné Remenyik Mária keze intézte Potyó Sándorra.

Ugyanis a bizonyítékok súlya s hatása alatt Potyó Sándorné Remenyik Mária úgy a vizsgálat folyamában, mint a végtárgyaláson beismerte, hogy kedvese György Jakab

Ferencz folytonos unszolásai s a férje iránt táplált utálat s undor folytán eltökélte magát arra, hogy a férje elpusztítása iránt évek óta elhatározott tervét végrehajtja, s magát férjétől megszabadítja.

Ebbeli elhatározását fokozta azon körülmény, hogy férje birtokába jutott azon levélcsomagnak, pár hóval a tett elkövetése előtt, melyeket György Jakab Ferencz írt volt vádlottnak, melyek közzététele, avagy a hatósághoz beterjesztése bajba keverhette volna György Jakab Ferenczet, holott vádlott saját előadása szerint biztosította volt György Jakab Ferenczet arról, hogy leveleit soha, semminemű körülmények között kezéből ki nem adja.

Vádlott több módon törekedett is, hogy ezen leveleket visszaszerezze, mert nagyon félt attól, hogy férje feljelentést teend a hatóságnál György Jakab Ferencz ellen; miután azonban ebbeli kísérlete sikertelen maradt, végleg elhatározta, hogy férjét 1886. márczius hó 9-én meglövi, bármi történjék is, s akkép intézi cselekményét, hogy Potyó Sándor halála öngyilkosságnak tűnjék fel; ezután részletesen beismeri vádlott, hogy 1886. márczius 9-én este a vacsora után férje elébe mintegy három decziliternyi butélia rizlingbort tett, melyet előbb a datura stra-

monium főzetével kevert meg, azon előre megfontolt szándékkal, hogy férjét elkábítsa.

Ezen bort egy kis pohárnyi mennyiség kivételével Potyó Sándor mind megitta, s csak egy kis pohárral ivott belőle Potyó Sándor kínálása folytán a történetesen épen akkor látogatóba volt Bálint Károly tanú.

Ezután Bálint Károly segítségével férjét lefektette szokott ágyába, mire Bálint Károly 8—9 órakor a háztól eltávozott, s miután vádlott meggyőződött, hogy leánya Ilona elaludt, kinek szintén kábító italt adott volt be, több órai lelki küzdelem után visszament férjéhez, ki szintén mélyen aludt, s az előre elkészített forgópisztolyból férje álla alá egy lövést ejtett, és pedig azért álla alá, mert férje több rendben nyilvánította, hogy az ember álla alá ejtett lövés biztos halált eredményez.

Ezután mindent úgy rendezett el, hogy akként tűnjék fel, mintha férje öngyilkosságot követett volna el.

Tekintve, hogy vádlott ezen cselekményét előre megfontolt gonosz szándékkal tette, ezen cselekménye a B. T. K. 278. §-ában körülírt s ezen szakasz szerint büntetendő gyilkosság büntettét képezi, melyben vádlott Potyó Sándorné Remenyik Mária, mint tettes, bűnösnek nyilvánítandó a bper-

rendt. 264. §-ának megfelelő beismerése alapján.

Vádlott ellen súlyosító körülményül felvétel, hogy három egyénen követett el gyilkosságot, kik vele közeli családi viszonyban állottak, míg enyhítőül fenforog: vádlott eddigi büntetlen előélete, a gyilkosságok elkövetésére vonatkozó beismerése, továbbá a György Jakab Ferenczczel folytatott szerelmi viszony, kinek levelei által felidézett heves szenvedély volt gonosz tettének rugója, s hogy György Jakab Ferencz leveleiben nyert buzdítást a tettek elkövetésére; ezen túlnyomó enyhítő körülmények figyelembe vételével indokolt a B. T. K. 91. §-ának alkalmazásával vádlottra kimért életfogytiglani fegyházbüntetés. (1887. június 28-án 882. sz.)

A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla: A fenn megjelölt elsőbirósági ítélet a bűnösség, a mellékpénzbüntetés, a kártérítés, a költségek és a bűnjelekre vonatkozó intézkedés tekintetében, mindazonáltal a Potyó Györgyné és Potyó Ede személyén elkövetett bűntett minősítésénél a B. T. K. 69. §-ának 2. pontjára való hivatkozásnak mellőzésével helybenhagyatik, a főbüntetés tekintetében azonban megváltoztatik, és Potyó Sándorné Remenyik Mária vádlott a B. T. K. 278. §-a alapján, a 96. és 99. §-ok alkalmazásával összbünte-

tésül a B. T. K. 21. §-a értelmében végrehajtandó halálbüntetésre ítéltetik.

Indokok: Habár a dr. Ajtai Sándor és dr. Plósz Pál szakértők által 1885. szeptember 1-én a Potyó Györgyné gyomra és ennek tartalma felett adott vélemény szerint (⁴⁵/₈ n. sz.) a vegyvizsgálat valamely bódító vagy más mérget nem mutathatott is ki, és Potyó Ede hullarészeinek vegyvizsgálata is dr. Ossikovszki József tanárnak 1886. október 7-én adott véleménye szerint (148. n. szám) hasonló eredménynyel végződött, s ennél fogva vádlottnak az a vallomása, hogy ő a nevezetteket beléndek magfőzettel bódult állapotba hozta, hogy büntársa őket a köztük megállapított módon (petroleummal leöntve és meggyújtva) meggyilkolja, a vegyvizsgálatok pozitív eredménye által nem támogatatik: vádlott vallomása mégis aggály nélkül valónak fogadható el, mert tekintetbe véve, hogy a Potyó Györgyné gyomorrészei valószínűleg csak 1885. július havában, tehát majdnem fél év múlva, mikor már a szakértők lelete szerint (⁴⁵/₉ n. sz.) az üvegnek hólyagpapir lekötője is a rothadásban levő tartalomtól nagyon fel volt fuvódva; a Potyó Ede hullarészei pedig csak másfél év múlva, szintén nagyon rothadt állapotban vétettek vizsgálat alá; eltekintve attól, hogy a Potyó

Györgyné belrészei feletti vegyvizsgálatnak, a tökéletes tájékozatlanság miatt, általánosan mindenféle méregre kellett megejtenie, mi a vizsgálatot a szakértők véleménye szerint is igen nehezé s így eredményét kétesse tette, különösen fontossággal bír a Potyó Edére vonatkozó szakértői vélemény (148. n. sz.) ama kijelentése, hogy az atropin ki nem mutathatása ez esetben nem döntő, mert az atropin enyészetnek indult hullarészekben nagyon könnyen felbomlik.

Ennélfogva a vizsgálatok negatív eredménye nem zárja ki azt, hogy Potyó Györgyné és Potyó Ede megöletésük előtt ne beléndekfőzettel bódítottak volna el, s így vádlott vallomásának őszintesége ellen aggályt nem kelthet.

Másfelől bizonyított körülmények forognak fenn, melyek vádlott vallomását meg is erősítik. Ugyanis Potyó Sándor, ki a gyilkosságot megelőzőleg Potyó Györgynével és Potyó Edével együtt vacsorált, a vádlott vallomása szerint beléndekmag-főzettel mérgezett csirkebecsináltból, a dr. Szombathi József járásorvos által 1885. február 27-én éjfél után felvett orvosrendőri szemle szerint teljesen önkívületi és elmezavarra mutató állapotban találtatott, s oly magaviseletet tanusított, mint a milyet a később ugyancsak

vádolt által egy pohár beléndekfőzettel kevert borral megmérgezett Bálint Károly. És az ugyanazon nap biróilag kihallgatott Potyó Ede is azt vallotta, hogy a vacsora után történteke egyáltalában nem emlékszik, miből kétségtelen, hogy egy időn át neki is önkívületben kellett lennie; Potyó Györgyné pedig bekövetkezett haláláig sem jött eszméletre és általában elégsük alatt mindketten önsegélyre és menekülésre képtelen állapotban voltaknak bizonyultak. Dr. Ajtai Sándor és Plósz Pál szakértőknek ugyancsak 1885. szeptember 1-én (4¹/₂ n. sz.) kifejezett ama véleménye pedig, hogy Potyó Györgyné és Potyó Ede az erősen befűtött kályha közelében volt gyulékony anyagok égése közben kifejlődött szénéleg miatt veszítették el eszméletüket, és ily állapotban gyúlhattak meg ruháik, hogy továbbá Potyó Sándor önkívületi állapota is a szénéleg-mérgezés következménye volt, nem látszik alaposnak; mert bár a vizsgálat adatai szerint a meggyilkoltak szobájában levő fűtőben nagy tűz égett, de nem való, hogy ettől a körülötte levő tárgyak meggyuladtak volna, és mert Potyó Sándor magánkívüli állapota hasonló módon meg sem volna magyarázható, minthogy ez a fentnevezettekkel nem egy szobában, hanem a konyhában vonult nyugalomra, hol neje-

vel (vádlottal) és leányával szokott hálai (4⁵/₂ n. sz.) s hol ez alkalommal is volt és a hol, ha szénéleg fejlődött volna ki, az az utóbbiakat is el kellett volna, hogy kábítsa. Ezek tekintetbe vételével az elsőbírói ítéletnek a vádlott főbüntetésére vonatkozóan kívüli részei általában indokolása alapján, a Potyó Györgynén és Edén elkövetett gyilkosság minősítése tekintetében pedig az elsőfokú ítélet abból az okból volt helybenhagyandó, mert habár nyomatékos gyanúokok forognak fenn arra, hogy e gyilkosság tettese is maga Potyó Sándorné volt, de ez vallomásával szemben kétségtelenül be nem bizonyítható. E cselekménynél azonban a B. T. K. 69. §-ának 2. pontja szerinti minősítés mellőzendő volt; mert az 1-ső pont szerinti súlyosabb minősítés mellett annak helye nincs, és a felbujtónak a bűnsegédség körébe vágó közreműködése külön büntetendő cselekményt, s így anyagi bűnhalmazatot nem állapíthat meg, hanem csak súlyosító körülménykép jöhet tekintetbe.

Vádlott főbüntetését illetőleg az elsőbírói ítélet meg volt változtatandó és az a B. T. K. 278. §-ában írt büntetési nemben állapítandó meg, mert vádlott családja három tagján, tervszerű kiszámítással és az eshetőleges vizsgálat megghiusítására célzó előintéző-

kedések alkalmazásával követett el gyilkosságot, Potyó Györgyné és Potyó Ede nagy kegyetlenséggel, kínos tűzhalállal öletett meg, és vádlott az első gyilkosság után sem borzadt vissza undok tettei folytatásától és férje életének sajátkezű kioltásától, s általában bűntettei véghezvitelénél annyi ravaszságot és megátalkodottságot tanusított, hogy teljesen megromlottnak látszik és javulása iránt alig lehet reményt táplálni.

Ezek pedig annyira nyomatékos súlyosító körülmények, hogy velük szemben az elsőbíróság által felhozott, s különben is csekély súlylyal bíró enyhítő körülmények a törvényben előírtnál enyhébb büntetési nem alkalmazását teljességgel nem indokolhatják. (1887. szeptember 14-én 4334. sz.)

A kir. Curia: A másodbíróság ítélete egyéb részeiben indokainál fogva helybenhagyatik, a büntetésre nézve azonban megváltoztatik, s e részben az eljáró királyi törvényszék ítélete hagyatik helyben azzal a kiegészítéssel, hogy vádlottnő esetleg tíz évi hivatalvesztésre is elítéltetik.

I n d o k o k: Habár az elkövetett gyilkosságok úgy a meggyilkoltak rokonsági viszonya, mint a tervezet és kivitel kegyetlensége, valamint végül a gyilkosság ismétlése miatt is azok közé a legmegdöbbentőbb esetek közé

tartoznak, melyekre a halálbüntetés rendszere kimondatik: tekintve mégis azt, hogy a fenforgó esetben oly lélektani s részben elmekórtani jelenségeket tüntetnek fel a bizonyítékok, melyek a cselekmény birói mérlegelésénél, az enyhítő körülmények nyomatékos súlyát tüntetik ki, ez esetben méltánylandónak találtatott az egész vizsgálat s a bűnügy fejleményeinek közvetlen hatása alatt állott elsőbiróság ama felfogása, melynél fogva ennél az igen súlyos bűnesetnél is a B. T. K. 91. §-át alkalmazva, a halálbüntetést életfogytigtartó fegyházra változtatta át egyhangú elhatározásával.

Vádlottnő, ki a büntettek elkövetésekor életkora 46. évét betöltve, már a női élet alkonyán állott, daczára elvirágzott korának, erkölcstelen szerelmi viszonyba elegyedett egy még az élet virágjában lévő 30—34 éves ifjú emberrel, kiteve magát a színlelt szerelem ama csábjainak, melyek az ily kor különbségnél fogva szokatlan viszonyoknak rendszerint a féltékenység, aggályok s kétegyeslyekből eredő izgatottságok miatt az éltesebb szerelmesek egész gondolatvilágát fel szokták zavarni.

Ámíttatva egy férfitől, a ki minden valószínűséggel azért játszta a szerelmest, hogy azon jelentékeny pénzösszeghez jut-

hasson, melyeket vádlottnő minden javainak elpazarlása s férje s gyermeke anyagi megromlása árán is bűnös szerelmére pazarolt, izgatva egész lélekvilágát szerelme megvalósulásának amaz akadályaival, melyeket kegyencze saját fedezetéül is úgy szavaiban, mint leveleiben felemlegetni czélszerűnek tartott, s besodortatva vad szenvedélye által egy oly bűntársaságba, minő volt a szegény sorsban élő Pólyi Józsefné és testvére Dobos Gergely, kik közbenjárásuk által éleszték a bűnös viszonyt, s sodorták biztatásaikkal a vétkes nőt birtokai elvesztegetésére, s ebből kifolyólag, ha tán nem is közvetlenül, de minden esetre közvetőleg a birtoka szabad használatára nézve akadályt képező egyének félretételére, ezek szerint kerítő szereplésük hatásánál fogva közreműködven a gyilkosság sötét gondolatának megfogamzására és élesztésére, sőt Dobos Gergely elősegítve a nőnek sötét szándékát a gyilkosság kivitelére való vállalkozásával is, a mit azonban éven át végre nem hajtott, de ürügyül használt arra, hogy vádlottnővel magát folyton fizettesse; ily viszonyok közt kétségtelennek tűnik fel az, hogy vádlottnő egy oly bűntársaság befolyása alá jutott, mely az első gondolat megfogamzása után folytonosan sodorta tovább a végzetes úton.

Tekintve, hogy a szakértő orvosok megállapítása szerint vádlottnő, habár távol áll ugyan, de bírt hajlammal a hysteriára, ezen állapot elmekórtani szempontokból nem zárja ugyan ki a teljes beszámítást, minthogy vádlottnő máskülönben a szakértők által teljesen épelméjűnek s beszámíthatónak találtatott; mégis azt, hogy egy hystericus hajlammal bíró nőre egy folytonos kizsákmányozásra törekvő szerelmi csábítás s egy egész környezet, mely a vétkes szenvedélyt saját anyagi céljaira felhasználni törekedve; az akadályok legyőzésére nézve, mondhatni az egész idegrendszerbe befészkelődött ingert, ösztönt és vágyakat folyvást élesztette, s hogy így vádlottnő egész gondolatvilága bűnös impressiók befolyása által lényegesen fel volt izgatva, a szolgáltatott bizonyítékokból meg lehet állapítani. Ezen lélektani helyzete, habár ki nem zárja az előre és tüzetesen megfontolt szándékot, de mindenesetre lényegesen enyhíti a beszámítást.

Ezen enyhítő körülményekhez járul az, hogy ama gyilkosságra, melynek özv. Potyó Györgyné és Potyó Ede estek áldozatul, midőn már ott a jogszolgáltatás többé a további vizsgálatra alapot sem találva, az egész bűncselekmény az eltemetett büntettek sorába jutott, egyedül és kizárólag vádlottnő

töredelmes beismerése vetett új világot, s habár ezen beismerés támogatva ama mellékkörülmény által, hogy a Bérts Kovács Istvánné által felmutatott az a kendődarab, mely az égéskor Potyó Györgynén találtott, fotogén szagú volt, alkalmas bizonyítékul szolgál annak megállapítására, hogy annál az égésnél gyilkosság követtetett el, s annak vádlottnő részese volt, mindamelllett tekintve azt, hogy a többi jelen volt tanú az elégettek hulláin fotogén szagot nem észlelt, hogy az amaz időben elkövetett vegyelemzésnél a megvizsgált hullamaradványokban bódító vagy hason hatású méreganyagok általában nem találtattak, s az orvosok által is az égés alatti kábulat a tüdőbajos Potyó Edénél a rum és tea élvezetének, valamint másfelől a széngőzmérgezésnek is tulajdonította; ezen körülmények megfontolásával, habár orvosilag meg lett állapítva az, hogy az atropin az enyészetnek indult hullarészekben könnyen felbomlik, s így a fentérintett vegyelemzés daczára, birói meggyőződésig valónak lehet elfogadni vádlottnőnek ezen gyilkosságra nézve tett beismerését, mindamelllett a fenforgó körülményeknél fogva ezen eset miatt a halálbüntetést megállapítani nem lehetne.

Potyó Sándor meggyilkolására s az

elkövetésnek módozatára nézve, vádlottnő beismerését a helyrajzi szemle, vádlottnőnek a helyszínén egyedüli jelenléte, s a Bálint Károlyon tanúk által is észlelt kábulat jelenségei, kellően kiegészítik, s kétségtelennek tüntetik fel azt, hogy ezen gyilkosságot vádlottnő követte el. Azonban tekintetbe véte-
tett, a mit az elsőbíróság is indokaiban kiemelt, hogy csak a vádlottnő töredelmes beismerése által válhatott teljesen világossá ezen bűncselekmény, ez esetben, ily döntő hatásánál fogva a beismerés szintén a legnyomatékosabb enyhítő körülmények sorában foglal helyet.

Ezekhez járult vádlottnőnek ekkorig büntetlen előélete, minélfogva az enyhítő körülmények összesége annyira mérsékli a cselekmény ismétlésében jelentkező lényeges súlyosító körülményt, hogy ez esetben a B. T. K. 91. §-a alkalmazandónak találtatott. (1887. október 20-án 8096. sz. B. J. T. XV. k. 113. l.)

A megfontolási képességet némileg korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősítője: enyhítő körülmény a gyilkosságnál.

A kir. Curia: Az alsóbbfokú bíróságoknak a vizsgálati eredményre alapított indokai szerint az, hogy a tiltott szerelmi viszonyban álló vádlottak, néhai Cs. K. Józsefnek, másodrendű vádlott férjének megölésében megállapodtak, nevezetesen, hogy II. r. vádlott, férjének megölésére I. r. vád-

lottat több ízben felhívta, mígnem azt a tett elkövetésére rábírta; a B. T. K. 278. §-a alá eső gyilkosság, illetve II. r. vádlottra nézve az arra való felbujtás (B. T. K. 69. §. I.) be van bizonyítva. A m. kir. Curia azonban a II. fokú bíróság azon érvelését, hogy vádlottak előnyére a B. T. K. 91. §-a alkalmazásba nem vehető, nem osztja; mert azon körülmény, hogy vádlottak büntetlenek voltak, hogy a gyilkosság csak vádlottak — habár később indokolatlanul visszavont — beismerő vallomása alapján volt bizonyítható; és minthogy mindkét vádlott a szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősbikének hatása alatt követték el a cselekményt, mely szenvedély a megfontolási képességet némileg korlátozhatta, oly enyhítő körülményeket képeznek, melyek a B. T. K. 91. szakaszának alkalmazását indokolják, ugyanazért a kir. Curia a II. fokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az I. fokú bírósági ítéletek indokának alapján mindkét vádlottat a halálbüntetés helyett életfogytig tartó fegyházra s ezen büntetésnek netalán törvényes úton ideiglenes fegyházra való átváltoztatása esetében 10 évi hivatalvesztésre is ítéli, egyebekben a kir. tábla ítéletét helybenhagyja.

*Az akaratelhatáro-
zás szabadságának
nemi közösülésre
irányzott szenvedé-
lyes vágy által tör-
tént korlátozása az
erőszakos nemi
közösülés közben
elkövetett ember-
ölésnél enyhítő kö-
rülményül vételett.*

A szegszárdi kir. törvényszék: P. G. G. vádlott a B. T. K. 232. §-ának 1. pontjába ütköző s a 237. §. szerint minősülő erőszakos nemi közösülés büntetében bűnösnek kimondatik és azért a B. T. K. 91. §-ának alkalmazásával a 237. és 250. §-ok alapján a mai naptól számítva tizenöt évi fegyházra mint fő s ennek kiállításától kezdődőleg 10 évi hivatalvesztésre, mint mellékbüntetésre ítéltetik; a szabadságvesztés büntetésbe a rövid ideig tartott vizsgálati fogság be nem tudatik.

Indokok: Vádlott úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás folyamán a kinyomozott ténykörülményekkel egyezően beismerte, hogy f. évi október 13-án a délutáni órákban a gerjeni határban levő kunyhójában Sz. S. 16 éves sógornőjét nemi közösülés közben egy kötélостorral akaratlanul megfojtotta olykép, hogy a leányt nyakánál fogva, a nyakra csavart kötéllal leszorítva tartotta mindaddig, míg rajta a nemi közösülést végrehajtotta; tette pedig ezt azért, mivel a leány a már kezdett közösülés után, valószínűleg a fájdalomtól, ellentállást fejtett ki; beismeri azt is, hogy a leány hulláját letakarta, azután vacsorázni ment és a vacsora után a hullát a Dunaparton azon helyre vitte, hol az feltaláltatott. Végül pedig azon meg nem czá-

folhatott és részben pedig a bonczjegyzőkönyvre vezetett orvosi véleménynyel is igazolt védekezéssel él, hogy a bűntettet a pálinkától felhevült állapotban és a már megkezdett közösülés közben, a midőn akaratilag elhatározása némileg befolyásolva volt, követte el. Felemlítésével annak, hogy a vizsgálat vádlott ellenében terhelő adatot nem szolgáltat arra nézve, hogy a vádbeli cselekményt ölési szándékból hajtotta volna végre, sőt ezen körülmény fenforgását a bonczjegyzőkönyvre adott kilenczedik naplósám alatti orvosi vélemény sem valószínűsíti, az előadottaknál fogva tehát vádlottat a kinyomozott ténykörülményekkel egyező beismerés alapján az ítélet rendelkező részében körülírt erőszakos nemi közösülés bűntettében bűnösnek kimondani és figyelemmel töredelmes beismerésére, továbbá, hogy a bűntettet az élvezett pálinkaitaltól felhevült állapotban és a napló 31. szám alatti orvosi vélemény szerinti, a ritkán történt közösülés folytán beállott erős közösülési vágy hatása alatt követte el, mely, ha akaratának szabad elhatározási képességét meg nem szüntette is, de mindenesetre befolyásolta, figyelemmel arra is, hogy az elhalt leány a vizsgálat adatai szerint maga kereste fel vádlottat kunyhójában és hogy vádlottnak az orvosi

véleményekkel támogatott előadása szerint a leány a nemi közösülésre megadhatta magát, és csak a közösülés közben nemi részeiben érzett fájdalom miatt fejtett ki ellentállást, mint enyhítő körülményekre, melyek együttevve a büntetés kiszabásánál a B. T. K. 91. §-ának alkalmazását is indokolják, ellenben súlyosító körülménykép véve rovott előéletét és különösen azt, hogy a büntettet állatias kegyetlenséggel, a serdülő korban volt sógornőjén követte el, illetőleg hajtottá végre, a kiszabott fő- és mellékbüntetésre ítélni kellett.

A pécsi kir. ítélő tábla: A vádlott fegyházbüntetését a mai naptól számított tizenkét évi tartamra leszállítja; abból a vádlottnak 1893. évi november hó másodikától tartó vizsgálati fogsága által egy hónapot a B. T. K. 94. §-a alapján kitöltöttnek nyilvánít és ezzel a változtatással egyebekben az elsőbirósági ítéletet helybenhagyja.

I n d o k o k: Az elsőbirósági ítélet indokolásában foglalt az a ténybeli megállapítás, hogy Sz. S. magát a nemi közösülésre megadta, s hogy a vádlott csak akkor alkalmazta áldozatának nyakára a hurkot, a mikor a leány a közösülés megkezdése után a nemi részeiben érzett fájdalom hatása alatt ellentállást fejtett ki, némi támogatást talál ugyan

abban a körülményben, hogy a leány maga ment a vádlott kunyhójába, s hogy czombjainak belső felületén a boncsolás alkalmával sérülések nem észleltettek, tekintettel azonban arra, hogy a vádlott úgy a vizsgálat folyamán, mint a végtárgyaláson beismerte, hogy a nemi közösülésre irányzott kísérleteinek a leány mindjárt kezdetben a leghatározottabban ellentállott s ezt az ellentállást a vádlott csak a hurok alkalmazásával győzte le; tekintettel továbbá arra, hogy a vádlottal sógorsági viszonyban volt Sz. S.-nek a nemi közösülés vágyával összefüggésbe nem hozható más oka is lehetett arra, hogy a vádlott kunyhóját felkereste, s abból a körülményből, hogy az az ok a bizonyítási eljárás adatai alapján megállapítható nem volt, nem lehet alaposan következtetni a vádlott ellenkező állításával és a leány ellentállására mutató tárgyi jelenségekkel szemben azt, hogy a teljes nemi fejlettségét még el nem ért leány önként engedte át magát a vádlottnak nemi közösülésre; tekintettel végül arra, hogy a leány czombjai belső felületén a sérülések hiánya megfejtethető abból a körülményből is, hogy a vádlott a nemi közösülés végett alkalmazott erőszakot kezdetben nem a leány czombjaira alkalmazta, a mikor pedig az ellenállást a hurok alkalmazásával legyőzte,

lehetséges volt a nemi közösülést a nélkül is elvégezni, hogy a leány czombjain sérüléseket idézzon elő; mindezeknél fogva a kir. ítélő tábla nem fogadhatván el az elsőbirósági ítéletben foglalt és fentidézett ténybeli megállapítást, az arra, mint enyhítő körülményre történt hivatkozás mellőzésével bizonyítottanak találta, hogy a vádlott már a nemi közösülés megkezdésénél is erőszakot alkalmazott. Másrésről nem volt a vádlott terhére súlyosító körülményül megállapítható az, hogy állatias kegyetlenséggel vitte véghez vádbeli cselekményét; mert a bizonyítási eljárás nem szolgáltatott adatokat arra nézve, hogy a vádlott áldozatát megölni vagy kínozni akarta; elfogadandó tehát a törvényszéki orvos 31. naplósám alatti véleményére való tekintettel is a vádlottnak az az állítása, hogy a halált előidézett cselekményt csupán a nemi közösülés akadályának elhárítására irányzott célzattal követte el. Az említett beszámítási körülmények mellőzésével a vádlott terhére fenmaradó s az elsőbirósági ítéletben felemlített többi súlyosító körülményekkel szemben a B. T. K. 92. §-ának alkalmazását indokoltta tevő nyomatékos enyhítő körülményekül tekintette a kir. ítélő tábla a vádlott töredelmes beismerését, az ítéletben való megnyug-

vással tanúsított bűnbánatát, idegrendszerének a vádbeli eset alkalmával nagymérvű pálinkaivás folytán felizgatott állapotát, melynél fogva a műveltség alacsony fokán álló s azért nemi ösztönének fékezésére különben is kevésbé képes vádlott könnyebben került a kínálkozó alkalom folytán benne gerjedt szenvedélyes vágynak a szabad akaratelhatározást ugyan ki nem záró, de némileg korlátozó uralma alá. Az előadottak figyelembe vételével a kir. ítélő tábla a vádlott fegyházbüntetését az ítélet rendelkező részében meghatározott tartamra szállította le, egyebekben pedig az elsőbírósági ítéletet annak fentiek által nem érintett indokolása alapján helybenhagyta.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete azzal a meghatározással, hogy a vádlott fegyházbüntetése a mai naptól számítandó s abból vizsgálati fogságával három hó kitöltöttnek veendő, indokainál fogva helybenhagyatik. (1894. április 12-én, 277,916. sz. a. B. J. T.)

A magy. kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítéletének megváltoztatásával az első fokú bíróság ítélete azon részbeli változtatással hagyatik az ott felhozott s alább felsorolt indokoknál fogva helyben, hogy vádlott a mai naptól számítandó 12 évi fegyházra és

Ital által felizgatott lelki állapot enyhítő körülményül vételelt a férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél.

mellékbüntetésül 10 évi tartamban hivatalvesztésre ítéltetik, stb.

I n d o k o k: Tekintve, hogy a kir. ítélő tábla ítéletében az ölési szándék hiányának bizonyításául felhozott azon indok, hogy vádlottnő a férjén ejtett halálos sérelmezést az éj sötétségében követvén el, nem tudhatta, hogy a fejszeütést a főre vagy a testnek más részére intézi-e, nem találtatott elfogadhatónak, mert vádlottnő, saját állítása szerint is, midőn férje általi megveretése után lefeküdvén, elaludt és a fején volt kendő leestére felébredett: nemcsak teljesen tiszta emlékével bírt a megelőzött napon és estvén történeteknek, hanem tisztán visszaemlékezett arra is, hogy hol van azon balta, a melylyel őtet férje állítólag az előzőtt estve megverte; nem volt elfogadható a kir. ítélő tábla által felhozott indok továbbá, mert bizonyítottnak véve vádlottnő tettességét, a mint ezt a kir. ítélő tábla is teszi és elfogadva a büntettnek a fentebb említett baltával eszközlött véghezvitelét: kétségtelennek kell elfogadni, hogy vádlottnő az éjnek állítólagos sötétsége daczára is fel tudta keresni és feltalálni azon baltát, a melylyel bosszújának forralatában a cselekményt férjén végrehajtani magát eltökélte; nem volt elfogadható a kiemelt indok, mert az imént megjelölt

ténybeli körülményeken kívül is, vádlottnő egész magatartása, minden lépése és cselekvése egyenesen azt bizonyítja, hogy mindazt, a mit a büntett véghezvitelére s ennek foganatosítását közvetlenül megelőzőt időben, valamint foganatosítása alatt tett, bosszú-céljának megfelelően rendezte be, kitűzött céljával összefüggő módon és óvatossággal végezte, úgy, hogy egész eljárása a tudatnak és akaratnak minden cselekedete fölötti uralmát tanúsítja; nevezetesen vádlottnő felkelvén ágyából és megkeresvén a baltát, azt magához vevén és azzal férjének általa ismert — bár nem rendszerinti — fekvő helyéhez közeledvén, mindezt oly csendben, oly vigyázattal végezte, hogy az ugyanazon szobában alvó fia az ezen számos és sokféle cselekvés által okozott zajból mitsem hallott, sőt álmából fel sem ébredt; de vádlottnő céltudatos és óvatos eljárását tanúsítja még az is, hogy férjét a baltával ütven, még ezt is úgy végezte, hogy ezzel nagyobb zajt nem okozott s alvó fiát nem költötte fel; nem fogadtatott el a másodfokú bíróság ítéletének kiemelt indoka ezeken felül azért sem: mert vádlottnő maga is beismerte, de fia is megerősítette, hogy ő tudta és látta a megelőző estvén, hová feküdt le alvásra férje; a miből alaposan csakis azon következtetést lehet

vonni, hogy vádlottnő, a kinek teljesen öntudatos állapota, az imént kiemelt tényekben minden kétségen kívülinek bizonyult, egyszersmind tudta, hogy az — férje — mely irányban fekszik, vagyis feje merre van és merre van lába? De épen ezek folytán nem találtatott elfogadhatónak a kérdéses indok, mert mindannak a czélszerűségnek megfelelő véghezvitele mellett, a mit vádlottnő a bűntett elkövetésére véghezviendőnek tartott és feltett szándékával összhangzóan, célirányosan véghez is vitt, egyedül azon egy ténynek a többiekkel ellentétes szempont alá foglalása által, hogy vádlottnő — a ki minden egyebet tudott, látott, mindent céljának megfelelően tett és végezett — egyedül férje fekvésének irányát nem tudta volna és egyedül a férje elleni ütések, vádlottnő ezen egyedüli vállalkozása tekintetében tett volna céljával ellenkezőt: semmiféle adat által nem támogatott, az összes adatokkal ellenkező körülmény hozatnék be a tények kapcsolatába és ezen minden támasz nélkül álló önkényes feltevés tétetnék, a bizonyított tényekből vont logikai következtetések helyett, az ítélet elhatározó alapjává: mindezek következtében a kir. tábla ítéletét mellőzni és a minősítést illetőleg az elsőbiróság ítéletét helybenhagyni kellett; különösen a büntetés

kimérésére nézve a 92. §-nak alkalmazását azért kellett helybenhagyni, mert vádlottnő a cselekményt férjétől több órával, — a büntett elkövetése előtt elszenvedett verés miatti keserűség befolyása alatt, egyébként is italtól felizgatott lelki állapotban, s így habár nem is «rögtön», de mégis erős felindulás folytán követvén el, — ezen körülmény, mint túlnyomóan enyhítő, — a B. T. K. utóbb hivatkozott alkalmazását törvényszerűen indokolja ugyan, minthogy azonban az I. fokú bíróság ítéletében megállapított büntetés a cselekménynek orozva történt elkövetésére való tekintetből felette enyhén kiszabottnak találtatott, vádlott fegyházbüntetése ez okból a jelen ítélet rendelkező része szerint felemelendő volt. (1887. május 25. 573/b. sz. a. Dt. ú. f. XVII. k. 314. l.)

A magy. kir. Curia: (A kecskeméti kir. törvényszék és a budapesti kir. ítélő tábla által súlyos testi sértés és hatóság elleni erőszak büntette miatt elítélt J. István elleni bűnvádi ügyben). Tekintve, hogy az ittaság vádlott mellett enyhítő körülményül nem hozható fel, mert az ittas állapot a vádlottnál, ki a hatósági bizonyítvány szerint hirhedt éji tivornyázó és mint vakmerő korcsmahős ismeretes, enyhítő körülményül nem szolgálhat, ellenben fenforog ellene büntet-

Az ittas állapot ismeretes tivornyázó és korcsmahős egyén javára enyhítő körülményül nem számítható be.

tek halmaza: ennél fogva vádlott szabadság-büntetése 2½ évi börtönre felemeltetik. — Egyebekben stb. (Dt. ú. f. VI. k. 102. lap. 1883. szept. 5. 3687/b. sz. a.)

Hatóság elleni erőszaknál az ittas állapot nem enyhítő, hanem súlyosító körülményül vételelt.

A magyar kir. Curia következő ítéletet hozott: W. Lipótra vonatkozólag a cselekmény minősítése, valamint ugyanezen, mint szintén B. Imre vádlott büntetésére nézve a másodbiróság ítéletének megváltoztatásával az eljáró kir. törvényszék ítélete hagyatik helyben.

I n d o k o k: A tanúk vallomásaiból kitűnik ugyan, hogy B. Imre vádlott a cselekmény elkövetése alkalmával ittas állapotban volt, azonban nem a részegség beszámíthatlan állapotában, a mint az egész ténykedésből is kitűnik, de épen azért, mert vádlott ittas állapotban volt, s így a bérkocsit igénybe vett közönség személybiztonságát esetleg kockáztatta, a közrend és személybiztonságra őrködni köteles rendőri közegeknek nemcsak jogában de kötelességében is állott, az ittas és izgága bérkocsist állomáshelyéről eltávolítani, sőt csak engedetlensége esetében le is tartóztatva a büntető hatóságnak átszolgáltatni; ily körülmények közt vádlott irányában ez esetben a K. B. T. K. 84. §-ába is ütköző ittas állapot enyhítő körülményt nem képez, sőt épen azon

körülmény, hogy a közönségnek szánt szolgálata idejében józanságát megzavarta, súlyosítja a beszámítást — ehhez járul, hogy hasonló bűncselekményért már büntetve volt, mely körülmények közt a törvényben megállapított büntetés középfokánál súlyosabban kellett volna megállapítani vádlott büntetését, miután azonban a kir. ügyész az eljáró kir. törvényszék ítéletében megnyugodott, s hivatalból való felülvizsgálatra ok fenn nem forog — e részben az eljáró kir. törvényszék ítéletét kellett helybenhagyni. De helyben kellett hagyni a kir. törvényszék ítéletét W. Lipót vádlottra nézve is részint azért, mert cselekményét a törvényszék helyesen minősítette, részint azért, mert a kir. ügyész irányában is elfogadta az első birói ítéletet; helyesen lett pedig cselekménye minősítve azért, mert nemcsak biztatásával segítette elő a felügyelete alatt álló kocsis tettlegeskedését, de a mint L. Gyula és B. Antal tanúknak a sértettel összhangzó vallomásából kitűnik, épen ezen vádlott a sértett rendőrt lehúzta, és így ténylegesen a rendőr ellenében ő is elkövette a B. T. K. 165. §-ába ütköző büntettet. Tekintve, hogy ezen vádlottnak mint kocsivezetőnek a közbiztonság iránti felelősségénél fogva épen kötelességében állott volna az ittas kocsist eltávolítani

állomásáról, s szükség esetében ez irányban a rendőrök segélyét is igénybe venni, ő azonban ezzel ellenkezőleg nemcsak ellentállásra bízta a kocsiszt, sőt maga is tettlegeskedést követett el a rendőri közeg ellen: minélfogva ezen vádlott ellenében is oly súlyosító körülmények forognak fenn, hogy cselekménye még súlyosabb büntetés alá lett volna vonandó. (1886. márczius 30. 6053/b. sz. a. Dt. ú. f. XVIII. K. 135. l.)

Az a körülmény, hogy a férj ellen elkövetett szándékos emberöléssel vádolt feleség és ennek szeretője tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatva, erős felindulásban lehettek: javukra enyhítő körülményül nem számítható be.

A kir. Curia: Tekintve, hogy vádlottak az őket tilos szerelmi helyzetben meglepő férj L. Lajos irányában és pedig T. Antal tettesként, L. Lajosné pedig mint bűnsegéd követték el a térhükre rótt szándékos emberölés büntettét, ebből folyólag, a menyenyiben érintett férj által közvetlen a büntett előtt ők tilos és jogsértő viszonyuk miatt tettelesen bántalmaztattak, ez oly körülményül, mely vádlottak előnyére az erős felindulást s ennek alapján a B. T. K. 281. §-a szerinti minősítést indokolhatná, el nem fogadható; ugyanazért a most érintett törvényszakaszmellőzésével a B. T. K. 279. §-a alapján S. A. 12 évi, L. L. nyolcz évi fegyházra ítéltetnek . . . (1885. augusztus 17. 3633/b. sz. a. Dt. ú. f. XII. k. 325. l.)

A vádlott idegrendszerének a

A kir. Curia: Tekintve vádlottnő büntetlen előéletén felül azon nyomós eny-

hító körülményeket, hogy férje rossz bánás-^{gyermekágyat alig}
 módja feletti elkeseredésében s gyermek-^{elhagyott állapot-}
 ágyát alig elhagyott azon állapotban, mely^{ban beállott gyen-}
 az igazságügyi orvosi tanács szerint az ideg-^{gülése enyhítő kö-}
 rendszer működését gyengíti, s így az ész-^{rülményül vétetett.}
 mérséklő és ellenálló képességre is zsibbasz-
 tólag ható idegrendszerbeli oly befolyások
 alatt követte el a tettet, melyek a rohamos
 indulatok unszoló és ösztönző hatását erő-
 sebbé, vádlottnőt ezen állapotban e hatások-
 nak fokozottabb mérvben alárendeltté tették:
 a 66. §. 3. bekezdése alapján öt évi hiva-
 talvesztésre ítéltetik. (1893. május 30.)

A katonai büntetőtörvénykönyv 114. ^{Gyengeelméjűség,}
 §-a szerint is enyhítő körülményeket képez-^{elmezavar, mint}
 nek, ha a tettes *a)* gyenge elméjű vagy ^{enyhítő körülmény}
 nevelése igen elhanyagoltatott; *d)* ha az ^{a katonai büntető-}
 öntudatot egészen ki nem záró elmezavar-^{törvény szerint.}
 ban, melyet ő nem a gonosztett véghez-
 vitelére irányuló szándékkal idézett elő, vagy
 a közönséges emberi érzésből származott
 heves felindulásban hagyta magát tette
 ragadtatni. (Ide tartozik az is, ha a tisztek
 vagy a tiszt jelleggel felruházott katonai
 személyek, a kiknek becsülete egy vagy több
 más személy jelenlétében jogtalanul megtá-
 madtatik — azon célból, hogy az ily sér-
 tések folytatását megakadályozzák — az őket
 megillető fegyvert azonnal használják, ha

ezen cél másként nem volt elérhető és a fegyver használatában az elkerülhetlen szükségesség határa át nem lépetett, akkor az ily tett büntethetősége egészen elenyészik.) Továbbá *f)* ha nem előre megfontolt szándékkal cselekedett, hanem nyomasztó szükség csábította őt a tetre.

*Gondnokság alatt
állók magánindít-
ványa.*

110. §. Büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, a jogosítottnak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás meg nem indítható.

112. §. A magánfél indítványa azon naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, a mely napon az elkövetett büntett vagy vétség és annak elkövetője az indítványra jogosítottnak tudomására jutott, ha a cselekmény büntethetősége időközben elévülés által el nem enyészett. Kivétetnek azon esetek, melyekben rendszerint csak a magánfél indítványára üldözendő cselekmény miatt a bűnvádi eljárás megindítása hivatalból indítványozandó.

113. §. Ezen indítványozásra jogosítva van: a sértett fél, ha életkorának tizenhatodik évét már betöltötte, ellenkező esetben annak törvényes képviselője.

Kiskorúak és gondnokság alatt levő pazarlók helyett, a vagyon ellen irányzott büntettek és vétségek esetében, az indítványt azoknak törvényes képviselője terjeszti elő.

Gondnokság alatt levő más egyének helyett, egyéb büntettek és vétségek eseté-

ben is, az indítványozás joga azoknak törvényes képviselőjét illeti.

Ha azonban a sértett fél ellen ennek törvényes képviselője vagy gondnoka követte el a büntettet vagy vétséget: a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

A 113. §. legfontosabb intézkedése az, mely annak negyedik bekezdésében van kimondva. Az eset megtörténhetik, s meg is történt, hogy épen azok, a kik a törvénytél fogva hivatva volnának a gyámság vagy gondnokság alatt levők oltalmára, követnek el gyámoltjaik ellen büntettet.

Jegyzet.

E büntettek lehetnek olyanok is, melyekre vonatkozólag a közhatóság föllépése, a büntető törvénykönyv rendelkezései szerint a sértett fél panaszától van függővé téve. Ámde a sértett fél nincs jogosítva személyesen fellépni: az pedig, a kire a jog, illetőleg kötelesség ruháztatott, maga a bűnös. Kit illet ez esetben a fellépés joga?

Ha ez esetre külön intézkedés nem állapítatik meg: a törvény szószerinti rendelkezéséből származó következmény az lesz, hogy a büntettek e legocsmányabb esetei, a kettős büntett, az állam vagy az örök-hagyó bizalmával úzótt undok visszaélés, büntetlenül maradnak. A büntettes nem fog vádat emelni maga ellen; a sértett egyén

pedig ezt jogérvénynyel nem teheti, mert a törvény erre nem ad neki jogot.

Három mód kínálkozik ezen inkonvenienzia kikerülésére. Vagy a sértett személy legközelebbi rokonai, a rokonság foka szerint lennének ily esetben megbizandók a képvisellel, vagy a gondnoki hatóság által külön gondnok lenne kinevezendő a sértett illető jogok érvényesítésére, vagy pedig, tekintve a képviselő, illetőleg a gondnok minőségében rejlő rendkívüli súlyosító körülményt s az állam azon különös érdekét, mely a gondnokoknak és gyámoknak, mint az állami felügyeleti jog közegeinek, gyámoltjaik elleni bűnös merényletében rejlik: ezen szempontnál fogva maga az állam vonja magához a repressio képviselét. Az első mód nem nyújt teljes megnyugvást. A legközelebbi rokonok nem mindig legmegbízhatóbb képviselői a kiskorúak érdekeinek. A mulasztás ez esetben felelősséggel nem járván, alku tárgyát is képezhetné. De másrészről sok esetben vita támadhat a fölött: hogy ki a legközelebbi rokon, s hasonló fokú rokonsági viszonyban létezők közül kit illet az elsőség? Mindez előzetes és bonyodalmas kérdés, vizály és per tárgyát képezheti. A repressio megindításával pedig nem lehet ily perek kimeneteléig várakozni.

A legegyszerűbb, legbiztosabb és legjogosabb, az állam feladatával is leginkább megférő intézkedésnek látszik az, hogy ily esetben az állam, kettős minőségénél fogva, mint a kiskorúak legfőbb gyámhatósága és mint a jogrend oltalmazója, maga vegye át a kiskorúak védelmével egyszersmind a jogrend képviselőségét is. Erre vonatkozik az előző szakasz utolsó alineája is, mely ily esetben a rövid határidő helyett, a rendes elévülési időt lépteti hatályba. Ez pedig azért szükséges, mert a gondnok és a gyám a legkönnyebb módon kieszközölhetik, hogy a büntett három hó eltelte előtt senkinek se jöhessen tudomására. A 112. §. első bekezdésében megállapított határidő fentartása tehát: a legtöbb esetben a büntetlenség biztosítása volna. (A törvény indokolásából. Anyaggyűjtemény I. k. 592—594. l.)

A büntetőtörvénykönyv módosításáról szóló javaslat e §-t ekkép módosítja:

113. §. Az indítványozásra jogosítva van: a sértett fél, ha életkorának tizenhatodik évét már betöltötte; ellenkező esetben annak törvényes képviselője, és ha ezzel nem él törvényes háztartásban: azon személy is, ki gondozásával van megbízva.

Tizenhatodik évüket betöltött kiskorúak helyett, függetlenül ezek indítványozási jogá-

tól, törvényes képviselőjük is előterjesztheti az indítványt.

Elmebetegség, gyenge elméjűség vagy siketnémaság miatt gondnokság alatt lévők helyett az indítványozás joga a gondnokot illeti. Azoknak indítványozási joga, a kik részére pazarlás, távollét vagy szabadságbüntetés miatt neveztek ki gondnokot, — nincs korlátozva, de helyettük az indítványt gondnokuk is előterjesztheti. Ha azonban a sértett fél ellen ennek törvényes képviselője vagy gondnoka követte el a büntettet vagy vétséget: a bünvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

Ha a sértett fél, a nélkül, hogy indítványát előterjesztette vagy annak előterjesztéséről lemondott volna, a 112. §-ban megállapított határidő lejártá előtt meghal: az indítványt a határidő fenmaradt tartama alatt a sértett fél fel- és lemenőágbeli rokona, testvére, házastársa és vagyon ellen irányzott büntett vagy vétség tárgyában örököse is előterjesztheti.

Törvényellenes letartóztatás közhivatalnok által.

193. §. Azon közhivatalnok (461. §.), a ki hivatali hatalmával visszaélve, törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat: a személyes szabadság elleni vétséget követi el és egy évig terjedhető fogházzal büntendő.

Állami vagy köz-kórházi tébolydai alkalmazottak köz-hivatalnokok.

461. §. Közhivatalnokoknak tekintendők azok, kik az állam közigazgatási vagy igazságszolgáltatási vagy valamely törvényhatóság vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivataluknál, szolgálatuknál vagy

különös megbízatásuknál fogva kötelezvék; úgyszintén azok is, a kik az állam, törvényhatóság vagy község által közvetlenül kezelt közalapítványoknál, kórházaknál, tébolydáknál mint felügyelők, orvosok, hivatalnokok vagy szolgák vannak alkalmazva.

A kir. közjegyzők szintén közhivatalnokoknak tekintetnek.

195. §. A 193. §. eseteiben két évig terjedhető fogházzal büntetendő az azokban meghatározott törvényszegés: ha a szabadságtól való jogtalan megfosztás hét napnál tovább terjed, de tizenöt napot nem halad túl.

A büntetés három évig terjedhető börtönleend: ha a szabadságtól való jogtalan megfosztás tizenöt napnál tovább tartott, de egy hónapot nem haladott túl.

Ha a szabadságtól való jogtalan megfosztás egy hónapon túl, de három hónapnál rövidebb ideig tartott: a büntetés öt évig, ha három hónapot túlhaladott: öt évtől tíz évig terjedhető fegyház leend.

Ha a 193. és a jelen §. esetében a letartóztatott személyen más erőszak vagy sanyargatás követtetett el, — a mennyiben azok súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képeznek — az említett §-okban megállapított szabadságvesztés-büntetések egy évvel meghosszabbíthatók.

197. §. Azon közhivatalnok, a ki valakinek törvényellenes letartóztatásáról vagy fogva tartásáról hivatalos tudomással bírván, azt az illetékes felsőbbségnek azonnal fel nem jelenti, és azon felsőbbség, mely a fel-

jelentés által vagy más módon hivatalos tudomására jutott tény megvizsgálását és a kellő intézkedést negyvennyolcz óránál tovább halasztja: szintén a személyes szabadság elleni vétséget követi el és egy hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

198. §. A jelen fejezet előbbi §-aiban meghatározott szabadságvesztés büntetésen felül a törvényellenesen letartóztatott részére, ha kívánja, a letartóztatás minden napjáért öt forinttól tíz forintig terjedhető kártalanítás állapítandó meg.

Ez esetben további kártalanítási kérésnek helye nincs.

Jegyzet.

Minthogy a 193. §. határozott hivatkozásából következtetőleg e bűncselekménynek alanya minden közhivatalnok lehet, nem szorítható e bűncselekmény elkövetése csak azokra a közhivatalnokokra, a kiknek törvényes hatásköréhez a bűncselekménynyel gyanúsított egyének letartóztatása vagy elfogása tartozik. Kétségtelenül e §. rendelkezése alá esnek az a közhivatalnoki jelleggel bíró tébolydai igazgató, orvos vagy szolga, a ki biróilag épelméjűnek nyilvánított egyént a tébolydában jogtalanul letartóztat.

*Hamis szakértői
nyilatkozat.*

213. §. A ki bűnvádi ügyben a bíróság előtt, az ügynek valamely lényeges körülményére nézve, hamis vallomást tesz és azt esküvel megerősíti: a hamis tanúzás büntet-

tét követi el és öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Ha a hamis tanúzás a vádlott terhére követtetett el és az halálra ítéltetett, a hamisan tanúskodó tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő; ha pedig a vádlott öt évnél tovább terjedő szabadságvesztés büntetésre ítéltetett: a hamisan tanúskodó öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

214. §. Kihágási ügyekben a hamis tanúzás vétséget képez és egy évig terjedhető fegyházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

215. §. A ki polgári ügyben annak lényeges körülményére nézve hamis vallomást tesz és azt esküvel megerősíti: öt évig terjedhető börtönnel és négyezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

216. §. Ha pedig a polgári ügy tárgyának értéke száz forintot nem halad felül: a hamis tanúzás büntetése egy évig terjedhető börtönben és négyszáz forintig terjedhető pénzbüntetésben állapítandó meg.

217. §. A hamis tanúval egyenlően büntetik azon szakértőt, a ki akár büntető, akár polgári ügyben a tényállás valamely lényeges körülményére nézve valótlanságot vagy hamis véleményt terjeszt a bíróság vagy más hatóság elé.

218. §. Az esküvel való megerősítéssel egyenlő hatálylyal bír:

a nyilatkozatnak szakértő által való meg-

erősítése, hivatkozással hivatali, illetőleg általános szakértői esküjére;

a nyilatkozatnak a megjelölt személyek által való megerősítése, hivatkozással a felforgó ügyben ugyanazon minőségükben már előbb letett esküjökre.

221. §. A gondatlanságból elkövetett hamis szakértői nyilatkozat egy évig terjedhető fogházzal büntetendő.

222. §. A ki mást bűnvádi ügyben a 217. §-ban meghatározott valamely cselekményre reábirni törekszik: három évig terjedhető börtönnel, kihágási ügyben pedig hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

A ki e cselekményt polgári ügyben követi el: két évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel, a 216. §. esetében pedig hat hónapig terjedhető fogházzal és négyszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

223. §. Az ezen fejezetben meghatározott cselekmények miatt, a mennyiben azok büntettet képeznek — a főbüntetéssel a hivatalvesztés is egybekötendő.

224. §. Nem büntettetik az ezen fejezetben meghatározott cselekmények miatt az:

a ki a büntető vagy fegyelmi ügyben jogosítva volt a véleményadást megtagadni, de ezen jogára a bíróság által figyelmeztetve nem lett.

225. §. Nem büntettetik az, a ki hamis nyilatkozatát (217. §.) az illető hatóságnál visszavonja, mielőtt ellene feljelentés történt vagy a bűnvádi eljárás megindított és

mielőtt hamis nyilatkozatából másra hátrány háramlott volna.

226. §. A ki a valóval megegyező nyilatkozatát visszavonja és hamisnak állítja, habár ezen visszavonását esküvel vagy ezzel egyenlő hatályú módon (218. §.) meg nem erősítette, úgyszintén a ki mást ily hamis visszavonásra bírni igyekszik: az ügy és cselekménye különbségéhez képest a 213—219., 220., 222. és 223. §-okban meghatározott büntetéssel büntetendő.

Hamis a nyilatkozat, ha annak tartalma valamely objective valótlan ténykörülmény s erről a nyilatkozatot tevőnek tudomása van. Ha mindazonáltal a szakértő csak véleményét nyilvánítja valamely, más módon már megállapított tényről: az ilyen vélemény, mint subjectiv meggyőződés rendszerint nem lehet tárgya a hamis tanúzásnak, mert hamis voltát megállapítani alig lehet s mert a szakértő véleménye a bíróságot különben sem kötelezi. (Illés i. m. II. 183., 184. l.)

Jegyzet.

A s.-a.-ujhelyi királyi törvényszék: Dr. Joggyakorlat.
B. M. tizenharmadrendű vádlottat a B. T. Valótlanúságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kidallítása csak akkor büntelhető, ha az hatóság részére polgári vagy büntető ügyben állított ki.
K. 221. szakaszában meghatározott, gondatlanságból kiállított hamis szakértői nyilatkozat vétségében bűnösnek mondja ki s ezen bűncselekményét a B. T. K. 221. §-a alapján a 92. §. alkalmazása mellett, az ítélet jogerőre emelkedése után 15 nap alatt vég-

rehajtás terhe mellett fizetendő s behajthatlanság esetén a B. T. K. 53. §-a alapján tíz napi fogházra átváltoztatandó 100 frt pénzbüntetésre ítéli.

Indokok: Dr. B. M. a B. T. K. 221. §-ában meghatározott gondatlanságból kiállított hamis szakértői nyilatkozat vétésében bűnösnek kimondani s az ítélet rendelkező részében kimért büntetéssel sújtani kellett. A büntetés kiszabásánál javára enyhítő körülményül lett figyelembe véve büntetlen előélete és az, hogy az általa kiállított látletet nem szolgált a bíróság ítéletének alapjául, s így abból joghátrány senkire sem háramlott, miért is büntetése a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával lett megállapítva. (1889. január 17., 414. sz.)

A budapesti királyi ítélő tábla: A dr. B. M. ellen kiszabott pénzbüntetés összegét behajthatlanság esetében öt napi fogházra átváltoztatandó 50 forintra leszállítja. Egyebekben ugyanezt az ítéletet felebbezett részében helybenhagyja.

Indokok: A dr. B. M. kiszabott pénzbüntetés összegét az elsőbíróság ítéletében felhozott enyhítő körülmények méltánylóbb figyelembe vételével megfelelően kellett megállapítani. (1889. évi június 3-án, 8943. sz.)

A királyi Curia: Mindkét alsóbbfokú bíróság ítéletének dr. B. M. tizenharmadrendű vádlottra vonatkozó részében megváltoztatik, s tekintve, hogy a B. T. K. XII. fejezetében foglalt rendelkezések általában az állam igazságszolgáltatási érdekeinek megóvását czélozzák; tekintve, hogy a B. T. K. 217. §-a, mely a tudva hamis szakértő leletek és véleményekről intézkedik, az ilyenek által elkövethető bűncselekmények ismérveül állítja fel, hogy azok a bíróság vagy más hatóság elé terjesztettek; tekintve, hogy ezekből folyólag a B. T. K. 221. §-ában a gondatlanságból adott hamis szakértői nyilatkozat büntethetősége is attól feltételezendő, hogy a bíróság vagy hatóság elé terjesztett; s tekintve, hogy nevezett orvos a vizsgálati iratokhoz VII. és VIII. szám alatt becsatolt leletet és pótvéleményt nem birói vagy hatósági felhívás folytán állította ki és leletét és véleményét nem bíróság és hatóság elé terjesztette, a magánbizonyítvány, illetve leletnek és véleménynek gondatlanságból tévesen történt kiállítása a B. T. K. rendelkezéseibe ütköző büntetendő cselekményt nem képez: ugyanazért vádlott dr. B. M. a B. T. K. 221. §-a alapján ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik. Minthogy azonban nevezett, mint

körorvos, egyszersmind közigazgatási hivatal visel, az eljárásban netán fenforgó fegyelmi vétség elbírálása végett az iratok az első-bíróság által az illetékes fegyelmi bírósághoz áttétetni rendeltetnek . . . (1890. január 24-én, 11,624/1889. b. sz. a. B. J. T. XXI. k. 281. l.)

*Szemérem elleni
büntettek.
Erőszakos nemi
közösülés.*

232. §. Erőszakos nemi közösülés büntettét követi el és tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő:

2. a ki valamely nőszemélynek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön, akár ő idézte elő azt az állapotot, akár nem.

*Szemérem elleni
erőszak.*

233. §. A szemérem elleni erőszak büntettét követi el és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő: a ki valamely nőszemélyen . . . a nőszemélynek a 232. §. második pontjában meghatározott állapotában házasságon kívül fajtalanságot követ el, a menyinyiben eredménye súlyosabb beszámítású büntettet nem képez.

235. §. A 232. §-ban meghatározott büntett tíztől tizenöt évig, a 233. §-ban meghatározott büntett pedig öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő:

1. ha az felmenő vagy lemenő ágbeli rokonon vagy testvéren,

2. ha a tettes gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére vagy gondviselésére bízott személyen követtetett el.

237. §. Ha a jelen fejezet előbbi szakaszaiban meghatározott büntett, vagy ennek elkövetésére használt eszközök vagy szerek a sértettnek halálát okozták; a büntetés életfogytig tartó fegyház leend.

238. §. A jelen fejezet előbbi szakaszaiban meghatározott büntettek miatt a bűnvádi eljárás rendszerint csak a sértett fél indítványára indítható meg. Az indítvány azonban nem vonható vissza.

239. §. A sértett fél indítványa nélkül indítandó meg a bűnvádi eljárás:

1. ha a tettes ellen, a jelen fejezet előbbi szakaszaiban meghatározott büntettel, az elkövetés idejére és helyére nézve összefüggő és hivatalból üldözendő más büntett is forog fenn;

2. ha a büntett a megsértettnek halálát okozta;

3. ha a 235. §-ban meghatározott esetek valamelyike forog fenn.

240. §. Az erőszakos nemi közösülés, a szemérem elleni erőszak nem büntettetik, ha a tettes és a sértett között a bűnvádi ítélet kihirdetése előtt házasság jött létre.

A 232. §. második pontjának mindkét esetében már eleve ki van zárva a nő ellentálló képessége. Öntudatlan állapot az, melyben a nő gondolkozni, eszmélni, a körülötte történő dolgokat felismerni nem képes, minő pl. az álombeli állapot, a kábító, részegítő italok vagy szerek által előidézett állapot

Jegyzet.

vagy a hypnosis állapota. A iudicatura már megállapodott abban a kérdésben, hogy a 12 éven aluli gyermeknek beleegyezésével elkövetett nemi közösülés a 232. §. második pontjába ütközik, mert a gyermeknek nincsen büntetőjogilag számbavehető akarata. Ugyanezen szempont alá esik az elmebeteg nőn ennek beleegyezésével elkövetett nemi közösülés is.

Csábítás.

247. §. Azon szülő, a ki törvényes vagy természetes nőgyermekét mással nemi közösülésre; úgyszintén az, a ki törvényes vagy természetes gyermekét mással nemi vagy természet elleni fajtalanság elkövetésére csábítja: a csábítás büntettét követi el és öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az is, ki a . . . gondnokságára . . . bízott személyt ezen cselekményre csábítja.

250. §. Az ezen fejezet előbbi szakzaiban megjelölt cselekmények — a meny nyiben büntettet képeznek — a megállapított büntetéseken felül hivatalvesztéssel is büntetendők.

Joggyakorlat.
Elmezavarban
szenvető nővel tör-
tént közösülés fel-
téllenül a 232. §.
2. p. alá esik.
Az elmelehetőség
megzavarásának
általános magya-
rázata.

A kir. Curia: . . . Minthogy pedig a felismerési képesség és a belátás lényeges alkatrésze, előfeltétele az akaratnak, úgy hogy annak hiánya ez utóbbinak hiányát szükségszerűleg eredményezi akként, hogy a büntetőtörvények egész rendszerén át a beszámíthatlan állapot, vagy a felismerésre nem

képes állapot az akarat szabad elhatározására nem képesített állapottal egyértelmű kifejezést képeznek, ez okból az életkorának 12. évét túl nem haladott gyermek a törvény értelmében absolute akaratképtelennek tekintendő. Kitűnik ez továbbá a 83. §. viszonyításából a 76. §-hoz, mely szerint «a cselekmény nem számítható be annak, kinek elmetehetsége meg vala zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt». *Az elmetehetség megzavarása az intellectus, a belátás, az érettség zavarát jelenti, melynek az idézett szakaszban kifejezett fogalom szerint az akarat szabad elhatározási képességének megzavarása folyamát képezi, úgy hogy az elmezavar, vagyis a felismerési képesség hiánya az ok, melynek az akarat szabad elhatározási képességének megszűnése okozatát képezi.* Mindezekből az tűnik ki, hogy a B. T. K. rendszere és alapgondolata szerint oly egyén, a ki életkorának 12. évét még nem haladta túl: akaratképtelen, vagyis a törvény értelmében számbavehető akarat szabad nyilvánítására képesített egyénnek nem fogadható el. Ebből kiindulva: tekintettel arra, hogy a B. T. K. 232. §-ának második pontja szerint erőszakos nemi közösülést követ el az is, a ki a közösülésre a nőszemélynek akarata nyilvánítására tehetetlen álla-

potát felhasználja, tekintettel arra, hogy a vádbeli esetben a közösülésre felhasznált leány 6—8 éves volt; tekintettel arra, hogy ilyen korú gyermek a törvény értelmében akaratnyilvánításra nem képesítettnek állapíttatik meg; a vádbeli cselekményt az akarathiány-nál fogva a 236. §. alól kihelyezni és azt, mint akaratnyilvánításra tehetetlen személylyel elkövetett, illetőleg megkezdett, de be nem végzett nemi közösülést a 232. §. második pontja alá tartozó erőszakos nemi közösülésnek kellett minősíteni. . . . Támogatja ezen felfogást azon lényeges tekintet is, hogy ellenkező esetben *az elmezavarban szenvedő (76. §.) 20—25 éves özvegy nővel elkövetett nemi közösülés, mely kétségtelenül a 232. §. második pontja alá foglalandó*, tíz évig terjedhető fegyházzal büntettetnék, míg a 6—8 éves gyermek elleni ilyen attentatum büntetésének legmagasabb mértéke csak öt évi fegyházig terjedne és így a B. T. K. szerint a 76. és a 83. §. viszonyításából kitűnő alapeszme értelmében egyenlő tekintet alá jövő állapotnak oltalma tekintetében oly rendkívüli különbség állana elő, a milyennek megalapítása, tekintettel azon általános érvényű szabályra: «ubi eadem legis ratio, eadem dispositio» a törvényhozás intentiójával nem lenne összeegyeztethető... (1881. febr. 1. 270. sz. a. B. J. T. I. k. 372. l.)

278. §. A ki embert előre megfontolt szándékkal megöl: a gyilkosság büntettét követi el és halállal büntetendő.

*Az ember élete el-
leni bűncselekmé-
nyek.*

279. §. A ki embert szándékosan megöl, ha szándékát nem előre fontolta meg: a szándékos emberölés büntettét követi el és tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

*Gyilkosság.
Szándékos ember-
ölés.*

280. §. Életfogytig tartó fegyházzal büntetik a szándékos emberölés: ha azt a tettes felmenő ágbeli törvényes rokonán, házastársán, több emberen, törvénytelen gyermek saját anyján, vagy törvényesítés esetében természetes anyján követte el.

281. §. Ha a szándék a tettesnek erős felindulásában keletkezett és rögtön végre is hajtatott: az emberölés tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

*Erős felindulásban
elkövetett szándé-
kos emberölés.*

Ha pedig az erős felindulást az okozta, hogy a megölt személy a tettest vagy hozzátartozóit jogtalanul súlyosan bántalmazta vagy megsértette és az emberölés ezen felindulásban rögtön végre is hajtatott: a büntetés öt évig terjedhető börtön leend.

Felmenő vagy lemenő ágbeli rokonnak vagy házastársnak erős felindulásban elkövetett megölése: öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Törvényünk a szándékos emberölés három külön fajáról, három szakaszban rendelkezik. Első helyen szól: az előre megfontolt szándékból elhatározott és véghezvitt emberölésről; a második helyre helyezi: az

Jegyzet.

előzetes megfontolás nélkül, de szándékosan véghezvitt emberölést; a harmadik helyen intézkedik: az emberölés azon eseteiről, melyekre vonatkozólag a szándék a tettesnek rögtöni felindulásában gerjedett, s a tett e felindulás lecsendesülése előtt végre is hajtatott.

Az első megkülönböztetés: a praemeditált és nem praemeditált emberölés közt állapíttatott meg. A különbség alapeszméjét: a tettes lelki állapotának különbsége, a gondolat és akarat perseveranciája képezi; az elhatározó momentum, s az elhatároló vonal tehát pszichologiai.

Mi értetik előre megfontolt szándék alatt? Azért, mert «affektus vagy gondatlanság» nem forog fenn, az emberölés «praemeditált»-nak még nem tekinthető.

Ezen első rendben negatív eredmény pozitív beltartalmat nyer, ha a most megjelölt lelkiállapotokat véve alapul: praemeditálnak állítjuk az emberölést, mely előre meggondolással, átgondolással vagy megfontolással követtetik el.

A praemeditáció összetett szó s két eszmét fejez ki; az egyik a «prae», mely az időhöz való viszonyt — előző időt, illetőleg az idő tekintetében megelőzést jelent; a másik a «meditáció», mely nem csupán a

gondolat, nem csupán az akarat működésének eredményét, hanem érlelt, átfontolt, kiszámított, mérlegezett elhatározást fejez ki; oly elhatározást, mely reflexió által a lélekben érlelődött, s ezen érlelődés következtében megállapodásra jutott.

E két szónak összetételéből származó két eszme együttesen fejezi ki a praemeditációt, melynek tehát egyik eleme az idő, másik pedig a gondolat érlelődése, a megfontolás lévén: az egész eszme abban nyilvánul, hogy arra nézve, hogy praemeditáció létezzon, a cselekménynek az elkövetés előtt megfontoltnak kell lennie.

Hogy előzetes megfontolás következménye legyen a tett: a gondolat megfogalmazása és a tett véghezvitelének megkezdése között bizonyos idő követeltetik. Ezt a fentebbi analysis is előtűnteti. De mennyi legyen ezen idő? Milyennek kell lenni az intervallumnak? E kérdésnél határozott válasz nélkül hagy minket a tudomány. Sikertelen, mert csalódáson alapuló kísérletek történtek ugyanezen irányban is. Egy pápai rendelet hat órában állapította meg azon időközt, melynek az elhatározás és a fogantatás közt lefolynia kell, hogy praemeditáció létezhessen: mások egy napot, ismét mások egy

éjnek, a csendesülés és a nyugodt megfontolás szelíd anyjának közbejöttét követelték.

Mindez helytelen s azon elhibázott nézetből eredt, hogy megállapítható oly általános anyagi mérték, melyen a lélekműködésnek változatait és átmeneteit megmérni lehessen. Az egyedül biztos mérték mindenik eset különös körülményeiben és viszonyaiban s legtöbb esetben az emberölés által eléretni óhajtott cél ismeretében rejlik.

Ha ezek azt mutatják, hogy a gondolat megfogamzása és a tett megkezdése közt annyi idő eltelt, a mennyi szükséges, hogy — tekintettel a konkrét viszonyokra — az ész visszanyerje hatalmát: ez esetben, a mi az időt illeti, az előzetesség föltételének elég van téve.

Hogy azonban csakugyan visszanyerte-e az ész hatalmát: ez a második tényező a megfontolás létének vagy nem létének kérdésétől függ.

Annyi bizonyos, hogy az elhatározásnak nem szabad annyira rögtöninek lennie, hogy a tett véghezvitelével összeessék. Az érlelődés, a megfontolás e szinonimája már magában is bizonyos időt igényel és föltételez bizonyos lelki proczesszust, mely a rögtönzést kizárja.

Meg kell erősödnie az akaratnak s csak

ekkor lehet előre megfontolt szándék. Igaz, hogy e megerősödés bizonyos esetekben igen gyors; a rablógyilkosnak nincs szüksége hosszú tanakodásra, hogy a rablás előtt elhatározza annak meggyilkolását, a ki útjában álland, vagy a kit kirabolni akar, vagy a kitől fél, hogy a tett elkövetése alatt megismerte és feljeleni.

A rablógyilkos már elhatározott gyilkolási szándékkal indul a rablásra. Ellenben sok más esetben hosszú sora a künyilvánulásoknak, a szavaknak és a tetteknek jelzik a véres gondolat küzdelmét az észszel és a lelkiismerettel; jelzik a terv megállapodásának stádiumát, az eltökélést, a véghezvitel előkészítését, az akadályok elhárítását, az eszközök megszerzését: szóval az akarat képződését, megerősödését és az elért elhatározást. A meditációnak lényegében fekszik a számítás, még pedig legtöbbnyire két irányban: a terv kivitelére és a büntetés kikerülésére vonatkozólag. E számításban rejlik a meditáció lényege; a hidegvérrel, a nyugalommal való elhatározásban és véghezvitelben nyilvánul egyszersmind a gyilkosságnak nagyobb gonoszsága.

Az előre megfontolt szándék megfontolást, tehát mérlegelést tételez fel, ebben rejlik a hidegvérrel való elhatározás is, a minek

az olasz törvényjavaslatba való föl vételét a turini egyetem föltétlenül szükségesnek állította, a mit Carrara is támogat, de a mi, közelebbről tekintve a dolgot, mégis inkább kép, mint határozott eszme vagy ismerv.

Egy további és igen lényeges kérdés merül fel arra nézve: vajjon az affektus kizárása csak az elhatározásnál szükséges-e? vagy pedig az is kívántatik, hogy az előre megfontolt szándék megfontolással, tehát szenvedély vagy nagyobb fokú indulatosság nélkül hajtassék végre?

Némely németországi büntetőtörvénykönyv határozottan csak az elhatározásra korlátozta a praemeditációt; a gyilkosságot tehát az esetben is létezőnek határozza, ha a praemeditálva elhatározott tett affektusban hajtatott végre. Igenis képzelhetők oly esetek, hogy valaki átgondolás után tökéli el magát a gyilkosság véghezvitelére; de a véghezvitel perczében lázas ingerültség és szenvedély vesznek uralmat rajta és elhomályosítják szellemét.

Teljes nyugalommal egyébiránt is a legritkább esetben, talán soha sem hajtatik végre a szándékos emberölés. A tett borzalmi még a legmegátalkodottabb rablóra is hatnak és izgatottságba hozzák kedélyét.

Ez esetről nem szólunk; de vegyük

azon esetet, hogy egy fiú, anyja meggyalázójának meggyilkolását határozza el; a terv elkövetésének gondolatát a fájdalom, a szégyen érzete költik fel benne; sokáig küzd a gondolattal, belátja tettének minden következményeit, de legyőzve a higgadt ész tanácsát, a véres tett elkövetése eltökélt szándékká vált benne, melynek kivitelére a fegyvert megszerzi s magához veszi.

Tegyük fel, hogy napokkal, hetekkel ezután meghallván, hogy a kiszemelt áldozat anyjával kéjeleg: ennek lakába megy s oly helyzetben találja anyját és kedvesét, mely helyzet felzavarja lelkének viharát, az őriön-gés dühét költi fel szívében s ez indulatok zavargása alatt anyjának kedvesére süti fegyverét s ezt agyonlövi.

A tett nyugalommal határozottatott el, de indulatban hajtatott végre. Több törvény s Haus szerint a belga is: gyilkosságnak mondja e cselekményt; ellenben a német birodalmi büntető törvénykönyv szerint szándékos emberölést képez.

Mi ez eszmét fogadtuk el s a 278. §. azon kitétele: «A ki embert előre megfontolt szándékból megöl», kifejezi, hogy az előre megfontolás nem csupán a tett elhatározására követeltetik, hanem szükséges, hogy a véghezvitelnél is létezzék megfontolás. (A

törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 483-tól 484-ik l.)

A hosszú idő és tervszerűség nem zárja ki azt, hogy a tettes az alatt folytonos, sőt fokozódó lelki izgalomban van, melyet valamely akaratán kívül álló körülmény, pl. nyomasztó inség, sértett becsületérzet s szerelemfélést stb. éleszt fel és tart ébren. Sőt az is megtörténhetik, hogy valaki ily okok miatt hozzátartozóit, kik iránt rajongó szeretettel viseltetik, s azokkal együtt önmagát is megöli vagy megölni megkísérli és pedig olyan kiszámítással és tervszerűséggel, hogy cselekményében az előre megfontolt szándék összes külső ismérveit feltaláljuk.

Az ily tett azonban mégsem minősíthető gyilkossággá, mert a tettesben hiányzik a praemeditáció belső eleme: a lelki nyugalom és hideg számítás. Valódi lelki nyugalom ugyan a legmegátalkodottabb gonosztevőben sem létezik akkor, mikor a legborzasztóbb büntettet elköveti, de a gonosztevőnek önmaga által előidézett, az ő javára tehát legkevésbé sem értékesíthető, természetes izgalma nem tekinthető olyannak, amely a tettes elhatározására és cselekvésére befolyást gyakorolna. Az ilyen izgalom legfeljebb visszatartathatná, az elkövetésre azonban semmi esetre sem sarkalhatja a bűnözőt.

Ezzel ellentétben a gonosztett izgalmától független felindulás, bármiből származék is: szükségkép megzavarja a lelki egyensúlyt. A míg ez tart, kizárja azt az állapotot, a melyben az ember teljes mértékben ura lehetne akaratának és cselekedeteinek. Különösen áll ez akkor, ha valaki szeretteit a nyomortól vagy szégyentől megmentendő, bár a legkiszámítottabb terv szerint, s látszólag a legnagyobb nyugalommal kivégzi (*homicidium ex justo dolore*), s azután magát is megölni akarja. Ez esetben a kivégzendők iránti szeretet, s ezzel szemben a cselekmény rémítő volta szükségkép oly lelki diszharmóniát idéz elő a tettesben, mely az ő belső világát teljesen feldúlja, s épen ellentéte amarról harmoniának, mely a valódi gyilkos gazsága és cselekményének gonoszsága között létezik. Másfelől az öngyilkosság, melynek elhatározásakor az öntudatosan cselekvő tettes az örök megsemmisülés szédítő magaslatára emelkedik, oly észbontó lelkiállapotot feltételez, melyben a nyugodt és hideg megfontolásról szó sem lehet.

De a kevésbbé nemes indító okok és szenvedélyek is felidézhetik vádlottban azt a lelki forrongást, mely a nyugodt megfontolást kizárja. Így pl. a bosszú, mely gyakran a legnemtelenebb okból származik,

s alattomos ravaszsággal számítja ki és várja a kedvező alkalmat, midőn áldozatát megsemmisítheti, más esetekben a méltatlan bántalmazás által felidézett és ébren tartott jogos indulat szüleménye, s ilyenkor minden nemtelensége mellett is forrása lehet a nyugodt mérlegelést kizáró lelki állapotnak. (Illés, i. m. II. k. 387., 388. l.)

A 279. §. negatív alakban határozza meg a gyilkosság és szándékos emberölés közti különbséget. Az előre megfontolás kivételével a többi kritériumok azonosak.

A negatív formulát az ellenkező formulázásokból származott helytelenségek tették szükségessé. Nincs is szükség a halál okozására irányzott szándékon és a halált okozott tetten kívül még egyéb ismérvet a törvényben különösen megállapítani. Ha valaki szándékosan megöletett, de a tettes a cselekményt nem előre fontolta meg, akármi lett legyen a tett oka, föltéve, hogy az, aki a későbbi szakaszokban vagy fejezetekben külön meghatározott kivételek alá nem esik: a cselekmény a 279. §. alá tartozik. A legtöbb esetben indulatból fog a cselekmény elkövetetni; de mint már említők: ezenfölül is vannak lelki állapotok, melyek indulatnak nem tekinthetők, s előre megfontolást sem képeznek, s mégis tényezői, indokai

az emberölésnek. Nincs tehát más helyes mód, mint az, mely a cselekmény benső konstitutív eleme gyanánt csupán a szándékot emeli ki, s ezt ellentétbe hozva a praemeditációval, ezen ellentétet negatív alakban fejezi ki.

Nem vigyázhatnak egyébiránt a bírák, ügyészek és védők eléggé, hogy a szándékos emberölés, a mint szorosan megkülönböztetendő a gyilkosságtól, úgy másrészt megkülönböztessék mindazon esetektől is, melyekben a sértett halála nem képezte a tettes szándékát.

A tévedés különben elő szokott fordulni, ha a halál a szándékolt súlyos testi sértés eredménye volt. (A törvény indoklásából. Anyaggy. II. k. 485. és 486. 1.)

A nagyfokú ingerültségben megfogamzott és ez állapot megszakítatlan tartama alatt végre is hajtott szándékos emberölésre a fenn kifejtettek után alig marad mondani valónk. A szándékos emberölési fajok csúcsán áll a gyilkosság: míg azok legalsóbb fokát a 281. §-ban meghatározott cselekmények képezik.

Hogy az emberölésnek ez esetben is szándékoltnak kell lennie, vagyis, hogy a tettes akaratának a halálra, mint szándékolt eredményre kell irányulnia: ez a kérdéses

szakasz első sorából, a cselekmény alapföltételéből rezultál. A különbség e közt és a 279. §. esetei közt: a felindulás magas fokában taláztatik. Ez nem szünteti meg ugyan a tudatot, s az akaratszabadságot, de azt elhomályosítja, úgy hogy az indulat ezen fokán elhatározott és véghezvitt cselekmény mindenesetre enyhébb beszámítás alá esik.

A 281. §. második bekezdése ugyan-ezen oknak további logikai folyományát szentesíti; a további enyhítés indokát a motívum képezi; a törvény számításba veszi az emberi természetet, a felindulásnak tapasztalás szerint nagyobb intenzivitását, ha azt jogtalanul okozott sérelem idézi elő, s ehhez képest szállítja le a büntetést. A harmadik alineában a parricidiumnak egyik ingerültségben előidézett faja hozatik fel, s erre nézve súlyosabb büntetés állapíttatik meg még az esetre is, ha a lemenő rokon vagy a házastárs erős felindulása a megölt atya, anya, vagy nagyszülő, illetőleg házastárs által igazságtalanul idéztetett elő. Ez eset mindig kvalifikált emberölést képez; mert a természet szózata, bármily erős lett legyen az ingerültség a szülőkkel és a házastárssal szemközt, nem némul el annyira, hogy ne költse fel a lelkiismeret figyelmeztető szózatát.

Lett legyen az indulat még oly bösz,

az elme a szenvedély által még annyira elhomályosodott, ha a tettesben az emberi érzés végkép el nem tompult, lehetetlen, hogy a gyilkoló eszköz felemelése, a fegyver elsütése, illetőleg a végzetes tett közt ne lövelje viharzó lelkébe, habár egy pillanatra, s habár halványan, engesztelő sugarát a természet. Ha a tettes vadságában visszautasította e hatalmas szózatot, teljes joggal éri őt a súlyosabb beszámítás. (A törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 487. l.)

A s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék: G. J. vádlottat a büntetőtörvénykönyv 349. §-ában meghatározott és a 349. §. második pontja szerint minősülő és büntetendő szándékos emberölés kísérletével párosult rablás bűntettében bűnösnek mondja ki s ezért őt a büntetőtörvénykönyv 349. és 354. §-ai alapján a 91. §. alkalmazása mellett, a mai naptól számítva 10 évi fegyházra ítéli.

Joggyakorlat.
Praemeditatio kizárása.
Az eskóros állapot, habár az akaratnak szabad elhatározását nem korlátozza is: a praemeditatiót igen kétségesse teszi.
Praemeditatio meg nem állapítása.

A budapesti kir. ítélő tábla: A vádlottat a vádbeli cselekményekért a büntetőtörvénykönyv 248., 65. §-ai szerint a gyilkosság megkísérlett bűntettében mondja ki bűnösnek és összbüntetésül a büntetőtörvénykönyv 278., 66., 348., 96., 99. §-ai alapján, a 90. §. alkalmazásával, az ítélet fogamatba vételétől számított 13 (tizenhárom) évi fegyházra ítéli . . .

A kir. Curia: A kir. táblának ítéletét a vádbeli cselekmény minősítésére és szabadságvesztés-büntetés tartamára nézve megváltoztatja s e tekintetben a kir. törvényszék ítéletét hagyja helyben felhozott indokainál fogva és még azért is, mert az ölési szándék előre lett megfontolásának beismerése, a gyilkosság büntette vagy annak kísérletében való elítéltetésre még magában teljes bizonyítékul nem szolgál, ha csak ez a cselekmény elkövetését megelőzőtt, vagy annak elkövetésénél felmerült egyéb körülmények által nem támogatattik, erre vonatkozólag pedig a kir. törvényszék ítéletében felhívott és e helyütt is elfogadott indokokon felül figyelmen kívül nem hagyható azon körülmény, hogy a vádlottat megfigyelő törvényszéki orvosi nyilatkozat szerint vádlott eskőrban (epilepsia) szenved, mely állapot, habár az akaratnak szabad elhatározását és büntet-hetőségét nem korlátozza is, de minden esetben igen kétségesse teszi ez elhatározásnak akkénti megfontolhatását, mely a vádlott által elkövetett büntettnek a 278. §-ban való minősítéséhez megkívántatik, ennél fogva vádlottat a gyilkosság kísérletének vádja alól felmenteni és a kir. törvényszék ítéletét úgy a vádbeli cselekmény minősítésére, mint a szabadságvesztés-büntetés tartamára nézve

helybenhagyni kellett, mégis azon közelebbi meghatározással, hogy a vádlott büntetése a mai naptól veszi kezdetét, melyből eddigi vizsgálati fogsága által 10 hó kitöltöttnek vétetik. Ezen változtatással egyebekben a kir. tábla ítélete az általa elfogadott, úgy általa felhozott és ezen indokokkal nem ellentétes indokoknál fogva helybenhagyatik (1889. július 30. 6931/89. b. sz. a. J. T. 1889. f. 155. l.)

A kir. Curia: A vádbeli cselekmény a *Ölés után elkövetett öngyilkossági kísérlet, mint a praemeditáltól ki-
zdró körülmény vételelt számításba.*
B. T. K. 65. és 279. §-ai alapján szándékos emberölés kísérlete büntettének minősítetik, a vádlott ebben mondatik ki bűnösnek, s a 66. §. alkalmazásával mai naptól, mint jogerejű elítéltetésétől számítandó négy évi fegyházra ítéltetik, melyből 1884. szeptember 23-tól mai napig tartott vizsgálati fogság által a B. T. K. 94. §-a értelmében négy hó kitöltöttnek vétetik. Ezzel a változtatással egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás adatai által be van bizonyítva, hogy vádlott 1884. évi szeptember 9-én egy hatlövetű forgópisztolyt vásárolván — a mint maga mondja — azon szándékkal, hogy előbb S. F.-et, azután önmagát agyonlövi, azzal ugyanazon hó 12-én lesből S.-re öt lépésnyi

távolságból három lövést tett, el lévén határozva addig löni, a míg meg nem hal, azután pedig a saját mellébe lőtt. Mindkettőjükön súlyos testi sértés okoztatott, a halál azonban egyiköknél sem következett be. Beismeri vádlott, hogy ő tudott bánni a forgópisztolylyal, a miből okszerűen következik, hogy ő annak hatásáról s nevezetesen arról is tudomással bírt, bírnia kellett, hogy ily lövés közélről ejtve a meglőttnek rendszerint halálát okozza. A halál jelen esetben az ő akaratelhatározásán kívül eső okokból nem állott be. Az ölésre irányult szándék tehát és az, hogy annak kivitelére vádlott részéről minden tőle függő cselekedet megtétetett: kétségen kívül van helyezve. Az ölési szándéknak előre lett megfontolását azonban a kir. Curia nem találta megállapíthatónak. Mert azon tény, hogy vádlott több lövésnek a sértett elleni kilövése után a pisztolyt maga ellen irányozva, azt elsütötte és súlyosan megsebesítve magát, életben maradása csak a véletlennek tulajdonítható, — támogatja vádlottnő azon állítását, hogy ő már a pisztoly megvásárlásakor el volt határozva S. F. meglövése után saját életét is kioltani és hogy ezen elhatározása — a cselekmény elkövetésének tényleges megkezdése perczében, sőt a lövések alatt, de a S. F. ellen

tett lövések után is fennállott. Ezen tény vádlottnő lelkének oly fokú izgatottságát, az öngyilkosság elhatározásáig és foganatosításáig emelkedett szenvedélynek oly erős uralmát bizonyítja, hogy bármi lett legyen az ezen rendkívüli állapotot előidézett és ki nem derített ok, vádlottnő ezen lélekállapot tartama alatt, habár akaratának szabad elhatározási képességét nem is vesztette el, de cselekménye átgondolására, annak «előre megfontolására» képesítve nem volt. Mint-hogy pedig a gyilkosságot a szándékos emberöléstől ezen, az ölési szándéknak előre megfontolása különbözteti meg; ezen előre megfontolás pedig vádlottnő azon időbeli lelki állapota által kizártnak mutatkozik: ezért nem lehetett őt a gyilkosság kísérletében, hanem — tekintve, hogy a cselekményt beszámítható állapotban foganatosította — a szándékos emberölés kísérletének büntetében kellett bűnösnek kimondani. Egyéb intézkedések tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletének vonatkozó indokai elfogadtattak. (1885. márczius 10-én, 1318. szám. B. J. T. X. k. 72. l.)

A pécsi kir. törvényszék: Vádlottat a kir. törvényszék bűnösnek mondja ki a B. T. K. 379. §-ába ütköző, Szabó T. ellen elkövetett szándékos emberölés büntetében

Nagyfokú izgatottság s az ölés utáni öngyilkossági kísérlet kizárja a praemeditációt.

és ezért a B. T. K. 281. §-a első bekezdése alapján, mégis a 91. §. alkalmazásával ezen ítélet végrehajtásától számítandó két évi fegyházra, úgy a B. T. K. 289. §-a értelmében mellékbüntetésül a fegyházbüntetés kiállása után öt évi hivatalvesztésre ítéli.

I n d o k o k : A bonczjegyzőkönyv adatai, az abban foglalt orvosi vélemény s a kir. törvényszéki orvos felülvéleménye határozottan megállapítja, hogy a Sz. T.-án 1884. évi szeptember 4-én ejtett késszúrások feltétlenül halálosak; s a vizsgálat szerint az is kétségtelen, hogy a sértett leány a helyszínén a sérelmezések elszenvedése után azonnal meghalt. A vizsgálat adatai szerint Sz. T. vadházasságban élt B. M.-val, azonban az utóbbi időben viszonyuk meglazult s a nő több ízben elhagyta B.-ot, majd ismét visszament hozzá. A jelzett időben is elment a nő fivérével és Sz. Gy.-gyel, kit B. vetélytársnak gyanított; ez okból, de mert a nő valamelyes pénzt is vitt magával, B. utánuk indult, útközben egy kocsira ült fel, s midőn Beremenden a csendőr-laktanya közelében Sz. T.-t meglátta, leszállott, oda ment, a nővel és társaival szóváltásba keveredett, majd a zsebkendőbe rejtve kezében tartott késsel Sz. T.-t összeszurkálta, azután egy közeli udvarba futván, előbb önmagát a kés-

sel hasán sérelmezte, azután a kútba ugrott. Szabó és Száva a csendőr-tanyába sietve jelentést tettek és vádlottat a kútból kihúzták. A vizsgálat során tett beismerő, sőt a tett elkövetését indokoló vallomását az előző végtárgyalásokon s ma is módosítani igyekszik vádlott, folyton azt hangoztatván, hogy nem emlékszik arra, mit tett. Ámde, miután Sz. A. és Sz. Gy. s részben Og. P. kimondásaik teljesen megállapítják a tényálladékokat, vádlottat bűnösnek kimondani kellett. Az észlelő orvosok véleménye szerint vádlott a tett elkövetése alkalmával elmezavarban nem szenvedett; ezt megerősíti a budapesti kir. tudomány-egyetem orvoskari tanári testületének felülvéleménye is. Minthogy azonban az is kétségtelen, hogy vádlott a tett elkövetése idején kedvesének elszökése, pénzének elvitele miatt erős felindulásban volt, mit még azon körülmény, hogy a leányt azon férfiú társaságában talált, kit vetélytársának tartott, csak fokozhatott, minek következtében szabad elhatározási képessége némileg korlátozva lehetett, a büntetés megszabásánál a B. T. K. 281. §-a annál inkább figyelembe veendőnek találtatott, mert ha bizonyítva nincs, de nincs megczáfolva sem azon előadása, hogy Szabó és Száva által ő is tetteleg bántalmaztatott.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét felhozott indokainál fogva helybenhagyja.

A m. kir. Curia következő ítéletet hozott: Tekintve az 1884. évi szeptember 4-én meghalt Sz. T. holttestének boncolásáról felvett jegyzőkönyv alapján szerkesztett szakértői véleményt, mely szerint a nevezett nő halálát azon szúrások okozták, a melyek annak fejére s a jobb oldali első bordaközben éles, hegyes eszközzel, nagy erővel tétettek; tekintve, hogy a bűnvádi eljárás adatai szerint ezen szúrásokat B. M. tette késsel; tekintve, hogy ugyancsak a bűnvádi eljárás adatai szerint vádlott a vádbeli cselekményt beszámítható állapotban követte el; tekintve, hogy ily állapotban volt vádlottnak az élet rendszerinti s legáltalánosabb tapasztalatai szerint tudnia kellett s nem tudnia lehetetlen volt, hogy olyan eszközzel, a minőt vádlott használt (hosszú, éles, hegyes kés), Sz. T. feje s testtörzsének jobb oldala ellen intézett késdöfések a legnagyobb valószínűséggel az ekként megsértettnek halálát okozandják; tekintve, hogy a vádlott által az ekkép előrelátott s ezen előrelátás mellett nevezett Sz. T. ellen fogatosított cselekménye tudott és akart, tehát a halál eredménye szándékolt volt; tekintve

e mellett, hogy a bűnvádi eljárás adataiból nem következtethető ugyan, hogy vádlott ölési szándékát előre megfontolta volna; tekintve továbbá, hogy ámbár a B. T. K. s nevezetesen annak 75. §-a csak egyszerűen fokozatok nélkül ismer szándékot, tekintve mindazáltal, hogy a B. T. K.-ben figyelem van az indulat és szenvedély által falzaklatott lelki állapotra, mely az akarat ellentálló erejét csökkenti; tekintve, hogy a bűnvádi eljárás adatai s különösen az, hogy vádlott rögtön a cselekmény után öngyilkosságot kísérelt meg, odamutatnak, hogy vádlottnál az ölési szándék erős felindulásban keletkezett, melyet ezen állapotban rögtön végre is hajtott; tekintve, hogy ily tényállás mellett vádlott cselekménye helyesen minősített a B. T. K. 279. §-a alá eső szándékos emberölés büntettének s helyesen mondatott ki az a 281. §-nak első pontja szerint büntetendőnek: tekintve azonban, hogy vádlott tudta, mikép embert ölni nem szabad s ennél fogva az elhanyagolt nevelés enyhítő körülmény gyanánt el nem fogadható; tekintve továbbá, hogy a fenforgó enyhítő körülmények mellett is, nevezetesen, hogy vádlott eddig büntetve nem volt, s hogy az 1884. év óta áll bűnvádi eljárás alatt; a vádlott ellen kimondott fegyházbüntetés a jelen jogerejű ítélet

foganatosítása napjától számítandó három évi tartamban állapíttatik meg s ezen részbeni változtatással egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik. (1890. október 23. 4189/b. sz. a. Dt. ú. f. XXX. k. 30. l.)

Házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabaddal elhatározási képességét nem korlátozza is: a praemeditációt kizárja.

A m. kir. Curia: A vádbeli cselekmény a B. T. K. 65. és 279. §-ai alapján szándékos emberölés kísérletének büntettévé minősíttetik, s vádlott ebben mondatván ki bűnösnek, három évi fegyházra ítéltetik. Ezzel a változtatással egyebekben a kir. tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás adatai által be van bizonyítva, hogy vádlott 1887. deczember 21-én a késő délutáni órákban egy hat lövetű forgópisztolylyal felfegyverkezve B. Mária lakására ment, a midőn sértett vádlottnak kijelentette, hogy nincs hajlandósága hozzá nőül menni, vádlott zsebéből revolverét kivevén, azt sértettre elsütötte, s miután az első lövés nem talált, vádlott még egy lövést sűtött el, melylyel sértettet bal csipőjén találta és rajta négy heti gyógyulást igénylő súlyos testi sértést okozott. Vádlott, mint katonaszolgálat egyén, lőfegyverrel tudván bánni, arról is bírt tudomással, hogy a lövések közeli a meglőttnek rendszerint halálát okozzák. De vádlott maga beismerte azt, hogy sértettre ölési

szándékkal lőtt, ennek fennforgása tehát kétségen kívül van helyezve. Az ölési szándéknak azonban előre való megfontolását a kir. Curia nem látja megállapíthatónak, mert vádlott a sértett megölésére csak akkor határozta el magát eltökélt szándékkal, midőn a tett elkövetése napjának délutánján házasságkötésre tett ajánlata visszautasított. Tekintve most már arra, hogy vádlott, ki már hosszabb idő óta sértett iránt heves vonzalmat érzett s házassági ajánlatai kezdetben határozottan vissza nem utasítottak, csak végleges elutasításának hallatára benne támadt nagymérvű elkeseredettség hatása alatt határozta el magát a sértett megölésére; s tekintve, hogy az elkeseredettség hatása, a szándék keletkezése és a cselekmény kivitele közt lefolyt pár órai időköz alatt, úgy az elkövetés perczében is még folyton tartott: vádlott ezen szenvedélytől feldúlt lelki állapotban, habár akaratának szabad elhatározási képességét nem is vesztette el, de cselekményének «előre való megfontolására» képesítve nem volt. Minthogy pedig a gyilkosságot a szándékos emberöléstől ezen szándéknak előre való megfontolása különbözteti meg, ez pedig vádlottnak azon időbeli lelki állapota által kizártnak mutatkozik: vádlottat a gyilkosság büntettének kísérlete helyett, a szándékos

emberölés büntettének kísérletében kellett bűnösnek kimondani. A büntetés kiszabásánál, mellőzve azon súlyosbításul felhozott körülményt, hogy vádlott a pisztoly ölé horderejét ismerte, a többi, a bűnösség fokára befolyással bíró körülmények a változott minősítéshez viszonyítva lettek alkalmazva. Egyéb tekintetben a kir. tábla ítélete indokaiból helybenhagyatik. (1890. márczius 27. 2299/b. sz. a. Dt. ú. f. XXVI. k. 34 l.)

Nyomor és szegénység saját gyermekeinek megölésénél kizárja a praemeditációt és rendkívüli enyhítő körülményt képez.

A löcsei kir. törvényszék: P. Zs. a B. T. K. 278. §-ába ütköző két rendbeli gyilkosság büntette miatt mondatik ki bűnösnek, s ezért a B. T. K. 91. §. alkalmazása mellett életfogytig tartó fegyházbüntetésre és a 289. §. értelmében 10 évi hivatalvesztésre ítéltetik.

Indokok: A vizsgálat és végtárgyalás során következő tényállás nyert beigazolást: Az Igló város mellett elfolyó Hernád vizéből 1891. szeptember 9-én egy három éves leány, 1891. szeptember 11-én egy hat évesnek mutatkozó fiúgyermeknek a hullája huza-tott ki. A lefényképezett leányhulla arczában a városi kapitány P. Zs. arczvonásait vélte felismerni és mert a városkapitány, ki a szepes-szombati szolgabírói hivatal megkeresése folytán P. Zs.-át két törvénytelen gyerme-kének eltartása végett Szepes-Szombatra két izben eltolonczoltatta, tudta azt, hogy P.

Zs.-nak Szepes-Szombaton két gyermeke van, a rendőrkapitány a fényképek közlése mellett nyomban átiratot intézett Szepes-Szombatra, megtudandó, vajjon P. Zs. és gyermekei Szepes-Szombaton vannak-e vagy sem? és miután arról értesült, hogy P. Zs. 1891. szeptember 7-én Szepes-Szombatról két gyermekével az esti vonattal Iglóra utazott, s hogy a fényképezett gyermekek P. Zs. gyermekei és hogy P. Zs. V. J. szeretőjével Rudóbányán egybekelni kíván, a városkapitány P. Zs. elfogatására nézve nyomban megtette a kellő és eredményes intézkedéseket, úgy, hogy P. Zs. letartóztatása már szeptember 14-én Rudóbányán V. J. szeretőjének szülei házánál a városkapitány közege által eszközöltetett. A szeptember 15-én a rendőrkapitány által első ízben kihallgatott terhelt, ki a lefényképezett hullákban gyermekeit felismerte, a terhére rótt bűncselekmény elkövetését tagadta és előadta, hogy gyermekei a vízbe estek. Másodszori kihallgatása alkalmával és a vizsgáló bíró által szeptember 14-én történt kihallgatása alkalmával azonban töredelmesen beismerte, hogy 1891. szeptember 7-én délután hat órakor azon szándékkal utazott el Szepes-Szombatra gyermekeivel, hogy azoktól szabaduljon és hogy azokat ugyanaz nap körülbelül esteli

8 $\frac{1}{2}$ órakor Iglón a Hernád folyóba dobta a terhére rótt szándékkal. A végtárgyalás során pedig ezen vallomását oda módosította, hogy a gyermekei megöletésére irányzott szándéka megfogamzott ugyan agyában szeptember 7-én, de csak Iglón, midőn a sok eső által a megáradt Hernád folyóban a cél kivitelére alkalmas eszközt felismerni vélte és szándékát nyomban végre is hajtotta. Miután a gyilkosság tényálladéka feltételezi, hogy a halál a bűncselekmény által legyen előidézve, azon körülmény pedig a bonczleletekre fektetett szakértői vélemények által igazolva van (2., 7. és 9. naplósám); miután a megállapított eredmény feltétlen szükségességgel származott jelen esetben az elkövetett tetteből, mely körülmény a 6. és 25. naplósámok által, valamint H. J., R. J. és V. A. tanúk által igazoltatik; miután a terhelt a végtárgyaláson is beismerte azt, hogy a cselekmény kivitelét Iglón határozta el, a hova a 44. naplósám szerint hét óra 48 perczkor megérkezett, a büntettet pedig, mert a hatodik naplósám szerint a büntett színhelyén legalább is egy fél órát gyalogolnia kellett, 8 $\frac{1}{2}$ órakor hajtotta végre és így módja és alkalma volt nemcsak a kivitelre szolgáló eszközöket, hanem egyszersmind tettének lehető következményeit is kellőleg meggon-

dolnia, s így az előre megfontolt szándék is beigazolást nyert; miután végre a terhelt elmebeli állapotát megfigyelt orvosok egybehangzó véleménye szerint (39. naplósám) terhelt úgy a büntett elkövetésének pillanatában, valamint a múltban és jelenben is, teljesen beszámítható állapotban volt és van és miután ugyanazon szakértők egybehangzó véleménye szerint terhelt terhes állapota beszámíthatatlanságára befolyást nem gyakorolt: kellett terheltet a B. T. K. 278. §-ába ütköző két rendbeli gyilkosság büntettében bűnösnek kimondani. És minthogy nyomatékos enyhítő körülmények fenforgása esetében a halálbüntetéstől eltérni szabad: terhelt a B. T. K. 91. §-ának alkalmazása és az alábbi enyhítő körülmények figyelembevétele mellett életfogytig tartó fegyházbüntetéssel sújtandó volt. A nyomatékos enyhítő körülmények a következők: Terhelt büntetlen előélete, töredelmes beismerése, az erkölcs megtántorodása, s a szegény- és lelenczügy rendezetlensége folytán előállott nyomor, továbbá terhelt declassirozása, mely körülmények összetalálkozása az ösztönei által elragadott terheltet a végzetes tett elkövetésére bírták nyilvánvalóan azért, mert attól tartott, hogy gyermekei életben léte a harmadik szeretője V. J. által tett házassági ígé-

ret beváltását veszélyeztette és mert az életben lévő két gyermekét, valamint a születendő harmadik gyermeket oly tehernek tekintette, melyet tovább elviselni nem vélt. Ugyanis igazolva van, hogy terheltnek két törvénytelen gyermek fentartása okozott gondot és a harmadik születésének elébe nézett, igazolva van, hogy a gyermek ellátása terhelt atyjának elhalálózása és anyjának szolgálatba lépte után kizárólag terhelt vállaira nehezedett; igazolva van, hogy terhelt, ki éveken keresztül mint szakácsné és dajka szolgált és így nagyobb igényekhez szokott, gyermekeinek eltartása indokából ismételve Szepes-Szombatra tolonczoltatott és az eltolonczolás folytán mezei munkára declassiroztatott; igazolva van, hogy mint mezei munkás, a vásár- és ünnepnapokat ide nem számítva, naponta mindössze egy kenyeret, hét deka szalonnát, egy csupor főtt ételt és 10 kr. készpénzt szerzett csupán, mely munka keresményéből úgy saját, valamint két gyermekének összes szükségletei fedezendőek voltak és hogy az előzmények alapján bizton következtethette, hogy gyermekei hátrahagyása mellett történt távozása esetében újból Szepes-Szombatra fog tolonczoltatni. (1892. április 21. 741. sz.)

A kassai kir. ítélő tábla: Tekintettel

P. Zs. vádlottnak a kir. törvényszék részéről is felismert és megállapított züllöttségére s anyagi nyomorára, illetőleg ezekből folyó feldúlt s szakadatlanul izgatott kedélyállapota: a kir. ítélő tábla ez esetben nem találja jogos megnyugvással megállapíthatónak, hogy a nevezett vádlott kérdéses gyermekeinek megölését azzal a higgadtsággal határozta el előre, a mint ezt a B. T. K. 278. §. meghatározása feltételezi. Ehhez képest a kir. ítélő tábla a nevezett vádlottat a B. T. K. 279. §-ába ütköző két rendbeli szándékos emberölés büntetében mondja ki bűnösnek, s főbüntetését a hivatkozott B. T. K. 280. §-a értelmében megállapítottanak, mellékbüntetését pedig ugyanazon B. T. K. 289. §-a alapján arra az esetre szólónak nyilvánítja, ha valamely törvényes módon szabadságát visszanyerné. Ennyiben a kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét megváltoztatja, egyebekben azt, úgy mint a bűnösség, a büntetés neme és mértékére, továbbá a bűnjelekre s a bűnügyi költségekre nézve vonatkozó indokainál fogva helybenhagyja, mindazáltal a bűnvádi eljárási szabály 111. §-ára való hivatkozás helyett a fennálló gyakorlat megállapodására való hivatkozással. (1892. június 7-én, 2269. sz.)

A kir. Curia: Tekintettel vádlott bűn-

tetlen előéletére, beismerésére, valamint arra, hogy két gyermekét a csekély napi keresményből fentartani alig volt képes, és hogy a nyomort a születendő harmadik gyermek által reá háramlandó új teher folytán elviselhetlennek tartotta; tekintettel tehát arra, hogy vádlott cselekményét — a mint azt a kir. ítélő tábla is helyesen megállapította — feldúlt és folytonosan tartott izgatott lelki állapotban követte el: az enyhítő körülmények nagy számánál és nyomatékosságánál fogva a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása indokoltnak mutatkozik és ez okból vádlott fegyházbüntetése a mai naptól számítandó tíz évre szállíttatik le, abból a vizsgálati fogsággal a B. T. K. 94. §-a értelmében nyolcz hónap kitöltöttnek vétetik; a fegyházbüntetés kitöltésétől számítandó mellék-büntetés tekintetében és egyébként is a kir. ítélő tábla ítélete az abban felhozott és az elsőbiróság ítéletéből elfogadott vonatkozó indokoknál fogva helybenhagyatik. (1892. évi szeptember 21-én, 7746. sz. B. J. T. XXV. k. 375. l.)

*Praemeditatio meg-
állapítása.*

*A szerelemféltség,
ha az a pillanat-
nyi felhevülésnek
s ingerültségnek a
nyugodt megfontol-*

A szegedi kir. törvényszék: B. József a B. T. K. 278. §-ába ütköző gyilkosság bűntettének vádja alól felmentetik, ellenben a K. Julianna irányában elkövetett, s a B. T. K. 279. §-a szerint minősülő szándékos ember-

ölés büntetében bűnösnek kimondatik, s a lást kizáró fokdig miatt ugyanazon, valamint a 289. és 292. §-ok nem emelkedik, a gyilkosság lehető- értelmében a vizsgálati fogság betudásával ségét kizáró körül- tizenkét évi fegyházra s öt évi hivatalvesz- ményt nem képez- tésre és politikai jogai gyakorlatának felfüg- gesztésére ítéltetik.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első- bíróság ítélete azon változtatással, hogy a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése, mint törvényen nem alapuló mellékbüntetés elhagyandó, és hogy vádlottnak 105, helye- sen 135 napi vizsgálati fogság által csak két hó vétetik a kiszabott fegyházbüntetésből kitöltöttnek, és azon kiegészítéssel, hogy vádlott a kártérítési s egyéb költségeket 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett tartozik megfizetni, helybenhagyatik.

I n d o k o k: Vádlott beismerte azt, hogy 1881. november hó elején Szegedre jött, L.-né bordélyházában megfordult s K. Juli kéjhölgyet annyira megszerette, hogy azt 10 forint napidíj mellett magához vette, vele november 5-én Budapestre utazott, neki sok ajándékot vett, s midőn Budapestről novem- ber 6-án este visszajöttek, K. Juli kívánsága folytán nem a vendéglőben, hanem L.-nénél szálltak meg. Ez alkalommal vádlott észre- vette, hogy az általa szenvedélylyel szeretett K. Juli egy idegen férfival külön szobába

ment, a min annyira felháborodott, hogy előbb K. Julit, aztán önmagát megölni elhatározta. November 9-én megírta az első szám alatti levelet, hogy halála után tudja meg a világ, hogy miért ölte meg K. Julit; ezen levelet magához vette s K. Julival Szabadkára utazott, hol revolvért vett, s november 10-én a «Szarvas» vendéglőben ölési szándekát végrehajtani akarta, de eszébe jutott, hogy itt sem őt, sem K. Julit nem igen ismerik, tehát a cselekmény elkövetését Szegedre való visszautaztáig elhalasztotta. November 11-én a déli vonattal Szegedre érkeztek, s a «Fekete sas»-ban megebédeltek, s midőn délután három órakor K. Juli a bordélyházba vissza akart menni, ekkor vádlott K. Julit mellbe lőtte, ki ezen lövés következtében 1882. január 18-án meghalt. Vádlott ezen beismerése mellett figyelembe nem jöhet a végtárgyaláskor tett azon nyilatkozata, hogy K. Juli megölését csak akkor határozta el, mikor ez őt végkép elhagyni akarta, mert ha ez való volna, akkor vádlott az első szám alatti levelet nem írta volna, sem forgópisztolyt nem vett volna s így a vizsgálat adatai nyomán megállapítottanak veendő az, hogy vádlott még 1881. november 6-án határozta el, hogy K. Julit s magát megöli. Mindazonáltal tekintve, hogy a cselekményt

megelőző napokban vádlott anyai örökségének utolsó maradványát pazarolva, az élvezetek kéjhajhászata közepette a kék mámorában, sőt a szerelem-féltés gyötrelmei alatt nem volt oly lelki állapotban, mely az ölési szándéknak nyugodt észszel előre való megfontolását lehetővé teszi, s így cselekményében a gyilkosság egyik lényeges kelléke, az előre való megfontolás nem található, azért kellett vádlottat a gyilkosság büntettének vádja alól felmenteni. Vádlottnak vizsgálati fogsága a fegyházbüntetéssel egyenértékűnek nem tekinthetvén, azért a B. T. K. 94. §-a alapján csak két havi tartam volt beszámítandó. Mivel pedig a B. T. K. 289. §-a az esetben mellékbüntetéskép csak hivatalvesztést rendel, azért a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése mellőzendő volt.

A kir. Curia: Mindkét alsóbb bírósági ítélet részbeni megváltoztatásával vádlott B. József a gyilkosság büntettében mondatik ki bűnösnek, s e miatt életfogytig tartó fegyházra s tíz évi hivatalvesztésre ítéltetik. — Egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A másodbiróság ítéletének indokaiban kifejtett tényálláshoz képest kétségtelenül be van bizonyítva, hogy K. Juli 1881. november 11-én egy forgópisztolylyal

mellbe lövetvén, ily módon életétől megfosztatott, de bizonyítva van továbbá az is, hogy ezen lövést B. József, még pedig szándékosan ejtette. A kérdés tehát csak az lehet, hogy a vádbeli cselekmény a gyilkosság vagy a szándékos emberölés büntettét képezi-e? A vizsgálati iratokból s vádlott beismeréséből kitűnik, hogy vádlott 1881. november 9-én Szegeden sajátkezűleg írt, s az iratokhoz becsatolt levelében K. Juli ellenében való ölési szándékának adott kifejezést; kitűnik továbbá, hogy 1881. november 10-én K. Julival Szabadkán lévén, ott egy forgópisztolyt vett s azzal még helyben K. Julit agyonlőni elhatározta, azonban ezen elhatározásától csakhamar elállván, annak elhalasztását Szegedre való visszatéréséig czélszerűbbnek találta; kitűnik végre az is, hogy vádlott november 11-én K. Julival Szegedre visszatért, s ott ölési szándékát utóbbin végrehajtotta. Mindezen körülmények tehát kétségtelenné teszik azt, hogy vádlott beszámítatlan állapotban nem volt, s így teljes öntudatában lévén cselekedetének, azt hosszabb fontolás, mérlegelés, az eszközök, az idő és a hely megválasztásával határozta el s hajtotta végre. Ezzel szemben a vizsgálóbíró előtti vallomásán a végtárgyaláskor tett azon módosítása, hogy csak akkor határozta

volna el K. Julit megölni, midőn ez őt elhagyni akarta, az imént felhozott s kétségtelenné vált körülmények által meg van czáfolva. De egyébiránt a fentebb előadott ténykörülményekkel szemben lélektani szempontból sem fogadható el az említett mentesség, mert egyrésről a szerelemfélétség, ha az a pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig nem emelkedik, a gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez, de másrésről a jelen esetben vádlott K. Julit csak ideiglenesen vévén magához, utóbbinak 1881. november 11-én szándékolt eltávozása vádlottat felindulásba nem hozhatta, mely a szerelemfélétség által felébredt magasfokú indulatosság valószínűségét elfogadhatóvá tenné. Ezek szerint tehát vádlott ellen az előre megfontolt ölési szándék megállapítva lévén: mindkét alsóbb bírósági ítélet részleges megváltoztatása mellett vádlott B. József a B. T. K. 278. §-a alapján a gyilkosság büntetében bűnösnek kimondandó s a B. T. K. 91. §-ának második pontja alkalmazása mellett életfogytig tartó fegyházra és az 55., 57. és 289. §-ok értelmében tíz évi hivatalvesztésre ítélandó volt. (B. J. T. VI. k. 270. lap. 1883. február 20-án, 1882. évi 16,895. sz. a.)

Ölési szándék meg
nem állapítása.

Ha a törvényszéki

orvosszakértők vé-

leménye szerint a

vádolt féloldali

hűdésben és ezen-

kívül epileptikus

rohamokban szen-

ved és mindezen

beleges állapotok

agyi bántalomnak

tüneteit képezik:

ezek szerint vád-

lott irányban úgy,

mint ép és egész-

séges szervezett

egyének cselekvé-

seinek objectiv ada-

taiból a teltre ösz-

lönző célzatra

bizton következtetni

nem lehet és így

nem is lehet vád-

lott terhére az

ölési szándékot

megállapítani, ha-

nem csak határo-

zott eredményre

nem célzó általá-

nos bántalmazási

szándék vehető bi-

zonyítotttnak.

A budapesti kir. törvényszék: Máté Sán-

dor (33 éves napszámos, két gyermek atyja)

a B. T. K. 279. §-ába ütköző és a 281. §

harmadik bekezdése szerint minősülő szán-

dékos emberölés büntettének a B. T. K.

65. §-a szerinti kísérlete miatt emelt közvád

és következményeinek terhe alól felmente-

tik; azonban bűnösnek mondatik ki a B.

T. K. 201. §-ába ütköző súlyos testi sértés

büntettében és ezért egy évi börtönbünté-

tésre ítéltetik.

Indokok: Vádolt törvényes nejével

hét évig békés állapotban együtt élván, az

utóbbi időkben a miatt, mert a férj elbe-

tegesedése következtében nem volt képes

munkájával annyit keresni, a mennyi a csa-

lád fentartásához szükséges volt és ezt a

neje pótolta kézi munkakeresményével, utóbbi

gyakran szemrehányással illette férjét, ki

nagyobb gyermekével hazulról eltávozván és

nehány napot távol töltvén, ismét hazament,

de felesége a szemrehányásokat megújította,

sőt a végtárgyalásra meg nem idéztetett, de

a vizsgálat során kihallgatott Kéri Márton

tanúnak n. 13. sz. a. vallomása szerint erő-

sen sértegette is.

Folyó évi márczius 8-án délelőtt a

hitestársak között az ebéd főzése körül tör-

tént incidens miatt ismét szóváltás jött létre,

mely hirtelen haragra lobbantotta a négy év óta szívbeteg és epilepsiában szenvedő és épen e miatt rendkívüli ingerlékenységre hajlammal bíró férjet és az őt szidalmakkal illető nejének fejére az épen keze ügyében volt baltával, melylyel a konyhában szemet vagdalt, egy csapást intézett, mely az orvosi látlet és szakértői vélemények szerint a balfalcsont hátsó részén s a nyakszirten majdnem teljes négy hónapi gyógyulást igénylő sérülést és ugyanannyi ideig terjedő munkaképtelenséget eredményezett, a nélkül azonban, hogy utóbaj maradt volna.

A kir. ügyészség vádlott jelzett cselekményében a B. T. K. 279. §-a és 281. §-a utolsó bekezdése szerint minősülő szándékos emberölés büntette kísérletének ismérveit azon indokból látván fenforogni, mert a balta a halál előidézésére feltétlenül alkalmas eszköz s mert a baltával ejtett csapás a nő fejére irányoztatott, mely a test nemesebb részét képezvén, a halálos eredmény könnyen bekövetkezhetett volna, a jelzett szakaszok alapján emelt vádat. Ennek terhe alól azonban a bíróság azért mentette fel vádlottat, mert ennek tagadásával szemben semmi adat sem merült fel arra nézve, hogy a vádlottat emetettében az ölésre irányuló szándék vezette

volna, a mely pedig feltétlen kelléke a vádbeli cselekménynek.

Hogy ezen szándék nem is lehetett a vádlottban, mutatja annak azon eljárása is, hogy a baltacsapás után az eszméletlen állapotba jutott nejének sebét azonnal vízzel mosogatta, sőt a rendőrt is, kivel az esetet azonnal közölte, ismételve kérte a szükséges ápolás iránti intézkedésre.

Az ölésre irányuló szándék meg nem állapíthatása miatt ennél fogva csak a B. T. K. 301. §-ába ütköző súlyos testi sértés büntettének tényálladéka volt megállapítandó és figyelemmel egyrészt arra, hogy a vádlott jó előéletű, hogy töredelmes beismerésben van, hogy végre a törvényszéki orvosok által igazolva, vádlott oly testi és lelki betegségben szenved, mely szabad elhatározási képességét az önkívület, illetve az öntudatlanság fokának megközelítéséig korlátozhatja s hogy a sértett nő férje megbüntetését nem kívánja, de másrészt figyelembe véve azt, hogy a cselekmény négy hónapig gyógyuló súlyos testi sértést eredményezett s hogy ezt törvényes feleségével, gyermekeinek anyjával szemben követte el: a rendelkező részben meghatározott szabadságvesztés büntetéssel kellett a vádlottat sújtani.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. tör-

vényszék ítéletét részben megváltoztatja, vádlottat a B. T. K. 301. §-ába ütköző súlyos testi sértés büntette helyett a B. T. K. 279. §. és 65. §-ába ütköző és a 281. §. szerint minősülő szándékos emberölés kísérletének büntetében mondja ki bűnösnek és ezért két évi fegyházra és három évi hivatalvesztésre ítéli.

I n d o k o k: A törvényszéki orvos véleménye szerint a cselekmény elkövetésekor teljes öntudatnál volt vádlott, baltával, tehát életveszélyes eszközzel nejét ismételten fejbe ütötte, még pedig oly erővel, hogy a koponyasérülések majdnem négy havi betegséget okoztak. Az eszköznek minősége és használatának módja az ölési szándéknak félreismerhetlen tárgyi bizonyítékát képezi. A kir. törvényszék által az ölési szándék kizárására felhozott utólagos magatartás bizonyíthatja azt, hogy vádlottban a cselekmény elkövetése után az ölési szándék más érzelmeknek adott helyt; de a cselekmény minősítésénél nem ez, hanem a tettesnek a cselekmény elkövetésekor fennállott szándéka irányadó. A minősítést illetőleg azért a kir. törvényszéknek ítéletét megváltoztatni kellett. A büntetésnél a kir. ítélő tábla vádlottnak orvosszakértőileg igazolt fizikai állapotára és idegrendszerének ezen alapuló és szabad elhatározási képességét jelentékenyen korlátozni

alkalmas ingerlékenységére való tekintettel a 92. §-nak alkalmazását indokoltnak találta.

A m. kir. Curia: Tekintve, hogy a törvényszéki orvosszakértők egyhangú véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és ezen kívül epileptikus rohamokban szenved, állandó ideges ingerlékenységgel, s mindezen beteges állapotok agyi bántalomnak tüneteit képezik;

tekintve, hogy ezek szerint vádlott irányában olyaténképen, a mint ép és egészséges szervezetű egyének cselekvéseinek objektív adataiból, a tette ösztönző célzatra bizonyíthatóan nem lehet és így nem is lehet vádlott terhére az ölési szándékot megállapítani, hanem csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak; a kir. ítélő tábla ítéletének megváltoztatásával a fent elősorolt és az abban felhozott indokoknál fogva az elsőbíróság ítélete hagyatik helyben. (1895. ápril 4. 2711/b. sz. a. J. K. 1895-i f. 118. l.)

*Erős felindulás.
A 281. §-ban meghatározott, erős felindulásban levő lelkiállapot jellemzése.*

A m. kir. Curia: Tekintve, hogy a szándékos emberölést a gyilkosságtól az különbözteti meg, hogy az utóbbinak tényálladéka-hoz a szándék előre megfontoltsága kívántatik, míg az előbbinél ezen előre megfontoltság ki van zárva; tekintve, hogy e lélektani két alakulatnak egymással szembeállításából nyil-

vánvalóvá válik, hogy az ölési szándék léte-
zése, azonban a szándék előre megfontolt-
ságának kizárása csak az esetben képzelhető,
ha az ölés elhatározásakor a lélek nem volt
azon nyugalmas állapotban, mely a cselek-
mény megfontolására szükséges; tekintve,
hogy ez utóbbi állapot csak két esetben
képzelhető, t. i. ha a lélek vagy felhevült,
ingerült, lázas állapotban van, vagy pedig
— mint kétségbeesés esetében — lenyomott
tompá elkeseredésben szenvedett: tekintve,
hogy a legutóbb említett, a szándékos ember-
ölésnél csakis kivételesen, ritkán előforduló
esetet mellőzve, a szándékos emberölés ellen-
tétben a gyilkossággal mindig affectusban,
ingerültségben határoztatik el; tekintve, hogy
ez lévén a B. T. K. 279. §-ában meghatá-
rozott büntett fogalmában rejlő lelki állapot,
ezzel szemben a 281. §-ban, mint a bűn-
tettet módosító és a büntetést kevesbítő
törvényben követelt erős felindulásnak a
279. §. tényálladákhöz tartozó affectustól
különböznie kell; tekintve, hogy az ide tar-
tozó lelki állapotok megvizsgálása és meg-
határozása azon eredményre vezet: hogy a
281. §. b) pontja alá nem eshetik azon fel-
indulás, azon ingerültség, melynek forrását
magának a tettesnek gonoszsága vagy a
megtámadott személy védelme, esetleg a

cselekmény végrehajtását akadályozó körülményekkövetkeztében fokozódott dűhe képezi, hanem, hogy a 281. §. alá eső felindulásnak rendszerint külső körülményekből kell származnia; tekintve, hogy ily ingerültség felköltésére a kisdéd egyáltalán képes nem lévén, a kisdéd ellen elkövetett szándékos emberölés esetében a B. T. K. 281. §-ának alkalmazhatósága fogalmilag ki van zárva; másfelől tekintve, hogy az alsóbbfokú bíróságok ítéleteinek indokaiban kiemelt felhevült kedélyállapot és a szégyenérzet a jelen esetben nem mint enyhítő, hanem csakis olyan körülményeknek tekinthetők, melyek a cselekményt a B. T. K. 279. §-a alá eső szándékos emberölés büntettévé minősítik, mert különben, ha ezen körülmények nem forognának fenn, a cselekmény a B. T. K. 278. szakaszában meghatározott gyilkosság büntettét képezné; tekintve mindazonáltal, hogy a vádlott javára még fenmaradt egyéb enyhítő körülmények annyira nyomatékosak, hogy azok alapján a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása indokoltnak mutatkozik: a kir. ítélőtáblának ítélete azzal a meghatározással hagyatik ezen és az abban felhozott s részben az elsőfokú bíróság ítéletéből elfogadott vonatkozó indokoknál fogva helyben, hogy a vádlottra kiszabott hat évi fegyház a mai naptól, mint az ítélet jogerőre

emelkedésétől számíttatik, s hogy ezen büntetésből az eddig kiállott vizsgálati fogság által a B. T. K. 94. §-a alapján három hó kitöltöttnek vétetik. (1889. nov. 28. 10761/b. sz. a. M. I. 277.)

A kir. Curia: Tekintve, hogy a vád-
 beli szándékos emberölés büntette a B. T.
 K. 281. §-a szerint enyhébb minősítés alá
 csak az esetben vonható, ha a szándék a
 tettesnek erős felindulásában keletkezett és
 rögtön végre is hajtatott; tekintve, hogy
 erős felindulás alatt a törvény helyes értel-
 mezése szerint a physical vagy erkölcsi hatá-
 sok által felidézett ingerültség, felhevülés oly
 magas foka értetik, mely az öntudatot elho-
 mályosítja és az akaratszabadságot — a nél-
 kül, hogy azt teljesen megszüntetné — kor-
 látozza; tekintve, hogy a fenforgó esetben
 a vádlottal ágyassági viszonyban élt, megölt
 nőnek az az eljárása, hogy a kérdéses éjjel
 előzőleg ruhaneműit összecsomagolva, a házat
 elhagyni készült, de később ezen szándékától
 elállván, a házi dolgok végzéséhez kezdett,
 vádlottat a fentebb jelzett magasfokú inge-
 rültségbe nem hozhatta, mit igazol vádlott-
 nak a vizsgálóbíró előtt tett azon kijelentése,
 hogy elhalt nőnek a büntett elkövetése előtti
 estén megkísérlett eltávozása alkalmával is,
 bár e miatt összeszólalkoztak, de a harag

*Erős felindulás
 alatt a physical
 vagy erkölcsi hatá-
 sok által felidézett
 ingerültség, felhe-
 vülés oly magas
 foka értetik, mely
 az öntudatot elho-
 mályosítja és az
 akaratszabadságot
 — a nélkül, hogy
 azt teljesen meg-
 szüntetné — kor-
 látozza.*

köztük nagy nem volt s vádlott nyugodtan feküdt le: mindezeknél fogva a kir. tábla ítéletének megváltoztatásával az elsőbiróság ítélete, mely szerint a vádlott a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés bűntette miatt 10 évi fegyházra ítéltetett, helybenhagyatik. (1891. augusztus 27. 6174/b. sz. a. Dt. ú. f. XXX. k. 195. l.)

Az erős felindulás keletkezése és ezzel kapcsolatban ennek kitörése oly annyira összefügg az illető egyénnek személyiségével, hogy az indulat keletkezésének időpontja egyáltalában meghatározhatatlan. Ép ezért elegendő az erős felindulás megállapítására oly ténynek létezése, mely alkalmas az erős felindulást előidézni.

A m. kir. Curia: G. M. vádlott a B. T. K. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés bűntette miatt a B. T. K. 281. §. 1. pontja alapján négy évi fegyházra ítéltetik. Egyebekben a kir. tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A vádlottnak cselekményében a kir. Curia is szándékos emberölés bűntettét látja fenforogni a kir. tábla ítéletében kifejtett indokokon felül még azért is, mert az összes körülmények oda utalnak, hogy az ütések ejtések a vádlott a bekövetkező eredménynyel egyáltalán nem törődött, jólehet különösen akkor, midőn a sértett már az első ütés után elbukott, tudnia kellett, hogy a fejére intézett ilyenmű ütések végzetes eredményre is vezethetnek. A büntetés kiszabásánál a B. T. K. 281. §-a véte-tett alapul; kétségtelen tény ugyanis, hogy néhai K. P. minden előzetes szóváltás nélkül R. R. házában a vádlottat bottal meg-

támadta, a szobából az udvarra s innen az utcára kergette és az utcán is bottal üldözte. Ily módon való megtámadtatás és üldöztetés önmagában elegendő indok az erős felindulás keletkezésére, melyet meg nem szüntet az a körülmény, hogy a vádlott a megtámadtatást egy ideig tűrte és a futásban keresett menedéket, minthogy az erős felindulás keletkezése és ezzel kapcsolatban ennek kitörése oly annyira összefügg az illető egyénnek személyiségével, hogy az indulat keletkezésének időpontja egyáltalán meghatározhatatlan, és minthogy ép ezért elegendő az erős felindulás megállapítására oly ténynek létezése, mely alkalmas az erős felindulást előidézni. Bizonyítva lévén végre, hogy vádlott a jelzett megtámadtatása, illetőleg üldöztetése közben ejtette a végzetes sértéseket, meg kell immár állapítani, hogy vádlott erős felindulás közepette cselekedett. (1890. február 5. 11663/b. 89. sz. a. Dt. ú. f. XXV. k. 308. l.)

A nagykanizsai kir. törvényszék: Héder István a neje Szomi Ilonán elkövetett és a B. T. K. 279. §-ába ütköző és a 281. § harmadik bekezdése szerint minősülő és büntetendő szándékos emberölés kísérlétének a B. T. K. 65. §-a szerinti kísérlete miatt ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik; ellenben a neje Szomi Ilo-

Féltékenység s nem mi udgyak által okozott erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés kísérlete.

nán elkövetett és a B. T. K. 301. §-ába ütköző és minősülő és a B. T. K. 302. §-a szerint büntetendő súlyos testi sértés bűntettében bűnösnek mondatik ki s ezért az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó, a B. T. K. 302. §-a alapján, három évi börtönre ítéltetik.

I n d o k o k: A vizsgálat és a már két ízben megtartott végtárgyalás során felmerült, valamint az újabban harmadszor megtartott végtárgyalás adatai által is megerősített tényekkel kétségtelenül beigazoltatott, hogy Héder István vádlott 1884. évi május hó 19-én este nejével, Szomi Ilonával, minden előzetes összekocczás nélkül, csendes kedélyhangulatban, egy ágyba lefeküdvén, vele nemileg közösült, s azután látszólag mindketten szunnyadni kezdettek. Kevés idő múlva azonban Héder István a szobában rendesen elhelyezve levő kis fejszével nejét többször megütötte, sőt annak élével testén több sértést okozott, úgy hogy a nőt vér borítá el; ekkor a nő kérve kérte nevezett vádlottat, hogy ne bántsa többet és erészsze ki a szobából szükségletére, mely kérésnek vádlott engedve, kibocsátotta ugyan nejét a szabadba, azonban maga szintén kiment vele, a hol miként a nő hit alatt vallja, Héder István látva véres nejét, látszólag szánakozva monda:

«ugy-e elmégy panaszcra», de nejétől egy percze sem távozott el, hanem újból vele visszatért a szobába és ott elhálásra kényszerítette. Ennek megtörténte után mindketten újból elpihentek s midőn vádlott valószínűleg azt hitte, hogy neje már elszenderült, egy a szobából kezébe kerített éles borotvával a nő nyakának irányzott metszést, de részben a nőnek még ébrenléte, részben a sűrű sötétség, a borotva élének más irányt adtak, úgy hogy a borotva a nő ajkában ejtett mély sebet, mire a nő felriadva, megkapva vádlott kezében levő borotvát és azt, noha vele kezét vágta, kiragadva, a szobában elvetette.

Most vádlott újból a kis fejszét kerítve elő, azzal mért csapásokat neje felé, rajta több súlyos sértést ejtven; de a nőnek, kétségbeesésében összeszedve minden erejét, a fejszét is sikerült vádlott kezeiből kiragadva elvetni, azonban még ekkor sem hagyott fel vádlott támadásaival, mert mint sértett fél hit alatt vallja és a mint az orvosi látlelet is constatálja, vádlott ezek után fogai-
val nején több harapást ejtett, mígnem a nő segélykiáltásait a szomszédban, de egy fedél alatt lakó özvegy Héder Miklósné meghallva, a községi biróért szaladt, ki több emberrel megjelenve, a zárt ajtót, melyen Héder Ist-

ván őket be nem bocsátá, betörték és a nőt megmentették a további kínzásoktól.

Héder István vádlott úgy a vizsgálat, mint az előző két tárgyalás alkalmával beismerte maga is, hogy a fentebb jelzett időben nejét csakugyan bántalmazta, és az orvosi látleletben constatált sértéseket ő ejtette Szomi Ilonán; beismerte továbbá azt is, hogy a kérdéses éjjelen nejével csakugyan közösült és mindezek ellenében egyedül azon el nem fogadható védelemmel élt, hogy őt neje megtámadta, minek folytán védelemre szorult és ez okból bántalmazta nejét. A legújabbán megtartott végtárgyalás során azonban vádlott egy újabb körülményt hozott fel védelmére, tudniillik, hogy ő egyáltalán nem tudja miként nejét bántalmazta volna, és határozottan tagadja, hogy vele azon éjjel csak egyszer is közösült volna, mert ő teljesen részeg volt, május 19-ik napján délután kimenve a hegyre, éjfél tájban jött volna haza ittasan.

Vádlott azon újabbán felhozott védelme, eltekintve attól, hogy már az előzmények által is megczáfolva jelentkezik, egyáltalán hitelt nem érdemel; mert a kihallgatott tanúk hit alatt vallották, hogy május 19-én délután vádlott otthon volt, s hogy az esemény időpontjában őt józan állapotúnak tapasztalták.

Ha figyelembe vesszük fenti cselekmény lefolyásánál a vádlott által használt eszközöknek az élet kioltására alkalmas voltát, a cselekmény folytonosságát, a szakértői orvosi véleményt, mely szerint vádlott a többszöri nemi közösülés és féltékenység által oly kedélyállapotba nem jöhetett, hogy cselekménye neki beszámítható nem volna, és végre vádlottnak Bellovics István tanú előtt tett, valamint egyéb a végtárgyalások során felmerült s igazolt nyilatkozatait, úgy kétségtelenül megállapítható nem volna, hogy vádlott szándéka neje életének kioltására irányult; azonban tekintve a hosszabb időn át tett orvosi megfigyelésre adott közegészségi tanács felülvéleményére, mely szerint vádlott nemi kicsapongásaiból és neje iránti féltékenységből jogos következtetéskép megállapíttatik, hogy vádbeli cselekményének elkövetésekor szabad elhatározási képessége korlátozva volt, a rögtöni felindulásban keletkezhető ölési szándékoság meg nem állapítható, de mivel másrészt a korlátozott cselekvő képesség által annak megállapítása, hogy vádlott cselekménye elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével egyáltalán nem bírt volna, megközelítőleg sem történt, ennél fogva tekintettel az orvosi vélemény által constatált sértések súlyos minőségére, vádlott

a B. T. K. 301. §-ába ütköző és minősülő súlyos testi sértés büntetében volt bűnösnek kimondandó. (1886. évi augusztus 3-án 3192. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a kir. törvényszék ítéletét a vádbeli cselekmény minősítését és a büntetési tételt illetőleg, megváltoztatja; Héder Istvánt a B. T. K. 279. §-ába ütköző, a 280. §. szerint minősülő szándékos emberölés büntetékének, a 65. §. szerint minősülő kísérletében mondja ki bűnösnek, és ezért a B. T. K. 281. §-ának harmadik bekezdése és a 66. §. alapján az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó öt évi fegyházra, ezenfelül a 289. §. alapján öt évi hivatalvesztésre ítéli.

Indokok: Héder Istvánné született Szomi Ilona a bizonyítási eljárás folyamán a vádbeli cselekmény körülményeit és annak előzményeit következőleg adta elő.

Ő Héder Istvánnal, a kit azelőtt nem ismert, abba szerelmes nem volt, 1884. évi február havában házasságra lépett. Már a házas élet kezdetén közöttük viszálykodások merültek fel, ő férjét annak durva bánásmódja miatt csakhamar elhagyta; azonban a szolgabíró őt a férjéhez visszarendelte. Sértett nő több ízben történt kihallgattatása alkalmával azt is felhozta, hogy férje magába zár-

kózott, vad természetű, a nemi ösztön kielégítésében pedig mohó, telhetetlen volt, és ekként történt, hogy 1884. évi május hó 19-én este, tehát házasságuk harmadik havában, midőn ismételt elhálás után ő férjének további kívánságát teljesíteni vonakodott, s ez által férjét felharagította, ez baltát ragadott és azzal őt összevissza vagdalta; de rimámkodására a bántalmazással felhagyott, sőt megengedte, hogy a sértett nő, már ekkor véres állapotban, dolgát végezni, az udvarra kimehessen.

Előadta továbbá, hogy midőn az udvarról visszamenve, újból lefeküdtek, férje őt ismét elhálásra hívta fel, s minthogy ő vértől borítva, testileg elgyengülve és elkese-redve, ezt teljesíteni nem akarta, és csak férje folytonos kényszerítésének engedett, férje az ő újabb vonakodása miatt még nagyobb haragra lobbant, és bevárva míg neje elszenderült, borotvát ragadott, azzal a torkát el akarta vágni, de a sötétségben az irányt eltévesztette, és a torka helyett az állát metszette meg. S miután erős küzdelem után sikerült a borotvát férje kezéből kicsavarni és azt elhajítani, férje újra a baltát ragadta fel, hogy őt életétől megfoszthassa. S miután végre kétségbeesése által kifejtett erős huzalkodás közben a baltát is sikerült

férje kezéből kiragadni és eldobni, férje ekkor fogaival harapdálta össze nyakát és hüvelykujját. Magának a sértett nőnek eme vallomása más szemtanú hiányában, részint azért, mert érdekelve van, részint azért, mert egyes tanú vallomása csak részbizonyítékot képez: a vádlott bűnösségének megállapítására kellő törvényszerű bizonyítékot nem képezne ugyan, ámde a bizonyítási eljárás egyéb adatai annak vallomását teljes bizonyíték erejére emelik.

Nevezetesen Héder Miklósné született Mikó Ilona, a ki vádlottal egy fedél alatt, de külön szobában lakott, a letenyei kir. járásbiróság előtt azt vallotta, hogy 1884. évi május hó 19-én este 11 órakor a Héder István szobájából sikoltást hallván, a szomszédban lakó Bellovics Jánost felhívta, jöjjön segítségre, mert különben Héder István a feleségét agyonveri. Bellovics János azt vallotta, hogy ő a Héder Miklósné lakására azonnal átment, hallotta Héder Istvánné sikoltását és az ütések suhogását, beszólt az ablakon, hogy vádlott hagyjon békét a feleségének, bemenni azonban nem mert, hanem a bírót hívta el. Hober József községbíró a fentnevezett tanúval egyezőleg előadta, hogy ő a helyszínére érkezvén, az ajtót zárva találta, s miután felhívására vádlott az ajtót nem nyitotta ki, ő azt befeszítette, és a

Héder Miklósné által hozott lámpa világánál látták, hogy Héder Istvánné az ágy alá rejtőzött és oly véres volt, mintha vérbe mártották volna. A balta szintén véresen hevert a földön, és vádlott, a ki részeg épen nem volt, a bíró azon kérdésére: miért verte meg nejét? azt felelte: úgy kell a kutyának, most legalább elválunk egymástól.

Bellovics István az 1885. évi április hó 1-én megtartott végtárgyalás alkalmával azt vallotta, hogy ő ezen eset után Héder Istvánnal éji őrjáraton lévén, azon kérdésére: «te, Istók, hogyan van az Ilona», vádlott azt felelte: «jól van, a fene a bőrét egye meg, legalább a rossz vér kijött belőle» és utána tette: «csak negyedórával jöttek volna később, hogy az ágy alól előhúzhattam volna, és mégegyszer dobhattam volna fejbe a kutyát». Ezen tanúvallomások kétségbevonhatlan bizonyítékot képeznek arra nézve, hogy a panaszló Szomi Ilonát a férje Héder István bántalmazta és annak az orvosi látleletben leírt sértéseit okozta.

Ezen bizonyítékokkal szemben vádlott a letenyei kir. járásbiróság előtt 1884. évi május hó 24-én beismerte, hogy nejére a fejszével egy párszor ráütött, azt sem vette tagadásba, sőt lehetségesnek nyilatkoztatta, hogy mérgében nejét a borotvával megvágta,

végre megengedte vádlott azt is, hogy nejét megharapdálta. De mentségül vádlott azt hozta fel, hogy a neje támadta meg őt a baltával is, a borotvával is, de ő azokat elvette tőle. Vádlott a járásbiróság előtt ugyanazon év június 7-én történt kihallgatása alkalmával előbbi beismerő vallomásától eltérőleg tagadta, hogy ő nejét megvagdalta, vagy bántalmazta volna.

Az ekként lefolyt bűnvádi eljárás folytán 1885. évi január 31-én tartott végtárgyalás alkalmával vádlott előbbi vallomásától részben eltérőleg, azt vallotta, hogy neje őt bottal (tehát nem fejszével) támadta meg, és azt a beismerő vallomást tette: «védelmeztem magamat, muszáj volt belevágnom». Ugyanekkor beismerte azt is, hogy nejével nem kényszerítve, hanem annak önkénytes beleegyezésével, ismételve közöszült. Ugyanezen a végtárgyaláson a törvényszék az érdemleges elintézés elhalasztásával Héder István vádlott elmebeli állapotának orvosszakértőileg leendő megfigyelését rendelte el. Az 1885. évi ápril hó 1-én tartott végtárgyaláskor Schweger Lajos törvényszéki orvos, vádlottnak a börtönben történt megfigyelése folytán, azt a véleményt terjesztette elő: hogy a gyakori elhálás folytán előidézett izgatott állapot a vádlott elméjét

nem zavarhatta meg annyira, hogy ez kizárná a szabad akarat elhatározását, sőt vádlott beszámítható állapotban lehetett; továbbá, hogy a vádlott családtagjainak egészségi viszonyaiból és vádlottnak mértékletes előéletéből vont következtetéssel olyan jelenségek, melyek elmezavart idéznének elő, a vádlottnál nem forognak fenn.

Szekeres József megyei orvosnak ugyanakkor előterjesztett véleménye nem terjed ki arra a kérdésre: vajjon vádlott a vádbeli cselekmény elkövetésekor beszámítható lelki állapotban volt-e vagy sem; véleménye csak oda irányul, hogy a közösülés ismételt megtagadása miatt keletkezett dühös állapot még kedélyesebb embert is képes nagyobb büntetett elkövetésére ragadni.

A kir. törvényszéknek és a kir. ítélő táblának a felsorolt bizonyítékok alapján hozott ítéletét a kir. Curia feloldotta és vádlott elmebeli állapotának orvos-szakértőileg leendő újabbi megfigyelését rendelte el. Az ennek folytán megtartott újabbi végtárgyalás alkalmával a törvényszéki orvosnak a vádlott elmebeli állapotának megfigyeléséről beterjesztett jelentése és erre alapított szakértői véleménye határozottan azt állapítja meg, hogy Héder István elmezavarban nem szenved, s hogy a nejének iránta tanusított

ellenszenve folytán keletkezett izgatottsága nem lehetett oly nagyfokú, hogy szabad akaratának elhatározásában teljesen korlátozva, s ennélfogva tettének elkövetésénél teljesen be nem számítható állapotban volt volna. Az országos közegészségi tanács felülvéleménye szerint pedig feltehető, hogy az izgató hatások a vádlott kédélyhangulatában oly változást idéztek elő, mely vádbeli tettének elkövetésekor szabad elhatározási képességét korlátozta.

Ezekhez képest vádlott a vádbeli cselekmény elkövetésekor, úgy a korábbi, valamint ezen utóbbi szakértői vélemények szerint nem volt beszámíthatlan állapotban, ennélfogva a B. T. K. 76. §-a az ügy elbírálásánál nem volt alkalmazható. S minthogy Héder István az első vizsgálat alkalmával, habár különböző módosításokkal, beismerte, hogy nejét a kis fejszével vágta, s később borotvával is megvágta, végre megharapdálta; minthogy a tanúk által bizonyított azon körülmény, hogy a Szomi Ilona sikoltását és az ütések zuhogását hallva, midőn az ajtó befeszítésével a szobába behatoltak, annak neje vértől elázva, az ágy alatt volt; ezek tekintetbe vételével a kir. ítélő tábla nem vehette alapul azt, hogy vádlott a pótvizsgálat folytán megtar-

tott végtárgyaláskor a vádbeli cselekmény elkövetését minden elfogadható ok nélkül tagadásba vette, valamint azt sem, mintha tettét önvédelemből követte volna el.

Tekintve tehát, hogy saját beismerése szerint fejszével vagdalt a nejéhez, tekintve, hogy később borotvát ragadva, nejének tor-kára irányozta a vágást, és egyedül a sötétségnek tulajdonítható, hogy mint a fejszevágások, mint a borotvával való metszés irányukat tévesztették; tekintve, hogy abban az esetben, ha a vádlottnak csupán a nejét volt volna szándéka megverni, ehhez nem volt szükséges az élet kioltására alkalmas eszközöket használni: mindezekből törvénytörés szerűleg meg volt állapítandó, hogy vádlott a nejét életétől akarta megfosztani.

Ugyanazért kellett őt a szándékos emberölés büntettének kísérletében bűnösnek kimondani, s tekintettel arra, hogy az orvosi vélemények szerint az erős felindulás vádlott elhatározási képességét korlátozta, a büntetés kiszabásánál a B. T. K. 281. §-ának 3. pontját alkalmazni. (1886. évi december 27-én 30,384. szám.)

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete a büntetés tartamára vonatkozólag megváltoztatik, vádlott nyolcz évi fegyházra ítéltetik,

egyebekben azonban a felhozott indokokból helybenhagyatik.

I n d o k o k: Habár a vádlott lelki állapotát megvizsgált szakértő orvosok véleményében s különösen az országos közegész-ségi tanácsnak felülvizsgáló szakvéleményében felhozottak csakis annak bizonyítékául jöhetnek birói figyelembe, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor oly izgatott lelki állapotban volt, mely felismerési tehetségét bizonyos fokig kétségtelenül megzavarta, de azt sem meg nem szüntette, sem pedig akaratának szabad elhatározását nem akadályozta, és habár az ilyen, minden esetre nagy izgatottságot feltételező, lelki állapotban szándékosan elkövetett illetőleg megkísérlett emberölés nem tekinthető megfontolással elhatározottnak és foganatosítottnak: mindazáltal tekintve, hogy vádlott az ismételt nemi közösülések közben előbb baltával, s utóbb, midőn azt hitte, hogy neje már alszik, egy kézhez kerített borotvával, feltűnő kitartással ismételve tört neje élete ellen: cselekménye súlyosabb beszámítás alá esik, s azért a büntetés mérvére nézve a kir. ítélő tábla ítélete megváltoztatandó s vádlott a fentebb kitett fegyházbüntetésre volt elítélendő. (1887. évi november hó 15-én 2680. szám. B. J. T. XV. k. 216. l.)

A pécsi kir. ítélő tábla: Az elsőbiróság ítéletét részben megváltoztatja, a vádbeli cselekménynek a B. T. K. 281. §-a szerinti minősítését mellőzi; a vádlottat a B. T. K. 279. §-ában körülírt s ugyane szakasz szerint büntetendő szándékos emberölés bűntettében mondja ki bűnösnek és ezért az elsőbiróságilag kiszabott mellékbüntetés épségben hagyásával a B. T. K. 279. és 92. §-ai alapján öt évi fegyházra ítéli.

A higgadt előre-megfontoldst kizáró jogos harag és mély elkeseredés csak akkor állapítható meg a B. T. K. 281. §-ában feltételezett erős felindulást, ha ezek az érzelmek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhátrózs szabadságát korlátozó mérvig fokozódlak.

Indokok: Az elsőbirósági ítéletben felhozott bizonyítékok alapján a kir. ítélő tábla is bizonyítottanak találta, hogy ifj. R. M. J. halálát vádlott szándékosan idézte elő a bűnjelként szereplő puskával eszközölt lövés által. Bizonyítottanak fogadta el továbbá azt is, hogy a vádlott tudomással bírt ifj. R. M. J.-nak a vádlott leányaival szemben követett és az elsőbirósági ítéletben ismertetett magatartásáról és annak következményeiről, (a megölt a vádlott mindkét férjes leányával szerelmi viszonyt folytatott, minek következtében az egyik leány férje az ellen válópert indított) különösen pedig arról, hogy ifj. R. M. J. a vádbeli esetet csak néhány órával megelőzően is szóbeli és tetteges sértésekkel illette a vádlott leányait, mely körülmények alapján megállapíthatónak fogadja el a kir. ítélő tábla még azt is, hogy a vád-

lott mély elkeseredést és jogos haragot érzett a nevezett irányában és a vádbeli cselekményt ezeknek az érzelmeknek behatása alatt követte el. Tekintettel azonban arra, hogy attól az időtől fogva, a mikor a vádlott vacsorázás közben értesült leányainak ifj. R. M. J. által történt megsértetéséről, a vádbeli cselekmény elkövetéséig több óra folyt le, mely idő elégséges volt arra, hogy az orvosi vélemények szerint higgadt természetű vádlott az indulatai feletti uralmat visszanyerje még abban az esetben is, ha az említett értesülés folytán erős felindulásba jött volna; tekintettel továbbá arra, hogy B. Gy. tanúnak aggálytalan vallomása szerint a vádbeli cselekmény alkalmával vagy azt közvetlenül megelőzően nem fordult elő oly esemény, mely az indulatai felett uralkodni tudó vádlottat oly erős felindulásba hozhatta volna, hogy a hirtelen kitörő indulat a vádlott öntudatát elhomályosította és akaratelhatározásának szabadságát korlátozta volna; tekintettel végül arra, hogy az előadottak szerint a vádlott cselekményét a R. M. J. ellen irányuló és a higgadt előremegfontolást kizáró jogos harag és mély elkeseredés hatása alatt követte ugyan el, de ezek az érzelmek nem fokozódtak a tett elkövetésekor az öntudatot elhomályosító és az

akaratelhatározás szabadságát korlátozó oly erős felindulásig, minőt a B. T. K. 281. §-ában előírt enyhébb büntetési tételek alkalmazása feltételez: mindezeknél fogva a kir. ítélő tábla a vádbeli cselekménynek a B. T. K. 281. §-a szerinti minősítését mellőzte s a vádlottat a B. T. K. 279. §-ában körülírt s ugyane szakasz szerint büntetendő szándékos emberölés büntetében mondotta ki bűnösnek és tekintettel jó előéletére, úgy arra, hogy tettét a jogos harag és elkeseredés hatása alatt követte el, a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával az ítélet rendelkező részében meghatározott büntetést találta a vádlott bűnösségével arányban állónak.

A kir. Curia: Tekintve, hogy a védelem részéről felhozott körülmények B. Gy. tanú . . . határozott vallomásának meggyengítésére nem elegendők; de ama bántalmakra tekintettel, melyekkel a megölt a vádlottat, mint családapát méltán elkeserítette, a B. T. K. 92. §-a alkalmazása indokolt: a bűnösség kérdésében és az ebből folyó rendelkezések tekintetében a kir. ítélő tábla ítélete a benne felhozott és elfogadott indokoknál fogva; a büntetés kérdésére nézve azonban az elsőbíróság ítélete hagyatik helyben. (1895. ápril 18. 3527. b. sz. a. J. K. m. 1895. f. 20. sz. 150. l.)

*Emberölés a meg-
ölt személy kívá-
naldra.*

282. §. A ki valakinek határozott és komoly kívánsága által bíratott arra, hogy őt megölje: három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Jegyzet.

Senkinek sincs joga saját életét kioltani; az akarat tehát, mely ennek megszüntetését czélozza, jogi szempontból semmis, nem létező.

Alkalmazzuk e tétel logikai folyományait azon esetre, melyről a 282. §. szól és a szigorú, merev következtetés fonálán azon eredményre kell jutnunk, hogy a katona, a ki az ellenség által súlyosan megsebesített s a földön heverő bajtársát, ennek könnyörgésére megmenti azon kínoktól, hogy az előnyomulásban levő ellenséges csapatok lovai által elgázoltassék: szándékos emberölést követ el. Gyilkosságban kellene bűnösnek mondanunk az orvost, a ki egy gyógyíthatatlan s a legirtózatosabb fájdalmakat okozó betegségben kínlódó fölött, ennek jajgatásai és esdeklése folytán megkönnyörülve: kínjait a haláltadó szer által megszünteti.

A reménytelen szerelmesekre vonatkozólag nem ritkán fordul elő a 282. §-ban meghatározott eset. Ha e szakasz mellőztetnék, ez esetben az együttes meghalást elhatározók közül az, ki a másiknak életét kiol-

totta, s ez iszonyú lélekharczban a biztosságot elvesztvén, magát kivégeznie nem sikerült, midőn súlyos sebéből kigyógyult, minthogy kedvesét előre megfontolt szándékkal ölte meg, mint gyilkos lesz elítélendő.

Ez embertelen igazság ellen van intézve a törvény 282. §-a, melynek értelme az, hogy a cselekmény nem büntelen, de bűnösségi foka határtalanul csekélyebb, hogysem az akár a 278., akár a 279. §-ok alá lenne foglalható.

És ha csupán a jogi szempontokat vesszük irányul: ezeknél fogva sem tartozik az eset a most említett szakaszok alá. Igenis, jog támadtatik meg a 282. §. esetében is, de csakis az állam, a társadalom joga, melylyel ez mindenik polgárának, mindenik tagjának a közös célokra való közreműködése iránt bír. Megsértetik az állam joga, mely az emberi élet kioltása iránti tilalomban nyilvánul, de nem sértetik meg az illető egyén joga, s nem támadtatik meg ennek akarata. Nem történik tehát oly cselekmény, mely a megholt személyiségét vagy jogát egy másik személy kényszerének vetette volna alá.

Indokaiban is különbözik ez eset a szándékos emberölés más eseteitől. Ezek indoka: az ellenségeskedés vagy haszonvágy; emezé: a barátság, a könyörület, a szerelem. Amott

legtöbbnyire alias indokok az elhatározók; itt mindig egy, habár félreértett, nemes indulat.

Az eset közelebb áll egyáltalán az öngyilkossághoz, mint a gyilkossághoz, s talán nem is egészen alaptalan a felfogás, hogy a 282. §-ban körülírt eset csupán a kivitel eszközében különböző neme az öngyilkosságnak; és hogy a tettes csak annyiban bűnös, a mennyiben az életétől megszabadulni akarónak, tudva és szándékosan megszerzi az általa kívánt eszközt.

De nem a könnyelműen odavetett felhívás, vagy a meggondolás nélküli kívánság menti fel a tettet a gyilkosság, esetleg a szándékos emberölés büntetése alól. Az akaratnyilvánításnak, a kívánságnak határozottnak, komolynak kell lennie; a dolog rendkívüli fontosságához képest oly intenzivnek, hogy határozottsága iránt minden kétely kizárva legyen.

Az indokok, melyek e borzasztó kívánságot felköltötték, a viszonyok, melyek a kétségbeesést előidézték, a tett körülményei: irányozni fogják a bírót annak megítélésénél, vajjon csakugyan komoly és határozott kívánsága volt-e a megölni, hogy életének kínjaitól más által megszabadíttassék. (A törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 489. és 490. l.) Abból, hogy a kívánságnak

komolynak kell lennie, következik, hogy a kívánságot nyilvánító egyén teljesen beszámítható állapotban legyen; elmebeteg, részeg egyénnek vagy gyermeknek megölése akkor sem esik e szakasz alá, ha ezt ő határozottan kívánja. (Illés i. m. II. k. 406. l.)

284. §. Azon anya, a ki házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után megöli: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Gyermekölés.

A házasságon kívül teherbe esett nő lelkiállapota a legtöbb esetben kivételes. A tapasztalás mutatja, hogy a teherbe esett leányon, ezen állapotának tartama alatt, teljesen uralmat vesz a szégyen érzete; csak egy gondolat foglalkoztatja, hogy miként titkolhatná el gyalázatát a világ előtt? Miként eszközölhetné, hogy szégyene fel ne fedeztessék? Ezen érzület a szülésig folyton fokozódik s megfosztja az illetőt a nyugodt gondolkozástól.

Jegyzet.

Az ily állapotban bekövetkezett szüléskor elkövetett gyermekgyilkosság igen sokszor a kétségbeesés hatása alatt tartható elkövetettnek, mely körülmény teljesen igazolja a büntetés enyhítését. Helyesen mondják, hogy az infanticidiumra határozott enyhébb büntetéssel az emberölési büntettnék az erkölcsi rugók szerinti szabályozása kez-

detett meg. A szégyen miatti kétségbeesés mindenesetre az erkölcsi felfogásnak nyilvánulása és habár az érzelem aberrációja folytán büntettre vezetett is: enyhítő hatását ez indoknak és állapotnak megtagadni igazságtalanság lenne.

De ez indokot csakis az anyára s csupán törvénytelen gyermek anyjára fogadjuk el. (A törvény indokolásából. Anyaggyűjt. II. k. 495., 496. l.)

A törvény e szavakkal: közvetlenül a szülés után, nem jelölt meg egy biztos időpontot, mely alatt a gyermek megölésének be kell következnie. A ministeri javaslat a szülés utáni ötödik napot vette fel határidőül, mert a normalis nyugalomról ezen idő alatt alig lehet szó, a képviselőház igazságügyi bizottsága azonban a törvénybe felvett szavakat hozta javaslatba. Mert habár némely törvényhozás az időt, mely alatt a gyermekölés büntette enyhébb beszámítás alá esik, 24 órára, mások három, illetőleg öt napra határozzák a szülés után, alig szenved kétséget, hogy az enyhébb beszámítás okául szolgáló körülmények előbb is megszűnhetnek; de ez időhatárokon túl is létezhetnek. A bizottság tehát czélszerűnek vélte általánosabb kifejezéssel élni és az idő meghatározását előforduló esetben a bíróra bízni.

(Anyaggy. II. k. 496. l.) A megítélés alapjául mindenkor az anya kivételes testi-, s különösen lelkiállapota szolgál, melynek tartama az illetőnek egyéniségéhez képest nagyon különböző lehet. Hogy a láz minden szülésnek természetes következménye, s a törvénytelen anyánál a megelőző lélekvihar által fokoztatik és tovább tart, általánosan el van ismervé. Ha tehát a törvény e rendkívüli állapotra tekintettel kivételes intézkedést tart szükségesnek: ennek logikai következménye, hogy e kivételes intézkedés azon időtartamhoz köttessék, mely alatt a lélek rendszeres nyugalma helyreáll.

A mennyiben az anya közvetlenül a szülés után még öntudatlan állapotban volna: ez állapotában elkövetett cselekménye egyáltalában be nem számítható (76. §.); ha azonban az öntudatlanság megszűnt ugyan, de a láz és izgatott lelkiállapot még nem képesítik a dolgok tiszta felfogására és megítélésére: az ily állapotban elkövetett gyermekölés közvetlenül a szülés után történnék tekintendő. De ha az anya már elég testi- és lelkierőt nyert arra, hogy újonszült gyermekét maga rendbe hozza (megfürösztse, bepólyázza): ekkor a szülés által előidézett rendkívüli állapot már rendszerint megszűnt; s ha az anya csak ezután öli meg a gyer-

mekét: a jelen szakasz, mely az anya rendkívüli állapota és az ölés cselekménye között megszakítatlan összefüggést feltételez, nem alkalmazható. (Illés i. m. 414. l.)

Önsegélyre képtelen személy elhagyása.

287. §. Azon szülő, a ki koránál vagy állapotánál fogva önsegélyre képtelen gyermekét félreeső vagy rendszerint járatlan helyre teszi ki, vagy olyan körülmények között hagyja el, hogy annak megmentése a véletlentől függ: a gyermekkitétel büntetett követi el és három évig terjedhető fegyházzal büntetetik.

A ki pedig önsegélyre, koránál vagy állapotánál fogva, képtelen személyt, kit ápolni köteles, vagy a ki felügyelete alatt áll, kitesz vagy segély nélküli állapotban elhagy: három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ha a kitétel vagy elhagyás következtében a kitett vagy elhagyott személy súlyos testi sértést szenvedett: a cselekmény öt évig terjedhető fegyházzal; ha pedig ez által annak halála okoztatott: öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Jegyzet.

«Ápolni köteles» valakit az, ki erre ama viszonynál fogva, mely közte s egy más személy között fennáll, vagy külön megbízás, illetőleg vállalkozás alapján, jogilag kötelezve van. Ily viszony létezik például a házastársak, az örökbefogadó és tápszülők, valamint a mostohaszülők s az örökbefoga-

dott, táp- és mostohagyermek között; — továbbá a nagyszülők vagy más vérrokonok s ama személyek között, kikre nézve azok a szülőket vannak hivatva helyettesíteni. Ide tartozik tehát a gyámnak gyámoltja, gondnoknak gondnokoltja iránti viszonya is stb., míg a külön megbízáson alapuló ápolási kötelesség, pl. a betegápolónál forog fenn.

«Felügyelete alatt áll» az önsegélyre képtelen személy annak, a ki felette őrködni s őt megvédeni törvényes vagy különös megbízásból származó kötelességénél fogva hivatva van, vagy a ki erre, a nélkül, hogy kötelezve vagy megbízva volna, önkényt vállalkozik. A törvény szavaiból világos, hogy a felügyelet tényleges elvállalása már magában véve oly viszonyt létesít, melyben az önkénytes vállalkozó a felügyelete alá jutott személyre nézve elkövetheti a kitevés vagy elhagyás büntettét.

Állapotánál fogva önsegélyre képtelen személy pl. a testi vagy elmebeteg, a nyomorék, a béna, a tehetetlen agg, a teljesen részeg stb. (Illés i. m. 429., 430. l.)

290. §. A ki gondatlansága által embernek halálát okozta: az emberölés vétségét követi el és három évig terjedhető fogházzal büntetendő.

*Gondatlanságból
elkövetett ember-
ölés.*

291. §. Ha azonban a halál az azt oko-

zónak hivatásában vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából vagy azok szabályainak megszegéséből származott, három évig terjedhető fogházzal és száz forinttól kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A jelen szakasz eseteiben a bíróság a bűnösnek talált személyt azon hivatás vagy foglalkozás gyakorlatától, belátása szerint, végképen vagy határozott időtartamra, eltilthatja és a gyakorlat ismételi megengedését újabb vizsgától vagy a kellő képzettség megszerzését igazoló más bizonyítéktól teheti függővé.

Jegyzet.

Nem osztályoztuk a gondatlanságot vagy «vétkes vigyázatlanságot» kisebb vagy nagyobb fokúra, s eltértünk az 1843. évi büntető-törvénykönyv tervezetének azon rendszerétől, mely a vétkes vigyázatlanságnak enyhébb és súlyosabb esetei közt tesz különbséget. De igen is tettünk különbséget a gondatlanság közt, ha a halál az ezt okozónak hivatalában, iparágában vagy foglalkozásában való járatlanságából vagy hanyagságából származik. Ezekről a közönség fel van jogosítva a veszély teljes ismeretét s annak elhárítására a legnagyobb óvatosságot követelni. Az orvos, a gyógyszerész és építész, a gépész, a mérnök stb., ha a kellő óvatosságot elmulasztják, s ennek folytán valakinek halálát, habár sértési szándék nélkül, okoz-

zák: súlyosabb beszámítást érdemelnek, s ennél fogva e szakasz alá esnek.

A rendőri büntetőtörvénykönyv bizonyos tekintetben kiegészítő része a jelen szakaszoknak, a mennyiben abban megállapítatnak az elővigyázat, az óvatosság és a szabályok meg nem tartásának büntetései azon esetekre nézve, melyekben a hanyagságnak nem volt káros vagy ártalmas következménye. Az alapot és a szabályt a 291. §. alá eső esetek megítélésénél a hivatal, a tudomány, az iparág, a foglalkozás szabályai, vagy az erre vonatkozó különös hatósági szabályok képezik; az orvosra nézve az orvosi tudomány, a gyógytárak kezelésére nézve külön fennálló szabályok és rendeletek. — Ugyanez áll a méreggel foglalkozó iparágat űző személyekre nézve is; az építészeti szabályok, rendeletek és rendőri intézkedések irányadók az építészekre nézve; s ha e szabályok, rendeletek, intézkedések megsértéséből, mellőzéséből vagy nem kellő alkalmazásából valakinek halála származott: a felelősség a 291. §. szerint irányul. (A törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 502., 503. l.)

Az egyes hivatási ágaknál sok esetben írott szabály és utasítás állapítja meg az alkalmazottak teendőit és kötelességeit, minél-

fogva ezek megszegése, hacsak az ellenkező be nem bizonyíttatik, már magában foglalja a gondatlanságot. E mellett azonban még az ily hivatás és foglalkozás gyakorlásánál is merülnek fel esetek, a melyekre az írott utasítás már ki nem terjed, de a melyekben a tettes szakismereteinél fogva mégis különös figyelemre volt kötelezve. Az írott szabály tehát sohasem képezi véghatárát a hivatásbeli foglalkozásból eredő fokozottabb felelősségnek. (Illés i. m. II. k. 445. l.)

*Kártérítési
kötelezettség.*

292. §. Gyilkosság és emberölés esetében, ha a megölt után oly személyek maradtak, kiknek tartásáról gondoskodni köteles volt azok részére megfelelő kártérítés is megítélendő, mely a viszonyokhoz képest egyszer mindenkorra fizetendő tőke vagy évi járadék lehet.

*Joggyakorlat.
Korlátolt elmele-
hetségű egyén fog-
vatartása nem
büntetlelt.*

A fehértemplomi kir. törvényszék: L. Gy. a törvényes neje L. J. ellenében elkövetett, a B. T. K. 278. §-ának súlya alá eső gyilkosság bűnkisérletének vádja és következményeinek terhe alól felmentetik; cselekményeért a B. T. K. 287. §-ának második bekezdésében körülírt ember élete elleni büntetttben mondatik ki bűnösnek, s ugyanazon szakasz alapján ítéltetik, az ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy és fél évi börtönre, továbbá a B. T. K. 289. §-a

alapján, fenti szabadságbüntetése kiálltával megkezdődő három évi hivatalvesztésre.

I n d o k o k: A szász-kabányai kir. járásbíró (1. naplósám a. jelentése szerint) a Csukics község birájától jövő bűnfeljelentés folytán folyó évi január hó 9-én kellő kísérettel vádlott házába hatolván, ennek nejét a kamarába zárva oly állapotban találta, mely a bűnfeljelentést igazolta, hogy t. i. vádlott nejét hónapok óta ruházat, étel és ital nélkül egy kamarába elzárva tartja, hogy elhalálózását ily módon idézze elő. A vizsgálat, pótvizsgálat s két rendbeli végtárgyalás során a következő tények nyertek megerősítést: hogy vádlott neje, mintegy 13 év óta elmezavarban szenved, mit az iratoknál levő, megfigyeléseken alapuló orvosi vélemények igazolnak; hogy házi teendők végzésére a sérült nőt használni nem lehetett; hogy mult évi november 7-én a vádlottnál tartott «práznik» napján a sérült nő férjével összeveszett s ekkor férje arczába egy darab fát csapott; hogy a sérült nő e naptól fogva kezdett a kamarában tartózkodni, hogy vádlott a kamara ajtaját éjjelenként rendesen, nappal azonban csak akkor csukta rá, ha (vádlott) hazulról elment. Egy pótlólag megejtett helyszini szemle által constatáltatott továbbá, hogy a kamara ajtaja, ha kívülről bezáratott,

belülről is kinyitható volt; valamint megerősítést nyert a védelem részéről felhozott azon körülmény, hogy a sérült nő a kamarában tartózkodása ideje alatt (november 7-től január 9-ig) sógornéjától: M. A.-tól meleg ételt is kapott időnkint, melyeket M. A. fia S. vitt el a sérültnek; továbbá, mi a sérült nő saját beismerésével van támogatva, hogy a vádlott szobájában számára hagyott ételhez juthatott, s jelesül, hogy egy, ezen kamarában töltött idő alatt történt disznóöléskor szalonnát kapott. Hogy sérült nő a kamarából kijárhatott, a mellett bizonyít azon körülmény is, hogy a helyszinén a szászai kir. járásbíróval megjelent bizottság a kamarában excrementumoknak semmi nyomát nem találta. Másfelől azonban ugyanezen bizottság tagjai, s névszerint V. V. kir. járásbíró 6550/1886. szám alatt befolyt nyilatkozatával, Cs. J. csendőrsvezető hivatali esküje, B. P., Z. J., D. J. és D. Gy. eskü alatt tett végtárgyalási vallomásukkal bebizonyították, hogy sérült nő a tettenérés éjjelén merő rongyok közt találtatott, melyek a védelem részéről vindikált minőséggel, a tanúk egybevágó nézete szerint nem bírtak. Ugyanekkor ezen tanúk a sérült nőt annyira elgyengültnek látták, hogy tántorogva s csak támogatás mellett bírt a kamarából kimenni.

Végül constatálva van dr. Ochs Józsefnek a mai végtárgyalás során tett kimondásával, hogy a sérült nőn tetemes fényiszonyt (Lichtscheue) észlelt, valamint hogy sérült nő — az iratoknál levő orvosi vélemények szerint — általános elgyengültségben (allgemeine Entkräftung) szenvedett.

Már most, mivel az előnyomozat során B. Gy. (10. naplósám) által érintett s állítólag ezen tanú sógornője s a vádlott közt a bűncselekmény idejében fennállott szerelmi viszony, mint a vádbeli cselekmény lélektani indoka, sem az előnyomozat, sem a vizsgálat során mi megerősítést sem nyert: mivel D. Gy. tanúnak a vizsgálaton (11. naplósám alatt) tett s az előző végtárgyaláson a vádlott szemébe is ismételt, az ölési szándékot nyíltan magában foglaló terhelő vallomása aggályosnak tűnt fel, s R. Gy. (36. naplósám) vizsgálati s végtárgyalási vallomásával teljesen ellensúlyoztatott; mivel végül a mai végtárgyalás során kihallgatott szakértő orvos a sérült nőnek továbbra is a vádbeli helyen volt tartózkodását, az esetben, ha a sérült nő ottléte ideje alatt, időközönként meleg ételt, friss levegőt s fényt is élvezett, feltétlen halálhozónak nem véleményezte; s így a kellő ápolás elmulasztása az élet kioltására alkalmatlan eszköznek volt tekintendő: vád-

lott cselekményében az ölési szándékot megállapítottak venni nem lehetett. Ugyanazért őt a törvényszék a gyilkosság kísérletének vádja s következményeinek terhe alól felmentette. De mert az, hogy a sérült nő buta (blödsinnig) állapotánál fogva testi szükségleteinek maga erejéből való ellátására képtelen volt; továbbá, mert az, hogy vádlott saját beismerése szerint gyámoltalan törvényes hitvesét sem orvossal, sem ápolónővel nem gondoztatta; őt sorsának közömbösen átengedte, kétségtelenül bizonyítva van; s e bebizonyítva levő körülmények az ember élete ellen a B. T. K. 287. §-ának második bekezdése szerint minősülő büntett alkotó elemeit foglalják magukban, a törvényszék vádlottat ezen büntettben mondta ki bűnösnek, s tekintetbe véve azon súlyosító körülményt, hogy neki, mint lelkésznek a hitvestársi kötelnek ápolását bárki másnál jobban szem előtt kellett volna tartania, másfelől tekintetbe véve jó előéletét, ítélte az ítélet rendelkező részében körülírt büntetésekre.

A budapesti kir. ítélő tábla: Miután ezen bűnügy adataival s L. Gy. vádlott beismerésével igazolva van, hogy L. J. lelki állapotából folyólag önsegélyre képtelen, tehetetlen volt; miután vádlott beismerésével és tanúk vallomásával bizonyítva van, hogy L. J. 1885.

évi november 7-től 1886. évi január 9-ik napjáig egy sötét, nyirkos, szerfelett hideg helyiségben, leginkább nyers terményekkel élelmezve, ruházat, fekhely és megfelelő takaró nélkül magára hagyatva volt, úgyannyira, hogy az őt ezen helyzetből kiszabadító nyomozó küldöttség tagjai a legszánandóbb gyötrelmes állapotról tettek tanúbizonyságot; — miután L. Gy. vádlott 22 hold föld felett rendelkezve s a védelem részéről is beismerően pénzkikölcsönzéssel foglalkozva, nem volt oly szorult helyzetben, hogy törvényes nejét, a ki az ő felügyelete alatt állott, önsegélyre képtelen állapotában ily életveszélyes helyzetben elhagyja és miután mint törvényes férj, gyámolítására szorult nejét ápolni köteles volt, azonban a bűnügy tényeiből felismerhetőleg e kötelezettségével merőben ellenkezőleg cselekedett: a kir. ítélő tábla az elsőbiróság ítéletét indokainak ezen kiegészítésével, az 1886. május 12-én megtartott végtárgyaláson a tanúk megesketésére vonatkozó végzését pedig indokainál fogva helybenhagyja.

A kir. Curia: Habár vádlottnak beismerésével bizonyítva van is, hogy ő közönynyel elnézte azt, miszerint neje B. J. 1885. év november 7-étől 1886. év január 9-ig az azon napon eszközölt birói házkutatásról

felvett jegyzőkönyvben leírt fűthetlen kamarában csaknem ruhátlanul s ágynemű tekintete alá nem eshető rongyok között töltötte el napjait, s habár továbbá beismerésével bizonyítva van is, hogy ezen kamarának ajtaját úgy éjjel, valamint oly esetekben, midőn vádlott telkéről eltávozott, nappal is, a magánál tartott kulccsal vádlott zárta el, s habár végül az orvosi szakértők nézete szerint az is igazolva van, hogy B. J.-nál az említett helyzet lényegesen fokozta az ugyanazon szakértők véleménye szerint megelőzőleg is fennállott hülyeségnek, butaságnak minősített mérsékelt fokú elmezavart; de mindazonáltal tekintettel arra, hogy M. J. és M. A.-n kívül Sz. N. is tanúsítja azt, hogy B. J. az érintett kamarát tartózkodási helyül kiválasztva, abból eltávozni felhívására is vonakodott; tekintettel továbbá arra, hogy a birói szemlével összehangzólag sértett nő maga elismeri, miszerint az említett helyiség, annak külsőleg történt bezárása daczára belülről felnyitható lévén, a kijárhatásban korlátozva nem volt s a táplálkozására szolgáló eledeleket részint személyesen vette a lakóház konyhájából magához, részint pedig, habár csak koronkint, a vádlott hozzátartozói által lett az számára benyújtva; tekintettel ezenkívül arra, hogy B. Gy., N. Gy. és L. F.

tanúk bizonyítják, miszerint B. J. 1880/81. év telén vádlott házatól hír nélkül, s az évszak zordonságával mitsem törődve, csaknem ruhátlanul távozott el s vonta meg magát egy elhagyottan állott kunyhóban; tekintettel még arra, hogy L. Gy. járási szolgabíró, továbbá F. Á. főesperes és M. A. közjegyző tanuskodásai arra mutatnak, miszerint vádlott nejének elmeógyógyintézetbe leendő elhelyezésével komolyan foglalkozott, de az 1886. január 16-án kiállított községi előjárósági bizonyítványban feltüntetett vagyoni viszonyai igazolják, hogy ezen szándékának kivitelében korlátozva volt; tekintettel végül arra, hogy habár vádlott nem figyelte is meg azon kötelezettségeket, miket részére úgy férji, mint lelkészi állása előszabott, s habár jelzett betegségi állapotánál fogva az önsegegyre képtelenek tekintete alá eső s házassági kötelékéből kifolyólag ápolására is utalt B. J-t a szakértők véleménye szerint egészsége ártalmára szolgáló magatartásából nem is igyekezett kimozdítani, mindazonáltal, miután vádlottnak azon mentsége, hogy nejét a betegségéből kifolyó s már tanúsított elkóborlásaitól megóvándó, akadályozta a kimehetésben akkor, midőn reá személyesen fel nem ügyelhetett, figyelmen kívül nem hagyható, s miután ebben és érintett

mulasztásában a bűnvádi beszámítás alá vonható szándékosság ismérvei fenforogni nem látszanak: mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával L. Gy. vádlott nemcsak a gyilkossági kísérletnek, de az emberi élet ellen elkövetett s a B. T. K. 287. §-ának második tételében körülírt büntettnék vádja és következményei alól is felmentetik. (1887. évi december hó 9-én, 1431. szám a. B. J. T. XV. k. 249. l.)

Testi sértés.

301. §. A ki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül bántalmazza vagy egészségét sérti, ha az ez által okozott sérülés, betegség vagy elmekór húsz napnál hosszabb ideig tartott: a súlyos testi sértés büntetét, — ha húsz napot túl nem haladott, de nyolcz napnál tovább tartott: a súlyos testi sértés vétségét, ha pedig nyolcz napnál tovább nem tartott: a könnyű testi sértés vétségét követi el.

302. §. A súlyos testi sértés büntette három évig terjedhető börtönnel, — a súlyos testi sértés vétsége egy évig terjedhető fogházzal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, — a könnyű testi sértés vétsége pedig hat hónapig terjedhető fogházzal és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A felmenő ágbeli rokonon elkövetett súlyos testi sértés büntette öt évig terjedhető börtönnel, — a súlyos testi sértés vét-

sége három, — a könnyű testi sértés két évig terjedhető fogházzal büntetendő.

303. §. Öt évig terjedhető börtönnel büntetendő a testi sértés, ha annak következtében a sérült elméje megzavarodott; ha előreláthatólag hosszú ideig tartó betegségbe esett, vagy rendes foglalkozásának folytatására végkép vagy előreláthatólag hosszú időre képtelenné vált, vagy feltűnően eltorzított.

Ha pedig e sértések valamelyike felmenő ágbeli rokonon követtetett el: büntetése öt évig terjedhető fegyház.

305. §. Ha a tettes szándéka a 303. §-ban felsorolt következmények valamelyikére irányult, és az be is következett: a büntetés öt évig terjedhető fegyház leend.

306. §. Ha a súlyos testi sértés folytán a megsértett halála következett be: a büntetés tíz évig terjedhető fegyház, — ha pedig a tettes szándéka a 303. §-ban meghatározott következményekre volt irányozva, és a megsértettnek halála következett be: büntetése öt évtől tíz évig terjedhető fegyház.

307. §. Ha a 306. §. első esetében a halált okozó testi sértés a tettes erős felindulásában követtetett el: a büntetés egy évtől öt évig terjedhető börtön leend.

Ha pedig az erős felindulást az okozta, hogy a sértés folytán meghalt személy a tettest vagy hozzátartozóit jogtalanul súlyosan bántalmazta és a testi sértés ezen felindulásban rögtön követtetett el: a büntetés három évig terjedhető börtön leend. A jelen

§. intézkedései nem alkalmazhatók, ha a halált okozó testi sértés a tettesnek felmenő rokonain követtetett el.

308. §. Ha a súlyos testi sértés többek bántalmazásából származott, és ki nem tudható, hogy ki vagy kik okozták azt: mindazok, a kik a bántalmazásban szándékosan résztvettek: két évig terjedhető börtönnel és külön-külön kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, ha pedig a bántalmazásokból halál származott, három évig terjedhető börtönnel és külön-külön négyszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

309. §. A ki azon szándékkal, hogy másnak egészségét megrontsa, mérget vagy más ártalmas szert ad be vagy bármi más módon alkalmaz: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő; ha pedig a szer életveszélyes, de ölési szándék nélkül adatott be vagy alkalmaztatott: a büntetés három évtől öt évig terjedhető fegyház leendő.

Ha az életveszélyes szer beadása vagy alkalmazása folytán a 303. §-ban meghatározott következmények valamelyike vagy halál állott be: a tettes tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

310. §. A ki gondatlanság által másnak súlyos testi sértést okozott: három hónapig terjedhető fegyházzal és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha azonban a súlyos testi sértés az azt okozónak saját hivatásában vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából vagy azok szabályainak megszegéséből szár-

mazott: egy évig terjedhető fogházzal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A 291. §-nak a foglalkozás eltiltására és újbóli megengedésére vonatkozó határozatai a jelen szakasz eseteiben is alkalmazandók.

311. §. A jelen fejezet eseteiben a sértettnek kívánságára és részére a megfelelő kártérítés is megítélendő, mely tartós betegség vagy munkaképtelenség esetében, a megsejtettnek személyi és családi viszonyaihoz képest, egyszer mindenkorra megállapítandó tőke vagy évi járadék lehet.

312. §. Könnyű testi sértés vétsége miatt a bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

313. §. A házi fegyelemre jogosított személy által annak gyakorlatában elkövetett könnyű testi sértés miatt büntetésnek nincs helye.

Mit értenek a testi sértés alatt az orvosok s vajjon az a test épségének megtámasztásában, vagy az egészségi állapot megzavarásában áll-e? vagy pedig testi sértést képez-e «minden oly hatás az ember testére, mely által fájdalom, undor, vagy más testi rosszullét okoztatik»: e kontroverziák nem tartoznak a törvény keretébe.

Jegyzet.

A törvény megjelöli a testi sértés anyagi és eszményi ismérveit, körülírja a büntett

tényálladékát, és ha az, a mit a törvény erre nézve meghatározott, a konkrét esetben fenforog: a törvény értelmében testi sértés létezik.

A testi sértés fizikai ismervét képezi: más ember testi épségének jogellenes megtámadása, a mi által a megtámadottnak egészsége, ide számítva az elmetehetség integritását is, megzavartatik, s rosszabb állapotba jut, mint a milyenben a megtámadtatáskor volt.

Némely törvény a megtámadás nemeit, módjait is külön felemlíti; a francia code ütéseket és sebesítéseket említ, s e két tényező — a törvény más helyén — a méreggel vagy más ártalmas szerekkel való egészségrontással egészíttetik ki.

A megjelölés nem helyes, mert nem kimerítő. El kell olvasni Helié-nél, hogy mi mindent kell a «blessurs» alatt subsumálni, a mi nem képez megsebesítést, hogy az értelem tágítása által a szükséges expansio megszereztessek.

De nem kimerítő még azért sem, mert a külső eszközöknél a testi sértés céljából foganatosított pszichikai hatásokat elmellőzi. A ki egy gyermeket folytonosan és azon szándékkal ijeszt, hogy ez nehéz kórba essék, ha ez eredmény bekövetkezett: testi sértést

követ el, ámbár sem ütést (coups), sem megsebesítést (blessurs) nem okozott.

A testi sértés okoztathatik sok módon, így pl. közvetve elkövetetik: állatoknak másra uszítása s animo nocendi másnak lelkiületében felköltött indulatok által is. Törvényünk a «bántalmazást» és az «egészségmegsértést», illetőleg az egészséget megsértő mindennemű külső behatást jelöli meg, mint a kérdéses cselekmény fizikai elemeit.

A két tényező kiegészíti egymást, s nem képzelhető büntetendő testi sértés, mely a kettőn kívül más tényező által követtethessék el. A bántalmazás átfoglalja mindazt, a mi «coups és blessures» által együtt fejeztetik ki. (A törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 540—542. l.)

Az elmekór szintén egyik következménye lehet a testi sértésnek és pedig vagy erőművi úton az agy sérülései által, — vagy dinamikus úton, a testi sértés, illetve pszichikai hatás által keltett ijedtség, félelem, harag, stb. által, mint ez az epilepsiánál gyakran tapasztalható.

A 301. §-ban az elmekór oly értelemben fordul elő, hogy annak tartama esetleg nyolcz vagy húsz napi időt sem halad meg. E rövid ideig tartó elmezavar alatt ama heveny elmezavar-rohamokat kell érteni, melyek testi

bántalmazás után nem ritkán fellépnek, de csak napokig tartanak. A mennyiben ez megtörténik: kétségtelenül a 301. §. alkalmazásának van helye; hosszabb ideig tartó elmezavarnál azonban kétséssé válik, vajjon ez vagy a 303. §. alkalmazandó-e, mert az utóbbi az elmezavart, mely egyértelmű az elmekórral, szintén minden megszorítás nélkül említi. Oly esetben tehát, midőn az ily állapot 20 napnál tovább tartott, hiányzik az elválasztó vonal, mely a 301. §. esetét a 303. §. esetétől elkülöníti. Belky a kérdést akként fejtí meg, hogy az a körülmény, hogy a 303. §. az elmezavart a testi sértés oly következményeinek (a test valamely nevezetesebb tagjának vagy érzékének, a nemző, beszélő, halló, látó tehetségnek, stb. elvesztése) társaságában említi fel, melyek marandók, vagy hosszú ideig tartanak: odamutat, hogy e helyen az elmezavarra nézve is a hosszú tartam, esetleg annak marandó volta veendő figyelembe. (Dr. Belky János, Törvényszéki orvostan 129. l.)

Mi értessék az alatt, hogy a sérült «előreláthatólag» hosszú ideig tartó betegségbe esett? Senki sem kívánhatja tőlünk e delimitációt; sem pedig a hosszú betegség nyilvánítását a 301. §. alá tartozó esetekhez. Mi csakis annyit mondhatunk, hogy ez alatt, az

uralkodó nézetek szerint, a gyógyíthatatlansággal határos betegség, a «Sichthum», «une maladie paraissant incurable» értetik; bár ennek értelmezésére szintén nem hiányzanak a különböző variánsok. A törvény ama kifejezése: «előreláthatólag», az orvosra utal, kinek a szakértői véleményadás alkalmával kell nyilatkoznia arról, vajon tudománya szerint előrelátható-e, hogy a sérült hosszú időig fog betegségben sínlódni. (A törvény indokolásából. Anyaggy. II. k. 549. l.)

Ártalmas szer alatt nem csupán az értetik, mely minden körülmény közt megrontja az egészséget; hanem az is ártalmas szer, mely valakire egészségi állapotának praedispozíciója folytán ártalmasan hat. Ha a tettes tudva azt, hogy valaki oly bajban szenved, hogy e vagy ama szer bevétele által egészségi állapota teljesen megrontatik, s ennek daczára laedendi animo oly szert vegyít ételbe vagy italába: mindannak ellenére, hogy azon szer nem általánosan s nem mindenkire feltétlenül ártalmas, a cselekmény a 309. §. alá esik. (A törvény indokolásából. (Anyaggy. II. k. 562. l.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszéknek ítéletét azzal a részbeli változtatással, hogy a vádlottnak cselekményét a B. T. K. 323. §-ába ütköző s a 324. §. első

Joggyakorlat.

A 303. §. szerint minősül a testi sértés, ha az eskőben szenvedő egyénnel

a bántalmazás nem idézte ugyan elő az eskört, hanem fokozta azt s hosszú ideig tartó betegségét eredményezte.

pontja szerint minősülő személyes szabadság megsértésének büntettévé minősíti, őt ebben mondja ki bűnösnek és azért a B. T. K. 92. §-a alkalmazásával a B. T. K. 324., 326. §-ai alapján, az ítélet foganatba vételétől számítandó két évi fegyházra, valamint a szabadságvesztés-büntetésnek kiállításától számított három évi tartamú hivatalvesztésre s politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére ítéli; egyébként az ítéletet helybenhagyja.

Indokok: Az országos közegészségi tanácsnak felülvéleménye szerint az orvosi látleletben leírt sérülések az eskór okának nem tekinthetők, ellenben nagyon valószínű, hogy a sértett már bántalmaztatása előtt eskórszerű betegségben szenvedett, mely ájulási rohamokban nyilvánult és hogy eme — már előbb létezett — betegség a bántalmazással együtt járt nagy lelki felindulás, félelem és ijedtségtől csak fokoztatott, míg e tényezők nélkül talán megtartotta volna a sérült élete végéig is eredeti alakját és fokát. A királyi ítélő tábla tehát megállapítottak fogadta el, hogy a sértettnek bántalmazása nem idézte elő ugyan nála az eskört, de kétségtelenül fokozta s illetve felélesztette a nála már előbb észlelt eskórszerű betegséget, következően, hogy az orvosi látleletekben

leírt, egyenként és együttesen súlyos testi sértések a kir. törvényszéknek megállapítása szerint is a sértettnek hosszú ideig tartó betegségét eredményezték. Ezt a megállapítást támogatják a végtárgyalás adatai is, a mennyiben Z. János, G. szül. K. Johanna, B. András és K. Magdolna az 1889. évi márczius 19-én tartott végtárgyalás során eskü alatt kihallgatott tanúk, a sértettnek előadásával megegyezően azt vallották, hogy sértettnek megveretése előtt nem volt eskóra, csak megveretése után kapta meg azt, a mely betegség azóta gyakran ismétlődik nála, a mint bizonyított tény az is, hogy a sértettet az említett végtárgyalás folyamán, tehát a megsérülést követő negyedik hónapban is meglepték az eskóri rohamok. A vádlottnak az a cselekménye tehát, hogy az elsőbírósági ítélet indokaiban helyesen előadott tényállás szerint a házából távozni akaró sértettet ama szándékában megakadályozta s a szoba, illetve a pitvar ajtaját rácsukta s ekként, bár rövid ideig is, személyes szabadságában korlátozta, minden tekintet nélkül arra, vajjon a sértettnek letartóztatása csak eszköze volt-e a vádlottól célba vett más cselekmény létrehozásának vagy nem? a személyes szabadság megsértésének tényálladékát állapítja meg és a mennyiben a sértett letartóztatása alatt

a fentiek szerint oly testi sérüléseket szenvedett, a melyek folytán hosszabb ideig tartó betegségbe esett és így a B. T. K. 303. §-ában meghatározott eredmények egyike tényleg bekövetkezett, kétségtelen, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a B. T. K. 323. §-ába ütköző és a 324. §. első pontja szerint büntetendő, tehát egyrendű személyes szabadság megsértésének büntettét képezi, a melyben őt bűnösnek kimondani s enyhítően mérlegelve még az elsőbírói ítéletben mellette felhozott enyhítő körülményeken felül műveltsége alantas fokát és azt, hogy a cselekményt a miatti lelki felháborodásában követte el, hogy vett értesülés szerint a sértettel mint orgazdával vélt elbánni; melyek nemcsak túlnyomóak, de annyira nyomatékosak is, hogy a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása teljesen indokolt, a mennyiben a cselekményre meghatározott büntetésnek legkisebb mértéke is aránytalanul súlyosnak mutatkozik, bűnössége arányában a fenti büntetésre ítélni s ezzel a részbeli változtatással az elsőbírói ítéletét vonatkozó indokainál fogva helybenhagyni kellett.

A kir. Curia: Tekintve, hogy vádlott R. szül. K. Annának az elsőfokú bíróság ítéletének indokaiban a bűnvádi eljárás adataival megegyezőleg kiemelt bántalmazása

által, nem csak az orvosi látleletben leírt, s szakértői vélemény szerint egyenként s együttesen súlyosnak talált testi sértéseket, hanem egyszersmind az eskórnak az orvosi véleményben kiemelt súlyos alakjában való fel-lépését és e kórállapotnak gyakori ismétlését is okozta; tekintve, hogy ezen eredménynek vádlott terhére való beszámítását nem akadályozza az, hogy a sértett nő — az orvosi vélemény, de a tanúk vallomása szerint is, már azelőtt — habár évekig tartott időközökben — ájulásoknak volt kitéve, mely jelenség a közegészségi tanács véleménye szerint már az akkor is megvolt — habár igen gyenge alakban mutatkozott, eskórnak képezte tünetét; tekintve ugyanis a közegészségügyi tanács véleményében nyíltan is kifejezett azon körülményt, hogy vádlottnő által elkövetett bántalmazás nélkül, a sértett nő állapota — talán ennek haláláig is olyan maradt volna, mint volt azelőtt; vagyis, hogy a csupán nagy időközökben és egyedül egyes ájulási rohamokban nyilvánuló kóros állapot fokozottabb arányokat nem vett volna fel; ezen nyomatékos indokon felül, döntő súlylyal bír még az is: hogy a fizikai állapot, mely az alkalmazott külbefolyás előtt már létezett, de melyhez a törvényellenes cselekvőség, mint activ külbefolyás hozzájá-

rulván, az előbb már létezett elemekkel együtt, az erőnek a sérelmes irányban való fejlődésére a feltételt képezte: nem szünteti meg — az ehhez járuló cselekvőség — külbefolyásnak az eredményt okozó minőségét, s ezzel nem veszi le a beszámítási terhet arról, a kinek szándékosan sérelmező, jogellenes — esetleg gondatlan cselekedete — azon már előbb is létezett állapotra, — a kiemelt irányban hatván, ezen — létezett feltételekkel együtt okozója lett a bekövetkezett eredménynek; tekintve továbbá, hogy ámbár vádlott az említett bántalmazás alkalmával az ajtónak bezárása által sértettet a bántalmazás elől való menekülésben gátolta; tekintve mindazonáltal, hogy a B. T. K. 324. §. első pontjának feltételét az képezi: hogy a 303. vagy 304. §-ban meghatározott testi sértés «a letartóztatás» vagy a «kínzás» által okoztatott; tekintve, hogy az idézett 324. §. első pontjának a B. T. K. megkülönböztetéseinek megfelelő technikai korlátozó értelmezése szerint ezen szakasz alá csupán azon esetek foglalhatók, a melyekben valaki letartóztatása fogatosításának módja által valósíttatott meg az azon szakaszban meghatározott eredmény; tekintve, hogy ellenben a 324. §. első pontjának alkalmazhatósága ki van zárva mindazon esetekben,

melyekben az eredmény más módon — nem letartóztatás és a letartóztatottal való különös bánásmód által — jött létre; tekintve, hogy R. szül. K. Anna súlyos testi sértései s hosszú ideig tartó betegsége is nem a hivatkozott 324. §-nak első pontjában meghatározott «letartóztatás vagy kínzás» által idéztetett elő, hanem azokat vádlottnak külön cselekvősege okozta; tekintve, hogy ezek szerint jelen esetben a B. T. K.-nek nem a 324. §-a, hanem a 301. és 303. §-ok nyerhetnek alkalmazást: P. szül. K. Rozália vádlott a B. T. K. 301. §-ába ütköző s a 303. §-a szerint minősülő súlyos testi sértés bűntettében mondatik ki bűnösnek s ezért — a mellékbüntetés mellőzésével — az idézett 303. §. alapján, a vádlottnak elégséges értelmiségénél fogva, a műveltség alacsony fokának enyhítő körülményként el nem fogadásával az egyéb, fenforgó enyhítő körülményekre való figyelemmel a B. T. K. 91. §-a alkalmazásával két évi börtönre ítéltetik el. Ezen részbeni változtatással egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete indokainál fogva helybenhagyatik. (1890. október 10-én, 3818/b. szám. B. J. T. XXII. k. 117. lap.)

Az aradi kir. törvényszék: Szuszán Gyenge elméjű Gavrilla a B. T. K. 287. §-ának második ^{egyén éheztetése és sanyargatása a} bekezdésébe ütköző és ugyanazon szakasz ^{301. §. alapján,}

mint testi sértés, büntetletett, szerint minősülő kitétel büntettének vádja és ezen vád következményeinek terhe alól felmentetik ;

ellenben a B. T. K. 310. §-ába ütköző és ugyanazon szakasz első bekezdése szerint minősülő gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétségében vétkesnek kimondatik . . .

I n d o k o k : Löw Simon körorvos jelentése folytán 1884. évi szeptember 24-én a helyszínén felvett jegyzőkönyvben a megjelent dr. Vékony Albert járási orvos, a községi jegyző és Tabajdy Sándor kisjenői járásbíró igazolják azt, hogy Székudvaron Szuszan Gavrilla hites nejét, született Oala Borbálát oly állapotban találták, a melyből azt kellett következtetniök, hogy e nő hosszabb időn át kellő táplálék nélkül a legiszonyúbb nyomor- és elhagyatottságnak volt kitéve. Az előnyomozásról felvett jegyzőkönyvben panaszosnő állapota úgy ecseteltetik, hogy ebből annak tökéletes elhanyagoltatását következtetni kell. Ezen állapotát igazolja a végtárgyalás során kihallgatott Löw Simon, továbbá vádlott Szuszan Gavrilla leánya Berár Petruné és ennek férje Berár Petru is. Hasonló terhelő vallomást tett még Kis Péterné, Szuszan Marincza, Kis Márta és Une Pavel is. Mindezen tanúk eskü alatt tett és részben

szembe mondott vallomása által beigazoltattott, hogy vádlott Szuszán Gavrilla nejét a tökéletes elsatnyulásnak tette ki, legkevésbé sem törődvén annak lelki és testi állapotával.

Tekintetbe véve azonban az ügyész által emelt vádat, mely vádlottat a kitétel büntetőben állítja bűnösnek, ez alól vádlott — szemben a felhozott körülményekkel — felmentendő volt. Mert vádlott hites nejét el nem hagyta az egész idő alatt, sem azt ki nem tette, a felmerült alanyi és tárgyi tényálladék tehát a B. T. K. 287. §-a alá nem vonható. Nem igazoltatott be továbbá azon körülmény sem, hogy vádlottnő személyes szabadságától bármi részben is meg lett volna fosztva. Tény azonban, hogy panaszos a kellő szellemi képességeknek teljes birtokában nem volt, mert ifjú kora óta teljesen ép elméjűnek sem volt mondható, mint azt a tanúk eskü alatt vallották. Ezen állapota betegség folytán, vagy más — most már ki nem puhatolható — okból fokozódván, panaszos szellemi képességeit mindinkább elvesztette. Ezen állapotában vádlott Szuszán Gavrilla gondatlanságból épenséggel legkevesebbet sem törődött nejével, úgy, hogy az az elhanyagolás folytán a legnagyobb nyomor, pizok és elsatnyulás tömkelegébe került. Hogy a gonosz szándék tényleg nem for-

gott fenn ez esetben, igazoltatik Löv Simon vallomása által, a ki maga is beismeri azt, hogy csak azért tett vádlott ellen feljelentést, mert azt hitte, hogy az által a panaszos gondosabb ápolást és több figyelmet érhet el; de a szándék hiányát bizonyítja azon körülmény is, hogy vádlott beteg nejéhez egyáltalában orvost nem hivatott. Minthogy így Szuszán Gavrilláné e szánalmas állapotba férjének, vádlottnak hanyagsága folytán jutott és minthogy ezen állapotából kifolyólag az orvosi vélemény, valamint a felülvélemény értelme szerint súlyos testi sértést szenvedett; vádlottat a B. T. K. 310. §-ába ütköző s ugyanezen szakasz szerint minősülő gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétésében vétkesnek kellett kimondani és pedig annál inkább, mivel mint férjnek, beteg nejének ápolása kötelességében állott volna... (1887. április 7-én 1843. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla az elsőbiróság ítéletének részbeni megváltoztatásával vádlottat a B. T. K. 323. §-a alá eső, azon szakasz második és harmadik bekezdése szerint minősülő és büntetendő személyes szabadság megsértésének büntetésében mondja ki bűnösnek; e miatt őt az idézett szakasz alapján három évi fegyházra és a B. T. K. 326. §-a alapján öt évi hiva-

talvesztésre és politikai jogai felfüggesztésére ítéli.

Indokok: A vizsgálat és ismételve tartott végtárgyalások eredményére fektetve az elsőbíróság indokolásában helyesen kitüntetett és törvényszerűen bizonyított tényállás szerint vádlott Szuszán Gavrilla más nővel szövetkezvén, törvényes nejét, Szuszán született Oala Borbálát, ki vádlott saját előadása és a vizsgálat adatai szerint is már ifjú kora óta korlátozottabb szellemi tehetségű, tehát önsegélyre ezen állapotánál fogva kevésbé képesített, az őt illető hitvestársi jogoktól megfosztotta és háza udvari szobájába helyezve, a családtól és társadalomtól elkülönítette; ápolásáról épen nem, táplálásáról pedig annyira hiányosan gondoskodott, hogy a nevezett nő két évig tartott ezen elhagyatottsága folytán, melyhez a vizsgálat adatai szerint néha tetteleges bántalmak is járultak, tökéletesen elsatnyult, az orvosszakértői vélemények szerint maradandó nyomú súlyos sérelmet (gerincoszlop-elfordulást) szenvedett, sőt már élete is veszélyben forgott. Habár a vizsgálat eredménye arra nézve, hogy Szuszán Borbála állandóan elzárva és így letartóztatva tartatott volna, egyenes bizonyítékot nem szolgáltatott is, Kis Péterné azon vallomásából, hogy vádlott

és ágyasa a fent jelzett két év alatt a házban senkit sem tőrtek, Vuk Pavel tanúnak azon vizsgálati vallomásából, hogy egy ízben sértett nő az udvarba menvén, vádlottnak és özvegy Moale Floarénak gyermekei által azonnal visszatereltetett és férje által később meg is veretett, és Ambrus Tótor tanú azon vallomásából, hogy sértett nő a házból néha kiszökött, alaposan arra lehet következtetni, hogy Szuszán Borbála személyes szabadságától sanyargatás és megfélemlítés eszközeivel tényleg és huzamosb időn át megfosztott; minélfogva a vádlott terhére bizonyult és megállapított cselekmény által a B. T. K. 323. §-ának második és harmadik bekezdésében leírt bűntény összes ismérvei kimerítetteknek mutatkoznak. . . . (1888. évi október 10-én 18,513. szám.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbb fokú bíróság ítélete a minősítés és a büntetés tekintetében megváltoztatik; vádlott Szuszán Gavrilla a B. T. K. 303. §-a alá eső súlyos testi sértés büntetében mondatik ki bűnösnek s e miatt két évi börtönre ítéltetik. Egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete helybenhagyatik.

Indokok: Meg volt változtatandó a kir. ítélő tábla ítélete s vádlott cselekménye nem volt magánszemélyek által elkövetett,

a B. T. K. XXII. fejezete, illetőleg a királyi ítélő tábla ítéletében foglalt megállapítás szerint a B. T. K. 323. §-a alá eső személyes szabadság megsértésének minősíthető; mert eltekintve attól, hogy a mennyiben a vádbeli cselekmény a kir. ítélő tábla által megjelölt büntettet képezné, ez esetben, tekintve a cselekményből származott — alább tűzetesen kiemelt — következményeket, a B. T. K.-nek nem a 323. §-a, hanem 324. §-ának első pontja lenne alkalmazandó; ettől eltekintve, a cselekmény egyáltalán nem képezheti az említett ítéletben megjelölt büntettet: mert a személyes szabadság megsértésének a B. T. K. értelmében mellőzhetlen feltétele, hogy a sértett személynek a térben való szabad mozoghatása, az ő akarata ellen, jogtalanul és erőszakkal, vagy az erőszakhoz hasonló készülékkel elvonva, akadályozva, illetőleg korlátozva legyen.

Ezen, a törvényen alapuló meghatározásból egyenesen következik, hogy annak személyes szabadsága nem tekintethetik a B. T. K. 323—325. §-ai értelmében megsértettnek, a ki a részére kijelölt oly szobában tartózkodik, melynek ajtaja nincs bezárva, s a melyből a kimenetel nincs akadályozva valamely készülék vagy intézkedés — például a kimenetelt gátoló őrnék felállítása — által,

a honnan tehát a szobában tartózkodó személy az udvarra, sőt az utcára is szabadon járhat, a külvilággal bármikor érintkezhetik, sőt szükség esetén a hatóság oltalmát is felhívhatja.

Ezeket előrebocsátva:

tekintve, hogy arra nézve, hogy azon szobának ajtaja, a melyet vádlott neje számára ennek állandó tartózkodási helyül kijelölt és a melyben ez — habár nyomorogva és sinlődve — tartózkodott, elzárva lett volna: semmiféle bizonyíték nem merült fel;

tekintve ellenben, hogy be van bizonyítva, hogy vádlott neje akadálytalanul mehetett szobájából az udvarra;

tekintve, hogy bizonyítva van az is, hogy az udvar ajtaja sem volt elzárva, hogy tehát nemcsak kívülről, a házba nem tartózkodóknak közlekedése a házban lakókkal lehetséges és akadálytalan volt, a mi által annak lehetősége mindig fenforgott, hogy az utcáról bejövők a kérdéses nőt az udvaron láthatták és vele beszélhettek is; hanem magára Szuzán Gavrilánéra nézve is mindig fennállott azon lehetőség, hogy a ház nyitott ajtaján az utcára kimenve, magát teljes szabadságba helyezze;

tekintve, hogy a bűnvádi eljárás alatt beszerzett adatokból kitűnik, hogy Szuzán

Gavrilláné több ízben csakugyan kinn is volt az utcán, s ezen körülmény az őt egy ízben az utcáról visszahozott tanú által is bizonyítva lévén:

a személyes szabadság megsértésének az idézett törvényben meghatározott esetét megállapítani nem lehetett.

Nem lévén megállapítható a személyes szabadság megsértésének a B. T. K.-ben előre látott esete, tekintettel a kir. ügyészség indítványára, ezen felül pedig a vádbeli cselekmény és a B. T. K. 287. §-ának második bekezdésében meghatározott tényálladék közötti viszonynál fogva nem volt kikerülhető annak eldöntése, vajjon nem képezi-e a fenforgó cselekmény az önsegélyre képtelen személy elhagyásának a most idézett szakaszban meghatározott büntetést?

Ezen kérdés is tagadólag volt eldöntendő; mert Szuszán Gavrillánét, a ki, habár az orvosi vélemények szerint gyengeelméjűnek mutatkozik is, sőt a kinek — több tanú vallomása szerint — már régebb időtől fogva észlelt gyengeelméjűségét az utóbbi két évben vele követett sanyargató bánásmód kétségtelenül nagy mérvben fokozta, tekintve, hogy felismerő, észlelő és ítélő tehetsége nem volt megzavarva; hogy helyzetét felismerni,

szükségeit, óhajait megítélni és kifejezni képes volt ;

tekintve, hogy teste valamennyi tagjának teljes, physikai erejének habár gyengített, de akadálytalan használatában lenni találtatott ;

tekintve, hogy épen ezen, most említett állapotánál fogva nyomoréknak nem lehetett őt tekinteni :

Szusán Gavrillánét önsegélyre képtelennek nem lehetett ítélni.

De nem lehetett elfogadni azt sem : hogy a nevezett Szusán Gavrilláné azon értelemben lett volna «elhagyatva,» mely értelemben ezt a B. T. K. 287. §-a második bekezdésében használt ezen kifejezés «elhagy» feltételezi ;

mert habár az elhagyáshoz nem szükséges, hogy az lakatlan tájon vagy az emberek tekintetéből elvont vidéken hajtassék végre ; sőt habár kétségtelen, hogy a B. T. K. 287. §-ának megfelelő «elhagyás» valamely épület bensejében is foganatosítható a nélkül, hogy a cselekmény az idézett szakasz alá eső büntett jellegét elvesztené, és a B. T. K. 323—325. §-aiban meghatározott tényálladékba menne át ;

mindazonáltal a jelen esetben, elhagyásról — a B. T. K. értelmében és fogalma

szerint — nem lehet szó; mert Szuszán Gavrilláné két éven át embertelen bánásmódban részesült ugyan, és nagy mértékben és bűnösen elhanyagoltatott, mégis hajlékául férje házában egy szoba jelöltetett ki számára, a hol tartózkodott, s továbbá tengődő életének fentartására étellel, habár nem a szükséges mennyiségben, elláttatott:

elhagyva tehát — a szónak az idézett törvény szerinti értelmében — vagyis minden segély nélkül, az éhség és szomj következtében elmaradhatlan feloszlásnak kitéve nem volt.

Épen oly kevésbé volt elfogadható a kir. törvényszék ítéletének megállapítása sem, mely a cselekményt a B. T. K. 310. §-a alá eső gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségének minősítette; s ennek, valamint a kir. ítélő tábla ítéletében foglalt minősítésnek ellenében a kir. Curia a testi sértésnek szándékos okozását látván fenforogni: a Szuszán Gavrilláné ellen szándékosan alkalmazott és két éven át folytonosan fentartott egészségrontó, jogtalan bánásmód következtében előállott súlyos eredményhez képest a B. T. K. 303. §-ának esetét fogadta el megállapítottnak.

Teljesen igaz és az eljárás alatt beszerzett bizonyítékokkal, valamint valamennyi

meghallgatott orvos véleményével teljesen megegyez az elsőfokú bíróság ítéletének indokaiban kifejezett azon ténybeli megállapítás, hogy Szuszán Gavrilláné éhezésnek volt kitéve, sőt teljesen megfelel a valóságnak, hogy a nevezett nő elhanyagolt és életét veszélyeztető állapotának feljelentése következtében tartott bírósági szemle alkalmával oly állapotban találtatott, melyből a jelen volt orvosnak és hatósági tagoknak azt kellett következtetniök: «hogy a nő 4—5 napig minden táplálék nélkül, a legszörnyűbb nyomornak és elhagyottságnak volt kitéve»;

teljesen megfelel az eljárás alatt nyert adatoknak és az elsőfokú törvényszék ítéletének indokaiban helyesen felhozott bizonyítékoknak az is: «hogy vádlott Szuszán Gavrilla, nejét tökéletes elsatnyulásnak tette ki, legkevésbé sem törődve annak testi és lelki állapotával»;

kétségtelenül igaz és megegyez a bűnvádi eljárás alatt szerzett minden kételyen felül álló bizonyítékokkal, az elsőfokú bíróság azon további ténybeli megállapítása is: «hogy a (vádlottnak neje) az elhanyagolás folytán, a legnagyobb nyomor, pizok és elsatnyulás tömkelegébe került».

Ámde ha a nevezett nő férje tudtával

4—5 napig táplálék nélkül hagyatott; ha továbbá azon nő nem napokon vagy heteken át — hanem két egész éven keresztül — mint maga az elsőfokú törvényszék mondja «a legiszonyúbb nyomornak és elhagyottságnak volt kitéve»: akkor csak nem lehet mondani, hogy az, a ki őt — azon nőt — tudva és akarva napokon át éhségben hagyta, hogy a férj, ki nejét két éven keresztül, szakadatlanul a legiszonyúbb nyomornak kitette, nem lehet mondani, hogy azon férj nem tudta volna, hogy «az éhség», hogy «a legiszonyúbb nyomor», az ezen sanyargatásoknak kitett neje egészségére káros befolyást fog gyakorolni.

Ha pedig a férj tudta, hogy a neje ellen általa gyakorolt, vagy gyakorolni megengedett embertelen bánásmódnak a sanyargatott nő egészségét sértő következménye lesz; ha a vádlott — a sanyargatott nőnek férje — az egészséget szükségszerűleg megtámadó, azt aláásó e bánásmódot mégis alkalmazta; vagy ha ő — a háznak ura — a nején elkövetett sanyargatásnak folytatását, a káros hatás tudása daczára alkalmaztatni és folytatni megengedte: akkor a sanyargatás szándékos volt, a melynek szándékolt vagy nem szándékolt eredményeért a felelősség őt — az okozatot maga után vont

cselekedet vagy mulasztás szándékos tette-
sét — tehát vádlottat terheli.

Téves az aradi törvényszék felfogása a szándékos testi sértés megállapítására nézve a törvény által követelt dolusról, mert arra nézve, hogy az egészséget sértő cselekmény, vagyis a cselekedet minden következményeivel, szándékosnak ítéltessék, hogy tehát a bántalmazás — illetőleg az egészségre ártalmas hatás — következtében beállott egész eredmény a bántalmazó, esetleg az egészségtelen hatást okozó tettes akaratára, mint okra visszavezetessék és neki beszámíttassék: a B. T. K. 301. §-ának világos rendelete szerint csak a bántalmazó, illetőleg az egészséget sértő cselekedet vagy mulasztás akarása vagy tettessége kívántatik, melynek — habár előre nem látott, tehát egyenesen nem akart — okozatát képezi a hosszabb vagy rövidebb ideig tartó sérülés, betegség vagy elmebőr, esetleg a 303. §-ban megjelölt valamelyik súlyos következmény. Már pedig maga a törvényszék mondja ítélete indokainak fentebb kiemelt helyén, hogy «Szuszán Gavrilla nejét a tökéletes elsatnyulásnak tette ki», mely ténybeli megállapítással a törvényszék implícite azt fejezi ki, hogy vádlott tudva egészségrontó tevékenységet alkalmazott neje ellen, ez pedig a fentebbiek szerint elegendő lévén

az ebből származott eredménynek szándékoská minősítésére, a kir. törvényszék kétségtelenül hibát követett el, midőn a súlyos testi sértést nem szándékosnak, hanem gondatlanság által okozottnak mondotta ki.

Még inkább kitűnik a törvényszék minősítésének hibás volta, ha figyelembe véte-
tik, hogy a szerencsétlen nő oly szobába helyeztetett, melyben — egy szalmazsákon kívül — semmiféle bútor nem volt; hogy a többi bútor és az ágynemű — a mint ezt vádlott maga beismeri — azon szobából kihelyeztettek előbb, mintsem az a nő tartózkodási helyéül kijelöltetett, illetőleg az ágyneműek vádlott és neje leányának férjhezmenetelekor ennek adattak, míg a szerencsétlen anyának lakása egészen üresen, ágy és ágynemű nélkül hagyatott; ha figyelembe vétetik továbbá, hogy azon üres szoba, melyben az asszony sinylődött két éven át soha sem fűttetett, s hogy ennek következtében a nyomorultnak lábai elfagytak; hogy továbbá hátának csontja — mint az orvosok határozottan állítják — azon állapot következtében, melyben tartatott, végleg meggörbült, hogy egész testét fekélyek és férgek borították el; hogy a tanúvallomások szerint ezelőtt munkás, habár gyenge elmetehetségű nőnek elméje fokozottan gyöngült és

hogyan hosszabb időn át éhezett; hogy mindez két éven át szakadatlanul folytattatván, vádlott, a ki nemcsak ugyanazon házban lakott, de a kinek lakását, a kínzott neje tartózkodási helyétől csak a konyha választván el, az általa alkalmazott bánásmód irtózatosságot, a nejen keletkező és mindinkább fokozódó nyomor és pusztulás felismerő jeleit maga előtt látta; ha ehhez hozzávételül, hogy vádlott a szerencsétlen asszony nyomorult állapotának látása dacára, s dacára az ezen szerencsétlen ellen követett bánásmód következményei folytonos fejlődésének és fokozásának szemléletére, az egészséget pusztító bánásmódot még sem szüntette meg, hanem a követett bűnös eljárás továbbfolytatásával a bajt terjedni és folyton fokozódni engedte: mindennek figyelembe vétele után alig lehetséges azon következtetés alól kitérni, hogy vádlott nem csupán a neje egészségére ártalmas cselekedetet, hanem hogy az ebből fejlődött egész nyomorú ágat, neje testi épségének teljes felbomlását is akarta.

Ily körülmények között egyáltalán nem lehetvén szó a gondatlanságról: a szándékos testi sértés büntette, a szándéknak még súlyos eredményt is átfoglaló kiterjedtségével áll elő: miért is vádlott a súlyos testi

sértés büntetében volt bűnösnek kimondandó.

Azon megállapítás, hogy vádlott ellen a B. T. K. 303. §-a taláztatott alkalmazandónak, indokát találja az orvosok véleményében kifejezett azon tényben, hogy Szuzsán Gavrilláné a vele követett bánásmód következtében görbévé lett, lábai megmeredtek, elfagytak, elmetehetségének gyengesége nagy mértékben fokozódott s egy szóval tartósan nyomorékká lett.

A büntetés kimérését illetőleg a számos súlyosító körülmény mellett, nevezetesen, hogy neje ellen és hosszú időn át követte az embertelen, kínzó bánásmódot; enyhítőül büntetlen előéletén felül még az vétetett, hogy neje gyengeelméjűségét észrevevén, az előjárósághoz, valamint a paphoz is folyamodott támaszért és segélyért és hogy nem találván orvoslást, másrésről pedig gazdaságának hanyatlását látván — műveletlen állapotában — a fentebb körülírt, mindenestre bűnös eljárás által hitte az őt és gazdaságát ért csapás következményeinek elhárítását vagy legalább enyhítését elérhetni. (1889. szeptember 5-én 812. sz. B. J. T. XIX. k. 184. l.)

A katonai büntetőtörvénykönyv szerint is súlyos testi sértés büntetében válik

Súlyos testi sértés a katonai büntetőtörvény szerint.

bűnössé, a ki valaki ellen nem ugyan megölési, de ellenséges szándékból oly módon cselekszik, hogy abból az illetőnek legalább 20 napig terjedhető egészség háborítása . . . vagy elmezavarodása . . . keletkezett. Súlyosabb a büntetés akkor, ha *a)* a sértésből legalább 30 napi egészségháborítás és hivatás-képtelenség keletkezett és még súlyosabb, ha *b)* a sérültnek gyógyulás valószínűségét kizáró elmeháborodása, *c)* hivatására való örökös képtelensége okoztatott (431—436. szakaszok).

*Közegészség elleni
vétség.*

314. §. A ki a közfogyasztás tárgyait képező s elárúsításra vagy szétosztásra rendelt élelmi cikkek közé az egészségre ártalmas anyagot kever vagy kevertet, úgyszintén az, a ki az ekként meghamisított vagy életveszélyes élelmi cikkeket elárúsítás vagy szétosztás céljából boltjában vagy más árúhelyen vagy raktárában tartja: közegészség elleni vétséget követ el és egy évig terjedhető fegyházzal, ezenfelül száz forinttól ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő.

315. §. A ki használatban lévő kutat, vízvezeték, víztartót megmérgez, úgyszintén a ki életveszélyes vagy az egészségre ártalmas anyaggal kevert valamely élelmi cikket (314. §.) — ennek veszélyes vagy ártalmas tulajdonságát elhallgatva — elárúsít, áruba bocsát vagy szétoszt: öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal, s ha ebből valakinek

súlyos testi sértése vagy halála következett be — a mennyiben gyilkosság nem forog fenn — tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

323. §. A ki valakit törvényellenesen elfog, letartóztat vagy személyes szabadságától bármi más módon megfoszt; úgyszintén az, a ki valakit a törvény által megengedett esetekben tartóztat le, azonban e cselekményét azonnal, mihelyt lehetséges volt, a hatóságnak nem jelenti be: a személyes szabadság megsértésének vétségét követi el és három hónapig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Személyes szabadság megsértése.

Ha a letartóztatás két napnál tovább tartott, de tizenöt napot túl nem haladott, egy évig; ha azonban tizenöt napnál tovább tartott, de egy hónapot nem haladott túl, két évig terjedhető fegyházzal; ha egy hónapnál hosszabb, de három hónapnál rövidebb ideig tartott, három évig terjedhető börtönnel; ha pedig három hónapot túlhaladott; öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Ha a letartóztatott ellen más erőszak vagy sanyargatás követtetett el, a mennyiben azok súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képeznek, az ezen §-ban meghatározott büntetések egy évvel meghosszabbíthatók.

324. §. Öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő a személyes szabadság megsértése, ha:

1. a letartóztatás vagy a kínzás által a 303. vagy 304. §-okban meghatározott testi sértés okoztatott;

2. a letartóztatott valamely külhatalomnak katonai szolgálatába vagy rabszolgaságba vitetett.

325. §. Tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő a személyes szabadság megsértése, ha a letartóztatott annak, vagy a letartóztatás alatt szenvedett sanyargatásnak következtében meghalt, a mennyiben a cselekmény gyilkosságot nem képez.

326. §. A jelen fejezetben meghatározott büntetés mellett a hivatalvesztés, továbbá a 323. §. szerint fegyházzal büntetendő és a 324. és 325. §-okban meghatározott esetekben a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése is megállapítandó.

Jegyzet.

A személyes szabadság korlátozásának eszköze mindaz lehet, a mi e célra alkalmas. Ide tartozik tehát nemcsak az erőszak és fenyegetés, hanem a ravaszság és bármily cselfogás is; így pl. a sértett személy öntudatlan állapotba helyezése valamely kábító szerrel, a tébolydaigazgatóság elámítása hamis orvosi bizonyítvánnyal, melynek alapján egy épeszű ember a tébolydába felvétetik stb. Az utóbbi esetben a szabadságtól való megfosztást oly harmadik személy közvetíti, kinek a tettes dolusáról nincs tudomása, s a maga részéről jóhiszeműleg jár el; minélfogva itt az a tettes, a ki e harmadik személyt felhasználja. (Illés i. m. II. k. 555. l.)

A soproni kir. törvényszék: I. P. J.-t ^{Eskóiban szenvedő és szellemi lekin-} (Rocherl) a B. T. K. 323. §-ába ütköző ^{telben elgyengült} személyes szabadság megsértésének büntet- ^{egyénnek kellő ápo-} tében, mint tetteit bűnösnek nyilvánítja és ^{lása nélküli fogva-} ezen cselekedeteért a B. T. K. 323. §-ának ^{tarlása a személyes} második és utolsó bekezdése, és a B. T. K. ^{szabadság megsér-} 326. §-a alapján négy évi börtönbüntetésre ^{tésének büntetést} ítéli. II. Özveggy G. született L. M.-t a sze- ^{képezi.} mélyes szabadság megsértése büntettének vádja és következményeinek terhe alól felmenti.

Indokok: Elsőrendű vádlott a mai főtárgyalás folyamán maga is beismerte, hogy az 1885. évi április 25-én elhalt P. F. nevű fiát mult évi ősszel az istállóba zárta és ott egész 1885. évi január 8-ig tartotta. A tanúk vallomása és a vizsgáló bíróság által felvett jegyzőkönyv által bizonyíttatik, a mit különben vádlott maga sem tagad, hogy P. F.-nek az istállóban nemcsak emberhez, de még állathoz sem illő helye volt, mert vádlott még szalmát sem adott alája, úgy hogy a szerencsétlen P. F. azon hosszú időben, mely alatt atyja által az istállóban letartóztatott, a trágyában volt kénytelen fekhelyét keresni, a minek következtében a piszok és a férgek majd felemésztették. Beismerte továbbá vádlott, hogy az elzárt fiát kellően nem ruházta, s hogy elegendő étellel el nem látta. Miután

pedig R. F., S. F. és B.-né R. T. tanúk azt vallották, hogy az istálló oly szorosan be volt zárva, hogy abból P. F. ki nem jöhetett, ennél fogva a felsorolt körülményekkel igazolva van, hogy elsőrendű vádlott a fiát személyes szabadságától egy hónapot meghaladó időre törvényellenesen megfosztotta, s hogy ez idő alatt P. F. fiát kegyetlen bánásmódban részesítette. Elsőrendű vádlottnak ebbeli cselekménye a B. T. K. 323. §-ába ütköző személyes szabadság megsértése büntettének tényálladékát megállapítván: őt ezen büntettben mint tettest bűnösnek nyilvánítani kellett. A büntetés kimérésénél a kir. törvényszék súlyosító körülményeknek tekintette, hogy elsőrendű vádlott atyai kötelezettségeiről teljesen megfélekezve, saját fia ellen követte el e büntettet, hogy fiát éhezette, hogy zord téli időben ruhával el nem látta, és hogy őt a legtehetetlenebb és teljesen elhanyagolt állapotban hagyta az istállóban, mely sanyargatások valószínűleg sietették a fiú halálának gyors bekövetkeztét. Enyhítő körülményekül vádlottnak rovatlan előélete és P. F. durva magaviselete voltak tekinthetők. Miután azonban a súlyosító körülmények annyira túlsúlyozzák az enyhítőket, hogy ezek amazok ellenében alig jöhetnek figyelembe, az elsőrendű vádlott által elkö-

vetett cselekményre a B. T. K. 323. §-ának utolsó bekezdésében meghatározott büntetés legnagyobb mértékét kiszabni indokoltnak láttuk. Másodrendű vádlott ellen, jóllehet bebizonyult, hogy ő P. F. letartóztatását tudta, s hogy sem enni, sem ruházatot neki nem adott, ő mégis fel volt mentendő a vád alól, mert arra nézve, hogy ő szándékosan közreműködött vagy részt vett volna a vádbeli cselekmény elkövetésénél, vagy hogy erre elsőrendű vádlottat felbujtotta volna, bizonyíték szolgáltatatható nem volt.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a fent idézett ítéletet részben megváltoztatja s P. J.-t is az ellene emelt vád és következményei alól felmenti, egyéb részében pedig az ítéletet helybenhagyja.

Indokok: A személyes szabadságát csak annak az egyénnek lehet megsérteni, a ki ellenkező akaratának nyilvánítása ellenére erőszakkal kényszerítettetett oda, hogy jogtalanul tűrjön egy oly állapotot, a mely szabad rendelkezési jogával ellenkezik. Abból a körülményből azonban, hogy a büntető ügy adatai szerint az akaraterő tudatos működésével bírt 22 éves P. F. hallgatóg tűrte azt az állapotot, a melybe apja által helyeztetett, hogy az istálló, a melyben tartatott, sem oly minőségű, sem oly szorosan elzárva

nem volt, hogy abból ne menekülhetett és sem oly szűk, hogy abban a ló emésztettjén kívül más fekvőhelyet ne talált volna, továbbá, hogy helyének elhagyását sem a lónak az istállóból gyakori kivitelekor, sem az ételnek naponkénti, valamint a tiszta ruhának hetenként lett beadásakor még csak meg sem kísérlette, sőt helyzete ellen a neki egy alkalommal kenyeret vitt R. F. előtt még csak nem is panaszkodott, az következik, hogy P. F.-nek az ő helyzete, munkát kerülő akaratának nem volt ellenére, s ezt a vélelmet még inkább megerősíti az, hogy P. J. hatósági rendelkezés folytán fogadott gondozójának s rokonának lakát önként elhagyta s apjának disznóóljában keresett tartózkodási helyet s itt ismét átadta magát annak a tunyaságnak, a mely testének felemésztését vonta maga után. Ennek következtében még azáltal sem lehet vádlott ellen büntetendő cselekményt megállapítottnak tekinteni, hogy fia azt állította, miszerint elegendő táplálékot nem kapott, mert az orvosi vélemény sem állítja, hogy az nem lett volna annyi, a mennyi az élet fentartására szükséges, a munka után élő apának pedig nem lehet bűnül tulajdonítani azt, hogy munkaerős, de azt kerülő fiának nem adott annyit, a mennyi az ő nem is nyilvánított kívánalmának meg-

felelt volna. A kir. ítélő tábla P. J.-re nézve ezeknek alapján ítélte a kir. törvényszéktől eltérőleg, valamint az ítéletnek L. M.-ra vonatkozó részét is ezeknél fogva hagyta helyben.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítéletének részben való megváltoztatásával P. J. vádlott bűnössége kérdésében az eljáró kir. törvényszék ítélete hagyatik helyben, most nevezett vádlott börtönbüntetése azonban két évi, mellékbüntetése pedig három évi tartamban állapíttatik meg. A vizsgálati fogóság vádlott hibáján kívül hosszú tartamúnak nem tekintethetvén, abból a börtönbüntetésnél mi sem vétetik számításba. Egyebekben a kir. ítélő tábla ítélete az ott elfogadott elsőbirósági indokoknál fogva helybenhagyatik.

Indokok: Tekintve, hogy P. J. vádlott azon állítása, miszerint F. fia ő ellenében durva magaviseletet tanúsított s az egyébként is munkakerülő, lusta természetű egyéniség volt, a vizsgálat adatai által be nem bizonyíttatott, de ha mindjárt az valónak vétetnék is, nevezett fia ellenében általa követett, a B. T. K. 323. §-ában körülírt büntettet magában foglaló eljárását menthetővé nem teszi, s a most hivatkozott szakasz szerint ellenében fenforgó büntettnek

tényállását s ennek büntetésre méltó voltát meg nem szünteti; s tekintve, hogy P. F., ki egyébként is a vizsgálat adatai szerint gyermekkorától fogva eskóiban szenvedett, midőn 1885. év január hó 8-án hatósági közbejövettel sanyargatott helyzetéből s hosszabb letartóztatásából kiszabadítottatott, nem csak testi, hanem szellemi tekintetben is oly annyira lecsigázott s elgyengült állapotban volt, hogy ő helyzetét kellően felfogni s önkarati elhatározásból, ha szigorúan elzárva nem lett volna is, a letartóztatásból kimenekülni képes sem volt, mit azon cselekménye is bizonyít, hogy nagybátyja P. János gondozása alól, utóbb apjához, a vádlotthoz visszament s ott a sertésólba helyezkedett el, ő tehát vad kegyetlenséggel járt elzárás helyett apja által ápolásban lett volna részesítendő: mindezekhez képest az elsőbíróilag felhozott adatok alapján vádlott bűnösségére nézve a kir. ítélő tábla ítélete megváltoztatásával az eljáró kir. törvényszéknek vádlott bűnösségét megállapító ítélete helybenhagyandó, büntetése azonban, jó előéleténél s annál fogva volt a fentebb kitett mértékre leszállítandó, mert P. F.-nek testi fogyatkozásából származó tisztátalansága az együttlakás lehetőségét majdnem kizárta s mert ezen körülmény befolyással lehetett

vádlottnak most nevezett fia ellen elkövetett semmikép sem menthető bűnös cselekményére. (1886. május 19-én 211/b. sz. a. B. J. T. XV. k. 247. l.)

328. §. Azon közhivatalnok, ügyvéd, *Titok tiltott felfedezése.* orvos, sebész, gyógyszerész, szülésznő, a ki valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztető és hivatalánál, állásánál vagy foglalkozásánál fogva megtudott vagy reá bízott titkot alapos ok nélkül másnak felfedez: vétséget követ el, s a sértett fél indítványára, három hónapig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen intézkedés kiterjed a fenn megjelölt személyek segédeire is.

329. §. Nem tartozik az előbbi szakasz rendelkezése alá azon eset: ha a megjelölt személyek a tudomásukra jutott vagy reájuk bízott titokról a hatóságot kötelességükhöz képest értesítik, vagy ezáltal megkérdeztevé, vagy mint tanúk kihallgattatván, azt a hatóság előtt felfedezik.

333. §. A ki idegen ingó dolgot másnak birtokából vagy birlalatából annak beleegyezése nélkül azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

Lopds.

A beleegyezésnek mindenkor kétségtelennek s a dolog átengedésére irányzott-nak kell lennie. Ezért annak szükséges előfeltétele első sorban az, hogy a birtokos vagy birlaló akaratának tényleges nyilvánítá-

Jegyzet.

sára képes legyen. A hol e képesség fenn nem forog, pl. öntudatlan állapotban lévő, teljesen ittas vagy elmebeteg egyéneknél: ott a dolog elvétele akkor is a birtokos vagy birlaló beleegyezése nélkül történik, ha az illető maga adta azt át a tettesnek. (Illés i. m. III. k. 28. l.)

Rablásnak tekintendő lopás.

346. §. Rablásnak tekintetik a lopás: ha oly módon követtetik el, hogy véghezvitele céljából valamely személy öntudatlan, vagy védelmére tehetetlen állapotba helyeztetik.

Jegyzet.

A 346. §. esete nem fordult elő a törvény első tervezetében. Erre vonatkozólag a ministeri indokolás kimondotta, hogy a mennyiben valaki már az előtt, hogy vagyonának eltulajdonítása megkezdetik, képtelen az ellenállásra: attól nem vétethetik el személy elleni erőszakkal a vagyon (Anyaggy. II. k. 676. 1.); minélfogva ez eset, mint a rablás körébe nem tartozó, közönséges lopásként lett volna büntetendő. A képviselőház igazságügyi bizottsága azonban hivatkozással Carrara következő szavaira: «A chloroform beadásának fizikai hatása jogi tekintetben nem különbözik a kötél hatásától, a mennyiben egyike vagy másika ezen a tulajdonos ellenállási erejét paralyzáló eszközöknek a rabló által használtatott» — a rablás fogalmát ez esetre is kiterjesztette. A bizottság ez intézkedésnél

abból indult ki, hogy midőn a tettes lopás céljából valakit öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba helyez, s ez által szabad cselekvőségétől megfoszt, önelhatározásában, akarata érvényesítésében gátol, e cselekmény a vagyon és a személyes szabadság ellen irányul, s a rablással hasonnemű természetel bír. (Anyaggy. II. k. 674. 1.)

361. §. A ki idegen vagyon kezelésével, *A gondnok által* gondozásával, vagy felügyeletével van meg- *elkövetett hűtlen ke-* bízva és ezen minőségben annak, kinek érde- *zelés.* keit előmozdítani kötelessége, tudva és akarva vagyoni kárt okoz: a hűtlen kezelés vétségét követi el és három évig terjedhető fogsággal büntetendő.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

362. §. Ha azonban a hűtlen kezelés vétségét, gondnok, tömeg vagy alapítványi hivatása körében követi el: a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

379. §. A ki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit ravasz fondorlattal tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ez által annak vagyoni kárt okoz: csalást követ el.

Csalás.

380. §. Ha a csalás által okozott kár ötven forintot túl nem halad: a cselekmény vétségét, ellenkező esetben büntettet képez.

381. §. Tekintet nélkül az okozott kár összegére, büntettet képez a csalás, ha: 1. a csaló annak elkövetése végett közhivatal-

noki jelleget vagy hatósági megbízást szinlelt; 2. közhivatalnok, ügyvéd, meghatalmazott, ügyvivő vagy magánhivatalnok azt hivatala vagy megbízása körében követte el; 3. a csaló csalás miatt már két ízben megbüntetve volt és utolsó csalása elkövetését megelőző büntetésének kiállása óta tíz év még nem telt el.

383. §. A csalás vétsége egy évig terjedhető fogsággal és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, a csalás bűntette pedig öt évig terjedhető börtönnel és kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha azonban az okozott kár értéke kétezer forintot felülhalad: úgyszinte a 381. §. 3. pontjában, és a 382. §-ban meghatározott esetekben: a csalás öt évig terjedhető fogsággal büntetendő.

385. §. Csalást követ el, és a jelen fejezetben megállapított különbségek szerint meghatározott büntetéssel büntetendő az, a ki valamely kiskorúnak, vagy gondnokság alá helyezettnek tapasztalatlanságát, könnyelműségét vagy szorultságát saját vagy mások nyereszkedési céljára felhasználja oly módon, hogy őt valamely okirat aláírására bírja, melyben jelentékeny kárára — vagyoni kötelezettséget vállal, valamely jogáról rendelkezik, vagy pedig mást vagyoni kötelezettsége alól egészben vagy részben felment.

Joggyakorlat.

*Gyenge elméjű
egyén tévedésbe ej-*

A nyitrai kir. törvényszék: R. A. és V. S. a B. T. K. 379. és 380. §-ai alapján. a 385. §. szerint minősülő csalás bűntetté-

ben bűnösöknek kimondatnak, s e miatt ^{tésével elkövetett} a 383. §-hoz képest, tekintettel azonban a ^{csalás.} 2. §-ra, egyenkint az ítélet jogerejűvé váltá- ^{A 385. §-ban meg-} tól számítandó két és fél évi börtönre íté- ^{határozott büncse-} tetnek. Az 1871. évi június hó 22-én R. A. ^{lekmény feltétele a} és B. A., nemkülönben az 1872. évi ápril ^{káros gondnokság} hó 9-én R. A. és V. S. között kötött adás- ^{alá helyezése.} vevési szerződések érvénytelenek s semmi-
seknek kimondatnak, s ehhez képest, az ezek
alapján nyert tulajdonjog kitörlése végett
az érdekeltek a telekkönyvi rendelet 154.
§-a értelmében polgári perútra utasíttatnak.

Indokok: . . . Minthogy továbbá a
vizsgálati iratokból kitűnik, hogy B. A.-nak
gondnokság alá helyezése az 1871. évi június
hó 24-én az árvaszéknél kéretett; figyelem-
mel továbbá arra, hogy R. A., Cs. I., S. A.
és K. I. tanúk által arra figyelmeztetett, hogy
B. A. elmebeteg; és végre figyelembe véve
azt, hogy a törvény különösen oltalomban
részesít ily személyeket, és a káros és aljas
üzelmeket mint csalást bünteti, hogy ezen
bűnfogalom kelléke, a károsító jogügylet,
kötelező okmány alapján köttetett s hogy
a fenforgó és bizonyított körülményekhez
képest, vádlottak ama vádat, hogy az eladó
elmebeteg s gondnokság alatt áll, illetve a
gondnokság alá helyezési eljárás folyamatban
van, alaposan kétségbe nem vonhatták. . . .

A budapesti kir. ítélő tábla: A királyi törvényszék ítéletét a kir. ítélő tábla megváltoztatja, R. A.-t és V. S.-t a csalás büntetének vádja és következményei alól felmenti.

Indokok: B. A. elmebetegség miatt még most sincs az 1877: XX. t.-cz. 28. §. a) pontja és 31. §-a értelmében gondnokság alá helyezve; a B. T. K. 385. §-a tehát a jelen esetre egyáltalában nem alkalmazható. A B. T. K. 379. §-a alá pedig azért nem fogható a vádbeli cselekmény, mert abból, hogy R. A. 100 frtért vett meg B. A.-tól oly jutalékrészt, mely a község előjárásának bizonyítványa szerint 687 frt 50 krt ér, még nem következik az, hogy a nevezett vádlott azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, B. A.-t ravasz fondorlattal tévedésbe ejtette, vagy tévedésben tartotta volna, egyéb terhelő adat pedig R. A. ellen fenn nem forog. V. S. ellen pedig semmi terhelő adat sem forog fenn. Ezért mentette fel a kir. ítélő tábla fent nevezett vádlottakat a csalás büntetének vádja és következményei alól.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla ítélete megváltoztatik, s a kir. törvényszék ítélete azon részbeni változtatással hagyatik helyben, hogy R. A. vádlott a B. T. K. 385. §-ának

mellőzésével a 379. és 380. §-okban meghatározott csalás büntetében, V. S. vádlott pedig az abban való részessége miatt a B. T. K. 69. §. 2. pontja alapján mint bűnsegéd a mondott büntetben bűnösöknek mondatnak ki, e miatt R. A. vádlott nyolcz havi, V. S. vádlott pedig hat havi börtönre ítéltnek; egyebekben a felhozott és alább kifejtett indokoknál fogva helybenhagyatik az elsőbíróság ítélete.

Indokok: B. A. 1877. évi augusztus hó 12-én tett vallomásában többek közt előadta, hogy ő maga sem tudja, miért adta el ingatlanát R.-nak, csak arra emlékszik, hogy pálinkát adtak, s egy pár forintot, és Nyitrára vitték el egy úrhoz, ott a szerződést írták, s nem tudja, tett-e keresztvonást reá vagy sem. Az 1879. évi június 28-án kelt orvosi vélemény szerint B. A. elmetehettségében korlátolt, és állapota a nála napról-napra kifejlődő búskomorság következtében beszámíthatlan, s valószínű, hogy elmebeli tompasága vele született. Tekintve, hogy R. A. vádlott B. A.-t elmebeli tompaságának felhasználásával, tehát ravasz fondorlattal tévedésbe ejtette, és ezáltal annak 50 frtot túlhaladó vagyoni kárt okozott, a cselekménye, valamint az elkövetés idején fennállott büntető gyakorlat, úgy a B. T. K.

379. és 380. §-ai szerint is csalás büntettét képezi. V. S. vádlottat illetőleg tekintetbe vétettek az elsőfokú bíróság ítéletének indokaiban felhozott adatok, melyek szerint bebizonyítottanak elfogadandó, hogy a nevezett vádlott R. A. vádlottal az ennek cselekményéből származó haszon biztosítása iránt megelőzőleg egyetértett, őt a B. T. K. 69. §. 2. pontja alapján mint bűnsegédet bűnösnek kellett ítélni. A büntetés kiszabásánál a B. T. K. 2. §-a rendelkezéséhez képest a korábbi enyhébb jogszokás alkalmazásba vétetett. (1884. szept. 26-án, 2860. sz. B. J. T. IX. k. 92. lap.)

A kik a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tettek arra, hogy az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó elöttük, mint végrendelet tanú elött szóbeli végrendeletet tett, úgyszintén ez állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszellt egyén is: csalás miatt helyezették vád alá.

A budapesti kir. törvényszék: B. B., br. B. R., T. Ö., R. B., T. S. és G. L. a B. T. K. 405. §. 403. §. negyedik pontja alapján hamis közokirat használatának büntette és a 400. §-ba ütköző közokirathamisítás büntetében a 69. §. első pontja szerinti részesség miatt, illetve a 379., 380., 381. §-ok alapján csalás büntette miatt vád alá helyezettnek . . .

Indokok: B. M.; ki az 1881. és 1888. évben készült végrendeletével 672.000 frt értékű vagyonát az erdélyi unitárius vallás közönségének hagyta és unokaöcscséről, B. B-ról mindössze egy aránylag csekély hagyománnyal gondoskodott, aggkori elmezavara

miatt 1892. május havában Budapestre dr. Sch. O. elmegyógyintézetébe szállíttatott, gondnokául egyúttal egyetlen rokona B. B. rendeltetvén ki. Csak ekkor találta és ismerte meg B. B. az elszállítottak iratai között a reá nézve hátrányos végrendeletet. B. M. 1893. szeptember 22-én az intézetben elhalálozván, a halálesetfelvételben jeleztetett, hogy az elhunyt után 1893. szeptember 19-én alkotott szóbeli végrendelet maradt, melynek tanúi T. Á., br. B. E., R. B., T. S. A halálesetfelvétel alapján a budapesti törvényszék eme végrendeleti tanúk kihallgatását foganatosította 1893. október havában, a mely alkalommal azok azt vallották, hogy ők a B. M. betegszobájában végrendelkezés céljából együttesen jelen voltak s előttük B. M. kijelentette, hogy minden vagyonát B. B.-nak hagyja, ez rendelkezze vele, ez az ő végakarata, a többi semmi. B. M-nek eme szóbeli végrendelete a budapesti kir. törvényszék által 1893. október 31-én kihirdettetett s az iratok a kolozsvári kir. törvényszékhez átküldetvén, ott B. B. a végrendelet alapján örökösül jelentkezett . . . A vizsgálat összes adataival, különösen S. O., N. Gy., L. K., R. Zs. és M. K. vallomásaival megállapítottak mutatkozik, hogy B. M. 1893. szeptember 19-én nemcsak végren-

delkezni, de bármely értelmes nyilatkozatot tenni, sőt egyáltalában érthetően beszélni is képtelen volt s már maga ezen képtelenség is bizonyítéka annak, hogy a T. Á. és társai hamisította végrendeletet nem tette . . .

A budapesti kir. ítélő tábla: A vádlottakat a B. T. K. 379. §-ába ütköző és a 380. §. szerint minősülő csalás büntettének a 65. §. szerinti kísérlete miatt helyezi vád alá . . .

Indokok: Annak előrebocsátásával, hogy a szóbeli végrendelet nem válik közokirattá az által, ha a szóbeli végrendeletnél jelenvolt tanúk a bíróság által történt kihallgatásuk alkalmával megerősítik a szóbeli végrendelet tartalmát, mert ez által a végrendelet magánokirati jellegét el nem veszti, és így vádlottak cselekménye közokirathamisítás büntettének nem minősíthető, — továbbá tekintettel arra, hogy B. M. az állítólagos szóbeli végrendelet keltét megelőzőleg elmebetegség miatt már régen gondnokság alá helyeztetett és így méltán kétség fér ahhoz, hogy ha tett volna is szóbeli végrendeletet, ez a végrendelet a polgári törvények szerint érvényes-e vagy nem, és hogy annak alapján jogok szerezhetők vagy kötelezettségek megállapíthatók lettek volna vagy nem: a kir. ítélő tábla a vádlot-

tak cselekményében a csalás véghezvitelére irányuló szándékot, sőt a csalás végrehajtásának megkezdését is abból a körülményből látja megállapíthatónak, hogy vádlottaknak összebeszélése folytán létesült tervszerű eljárása nem célzott mást, mint egy állítólagos szóbeli végrendelet feltüntetésével s így tervszerű ravasz fondorlattal tévedésbe ejteni B. M. végrendeleti örökösét s ily módon maguknak anyagi hasznot szerezni; s minthogy a cselekmény végrehajtását a szóbeli végrendelet írásba foglalásával s a bíróság előtti megerősítésével már megkezdették, ennek folytán B. E., T. Á., R. B. és T. S. a fenti indokból, B. B. és G. L. szintén, a két utóbbi még azért is vád alá helyezendők voltak, mert a vizsgálat adatai szerint fenti eljárás leginkább B. B. érdekében történt, ki a szóbeli végrendelet alapján örökösnek is jelentkezett, G. L.-ra vonatkozólag pedig adatok foglaltatnak arra nézve, hogy a csalás végrehajtásának tervezetében nemcsak résztvett, hanem sikerülés esetében abból nagy hasznot is várt... (1894. július 16-án 7351/b. sz. a.)

A kir. Curia: A felebbezéseket az... 1880. XXXVII. t.-cz. 45. §-a alapján visszautasítja... (1895. január 9: 11,422/94. b. sz. a.)

Hamis orvosi bizonyítványkiadása.

408. §. Azon orvos, a ki valamely egyén egészségi állapotáról hamis bizonyítványt a végett ad ki, hogy valamely hatóságnál vagy biztosító társaságnál használtassék, vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő.

409. §. A hamis bizonyítvány kiadásának vétségét követi el és az előbbi szakaszban meghatározott büntetéssel büntetendő az, a ki a nélkül, hogy orvos volna, ezen minőséget színlelve, vagy más orvos nevében vagy költött név alatt valakinek egészségi állapotáról bizonyítványt ad ki, vagy egy valódi orvosi bizonyítványt meghamisít a végett, hogy valamely hatóságnál vagy biztosító társulatnál használtassék.

410. §. A ki a végett, hogy valamely hatóságot, vagy biztosítás esetében a biztosító társaságot, egészségi állapotára vonatkozólag tévedésbe ejtsen, tudva hamis orvosi bizonyítványt használ: egy évig terjedhető fogházzal és hivatalvesztéssel büntetendő.

Jegyzet.

Tárgya e vétségnek az orvosi «bizonyítvány», mely valakinek egészségi állapotára vonatkozik. A bizonyítvány oly irat lévén, melylyel kiállítója valamely tény létezését, a fenforgó esetben valamely egyén egészségi állapotát igazolja; ennél fogva az szorosan megkülönböztetendő a szakértői véleménytől, melyet az orvos különös szakismeretei alapján a hatóság felhívására kiállít. Az ily orvosi vélemény nem tartozik a jelen

vétség tárgyai közé. Ha azonban az orvosszakértő a tényállás lényeges körülményére nézve eskü alatt valótlanítást, vagy hamis véleményt terjeszt a bíróság vagy más hatóság elé, ez esetben az illető a 217. §. alapján a hamis tanúval egyenlően büntetendő. A szakértői véleménytől azonban különbözik a magánfél részére kiadott orvosi látlelet, mely az abban foglalt tényekre nézve szintén a bizonyítvány természetével bír, s e szerint tárgya lehet a jelen szakasz vétségének.

473. §. Azon közhivatalnok, a ki hivatala gyakorlatában valakit tetteleg bántalmaz, vagy bántalmaztat, a mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik: a hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el és hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

474. §. Nem esik beszámítás alá azon közhivatalnok, a ki a 473. §-ban meghatározott vétség elkövetésénél törvényes felsőbbségének jogos hatáskörében kiadott rendeletét teljesítette.

Mellékbüntetésül a viselt hivatal vagy állás elvesztése is kimondandó.

A miskolczi kir. törvényszék: Vádlott a B. T. K. 310. §-ának második bekezdésébe ütköző, gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségében bűnösnek kimondatik ezért nyolcz havi fogházra ítéltetik.

Hivatali hatalommal való visszaélés.

A hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el az a közhivatalnok, aki a gondjaira bízott elmebeteggel

*durván bánt és
azon testi sértést
is okoz.*

Indokok: A vizsgálat adatai szerint a miskolczi közkórházban ápolt R. J., 60 éves, elgyengült, világtalan elmebeteg 1888. évi május 7-én fürdés közben több rendű testi sértést szenvedett és azután öt nap múlva meghalt. A megejtett törvényszéki bonczolás kiderítette, hogy R. J. más szervi baja, nevezetesen agyvizenyő következtében halt meg, s hogy rajta az észlelt sérülések a halállal okozati összefüggésben nincsenek és minőségük szerint 15—20 nap alatt begyógyultak volna. A sérülések keletkezésére vonatkozólag özv. T. I.-né ápolónő azt vallja, miszerint R. J. elmebeteget D. M. ápoló vezette a fürdőbe oly durva módon, hogy az elmebeteg és vak R. J. több ízben elesett s végül karjánál fogva húzta végig a folyosó talaján egészen a fürdőszobáig, a hol a fürdőkádba belecsapta, mely alkalommal R. J. fején, a fürdőkád éles széléhez való ütdés következtében, a fejbőr felszakadt; hogy a R. J. testén észlelt több rendbeli sérelmek közül egyik vagy másik mikor és mily körülmények között keletkezett, azt a vizsgálat rendén megállapítani nem sikerült ugyan, de az, hogy a bonczjegyzőkönyv negyedik pontja alatt leírt 15—20 napi gyógytartamúnak jelzett sértés R. J. fürdése közben származott, tehát teljesen friss keletű

volt, nem csupán T. J.-né, hanem R. István kórházi gondnok vallomásából is kétségtelen, mert az utóbbinak az esetről azonnal jelentés tétetvén, az érintett fejsebet megvizsgálta és azt egészen frissen keletkezettnek találta. D. M. vádlott határozottan tagadja, hogy R. J.-vel az érintett módon bánt volna, tagadja különösen azt, hogy a nevezettet a földön húzta s a fürdőkádba belecsapta volna és azt állítja, hogy midőn R. J.-t a fürdőben elhelyezte, ő a szobából szükségét végzendő kiment és midőn visszatért, az illetőt a fürdőszoba cementtalaján leesve találta, mivel a fürdőkád feldőlt volna. Jóllehet ezen utóbbi körülmény, hogy t. i. a fürdőkád R. J.-vel feldőlt volna, a felhívott tanúk vallomásával meg van czáfolva, a mennyiben ezek szerint a kád erősen a földbe mélyítve lévén, fel nem dőlhetett s ennél fogva ki van zárva annak lehetősége, hogy R. J. az érintett sebet a jelzett módon szenvedte volna, mindazonáltal, habár a kir. törvényszék a R. J. fent említett fejsebének keletkezésére vonatkozólag T. J.-né, mint minden tekintetben hitelt érdemlő tanúnak vallomását teljes bizonyítékként, s mint a fenforgó körülményekkel támogatottat elfogadja is, mind e mellett: tekintve, hogy ugyanezen tanú vallomásából, egybevetve a R. I. vallomásával, szakavatott

mérlegelés mellett csupán annyi állapítható meg, hogy vádlott a felügyeletére bízott betegekkel hivatásszerű kötelmeinek komoly tudata ellenére durván és embertelenül bánt és a jelen esetben is az önmagával tehetetlen R. J.-vel szemben ugyanezen bánásmódot követte, a nélkül azonban, hogy annak a fürdőkádba való becsapása által szándékosan valamely testi sértést kívánt volna okozni, ennél fogva őt a B. T. K. 301. §-ára alapított vád alól felmenteni kellett. Minthogy azonban vádlott maga sem tagadja, miszerint a felügyeletére bízott R. J. önmagával tehetetlen beteg és teljesen elgyengült egyén volt, ezen tudatban a legközönségesebb emberi felfogás és tapasztalat mellett is előre láthatta volna, hogy a jelzett bánásmód következtében a legkönnyebben sérülést szenvedhet s ennek daczára hivatalából folyó kötelességének megszegésével is R. J.-vel szemben a fentírt durva bánásmódot tanusítván, az érintett sérelemnek okozójává vált: ennél fogva, miután cselekvényében a legkönnyelműbb gondatlanság jelentkezik, őt a R. J. sérelmére elkövetett, a B. T. K. 310. §-ának második bekezdésébe ütköző gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségében vétkesnek kimondani, s tekintettel azon súlyosító körülményekre, hogy R. István kórházi gondnok

vallomása szerint vádlott a felügyeletére bízott betegekkel embertelen, durva módon szokott bánni, továbbá, hogy gondatlansága a szándékossághoz igen közel áll, melyekkel szemben enyhítő körülmény fel nem hozható, vádlottat a kiszabott büntetéssel sújtani kellett.

A budapesti kir. ítélő tábla: az első-bíróság ítéletét részben megváltoztatja s vádlottat a R. J. sérelmére elkövetett, gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége helyett a B. T. K. 301. §-ába ütköző s minősülő súlyos testi sértés vétségében mondja ki vétkesnek, s ezért tíz havi fogházra s 20 frt pénzbüntetésre ítéli.

Indokok: T. J.-né ténybeli tanú hit alatti vallomásával bizonyíttatott, hogy vádlott a magával tehetetlen, elmebeteg és vak R. J.-t fürdés céljából az ennek czellájától 60 lépésnyire eső fürdőszoba felé oly durva és embertelen módon hurczolta, hogy a vak ember többször megbotolva elesett; vádlott a földön vonszolva a sértettet a fürdőkádig, azt ebbe oly módon dobta be, hogy R. J. ennek következtében fejével a fürdőkád éles szélébe csapódván, feje azonnal vérzett. Vádlott a végtárgyaláson elismerte ugyan, hogy a vak és elmebeteg R. J. megbotolván elesett, s így vitetett általa a kádhoz; tagadja azonban, hogy a kádba

belecsapta volna, s azt állítja, hogy kis időre a fürdőbe elhelyezett elmebeteget magára hagyta, s e közben a fürdőkád valahogyan feldőlt, ebből R. J. kiesett s fejét a földbe vágván be, innen ered a fejsértése. E védekezése azonban úgy a nevezett T. J.-né, valamint R. István főápoló tanúnak hit alatti vallomása által megczáfolva lett, ezek tanúsítván, hogy a fürdőkád nem dőlt fel, s fel sem dőlhetett, mert az a földbe bemélyítve lévén, mozdíthatlan. Vádlott cselekménye tehát nyilván R. J. testének szándékos bántalmazását képezi, mit különben megerősít az is, hogy ellenében igazoltatott, hogy a felügyeletére bízott betegekkel embertelen kegyetlenséggel szokott elbánni.

Tekintettel tehát arra, hogy az ezen eset után másnap elhalt R. J. hulláján úgy a rendőri úton megkísérlett bonczolásról felvett jegyzőkönyv megállapítása szerint a koponya jobb oldalcsontján levő sebet, valamint az ezt követő törvényszéki bonczjegyzőkönyv és vélemény a hullán talált hat rendbeli sértés között a bonczjegyzőkönyv negyedik pontja alatt leírt koponyasérelmet olyannak állapította meg, mely szabályszerű gyógykezelés mellett 15—20 nap alatt szokott begyógyulni, s tekintettel másrészt arra, hogy az egyébként másnap már bekövetke-

zett halálozást az orvosi vélemény szervi bajokra vezetvén vissza, a halálozás a szenvedett sérelmekkel összefüggésbe nem hozható, vádlottat szándékosnak felismert cselekménye miatt a különben 20 nap alatt gyógyulandott testi sértés okozása alapján, a súlyos testi sértés vétségében a B. T. K. 301. §-a értelmében kellett bűnösnek kimondani. Büntetése kiszabásánál figyelembe véte-tett, hogy egy nyomorék, vak és elmebe-teg egyénnel szemben minden egyéni indok nélkül ilyen embertelen durvasággal bánt el s hogy enyhítő körülmény nem találtatott; miért is a büntetési tétel legmagasabb mér-tékét kellett megközelíteni.

A magy. kir. Curia: Mindkét alsóbi-rósági ítélet a vádbeli cselekmény minősí-tésére és a büntetés tartamára nézve meg-változtatik és a vádlott a B. T. K. 473. §-ába ütköző és e szerint büntetendő hivatalos hatalommal visszaélés vétségben mondatik ki vétkesnek, s ezért hat havi fogházra és a 484. §. rendelete alapján viselt ápolói álla-sának elvesztésére ítéltetik.

Indokok: Mert vádlott a cselekményt, mint közhatósági ápolószolga, szolgálatának teljesítése alatt követte el: a B. T. K. 461. §. rendelete szerint pedig a kórházaknál alkal-mazott szolgák is közhivatalnokoknak tekin-

tendők s így az általuk elkövetett büntetendő cselekmény, a mennyiben ez súlyosabb beszámítás alá nem esik, a 473. §. szerint hivatali hatalommal való visszaélés vétségét képezi. Mert a vádlott által bántalmazott R. J.-nek a vádlott terhére rótt és a bántalmazás után harmadnapra bekövetkezett halála a vádlott által ejtett sértésekkel okozati összefüggésben nem áll; minthogy pedig a B. T. K. 301. §-a szerint a testi sértések minőségének megállapításánál nem az az irányadó, hogy a betegség mennyi ideig tartott, a sértettnek más szervi bajból bekövetkezett halálával a sértés által okozott betegség is nyolcz nap eltelése előtt megszűnt: ennél fogva vádlott cselekményét a hivatali hatalommal való visszaélés vétségére megállapított büntetésnél súlyosabb beszámítás alá eső súlyosabban büntetendő súlyos testi sértés vétségének minősíteni nem lehet. Mert eltekintve vádlott hivatalos állásától, az általa okozott testi sértés csak könnyű sértést képezne ugyan, minthogy azonban ez még enyhébb büntetés alá esik, mint a 473. és 484. §-okban megállapított büntetések, de erre nézve különben sem tétetvén magánindítvány, ennek is mellőzésével vádlottat a 473. és 484. §-ok alapján vétkesnek kimon-dani és tekintettel a cselekmény elkövetésé-

ben tanúsított kiméletlen és durva eljárására, ellenében a 473. §-ban megállapított büntetés legmagasabb fokát kellett alkalmazni. (1890. április 9. 10,660/89. b. sz. a. Dt. ú. f. XXVI. k. 69. l.)

II. FEJEZET.

JOGVÉDELEM A BÜNVÁDI ELJÁRÁS FOLYAMÁN.

I. SZAKASZ.

AZ ELMEBELI ÁLLAPOT MEGVIZSGÁLÁSA

Az 1872. évi szabályzatnak a szakértői bizonyításra vonatkozó szabályai.

Bűnvádi eljárási törvényünk ez idő szerint még nem lévén, az eljárás főforrását a birói gyakorlat képezi, mely jó részben az 1872. évben a képviselőházhoz benyújtott, de törvényt nem vált javaslat (ú. n. sárga könyv) alapján fejlődött. E szabályzat a volt határőrvidék területén törvényerejű.

E szabályzatnak a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései a következők:

Mikor alkalmazandó szakértő?

55. §. Oly esetekben, a melyekben a valóság megállapítására különös szaktudomány szükséges, a bíró a tárgy minőségéhez, fontosságához, valamint a vizsgálat ágaihoz képest egy vagy több szakértőt köteles alkalmazni.

Kinevezés.

56. §. A szakértőket a bíró nevezi ki,

s a nevezettek helyett ismét másokat alkalmazhat.

A mennyire lehetséges, nem alkalmazandó szakértő gyanánt a vádlottnak vagy a sértett félnek, a vizsgálóbírónak, a királyi ügyésznek vagy valamelyik tanúnak rokona.

Erdekeltseg.

Azok, a kik mint szakértők közhivatalban vannak alkalmazva, úgyszintén azok, a kik a tudomány vagy művészet, illetőleg ipar azon ágát, melyre nézve oklevéllel bírnak, tényleg gyakorolják: kötelesek egyes esetekben, a vizsgálóbíró felhívása folytán mint szakértők eljárni.

Közhivatalban álló szakértők.

Ezen szabály alól csak fontos esetekben van kivételnek helye. A vizsgálóbíró felhívásának alapos okok nélkül nem engedelmeskedő szakértő a vizsgálóbíró által annyiszor, mennyiszer a 200 forintig terjedhető bírságban marasztalandó el.

Bírság.

Ha a vizsgálat már megindított s a késedelem nem jár veszélylyel: a kinevezett szakértők nevei a vádlottal közlendők.

A szakértők neveinek közlése.

57. §. A bíróságnál állandóul alkalmazott szakértők, a szemle teljesítése és véleményük előadása előtt, hivatali esküjükre figyelmeztetendők; az állandóul nem alkalmazott szakértők pedig a vizsgálóbíró által előzetesen megeskütendők.

Eskü.

A bíró jelenléte.

58. §. A szakértők általi megtekintés és megvizsgálás a bíró jelenlétében történik, ha csak a közérkölcsiség tekintetei kivételt nem tesznek szükségessé. Azon esetben nem szükséges a bíró jelenléte, ha csupán csak szakértői véleményről van szó, vagy ha a vélemény csak hosszabb észlelet vagy hosszabb időt igénylő kísérletek után állapítható meg.

A szemle ismételése.

62. §. Ha a véleményben foglalt ténybeli állítások az ügyiratok tartalmával ellentétben állanak, vagy ha a ténykörülményekre vonatkozó előadás hiányos, határozatlan, végre ha a szakértők a ténykörülményekre nézve ellenkezésben vannak egymással: az esetben a szakértők vagy újból meghallgatandók, vagy a szemle, a bíró belátása szerint, ugyanazon vagy más szakértők által ismételtető.

Nyilatkozat; újabb vélemény.

63. §. Ha a vélemény homályos, tökéletlen vagy határozatlan, vagy ha a bírónak arra nézve egyébként kételyei volnának: a vélemény szerzője nyilatkozatra hivandó fel, s ha a nehézség ez által sem hárítható el, vagy ha több szakértő meghallgattatván, azok véleménye a lényeges kérdésre nézve eltérő: a vizsgálóbíró egy vagy több szakértőt újabb véleményadásra hí fel.

Felülvélemény.

Ha azonban a jelen szakaszban megjelölt esetek valamelyike orvosi vagy vegvé-

szi vélemény tekintetében forog fenn, a felülvéleményezésre a kerületi orvos, illetőleg az országos vegyész hivandó fel.

Orvosi vagy vegyész felülvéleményezés azonban csak a törvényszék által rendelhető el; mi végre ily esetben, melyben a jelen szakaszban megjelölt hiányok következtében a vizsgálóbíró vagy a kir. ügyész a felülvéleményezést szükségesnek tartja: ez iránt a törvényszék határozata kérendő ki.

Különösen fontos esetekben, főleg ha a felülvélemény lényegesen ellenkezik az előbbi véleménnyel: a kérdés végmegállapítása végett a törvényszék által a kir. egyetem orvosi kara elé terjesztendő. (L. 760. l. 4. k.)

Az ország erdélyi részeiben és Fiumében az 1853. évi ausztriai büntető perrendtartás van hatályban, melynek vonatkozó szabályai a következők:

95. §. Ha kétségek támadnak az iránt, vajjon a vádlott eszének használatával bír-e, vagy oly elme- avagy kedélykórban szenved-e, mely által az ő beszámítási képessége megszüntetnék vagy kevesbülhetne, a vádlott elme- vagy kedélyállapotának megvizsgálása rendszerint orvos által eszközendő. Ezek kötelesek észrevételeik eredményéről jelentést tenni, a vádlott elme- vagy kedélyállapotára befolyással bíró tényeket összeállítani, azokat jelentőségük szerint, úgy egyenkint,

Az elmebeli állapot megfigyelése az ausztriai büntető perrendtartás szerint.

mint összefüggésükben megbírálni s ha az elmeháborodást valóban létezőnek tekintik, a betegség természetét, annak fajtát és fokát meghatározni s mind az irományok, mind pedig a saját észrevételök után, azon befolyás iránt, melyet a betegség folytonosan, vagy időnként a vádlott képzeleteire, ösztöneire, önelhatározásaira s cselekvényeire gyakorolt vagy még gyakorol, valamint az iránt is nyilatkozni, vajjon ezen zavart lélekállapot már a tett elkövetése idejekor létezett-e s mily mértékben.

A büntető ügyviteli szabályoknak az állandó szakértőkre vonatkozó rendelkezései.

Az 1892. évi október 22-én 4510. I. M. E. sz. a. kelt rendelettel kibocsátott büntető ügyviteli szabályoknak az állandó szakértőkre vonatkozó rendelkezései:

46. §. n. b. A törvényszéki orvos is az állandó szakértőkhöz tartozik, de kinevezéséről külön szabályok rendelkeznek. (L. a IV. részben.)

47. §. A szakértő kineveztetéséről azzal a felhívással értesítetik, hogy a kitűzött napon és órában a törvényszék büntető tanácsában az eskü letétele végett jelenjen meg.

A jelentkezőtől az eskü az eljárási szabályok szerint és ott, a hol ezek tüzetes intézkedést nem tartalmaznak, az általános bírói ügyviteli szabályok 274. §-ában meghatározott minta szerint veendő ki.

Az állandó szakértő kinevezéséről az

eskü kivétele után a vizsgálóbíró, a járásbiróságok és a kir. ügyészség értesítendők.

Az általános birói ügyviteli szabályok 274. §-ában meghatározott minta: «Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a szemle tárgyát pontosan meg fogom vizsgálni és véleményemet részrehajlás és melléktekintet nélkül, szakismeretem szerint jó lélekkel, a valósághoz híven fogom előadni. Isten engem úgy segítjen!»

Jegyzet.

48. §. Az állandó szakértők nem húznak évi fizetést, hanem csak az esetről-esetre meghatározott díjakra és költségekre tarthatnak igényt.

Mindazonáltal úgy a vizsgálóbíró, mint a törvényszék kötelesek első sorban az állandó szakértőket alkalmazni és ezeket csak akadályoztatás, érdekeltség vagy alkalmazásukkal járó veszélyes időhaladék miatt mellőzhetik.

Oly kérdésekre nézve, melyek ugyan az állandó szakértő szakmájába tartoznak, de melyeknek megoldásához valamely specialis szakismeret kívántatik, a törvényszék az állandó szakértőn kívül más szakértőnek meghallgatását is elrendelheti.

A saját állandó szakértővel nem rendelkező járásbiróságok, a mennyiben a távolság és az eset sürgőssége megengedi, a törvény-

szék állandó szakértőit, ellenkező esetben más szakértőket alkalmaznak.

49. §. A megidézett szakértő köteles a kitűzött helyen és időben pontosan megjelenni, netáni akadályoztatását pedig haladéktalanul bejelenteni.

Helyettes küldésére nincs jogosítva.

Hanyagság vagy kötelességmulasztás esetében az állandó szakértő ellen az 1871: VIII. t.-cz. 2. §-a értelmében fegyelmi eljárásnak van helye.

Az elmebeli állapot megvizsgálására alkalmazandó szakértők.

Szakértőül az elmeállapot megvizsgálására közhivatalban álló bármely orvos alkalmazható ugyan, minthogy azonban az elmebeli állapot tekintetében adandó alapos vélemény csak nagyobb szakképzettséggel és gyakorlattal bíró orvostól várható, czélzerű oly szakértőknek alkalmazása, a kik az elme-kórtan terén, mint tébolydai, kórházi orvosok gyakorlati jártassággal bírnak. Felülvéleményezésre a törvényszéki orvos, harmadfokban pedig, vagy a mennyiben az elsőfokú vélemény a törvényszéki orvostól származik, előbb az országos közegészségi tanács, vagy a tudományegyetem orvoskari tanártestülete, 1890. augusztus 15-ike óta pedig kizárólag az igazságügyi orvosi tanács van hivatva.

A szakértők, a mennyiben általános szakértői esküt nem tettek volna, vagy mint

közhivatalnokok hivatali eskü alatt nem szolgálnak, előzetesen arra esketendők meg, hogy «a hozzájuk intézendő kérdésekre tudományuk és legjobb tudomásuk s meggyőződésük szerint fognak véleményt nyilvánítani».

A szakértőkhöz intézett kérdések legyenek lehető tüzetesek és részletesek, azonban e mellett szükséges a szakértőket az ügy állásáról is felvilágosítani. A bíró, ki a szakértők irányában hizmatlanságtól vezéreltetve megelégednék egyedül a kérdések feltételével, sok esetben félre fogna a szakértők által vezettetni és czélt nem érend. Ne féljünk attól, hogy a szakértők véleményük kimondásával az ügyiratokból szerzett tudomásukat s ne szaktudományukat vegyék alapul. Föl kell tennünk, hogy a szakértő hivatását kellőleg felfogta legyen, sőt aggály esetén a bírónak hivatása leend a szakértőt a jelzett megkülönböztetésre figyelmeztetni, oly szakértőt pedig, kiről ennyi alaposságot sem tételezhetünk fel, ne alkalmazzunk. Óvakodnunk kell mindazáltal attól, hogy vizsgálóbírói véleményünket a szakértőre reá erőszakoljuk, miután a szakértőt ép oly kevésbé szabad véleménye független nyilvánításában befolyásolnunk, mint a hogy a tanúkra nézve tiltatik; s ha a válasz ki nem elégít, aggályainkat el nem oszlatja: jogunkban s köte-

lességünkben álland más és nagyobb számú szakértőt meghallgatni.

A szakértők véleményük nyilvánításánál követni fogják a kérdések sorrendjét, véleményüket indokolni kötelesek s a felhozott indokokból fog az ítélő bíró a vélemény alapossága felől magának ítéletet alkotni. (Székács: A magyar büntető eljárás kézikönyve. Budapest. 1887. 42. l.)

*Kétes elmeállapotú
egyének kivételnek
a rögtönbíráskodás
alól.*

A rendes bűnvádi eljárástól eltérő *a rögtönbírószági eljárás* (statarium). Ennek feltétele, hogy valamely törvényhatóság területén gyakoribb rablások, rablógyilkosságok, vagy gyújtogatások tapasztaltassanak és különben is a közbátorság nagyobb fokú veszélynek legyen kitéve, semmint a gonosztevők vakmerősége rendes úton megfékeztethetnék. Elrendeli a belügyminister, gyakorolja a kir. törvényszék, büntetése rendszerint halál, ítélete ellen felebbvitelnek rendszerint nincs helye. Az eljárást az 1868. évi november 5-én 6400. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet szabályozza. Ennek 8. §-a szerint kivételnek a rögtönbíráskodás alól: *b)* oly egyének, kiknek ép elmebeli állapotuk felől alapos kétség merül fel.

*Mely esetekben van
helye az elmebeli*

A büntető bíróságoknak első teendője megállapítani azt, hogy panaszlott terhére rótt

bűncselekményt ép észszel és beszámítható *állapot megvizsgálásának?* lelki állapotban követte-e el, avagy nem? Ezt a közvetlen szóbeli eljárás folytán legtöbb esetben az orvos-szakértők mellőzésével maga a bíróság hozza tisztába. Azonban vannak olyan bűncselekmények, melyeknél a gyakorlat azt honosította meg, hogy akár ad okot terhelt lelki vagy elmebeli állapota kételyre és így orvosi megfigyelésre, akár nem, azt az ítélő bíróság a nélkül, hogy terheltet személyesen látta, vagy vele közvetlenül érintkezett volna, elrendeli s annak foganatosításával két orvosi szakértőt megbíz, és jöllehet a szakértők együttes véleménye terheltnek büntetőjogi beszámítás alá eső lelki és elmebeli állapotát constatálja, az alapvélemény igen sok esetben az illetékes hatósághoz küldetik fel felülvéleményezés végett.

Ily bűncselekmények az emberi élet ellen szándékosan elkövetett büntettek és a gyújtogatás büntette. Nem helyeselhető ugyan, hogy elrendeltetik a terhelt lelki és elmebeli állapotának orvosszakértők által leendő megfigyelése, akár forogjon fenn a legenyhébb, akár a legsúlyosabb beszámítási bűncselekmény, mégis mindazon esetekben szükséges, melyekben bármely körülmény arra okot szolgáltat, ha pedig arra ok fenn nem forog, a legsúlyosabb beszámítási büntetteknel is mel-

lőzendő volna. Ilyen okok, ha terheltnek szülei vagy testvérei közül valaki elmebajban szenvedett, terhelt személyét illetőleg pedig, hogy szenvedett-e nyavalyatörésben vagy fejbajban, fejét erősen megsértette-e? Végül mily mértékben élt szeszes italokkal; tehát, hogy a terheltnél akár öröklött, akár pedig nála keletkezett elmebaj vagy átmeneti elmezavar lehetett-e jelen? E körülmények a vizsgálat folyamán a terhelttel szemben a vizsgálóbíró által «általános kérdések» alakjában intézett kérdésekre a terhelt által adott feleletekkel tisztába hozhatók és ha a vizsgálóbíró akár a kérdéseire adott feleletekből, akár a terhelttel történt személyes érintkezésből szükségesnek vagy indokoltnak látja terheltnek orvosszakértők által leendő megfigyelését, azt indokolt végzésben elrendeli és foganatosíttatja, ez által a bűnügy lebonyolítását gyorsítja és az ítélő bíróságot is a kételyektől megóvjá. Tehát minden vizsgálatnál a terhelthez általános kérdésekben az öröklött vagy nála keletkezett elmebajra vonatkozólag a fentebb jelzett alakban kérdések intéztessenek s az arra adott feleletek szószerint jegyzőkönyvbe vétetvén, ott, a hol aggály merült fel, terhelt lelki és elmebeli állapotának orvosszakértők által leendő megfigyelése indokolt végzésben, a vizsgálóbíró

által rendeltessék el. (Sárközy Zs. értekezése a B. J. T. XIX. k. 392. l.)

Szándékos emberölés büntettével vádolt H. G. elleni bűnvádi perben a zalaegerszegi kir. törvényszéknek 1887. évi 3918. szám alatt hozott és vádlottat szándékos emberölés büntette miatt vád alá helyező határozatát *a budapesti kir. ítélő tábla* 1887. évi december hó 21-én kelt 44,024. sz. alatt hozott végzésével helybenhagyta s egyidejűleg az eljáró kir. törvényszéket a «fennálló törvénykezési gyakorlatra» hivatkozással, vádlott testi és elmebeli állapotának két orvosszakértő által leendő észleltetésére utasította. A másodbiróságot tehát e concret esetben vádlott elmebeli állapotának észlelésére nem az eljárás folyama alatt valamely, a vádlott elméjének épsége iránt felmerült kétely indította, hanem azt «a fennálló törvénykezési gyakorlat» erejénél fogva rendelte el, miből önként következik, hogy szándékos emberölés eseteiben a vádlott elmebeli állapotának észleltetését kivétel nélkül minden egyes esetben feltétlen követelménynek és a bűnvizsgálat és vizsgálati anyag kiegészítő részének tekinti. Ezzel ellenkezőleg *az igazságügy-ministerium* egy concret eset alkalmából 6177/I. M. 1887. szám alatt kiadott intévényében ama bűnvádi eljárási gyakorlatra

Controvers kérdés a budapesti kir. ítélőtábla és a kir. igazságügy-ministerium között a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása tekintetében szándékos emberölés esetén.

utalással, hogy vádlottnak elmebeli állapota — a gyilkosság és szándékos gyújtogatás eseteit kivéve — csak akkor szokott szakértőileg megvizsgáltatni, ha annak épsége iránt az eljárás folyama alatt kétely merült fel, amaz óhajnak ad kifejezést, hogy jövőben az eljárási gyakorlatnak megfelelőleg emberölés eseteiben vádlottak elmeállapotának orvos-szakértői megvizsgáltatása csakis akkor rendeltessék el, ha valamely aggályt keltő körülmény azt indokolttá teszi. Ez alapon mellőztetett a fent jelzett esetben is vádlott elmeállapotának orvosi megvizsgáltatása. (Somogy János királyi törvényszéki bíró közleménye a B. J. T. XV. k. 257. lapján.)

A kétes elmeállapotok megítélése céljából szükséges adatok már a bűnvizsgálat folyamán beszerzendők.

A budapesti kir. törvényszék alelnökének 1890. évi május 20-án 174'eln. 90. sz. a. kelt rendelete.

A kétes elmeállapotok megítélése céljából sok esetben az orvosi szakvélemény alapjául veendő adatok beszerzése a büntető eljárás gyorsaságának rovására pótvizsgálat útján eszközendő.

Ennek elkerülése végett felkértem a törvényszéki orvos urakat, hogy állítsák össze azon iránypontokat, melyek a szükséges adatgyűjtésnél mérvadók, hogy ezt közölve a vizsgálóbíró urakkal, kétes elmeállapotú egyé-

nek ügyében ezek már a vizsgálat folyamán figyelembe vétethessenek.

E felhívásnak az orvos urak megfelelően, ez iránti előterjesztésüket a bíró urakkal és a segédszemélyzettel kellő méltatás végett közlöm.

Kétes elmebeli állapotok megítélésére nézve fontos adatoknak a vizsgálat folyamán való beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok.

*Ez adatok beszerzésénél figyelembe veendő irdnypon-
tok.*

Tekintettel azon körülményre, hogy az orvos-szakértőknek az elmebeli állapot megvizsgálásánál legtöbbször csak magokkal a vádlottakkal van alkalmuk érintkezni, s így azok bemondásának megítélésénél nagyrészt a vizsgálati iratok adataira kell támaszkodniok: a dolog érdeme és az ügy gyorsabb menete kívánatossá teszi, hogy a bírói vizsgálat már kezdetben kiterjeszkedjék egyes főbb mozzanatokra, melyek hivatva lennének a szakértők számára kellő tájékoztatást nyújtani.

Oly esetekben tehát, melyekben a vádlott elmebeli épsége iránt kétség merül fel, első sorban a tanúvallomások, másodszorban a nyert adatok szerint s a körülményeknek megfelelőleg egyes hivatalos okmányok, értesítések (községi, erkölcsi, halotti, kórházi, tébolydai, esetleg a kezelő orvostól származó

bizonyítvány) alapján főleg a következők lennének kiderítendőek, a nélkül, hogy a vádlott figyelme ezekre különösen felhivatnék:

1. Fordult-e elő vádlott családjában elme- vagy idegbaj (elmezavar, butaság, hülyeség, süketnémaság, nehézkór, epilepsia, nehéznnyavalya, szívgörcs, szívszorítás, gutaütés, gerinczvelő-sorvadás, idegesség), tüdősorvadás, scrophulás baj, öngyilkosság, iszákosság? Milyenek voltak a szülők életkörülményei, családi életök? Milyen természetűeknek ismerték őket (indulatosság, különczködés, házsártosság, kicsapongás, brutalitásra való hajlam)?

2. Szenvedett-e vádlott valami nagyobb testi és szellemi betegségben (súlyos typhus, agyvelőgyulladás, nehézkór, hysteria, görcsök, elmebántalom, szédülés, ájulás)?

Volt-e ilyen betegség miatt kórházban vagy tébolydában?

3. Szenvedett-e el vádlott koponyasértést (pl. leesés, fejbeütés következtében)? S ha igen, elvesztette-e akkor eszméletét? Meddig tartott az eszméletlenség? Saját lábán távozott-e el, vagy vitték s sokáig feküdt-e utána? Nem változott-e meg jelleme, magaviselete a sértés után?

4. Élvezte-e a szeszes italokat? Milyen mértékben, milyeneket és mennyi idő óta?

Milyen magaviseletet tanúsított ittas állapotban? (Erőszakos, tettlegességre hajlandó, rakonczátlan.) Könnyen megittasodott-e? Sokszor volt-e részeg? Nem változott-e meg a szeszes italok iránt való ellenálló képessége valamely körülmény folytán? (Például: elszenvedett esés, koponyasértés után a szeszes italok könnyebben megártottak-e neki?)

5. Nem volt-e túlterhelve szellemi munkával? Hány órát dolgozott naponta?

6. Milyen természetűnek ismerték őt a vele érintkezők? Nem volt-e garázda, kicsapongó, erkölcsileg romlott, indulatos, ingerlékeny, házsártos, különcz, hóbortos, magába zárkózó?

7. Milyen viszonyok között nevelkedett fel? Milyen tanulmányokat végzett? Milyen felfogást tanúsított?

8. Különös súly fektetendő a bűnvádi cselekmény előtt, alatt és után tanúsított magaviseletére, életmódjára, az esetleg elfogyasztott szeszes italok minőségére és mennyiségére, a netalán jelen volt nehézkóros rohamokra, szédülésekre, ájulásra, álmatlanságra, éjjelezésre, excedálásra, forcírozott szellemi vagy testi munkára, kiállott súlyos testi vagy szellemi betegsége.

9. Nehézkór (nehéznyavalya, szívgörcs,

epilepsia) gyanújának fenforgásakor a tanúk írják le, milyennek látták a rohamot, mit csinált vádlott a roham előtt, alatt és után? (Szédült-e, kiáltott-e a roham előtt? Rángatódzott-e teste, habzott-e a szája a roham alatt? Kábult volt-e a roham után, vagy mindjárt dolga után látott?)

Az elmeállapot szakértői megvizsgálása s a vizsgálat terjedelme tekintetében l. az I. fejezetben a 76. §-nál előadottakat is, a mely helyen vélemény-minták is közöltetnek.

*Miként intézendők
kétes elmeállapotok
esetében a kérdések
az orvosszakértők-
höz, a nélkül, hogy
a szakértők véle-
ményadási körébe
a jogi kérdés el-
döntése is beleke-
vertessék?*

A m. kir. Curia: Tekintettel, hogy a vádlott elmeállapotát megvizsgált orvosszak-
értők véleményükben súlyt helyeznek arra, miszerint a szeszkes italokat vádlott atyja is nehezen tűrte, sőt e körülményt az öröklési terheltség jelentőségével egyenértékűnek vet-
ték, azonban ezen feltevés csak vádlottak az orvosok előtt tett bemondásán alapulván, kétségtelenül bizonyított tényként a per ada-
tai szerint nem vehető;

tekintettel arra is, hogy nem tétetett vizsgálat tárgyává az sem, hogy vádlott meg-
kötözése mi módon eszközöltetett? és ezen adatok hiányában sem az orvosszakértők nem vehették számításba a megkötözés által előidézett vérkeringési esetleges zavarokat vagy a rögzítésnek az idegrendszerre való esetleges hatását; és az ítélő bíró által sem

méltányolható kellő módon ez akadály leküzdése által előidézett lelki állapot, mely esetleg a felindulás megállapításánál vagy annak kizárása tekintetében lényeges jogi következtetések kiindulási pontját képezheti;

tekintve, hogy hiányos a vizsgálat a tekintetben, miszerint nem lőn kiderítve, hogy az ölésre használt eszköz (balta, fejsze) a cselekmény elkövetését megelőzőleg hol volt elhelyezve? s különösen, vajjon az keresés nélkül kerülhetett-e vádlott kezeügyébe, vagy pedig annak kézhezkerítése céltudatos tevékenységet szükségkép feltételez?

tekintettel továbbá arra, hogy a vizsgálat tárgyává tettett ugyan vádlottnak a tett után közvetlenül tanúsított magaviselete és lelki állapota, de ezen fontos körülmény bizonyítására kínálkozó bizonyítékok ki nem merítettek: nevezetesen az eset után a tett színhelyén azonnal megjelent M. Balázs orvos és S. Ferencz ki nem hallgattattak és az sem állapíttatott meg, vajjon vádlott elfogatása után meddig aludt s ébredésekor mily viseletet tanúsított?

Mindezen önkényt kínálkozó adatok tüzetes ismerete nélkül pedig sem alapos szakvélemény nem adható és ilyenek hiányában alapos ítélet sem hozható:

mindkét alsó bíróság ítélete feloldatik

és az eljáró e. f. kir. törvényszék arra utasíttatik, hogy

1. a vádlott atyjával összeköttetésben állott érdektelen tanúk kihallgatása útján igyekezzék megállapítani, vajjon azon föltevés, hogy ez a szeszkes italok hatása ellen feltűnőleg csekély ellenállási képességgel bírt, való-e vagy sem?

2. a vádlott megkötözését eszközölt tanúkat és vádlott nejét is hallgassa ki: e megkötözés mi eszközzel történt; vádlott végtagjai hol, mily módon, mily erővel rögzítették; a kötelék csak a végtagokra, vagy pedig a törzsre vagy nyakra is alkalmaztatott-e?

3. Derítse ki vádlott hozzátartozóinak kihallgatásával, hogy az ölésre használt fejsze rendszerint hol állott s vádlott azt honnan és mi módon keríthette kézre?

4. Hallgattassa ki S. Ferenczet és B. Márton körorvost vádlottnak a tett után tanúsított viseletére nézve, az utóbb nevezettet különösen a felől, vajjon vádlotton az alkohol-heveny mérgezés tüneteit észlelte-e és mily tárgyilagos jelenségekben? s kérdezze meg a felől való indokolt véleményét, mennyiben bír valószínűséggel azon feltevés, hogy vádlott elfogatása után az öntudatlanságot csak színlelte.

5. A vádlott mellé elfogatása után rendelt őrszemélyzet tüzetesen kikérdezendő, vajjon vádlott elfogatása után aludt-e, mennyi ideig és ébredésekor nyomban mily viseletet tanusított s tett-e ekkor nyilatkozatot előttük az előző nap eseményeire vonatkozólag?

6. A fentebb rendelt pótlások után az ügyiratokat terjeszsze fel az 1890. évi július 22-én 25,926. sz. a. kelt I. M. rendeletben előírt módon az igazságügyi orvosi tanácshoz s kérjen ettől felülvéleményt a felől, vajjon az orvosi tudomány szempontjából vádlott a vádbeli cselekményt öntudatos, vagy pedig öntudatlan állapotban követte-e el? esetleg meg volt-e zavarva vádlott elmebeli tehetsége oly fokban, hogy e miatt akaratának szabad elhatározását feltételező észleleti képessége kizártnak veendő lenne?

7. Az igazságügyi orvosi tanács véleményének beérkezte után a kifejlendő újabb bizonyítékok ily körvonalozása mellett tartson újabb végtárgyalást és annak eredményéhez képest hozzon újabb, hivatalbóli felülvizsgálat tárgyát képezendő ítéletet. (1894. márczius 7. 1360. sz. J. T. 1894. f. 59. l.)

Az elmebeli állapot megvizsgálása rend-
szerint hosszabb megfigyelést tévén szüksé-
gessé, csak olyan helyen eszközölhető, a hol
a fogház czélszerűtlen berendezése ezt nem

*Hol foganatosi-
tandó a vizsgálat?*

akadályozza. Kisebb, vidéki székhelyeken lévő járásbirósági fogházakban a megfigyelés alig eszközölhető, miért is innen rendszerint a törvényszék székhelyén lévő fogházba szállítatja a terheltet a járásbirósági vizsgálóbíró, ha egyébként a vizsgálati cselekményeket ő foganatosítja is. Sőt nem ritka az az eset, hogy a terhelt megfigyelés végett az országos tébolydába szállítatik.

E beszállítás azért is czélszerű, mert kevés vidéki helyen találkoznak a pszichiátriában jártas olyan szakértők, kikre a megvizsgálás megnyugvással bízható.

(L. e tekintetben a fogházi rendtartásnak a III. fejezetben közölt rendelkezéseit is.)

A fogházbeli vizsgálat időtrabló, de tökéletlen intézkedés is; hiányzik az iskolázott ápoló személyzet, mely az állítólagos elmebeteget megfigyelje, de meg szülőanyjává lesz egy sokszor járványosan fellépő bajnak: a szinlelésnek; az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a hosszas fogházi tartózkodás, a szakszerű kezelés és ápolás hiánya folytán gyógyíthatatlanná válhatik a különben kedvező elmebajban szenvedő rab is.

Másrésről azonban nem tagadható, hogy az elmeegógyintézetekben való elhelyezés is sok visszassággal jár. Eltekintve a felvétel körülményességeitől s az országos elmeegógy-

intézetek túltömöttségétől, bizonyos, hogy az országos elmeógyógyintézetek a fogházakból és a fegyintézetekből feléjük özönlő beteganyagtól jól megfontolt okokból idegenkednek; a gonosztevő elmebeteg és a fegyházban elmebeteggé vált fegyencz egyáltalában nem illik bele elmeógyógyintézeteink keretébe; megvetőleg néznek az ilyen egyénekre a többi betegek, hozzátartozóik pedig irtóznak a gondolattól, hogy családtagjaik gyilkosokkal és rablókkal tartózkodnak egy fedél alatt, egy szobában. A fogházban és a fegyházban megfordult elmebeteg letartóztatott — eltekintve a közveszélyes elmekórformától, melyben rendszerint szenved, — igen garázda magaviseletű az elmeógyógyintézetben, szökésre, kitörésre, összeesküvésre hajlandó, sőt nem egyszer életveszélyes testi sértéseket okoz többi betegtársain, az orvosokon, az ápoló személyzeten.

Ezek az okok indították az igazságügy-ministert arra, hogy egy a fő- és székváros környékén felállítandó országos fegyintézet keretében külön tébolydai osztály létesítését vegye célba, a hol az elmebeteggé vált elítéltek tartása mellett a terheltek elmeálapotának megfigyelése is eszközöltetnék. Tekintettel arra, hogy az országos elmeógyógyintézetekben átlag mintegy 50 vizsgálá-

lati fogoly és fegyencz tartatik, továbbá, hogy a központban s a vidéki börtönök és fegyházak kórházaiban szintén van elég elmebeteg, az építendő intézetnek legalább is 80—120 személyre kellene berendezve lennie. Az intézet belső berendezése feleljen meg elmegyógyintézeteink ismert szabványainak azzal a különbséggel, hogy a biztonsági intézkedések úgy az építkezést, mint a szolgálatot illetőleg legalább is háromszorozottak legyenek. Eltekintve az intézet sajátos céljától, a tébolydai osztály valóságos klinikája leszen a törvényszéki elmekórtannak, melyet úgy az orvosok, mint a jogászok nagy haszonnal használhatnak. (Laufenauer K. felolvasása a magyar jogászegylet börtönügyi bizottságában 1892. febr. 6-án.)

Ideiglenes megfigyelési osztály.

Az igazságügyminister, a belügyministernek 1892. évi február hó 18-án 4547. sz. a. kelt átiratában kifejtett sürgetésére elhatározta, hogy a budapesti kir. törvényszékek fogházának egyikében ideiglenes megfigyelő osztályt létesít s 1892. márczius hó 30-án 7503. sz. a. kelt leiratában az igazságügyi orvosi tanácsot felhívta a megfelelő javaslat megtételére. A megfigyelő osztály a budapesti kir. törvényszék lőportár-dűlői fogházában létesült s 1894. évi április havában megnyílt. A megfigyelendőknak ide szállíttatását

illető módozatra vonatkozólag, az igazságügy-minister 21355. ex 1894. számú rendelete értelmében, a kir. ügyészségek a főügyészségek útján értesítettek.

1894. évi deczember hó 24-én 50213. *Ideiglenes szabályzat.*
I. M. sz. a. az igazságügyminister következő ideiglenes jellegű szabályzatot adott ki:

Szabályzat

a budapesti kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett felállított elmebeteg-megfigyelő osztályon elhelyezett letartóztatottak befogadása, megfigyelése s viisszaszállításának, továbbá a megfigyelő osztály vezetésének és az ezzel összefüggő kérdéseknek szabályozása tárgyában.

I. Befogadás. 1. §. A budapesti kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett felállított elmebeteg megfigyelő osztályon a helyiségek befogadási képessége által körlátozt számban elhelyeztetnek:

a) kétes elmeállapotú előzetes letartóztatottak és vizsgálati foglyok elmeállapotuk megfigyelése végett;

b) oly jogerejűleg szabadságvesztés-büntetésre ítélték, a kiken elmebetegség jelenségei mutatkoznak, ápolás, illetőleg elmebajuk gyógyítása végett.

2. §. Az előző §. a) pontjában említett letartóztatottak csak a felvételt elrendelő bírósági határozat alapján,

az 1. §. b) pontjában felsorolt elítéltek pedig csak az illető fegyintézeti, börtön- vagy fogházorvos által szerkesztendő szabályszerű kórrajz és vélemény alapján,

s mindkét esetben csupán előlegesen kieszközölendő igazságügyi ministeri engedéllyel fogadhatók be a megfigyelő osztályba. A befogadásról a fogházfelügyelő a megfigyelő osztályt vezető elmeorvost és fogházorvost haladék nélkül értesíti.

3. §. A mennyiben valamely királyi ügyészség vagy valamelyik országos letartóztatási intézet igazgatója vagy bármely más hatóság szabályellenesen az igazságügy-ministerium előleges engedélyének kieszközlése nélkül kísértetett volna valamely letartóztatottat a megfigyelő osztályba, az ilykép beszállított egyén ideiglenes elhelyezése végett átveendő ugyan, de az esetről az igazságügyministeriumhoz azonnal sürgős jelentés teendő.

Letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztályának felállítása.

A kir. igazságügyministernek 7020/1895. I. M. számú rendelete, a kétes elmeállapotú letartóztatottak elmeállapotának megfigyelése és elmebeteg elítéltek ápolása végett a budapesti

kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett megfigyelő osztály felállításáról való értesítés tárgyában.

Valamennyi kir. bírósághoz — kivéve a budapesti kir. kereskedelmi és váltó-törvényszéket és a budapesti polgári járásbíróságokat — valamint az összes kir. főügyészségekhez s kir. ügyészségekhez.

Tudomás és mihez tartás végett értesítem a czímet, hogy a budapesti kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett elmebeteg-megfigyelő osztály állíttatott fel, melybe a helyiségek befogadási képessége által korlátolt számban:

a) kétes elmeállapotú előzetes letartóztatottak és vizsgálati foglyok elmeállapotuk megfigyelése végett;

b) oly jogerejűleg szabadságvesztés büntetésre ítélték, a kiken elmebetegség jelenségei mutatkoznak, ápolás, illetőleg elmebajuk gyógyítása végett lesznek elhelyezhetők.

A befogadás mindig csak előlegesen kieszközlendő engedélyemmel és pedig az előzetes letartóztatottaké és vizsgálati foglyoké csak a felvételt elrendelő bírósági határozat, az elítélteké pedig a fogházorvos által szerkesztendő szabályszerű kórrajz és vélemény alapján történhetik.

Minthogy az említett megfigyelő osztály helyiségeinek befogadási képessége csekély: kétes elmeállapotú letartóztatottak elmeállapotának e megfigyelő osztályon leendő megfigyelése csak olyan esetekben lesz elrendelendő, midőn az a bíróság székhelyén működő orvosok által végzett megfigyelés után is szükségesnek mutatkozik, vagyis mely esetek különleges szakszerű elbírálást, illetőleg tébolydai megfigyelést igényelnek.

Végül megjegyzem, hogy ez intézet megjelölésére a «letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztálya» elnevezést kívánom használni.

A kir. igazságügyministernek 7020/1895. I. M. számú rendelete, a kétes elmeállapotú letartóztatottak elmeállapotának megfigyelése és elmebeteg elítéltek ápolása végett a budapesti kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett megfigyelőosztály felállításáról való értesítés tárgyában.

Az országos letartóztatási, valamint a kir. javítóintézetek igazgatóságaihoz.

Tudomás és mihez tartás végett értesítem a címet, hogy a budapesti kir. törvényszék löportár-dűlői fogháza mellett elmebeteg-megfigyelő osztály állíttatott fel, melybe — a kétes elmeállapotú előzetes letartóztatottakon és vizsgálati foglyokon felül — a

menyiben a helyiségek befogadási képessége megengedi, oly jogerejűleg szabadságvesztés büntetésre ítélték, a kiken elmebetegség jelenségei mutatkoznak, ápolás, illetőleg elmebajuk gyógyíthatása végett befogadhatók lesznek.

Felhívom a czímet, hogy a mennyiben a vezetése alatt álló intézetben elhelyezett egyénen elmebetegség jelei mutatkoznak, az illetőnek az említett megfigyelő osztályra beutalása végett, az intézeti orvos által szerkesztendő szabályszerű kórrajz és vélemény felterjesztése mellett előleges engedélyemet esetről-esetre eszközölje ki.

Végül megjegyzem, hogy ez intézet megjelölésére a «letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztálya» elnevezést kívánom használni.

1881. évi márczius 3-án 10225. sz. a. kelt belügyministeri rendelet a budapesti országos tébolyda igazgatójának.

K. L. vizsgálati fogoly majdnem egy éve van már az intézetben megfigyelés végett a nélkül, hogy állapotáról mindeddig — f. é. febr. 21-én 1061. sz. a. kelt felterjesztést kivéve — az intézet részéről tudósítás tétett volna.

Megfigyelés végett tébolydába szállított vizsgálati fogoly állapotáról a bíróságnak kéthavonként jelentés teendő.

Habár az elmeállapot megállapítása időhöz nem köthető, arról mégis, hogy a megfigyelés alatt a betegen mi észleltetett s hogy

a kórállapot teljes megállapítását mily körülmény gátolja, időszakonként tudósítások adhatók; miért is felhívom a czímet, hogy jövőben az elhelyezett vizsgálati foglyok megfigyeléséről legalább is két havonként az illető bírósághoz tegyen tudósítást, megemlítvén esetleg a kórállapot meg nem állapíthatásának indokait. Mihelyt pedig K. L. elmeállapota megállapított, azt is jelentse be rögtön az illető bíróságnak.

A bíróságnak hatáskörébe tartozik annak elrendelése, hogy a vádlott elmebeli állapotára az országos tébolydában figyeltesse meg.

Az eperjesi kir. törvényszék: B. szül. B. M. elsőrendű vádlottnő, a B. T. K. 279. §-ába ütköző s a 280. §. szerint minősülő szándékos emberölés büntettében bűnösnek kimondatik, s mint ilyen az idézett, valamint a 92. §. értelmében mai naptól számított tíz évi fegyházra, mint fő-, melybe az eddigi vizsgálati fogság által hat hó mint kitöltött, betudatik, a 289. §. értelmében pedig a szabadságbüntetés kiállításától számítandó hat év terjedelmére a hivatalvesztés, mint mellék-büntetésben elmarasztaltatik. B. A. másodrendű vádlottnő a gyilkosság elkövetésére irányzott szövetség büntettének vádja és következményei alól felmentetik.

Indokok: Úgy a vizsgálat, mint a végtárgyalás során minden kétséget kizárólag constatáltatott, hogy B. B. M. elsőrendű vádlottnő folyó évi április 16-áról 17-ére

menő éjjel a részegen hazaérkezett férjét B. Mártont a bűnjelképen lefoglalt kötéllel addig fojtogatta, míg halála be nem következett. Míg azonban ezen tárgyi tényálladék határozottan és világosan megállapíttatott, addig az alanyi beszámíthatóság kérdésének megfejtése látszólag nehézségekbe ütközik, tényleg azonban szintoly világosan és határozottan megállapítható. Mert maga a kir. ügyészség is elfogadta elsőrendű vádlott elmebeli állapotára vonatkozólag az orvosok által constatált szellemi aberráció álláspontját; ha tehát áll az, hogy elsőrendű vádlott a szellemi aberráció egyik nemében szenved, úgy határozottan ki van zárva az előre megfontolt szándék, mert hiszen a tervszerű megfontolás és megállapodás, különösen egy nőszemély részéről, első sorban ép és meg nem zavart elmét tételez föl. Ily körülmények között, tekintettel arra, hogy az ölési szándék úgy vádlott beismeréséből, mint a végtárgyalás során kifejtett ténykörülményekből is kétségtelenül kiderül, kellett vádlottnőt az idézett szakaszok értelmében a szándékos emberölés büntetében bűnösnek kimondani, s őt fenti büntetéssel azért sújtani, mert a nyomatékos enyhítő körülmények, melyek szerint elsőrendű vádlottnő férje által a legkegyetlenebb módon bántalmaztatott, úgy, hogy e gyakori

bántalmazások következtében nemcsak beszélő szervezete, hanem agyfunctiói is tetemes megrázkódtatást szenvedtek, a 92. §. alkalmazását involválták. A mellékbüntetés kiszabása a hivatkozott szakaszokban leli alapját. B. A. másodrendű vádlott a terhére rótt vád s következményeinek terhe alól azért volt felmentendő, mert a vizsgálóbíróság előtt tett azon vallomása, hogy anyja részéről atyja életének kioltására szükséges vitriol beszerzésére utasítást kapott, nem volt figyelembe vehető, minthogy elsőrendű vádlott ez alkalmmal abbeli jogára figyelmeztetve nem lett, hogy akar-e leánya ellen vallani. De mindezekről eltekintve, másodrendű vádlottnak határozott tagadásával szemben a terhére rótt vád különben sem igazoltatott, minek folytán azt bizonyíték hiányából fel kellett menteni. (1884. évi december hó 19-én 3590. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. törvényszék ítéletét feloldja s elrendeli, hogy B. szül. B. M. vádlott elmebeli állapotának megfigyelése végett az országos tébolydába szállíttassék; elrendeli továbbá, hogy a vizsgálat az alább megjelölendő irányban kiegészíttessék s ezek után a kifejlendőkhöz képest újabb határozat hozassék.

Indokok: Úgy a vizsgálóbíró, mint a

végtárgyalást vezető bíróság kiemeli, hogy B. született B. M. vádlott beszéde nehézkes és alig megérthető. A törvényszéki orvos pedig azt mondja, hogy vádlott beszámíthatósága, ha nem is egészen elenyészett, de mindenesetre alábbszállottnak tekintendő. — Hozzájárul még ezekhez, hogy a vizsgálati jegyzőkönyv szerint vádlott maga mondta, miszerint gutaütés folytán nyelve megbénult. Ily körülmények között kötelessége lett volna a törvényszéki orvosnak a vádlottat behatóan, hosszabban és több időközben vizsgálat alá venni és alapos ténykörülményekkel indokolt véleményt úgy vádlott testi, mint szellemi állapota felett nyilvánítani. Azonban a kir. törvényszéki orvos vádlottat csak egy ízben vette vizsgálat alá, melynél még azt sem állapította meg, hogy vádlott szenved-e beszélő-tehetségi szervi hibában s milyen fokú- és természetűben; szenved-e továbbá valamely betegségben stb.? Szóval még a külvizsgálatot sem teljesítette úgy, hogy véleménye felülvizsgálat alapját képezhetné. Mindezeknél fogva az elsőfokú bíróság ítéletét feloldani és vádlott újabb megvizsgálását elrendelni kellett. E vizsgálat pedig, mint-hogy a törvényszéki orvos véleménye minden tekintetben hiányosnak és felületesnek találtatott, az országos tébolydában eszköz-

lendő. Felkérendő az országos tébolydaintézet, nyilvánítsa véleményét arra nézve is, vajjon vádlott helyesen fejezheti-e ki a gondolatot, melyet kifejezni akar, azaz, vajjon lehet-e feltenni, hogy a vádlott által kimondott szavak a vádlott gondolatának megfelelnek, s nem nyelv és észbeli fogyatkozása folytán mond-e vádlott mást, mint a mit ki akar fejezni? Kihallgatandó továbbá az illető lelkész is arra nézve, miféle körülmények folytán jött ő arra a gondolatra, hogy a sértett fél öngyilkosságot követett el? Mindezen körülmények kinyomozandók, valamint ez irányban a tényállás kellőleg kiderítendő. Ezek után, illetve az országos tébolyda véleményének beérkezése után pedig hozzon a kir. törvényszék újabb határozatot. (1885. márczius 5-én 2988. sz.)

Ezen másodbirósági végzés ellen a kir. ügyész a következő indokokból jelentett be *semmiségi panaszt*. A királyi ítélő táblának sérelmes végzése rendelkező részében azt tartalmazza, hogy a másodfokú bíróság elrendeli, miszerint B. szül. B. M. vádlott elmebeli állapotának megfigyelése végett az országos tébolydába szállíttassék. Ha ezen birói rendelet mellett tekintetbe vétetnek a kir. igazságügyministeriumnak a fogházak és börtönök kezelése tárgyában kibocsátott 1880.

évi 2106. sz. rendelet 59., 60., 61., 62. és 65. §-ai, úgy csak azt lehet eredményképen constatálni, hogy ezen imperativ rendelkezés által oly administrativ kérdésben hozott határozatot, mely mint igazgatási teendő a kir. ministeriumnak van fentartva. Kifejezi ezt határozottan a felhívott rendelet 62. §-a, de legkiválóbban a 65. §., mely nem hagy kétséget arra nézve, hogy a befogadás körüli eljárásra nézve ezen szakaszok akkor is irányadók, midőn a letartóztatott még nem lett elítélve. Ezek fonalán kétségtelen az, hogy a másodbiróság végzése nem pusztán a vizsgálat hiányára szóló rendelkezést, hanem oly meghagyást is tartalmaz, mely a kir. ministerium hatáskörét is sérti, sőt administrativ akadályok esetében végrehajthatlan. Ámbár nem vonhatom kétségbe azt, hogy ezen rendelkezés, az elérhető szakértői lelet pontossága s alapossága kérdésében a czélt legbiztosabban éri el, nem hagyhatom azonban említés nélkül, hogy az eljárás szabályai, különösen az 1874. évi 7626. sz. a. kelt, a bűnvádi eljárási átalány kezelését szabályozó igazságügyministeri rendelet 12. §-ának inkább megfelel az, hogy a hiányos vagy homályos leletnek a kiállító szakértők általi pótlása rendeltessék el. Előterjesztett indokaim alapján azon kérelemmel járulok a kir. Curia elé,

hogy a másodfokú bíróság végzése megsemmisíttessék s ugyanaz saját hatáskörében való határozat hozatalára utasíttassék. (1885. márczius 13-án 1396. sz. a.)

A kir. Curia: A semmiségi panasz elvetetik.

Indokok: A kir. ítélő tábla nem határozott törvényes hatáskörén kívül, midőn a halálos ítélettel végződhető jelen ügyben az illető vádlottnak igen gyanus elmeállapotát a legmegbízhatóbb módon ép úgy rendelte megállapíttatni, valamint ezt a semmiségi panaszban idézett rendelet 60. §-a a szabadságvesztés büntetésének végrehajtása közben felmerült kóros tünetek megfigyelése tekintetében engedi, illetőleg rendeli. Az pedig, hogy mi lenne a bíróságok feladata azon esetben, ha a mellőzhetlennek tekintett és elrendelt szakértői nyomozás eszközlése az 1869: IV. t.-cz. 23. §. második bekezdésének szabálya ellenére váratlan administratív akadályokra találna: az a kir. ügyész megfontolásának tárgyát nem képezi. A kir. ítélő tábla neheztelt végzésének érdemi tartalma végre külön felebbvitel tárgya nem lévén: a semmiségi panasz ezen okoknál fogva el volt vetendő. (1885. évi május hó 12-én 2213. szám. B. J. T. X. k. 222. l.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-
 bíróság ítéletét feloldja, a kir. törvényszéket
 a vizsgálatnak a vádlott elmeállapotát ille-
 tően az alább kijelölt irányban kiegészítésére
 s a kifejlendőkhöz képest további eljárásra
 és új határozat hozatalára utasítja.

Kétely esetében a bíróság elrendeli, hogy a vádlott elmebeli állapota huzamosabb időn át és kiválóan elme-gyógydsszattal foglalkozó orvosszakértő által az országos tébolyddban vizsgáltsák meg.

Indokok: A kir. törvényszéki orvos és a megyei főorvos együttesen kiállított szakértői véleménye szerint vádlott nem elmebeteg s akaratának szabad elhatározási képességével bír és bírt a vádbeli cselekmények elkövetésekor is, habár korlátolt mérvben. Minthogy már magában ebben a szakértői véleményben vádlott akaratelhatározási képessége korlátoltnak minősítették; minthogy ugyancsak ebben a szakértői véleményben s az annak alapjául szolgáló vizsgálatban, illetve előzményekben a többi között az is foglaltatik, hogy a vádlott közérzete lehangolt szellemi működéssel búskomornak látszik, folytonos téveteg tekintettel, nősülése óta folyton izgatott és elkeseredett, öngyilkossági kísérletet tett elkeseredésből; valószínűleg gondolkozási és képzelő képessége családi okoknál fogva túlcsapongó; nagyatyja, nagybátyja és kisebb mérvben atyja is, ha nem voltak talán határozottan elmekórosak, de, mint tetteik mutatják, gondolkozó és képzelő tehetségük túlcsapongó

volt, ítélőképességük bizonyos tekintetben szenvedő s indulatoknak erősen alávetett; vádlottnak kórosnak mondható állapota folyton fokozódott az izgalmak és zilált családi viszonyainál fogva; családi élete, habozó természete, túlcsapongó képzelő, gondolkozó és felfogó képességére izgató hatással volt, s hogy kislehetőségű akarateréje mellett a gondolatok és elhatározások mily változatoságát idézi elő, mutatja vádlott életfolyása, mely öngyilkosságra és folytonos kóborlásra készítette; minthogy ezekkel a felsorolt mozzanatokkal a vádlott rendes elmeállapota iránt az ügynek e helyütt felülvizsgálata alkalmával felmerült kétely az említett szakértői véleménynyel teljesen eloszlatottnak nem vehető; minthogy továbbá G. I. tanú is a vádlottat hóbortosnak és eszelősnek jellemzi: ez okokból az ügy alapos elbírálatása céljából szükségesnek mutatkozik, hogy vádlottnak elmebeli állapota huzamosabb időn át és kiválóan elmeorvósággal foglalkozó orvosszakértő által megfigyeltessék annak tüzetes megállapítása céljából, vajjon vádlott nem elmebeteg-e, akarátának szabad elhatározási képességével bír-e s bírt-e a vádbeli cselekmények elkövetésekor is. E célból az elsőbírói ítélet feloldása mellett vádlottnak megfigyelése s az imént jelzett irányban

szakértői vélemény beszerzése céljából az országos tébolydába szállítása elrendelendő volt. A mennyiben a beszerzendő vélemény és a 34. n. sz. orvosi vélemény között a lényegre nézve eltérés merülne fel, az esetben az igazságügyi orvosi tanács felülvéleményezése is kikérendő lesz. A vizsgálatnak ekként kiegészítése után a kifejlendőkhez képest lesz a további eljárás eszközrendő s új határozat hozandó. (1895. január 29. 555/95. b. sz. a.)

A budapesti kir. törvényszék: Ezen ügyben a további eljárás megszüntettetik.

Indokok: Az orvosszakértőnek és az igazságügyi orvosi tanácsnak egybehangzó szakvéleménye szerint Sch. K. elmebetegségben szenved s ugyanezen elmebetegsége az 1890. évi január és 1891. évi július hó vége közötti időben is fennállván, akaratának szabadsága kizárva volt, irányában tehát a B. T. K. 76. §-ához képest az eljárás nem folytatható. (1891. évi decz. 18-án, 41,749. sz.)

A budapesti kir. ítélő tábla: Terheltnek semmiségi panaszát elveti s a beadott felebezés folytán a neheztelt végzést érdemileg vevén felülvizsgálat alá, azt helybenhagyja.

Indokok: A semmiségi panaszt elvetni kellett azért, mert az elsőbírósnak panaszolt eljárása semmiséget nem képez, s illet a kir. ítélő tábla az elsőbíróság eljárásában

A vddlott elmebeli állapotnak megvizsgálására mindig két orvosszakértő alkalmazandó. Az igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik.

hivatalból sem észlelt. Érdemben a kir. ítélő tábla a neheztelt végzést azért hagyta helyben, mert az igazságügyi orvosi tanácsnak szakvéleménye mellett a felebbező által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények az alaki jog szempontjából tekintetbe nem vehetők. (1892. április 20-án 3241. sz.)

A kir. Curia: Tekintve, hogy a fennálló bűnvádi eljárási gyakorlat szerint a terhelt a birói véghatározatok általa sérelmesnek talált ügydöntő indokai ellen is élhet felebbezéssel ;

tekintve, hogy Sch. K. terhelt felebbezése az alsóbbfokú bíróságok végzéseinek azon indoka ellen van intézve, mely szerint a dr. Ricsabona Ottomár feljelentése folytán zsarolás kísérletének büntette miatt ellene megindított büntető eljárás azért szüntettette meg, mert terhelt az orvos-szakértők véleménye szerint elmezavarban szenved, s ezen állapotában elkövetett cselekménye büntetőjogi beszámítás alá nem vonható ;

tekintve, hogy Sch. K. terhelt a vizsgálóbíró előtt azt vallotta, hogy egerdechi ingatlanának eladása idejétől — vagyis az 1888. év őszétől — egy évig apathiában szenvedett, s az eladáskor és azután is teljesen beszámíthatlan állapotban volt ;

tekintve, hogy terhelt elmeállapotának

szakértői megvizsgálata ez alapon rendeltetett el, s az ennek folytán kiállított szakértői véleményekre alapította mindkét alsóbbfokú bíróság az eljárásnak elmezavar miatti beszámíthatóság hiányából való megszüntetését ;

tekintve azonban, hogy ezen alap hiányos azért, *mert a fennálló gyakorlat szerint az elmeállapot megvizsgálásához két szakértőnek huzamosb vagy több ízbeni megfigyelése kívántatik*, a jelen esetben azonban a terheltnek megvizsgálása egyedül dr. Moravcsik Ernő Emil, egy szakértő által eszközöltetett ;

tekintve tehát, hogy az eljárásnál ezen gyakorlat meg nem tartatott, s az igazságügyi orvosi tanács felülvéleményének csupán egy orvosszakértő észlelése szolgáltatta az alapot :

mindkét alsóbbfokú bíróság végzése megsemmisíttetik s az eljáró királyi törvényszék utasíttatik, hogy Sch. K. terhelt elmeállapotának megvizsgálata két szakértő által eszközöltesse a fennálló gyakorlatnak megfelelőleg, s azután a kifejlendőkhöz képest járjon el. (1892. június hó 30-án, 5809. sz. B. J. T. XXVI. k. 80. l.)

A budapesti kir. törvényszék : . . . A vádlottnak, illetve védőjének azon kérelme, hogy *A panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása is*

*elrendelhető, ha az
a bűnügy elbirálá-
sára befolyással bír
és a vádlott ez iránt
a végtárgyaláson
kérelmet terjeszt
elő.*

B. S. nyugdíjazott belügyministeri fogalmazó
elsőrendű panaszos ügy a jelenlegi, mint a
panaszolt esetbeli elmeállapotára nézve szak-
értői vélemény szereztessék be, a királyi
ügyészi indítvány ide vonatkozó részétől
eltérőleg elutasíttatik; mert a védelem azon
állításának beigazolására, hogy elsőrendű pana-
szos elmezavart és így vallomása aggályos:
bírói gyakorlatunk szerint panaszossal szem-
ben hivatalból eljárni nem lehet, de szabadsá-
gában áll azt a rendelkezésre állott adatokkal
annak idején a végtárgyaláson valószínű-
síteni . . .

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. tör-
vényszék végzését indokainál fogva helyben-
hagyja.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla vég-
zése helybenhagyatik.

Indokok: Habár az, hogy a védelem
azon állításának beigazolására, hogy elsőrendű
panaszos elmezavart és így vallomása aggá-
lyos, bírói gyakorlatunk szerint panaszossal
szemben hivatalból eljárni nem lehet, helyes
alappal nem bír, mert a büntető igazság-
szolgáltatás helyes gyakorolhatása megköve-
teli, hogy mindazon adatok, melyek a bűn-
ügynek elbirálására befolyással bírnak, tehát
a védelem állításai is hivatalból megszerez-
tessenek: mindazonáltal a kir. ítélő tábla

végzése azon okból volt helybenhagyandó, mert a végtárgyaláson a vádlottnak alkalma van a bizonyíték megerőtlenítésére mindazokat előadni, melyeket szükségesnek tart és az eljáró bíróság jogkörét és hivatását képezi, intézkedni azokra nézve is, melyek a védelem alaposságát bizonyíthatják. (1892. szeptember 14-én 1397/b. szám a. Dt. ú. f. XXXIV. k. 84. l.)

Kir. Curia: A bíróságok a szakértők véleménye által a bizonyítékok szabad mérlegelésében nincsenek korlátozva, a mennyiben nem tartoznak feltétlenül bizonyítottnak venni azt, a mit a szakértők az általuk tett észleletekből következtetnek. Másrészt azonban a bíróságok különös szakértelmet feltételező és a közönséges tapasztalat alapján meg nem bírálható kérdésekben nem határozhatnak, azokat egyik vagy másik irányban el nem dönthetik, midőn arra hivatott szakértők biztos megállapodásra jutni képesek nem voltak. (1884. márczius 27. 8857/83. b. sz. B. J. T. VIII. 158. l.)

Az orvosszakértői vélemény bizonyító ereje.

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ítélő tábla a vádlott védője részéről beadott semmiségi panasz elvetésével a vádlottra kiszabott fegyházát a B. T. K. 92. §-ának alkalmazásával két évre leszállítja, egyebekben pedig a kir. törvényszék ítéletét saját és az

Szakértői véleményt nem köteles a bíróság feltétlenül elfogadni, hanem attól eltérőleg is határozhat a beszámítás kérdésében.

alább következő indokok alapján helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék nem követett el semmiségi okul szolgáló szabálytalanságot akkor, midőn a szakértő törvényszéki orvosnak a cselekmény beszámíthatósága tekintetében tett nyilatkozatát feltétlenül el nem fogadta. A szakértő törvényszéki orvos ugyanis a jelzett irányban maga is csak véleményt nyilvánított és nem állapított meg oly tényt, mely csak szakértői szempontból oldható meg. A szakértői vélemény pedig, bármilyen fontos is az idevágó kérdések eldöntése körül, az eljáró bíróság részéről ép úgy képezi a megbirálás tárgyát, mint a tanúvallomások, vagy egyéb vizsgálati mozzanat és ténykörülmeny, azért a szakértői vélemény nem lehet kihatásában oly mérvű, hogy a bírálatot kizárná, vagy a bíróságot meggyőződésében teljesen megköthetné. Az eljáró bíróság tehát akkor, midőn a beszámíthatóság kérdését a maga részéről is és belső meggyőződése szerint megbirálta, csak elvitázhatlan jogával élt... (1884. nov. 17-én 35,470. sz.)

A kir. Curia: ... a vádlott semmiségi panaszának elvetése tekintetében a másodbíróság ítélete indokaiból helybenhagyatik.

(1885. márczius 15. 558/b. sz. a. B. J. T. X. k. 47. l.)

A magy. kir. Curia: Minthogy különben is bármely szakértői vélemény feladata az lévén, hogy a bírót — a különös szak-képzettséget igénylő esetekben, a jelenségek összefüggésének és a következményeknek a szaktudomány álláspontja szerinti megfejtése és taglalása által — az ítélethozatalban támogassa: ebből önként következik, hogy a szakértői véleménynek nem csupán az illető szakértőnek tekintélye, hanem főleg az a mellett szóló és a bíróság felismerésére hozott okok súlya által kell a bíróság meggyőződésére, illetőleg a birói ítéletre hatnia. A jelen esetben tehát, . . . mindenesetre részletes és nyomatékos indokolást igényel a közegészségügyi tanácsnak — az indokolt első véleménynyel merőben ellentétes — megállapítása; valamint okokkal támogatott kifejtést igényelnek a véleményező orvosok megállapításának téves voltát involváló felülvéleménynek ez iránti irányzó adatai és szaktudományi szempontjai. Ily indokok hiányában, midőn egyrészt a kir. Curia a véleményező orvosok véleményét megczáfoltnak nem tekintheti; de másrészt ennek nyomatéka, a felülvéleménynek habár indokolatlan kijelentése által egyelőre meggyöngítve van: ezen

különben is rendkívüli fontosságú ügyben a kételyek eloszlátása kikerülhetlenné vált. Utasíttatik ennél fogva az elsőfokú kir. törvényszék, hogy a kérdéses felülvéleményt az ügyiratokkal egyetemben az országos közegészségügyi tanácscsal újból közölvén, ez utóbbit keresse meg, hogy kiterjeszkedve a vélemény alapjául felhozott adatokra és az azokból a véleményező orvosok által vont következtetésekre — indokolva mutassa ki a véleményezők által elfogadott állítás téves voltát . . . Ezeknél fogva mindkét alsóbbfokú bíróság ítélete ezennel feloldatik, s a fönnek kijelöltek eszközlése végett az eljáró királyi törvényszék oda utasíttatik, hogy a kifejlendőkhöz képest határozatot hozzon. (1885. nov. 26. 5921/b. sz. a. M. J. 101. sz.)

A szakértői vélemény a bíróságnak csak tájékoztató szolgálat.

A kir. Curia: A szakértők véleménye egymagában bünvádi eljárásunk szerint nem képez döntő bizonyítékot; ez a bíróságnak csak tájékoztató szolgálat; sőt az esetben, ha a szakértőknek feltevéseken alapuló véleménye a bíróság által kinyomozott tényekkel ellentétben áll, az el sem fogadható. (1889. november 26. 5359/b. 89. sz. a. J. T. 1890. f. 4. lap.)

A szakértői véleményt a bíróság szabadon mérlegeli, s nincs kötve azok

Kir. Curia: Nem állhat meg az, hogy bármely ügyben alkalmazott szakértőknek azon véleménye fogadandó el irányadóul, a

mely a többség véleményét képezi, mint-^{többségének véle-}
 hogy a bíróság a bizonyítékok szabad mér-^{ményéhez.}
 legelésében a szakértők véleménye által kor-
 látozva nem lévén, irányadó és döntő nem
 a szakértők kisebbségének, vagy többségé-
 nek véleménye, hanem csak az lehet, miben
 a bíróság megállapodik, mit a bíróság talál
 bebizonyítotttnak. (1891. május 5. 10,345/b.
 sz. a. Dt. ú. f. XXIX. k. 202. l.)

A budapesti kir. törvényszék: Ezen ügy-^{A tébolydai orvo-}
 ben a bűnvádi eljárás a B. T. K. 76. §-a^{soknak huzamosabb}
 értelmében megszüntettetik.^{ideig tartó megfi-}
^{gyelés alapján adott}
^{ama véleményével}

Indokok: . . . a terheltnek elmeáll-^{szemben, hogy a}
 pota két szakértő, dr. N. Gy. és dr. S. I.^{terhelt elmebeteg:}
 részéről huzamosabb időn át és pedig 1893.^{a terhelt által be-}
 január 5-étől 1893. február 23-áig a lipót-^{mutatott magán-}
 mezei országos tébolydában megfigyelés alá^{jellegű ellenkező}
 vétetvén, ennek a megfigyelésnek eredmé-^{orvosi vélemények}
 nyeként a n. 77. sz. a. fekvő orvos-^{tekintetbe nem ve-}
 szakértői^{vehetők.}
 vélemény szerint a terhelt már évek óta
 elmebetegségben és pedig ú. n. perlekedési
 tébolyodottságban szenved, egyszersmind két-
 ségtelen, hogy a R. O. és B. S. által pana-
 szolt cselekményeket egyenesen kóros elme-
 állapotának behatása alatt követte el, minélfogva
 az általa a vizsgálat folyamán bemutatott
 magánjellegű ellenkező orvosi vélemények
 tekinteten kívül hagyása mellett az elmebeteg

terhelt ellenében a bűnvádi eljárás a B. T. K. 76. §-a értelmében megszüntetendő volt.

A budapesti kir. ítélő tábla: Indokaiból helybenhagyja.

A kir. Curia: Helybenhagyja. (1894. április 5. 265/94. b. sz. a.)

Ha a bűnvádi eljárás elmebetegség okából szüntettetett meg: a terhelt a megszüntetésnek ez indoka ellen jogosult felebbezéssel élni.

A budapesti kir. ítélő tábla: Minthogy a kir. törvényszék felebbező ellen a bűnvádi eljárást azért, mert terhelt tébolyodottságban szenved, tehát oly indokból szüntette meg, mely terheltnek jogérdekét mélyen sértheti, s mely ellen azért terhelt jogorvoslattal élni jogosítva van, habár a határozat rendelkező része reá nézve nem jogsérelmes is; s minthogy terhelt 18,059. sz. beadványában, habár csak másolatban, orvosi tekintélyektől oly értelmű bizonyítványokat mutat fel, melyek szerint ő nemcsak testileg és szellemileg teljesen egészséges, de szellemi értelmisége magasabb igényeknek is megfelel: a királyi ítélő tábla a kir. törvényszéknek végzését feloldja s az eljáró kir. törvényszéket arra utasítja, hogy terhelt elmeállapotát illetőleg az igazságügyi orvosi tanács felülvéleményét beszerezve, hozzon a fejleményeknek megfelelő új határozatot. (1891. évi június 23. 19,186/91. b. sz. a.)

Az 1889. évi bünvádi eljárási javaslat rendelkezései az elmeállapot megvizsgálása tárgyában.

177. §. Ha kétely merül fel arra nézve, nem szenved-e terhelt beszámíthatóságát kizáró elmezavarban, úgy a megfigyelés mindig két orvos által teljesítendõ, és vélemény adandó, vajjon a terhelt elmezavarban szenved-e vagy nem, illetve a cselekmény elkövetésekor elmetehetsége meg volt-e zavarva úgy, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Az 1889. évi eljárási javaslat vonatkozó rendelkezései.

Bármelyik megfigyelõ orvos indítványára, a vádló és a terhelt védõje esetleg a nyomban kirendelendõ védõ meghallgatása után, a terhelt további és alaposabb megfigyelés végett a vádtanács, vagy az ítélõbiróság határozata következtében országos tébolydába szállítható.

Ezen végzés ellen használt felfolyamodás felfüggesztõ hatálylyal bír.

A megfigyelés a tébolydában rendszerint hat hétig tarthat, mely idõ alatt a vélemény is elõterjesztendõ.

A megfigyelés hosszabb időre csak a vádtanács, illetve az ítélõbiróság újabb határozata következtében terjeszthetõ ki.

Ha a bíróságban kétely merül fel arra nézve, hogy a terhelt nem szenved-e a

Jegyzet.

beszámíthatóságot kizáró elmezavarban: úgy feltétlenül két orvos alkalmazandó, kiknek kötelességévé kell tenni annak megfigyelését, hogy valóban beteg-e a terhelt, vagy csak színleli-e az őrültséget, és ha beteg, úgy az elmezavar minő fajában szenved, és a véleményben az orvosoknak nyilatkozniok kell arra nézve is, hogy a cselekmény elkövetésekor ép elmével bírt-e a terhelt vagy nem, és ha nem, úgy nyilatkozatot kell kívánni arra nézve is, hogy a betegség minő befolyással van a beszámíthatóságra. Lehetnek oly lelki állapotok, melyek a beszámíthatóságot ugyan feltétlenül ki nem zárják, de lényegesen csökkentik, ily eseteket is mindig gondos szakértői megfigyelés tárgyává kell a bírónak tételni.

Minthogy az e tárgyú szakértői vizsgálatok csak akkor lehetnek alaposak, ha hosszabb megfigyelésen alapulnak, és erre legtöbbször a rendes fogházi helyiségek nem alkalmasak, de a nem specialista orvosoktól rendesen nem is várható teljesen megnyugtató vélemény: intézkedni kellett, hogy bármelyik megfigyelő orvos indítványára a terhelt további és alaposabb megfigyelés végett országos tébolydába szállíttassék. Minden visszaélés vagy elhamarkodott intézkedés lehető megelőzése végett a javaslat e tekin-

tetben több biztosítékot állít fel. Egyik az, hogy a vádló és a terhelt védője feltétlenül meghallgatandók, sőt, ha védő nem volna, úgy azt nyomban ki kell rendelni. A másik biztosíték az, hogy a vizsgálóbíró nincs hivatva az országos tébolydába való szállítást elrendelni, hanem, ha ennek szüksége a vizsgálati eljárás során áll elő, úgy köteles a vádtanács határozatát kikérni, és a vádtanácson kívül még csak az ítélőbiróság bír az említett hatáskörrel. A harmadik garancia ismét az, hogy minden ily természetű elsőfokú határozat ellen felfüggesztő hatálylyal megengedtetik a felfolyamodás. A negyedik korlátozó intézkedés végre az, hogy megfigyelés céljából a terhelt rendszerint hat hétnél tovább tébolydában nem tartható. Mindazáltal, ha alapos okokat hoznak fel a szakértők annak támogatására, hogy a megfigyelésre még hosszabb időtartam kívántatik: úgy azt a vádtanács, illetve bíróság (de soha sem a vizsgálóbíró) engedélyezheti. Hogy a bíróság a szakértők véleményét szabadon bírálja fölül, azt alig szükséges az ez irányban több ízben kifejtettek után kiemelni. Nem annyira önként értetődő s ennél fogva külön felemlítendő, hogy akkor, midőn nem a terheltnek, de a feljelentőnek, tanúknak stb. elmebeli állapotát kell megvizsgálni, az eljá-

rásra ugyancsak az imént kifejtett szabályok követendők. (A javaslat indokolásából. 240., 241. l.)

A bűnvádi eljárás legújabb javaslatának a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései.

A bűnvádi eljárás legújabb (1893. évi) Szilágyi Dezső igazságügyminister által kidolgozott, Erdélyi Sándor igazságügyminister által csekély módosítással magáévá tett és 1895. évi május 4-én a képviselőház elé terjesztett javaslatának a szakértőkre vonatkozó rendelkezései.

227. §. A szemle két vagy több tanú jelenlétében fogatosítandó.

Ha hozzá szakértők szükségesek: a bíróság rendes szakértői közül kettőt, az ügy fontosságához képest esetleg többet kell alkalmazni. Csekélyebb fontosságú körülménynek megállapítására, vagy ha több szakértő nehezen volna található, egynek alkalmazása is elégséges.

A rendes szakértők csak akkor mellőzhetők, ha ellenök aggodalom merült fel, ha akadályozva vannak, ha a késedelem veszéllyel járna, vagy ha köztük nincs olyan, a ki a kívánt külön szakértelemmel bírna.

Ha szükségesnek mutatkozik, a rendes szakértőkön felül más szakértők, nevezetesen olyanok alkalmazhatók, a kik a kívánt külön szakértelemmel bírnak.

A katonai (honvéd) bíróság hatásköré-

nek alávetett egyén szakértőül való kirendeléséről feljebbvaló hatósága útján értesítendő. A szakértők igazságügyi ministeri szabályrendelettel megállapított díjazásban részesülnek.

228. §. Olyan ügyben, melyben az eldöntendő kérdések felismeréséhez és megítéléséhez külön szakértelem szükséges, a terhelt, vagy ha több a terhelt, ezek együttesen, saját költségükön ellenőrző szakértő közreműködésével élhetnek.

Az utóbbinak joga van a terhelt vagy terheltek érdekeit szakértői közreműködésével előmozdítani s megoltalmazni. Nevezetesen a szemlénél jelen lehet, az esetleges hiányokra, vagy mulasztásokra figyelmeztethet és a szemle teljesítésére, valamint a véleményre nézve észrevételeit akár a jegyzőkönyvben, akár külön jelentésben előterjesztheti.

229. §. Szakértőkül a lelet és a vélemény semmiségének terhe alatt nem alkalmazhatók azok, a kik, mint tanúk ki nem hallgathatók vagy meg nem eskethetők (204., 221. §-ok), továbbá azok sem, a kik a terhelttel vagy a sértettel a jelen törvény 205. §-ának 1. pontjában meghatározott viszonyban állanak, vagy a kik ellen a bűncselekményt elkövették vagy megkísérlték, továbbá

a kikre nézve a 208. §-ban meghatározott eset forog fenn, végre a kik a szakértőileg megítélendő körülményről a 205. §. második pontjában meghatározott módon szereztek tudomást.

204. §. Tanúk gyanánt a vallomás semmiségének terhe alatt ki nem hallgathatók:

3. p. a szolgálatban levő vagy abból kilépett közhivatalnok, ha a tanúságtétellel megsértené a hivatali titoktartás kötelességét és e kötelesség alól őt az illetékes feljebbvaló hatóság fel nem mentette.

Az ügyben eljáró bíróság az illetékes feljebbvaló hatóságot a felmentés megadása végett hivatalból keresi meg.

A felmentés csak akkor tagadható meg, ha megadása közérdekbe ütközik.

221. §. A tanú megesketése mellőzendő, ha:

1. ellene gyanú forog fenn az iránt, hogy a bűncselekményt, melyre nézve kihallgatják, maga követte el, vagy annak részese, illetőleg bűnpártolója vagy orgazdája;

2. ha hamis tanúzás vagy hamis eskü miatt el volt ítélve, habár büntetését kiállotta;

3. ha kihallgatásakor életkorának tizennegyedik évét még be nem töltötte;

4. ha testi vagy elmebeli fogyatkozásá-

nál fogva a valót meg nem tudhatta, vagy közölni nem tudja; vagy ha értelme fejletlenségénél vagy gyengeségénél fogva az eskü lényegéről és fontosságáról nincs kellő fogalma;

5. ha kitűnik, hogy a terhelttel oly ellenségeskedésben áll, mely az ezt terhelő vallomásának valódiságát kétségessé teszi;

6. ha vallomása valamely lényeges körülményre nézve valótlannak bizonyult, és nem mutatható ki, hogy csak tévedésből tett valótlán vallomást.

205. §. A tanúzás kötelessége alól mentesek és ha vallani hajlandók is, az eskü letévésére nem kötelezhetők:

1. a terhelt fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, unokatestvére vagy ennél közelebb oldalrokona, házastársa vagy jegyese, házastársának testvére, testvérének házastársa, örökbefogadó vagy nevelőatyja, örökbefogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja, még pedig a házastársi vagy sógorsági viszonyban levőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még az a házasság, melyen ez a viszony alapszik;

2. az ügyvéd, a közjegyző, az orvos, a sebész, a gyógyszerész, a szülésznő és segédjük arra nézve, a mit valaki a hivatá-

sukkal járó bizalomnál fogva titoktartás kötelességével bizott reájok, hacsak a megbízó őket a titoktartás alól fel nem mentette.

208. §. A tanú nem kötelezhető vallomásra vagy valamely kérdés tárgyában feleletre, ha abból reá vagy hozzátartozójára (205. §. 1. p.) jelentékeny kár vagy szégyen hárulna.

231. §. Az, a kit szakértőül kirendeltek, nem tagadhatja meg közreműködését: ha a szemlénél szükséges szakmára rendes szakértői minőségben van alkalmazva, vagy ha a szakmát keresetképen gyakorolja és ha az ügyben tanúvallomásra kötelezhető.

Mindazáltal, ha a szakértő az illető vizsgálat teljesítésére vagy vélemény adására magát kellően képesnek nem érzi, vagy más, nyomós okot hozhat fel, egyes esetekben, ha sürgős eljárás szüksége nem forog fenn, a kirendeléstől kivételesen felmenthető.

A felmentés tárgyában a szemlét elrendelt bíró vagy bíróság végérvényesen határoz.

Közzszolgálatban álló egyén nem alkalmazható szakértőül, ha ezt felebbvaló hatósága a közzszolgálat érdekeire károsnak nyilvánítja.

232. §. A megjelenésre kötelezett, de az idézés daczára meg nem jelent, úgyszintén az eskü letételét vagy a vélemény adását

törvényes ok nélkül megtagadó, vagy a véleményt megintés daczára elő nem terjesztő szakértőt a bíró, illetőleg a bíróság kétszáz koronáig, ismétlés esetében hatszáz koronáig terjedhető és elzárásra változtatható pénzbüntetéssel bünteti s azonfelül az okozott költségeknek megfizetésében marasztalja.

A büntetés elengedése és a felfolyamodás tárgyában a jelen törvény 194. §-ának intézkedése irányadó.

Az első bekezdés esetében a hadsereg-nél, a hadi tengerészetnél, a honvédségnél, a népfelkelésnél vagy a csendőrségnél tényleges szolgálatban levő egyénnek megfelelő megbüntetése és az okozott költségeknek tőle leendő behajtása végett felebbvaló hatósága keresendő meg.

233. §. A szakértő a szemle megkezdése előtt esküt tesz arra, hogy észleleteit híven és véleményét részrehajlatlanul, legjobb tudása és lelkiismerete szerint fogja előadni.

Az állandóan alkalmazott és ilyen minőségben esküt tett szakértő újabb megeskütése helyett hivatalos esküjére figyelmeztetendő.

234. §. Ha a szakértők véleményök előkészítése céljából szükségesnek találják, bizonyos körülményekre vonatkozólag a szükséges felvilágosítások az ügy irataiból nekik megadhatók, esetleg az ügy iratai is, vagy

egy részök velök közölhetők. Ugyane célból új tanúk, sőt a terhelt is újra kihallgathatók és a szakértők a kihallgatáson közvetlenül kérdéseket intézhetnek.

235. §. A szemlét rendszerint a vizsgálóbíró vezeti és a felek, illetőleg képviselőjük részéről tett indítványok lehető figyelembevétele mellett megjelöli a szakértői megvizsgálás tárgyait és megállapítja a kérdéseket.

A felek, illetőleg képviselőjük a vizsgálat és vélemény tárgyát tevő körülményekre nézve indítványozhatják kérdések tételét, és ezeknek a szakértőkhöz való intézése csak fontos okból tagadható meg.

A vizsgálóbíró köteles intézkedni, hogy se a közbenjáró egyének, se a szakértők az eljárást ne hátráltassák.

236. §. A szemle tárgya rendszerint a vizsgálóbíró jelenlétében vizsgálandó meg.

Nem szükséges a vizsgálóbíró jelenléte, ha félrevonulását a szeméremérzet kiméltése követeli; továbbá, ha a szemle tárgyának misége és minősége csak hosszabb időn át tartó észlelet vagy kísérletezés alapján állapítható meg.

Ha a vizsgálóbíró a szemlénél vagy egy részénél nincs jelen, lehetőleg gondoskodják a szakértői vizsgálat hitelességének biztosításáról.

A lelet nyomban jegyzőkönyvbe veendő, a szakértők véleménye pedig indokolásával együtt vagy azonnal jegyzőkönyvbe mondandó, vagy annak írásban leendő benyújtására a vizsgálóbíró részéről megfelelő határidő tűzendő ki.

Ha több szakértő járt el, megengedendő, hogy azok véleményadás előtt egymással tanácskozzanak.

237. §. Ha a szakértők ténybeli megállapításai jelentékenyen eltérők, vagy a lelet határozatlan, homályos, önmagával vagy bizonyított ténykörülményekkel ellentétes és a kétségek a szakértők újabb kihallgatásával el nem oszlathatók; ugyanazokkal vagy más szakértőkkel új szemle tartandó.

238. §. Ha a szakértők véleményében ellenmondások, helytelen következtetések vagy hiányok mutatkoznak, vagy ha az adott vélemény helyességéhez nyomatékos kétség fér, a véleményadó szakértők felvilágosító nyilatkozatra kötelezendők, s ha ez eredményre nem vezetne, más szakértők véleménye szerzendő be.

A mennyiben ez orvostani vagy vegyészeti kérdésekre nézve válnék szükségessé: ha a véleményt nem a törvényszéki orvos, illetőleg nem az országos bírósági vegyész adta, ennek felülvéleménye szerzendő be;

ha pedig a bíróság kétségeit ez a vélemény sem oszlatta el, felülvélemény adása végett az igazságügyi orvosi tanács keresendő meg.

A vizsgálóbíró e végből a vádtanácsához tesz előterjesztést.

Ha a vádnak helyes képviselte érdekében szükséges, vagy az intézkedés sürgőssége követeli, a kir. ügyészség is megkeresheti az országos bírósági vegyészt, vagy az igazságügyi orvosi tanácsot felülvéleményezés iránt.

E megkeresést a főügyész teszi.

239. §. Ha az igazságügyi orvosi tanács felülvéleménye nem nyújt teljes tájékozást, a bíróság, illetőleg a főügyész megkeresésére köteles a tanács a kívánt felvilágosítást vagy pótvéleményt megadni.

Kiválóan fontos, kivételes esetekben az igazságügyminister megengedheti, hogy a kívánt felülvéleménynek előterjesztése vagy bővebb kifejtése végett az igazságügyi orvosi tanácsnak egy vagy több tagja a törvényszék vagy a kir. ítélő tábla főtárgyalásán megjelenjen.

246. §. Ha gyanuok merül fel arra nézve, hogy a terhelt beszámíthatóságát kizáró vagy korlátozó elmezavarban, vagy öntudatlanságban szenved, a megfigyelést mindig két orvosnak kell teljesíteni és véleményt adni arról, vajjon a terhelt elmezavarban vagy öntudat-

lanságban szenved-e vagy nem, illetőleg a bűncselekmény elkövetésekor abban szenvedett-e úgy, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Ha a szakértők a megfigyelés alatt a terhelt akaratának szabad elhatározását korlátozó körülményeket észlelnek, véleményökben ezeket is tartoznak részletezni.

A vádtanács vagy az ítélőbiróság bármelyik megfigyelő vagy véleményt adó orvosnak, vagy bármely félnek indítványára külön védő meghallgatása után elrendelheti, hogy a terheltet elmeállapotának további megfigyelése végett az e célra rendelt állami intézetbe szállítsák.

Az e végzés ellen használt felfolyamodásnak felfüggesztő hatálya van.

Az intézetben a megfigyelés rendszerint legfeljebb két hónapig tarthat, mely idő alatt a vélemény is előterjesztendő.

A megfigyelést hosszabb időre csak a vádtanács, illetőleg az ítélőbiróság újabb határozattal terjesztheti ki. Ennek kieszközlése végett köteles az intézet igazgatója, hosszabb megfigyelés szüksége esetében, az illetékes bírósághoz idejekorán indokolt előterjesztést tenni.

A járásbirósági eljárásban az 544. §. szerint a terhelt elmeállapotának megfigye-

Jegyzet.

lése végett nem szállítható az e célra szolgáló intézetbe.

A vádlottak elméleti állapotának megvizsgálása a katonai büntetőperrendtartás szerint.

Ha kétség támad a fölött, hogy a vádlott a tett idejében eszénél volt-e, vagy valamely lelki vagy kedélybetegségben szenvedett-e, mi által beszámíthatósága kizáratnék vagy kisebbítve lenne, vagy hogy ily lelki vagy kedélybetegség még mindig fennáll-e, vagy ha a vádlott magát örülnék, hülyének, süketnek vagy némának szinleli : akkor a vádlott szellemi és kedélyállapotának vagy testi mineműségének két orvos által való megvizsgálása iránt kell intézkedni. Egyszersmind mindazon személyek, kik a vizsgálat alatt állónak mineműsége felől felvilágosítást adhatnak, kihallgatandók, különösen a foglárnak és a vizsgálat alatt álló egyén őrizetére és felügyeletére alkalmazott személyeknek megjegyzései gyűjtendőek és a vizsgálati ügyiratokhoz csatolandók. A szakértők (orvosok) megfigyelésük eredményéről jelentést tenni, a vádlott lelki és kedélyállapotának megítélésénél minden erre befolyást gyakorló tényeket összeállítani, azok jelentőségét úgy egyenként, mint egymással összefüggésben megvizsgálni és ha valamely lelki zavart vélnek fenforogni, a betegség természetét, nemét és fokát meghatározni és úgy az ügyiratok, mint saját megfigyelésük szerint, azon

befolyás fölött, melyet a betegség a vádlott képzeleteire, ösztöneire, elhatározásaira és cselekményeire szakadatlanul vagy időnként gyakorolt és még gyakorol, valamint a fölött, vajjon ezen megzavart lelki állapot megvolt-e már az elkövetett tett idején és mily mértékben, — véleményt nyilvánítani tartoznak. Ha a szakértők nézete megoszlik vagy véleményüket a vizsgálóbíró a vizsgálat folyamán megállapított adatokra való tekintettel teljesen igazoltnak nem tartja és az ellentmondás vagy hiány a szakértők kihallgatása által sem szüntethető meg: úgy erre nézve a vizsgálati ügyiratok csatolásával a főtörvényszék útján az országos közegészségügyi bizottság véleménye eszközendő ki. Ha a vádlott a tett idején eszének használatától teljesen meg volt fosztva, vagy a tettet oly elmeháborodásban vagy elmezavarban követte el, mely cselekményének vagy mulasztásának büntettül vagy vétségül beszámítását törvényesen kizárja: úgy a vizsgálat megszüntetendő. De ha meg van állapítva, hogy az elmezavar csak a tett után keletkezett és oly minőségű, hogy a vizsgálat alatt állónak kihallgatása meg nem történhetik és az orvosok véleménye szerint a vizsgálat alatt álló személy lelkiállapotának javulása kétséges vagy nem várható: akkor erről a vizsgálati ügyiratok

csatolása mellett jelentés teendő a főtörvényszékhez, mely a vizsgálati eljárás ideiglenes megszüntetését (felfüggesztését) elrendelni jogosítva van. — Midőn az elmezavarodás szinlelve van: a legénységi állományba tartozó, rendi fokozattal nem bíró, vizsgálat alatti egyén, előre bocsátott intés után, a vizsgálóbíró indítványára és a birói felsőbb-ségi jogot gyakorló parancsnok jóváhagyása mellett három egymásra következő napon át kenyéren és vizen tartandó. Ha ezen és egy további nyomatékos megintés eredmény nélkül marad, e körülmény a kihallgatási jegyzőkönyvben megfelelőleg följegyzendő, azután előzetes birósági határozattal, melyhez birói felsőbb-ségi megerősítés kívántatik, rendi fokozattal nem bíró egyének ellen, tizenöt napig terjedhető időtartamban szigorú fegyelmi fogság szabandó ki. A határozat a birói végzéshez megkívántató tagokból alakítandó bizottság által, a hadbíró indokolt indítványára hozandó. Ha a vizsgálat alatt álló a szinleléssel akkor sem hagy fel, a vizsgálat az ő magatartására való tekintet nélkül befejezendő, határozat hozandó és az ügyiratok a főtörvényszék elé terjesztendők. Ha valamely vizsgálat alatti egyén makacsságból feleletet egyáltalában nem ad: komolyan emlékeztetendő ebbeli kötelessé-

gére és előtte kifejtendő, hogy makacssága által büntetést von magára. A további makacs hallgatás miatt azután ugyanoly módon kell vele elbánni, a mint az a szinlelt elmezavar eseteire nézve meg van szabva; az ügyiratok azonban a főtörvényszék elé nem terjesztendők.

Ha a szinlelt elmezavar vagy makacsul tagadott felelet esetei a legénységi állomány rendi fokozattal bíró személyeinél állanak be: a bíróság, ha a három egymásra következő napon át kenyéren és vizen tartás eredmény nélkül maradt, a vizsgálat alatti egyénnek lefokozását bizottsági határozattal kimondja és egyébként úgy jár el, mint más legénységi egyének ellen. Tiszt, hivatalnok, hadapród, vagy ezekkel hasonállású személy ellen, ha ismételt figyelmeztetések eredménytelenek maradnak, szinlelt elmezavar, vagy a felelet makacs megtagadása esetében, ha szabad lábon van, a vizsgálati fogság elrendelendő; ha pedig már fogságban van, ezen magaviselet az ítélethozatalnál mint súlyosító veendő tekintetbe. A hozott határozat azonban kihirdetés előtt a vizsgálati iratokkal együtt a főtörvényszék elé terjesztendő. (181—182. §-ok.)

1872. évi január 26-án 2082. sz. a. kiadott igazságügyministeri rendelet.

I. cikk. A bilincs, mint elővigyázati és *Elmebeteg letartó-*

*latoltra, biztonság
okából, bilincs al-
kalmazható.*

biztonsági eszköz csupán a kikerülhetlen szükség esetében lévén alkalmazható: azon esetben, ha az elővigyázati és biztonsági tekinteteknek más módon, különösen az örök szaporítása által eleget lehet tenni, bilincset nem szabad alkalmazni.

II. cikk. Ha a bilincs alkalmazása mellőzhetetlen volt, — az azonnal leveendő, mihelyt az annak alkalmaztatására okot szolgáltatott szükség megszűnt.

III. cikk. Elővigyázati és biztonsági szempontból alkalmazandó a bilincs:

b) ha a bilincs alkalmaztatása, a letartóztatott egyén veszélyes lélekállapota miatt, vagy saját magának, vagy másoknak biztonságára szükséges;

VI. cikk. A bilincsnek mint elővigyázati, illetőleg biztonsági eszköznek alkalmaztatását a vizsgálat alatti foglyokra nézve a vizsgálóbíró (járásbiróságoknál a járásbíró) rendelheti el.

Valamely fogolynak elszállíttatása közben azonban, úgyszintén közvetlenül elfogatása után sürgős szükség esetében a közbiztonsági közegek, sőt az illető őr is, alkalmazhatják a bilincset. Ily esetben mindazáltal azonnal leveendő a bilincs, mihelyt a fogoly rendeltetése helyére megérkezett.

X. cikk. Annak elhatározása, hogy a

bilincs éjjelre és nappalra, vagy csak éjjelre, továbbá a lábra és kézre, vagy csak a lábakra tétessék-e, végre hogy éjjelre szorosabb bilincselés alkalmaztassék-e, tekintettel az illetőnek egyéniségére s a cselekmény súlyára, a bilincselés elrendelésére jogosított tisztviselőt illeti.

XI. cikk. A bilincselés alkalmazásánál lehetőleg tekintettel kell lenni arra, hogy a bilincs súlya a fogoly neméhez, korához és testalkatához mért legyen.

Rendszerint azon bilincs, mely nőkre vagy 20 éven aluli egyénekre, úgyszintén gyenge testalkatú vagy hajlott korú férfiakra tétetik, ha egyszerű, lánczczal együtt 17 lattól egy fontig és 12 latig, ha pedig kettős a bilincs: a lánczczal együtt 1 fonttól és hét lattól egy fontig és 27 latig terjedhető súlylyal bírhat.

Azon bilincs pedig, mely ép és erős testalkatú, meglett férfiakra tétetik, ha egyszerű: lánczczal együtt egy fonttól és 28 lattól két fontig terjedhető, s ha kettős: lánczczal együtt négy fontig terjedhető súlylyal bírhat.

XII. cikk. Sérülések kikerülése végett szükséges, hogy 48 óránál tovább tartó bilincseltetés esetében a bilincs alatt bilincs-

alj alkalmaztassék, mely a bilincsnek lejjebbcsúszását akadályozza.

A nehezebb bilincsnek mind alsó, mind felső széleinek kifelé hajlítottnak kell lenniök, hogy a lábat ne vágják; a kettős bilincs közötti vasazat vagy lánczolat a bilincsek zárfogantyujával együtt $1\frac{1}{2}$ láb hosszú legyen, hogy a fogoly ily állapotban is szabadon lépdelhessen. Ha csak az egyik lábán hordoz bilincset a fogoly: a bilincs lánczát vagy az azon függő másik bilincset, könnyebbség végett a nadrágtartóhoz s illetőleg a szoknya derékkötőjéhez, a csipő körül akasztva viselheti.

XIII. cikk. Ha egészségügyi tekintetből az orvos a vas levételét javasolja, az azonnal levétetendő, s ha a fogoly fegyelmi büntetését még nem állotta ki s a félbeszakított bilincselvetés folytatása szükségesnek mutatkozik: egészsége helyreálltával a bilincs újra alkalmazandó.

XVI. cikk. Mindazon letartóztatottakról, a kik irányában a bilincs akár mint elővigyázati vagy biztonsági eszköz, — akár mint fegyelmi büntetés alkalmaztatott, a fogház- vagy börtönfelügyelő által pontos jegyzék vezetendő.

A bűnvád terhe alól felmentett elmebetegeknek elhelyezése tárgyában.

1877. évi január 29-én 2519. I. M. sz. alatt kelt igazságügyministeri rendelet.

Több eset fordult elő, melyekben a kir.

biróságok az előttük folyamatban levő bűnvádi eljárást vádlott elmebetegsége miatt megszüntetendőnek mondván ki: ezen határozatukban egyúttal az elmebeteg vádlottnak az országos tébolydában leendő elhelyezését is elrendelik.

A bűnvádi eljárásnak vádlott elhelyezése nem képezvén tárgyát, a birói határozatnak erre nem is lehet kiterjeszkednie, annál kevésbé, minthogy azon esetek megítélése, melyekben valaki az országos tébolydában elhelyezendő, a belügyminister úr s illetőleg az 1876: XIV. t.-cz. 71. §-a alapján, a közigazgatási hatóságok körébe tartozik.

Utasítom ennél fogva a kir. bíróságot, hogy jövőben, ha a bűnvádi eljárás a vádlott ellen annak elmebetegsége miatt beszüntetnének és az elmebeteg a közbiztonságra nézve veszélyesnek találtatnék, annak átvétele végett, hivatkozással a fentidézett törvényre, a legközelebbi közigazgatási, illetve közbiztonsági közeget haladéktalanul keresse meg.

1893. évi november 1-én 40,335. I. M. A bűnvád terbe alól felmentett elmebetegeknek, a

Ismételve tapasztaltatván, hogy az elmebetegség miatt bűnvád alól jogerejűleg felmentett egyéneknek az 1877. évi jan. 29-én 2,519. szám alatt kiadott körrendelet értelmében eszközendő átadása a törvénykezési

közigazgatási hatóságnak átadását tárgyában.

közegek részéről a közigazgatási hatóságok részére az átadandó egyének községi illetékességének szempontjából nehézségekbe ütközött és tűrhetlen halasztásokat szenvedett, a belügyminister úr megkeresésem alapján valamennyi törvényhatósághoz f. é. október 24-én 46,650. szám alatt a másolatban $\frac{1}{2}$. alá zárt körrendeletet intézte.

Midőn e rendelet szövegét ezennel közöl-
ném, annak kapcsán a magam részéről is
utasítom a kir. ügyészségeket és a kir. járás-
biróságokat, hogy az elmebetegség miatt
bűnvád alól felmentett egyéneket a fentidé-
zett 1877. évi 2,519. sz. a. kelt igazság-
ügyi, valamint a most közölt belügyministeri
rendelet alapján mindenkor azon közigazga-
tási hatóságnak adják át, a mely a kezelé-
sükre bízott bírósági fogház területén gya-
korol hatóságot. Különösen figyelmeztetem
a címet arra, hogy az elmebetegség miatt
vád alól felmentett egyén személyének átadá-
sával egyidejűleg az átadandó egyénre vonat-
kozólag kiállított hatósági orvosi bizonyít-
vány, esetleg a felülvizsgálatot teljesített
igazságügyi orvosi tanács véleményes nyi-
latkozata is, nemkülönben mindazon hivata-
los adatok, a melyek az átadandó egyén
illetékességének és vagyoni állapotának meg-
állapítására vonatkoznak — a mennyiben ily

adatok a cím rendelkezésére állanak — hiteles másolatban az átvételre hivatott közigazgatási hatóságnak átadandók.

Az 1877. évi január 29-én 2,519. I. M. sz. a. kiadott körrendelet második bekezdésének tartalmára az összes e. f. bíróságok figyelmét ezúttal is felhívom.

1893. évi október 24-én 46,650. sz. a. A bűnvád terhe
kelt belügyministeri körrendelet valamennyi
törvényhatóságnak.

alól felmentett el-
mebeteg egyének a
kir. ügyész által a
helybeli közigazga-
tási hatóságnak
adandók át.

A bűnvád terhe alól bíróilag jogérvényesen felmentett, tehát börtönben, vagy fogházban tovább nem tartható és tényleg még elmebeteg egyének ápoltatása kérdésében, az igazságügyi minister úrral történt egyetértő megállapodás alapján értesítem a törvényhatóságot, hogy az illető elmebetegek a börtönök és fogházak kezelésével megbízott kir. ügyészek által azon közigazgatási hatóságnak (főszolgabíró, vagy rendőrkapitány) fognak átadatni, a mely az illető bírósági fogház területén gyakorol hatóságot.

Ennélfogva felhívom a törvényhatóságot, hogy az ezen rendeletem alapján átveendő elmebetegeknek elhelyezéséről, illetőleg továbbításáról, az 1876. XIV. t.-cz. 71. s 72. §-a azon rendelkezésének figyelembe vétele mellett, hogy az illetők közhivatalban lévő orvostudor által kiállított

bizonyítványnyal ellátva legyenek, intézkedjék.

*A bűnvád terhe
alól felmentett és
a közigazgatási ha-
tóságnak átadandó
elmebetegekre vo-
natkozó orvosi vé-
lemények szerkesz-
tése tárgyában.*

*1894. évi augusztus 2-án 30,323. I. M.
sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet.*

Az 1877. évi január 29-én 2519. sz. a. kibocsátott körrendeletben hivatali elődöm azt hagyta meg az elsőfolyamodású királyi bíróságoknak és kir. ügyészségeknek, hogy ha a bűnvádi eljárás a vádlott ellen annak elmebetegsége miatt beszüntettetnék és az elmebeteg a közbiztonságra nézve veszélyesnek találtatnék, annak átvétele végett, hivatkozással az 1876. évi XIV. t.-cz. 71. §-ára, a legközelebbi közigazgatási, illetve közbiztonsági közeget haladéktalanul keresse meg.

A most említett közigazgatási közeg teendőjét ily átadás után az képezte, hogy a neki átadott elmebeteget saját hatósági orvosa által is megvizsgáltatta s csak ennek nyilatkozata alapján intézkedett a tébolydába való elhelyezés iránt.

Ezen eljárás hosszadalmas és körülményes voltát tapasztalva, azon megállapodás jött létre köztem és a kir. belügyminister úr között, hogy ezentúl hasonló esetekben az elmebeteg vádlottat megvizsgált törvényszéki orvosok, esetleg orvosi bizottság, vagy az igazságügyi orvosi tanács szakvéleményeikben, illetve felülvéleményeikben ne csak az

elmebaj fenforgását, hanem tüzetes vizsgálat alapján azt is állapítsák meg, ha vajjon a megvizsgált egyén elmebaja :

1. őt önmagára vagy a közbiztonságra nézve veszélyessé teszi-e?

2. hogy ennélfogva orsz. tébolydába való elhelyezése az 1876. évi XIV. t.-cz. 71. §-a alapján szükséges-e? s végre

3. hogy a megállapított elmebaj gyógyíthatónak vagy gyógyíthatatlannak minősítendő-e?

Felhívom tehát (a címet), hogy elmebetegeknek vélelmezett vádlottak orvosi megvizsgáltatásánál, az orvosi szakközegtől a fent kitett három kérdésre minden esetben lehetőleg határozott választ kérjenek, s hogy a mennyiben a bűnvád alól az ily módon beszerzett orvosi vélemény alapján a vádlott elvonatnék s átadása az 1877. évi 2519. sz. alatt kibocsátott rendelet alapján a közigazgatási hatóság irányában bekövetkezendő volna, az elmebeteggel együtt a mult évi november 1-én 40,335. sz. a. kelt utasításom végpontja értelmében átadandó orvosi szakvéleményekben a fentebbi három pontra adott válasz is benfoglaltassék.

II. SZAKASZ.

I. *Az ausztriai
büntető perrend-
tartás szerint.*

ELMEZAVART EGYÉN VALLOMÁSÁNAK BIRÓI MÉRLEGELÉSE.

*Tanúkép ki nem
hallgathatók.*

112. §. Azon személyek nem hallgatathatnak ki tanúkép, kik azon időben, midőn tanúbizonyságot kellene tenniök . . . kedély-állapotuk miatt nem képesek az igazságot előadni.

Meg nem eskethetők

132. §. Következő személyeknek nem szabad megeskettetniök: c) azoknak, kiknek kihallgatásukból tűnik csak elő, hogy az észrevevő vagy emlékező tehetség tetemes gyöngeségében szenvednek, vagy kik a megesketéskor oly lelkiállapotban vannak, hogy megerősítendő adataik tiszta tudalma tőlük nem várható.

Vádlott színlelése.

182. §. Ha a vádlott . . . magát örültnek vagy bárgyúnak tetteti és ha a vizsgálóbíró . . . akár saját észrevételei, akár tanúk vagy dologértők kihallgatása által a tettetésről meggyőződik, a vádlott figyelmeztetendő,

hogy magaviselete a vizsgálatot nem gátolhatja, hanem csak hosszabbíthatja és hogy ő magát az által lehetőleg a netaláni védelmezési okoktól megfoszthatja.

264. §. A vádlott vallomása önmaga ellen csak akkor szolgálhat jogszerű bizonyítékul, ha az: *b)* teljes öntudati állapotban történt.

Vádlott vallomásának bizonyító ereje.

269. §. Hogy valamely ténykörülmeny a tanúk vallomásai által bebizonyítottanak vétethessék, rendszerint szükséges, hogy az legalább is két tanú összhangzó vallomása által erősíttessék és hogy azok vallomása következő kellékekkel legyen ellátva: *c)* a tanúk saját és kellő józan állapotban tett észrevételén . . . kell alapulnia; *e)* sem a tanú személyes minőségéből vagy más körülményeiből, sem a vallomás tartalmából annak hitelessége ellen alapos kétségnek nem szabad keletkeznie.

A tanúvallomás bizonyító ereje.

134. §. . . . Abban az esetben, ha . . . a II. Az 1893. évi terhelt . . . tompa-elméjűnek, vagy elmebetegnek tetteteti magát és a hatóság a tettetésről saját észlelete, tanúvallomások, vagy szakértők véleménye alapján meggyőződik: arra kell a terheltet figyelmeztetni, hogy viselkedése az eljárás folytatását nem akadályozza és hogy esetleg a védelem eszközeitől fosztja meg magát.

Az 1893. évi javaslat szerint. A vádlott színelése.

221. §. A tanú megesketése mellőzendő, ha:

A tanú megesketése mellőzendő.

4. . . . elmebeli fogyatkozásánál fogva a valót meg nem tudhatta, vagy közölni nem tudja; vagy ha értelme fejletlenségénél vagy gyengeségénél fogva az eskü lényegéről és fontosságáról nincs kellő fogalma.

A javaslat az elmebetegeket nem zárja ki feltétlenül a tanúságtételből. Alkalmat ad a bírónak arra, hogy a szellemi fogyatkozása miatt aggályos tanút is maga elé idézhesse, vele a kihallgatást megkísérelje és személyesen győződjék meg arról, hogy lehet-e a vallomásnak értéket tulajdonítani vagy nem. Ki tagadhatná, hogy bizonyos elmebetegségben szenvedők oly tárgyakról, melyek rögeszméik és hallucinációik körén kívül esnek, logícailag tudnak gondolkodni és gondolataikat közölni. Midőn bizonyos, hogy világos időköze volt a tanúnak a tanusítandó tény történetkor, és hasonló állapotban van a kihallgatáskor is, valóban indokolatlan volna a tanúságtételből való feltétlen kizárás, továbbá az úgynevezett partiális őrültség eseteiben is. Lord Campbell e kérdésnek egy főtörvényszéki tárgyalás alkalmával történt megvitatása alkalmával — mint ezt Glaser írja — arra utalt, hogy végzetes volna tanúkat feltétlenül kizárni csak azért, mert egyes agyrémekben szenvednek, mert hisz az emberi nem legnagyobb és legbölcsebb alakjai sem

voltak mentek ily agyrémektől. Példa rá: Sokrates és dāmona. Másfelől azonban soha sem szabad szem elől téveszteni, hogy a lehető legnehezebb megállapítani azt, hogy kellő megfigyelési tehetséggel bírt-e az elmebeteg tanú a tény történetkor és hogy betegsége mennyire zavarta meg emlékező tehetségét. Szakértők előzetes meghallgatása nélkül a bíró még tanúságtételre se bocsássa az elmebetegeket. Esküre csak olyanokat bocsásson, kiknek a tény történetkor és a kihallgatáskor, megbízható szakértők véleménye szerint oly világos időközük volt, hogy az eskü fontosságát is teljesen átérteni képesek, és kiknek vallomása egyéb bizonyítékok eredményével teljesen egyező. A narkotizált egyéneknél, alvajáróknál és magnetikus álomban lévőknél nem tudható, mi a való és mi a káprázat, következőleg úgy ezek, mint a fentebb vázolt kedvezőbb állapotban nem lévő elmebetegek, esküre nem bocsáthatók. Az ily bajokban, továbbá a süketnémaságban szenvedőknél is, kiknek jelképes beszédéhez gyakran kétely is férhet, indokolt az óvatosság és esküre csak akkor bocsáttassanak, ha megfigyelési és emlékező tehetségük tisztaságához kétely nem fér. A javaslat kizárja az eskütételből azokat is, kiknek megfigyelési és emlékező tehetségük jelentékenyen

gyöngge. Az elmebeli állapotnak gyöngesége természetesen nem lehet ok arra, hogy valaki tanúságtételre ne bocsáttassék; de indokolt, ha a törvény, feltéve, hogy a bíró meggyőződik a tanú megfigyelési és emlékező tehetségének gyöngeségéről, mit leghelyesebben próbák segélyével tehet, ezeket esküre bocsátatni nem engedi. Ügyelni kell azonban a bírónak, nehogy jelentéktelen mellékkörülményeket, vagy olyan eseményeket, melyekre visszaemlékezni alig lehet, a megfigyelő és emlékező tehetség próbakövéül elfogadjon. E ponton merült fel többször a doctrinában az a kérdés, hogy megesketendők-e azok a tanúk, a kiknek megfigyelési és emlékező tehetségük ugyan nem gyöngge, de elhanyagolt vagy téves irányú nevelés folytán az esküről nagyon tökéletlen és téves fogalommal bírnak. A válasz körülbelől a lényegre nézve egyező és igenlő. Fel lehet tenni, hogy ha egyéb nem, legalább a hamis tanúzásra megállapított büntetés igazmondásra bírja az ily elhanyagolt nevelésben részesült tanút is. Mindazáltal, ha tapasztalható, hogy az esküvéstől való irtózás elmebeli gyöngeségből származik, akkor a tanú megesketése ezen az alapon mellőzendő. Az ittasság állapotának megvizsgálása is különös figyelemben részesítendő és ha a bíró meggyőződik, hogy

az ittasság foka a tanúsítandó esemény történetkor nem volt olyan, hogy a megfigyelési és emlékező tehetséget megzavarta volna: úgy az eskürebocsátás nem mellőzhető. Magától értetődik, hogy az eskütétel alkalmával nem szabad a tanúnak oly ittasnak lenni, hogy az eskü fontosságát fel ne ismerje. (Az 1889-i javaslat indokolásából 216.317. l.)

313. §. A megelőző eljárás alatt adott *A végtárgyaláson felolvasása a szakértői véleménynek, a tanúvallomásnak,* szakértői vélemény csak akkor olvasható fel *a tettestárs vagy részes vallomása-* (a végtárgyaláson): *nak.*

2. ha a véleményt az igazságügyi orvosi tanács adta;

3. ha a véleményt adott szakértő a tárgyalásra nem volt megidézhető, vagy ha a megjelenésben akadályozva volt.

A tanúvallomásról felvett jegyzőkönyv csak . . . akkor olvasható fel, ha a tanú beszámíthatatlan állapotba jutott és ki van zárva, hogy már korábbi kihallgatásakor is beszámíthatatlan állapotban volt;

A tettestárs vagy részes vallomásáról felvett jegyzőkönyv ugyane feltételek mellett olvasható fel.

Ez iratok felolvasása esetében a felolvasás oka a főtárgyalás jegyzőkönyvében mindig megemlítendő.

A tanúságtétel kötelessége alól mentes tanúnak vallomásáról felvett jegyzőkönyv egy-

általában nem olvasható fel, ha az ilyen tanú a főtárgyalásra nem volt megidézve, vagy ha a főtárgyaláson megtagadta a tanúságtételt.

Joggyakorlat.
*Vallási rajongás-
 ban szenvedő egyén
 által önmaga ellen
 tett az a feljelen-
 tés, hogy nyolcz
 gyermekét megölte,
 egyéb, e beismerést
 támogató adatok
 nélkül a vád alá
 helyezésre alapul
 nem szolgál.*

A nagy-kikindai kir. törvényszék: Több rendbeli gyilkosság büntette miatt vádolt R. I. ellen a további bünvádi eljárást megszünteti.

Indokok: R. I. 1887. nov. 17-én önmaga ellen azon feljelentést tette, hogy 1874. febr. hóban első férje I. M.-al nemzett Viktor nevű gyermekét, 1878. évben második férjével R. I.-al nemzett Péter és Róza nevű gyermekeit, továbbá 1879., 1880., 1881., 1882. és 1883. évben mindig egy-egy csecsemő gyermeket mákfóhéjfőzet beadásával csecsemőkorukban életüktől szándékosan megfosztott. A vizsgálat rendén beszerzett anyakönyvi kivonatok szerint igazolva van, hogy R.-nénak fent nevezett gyermekei csecsemő és zsenge korukban elhaltak, de hogy miben és minek folytán, azt már konstatálni nem lehet. Ezzel szemben a több rendbeli gyilkosság miatt folyamatba tett büntető eljárás már azért is meg volt szüntetendő, mert az orvosszakértői vélemény s az országos közegészségügyi tanácsnak felülvéleménye szerint a mákfóhéjfőzet, bár beadva mérgezőleg hathat, nem tekinthető oly méregnek,

mely a vádlott által kívánt eredményt, a halált lehetővé tegye, miután tehát ezen vélemények szerint a mákfőhéjfőzet ölésre — még ismételve és nagyobb mennyiségben beadva is — nem alkalmas, a jelen esetben a gyilkosságról vagy annak kísérletéről szó sem lehet. De megszüntetendő volt úgy a gyilkosság, mint a kir. ügyészség részéről még legutóbb is fentartott, a B. T. K. 309. §-ába ütköző súlyos testi sértes miatti további eljárás még azért is, mert az önfeljelentést tett R.-né az orvosszakértői vélemény szerint vallásos rajongásban nyilvánuló elmezavarban szenved és így önbeismerő vallomása ily állapotban téves, és az oknál fogva, hogy a hullavizsgálat ez idő szerint az eltelt hosszú időre tekintettel eredményre nem vezethetne és így az önfeljelentés tárgyát képező bűntettek tárgyilag nem konstatáltak és nem támogatva más ténykörülményekkel, nem tekinthető oly megbízhatónak és hatályosnak, hogy ennek alapján vádlott ellen valamely büntetendő cselekmény beigazoltnak volna vehető.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az első-bíróság végzését helybenhagyja.

Indokok: A kir. tábla mellőzve a legfőbb orvosi hatóságok által adott ellenkező vélemények méltatását és annak a kér-

désnek eldöntését, hogy a vádlott által állítólag használt száraz mákfőhéjfőzet mérregnek, vagy az egészségre ártalmasnak tekinthető-e, a vádlott ellen folyamatba tett büntető eljárásnak megszüntetését elrendelő elsőbírósági végzést azért hagyta helyben, mert terheltnek beismerő vallomása, melyben magát ismételve a legsúlyosabb beszámítású bűntetteknek elkövetésével vádolta, csupán abban az esetben érdemelne hitelt, ha egyéb, attól különálló adatok támogatnák. Minthogy azonban a gyenge testalkatú gyermekeknek csecsemő korukban történt elhalálozása ily adatnak nem tekinthető, a vádlottnak orvosszakértőileg megállapított és vallásos rajongásban nyilvánuló zavart elmebeli állapotát tekintve önbeismerő vallomásának oly megbízhatóság és hatály nem tulajdonítható, mely szükséges arra, hogy annak alapján a vádlott által önmaga ellen emelt súlyos vád bebizonyíthatónak volna elfogadható. Minthogy pedig a hullavizsgálat jelenleg az állítólag használt szer tekintetében eredményre már nem vezethetne és e szerint terhelt ellen csupán más ténykörülmenyekkel nem támogatott s elmebeli állapota miatt amúgy is felette aggályos beismerése forog fenn arra nézve, hogy ő gyermekeinek mákfőhéjfőzetet adott be: terhelt ellen nem léteznek elégséges gyanúok

arra nézve, hogy ő gyermekeivel szemben azok életének kioltására vagy egészségöknek megrongálására irányuló cselekményeket egyáltalában elkövetett volna.

A kir. Curia: Tekintve, hogy az újonnan felvett vallása iránti rajongástól áthatott terhelt önkénytes vallomásán kívül semmi egyéb bizonyíték sem volt beszerezhető arra nézve, hogy tizenöt gyermeke közül nyolczat csecsemő korukban száraz mákfőhéj-főzet s illetőleg por beadásával ölt meg előre megfontolt szándékból; tekintve, hogy ezen indokoknál fogva a királyi ítélő tábla végzése helybenhagyatik. (1891. május 13. 11.358. sz. alatt. Dt. ú. f. XXIX. k. 249. l.)

A kir. Curia: Tomics Jása vádlott az alsóbb bírósági ítéletnek a cselekmény minősítésére és a büntetés mértékére nézve megváltoztatásával a B. T. K. 279. §-a szerint minősülő szándékos emberölés büntetében mondatik ki bűnösnek és ezért a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása mellett, a mai naptól számítandó hat évi fegyházzal büntetetik . . .

Az elkövetett bűncselekmény benyomása alatt zavart és megrendült lelki állapotban tett beismerés nem bizonyítja a praemeditációt.

Indokok: A gyilkosság fogalmához megkivántató előre megfontolt szándék a jelen esetben kizártnak volt tekintendő, a higgadt és nyugodt megfontolással összefér-

hetlen nagyfokú izgatottság miatt, melyben vádlott, a kihallgatott tanúk vallomása szerint, tettének elkövetése előtt napokon át volt. Erre vall az az ingadozás, habozás és szórakozottság is, mely ekkori viselkedéséből kitűnik. Minélfogva büntető törvénykönyvünk szövege és szelleme, valamint az arra alapított birói gyakorlat szerint nem gyilkosság, hanem csak szándékos emberölés büntette foroghat fenn. Ezen birói felfogást nem döntheti meg a vádlottnak a vizsgálóbíró előtt történt kihallgatása alkalmával, az elkövetett szörnyű bűncselekmény benyomása alatt zavart és megrendült lelki állapotában tett, de későbbben módosított azon nyilatkozata, hogy megfontolt szándékkal cselekedett és így az ő tette gyilkosság, mert e kétségbeesése közben tett nyilatkozata az attól függetlenül bebizonyított tényekkel ellenzik. De nem bizonyítja az előre megfontolást az alsóbíróságoknak az a megállapítása sem, hogy az eszközökben válogatott volna, mert az első két kést szándékától történt elállása miatt és nem válogatás okából dobta el és végre az sem bizonyítja az előre megfontolást, hogy ellenfelét három nap alatt többször kereste, hogy a késnek a kocsiban történt kinyitása által az ölésre előkészült és hogy azt alkalomadtán végre is hajtotta,

mert ily cselekményeket higgadt megfontolás nélkül is el lehet követni. A megállapított szándékos emberölés a B. T. K. 279. §. szerint minősítettett; mert a B. T. K. 281. §-nak alkalmazásához megkívántató feltételek, t. i. a tettesnek erős felindulásában keletkezett szándék s annak rögtön végrehajtása fenn nem forogtak; a B. T. K. 76. §-ában foglalt be nem számíthatóság pedig a szakértő orvos nyilatkozata és a megállapított ténykörülmények tanúsága szerint elfogadható nem volt. A büntetés kiszabásánál nyomatékos enyhítő körülményül vétetett, hogy hosszú időn át tervszerűleg, fokozatosan és a közvélemény félrevezetésével oly módon üldöztetett, hogy egyéni becsülete, családi boldogsága és anyagi létfentartása is veszélyben forgott; miért is a B. T. K. 92. §-a nyert alkalmazást, daczára annak, hogy nem képez enyhítő körülményt sem az alsóbb bíróságok által felhozott beismerés, mert a tett nyilvánosan történt, sem a lovagias elégtételnek a megölt ellenfél részéről megtagadása, mert ez törvényszerű cselekmény. A vizsgálati fogság betudását a B. T. K. 94. §. indokolja. Egyebekben a királyi ítélő tábla ítélete az abban felhozott és az elsőbíróság ítéletéből elfogadott indokok alapján hagyatik helyben. (1891. október 23.

6567/b. 91. szám alatt. Ü. L. 1891. f. 45. sz.)

A sértett fél terhelő vallomásának, — tekintettel annak feltűnő elmebeli fogyatkozására, — perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható.

A gyulafehérvári királyi törvényszék:
G. J. a B. T. K. 207. szakaszában meghatározott megfertőztetés vádja alól felmentetik.

Indokok: Tekintettel arra, hogy K. K. sértett annyira hülyének bizonyult, hogy a hozzá intézett kérdésekre feleletet adni képes nem volt s szakértő orvosok véleménye szerint a leány elmebeli fogyatkozása oly nagy, hogy emlékezetére valamit alapítani nem lehet, s minthogy maga vádlott a cselekmény elkövetését folyton tagadta, vádlottat felmenteni kellett.

A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla: Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja s a vádlottat bűnösnek mondja ki.

Indokok: Sértett a vizsgálat és a végtárgyalás adatai szerint korlátolt elmebetelességgel bír ugyan, de miután vallomását a vizsgálat rendén — miként ezt a szakértők is igazolják — tisztán és érthetően adta elő s miután a birói szemle a vallomást megerősíti, annak bizonyító erő volt tulajdonítandó.

A kir. Curia: Minthogy a sértett leány terhelő vallomásának, tekintettel annak fel-

tűnő elmebeli fogatkozására, perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható az elsőbíróság felmentő ítélete volt helybenhagyandó. (1891. október 30. 1954. sz. a. Ü. L. 1891. f. 45. sz.)

III. SZAKASZ.

A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETÉSE UTÁN BEÁLLOTT ELMEZAVAR.

Ha vádlott elmebetegsége a bűnvádi eljárás folyama alatt derül ki, két eset fordulhat elő. Vádlott vagy már a tett elkövetése alkalmával volt elmebeteg, vagy csak később vált azzá. Az előbbi esetben a B. T. K. 76. §-a szerint vagy megszüntető végzést, vagy felmentő ítéletet hoz a bíróság, a szerint, a mint az elmezavar már a vizsgálat folyamán, vagy pedig a főtárgyaláson a vád alá helyezés után derül ki. Nem oly tiszta s világos az eljárás a második esetben.

Vádlott elméje megzavarodhatik: *a)* a büntett elkövetése után; *b)* a vizsgálat során; *c)* bűnösséget és büntetést kimondó ítélet hozatala után; végül: *d)* a büntetés végrehajtása alatt. Ha végigpillantunk a B. T.

K. VII-ik fejezetén, mely a beszámítást kizáró vagy enyhítő okokról szól, azt látjuk, hogy a cselekmény elkövetése után beállott elmezavar fenforgása esetére szabály nincs; a IX-ik fejezetben foglalt rendelkezések szerint pedig kizárja a bűnvádi eljárást s a büntetés végrehajtását: a halál, királyi kegyelem s az elévülés. A Sárga könyv szintén egy szóval sem emlékszik még azon esetről, midőn vádlott elméje a büntett elkövetése után zavarodik meg. S így perjogi elvekből kell levezetnünk azon igazságot, hogy elmebeteg ellen pert folytatni nem lehet. — A modern accusatorius eljárásban vádlott nem az eljárás tárgya, hanem önálló jogokkal felruházott perfél, ki ezen jogait a törvényesség határain belül szemben a váddal, mindig és feltétlenül érvényesítheti. Ehhez azonban az ügynevezett perképesség (Prozessfähigkeit) szükséges, azaz, hogy a vádlott jogi hatálylyal végezessen perjogi cselekedeteket, mihez első sorban az épelméjűség kívántatik meg. Ezen képesség azonban nemcsak a vádlott tényleges működésénél szükséges (pl. kihallgatásoknál), mert az egész per, annak minden részecskéje az ő jogellenes cselekménye folytán létesült és az eljárás csakis azért folytatattatik, hogy az anyagi igazság keretén belül a bűnösség

kideríthető, s ennek szükségszerű következménye, a büntetés, megállapítható legyen. Ebből következik, hogy minden perjogi cselekmény közvetlenül érinti vádlottat. Elvitázhatlanul érdekében áll tehát, hogy ezekről tudomást szerezzen; mely tudomásszerzés lehetősége szintén benn rejlik a perképesség fogalmában. S így kijelenthetjük, hogy a büntető eljárásnak egyik alakjogi értelemben vett feltétele az, hogy vádlott az egész eljárás alatt bírjon perképességgel. Ekként feltalálván azon elvet, mely az elmebeteg ellen való büntető eljárást kizárja; — lássuk azon szabályokat, melyek szerint ilyen esetekben eljárni kell. Ha vádlott a büntett elkövetése után, de a vizsgálat elrendelése előtt lesz elmebeteg, nyilvánvaló, hogy vizsgálat a vád bebizonyítása végett nem fogatosítható; s ez esetben az elmebetegség szakértői megállapítása képezi a vizsgálat tárgyát. Hasonló lesz az eljárás akkor, midőn vádlott a vizsgálat során lesz elmebeteg. Ilyen értelemben rendelkezik a német birodalmi büntető eljárás 203. §-a: «Vorläufige Einstellung des Verfahrens kann beschlossen werden, wenn dem weiteren Verfahren Abwesenheit des Angeschuldigten, oder der Umstand entgegensteht, dass derselbe nach der That in Geisteskrankheit verfallen ist». Kérdés tár-

gyát képezheti itt az, hogy ilyen esetekben a vizsgálat mily irányban vezetendő; csupán az elmebetegség constatáltassék-e, vagy pedig párhuzamosan ezzel a vádbeli cselekmény bebizonyításához szükséges adatok is egybe-
gyűjtessenek. Igaz ugyan, hogy az eljárás feltétele a felek perképesége, ámde ezen perképeség momentán hiánya nem szünteti meg az állam büntetési jogát, csak annak bizonyos időben való érvényesítését korlátozza. Tehát ebből folyólag szükségképen foganatosítandók mindazon cselekmények, melyek természetüknél fogva később nem foganatosíthatók. Így pl. bonczolás, lefoglalás stb. A vizsgálat azonban a vádra nézve ennél tovább nem terjeszkedhetik, mert ellenkező esetben a büntető eljárás egyik lényeges feltételét, a felek perképeségét s a feleknek jogait hagyná figyelmen kívül. Hasonló eljárás lesz követendő akkor is, ha a vád alá helyezés után merül fel ezen körülmény. Felmentő ítélet azonban nem lesz hozható, mert az ítéletben azon lelki állapot veendő figyelembe, minőben vádlott a cselekményt elkövette. Tehát szabályként állítható fel, hogy mindazon esetekben, midőn vádlott a bűntett elkövetése, de a büntető ítélet meghozatala előtt örül meg, a büntető eljárás felfüggesztendő, mert a vádlott perképesége

hiányzik; de ügydöntő határozatot nem hozhat a bíróság, mert nincs oly ok, mely a büntető eljárást anyagilag kizárná. A perképeség ezen hiánya alaki akadály, mely idővel el is mulhat. De mi történjék akkor, ha vádlott a büntető s még jogerőre nem emelkedett ítélet hozatala után vesztí el értelmi tehetségét? Minthogy a büntető per az ítélet jogerőre emelkedéséig tart, s így a perképeség, minek szükséges volta főképp a jogorvoslatoknál tűnik ki, a per végbefejeztéig megkivántatik; miután továbbá az elmebeteggé lett vádlott jogi hatálylyal bíró cselekményeket nem végezhet: a büntető ítélet hozatala után, de jogerőre emelkedése előtt beállott elmezavar esetében szintén az eljárás felfüggesztése válik szükségessé. (Vargha F. cikke a B. J. T, XV. k. 179. l.)

Bíróságaink — mint az alább közölt határozatokból kitűnik — ebben a kérdésben azt az álláspontot foglalják el, hogy bűnvádi eljárás csakis szellemi erejének teljes birtokában lévő egyén ellenében folytatható, mihez képest abban az esetben, ha a vádlott a tett elkövetése után, de jogerejű elítélte-tése előtt lett elmebeteggé: a bűnvádi eljárást — ha a vádlott nem jogerősen már elítéltetett, a felsőbb bíróságok ez ítélet hatályon kívül helyezésével — megszüntetik.

Hasonló rendelkezést találunk a bűnvádi eljárás új javaslatában is, mely szerint a gyógyíthatatlan elmebetegség esetén már a vádtanács megszüntető határozatot hoz. Míg ugyanis a beszámítást kizáró egyéb okok: az öntudatlanság, ellenállhatlan erő, jogos védelem és a belátás hiánya csak sok és szövevényes ténybeli mozzanat elbírálása mellett állapíthatók meg, s azért eme beszámítást kizáró okok tárgyában csak az ítélő bíró van hivatva dönteni, addig a gyógyíthatatlan elmezavar s a serdületlen kor oly biztosan constatálható, hogy fölösleges volna a gyógyíthatatlan elmebeteget főtárgyalásra idézni, azért, hogy itt mondassék ki ellene ugyanazon szakértői vélemény alapján az eljárás megszüntetése, mely már a vádtanács előtt feküdt.

Ha azonban a megszüntetésre alkalmas, megbízható vélemény nem áll a vádtanács rendelkezésére, akkor az eljárást felfüggeszti s a terhelt elmeállapotának kétségtelen megállapítása iránt intézkedik.

Mihelyt azonban megállapítható, hogy a terhelt állapota a beszámítást kizárja, vagy hogy a terhelt a tett elkövetése után esett gyógyíthatatlan elmezavarba: akkor a felfüggesztett eljárás megszüntetésének van helye, mert ekkor már biztos, hogy a terhelt el

nem ítéltető. Ha mindazonáltal a gyógyíthatatlannak kimondott elmebeteg meggyógyul és a szakértői vélemény szerint a tett elkövetésekor beszámítható állapotban lévőnek állíttatik: akkor a bűnvádi felelősségre vonhatást igazoló új bizonyítékok alapján az eljárás újra felvétele nincs kizárva. (Az 1889. évi javaslat indokolásából. 345. l.)

Az 1893. évi javaslat vonatkozó rendelkezései:

Az 1893. évi javaslat vonatkozó rendelkezései.

264. §. A vádtanács elutasítja a vádiratot és az eljárást végzéssel megszünteti:

3. ha a terhelt a beszámíthatóságot kizáró, gyógyíthatlan elmezavarban szenved.

265. §. A vádtanács felfüggeszti a bűnvádi eljárás továbbfolytatását:

3. ha a terheltre nézve a beszámítási képességet kizáró vagy korlátozó elmezavar látszik fenforogni és a vádtanács a terheltnek további szakértői megfigyelését tartja szükségesnek. (246. §.)

Az eljárás a harmadik pont esetében mindaddig függőben marad, míg a bíróság meggyőződést nem szerez a felől, hogy a terheltnek elmeállapota a beszámítást nem zárja ki, vagy hogy az gyógyíthatatlanul meg van zavarva.

Mintán büntetéssel csak öntudatos egyének sújthatók:

A királyi Curia: Tekintve, hogy G. Jakabné az általa az elsőbírósági ítélet ellen

benyújtott felelbezéshez csatolt orvosi bizonylat szerint elmezavarodottnak van feltüntetve; s tekintve, hogy az elmezavarodás bebizonyítása esetében, habár az a cselekmény elkövetése után állott is be, miután büntetéssel csak öntudatos egyének sújthatók, a nevezett vádlott büntethető nem lenne: mindkét alsóbírószéki ítélet feloldása mellett, a kir. törvényszék a fentjelölt orvosi bizonyítvány hiányosságánál fogva oda utasított, hogy G. Jakabné vádlottnak elmebeli állapotát két szakértő orvos által figyeltesse meg s a tapasztalandó tünetek tüzetes előadásával indokolandó véleményt szerezzen be az iránt, vajjon G. Jakabné elmezavarodott-e vagy nem, illetőleg hogy elmebeli állapotánál fogva büntető beszámítás alá vehető-e vagy nem? S szükség esetén ezen irányban figyelő orvosok véleménye alapján a m. kir. közegészségügyi tanács felülvéleményét is kieszközölvén, az ekként kiegészített vizsgálati adatok alapján újabb ítéletet hozzon. (1882. máj. 24. 12,482/b. sz. a B. J. T. IV. k. 355. l.)

A kir. Curia: Tekintve az elsőfokú bíróság végzésének indokaiban megállapított s a teljesített vizsgálat adatainak megfelelő tényállást, mely szerint vádlott, mint Hajdu-Dorog város volt adóügyi tanácsnoka

a vádlott elmezavara, habár a cselekmény elkövetése után állott is be, a vádlott büntelhetőségét ez idő szerint kizárja.

Feloldás annak megállapítása végett, hogy az elme- gyengeségben lévő vádlott elmeállapota a sikkesztés elkövetése idejében

nem volt-e meg-
zavarva és hogy ő
ez idő szerint ép
elmebeli állapotban
van-e?

Bűnvádi eljárás
csakis szellemi ereje
teljes birtokában
lévő személylyel
folytatható.

pénztárnoka az ezen hivatalánál fogva kezei-
hez fizetett s az elsőfokú bíróság végzésé-
ben felsorolt pénzösszegeket sem annak ide-
jében rendeltetési helyökre el nem juttatta,
sem a hivatalból való kilépése alkalmával
annak rendje szerint, mint pénzmaradványt
át nem adta; tekintve, hogy a vizsgálat által
megállapított ezen pénzhiány az által, hogy
vádlott utóbb a feljelentések megtétele után
a bűnvizsgálat folyama alatt fedezetet adott,
kimentettnek nem vehető; tekintve, hogy
ezek szerint egyrésről vádlott ellen a B. T.
K. 462. §-ában meghatározott hivatali sik-
kasztás elkövetésére nézve vádlott azon állí-
tásával, hogy ama pénzekből semmit sem
fordított saját céljaira, el nem osztatott gya-
nújelenségek forognak fenn; tekintve más-
résről, hogy az orvosi látteletek s vélemé-
nyek szerint *vádlott elmeengességben levőnek*
találtatott; tekintve, hogy az orvosszakértői
vélemények nem adnak tüzetes felvilágosítást
arra, hogy az általuk észlelt elmeengesség
oly fokú-e, mely mellett vádlott cselekedetei
és nyilatkozatai miségének, minőségének, azok
értelmének és hatásának ismeretével, tehát
súlyuk és horderejük helyes megítélésére
szükséges képességgel bír; tekintve, hogy
bűnvádi eljárás csakis szellemi ereje teljes
birtokában levő személylyel folytatható; —

tekintve, hogy az imént kiemelt tulajdonságnak, vádlott által való bírására vonatkozólag az orvosi vélemények kételyt ébresztenek: mindkét alsóbbfokú bírósági végzés feloldásával az első fokban eljáró törvényszéknek meghagyatik, hogy úgy azon irányban: nem volt-e vádlottnak azon időben, midőn mint adóügyi tanácsnok s pénztárnok alkalmazásban állott, elmebetegsége megzavarodva? valamint azon irányban, vajjon a nevezett vádlott jelenlegi elmeállapota megfelel-e a fennkiemelt megkívántatóságnak, tüzetes vizsgálatot eszközöltesse, a szakértő orvosok kihallgatása és az igazságügyi orvosi tanács felülvéleményének megszerzése után, esetleg a vizsgálatnak további kiegészítése mellett a törvénynek és a fennálló törvényes gyakorlatnak megfelelően járjon el, illetve határozzon. (1892. február 17. 4465/91. b. sz. a. F. E. H. I. kiad. V. k. 259. l.)

A kalocsai kir. törvényszék: A Sz. I. ellen a B. A. és T. I. sérelmére elkövetett hamis vád büntette és nyilvános rágalmozás vétsége miatt folyamatba tett büntető eljárást megszünteti. Ezen végzésből folyólag egyidejűleg a budapesti kir. ítélő tábla 180/94. sz. ítéletének kihirdetése tárgyában 648/94. sz. a. hozott kir. törvényszéki végzést hatályon kívül helyezi.

Ha vádlott elmebetegsége eltelletése után állapíttatik meg: a felsőbb bírói ítélet ügygondnok közbejöttével sem hirdethető ki, hanem a bünvádi eljárás végzéssel megszüntetendő.

I n d o k o k: Be kellett szüntetni a büntető eljárást Sz. I. halasi ügyvéd ellen, B. A. halasi kir. közjegyző sérelmére hamis vádbüntette és nyilvános rágalmazás miatt folyamatba tett s első- és másodbiróságilag már elbírált büntető ügyben, mert az ugyancsak Sz. I. mint vádlottárs ellen rágalmazás vétsége miatt folyamatban volt s az ugyan-ezen kir. törvényszék 333/94. sz. végzésével beszüntetett büntető eljárás során Sz. I. elmebeli állapota szakértő orvosi megfigyelés alá vétetvén, nevezett úgy a meghallgatott szakértő orvosok, mint az az iránt megkeresett igazságügyi orvosi tanács véleménye, illetve felülvéleménye szerint «tébolyodottságban szenvedő elmebetegnek» nyilvánított ki S mert ehhez képest Sz. I. cselekményei a B. T. K. 76. §-a szerint nem eshetvén büntetőjogi beszámítás alá, büntető úton felelősség alá nem vonható, sem esetleg ellene a kiszabott büntetés foganatba nem vehető.

A budapesti kir. ítélő tábla: Az elsőbiróságnak neheztelt végzését megsemmisíti és a kir. törvényszéket a budapesti kir. ítélő tábla 180/B. 94. sz. a kelt ítéletének és pedig a vádlott érdekében egy kirendelendő ügygondnok előtt szabályszerűen leendő kihirdetésére és ennek eszközlése után további szabályszerű eljárásra utasítja.

I n d o k o k: A bűnvádi eljárás megindítását és illetve, ha az már folyamatban van, annak folytatását a B. T. K. 105. §-ában felsorolt esetekben lehet, sőt kell is mellőzni, a jelen esetben azonban ez fenn nem forog; ennél fogva, minthogy a felsőbirósági határozatok az érdekelt felekkel meghirdetés vagy kézbesítés által minden esetre közlendők, minthogy az orvosi véleményekben kifejezett ama kijelentések, hogy Sz. I. tébolyodottságban szenvedő elmebeteg, a felsőbirósági határozatnak a vádlott és a többi érdekelt felek előtt leendő meghirdetését nem akadályozhatják; minthogy az időközben felmerült az az új körülmény, hogy a vádlott elmebetegnek állítatik, eshetően csakis arra lehet alkalmas, hogy az ügyében keletkezett marasztaló birói határozat jogerőre emelkedése után az ügynek újra felvétele a B. T. K. 76. §-ára támaszkodva, szorgalmaztathassék, ámde ez idő szerint még az alsóbirósági határozat meghirdetésének s a netán bejelentendő jogorvoslat alapján az ügynek a kir. Curiához való eljuttatásának akadályául nem szolgálhat s minthogy végül az orvosi vélemények szerint a kihirdetésnek subjectiv akadály a fenforogni látszik és így a vádlott érdekében a kihirdetés csakis ügygondnok kirendelése mellett eszközölhető:

mindezeknél fogva a kir. törvényszék az eljárás alakiságába ütköző perjogi sérelmet követett el az által, hogy jöllehet 648/B. 94. sz. a. kelt végzésével a kir. ítélő tábla 180/B. 94. sz. ítéletének kihirdetésére a határnapot már is kitűzte, mégis a kihirdetés eszközése helyett a neheztelt 1199/B. 94. számú végzésében a vádlott ellen a kir. ügyész indítványához képest a folyamatban levő bűnvádi eljárást megszüntette s a kir. ítélő tábla ítéletének kihirdetése tárgyában hozott 648/B. 1894. sz. végzését hatályon kívül helyezte; miért is a neheztelt végzést megsemmisíteni s a kir. ítélő tábla ítéletének kihirdetését s a továbbiakra nézve is a szabályszerű eljárást elrendelni kellett.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla 3286/94. számú végzésének megváltoztatásával az elsőbíróság végzése hagyatik helyben.

Indokok: A főnapló 10. tételszáma alatt levő szakértői nyilatkozatból kitűnik, hogy a vádlott tébolyodottságban szenved: ellenében tehát a bűnvádi eljárás helyesen szüntettetett meg. (1894. deczember 13. 11,015/b. 94. sz. a. B. J. T. XXIX. k. 313. l.)

Mily eljárás követendő, ha a marasztaló ítélet jogerőre emelkedése

Felmerült a következő eset: H. Sz. A. közveszélyes bűntett elkövetésével való fenyegetés miatt panaszt emelt H. Sz. J. ellen.

E panasz tárgyalására H. Sz. J. megidézte-tett s miután az átvételt megtagadta, a kézbesítést illetőleg az esetre vonatkozó szabályok alkalmaztattak. A tárgyalásra panaszlott nem jelent meg. A járásbíró azonban az 1880: 2265. számú igazságügyministeri rendelet 70. §-ának utolsó bekezdése értelmében a tárgyalást megtartotta s a kiderített bizonyítékok alapján H. Sz. J.-et — habár a tárgyalásra meg nem jelent — a K. B. T. K. 41. §-ába ütköző közcsend elleni kihágás miatt nyolcz napi elzárásra s öt forint pénzbüntetésre ítélte. Ez ítélet H. Sz. J.-nek kézbesített, de az ellene felebbezéssel nem élt, a kir. ügyészség pedig a beküldött A) táblázatban az ítéletet szintén tudomásul vette. Az ítélet ekként jogerőre emelkedvén, foganatosítására H. Sz. J. később beidézett s az ítélet előtte kihirdettetett, a mely alkalommal a járásbíró észlelte, hogy az elzárásra ítélt egyén elmezavaródott, minélfogva a büntetés végrehajtását elhalasztotta. Az orvosszakértők bizonylatával azután igazolást nyert, hogy az elítélt egyén gyermek-kora óta eskóros mélabússágban szenved s így a tett elkövetése alkalmával akarata szabad elhatározási képességével nem bírt. Az eset e stádiumban került újra a kir. ügyészség elé, s a kérdés az, hogy miféle eljárás

után derül ki, hogy az elítélt a tett elkövetése alkalmával elmebetegség miatt akarata szabad elhatározási képességével nem bírt?

követendő? mert itt egy jogerős ítélettel állunk szemközt, de az elítélt elmebeteg ezen elmebetegségben szenvedett már a tett elkövetése idején is. Az ügy felfogásom szerint két irányban nyerhet elintézés. Egyik irányban akként, hogy a járásbíró a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának elhalasztása tárgyában kiadott rendelet második pontja szerint a végrehajtást elhalasztja. Ámde ez az intézkedés nem felel meg az igazságszolgáltatás követelményeinek, habár eredménye az lesz is, hogy elévülés áll be s az ítéletben megállapított büntetés tényleg végrehajtva nem lesz. Másik irányban elintézhető az ügy akként, hogy a kir. ügyész tudomást merítvén az elítélt elmebetegségéről, az eljárási rendelet 102. §-ának második pontja értelmében az ügy újrafelvételét s az ítélet végrehajtásának felfüggesztését indítványozza. Az indok erre nézve az lesz, hogy oly tény hoz fel, melynek figyelembevételével már kell, hogy ítélet hozzattassék, a mi az ügy újrafelvételének törvényszerű indoka. Miután pedig nyilvánvaló, hogy H. Sz. J. a tett elkövetése idején is elmebeteg volt s el nem ítélt, az előzőleg hozott ítélet az újra felvett eljárást befejező határozatban kifejezetten hatályon kívül helyezendő s H. Sz. J. ítéletileg felmentendő. Felmentendő pedig

azért, mert egyszerű megszüntetési határozatot a járásbíró ez esetben nem hozhat, egyrésztől azért, mivel egy a K. B. T. K.-be ütköző cselekmény csakugyan elkövetetett. s e cselekményt H. Sz. J. követte el, de ténye büntetőjogi beszámítás alá nem esik; másrésztől azért, mert itt az egyszerű megszüntetésnek útjában áll a marasztaló ítélet, melyet az újrafelvétel útján hatályon kívül kell helyezni, s a melylyel kapcsolatban kell a dolog természete szerint az ügyet más irányban eldönteni. (Közli dr. Tassy Pál, kir. alügyész a B. J. T. XVIII. k. 20. l.)

1893. évi javaslat: 343. §. . . . az elnök Szellemi fogyatko-
 semmiség terhe alatt köteles kérdést intézni ^{zásban lévők az}
 a felekhez, a magánfélhez és az esküdtekhez ^{esküdtszéki tárgya}
 az iránt: nincs-e az utóbbiak közt olyan, ^{lason, mint esküd-}
^{tek nem vehetnek}
^{részt.}

6. a ki . . . szellemi fogyatkozása miatt, vagy azért, mert ellene . . . gondnokság alá helyezés van elrendelve, az esküdtek jegyzékébe nem lett volna felvehető, vagy a kire nézve ezen körülmények később merültek fel. Az, a kire nézve a hatodik pont alatt megjelölt okok valamelyike forog fenn, az esküdtek szolgálati lajstromából is törlendő.

A kizárásra nézve az illető esküdtnak és a feleknek meghallgatása után a bíróság végérvényesen határoz.

IV. SZAKASZ.

ELJÁRÁSI KÖLTSÉGEK ÉS DÍJAK.

Szabályrendelet a bűnvádi eljárási költségek s a bűnvádi átalány tárgyában. *Az 1874. évi április 4-én 7626. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelettel közzétett szabályrendelet a bűnvádi eljárási költségek meghatározása s a bűnvádi átalány kezelése tárgyában.*

A szakértői illetmények a bűnügyi költségátalányból előlegezendők. *1. §. A bűnvádi átalányból fedezendő, illetőleg bűnvádi eljárási költségekül előlegezendők a bűnvádi eljárás folytán felmerült:*

b) a szakértőknek napi díjai, utazási költségei s esetleg működési illetménye.

Az orvosszakértők napidíjai. *5. §. Rendes évi átalánynyal nem díjazott orvostudorok napi díja 4 frt; sebészek napi díja 2 frt.*

Rendes évi átalánynyal díjazott börtönorvosok napi díja az esetben, ha működésök a börtönön vagy fogházon kívül vétetik igénybe: ugyanannyi, mint más orvosé.

Ezen szakértők azon fuvarilletményben *Az orvosszakértők fuvarilletménye.* részesülnek, mint az első folyamodású törvényszéki bírák; s az e tárgyban kelt szabályrendelet 3., 6. pontjainak az első folyamodású törvényszéki bírákra vonatkozó részei a szakértőkre nézve is érvényesek.

E szabályrendelet (1874. évi január 29-én 3341. sz. igazságügyministeri rendelet) 3. p. szerint a törvényszéki bírák vasúti közlekedésnél a második, hajóval való közlekedésnél az első osztályt használják; a 6. pont szerint pedig mértföldpénzbeli fuvarilletményük 1 frt 4 krt, illetve kilométerenkint 15 krt tesz; ha pedig ez összegért fuvar nem kapható, és ez helyhatósági bizonyítvánnyal igazoltatik, a valóban fizetett összegig leendő kiegészítés kérelmezhető.

Az 1876. évi április 22-én 9519. I. M. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet rendel, hogy az utiszámlákon a távolság kilométerekben tüntetendő ki s meghatározza, hogy a főügyészek és helyetteseik kilométerpénze 20 kr.; a többi hivatalnokoké és szakértőké 15 kr. *Utzámlákon a távolság kilométerekben tüntetendő ki.*

6. §. A szakértő lakhelyén fogatosított működésért napi díj épen nem, kocsibér pedig a helyi árszabály szerint csak akkor számítható fel, ha a működés helye a szak-

értő lakásától egy nyolczad mértföldnél (illetve egy kilométernél) távolabbra esik.

7. §. Ha a kiküldetés utazást tesz szükségessé s ugyanazon helyről és ügyben egyszerre többen utaznak : a mértföldpénz (illetve kilométerpénz) rendszerint minden két egyénre csak egyszer számítható fel.

Rendes államhivatalban lévő szakértőknek működési díjra igényük nincs.

8. §. Rendes államhivatalban levő azon szakértők, kiknek hivatali kötelességök a szak tudományukra vonatkozó ügyekben vizsgálatokat eszközölni s véleményt adni, ha a bíróságok által szakértőül alkalmaztatnak, ezért működési díjra igényt nem tarthatnak s részükre napi díj és utazási költség is csak a székhelyükről történt elutazás esetében állapítandó meg; úgyszintén:

az évi járandósággal díjazott börtönorvosoknak, — habár ők nem rendes államtisztviselők — azon esetekben, ha a gyógykezelésük alatti, börtönben vagy fogházban tartóztatott fogolyra nézve teljesítenek szakértő vizsgálatot, azért az alábbi 9. §-ban részletezett működési díjak nem járnak.

Az orvosszakértők működési díja.

9. §. Rendes államhivatalban nem álló szakértők részére bünfenyítő ügyekben az esetleges napi díjon és fuvarilletményen felül rendszerint a következő működési díjak állapítandók meg:

1. Elmebetegek megfigyelése naponként

1 frt. E tekintetben adott vélemény 3 frt-tól 5 frtig.

16. Végtárgyaláson szakértő minőségben való jelenlétéért az orvos díja:

a) félnapra 3 frt; b) egész napra 5 frt; c) minden következő fél napra 2 frt.

A négy óránál kevesebb ideig tartott elfoglaltság fél napnak, négy órán túl történt elfoglaltság egész napi működésül számítandó.

A 16. p. alatt foglalt működési díjakban a vizsgálat következtében adott szakértői vélemény díja is benne foglaltatik.

Ha a fennebbi működések seborvos *Seborvos működési díja.* által teljesítettnek: ezek a kitett illetéknek felét igényelhetik.

11. §. Olyan szakértői működéseknek, *Rendkívüli szakértői működési díj.* melyek a közérdek szempontjából is nagy fontosságúak, vagy a melyeknek fogantatása rendkívüli teherrel járt, avagy a szakértő részéről sok anyagi áldozatot igényelt, a 9. §-ban részletezett illetéknél magasabb összeggel leendő díjaztatása iránt az igazságügyi ministerhez indokolt javaslatot tenni a törvényszék elnöke, a kir. ügyész meghallgatásával jogosítva van.

Minden ily esetben a méltányosnak vélt díj mennyisége javaslatba hozandó.

Sebész orvosi vélemény felülvizsgálata.

12. §. Sebész által teljesített orvosi vizsgálat és vélemény — ha ennek felülvizsgálata szükséges — a törvényszéki orvos által vizsgáltatik felül. Ez esetben a törvényszéki orvos működési díja ugyanaz, mintha a vizsgálatot első ízben ő teljesítette volna (9., 11. §-ok).

A bűnügyi átalány kezelése.

17. §. A bűnvádi átalányt az egész törvényszéki területre nézve az illető kir. ügyész kezeli.

A kir. ügyész a kezelésére bízott bűnvádi eljárási átalányból a kir. járásbíráknak az előttük felmerülő bűnvádi eljárási költségek fedezhetése végett belátása szerint adhat összegeket.

18. §. A kir. ügyész, valamint az átalányrészleteket kezelő kir. járásbírák a bűnvádi eljárás folytán felmerült költségeket véglegesen csak a ministerium vagy az e részben megbízott illetékes bíróság utalványára fizetik ki és számolják el.

Az igazságügyminister által utalványoztatnak.

19. §. Az igazságügyministerium által utalványoztatnak:

a) a szakértőknek napi díj és fuvarilletményei;

d) a 11. §-ban feltételezett rendkívüli működési díjak.

20. §. Az igazságügyi minister utalványozási hatásköréhez tartozó követelésekről

kiállított számlák, szabályszerűen igazolva, a működés bevégezésétől vagy ha utazás történt: a visszaérkezés napjától számított négy hét alatt a kir. ügyésznél — illetve a kir. járásbirónál — beadandók.

A megszabott határidő alatt be nem adott számla alapján igényelhető követelés többé nem érvényesíthető.

22. §. A kiküldetés szüksége, annak foganatosítása és az eltöltött napok száma, valamint azon kivételes eset, ha a vidékbeli közlekedési eszközök közül a legjutányosabb használatát a körülmények nem engednék meg, a kiküldő által, a . . . távolság pedig az illető állammérnök vagy a köztörvényhatósági mérnök által igazolandó.

A törvényszék határozata következtében foganatosított kiküldetések a törvényszéki határozat mellékelése által igazoltatnak.

23. §. A kir. bíróságok által utalványoztatnak: *b)* a szakértők működési díja, a 9. §-ban meghatározott összegek korlátain belül.

A kir. bíróságok által utalványoztatnak.

24. §. Az előző, 23. §-ban megjelölt követeléseket azon bíró állapítja meg és utalványozza, ki a szakértő iránt intézkedett.

Végtárgyalás alkalmával felmerült költségek, valamint a törvényszék megidézése következtében történt működés díjai a tör-

vényszék elnöke által állapíttatnak meg és utalványoztatnak.

A négy hét alatt nem követelt díjak többé igénybe nem vehetők.

25. §. A kir. ügyész köteles a kir. bíróságok utalványát, ha a megállapított összegeket túlmagasnak vagy bármi okból indokolhatlannak találná, kifizetés előtt, észrevételei és véleménye kíséretében felülvizsgálás, illetőleg újabbi megállapítás végett a törvényszékhez bemutatni.

A törvényszék által újabban utalványozott összeg azonnal kifizetendő, az utalvánnyal együtt azonban az észrevételek is a számadáshoz csatolandók.

Ugyanezen felülvizsgálási hatáskör az albirák által utalványozott követelésekre nézve az átalányrészletet kezelő járásbirákat is megilleti.

A . . . szakértők, kik a törvényszéki elnök, a vizsgálóbíró — felülvizsgálat esetén a járásbíró — által megállapított összeggel megelégedve nincsenek, a törvényszék felülvizsgálatát szintén igénybe vehetik; a törvényszék ily esetekben mindannyiszor a kir. ügyész meghallgatásával határoz.

A m. kir. igazságügyi minister 1886. márczius hó 2-án 2781. sz. a. kelt körrendelete az igazságügyi közegeknek és szakértők-

nek hivatalból való kiküldetéseik bizonyos eseteiben járó fél napi díj felszámításának szabályozása tárgyában.

Az igazságügyi hivatalnokok rangfokozata s ezeknek, valamint az igazságügyi szolgaszemélyzetnek a kiküldetések alkalmából járó napi díj és fuvarilletmény tárgyában az 1874. évi január hó 29-én 3341. sz. alatt kibocsátott szabályrendelet 2. pontja szerint a hivatali székhelyre szóló kiküldetések alkalmából napi díj egyáltalán nem lévén felszámítható, ebből sok esetben azon következtetés vonatott le, hogy a hivatali székhely belterületén kívül bárminő csekély távolságra eső s bárminő rövid időt igénybe vett kiküldetések alkalmából is egész (mérsékelt) napi díj számítható fel; a miből az államköltségvetés utazási költség, különösen pedig bűnvádi eljárási átalány hitelrovatainak jelentékeny megterhelhetése következhetnék.

Fél napi díj felszámításának szabályozása.

Tekintve, hogy valamint az egészben fennálló általános pénzügyi szabályok szerint, úgy az idézett szabályrendelet által is a napi díjak csak a végből engedélyezvék, hogy azon költségek, melyeket a kiküldöttnek élelem és szállás tekintetében rendes lakhelyén kívüli tartózkodása okoz, kárpótoltassanak, hogy oly esetekben tehát, mikor a kiküldöttnek ily költségei csak részben merülhetnek

fel, a napi díj is azokhoz arányban csak részben számítható fel: ezennel értesítem a (címet) kiküldetéseiben részesülő közegei tudomása és mihez tartása végett, hogy midőn a bár hivatali székhelyen kívüli kiküldetésben az éjet nem kell elkerülhetlenül házon kívül tölteni, hanem abba visszatérhetnek, akkor rendszerint csak fél napi díj számítható fel.

A bűnvádi eljárási költségek meghatározása és kezelése tárgyában az 1874. évi április hó 4-én 7626. ig. min. szám alatt kibocsátott szabályrendelet 5. §-ában érintett szakértők, ha reggel indulva, déli étkezésre visszatérnek, vagy délután indulva, éjjelre térnek vissza lakásukba, szintén csak fél napi díjat, ennél több időt igénylő folytonos működés esetén pedig egész napi díjat számíthatnak fel.

*A tanúk vagy szak-
értők részére meg-
állapított díjak ösz-
szege tekintetében
csak a törvény-
szék felülvizsgálata
vehető igénybe az
ausztriai büntető
perrendtartás terü-
letén is.*

A bűnvádi eljárási költségek meghatározása s a bűnvádi átalány kezelése tárgyában 1874. április hó 4-én 7626. sz. alatt kibocsátott igazságügyministeri rendelettel az 1853. évi ausztriai büntető perrendtartás XV. fejezete — az említett rendelet intézkedéseinek tárgyát képező kérdésekben — az 1868. évi XLIII. t.-cz. 12. és 18. §-ai, illetőleg az országgyűlésnek 1867. évi márczius hó 8-án és 11-én kelt s a ministeriumot az igazságszolgáltatás terén szükséges intézke-

dések megtételére felhatalmazó határozatához képest hatályon kívül helyezettnek tekintendő; s minthogy a hivatolt rendelet 25. §-a szerint a bűnvádi eljárás folyamán a tanúk vagy szakértők részére megállapított díjak összege tekintetében csakis a törvényszék felülvizsgálata vehető igénybe: «a tanúk vagy szakértők által a bűnvádi eljárás folyamán részükre megállapított díjak összegére vonatkozólag a kir. ítélő táblához intézett felebbezések hivatalból utasítandók vissza.» (A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla büntető tanácsának elvi megállapodása. 1888. évi márczius 19-én.)

Az eperjesi kir. járásbiróság: A közre- Joggyakorlat.
működő szakértők díja egyenkint 35 forint- A járásbirósági el-
járásban magán-
vádra üldözendő
bűncselekmény fen-
forgása esetén sincs
helye annak, hogy
a szakértői díjak a
véghatározat előtt
bármelyik fél ter-
hére megállapít-
tassanak és általa
előlegeztessenek.
ban megállapíttatik s annak kifizetésére a
magánvádoló képviselője utasíttatik.

A budapesti kir. ítélő tábla: Tekintve,
miszerint a bűnvádi eljárási költségek meg-
határozása és a bűnvádi átalány kezelése
tárgyában 7626/74. sz. alatt kiadott igazság-
ügyminiszteri szabályrendelet 1. szakaszának
b) pontja és a 10. szakasz szerint a bűn-
vádi eljárás folyamán igénybe vett szakértők
napidíjai, utazási költségei, esetleg működési
illetményei a bűnvádi átalányból fedezendőek,
illetőleg bűnügyi költségeikül előlegezendők
s azoknak megállapítása és utalványozása
ugyanazon rendelet 23., 24., 25. és 29. §-aiban

előírt módon eszközözlendő; tekintve, miszerint ezen szabályrendelet intézkedése a 2265/80. sz. alatt kiadott eljárási szabályok 106. §-ában foglalt módosítással a magánvád tárgyát képező büntetendő cselekmények iránti eljárás eseteiben is alkalmazandók, mit igazol azon körülmény is, hogy az utóbb felhívott eljárási szabályok 107. és 108. §-ai az eljárási költségek megtérítéséről intézkednek; tekintve, hogy az előadottak szerint a bűnvádi eljárás folyamán nincs helye annak, hogy a szakértői díjak a véghatározat előtt bármelyik fél terhére megállapíttassanak és általa előlegeztessenek, annál fogva a királyi tábla az alsóbíróság szabályellenes végzését hivatalból megsemmisíti s a kir. járásbíróságot arra utasítja, hogy a szakértői díjak megállapítása és utalványozása iránt a 7626/74. sz. szabályrendelet értelmében járjon el. (1888. október 29. 25.058. sz. Ü. L. 88. f. 47. sz.)

Bűnügyi költségek.

1890. évi febr. 7-én 5608. sz. a. kelt igazságügyministeri körrendelet.

1. Az eddigi bűnvádi eljárási és rabtartási átalányok, valamint a fegyelmi eljárás költségei a jövőben «bűnügyi költségek» czíme alatt egy számadás tárgyát képezik.

5. A bűnvádi . . . eljárás, valamint a letartóztatottak szállítása alkalmával felmerülő utiszámlák, a számadó kir. ügyész, vagy járás-

biró által a fennálló szabályoknak megfelelően történt helyesbítés és láttamozás után azonnal teljesen kifizetendők; a netáni túlfizetésekért első sorban a számlatevő, másodszorban a számadó felelős.

A számadó esetleges törlései ellen a számlatevő írásban észrevételt tehet, mely a végleges érvényesítésnél lehető figyelembevétel végett, az utiszámlához csatolandó.

6. Az év első felében kifizetett utiszámlák végleges érvényesítés végett július hóban jegyzék mellett a számvevőséghez küldendők.

A visszaérkezett első félévi utiszámlák az átalány számadáshoz csatolandók.

Az év második felében kifizetett utiszámlák végleges érvényesítés nélkül csatoltatnak a számadáshoz.

1875. évi június 21-én 30.120. sz. a. *A nyilvános alkalmazásban álló orvosok és sebészek*
kelt belügyministeri körrendelet.

A m. kir. igazságügyministeriumnak közlése szerint utóbbi időben azon eset fordult elő, hogy egy járási orvos az illető bíróság által kijelölt orvostörvényszéki működést a nevezett ministerium által m. é. márczius 30-án 7626. sz. a. kiadott szabályrendelet 9. §-ában foglalt díjszabályzatban megállapított illetékért teljesíteni vonakodott.

Annak megelőzése szempontjából, hogy a nyilvános alkalmazásban lévő egyes orvo-

soknak illetően eljárása által a bűnvizsgálatok sikeres foganatosítása meg ne akadályoztassék :

felhivom a (címet), hogy odahatni igyekezzék, mikép a törvényhatósága területén létező azon orvostudorok, kik mint községi, járási, kerületi vagy megyei orvosok vannak alkalmazva, úgyszintén a nyilvános alkalmazásban lévő sebészek is, midőn a bíróságok, illetőleg a kir. ügyészségek részéről igénybe vétetnek, ne csak a különben is hivatásukkal járó orvosi teendőket, hanem az orvostörvénytörvényes működéseket is a fent érintett szabályzatban megállapított díjakért készséggel teljesítsék.

A fogházorvos által teljesített orvosszakértői eljárás díjazásáról.

A kir. igazságügyminister 20.074/1892. és 39.048/1892. I. M. sz. alatt kijelentette a következőket: A fogházorvosnak a letartóztatott elmebeteg foglyok körüli teendője csak a fogházban előforduló elmebetegségi esetek megfigyelésére, lehető gyógyítására s a vonatkozó kórtörténetnek leírására terjed ki, a mennyiben ezt a közegészségi érdekek a fogház falain belül is megkövetelik. Ha azonban a fogházorvos kivételesen valamely kir. bíróság megbízása folytán, tehát nem közegészségi, hanem igazságszolgáltatási érdekből figyeli meg valamely vádlott elmebeli állapotát és erről szakértői véleményt is készít:

akkor a fogházorvos a törvényszéki orvos rendszerinti hatáskörébe tartozó ezen szakértői eljárásáért az 1874. évi 7626. számú igazságügyministeri rendeletben megállapított díjakban ép úgy részesíthető, mint bármely más nem állandó alkalmazással bíró orvosszakértő. (Igü. K. II. 163. l.)

A kir. igazságügyministernek 48.207/93. I. M. sz. alatt alkalma volt akképen nyilatkozni, hogy a fennálló gyakorlat szerint, ha polgári bíróság katonai orvosnak szakértői működését veszi igénybe, azt a polgári szabályrendeletekben megállapított díjazásban s viszont, ha a katonai hatóság polgári állású orvost alkalmaz, ezt a katonai szabályok szerinti díjazásban részesíti. (Igü. K. III. 222. l.)

Katonai orvosoknak polgári és polgári orvosoknak katonai ügyekben való díjazásáról.

Az igazságügyminister egy felmerült eset alkalmából 35.293/91. I. M. szám alatt kimondotta, hogy állami tisztviselők bármely kiküldetés alkalmával csak a rangjuknak megfelelő napidíjra tarthatnak igényt, ennél magasabbat tehát az esetben sem számíthatnak fel, ha mint szakértők jártak el. (Igü. K. I. 217. l.)

Állami tisztviselők által szakértői működésért felszámítható napidíj.

A békésgyulai kir. törvényszék: Vádlott M. Pál ellen gyilkosság büntette s ezen büntett kísérlete miatt folyamatban levő vizsgálati fogságot beszünteti; Békésmegye alispáni hivatalát megkeresi, hogy a jelenleg is a

Joggyakorlat.

Ha a büntető bíróság a bűnvádi eljárást elmebetegség címén megszünteti, költségben a terhelttel nem ma-

rasztalhalja, ha- lipótmezei országos tébolydában levő M.
nem a költség irdnti Pálnak mint közveszélyes elmebetegnek ugyan-
intézkedés a pol- ott tartása iránt saját hatáskörében intéz-
gdri perre tartozik. kedjék.

Indokok: A vizsgálat anyaga szerint M. Pál a folyó évi február 22-én kora hajnalban, a vele egy szobában lakott testvér-öccsét megrohanta s rajta két súlyos sebet ejtett. Innen a tőle külön élő nejéhez H. Judithoz ment, kit midőn visszatérésre siker nélkül szólított fel, egy — magával hozott — konyhakéssel gyomron szúrt, mire az pár percz múlva meghalt. Miután vádlott tettének beszámíthatósága iránt már a vizsgálat folyamán aggályok merültek fel; nevezett a lipótmezei országos tébolydába szállíttatott, hol is az 1888. november 7-én kelt szakértői vélemény szerint veleszületett kóros elme-
 gyengeségben szenvedőnek találtatott, mely elme-
 gyengeség nála a kórosan fokozott nemi
 ösztön elfajulásával lévén összekötve: ezen
 tényezők behatása alatt vitte végbe a vád
 tárgyát képező cselekményt; melyért ennél-
 fogva a B. T. K. 76. §-a alapján beszámít-
 hatóság hiánya miatt felelősségre nem von-
 ható. Békésmegye alispáni hivatala azért volt
 megkeresendő, mert a még folyvást a lipót-
 mezei országos tébolydában levő M. Pál
 ellen az eddig fogamatban volt vizsgálati

fogság jelen végzéssel megszüntetvén, tekintettel arra, hogy nevezett a vádbeli cselekmények igazolása szerint közveszélyes elmebeteg s további ott tartása indokolt, s az ott tartás iránt a közigazgatási hatósági intézkedés szükséges.

A budapesti kir. ítélő tábla: (a vármegye árvaszékének képviselőjében a tiszti főügyész részéről bejelentett felebbezésre). A tiszti főügyész felebbezését visszautasítja, az ügyet azonban hivatalból veszi vizsgálat alá. A 3463/88. számú kir. törvényszéki végzésnek azt a részét, a mely szerint a kir. törvényszék M. Pált a vizsgálat folyamán felmerült költségek fejében 100 forintnak megfizetésére kötelezte, megsemmisíti és a kir. ügyészt a jelzett költségek tárgyában ezen az úton előterjesztett indítványával elutasítja, az idézett végzésnek egyéb részét helybenhagyja.

Indokok: A tiszti főügyész az 1888. évi 3463. sz. elsőbírósági végzést a vevény szerint 1888. évi november hó 17-én vette, a felebbezést pedig 1889. évi január 18-án adta be; azt tehát, mint nyilván elkésettet, vissza kellett utasítani. A kir. törvényszéki végzés fentebb megjelelt része megsemmisítésének, illetőleg az elutasító rendelkezésnek okai a következők: A bűnvádi eljárásban az is hivatalból vizsgálandó, vajjon a természe-

ténél fogva hivatalból megvizsgált ügyben a büntető bíróság hatósági körébe tartozó kérdésben határozott-e vagy nem. A büntető bíróság a jogi képviselettel járó esetleges díjak kivételével vagyoni jogi kötelezettséget is, csak mint bűnösség folyamányát állapíthatja meg. Nincs törvény vagy szabály, mely szerint a büntető bíróság eljárási költséget a gyanúsított terhére megállapíthat oly ügyben, a melyben a bűnösséget ki nem mondotta. Ezek szerint hivatalból észlelt szabályellenességnek volt tekintendő a természeténél fogva hivatalból megvizsgált jelen ügyben az, hogy a kir. törvényszék túlhágta hatósági körét akkor, a mikor eljárási költségek fizetésére kötelezte M. Pált, holott annak nem csak a bűnösségét nem mondotta ki, hanem ellene a bűnvádi eljárást megszüntette. Ezen az úton nem lehetett volna a kir. ügyész indítványának az eljárási költségeket tárgyzó részére nézve rendelkezni azért sem, mert a kir. törvényszék M. Pált elmebetegnek, önképviseletére tehát képtelennek tekintvén, az a megbízás pedig, a melyet M. Pál J. E. ügyvédnek a bűnvádi eljárásban adott, a vagyoni önálló kérdésekre különben sem terjedhetvén ki: a vagyoni kérdésekben a polgári magánjog szerint sem lehetne biróilag intézkedni előbb, sem mint az elmebeteg M. Pálnak

ama kérdésekben való képviseletére, a külön törvény szerint jogosított személy meghallgattatott. Ezekből világosnak látja a kir. ítélő tábla, hogy ebben az ügyben az a kérdés, vajjon kötelezhető-e M. Pál a reá nézve megszüntetett bűnvádi eljárásban felmerült eljárási költségeknek megtérítésére, s ha esetleg igen, tehát mily feltételek alatt kötelezhető? nem a büntető bíróságnál, hanem a közönséges polgári per útján vitatható s dönthető el. A végzésnek helybenhagyott részére nézve a kir. ítélő tábla az elsőbíróság vonatkozó indokait elfogadta.

A kir. Curia: A kir. ítélő tábla végzése indokainál fogva helybenhagyatik. (B. J. T. XLX. k. 159. lap. 1889. október 22-én 10.029. sz.)

III. FEJEZET.

JOGVÉDELEM A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSA ALATT.

Az ítélet jogerőre emelkedése után bekövetkezett elmezavar esetében követendő eljárás tekintetében már positiv szabályokra találunk; — így a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának elhalasztása tárgyában kiadott rendelet második pontja szerint: «ha a szabadlábon levő elítélt akkor, midőn ellene a szabadságvesztés-büntetésnek végrehajtása megkezdendő volna, elmebeteg . . . bármely nemű és tartamú szabadságvesztés-büntetésnek végrehajtása hivatalból, vagy az elítéltnak kérelmére az elítélt felgyógyulásáig . . . elhalasztandó». A rendelet szövegéből világos, hogy azon esetre, ha az elítélt soha sem gyógyul fel, a büntetés nem hajtható végre; valamint ki van zárva a végrehajtás lehető-

sége akkor is, ha a betegség tartama alatt a büntetés végrehajtását kizáró elévülési idő félbeszakítás nélkül lejárt. A megkezdett büntetés végrehajtása alatt bekövetkezett elmebetegség esetén követendő eljárást a büntetések végrehajtásáról szóló utasítás 59—65. §. (fogház), 55. §. (börtön), 58. §. (fegyház) szabályozzák. Némi kételyt hagy hátra a halálbüntetés végrehajtását szabályozó utasítás 4. §-a, mely szerint: «... köteles a kir. ügyész az elítéltet a börtönorvos által megvizsgáltatni a végből, hogy nincs-e ez oly testi állapotban (súlyos betegség, erős dagadatok a nyakon stb.), mely az ítélet végrehajtásának akadályul szolgálhatna». Az utasítás világosan testi állapotról szól, a minnek ellentéte a lelki állapot; ámde ennek daczára azt hiszem, hogy még a legridegebb grammatikai magyarázat mellett sem lehetne azt állítani, hogy az «utasítás» szerint a halálbüntetés elmebetegén végrehajtható lenne. (Vargha F. id. cikke. B. J. T. XV. k. 180. l)

1885. márczius 23-án 12.054. sz. a. kelt igazságügyministeri körrendelet.

2. Ha a szabad lábon lévő elítélt akkor, midőn ellene a szabadságvesztés-büntetésnek végrehajtása megkezdendő volna, elmebeteg...: bármely nemű és tartamú szabadságvesztés-büntetésnek végrehajtása hivatal-

Elmebetegség okából a szabadságvesztés büntetés végrehajtása elhalasztandó:
a) a törvényszéki eljárásban;

ból vagy az elítéltnak kérelmére, az elítélt felgyógyulásáig . . . elhalasztandó.

6. A második pont esetében a büntetés megkezdésének elhalasztása fölött a kir. ügyész határoz.

9. Az államfogház-büntetésre nézve a fentebbi pontokban foglalt szabályok nem alkalmazandók és az államfogház-büntetés végrehajtásának elhalasztása fölött a kir. ügyész felterjesztése alapján . . . a kir. igazságügyminister határoz.

E rendelkezést az 1893. évi javaslat 507. §-a is fentartja.

Az itt közölt rendelet hatályát az 1885. évi június 9-én, 28.232. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet az ausztriai büntető perrendtartás területére is kiterjesztette.

b) a járásbírósi
eljárási.

A kir. járásbíróságok hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben követendő eljárás tárgyában 1880. évi augusztus 15-én 2265/I. M. E. szám a. kibocsátott rendelet 97. §. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása elhalasztandó: a) ha az elítélt súlyos betegségben szenved, b) ha az elítéltnak vele közös háztartásban élő házastársa, szülője vagy gyermeke súlyos betegségben szenved, a beteg felgyógyulásáig.

Kétségtelen, hogy a súlyos betegség alatt az elmebaj is értendő.

502. §. Elmebetegeknek . . . felgyógyulá-
 suk előtt sem a felsőbiróság ama határozata
 nem hirdethető ki, melynek következtében az
 ellenök megállapított halálbüntetés jogerőssé
 vált, sem a kegyelmi folyamodvány eredmény-
 telenségéről nem értesíthetők, sem rajtok a
 halálbüntetés nem hajtható végre.

*Az 1893 évi ja-
 vaslat rendelkezése
 a halálbüntetés
 végrehajtása tekin-
 telében.*

Elmebetegség esetében a halálbüntetés
 elveszti célját. Ez esetben annak végrehaj-
 tása s következőleg a kegyelmi folyamodást
 elutasító legfelsőbb elhatározás kihirdetése is
 függőben marad, míg az elítelt egészségét
 vissza nem nyeri. Elmebetegeknél ez hosz-
 szabb ideig is tarthat, mindazonáltal az ítélet
 után bekövetkezett elmezavar a B. T. K.
 117. §-a szerint sem az eljárás megszünte-
 tésére, sem újrafelvételre alapul nem szol-
 gálhat. Ily esetben a halálra ítélt, mint beteg
 fegyencz lesz felügyelet alatt tartandó, mely
 csak a halálbüntetés elévülése vagy kimon-
 dásának más módon hatálytalanná válta után
 szüntethető meg. (Az 1889-iki javaslat indo-
 kolásából. 525. l.)

A katonai büntető perrendtartás szerint
 (312—315. §-ok) is elhalasztandó a halál-
 büntetés végrehajtása, ha az elítelt elme-
 zavarba esett.

*Elmezavar esetén
 a halálbüntetés
 végrehajtása a ka-
 tonai büntető per-
 rendtartás szerint
 is elhalasztandó.*

A pestvidéki kir. járásbiróság: A pest-
 vidéki kir. ügyészség 10.133/87. sz. indít-

*Joggyakorlat.
 Annak elrendelése,*

hogy az elítélt vád-
 lott állítólag fen-
 forgó elmebeteg-
 ségének megállapi
 tása végett meg-
 vizsgáltsék, nem
 a bíróság, hanem
 a kir. ügyész ha-
 táskörébe tartozik.

ványa elfogadtatván, N. J.-nek az iránti kér-
 vénye, hogy elítélt atyja, N. L. elmebeli
 állapota hivatalból megvizsgáltassék, elutasít-
 tatik, mert sem a fenytő ügyiratok, sem a
 kérvényhez mellékelt orvosi bizonyítvány
 nem nyujtanak jogos alapot annak feltevé-
 sére, hogy N. L. a B. T. K. 76. §-ának
 tekintete alá eső elmezavarban szenvedne,
 mihez képest N. L. utasíttatik, hogy a reá
 kiszabott 20 napi fogházbüntetés megkez-
 dése végett . . . ezen kir. járásbiróságnál elő-
 vezettetés terhe alatt jelentkezzék.

A budapesti kir. ítélő tábla: A királyi
 járásbiróság végzését megsemmisíti s elren-
 deli, hogy a . . . kérvény illetékes elintézés
 céljából a kir. ügyészséghez tétessék át.

Indokok: Az 1885. évi márczius hó
 23-án 12,054. sz. igazságügyministeri rende-
 let második pontja értelmében a szabadság-
 vesztés-büntetés végrehajtása az elítélt elme-
 betegsége esetén elhalasztandó. Ezen elhalasztás
 tárgyában az idézett rendelet negyedik pontja
 értelmében a királyi ügyész határoz. Ezen
 intézkedésből következik, hogy annak megbi-
 rálása, hogy a vádlott csakugyan elmebeteg,
 illetve kell-e intézkedést tenni az irányban,
 hogy vádlott elmebetegsége csakugyan fenn-
 forog-e vagy nem, szintén a királyi ügyész
 hatásköréhez tartozik. A királyi járásbiróság

tehát, midőn a kérvény felett érdemileg határozott, hatáskörét túllépte, miért e határozatot megsemmisíteni és az ügynek az illetékes hatósághoz való áttételét elrendelni kellett.

A kir. Curia: Tekintettel arra, hogy az 1883. évi VI. t.-cz. 7. §-a értelmében a kir. ítélő tábla végzése ellen felebbezésnek helye nincsen, a közbetett felebbezés visszatartatik. (1888. április 5-én 1581/88. b. sz. a. B. J. T. XVI. k. 128. l.)

A budapesti kir. törvényszék: Csalás bűntette miatt a kir. Curia 10.619/B. 1888. számú jogerős ítéletével egy évi börtönbüntetésre és három évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésére elítélt, ideiglenesen szabadlábon levő St. S. perújítási ügyében a további perújítási eljárás megszüntetettik; minélfogva a kir. Curianak jelzett marasztaló ítélete hatályában továbbra is fentartatik és jelen végzés jogerőre emelkedése után a szabadságvesztés büntetés végrehajtása kérdésének saját hatáskörében való megfelelő ellátása céljából az összes bűnügyiratok a budapesti kir. ügyészséghez áttételnek.

Indokok: St. S. a kir. Curia 10.619/B. 1888. számú jogervényes ítéletével a B. T. K. 387. §-ába ütköző s a B. T. K. 380. szakasza szerint minősülő csalás bűntette miatt a 382. §. második bekezdése szerint, a

*Ha vádlott az alap-
per jogerős befeje-
zése után elmebe-
lenségbe esett, az
ujrafelvétel a vád-
lott javára sem
rendelhető el. —
Gyógyíthatatlan el-
mebetegek ellené-
ben büntető eljá-
rásnak helye nincs.*

388. §. értelmében, de a 92. §. alkalmazásával egy évi börtönbüntetésre és három évi hivatalvesztésre és politikai jogainak hasontartamú felfüggesztésére ítéltetett. Elítélt 1889. évi május másodikán 15.665. sz. alatt ügyének újrafelvételét kérte, minek következtében a büntetés végrehajtásának egyidejűleges felfüggesztése mellett a perújítási vizsgálat elrendeltetett; annak befejeztével pedig a kir. törvényszék 16.968/B. 1890. szám alatt hozott határozatával az újrafelvétel iránti kérelemnek helyt adott. Az ezen alapon a perújítási eljárás befejezte után 46.597/92. számú végzéssel kitűzött végtárgyalás folyamán vádlottnak a hozzá ismételve intézett kérdésekre adott feleleteiből, kétes magaviseletéből aggályok merülvén fel az ő elmebeli állapotát illetőleg, ez irányban szakértői vizsgálat rendeltetett el, melynek folyamán az igazságügyi orvosi tanácsnak 1892. évi 277. sz. alatt, 1892. november 4-én kelt szakvéleményével megállapíttatván ama körülmény, hogy St. S. jelenleg a beszámítási képességet teljesen kizáró, agysorvadás jellegű és gyógyíthatlan aggsági elmeengyeségben sinlődik: mind-ezeknél fogva a bár vádlottnak érdekében kérelmezett és megindított perújítási eljárás folytatását megszüntetni, egyszersmind pedig a kir. Curiának St. S.-t jelzett módon és

jogérvényesen marasztaló 10.619/1888. B. számú ítéletét hatályában fentartani kellett...

A budapesti kir. ítélő tábla: A kir. ügyész semmiségi panaszát elveti, azt azonban felebbezés gyanánt fogadván el, a kir. törvényszék neheztelt végzését azon részében, mely szerint St. S. vádlott irányában az újrafelvétel útján megindított eljárás megszüntetett, helybenhagyja; egyéb további rendelkezését pedig mellőzi.

Indokok: Tekintve azt, hogy a kir. Curia 10.619/B. 1888. szám alatt kelt ítéletében csalás büntette miatt elítélt St. S. a kérelmére megengedett újrafelvételi eljárás folyamán a több ízben megtartott, s nevezetesen az 1892. évi február hó 9-én megtartott utolsó végtárgyaláson is személyesen jelen volt ugyan, de már ekkor a bíróság előbbi közvetlen észlelése és az orvosságértők (123. n. sz.) és az igazságügyi orvosi tanács szakvéleménye (131. n. sz.) folytán bizonyítottnak volt tekinthető, hogy vádlott aggsági elmezavarban szenved, mely előrehaladó jellegénél fogva végkép kizár minden kilátást a tárgyalásra nézve, mihez képest vádlott csak physikailag jelenvoltnak, de önjogú, felelősségre vonható, szabad elhatározással bíró egyéniség tekintetében távollevőnek tekintendő, a kivel a tárgyalást befejezni nem

lehetett és gyógyíthatlan elmebetegségénél fogva jövőre sem lehet. Tekintve azt, hogy távollevő, halottak, *gyógyíthatlan elmebetegek ellenében a büntető törvényszéki ügyekben, a bűnvádi eljárási gyakorlat által, törvény hiányában megállapított szabály szerint eljárásnak helye nincs*; tekintve azt, hogy az újrafelvételi eljárásra nézve is az alapperbeli szabályok irányadók, és nincs kilátás arra, hogy az újabb peranyag szabályszerű vég tárgyalás befejezésével oly módon készíttessék elő, miként az törvényszerű ítélet alapjául vétethessék; a kir. törvényszék helyesen járt el, midőn a további eljárást végzésileg megszüntette, és semmiségi panaszra alapos okot nem szolgáltatott, midőn nem fogadta el a kir. ügyésznek a tárgyalás elnapolása és illetve az ügynek érdemleges ítélettel leendő befejezése iránti indítványát. Eltekintve tehát attól, hogy a kir. ügyészség is 1892. évi november hó 17-én 26.853. szám alatt kelt irata rendén azon felfogásnak adott kifejezést, hogy St. S. ellen gyógyíthatlan elmeállapota miatt sem a bűnvádi eljárást folytatni, sem a büntetést végrehajtani nem lehet, és a kir. Curia 10.619/1888. számú ítéletének hatályon kívül helyezését s a bűnvádi eljárás megszüntetését indítványozta: a mostan bejelentett semmiségi panasz elvetendő volt.

A mennyiben azonban neheztelt végzése rendén pedig a kir. törvényszék az újrafelvétel útján keletkezett peranyagot is elbírálás tárgyává tette, holott ez az érdemleges tárgyalás befejeztével hozandó ítéletére tartoznék, a végzés e részben mellőzendő volt és pedig annyival inkább, mert a perújítási eljárás legyőzhetlen akadály miatt ítélettel be nem fejeztethetvén, önként következik, hogy a jogerős curiai ítélet a maga hatályában érintetlen marad. A curiai (alapperbeli) jogerős ítélet végrehajthatóságának kérdése pedig a fenforgó körülmények közt önként elesik s e részben a további intézkedés felesleges. *A kir. Curia:* Az eljárás, jelesül pedig a törvényszéki orvosszakértők, valamint az igazságügyi orvosi tanács egybehangzó véleményeinek alapján kétségtelenül megállapítható, hogy a perújítást kérelmező St. S. gyógyíthatlan elmebetegségbe esett. Minthogy pedig St. S. elméjének ezen kóros állapota az újrafelvétel megengedése után, de az érdemleges tárgyalás keresztülvitele előtt lőn nyilvánvalóvá; minthogy ennek következtében St. S.-nál a perújítási kérvényében megtámadott alapperi megállapítások iránt a tárgyalást folytatni és ítélet alapjául szolgálhatóan befejezni nem lehetett; minthogy végül a kir. ítélő tábla az újrafelvételi tárgyalás eredményének, az

alapperi ítélet hatályát illetően való érdemesleges méltatását mellőzte; az alsóbíróságok, jelesül pedig a kir. ítélő tábla semmiséget nem követtek el, midőn az újrafelvételi eljárást végzésileg megszüntették, ehhez képest és figyelembe véve, hogy az ügy fejleményei, illetve a törvényszéki orvosszakértők és az igazságügyi orvosi tanács véleménye megfelelő támpontot nem nyújtott arra, hogy St. S. elmeállapota már a vádbeli cselekmény elkövetése idejében is kétes lett volna; továbbá, hogy ez alapon a perújítás nem kéretett, sőt annak ez alapon való keresztülvitele a kir. ügyész által az 1893. február hó 9-én megtartott utolsó végtárgyaláson ellenezte: a semmiségi panasz elvetésével a kir. ítélő tábla neheztelt végzése a fentebbiekkel nem ellenkező indokainál fogva oly meghatározással hagyatik helyben, hogy az újrafelvételi eljárás a jogerősen elítélt St. S. közbejött gyógyíthatlan elmebetegsége miatt szüntettetik meg. (1893. november hó 29-én, 8756/b. sz. B. J. T. XXVII. k. 287. l.)

*Felügyelet; intéz-
kedés.*

*1876. XIV. Az állami fegyházakról és
börtönökről.*

36. §. Állami fegyházakra a felügyelet közegészségi szempontból a belügyministert, az intézkedés pedig az igazságügyministert illeti.

Börtönökre nézve az ily felügyelet azon törvényhatóságot illeti, melynek területén az illető börtön van; a felügyeletet a törvényhatóság a közigazgatási bizottság vezetése s ellenőrködése mellett, tisztí orvosa által gyakorolja, az intézkedés azonban az illető kir. ügyészség, illetőleg az igazságügy-minister köréhez tartozik.

1894. évi június 18-án 2205/1894. I. Büntető eljárás
M. sz. alatt kelt igazságügyministeri rende- nélkül csak közren-
let az 1880. évi 2106. I. M. E. sz. alatt kiadott dészeti szempont-
fogházi rendtartás kiegészítése tárgyában. ból őrizet alá ve-
endő egyének, mint
a közigazgatási el-
járás alá vett el-
mebetegek a bírósági fogházakba
nem fogadhatók be.

1. A fogházak kezelése tárgyában kiadott szabályok s különösen az 1880. évi augusztus 9-én 2106. I. M. E. sz. alatt kiadott körrendelethez 7. alatt csatolt utasítás . . . eltérésekkel az elzárás-büntetésnek, valamint a közigazgatási hatóságok által . . . elrendelt letartóztatásnak végrehajtásánál is alkalmazandók . . .

2. A közigazgatási hatóságok által kihágási ügyekben . . . elrendelt letartóztatás csak az ezt tartalmazó írásbeli határozat alapján, a nevezett hatóságok által megállapított elzárás . . . büntetés pedig csak a büntetést megállapító és jogerejűségi záradékkal ellátott ítélet vagy határozat alapján hajtható végre a kir. ügyészségek és a kir. járásbírák felügyelete alatt álló fogházakban . . . a befogadásra a letartóztatási intézetek felügyelői

egyáltalán csak akkor vannak kötelezve, ha a felügyeletük alatt álló intézet megállapított befogadási képessége azt lehetővé teszi. Oly egyének, a kiknek őrizet alá helyezése csak közrendészeti szempontból a nélkül válik szükségessé, hogy ellenök büntető eljárás tétett volna folyamatba, a minőknek az 1885. évi február 14-én 9389. belügyministeri szám alatt kiadott rendelettel hatályba lépett tolonczozási szabályok alapján a meghatározott vagy bizonytalan időre letartóztatott egyének, valamint közigazgatási eljárás alá vett elmebetegek, ittasok vagy rendőri felügyelet alá helyezett egyének is tekintendők — a bírósági fogházakba nem fogadhatók be.

1874. évi február 18-án 696. sz. a. kelt igazságügyministeri szabályrendelettel megállapított utasítás a fogházi orvos számára.

Fogházorvos alkalmazása.

208. §. Az orvos alkalmazását — a kir. ügyész közbenjárása folytán, a kir. főügyész felterjesztésére — az igazságügyministerium hagyja helyben.

Hatásköre.

Az orvosnak, teendőire nézve, a főnőbb előadottakon felül, még a következő részletes utasítás adatik ki:

1. Az orvos hatásköre kiterjed az illető bírósági fogház és börtön összes egészségügyi viszonyaira, nemkülönben a beteg fog-

lyok, rabok s felügyelő személyek s ezek családtagjainak gyógykezelésére.

2. A beteg letartóztatottak gyógykezelésében függetlenül jár el.

3. Bármikor hívassék a beteg letartóztatotthoz vagy felügyelőhez: köteles mindenkor haladéktalanul megjelenni és ha szükséges, orvosi segínyt nyújtani.

4. Magán gyakorlatában nem korlátoztatik.

5. Köteles a börtön kórosztályát naponként, egyéb helyiségeket pedig, melyekben foglyok vagy rabok vannak letartóztatva, hetenkint legalább egyszer megvizsgálni, s a betegek ápolásáról, a helyiségek tisztaságáról, a kellő szellőztetésről és az egészség fentartására megkívántató hőmérsékről magának meggyőződést szerezni s a tapasztalt hiányokat a fogházfelügyelőnek (180. §.), komolyabb esetekben pedig a kir. ügyésznek tudomására juttatni.

6. Az orvos köteles gondosan felügyelni a rabok élelmének minőségére; ezen célból időnkint váratlanul megjelen a konyhában, meggyőződést szerez az ottani tisztaságról, megizleli az étkeket, megvizsgálja az edényeket, szemre veszi a kiosztott adagok mennyiségét, s ha az étkek minősége ellen, vagy más tekintetben kifogásai vagy észre-

vételei vannak, azokat a fogházfelügyelővel s esetleg a kir. ügyészszel közli.

Hasonlóul megvizsgálja a kenyeret is, azt naponkint megizleli s időnkint a netalán ott létező kenyérliszt s egyéb élelmi rak-tárakat is meg szemléli.

Azon szabályokat vagy szerződési föl-tételeket, melyek az élelmezésre nézve fenn-állnak, ismernie kell.

7. A beteg letartóztatottaknak adandó étel és ital naponként az orvos által állapít-tatik meg s a megelőző napon megállapított rend a börtönmesternek idején kézbesítetik.

8. A gyógyszerek rendelésénél igyekez-zék az orvos, tekintettel a kir. belügyminis-terium által kiadott rendelési könyvre, az állam érdekében lehetőleg takarékosan eljárni.

Az orvosi rendelvények mindenkor az illető letartóztatott nevével s fejszámával látandók el, s mielőtt a gyógyszertárba küldetnének, a fogházfelügyelőnek láttamozás végett bemutatandók.

9. A meggyógyultak a kórházból azonnal elbocsátandók, mihelyt az egészségük veszé-lyeztetése nélkül megtörténhetik. Az orvos rendelkezésétől függ: vajjon a kórházból elbocsátott, az élelmezés és munka tekinte-tében a lábbadazók közé soroztassék-e és mennyi ideig?

13. Az orvos köteles minden év kezdetén, a kezelése alatt levő fogháznak és börtönnek a lefolyt évre vonatkozó egészségügyi viszonyairól lelkiismeretesen s pontosan kidolgozott jelentést készíteni, melyben a következők tárgyalandók, ú. m.:

a) A fogház és börtön egészségügyi viszonyainak általános leírása, összehasonlítva a megelőző évbeliekkel.

b) Azon okok s körülmények, melyek az egészségi viszonyok kedvező vagy kedvezőtlen voltára, a betegségek számarányára befolyással voltak, például: időjárás, légmérséklet, helyi körülmények, külső járványok, táplálás, foglalkozás stb.

c) Az uralkodott betegségek nemének s jellemének leírása.

d) A kórházon kívül és a kórházban a lefolyt év alatt ápolott letartóztatottak, az előfordult betegségek és a betegségi napok számának kitétele; kitüntetendő lévén egyzersmind az is, hogy a kórházban felvettek közül hány egyén gyógyult meg, hány egyén bocsáttatott el gyengélkedő állapotban, hány maradt további ápolás alatt, s hány halt el.

Ugyanily kimutatás készítendő a gyógykezelt felügyelő személyekről is.

e) Felsorolandók a véghezvitt jelentékenyebb műtétek az eredménnyel együtt;

némely nevezeteseb betegségi esetek az azokban követett gyógymóddal és az alkalmazott szerekkel együtt.

f) Az orvosi tudomány és művészet körében netalán tett nevezeteseb fölfedezések és javítások leírása.

g) Kimutatás a netalán megkísérlett vagy véghezvitt öngyilkossági esetekről s az azokban használt eszközökről.

h) A netalán felmerült elmebetegségi s örülési esetek elősorolása, a kórtörténetek leírásával.

i) A gyógyszerelésről, valamint általában, úgy különösen a czélszerűség és takarékoság szempontjából szerzett tapasztalatok.

k) Egészségügyi észrevételek és javaslatok.

Ezen jelentés az új évnek első két hete alatt elkészítendő s az illető statistikai táblázatokkal együtt a kir. ügyésznek benyújtandó, ki azt saját évi jelentése kíséretében a főügyészhez felterjeszti.

A fogházi orvosok és az állandóan nem alkalmazott orvosok díjazása és a díjak utalványozása.

Az 1892. évi december 20-án 14.961/92. sz. alatt kelt igazságügyministeri rendelet értelmében (II., VI. cím 3. rovat) a kir. főügyészek utalványozzák a megállapított jutalomdíjjal állandóan alkalmazott fogházi orvosok díjait és pedig utólagos havi részletekben.

A fogházi orvosok jutalomdíját a megbízással egyidejűleg a kir. igazságügyi miniszter esetről-esetre állapítja meg.

Ugyancsak az igazságügyi ministerium számvevőségének előleges érvényesítési eljárása alapján a kir. főügyészek utalványozzák azon orvosi díjakat is, a melyek nem állandóan alkalmazott orvosok által a fogházakban tett egyes látogatások és segélynyújtások alapján felszámíttatnak.

Mindegyik kir. főügyész tudomással bírván a hatósága területén állandóan alkalmazott fogházi orvosok, lelkészek és tanítók részére megállapított díjak egész évi összegéről, az állandó alkalmazás nélküli orvosok díjazására csak azon összeg erejéig utalványozhat, mely az állandó díjaknak az előírányzott részletösszegeből való levonása után a legutóbb említett célra, vagyis az állandó alkalmazás nélküli orvosok díjazására fennmarad.

1880. aug. 9-én 2106. I. M. E. sz. alatt kelt igazságügyministeri utasítás a fogházak és börtönök kezelése tárgyában.

44. §. A foglyok betegségük esetén gondos gyógyításban s beteg állapotuknak megfelelő élelmezésben részesítendőek. E célból minden nagyobb fogháznál a betegek számára kórházul külön helyiségek rende-

Fogházi kórház.

A beteg foglyokkal való bánásmód.

zendők be és pedig külön a vizsgálatiak, külön az elítéltek s külön a nők és külön a fineműek számára. Ily kórházul tágas, világos s a mennyre lehet, a napkelet felé fekvő szobák tartandók fenn, melyek berendezésénél a beteg személyek szükségleteire kellő figyelem fordítandó ugyan; de egyszersmind a fogházak szerkezetére nézve a 22. §-ban előadott szabályok is szem előtt tartandók.

45. §. Míg a fogoly fenjáró beteg s betegsége nem veszélyes, izgató, nagy fájdalmakkal, éjjeli nyugtalanságokkal s undorító tünetekkel vagy a szemérem sérelmével nem jár: mindaddig a többiekkel együtt a rendes fogházhelyiségekben tartható s könnyű munkával is ellátandó. De ellenkező esetben, valamint akkor is, mihelyt azt az orvos szükségesnek találja: a beteg az egészségesektől elkülönítendő s a fogház kórosztályába szállítandó, hol a nagy betegek, valamint a haldoklók ágyai elé is, ha nem egyedül ápoltatnak a betegszobában, spanyolfalak állítandók fel.

46. §. A betegeknek s betegszobáknak tisztántartása, e szobák gyakori szellőztetése a legpontosabban foganatosítandó. E szobák föltétlenül szagtalan üríték-edényekkel látandók el, s minden beteg ágya mellé, ha megkívántatik, naponként többször is kiürítendő

köpedények helyezendőek. E helyiségek rendszeres fertőtlenítése el nem hanyagolandó.

47. §. A kórházban mindenik beteg ágya fölé egy táblácska függesztetik, melyre az illetőnek törzskönyvi száma, a kórházba történt felvételének napja, betegségének latin neve s a naponként megszabott beteg-étadag feliratik.

48. §. Az orvos a beteg gyógykezelése körül a részére kiadott utasítás szerint jár el. *A foghízi orvos kötelességei.*

Ő két könyvet vezet, ú. m. 1. egy lajstromot az összes betegekről, melybe a beteg nevét, törzskönyvi számát, betegségének minőségét, ahhoz képest, a mint fenjáró vagy kórházi fekvőbeteg, a betegség latin nevét, a betegség kezdetének és végének idejét és a gyógykezelés eredményét, — 2 egy vénykönyvet, melybe a rendelt orvosságokat jegyzi fel. Ezen felül a betegek élelmezési utalványába is az étadagok számát sajátkezűleg bejegyzi s azt aláírásával ellátja.

Az orvos szorosan felügyel arra, hogy a betegek az általa rendelt orvosságot valóban használják s magukat az ő utasításaihoz tartásák; valamint arra is, hogy a felügyelők s a betegápolók kötelességeiket a betegek irányában lelkiismeretesen teljesítsék. A betegápolók a kórházi ételekben egész adagokban részesülnek. De kiterjed még az orvos gondja

arra is, hogy a kórházból elbocsátottak, vagy elhaltak ágyruháí azonnal tisztákkal váltásának fel . . .

Az orvos egyébiránt minden jelentékenyebb utasításait, fontosb észrevételeit, jelentéseit és javaslatait stb. sajátkezűleg röviden feljegyzí a fogházfelügyelő naplójába, a melyet ez mindenkor kellő figyelemmel átolvasni s a körülményekhez képest e jegyzeteket vagy tudomásul venni, vagy azok alapján — a mennyiben az ő beleegyezése is kívánatik — határozni, vagy további intézkedést s esetleg a kir. ügyészhez a napló bemutatósa mellett jelentést tenni tartozik.

*Kórosztálylyal nem
rendelkező fogházak.*

49. §. Ha oly fogházban betegszik meg valamely fogoly, a mely kórosztálylyal nem rendelkezik s ha e betegség az orvos által komoly betegségnek ismertetik fel: ezen esetben az illető, ha őt súlyos bűnvád terheli, s különben is könnyen a vizsgálat meghiusításától vagy szökéstől lehetne tartani, a legközelebbi oly fogházba szállítandó át, hol ily kóroda létezik, hahogy a szállítás a beteg életének veszélyeztetésével nem jár.

De ha ezen áthelyezés tanácsosnak vagy eszközölhetőnek, egy vagy más tekintetből nem mutatkoznék: ekkor ezen beteg számára egy arra alkalmas külön szoba rendezendő be, vagy bérlendő ki s az illető fel-

gyógyulásáig vagy haláláig figyelmes ápolás és gyógyítás mellett ott ép oly gondos őrizet alatt tartandó, mintha fogházi kórodában feküdnék.

53. §. Ha . . . a súlyosan beteg fogoly családját vagy rokonait óhajtaná látni: a beteg ezen kívánsága is, ha a vizsgálat meg-
A beteg fogoly érintkezése családjával.
híusításától vagy máskülönben a büntetés kijátszásától tartani nem lehet, a mennyiben azt az idő és egyéb körülmények megengedik, rendszerint teljesítendő.

A főbenjáró súlyos büntettel terhelt vizsgálati foglyoknak ezen kívánságuk azonban csak a legnagyobb elővigyázat mellett és főleg csak az esetben teljesíttethetik, ha az orvos a betegséget csakugyan halálosnak, vagy legalább a felgyógyuláshoz kétes reményt nyújtónak nyilvánítaná.

59. §. Ha valamely foglyon az elme-
Elmebeteg foglyok.
betegség jelei mutatkoznak, annak ebbeli állapota, a szükséges elővigyázati szabályok alkalmazása mellett, szoros figyelemmel kísérendő, s ha e betegség csakugyan félreismerhetlenül elmehábornak bizonyulna be, mind azon esetekben, midőn annak gyógyulhatósága, vagy gyógyíthatatlansága még nem állapítható meg, az illető egyén egészségének helyreállítására ép oly gond fordítandó, mint más betegekére nézve.

*Elmebeteg fogoly
felvétele az ország-
gos tébolydába.*

60. §. Ha a fogházi, vagy törvényszéki orvos megfigyelése biztos eredményre nem vezetne: a vizsgálati fogolynak megfigyelési rendszer alá vétel végett az orsz. tébolydába leendő felvétele iránt a kir. ügyész a főügyész útján lépéseket teend. A szállítás és a tébolydában való tartás költségeit illetőleg a 63. §. szabványa irányadó.

61. §. Ha a törvényszéki vagy fogházi orvosnak alapos megfigyelése folytán, a letartóztatott állapota valósággal elmebetegségnek bizonyulna be, jól meg kell fontolni az orvosnak: ha vajjon a beteg állapota olyan-e, hogy ennek további czélszerű ápolása a fogházban lehetséges, sőt kívánatos, a mennyiben a lélekháborodások néha oly tünetekben is jelentkeznek, melyek szerint a tébolyodás a benső gonoszságot és gonosz érzületet még teljességgel nem enyészteni el, midőn tehát a fogházi biztos őrizet előnyösebb a tébolydai vagy ápodabeli letartóztatásnál; vagy pedig szükségesnek mutatkozik annak azonnali elszállíttatása a tébolydába, mely esetben a betegnek a tébolydába leendő fölvétele s illetőleg a föl vétel engedélyezésének előzetes kieszközlése iránt a kir. főügyészség útján késedelem nélkül lépések teendők.

A felvétel kellei.

62. §. Az országos tébolydába való föl vétel engedélye a kir. igazságügyministerium

útján a kir. belügyministeriumnál eszközöltetik ki.

Minthogy a fennálló szabályok szerint az országos tébolydába rendszerint (60. §.) csak oly egyén vétethetik fel rendes ápolás és tartás végett, a ki felől a hatósági orvos hitelesen bizonyítja, hogy valóban elmebeteg és pedig vagy oly elmebeteg, a kinek gyógyulásához kilátás van, vagy a ki habár gyógyíthatatlan, de a közbiztonságra tényleg veszélyes: ezekhez képest az illető kir. ügyészség azon jelentéséhez, melyet a kérdéses elmebetegnek valamely orsz. tébolydába leendő felvétele' iránt teszen, a következő okmányok melléklendők, úgymint: *a)* fogházi orvosnak hivatalos bizonyítványa arról, hogy a tébolydába felveendő egyén valósággal elmebetegségben szenved; *b)* a fogházi orvosnak ezen bizonyítványához csatolt s a beteg állapotáról tüzetesen szerkesztett kórrajza, melyben különösen kiemelendők: az elmebántalom neme, a gyógyulásra való netaláni kilátás és azon körülmény, vajjon a betegnek az országos tébolydába való elhelyezése közbiztonsági szempontból okvetlenül szükséges-e s esetleges közveszélyessége mily tettekben nyilvánul. Továbbá a tébolydai tápdíjaknak — melyek egyelőre naponként 70 krral állapítatnak meg — megtérítése czéljából, mellék-

lendő: c) az elhelyezendőnek s illetőleg fizetésre kötelezett rokonainak vagyoni állapotát kimutató hiteles okmány, illetőleg telek-könyvi kivonat és az adókivetés alapjául szolgáló birtokívek másolata, esetleg pedig a szabályszerűen kiállított és hatóságilag hitelesített szegénységi bizonyítvány.

Vagyontalan fogoly utáni költségek előlegezése.

63. §. A tébolydába való szállítás és az ottani tartás költségei (60. §.), ha a fogoly vagyontalan, a rabtartási átalányból előlegeztetnek.

A tébolydában töltött idő a büntetésbe beszámíttatik.

Elmebetegnek nyilvánított fogoly elbocsátása.

64. §. A fogolynak a tébolydában gyógykezelés alatt töltött ideje büntetés idejébe beszámíttatik.

65. §. A mi az oly elmebeteg foglyot illeti, kinek gyógyíthatatlansága minden kételyt kizáró módon orvosilag megállapított, ezen esetben az ily letartóztatott irányában, feltéve, hogy az bíróilag is jogérvényesen tébolyodottnak vagy eszelősnek nyilvánított, fenyegető eljárásnak s illetőleg fenyegető büntetésnek többé helye nem lévén, annak végleges elbocsátása s illetőségi helyére vagy esetleg valamely magánintézetbe vagy ápoldába leendő elszállíttatása végett, az igazságügyministeriumhoz hivatalból jelentés teendő.

A büntetésél kiállított beteg fogoly a fogházi kórházban visszatartható.

66. §. A fogoly azon esetben, ha büntetési idejének leteltekor oly beteg, hogy a fogházból való távozása, az orvos véleménye-

nye szerint, egészségi állapotára káros visszahatást gyakorolhatna, saját kívánságára továbbra is a kórházban tartható; de ezen esetről a kir. főügyésznek azonnal jelentés teendő.

68. §. Ha a beteg fogoly élete komoly veszélyben van és ő ez állapotban végrendeletet tenni, vagy házasságon kívül született gyermekeit házasság által törvényesíteni akarná: a kir. ügyész köteles módot és segédkezet nyújtani ahhoz, hogy az illető végrendelet készítésére vagy házasságkötésre vonatkozó szándékát, a kellő formák között végrehajthassa. Ily esetről azonban a kir. főügyész rögtön értesítendő.

A beteg fogoly végrendeletkézése, házassága.

69. §. A végrendelet készítése, valamint a házassági szertartás egész ideje alatt a kir. ügyész vagy helyettese állandóan jelen lenni s minden rendetlenség elhárításáról gondoskodni tartozik; ő egyszersmind értesíti az illető foglyot arról is, hogy megkészítendő végrendelete tőle átvétetvén, szabadon bocsátatásáig vagy esetleges haláláig a kir. ügyészi irattárban fog lepecsételve őriztetni.

70. §. Ha a fogoly a fogházban elhal, miután az orvos haláláról kétségtelen jelek által meggyőződött, hullája a halottas kamrába szállítandó; a hol pedig a fogháznak halottas kamrája vagy e célra alkalmas helyi-

sége nincsen : ott a helybeli községi előjáróság keresendő meg ily helyiség kimutatása végett.

Az elhunyt ingbe, és ha férfi, lábra valóba is öltöztetve, egyszerű fakoporsóba tétetik s miután a halottas kamrában 48 óráig kiterítve feküdt, hahogy az orvos egészségügyi rendszet szempontjából eltérő intézkedést nem kívánt, vallásos szertartás mellett, a köztemetőben eltakaríttatik és sírhalma fakereszttel vagy fejfával megjelöltetik.

71. §. Az elhunythoz tartozók, ha közel laknak, a halálesetről azonnal rövid úton értesítendőek.

72. §. Ha az elhunynak rokonai vagy hitsorsosai a holttest ünnepélyesb eltakarítását kívánnák: ezt a hulla kiadatása mellett, a kellő elővigyázat s a fennálló közigazgatási rendeletek megtartásával meg kell engedni; ez esetben azonban a rabtartási alapot semmi költség se terheli.

73. §. Egyébiránt az illetőnek elhunytáról s annak netalán fenmaradt s esetleg az örökösöknek kiadható keresménye s egyéb értéke felől is, hozzátartozói, a halotti bizonyítvány megküldése mellett, az illetékes hatóság útján hivatalosan értesíttetnek.

A letartóztatottak
orvosi megvizsgálása.

III. §. Ha a letartóztatott betegen érkezik vagy szállíttatik a fogházba, vagy ha

rajta valamely betegségnek vagy testi sérülésnek, fogyatkozásnak jelei vehetők észre: az a fogházi orvos által mielőbb megvizsgálandó s ha ez kívánatosnak nyilvánítaná, a fogoly gyógykezelés végett a fogház kórójába szállítandó. Az orvos egyszersmind a foglyon netalán észrevett különös jelekről látteleletet tartozik fölvenni, mely a kir. ügyészség útján a vizsgáló bíróhoz juttatandó.

E §. intézkedései csak az előzetesen letartóztatott és a vizsgálati foglyokra vonatkoznak.

Jegyzet.

A 169. §. szerint a fent előadott intézkedések azokra a rabokra vonatkozólag is érvényesek, a kik a B. T. K. 36. §-a alapján az igazságügyminister által e célra kijelölt törvényszéki fogházakban őriztetnek.

Elmebeteg rabok a törvényszéki fogházakban.

A fent mondottakból kitűnik, hogy tényleg valóságos elmebetegeken is hajtának végre büntetést. Midőn ugyanis a rendelet 62. §-a kiemeli, hogy az országos tébolydába csak oly egyének vétetnek fel, a kik valóban elmebetegek s midőn másfelől a 64. §. azt rendeli, hogy a tébolydában töltött idő a büntetésbe beszámíttatik: ezzel kétségtelenné tétetik, hogy ily esetben a büntetés elmebeteg egyénen hajtatik végre. (Illés i. m. I. k. 432., 433. l.)

Jegyzet.

1880. évi augusztus 9-én 2106. I. M. E. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet a börtönbüntetés végrehajtása tárgyában.

Magánelzárás.

14. §. A magánelzárás nem alkalmazatik, ha a rab testi vagy szellemi épségét közvetlenül veszélyeztetné s félbeszakítandó, mihelyt ily veszély jelenségeit az orvos észleli és bejelenti; (B. T. K. 32. §.) e végből az orvos a magánzárkában levő rabokat gyakrabban meglátogatni s az egészségügyi nyilvántartási jegyzőkönyvben minden egyes rab számára külön lapot nyitni, erre az egyén testi és lelki egészségéről szerzett észleleteit, s a betegségek lefolyását röviden bejegyezni és ezt fontosabb esetekben netaláni további intézkedés végett az igazgatónak bemutatni tartozik.

15. §. Ha a magánelzárás az előbbi szakaszban meghatározott okból a büntetés kezdetén nem foganatosított, vagy félbeszakított: az, a mennyiben a félbeszakítás okai megszűntek, a büntetés tartamának első felében utólag alkalmazandó.

A büntetési idő első felén túl, fegyelmi büntetés esetén kívül magánelzárásnak helye nincs (B. T. K. 33. §.), ide nem értvén az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 36. §-a alkalmazásának esetét.

Jegyzet.

Az itt idézett 36. §. arra az esetre vonat-

kozik, a melyben határozott tartamú szabadságvesztésre ítélt egyén büntetésének tartama alatt elkövetett büntetendő cselekmény miatt újabban szabadságvesztés-büntetésre ítéltetik; ha ez az újabb elítélés a büntetési idő első felén túl következik be.

A B. T. K. 30., 37. s 40. §-ainak rendelkezései szerint a fegyházra s a börtönre ítélték kivétel nélkül, a fogházra ítélték pedig csak abban az esetben vannak a magánelzárásnak alávetve, ha büntetésük egy évnél hosszabb időre terjed. A magánelzárás pedig abban áll, hogy az elítélt meghatározott időn keresztül a többi elítéltektől elkülönítve, magánzárkába helyeztetik.

A magánelzárás alatt állók egészségének ellenőrzése tekintetében előadott szabályok nem csak a magánelzárás alatt álló rabokra, hanem a magánelzárás alatt álló foglyokra (a fogházi rendtartás 132. §.) és fegyenczekre is alkalmazandók.

55. §. Ha valamely rab elmebetegségbe esik, a szükséges elővigyázati szabályok azonnal alkalmazandók s az illetőnek elmeógyógyintézetbe leendő elszállítása iránt haladéktalanul jelentés teendő. Az elmeógyógyintézetben töltött idő a börtönbüntetés tartamába beszámíttatik.

*Elmebeleg rab a
kerületi börtönök-
ben.*

1880. évi augusztus 9-én 2106. I. M. E. sz. alatt kelt igazságügyministeri utasítás a fegyházbüntetés végrehajtása tárgyában.

Elmebeteg fegyencz.

58. §. Ha valamely fegyencz netalán elmebetegségbe esik, a szükséges elővigyázati szabályok azonnal alkalmazandók s az illetőnek elmeegógyintézetbe leendő elszállítása iránt haladéktalanul jelentés teendő.

Utasítás az államfogház-büntetés végrehajtása iránt.

Beteg államfogyok.

8. §. Betegségnek esetén a fogoly a fogház orvosa által gyógyíttatik; megengedtetik azonban, hogy saját költségén más orvos segélyével is élhessen; de ha ezek... bármi oly gyógymódot rendelnének, mely a fogóság folyamát megszakítaná, ezek teljesíthetése iránt az igazságügyminister engedélye kikérendő.

IV. RÉSZ.

IGAZSÁGÜGYI ORVOSI
KÖZIGAZGATÁS.

I. FEJEZET.

TÖRVÉNYSZÉKI ORVOS.

Minden kir. törvényszéknél a törvényszéki orvosi teendők ellátásával egy helybeli orvostudor bizatik meg, a ki rendes fizetésben nem részesül és államhivatalnoknak nem tekinthető, de «királyi törvényszéki orvosi» címmel van felruházva és működéseért az utiköltségek és napidíjak megtérítésén felül, az érvényes díjszabályzat szerint esetről-esetre jutalmaztatik.

A törvényszéki orvost a törvényszék elnökének javaslatára és az igazságügyi orvosi tanács véleményének meghallgatásával az igazságügyminister nevezi ki, illetőleg a törvényszéki orvosi teendők ellátásával megbízza.

Kinevezése.

A törvényszéki orvos lehet egyúttal fogházorvos is, de nem szükségképen az,

mert a fogházorvos külön megbízás alapján, évi fizetés mellett más hatáskörben működik. (A fogházorvosra vonatkozó rendelkezéseket a III. rész III. fejezet tartalmazza.)

Teendői.

A törvényszéki orvos az igazságügyi igazgatás körébe tartozó teendők ellátásán felül — minő pl. az igazságügyi alkalmazottak egészségi állapotáról nyugdíjazás esetén adandó vélemény — a törvényszéknek állandó szakértője, mely minőségében hatáskörébe tartozik — külön megbízás alapján — mindazoknak a működéseknek teljesítése, a melyekre a bíróság orvosszakértő közreműködését igényli; ilyenek: gondnoksági, büntető ügyekben az elmebeli állapot megvizsgálása s e tárgyban adandó vélemény, valamint a más orvos részéről adott véleménynek felülvizsgálata is.

Illetményei.

A törvényszéki orvos fuvar-, napidíj-illetményei, valamint a büntető ügyekben felmerülő működési díjai a III. rész IV. szakaszában közölt szabályok szerint vannak szabályozva, polgári ügyekben felmerülő működési díját belátása szerint esetről-esetre a megbízó bíróság állapítja meg, az igazságügyi alkalmazottak megvizsgálása körül felmerült díját pedig esetenként az igazságügyminister utalványozza a benyújtott számla alapján.

Képesítettsége.

Az 1883. I. t.-cz. 9. §-a felhatalmazta az igazságügyministert, hogy a törvényszéki,

a fegyintézeti, a kerületi börtön- és fogházi orvosokra nézve a közoktatási miniszterrel egyetértve törvényszéki orvosi vizsgálatot rendezhessen be s kötelezőleg kimondhassa, hogy egy meghatározandó időtől kezdve csak az oly orvos legyen e minőségben alkalmazható, ki ama gyakorlati vizsgát sikerrel letette.

E felhatalmazás alapján bocsátotta ki az igazságügyminiszter a következő rendeletet.

1894. évi április 24-én 16379/1894. I. M. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet, a törvényszéki orvosi vizsgálatok rendszeresítése és szabályozása tárgyában.

A köztisztviselők minősítéséről szóló 1883: I. t-cz. 9. §-a 1., 7. és 11. bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter úrral egyetértőleg a következőket rendelem:

Törvényszéki orvosi vizsgálat.

1. §. A kir. törvényszékek mellett alkalmazandó törvényszéki orvosok, továbbá az országos fegyintézeteknél, kerületi börtönnél és kir. ügyészségi, valamint kir. járásbirósági fogházaknál alkalmazandó orvosok számára külön «törvényszéki orvosi vizsgálat» rendszeresíttetik.

Kiknek számára rendszeresíttetik a vizsgálat?

2. §. A törvényszékorvosi vizsgálatra olyan orvosok bocsáttatnak, a kik a magyar állam területén érvényes egyetemes orvos-

A vizsgára bocsátás előfeltételei.

tudori vagy orvos sebésztudori és szülész-mesteri oklevél alapján legalább egy évi kórházi szolgálatot vagy két évi magánorvosi gyakorlatot mutatnak ki. A törvényszéki orvostani vagy a kórboncztni intézetnél — az orvostudori oklevél elnyerése után — töltött gyakorlat kórházi szolgálat gyanánt veendő számításba.

Azok az orvostudorok, a kik az osztrák-magyar monarchia másik államában levő egyetemen szereztek oklevelet, a törvényszéki orvosi vizsgálatra csak akkor bocsáthatók, ha oklevelük 1894. évi május hó 1-je előtt állíttatott ki.

*A vizsgálatok ideje
és helye.*

3. §. A törvényszéki orvosi vizsgálatok az igazságügyminister által kinevezett vizsgáló bizottság előtt minden év április és október havában Budapesten és minden év április havában Kolozsvártt tehetők le. A vizsgáló bizottságnak az elnök által meghívott tagjai az elnök rendelkezéséhez képest jelennek meg Budapesten, illetőleg Kolozsvártt a vizsgálat megtartása végett.

*Vizsgálatra jelent-
kezés.*

A vizsgálatra bocsátást kérő orvostudorok a vizsgáló bizottsághoz címzett s a tudori oklevéllel, valamint az előirt gyakorlatot igazoló bizonyítványnyal felszerelendő folyamodványaikat márczius és szeptember

havának első felében az igazságügyminis-
terium iktató hivatalába kötelesek küldeni.

A mennyiben a folyamodó nem áll
hatósági szolgálatban, kérvényéhez hatósági
bizonyítványt kell csatolnia arról, hogy reá
nézve az 1883: I. t.-cz. 1. §-ának b) pont-
jában felsorolt kizáró okok nem forognak
fenn.

1883. évi I. t.-cz. 1. §. b) p.: gond-
nokság, csőd alatt nem áll, büntett vagy
vétség miatt vád alá helyezve vagy általában
szabadságvesztés büntetése alatt nincs, nyere-
ségvágyból eredő büntett vagy vétség miatt
elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló íté-
let hatálya alatt nem áll s erkölcsi tekintet-
ben alapos kifogás alá nem esik.

Jegyzet.

A kérvények beiktatás után átadatnak
a vizsgáló bizottság elnökének, a ki a vizs-
gálatra bocsátás kérdésében határoz és ha
megengedte a vizsgálat letételét, arra határ-
napot tűz ki; ellenben, ha a folyamodót nem
tartja vizsgálatra bocsáthatónak, őt a meg-
tagadás okairól értesíteni tartozik.

*Vizsgálatra bocsá-
tás; határrnap ki-
tűzése.*

A megtagadó határozat ellen a jelölt
az igazságügyministerhez folyamodhatik.

4. §. A törvényszéki orvosi vizsgálat
tárgyai: a törvényszéki orvostan, a törvény-
széki elmekórtan, a törvényszéki vegytan
és az anyagi magán- és büntetőjognak, vala-

*A vizsgálat tár-
gyai.*

mint a polgári törvénykezési és a bűnvádi eljárási jognak ama részei, a melyeknek általános ismeretére a törvényszéki orvosnak — állásának kifogástalan betölthetése végett — szüksége van.

A vizsgálat: 1. írásbeli, 2. gyakorlati és 3. szóbeli részre oszlik.

Képesítési fokozatok.

A vizsgálat mindegyik részénél az eredmény «kitűnő», «elégséges» és «elégtelen» képesítési fokozattal jelölendő meg. A kiállítandó oklevélben a jelölt «kitűnően képesített»-nek vagy «képesített»-nek jelentendő ki.

A vizsgálat ismétlése.

Ha a vizsgáló bizottság a jelöltet nem képesítettnek találta, egyúttal meghatározza, hogy a jelölt a vizsgálatot a legközelebbi, vagy az egy év múlva következő határidőben teheti-e le.

A vizsgálat ismétlése csak egyszer engedtetik meg.

Írásbeli vizsgálat.

5. §. Az írásbeli vizsgálat a törvényszéki orvostanból és a törvényszéki elmekórtanból teendő le.

A törvényszéki orvostani írásbeli vizsgálat tárgya: egy törvényszéki orvosi eset elintézése az átadott iratok, esetleg bűnjelek alapján.

A törvényszéki elmekórtani írásbeli vizsgálat tárgya: egy e szakmába vágó esetnek elintézése az átadott iratok alapján. Az írás-

beli vizsgálat tárgyául a vizsgáló bizottság évenként újból több esetet jelöl ki. Ezek közül minden jelölt sorshúzás útján egyet választ.

A feladvány kidolgozására a jelöltnek mindegyik tárgynál 6—6 óra engedtetik. A jelölt az ügyrendben meghatározandó segédeszközöket (szakkönyveket, törvényeket stb.) használhatja, de senkivel sem érintkezhetik és dolgozatának átadása előtt a vizsgálat letételére kijelölt helyiséget el nem hagyhatja.

Az írásbeli vizsgálatnál jelenlévő felügyelő biztos a dolgozatokat azoknak elkészítése, vagy az elkészítésükre engedett idő eltelte után lezárt borítékban megküldi a vizsgáló bizottság elnökének, a ki azokat mielőbb az illető szakvizsgáló kezéhez juttatja. A szakvizsgáló köteles a dolgozatokat átnézni és azokra vonatkozó véleményét a szóbeli vizsgálat előtt tartandó ülésben (7. §.) előadni.

6. §. A gyakorlati vizsgálat tárgyai: a törvénytörvényészki orvostan, a törvénytörvényészki elme-
kórtan és a törvénytörvényészki vegytan.

Gyakorlati vizsgálat.

A törvénytörvényészki orvostani gyakorlati vizsga alkalmával a jelölt közvetlenül a vizsga előtt kijelölt hullán szabályszerű törvénytörvényészki bonczolatot végez, a leletet tollba mondja és annak alapján véleményét leírja.

A gyakorlati vizsgálatnál az is kívánható a jelölttől, hogy egy közvetlenül a vizsgálat előtt kijelölt sérültet vizsgáljon meg, annak sérüléseiről leletet vegyen fel és ennek alapján véleményt szerkeszsen.

A törvényszéki elmekórtani gyakorlati vizsgálat alkalmával a jelölt egy közvetlenül a vizsgálat előtt kijelölt elmebeteget vizsgál meg; vizsgálata alapján leletet vesz fel és véleményt készít.

A törvényszéki vegytani gyakorlati vizsgálat alkalmával a jelölt egy górcsővi-, vegyi vagy górcsővi és vegyi vizsgálati tárgyat megvizsgálván, vizsgálata eredményéről jegyzőkönyvet szerkeszt és annak alapján véleményt fogalmaz. E vizsgálat alkalmával a jelölt a behatóbb vegyi vizsgálatra szoruló anyagok (hullarészek) szabályszerű kezelése és elcsomagolása körül is bemutatja jártasságát.

A fennebbi esetekben a jelölt véleményét zárt helyiségben, megfelelő felügyelet alatt, két óra alatt tartozik írásba foglalni és lezárt borítékban a vizsgáló bizottság elnökének, vagy az általa kijelölt felügyelő biztosnak átadni.

Az írásbeli és a gyakorlati vizsgálat eredménye feletti döntés.

7. §. A jelöltnek az írásbeli és a gyakorlati vizsgálat alkalmával tanúsított képessége fölött a szakvizsgálók, az illető szakvizsgáló

előadása (5. és 6. §.), esetleg a jelölt dolgozatainak betekintése alapján, ülésben döntenek.

Ha a bizottság a jelölt írásbeli dolgozatait, valamint gyakorlati munkálatait kielégítőknak találja, őt szóbeli vizsgálatra bocsátja; ellenkező esetben pedig a jelöltet egymásik, vagy valamennyi tárgyból a vizsgálat írásbeli vagy gyakorlati, vagy mindkét részének ismételtesére utasítja. *Szóbeli vizsgálat.*

8. §. A szóbeli vizsgálat tárgyai: a törvényszéki orvostan és a 4. §. első bekezdésében megjelölt általános jogi ismeretek. E tárgyak mindegyikéből a jelölt legalább 15 és legfeljebb 20 percig kérdezendő.

A szóbeli vizsgálat végén a bizottság a jelöltnek képesítésére és e képesítés fokozataira nézve a jelölt mindhárom vizsgálatának összeredménye szerint határoz. *Határozat a vizsgálat eredménye felett.*

A vizsgálat csak akkor tekinthető elfogadottnak, ha a bizottságnak legalább három tagja a jelölt képesítése mellett nyilatkozott.

9. §. A törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság elnökét és tagjait az igazságügy-minister három évre nevezi ki az igazságügyi orvosi tanács oly tagjaiból, kik a vizsgálat tárgyait különösen művelik, továbbá oly egyetemi tanárok közül, kik a vizsgálat tárgyait az egyetemen előadják, valamint *A vizsgáló bizottság tagjai.*

jeles képzettségű törvényszéki orvosokból (ezek között az országos művegyész).

A szóbeli vizsgálatokon az igazságügy-minister megbízásából a Budapesten vagy Kolozsvártszékelő bíróságoknak, vagy ügyészségeknek, vagy az igazságügyministerium fogalmazó személyzetének valamely magasabb állású tagja is részt vesz, a ki a 4. §. első bekezdésében megjelölt jogi ismeretekre nézve intéz kérdéseket.

A vizsgáló bizottság jegyzőjét az igazságügyminister az elnök javaslatára évről-évre rendeli ki.

Részvétel a vizsgálatokon.

10. §. Az írásbeli vizsgálatoknál az elnök, vagy ennek helyettese, a szakvizsgáló és a jegyző mint felügyelő biztos vannak jelen.

A gyakorlati vizsgálatnál az elnök vagy helyettese és a szakvizsgáló vesznek részt.

A szóbeli vizsgálat az elnökön kívül három tagból és a jegyzőből álló bizottság előtt teendő le. A bizottság tagjai: egy szakvizsgáló, a ministeri kiküldött (9. §. második bekezdés) és egy az elnök által, felváltva, meghívandó külön szakvizsgáló sebész, szülész, kórboncznok, vegyész, elmegyógyász, a ki a jelölthöz saját szakmájából tesz kérdéseket.

A bizottság minden tagjának szavazati joga van.

A képesítettnek talált jelölt részére a bizottság elnöke és jegyzője által aláírandó és hivatalos pecséttel ellátandó oklevél állítatik ki. Az oklevél alakját és szövegét, valamint a bizottság hivatalos pecsétjét az ügyrend állapítja meg.

Oklevél.

A bizottság elnöke, tagjai és jegyzője által aláírandó jegyzőkönyvek a vizsgák befejeztével, évenként kétszer jelentés kíséretében az igazságügyministerhez terjesztendők fel.

Jegyzőkönyvek.

11. §. Mindegyik vizsgálat alkalmával a vizsgáló bizottság tagjainak fejenként 5—5 forint, az elnöknek az írásbeli vizsgálatnál 5 forint, a gyakorlati, valamint a szóbeli vizsgálatnál pedig 10—10 forint jár.

A vizsgálat díja.

Ehhez képest:

az írásbeli vizsgálat díja .	15 frt,
a gyakorlatié	25 »
a szóbelié	25 »

A jegyző mint felügyelő biztos és az oklevél kiállításáért együtt 7 forintot kap.

A vizsgálatra bocsátott jelöltek az írásbeli és a gyakorlati vizsgálat díját jelentkezésük alkalmával s ha szóbeli vizsgálatra bocsátatnak, ennek díját is előzetesen az elnöknek, az oklevél kiállításáért járó díjat pedig az oklevél kiállításakor a jegyzőnek tartozik fizetni.

Ismétlés esetében a megfelelő díjak újra fizetendők.

Ha a jelölt a vizsgálatról figyelmet érdemlő körülmény igazolása nélkül elmarad, befizetett vizsgálati díját elveszti.

A törvényszéki orvosi vizsgálat mint az alkalmazás feltétele.

12. §. Az 1895. évi május hó 1-ső napjától kezdve törvényszéki orvosul, valamint országos fegyintézethez, kerületi börtönhöz, kir. ügyészségi vagy kir. járásbirósági fogházhoz orvosul csak az nevezhető ki, a ki a törvényszéki orvosi vizsgálatot sikerrel letette.

13. §. A jelen rendelet 1894. évi május hó 1-ső napján lép hatályba.

1894. évi november 3-án 42.417 I. M. 94. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet.

A törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság szervezetének, ügyrendjének és eljárási szabályainak ideiglenes megállapítása.

I. A bizottság szervezéséről s tagjainak utiköltségéről.

1. §. A törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság működését az elnök vezeti.

Az üléseken szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt.

Az elnök javaslatának meghallgatása után az igazságügyminister jelöli ki a szükséghez képest a bizottság tagjai közül azokat, a kik az elnököt akadályoztatása esetén vagy pedig a Kolozsvártt tartandó vizsgálatok alkalmával helyettesítik.

2. §. A vizsgáló bizottság tagjai az elnök meghívásához képest vesznek részt a Budapesten, illetőleg Kolozsvártt tartandó írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsgálatokon.

A meghívásnál kiváló figyelem fordítandó arra, hogy minden tárgyra nézve az abban különleges jártassággal bíró szakférfi legyen jelen a gyakorlati vizsgálat alkalmával, illetőleg kérdezzen a szóbeli vizsgálaton; s a mennyiben e szabály megtartása mellett lehetséges, a vizsgáló bizottság tagjai a vizsgálatokra lehetőleg egyenletes beosztással hívassanak meg.

3. §. A vizsgáló bizottság elnöke és tagjai azokban az esetekben, midőn rendes lakóhelyüktől különböző helyeken tartott vizsgálatokon vesznek részt, felmerült utazási költségeik megtérítésére tarthatnak igényt.

Az utiköltségről az elnök és a tagok külön-külön szabályszerű utinaplót állítanak ki, mely érvényesítés végett az igazságügyi ministeriumnál hivatalos jelentéssel — legkésőbb a vizsgálatok befejezésétől számított 14 nap alatt — bemutatandó. Ezen határidőn túl beadott utinaplók nem érvényesíttetnek.

A tagok utinaplóját a bizottság elnöke, illetőleg a kérdéses vizsgálatoknál eljáró helyettese láttamozza s a bizottság elnöke egybe-

gyűjtve mutatja be az igazságügyministeriumnak.

A számvevőségileg érvényesített összeget az igazságügyi ministerium a bizottság Budapesten lakó tagjainak a bizottság elnöke, a vidéki tagoknak pedig az ottani törvényszék elnöke által láttamozandó, szabályszerűen bélyegzett nyugtájára utalványozza s az utalványozásról a tagokat a bizottság elnöke útján értesíti.

II. *A vizsgálatok tagjainak kijelölése.*

4. §. Az írásbeli vizsgálat tárgyát a vizsgáló bizottság az igazságügyi orvosi tanácsban felülvéleményezés alá került polgári és bűnügyek közül az orvosi tanács irattárában levő elintézési iratok alapján jelöli ki.

Egy kérdésre nézve lehetőleg több eset választandó.

A kiválasztott ügyekre vonatkozó bírósági iratok megküldése végett a vizsgáló bizottság elnöke az illető bíróság vezetőjét megkeresi. Csak olyan ügy iratainak megküldése kívánható, a mely jogerejű határozattal végelintézészt nyert.

Azoknak az ügyeknek iratait, a melyek az írásbeli vizsgálat tárgyainak következő évi kijelölésénél kimaradtak, a bizottság elnöke az illetékes bírósághoz visszaküldi.

Ha valamely ügynek irataira az illető bíróságnak újra szüksége van, azok az illető

biróságnak vagy vezetőjének megkeresésére azonnal visszaküldendők.

5. §. A 4. §-ban jelzett módon megszerzett iratokból a kolozsvári írásbeli vizsgálaton használandó iratokat az elnök oda magával viszi vagy pecsét alatt megküldi ama vizsgáló bizottsági tag kezéhez, a ki őt az elnöklésben helyettesíteni fogja. Az elküldött iratcsomókról két példány jegyzék állítandó ki, a melynek egyike az iratokkal együtt elküldendő, másika visszatartandó.

A kolozsvári vizsgálatok befejeztével ezek az iratok Budapestre visszahozandók, illetve haladéktalanul visszaküldendők.

6. §. Az írásbeli vizsgálat tárgyaiul kijelölt eseteket nyilvánosságra hozni nem szabad.

7. §. A gyakorlati vizsgálat tárgyát közvetlenül a vizsgálat előtt az elnök és a szakvizsgáló jelöli ki.

8. §. A szóbeli vizsgálat orvosi szakának tárgyaiul a vizsgáló bizottság évenként kérdéseket jelöl ki és azokat az «Igazságügyi Közlönyben» és az «Egészségügyi Értesítőben» nyilvánosságra hozza.

9. §. A vizsgáló bizottság meghatározza a vizsgálat tárgyát képező általános jogi ismeretek körvonalait és ezeknek az ismereteknek körét feltüntető összeállítást az «Igazságügyi

Közlönyben», valamint az «Egészségügyi Értesítőben» közzéteszi. Ez a körvonalozás időnként módosítható és kiegészíthető.

III. *Eljárás a vizsgálatok körül.*

10. §. A mennyiben a vizsgálatra jelentkezők többen vannak, csoportokra az elnök osztja be őket.

A vizsgálatok napját, óráját és helyét az elnök határozza meg s ezekről a jelölteket kellő időben, írásban értesíti. A vizsgálatra bocsátásról az értesítés a hatósági alkalmazásban levőknek hivatali felebbvalójuk útján küldendő el.

11. §. A vizsgáló bizottság tagjait az elnök a jelöltek neveinek, a vizsgálat idejének és helyének közlésével, legalább 48 órával a vizsgálat előtt írásban meghívja és egyúttal értesíti ezekről azoknak az intézeteknek vezetőit is, melyek helyiségében a gyakorlati vizsga tartatni fog.

12. §. Az írásbeli vizsgálat lehetőleg egymásután következő napokon tartatik meg.

13. §. Azt, hogy az írásbeli vizsgálat tárgyául kijelölt ügyek közül melyik jelölt melyik iratcsomót kapja, sorshúzás dönti el. E végből a jelöltek az iratcsomók számainak megfelelő számmal ellátott papírszeletek közül az elnök jelenlétében, s az ő felszólítására egvet kihúznak s a papírszeleten kitüntetett számnak megfelelő iratcsomót kapják feldolgozás végett. Hogy az iratcsomóból mely ira-

tok távolíttassanak el, a felett az elnök és a szakvizsgáló határoznak.

14. §. Az írásbeli vizsgálaton a jelölt használhat szakkönyveket, melyeket magával hozhat, vagy melyeket esetleg a bizottság bocsát rendelkezésére. A magával hozott szakkönyv használhatása felett a bizottság elnöke vagy helyettese és a jelenlevő szakvizsgáló határoz.

15. §. Írásbeli dolgozataikat a jelöltek keltezéssel és nevök aláírásával látják el.

16. §. Az írásbeli vizsgálatról jegyzőkönyv vezettetik, a melybe a vizsgálat helyének és napjának megjelölésén kívül beveendők: az írásbeli vizsgálat kezdetének időpontja, a megjelent és elmaradt jelöltek nevei, a jelöltek által sorshúzás útján választott ügyek és az, hogy a jelöltek mikor adták át dolgozataikat; végül a felügyelő biztos által az írásbeli vizsgálat lefolyásáról netalán tett észrevételek.

17. §. A jegyzőkönyv az írásbeli dolgozatokkal együtt az elnöknek beküldendő.

18. §. A gyakorlati vizsgálatok az írásbeli vizsgálatokat követő legközelebbi napok valamelyikén tartatnak meg.

19. §. A gyakorlati vizsgálatok tárgyát és ahhoz képest helyét az elnök jelöli ki, s a

vizsgálat helyéről, napjáról és órájáról a jelöltek rövid úton értesíti.

20. §. A gyakorlati vizsgálaton a jelöltek véleményének készítésekor a jegyző mint felügyelő biztos van jelen.

21. §. A gyakorlati vizsgálatról jegyzőkönyv vezetendő, a melybe felveendők: a jelöltek nevei, a vizsgálat ideje, helye és tárgya, a véleménykészítés megkezdésének és a vélemény átadásának időpontja, s a felügyelő biztos által esetleg tett észrevételek.

22. §. A bizottságnak az írásbeli és a gyakorlati vizsgálat eredménye felett hozott határozatát az elnök a jelölttel írásban tudatja és az említett a vizsgálatok elfogadása esetén a jelöltet a szóbeli vizsgálatra — a hely, nap és óra közlése mellett — meghívja.

23. §. A szóbeli vizsgálat a gyakorlati vizsgálatok után következő legközelebbi napok egyikén tartatik meg.

24. §. A szóbeli vizsgálatokon olyan orvostudorok, kik a törvényszéki orvosi vizsgálat letételére már jelentkeztek, a vizsgálati helyiség befogadási képessége által megengedett számban, hallgatók gyanánt jelen lehetnek. Az e végből jelentkező orvosoknak a vizsgáló bizottság elnöke a jelentkezés sorrendjében folyó számmal ellátott és névre szóló belépti jegyet állíttat ki a jegyző által.

A hallgatóságnak a csendet zavarni, közbeszólni, tetszést vagy nem tetszést nyilvánítani, vagy a jelöltet a feleletben segíteni tilos. A vizsgáló bizottság elnöke örködik a vizsgálatnak zavartalan megtartása felett s e célból a szükséges intézkedések megtételére jogosult, különösen a most említett tilalom ellen vétőket a helyiségből kiutasíthatja.

A jelen szakasz rendelkezései a vizsgálati helyiség ajtajára kifüggesztendők.

25. §. A szóbeli vizsgálaton a jelölt kérdéseket húz. A mennyiben a sorshúzás útján választott kérdésre kielégítően megfelelni nem tudna, egy második kérdést húzhat.

26. §. A szóbeli vizsgálat végeztével a bizottság a szóbeli vizsgálat eredménye felett szavazattöbbséggel határoz.

Ha a bizottság a feleleteket kielégítőnek nem találja, a jelöltet a szóbeli vizsgálatnak összes vagy egyes tárgyaiból leendő ismételtsére utasítja.

27. §. Kitűnően képesítettnek a jelöltet csak akkor mondhatja ki a bizottság, ha úgy az írásbeli és a gyakorlati, valamint mind a három vizsgálat összeredménye felett hozott határozatkor a bizottságnak mindegyik tagja a kitűnő képesítés mellett nyilatkozott.

28. §. A bizottság határozatát az elnök a jelöltek előtt azonnal kihirdeti; a képesí-

tetteknek az oklevelet, az oklevélre szükséges bélyeg átvétele után átadja; a visszautasítottakkal pedig közli, hogy a vizsgálatot mikor tehetik le újra.

29. §. Az oklevélnek szövege, egy egész ív első oldalára nyomtatva a következő:

«A törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság bizonyítja, hogy úr orvos előtt az 1883. évi I. törvényczikk 9. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a magy. kir. igazságügyi minister által a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg 1894. évi április 24-én 16.379. szám alatt kiadott rendelettel rendszeresített törvényszéki orvosi vizsgálatot a folyó évi hó napján letette és hogy őt ezen vizsgáló bizottság az említett rendelet 1. §-ában megjelölt orvosi állásokra képesítettnek találta.

Kelt

P. H.

jegyző.

elnök.

30. §. A szóbeli vizsgálatokról jegyzőkönyv vezetendő, melybe felveendő: a vizsgálat napja, az elnök és a vizsgálók nevei, a kérdezett tárgyak megjelölésével, a jelöltek nevei és a vizsgálatok eredménye felett hozott határozat.

Egy csoportba osztott jelentkezők vizsgálatairól, a jegyzőkönyvek egymásután folytatólagosan veendők fel

31. §. A vizsgálatok eredményéről külön vizsgálati könyv vezetendő, a melynek rovatai a következők: 1. folyó szám; 2. a vizsgálat napja; 3. a jelölt neve, születési ideje, állása és lakása; 4. a jelölt orvostudori oklevelének kelte és kihirdetése napja; 5. az írásbeli vizsgálat eredménye; 6. a gyakorlati vizsgálat eredménye; 7. a szóbeli vizsgálat eredménye; 8. a vizsgálat összeredménye és a képesítés foka; 9. a képesítő oklevél kiállításának kelte és száma; 10. jegyzet.

Az 5., 6. és 7. rovatoknak őket illető részeit az illető szakvizsgálók sajátkezűleg töltik ki és azt aláírják.

32. §. Az írásbeli dolgozatok, a gyakorlati vizsgálat alatt felvett leletek, jegyzőkönyvek és készített vélemények a bizottság irattárában a jelöltek folyamodványaival együtt megőriztetnek és időnként kiselejteztetnek.

A jelöltek folyamodványainak mellékletei a vizsgálat befejeztével visszaadatnak.

33. §. A bizottság ügydarabjairól iktatókönyv vezetendő, melynek rovatai a következők: 1. az ügydarab száma az érkezés időrendjének megtartása mellett; 2. az érkezés ideje az év, hó és nap kitételével; 3. az

IV. A bizottság
ügykezelése.

ügydarab mellékleteinek száma; 4. az ügydarabot küldő fél vagy hatóság neve, az ügydarab tartalmának rövid kivonata és a netáni előszám; 5. az elintézés napja; 6. jegyzet.

34. §. A kézbesítésekről posta- és kézbesítő könyv vezetendő, mely a következő rovatokból áll: 1. folyó szám; 2. az ügydarab száma a mellékletek kitüntetésével s ha az ügy postára adatik, a csomag súlya; 3. a hatóság vagy a fél megnevezése, melynek részére a küldemény elküldendő, s illetve ügydarab kézbesítendő; 4. a postahivatal vagy fél aláírása az év, hó és nap kitételével.

A kiadás napja és a postakönyv folyó száma az ügydarabok elintézésére ráírandó.

35. §. Az iktató könyvet az igazságügyi ministerium iktató hivatala vezeti, a leírási és a kiadási teendőket kiadóhivatala teljesíti. Ezek a hivatalok, valamint a felmerülő szolgai munkák teljesítésére kirendelendő hivatalszolga a bizottság ügyköre tekintetében a bizottsági elnök közvetlen felügyelete alatt állnak.

36. §. A bizottság irattára év és folyó szám szerint külön kezelendő

37. §. Az írásbeli vizsgálatokra a bíróságoktól megküldött iratok külön, zár alatt őrzendők és azokról az írásbeli vizsgálat két

tárgya szerint két külön jegyzék vezetendő. Ennek rovatai: 1. folyó szám; 2. thesisek betűrend szerint; 3. az iratcsomó külön száma; 4. azon bíróság megnevezése, a mely az iratokat küldte, a megérkezés napjával; 5. az ügy megnevezése; 6. a Kölozsvárra küldött iratcsomók számai; 7. Kölozsvárra küldés és onnan visszaküldés napja; 8. a bírósághoz való visszaküldés napja; 9. jegyzet.

38. §. Bélyegköteles beadványoknál a bélyegjegyek alkalmazására, felülbélyegzésére és a bélyegilleték megrövidítése esetében követendő eljárásra nézve az e részben fennálló szabályok szolgálnak zsinórmértékül.

39. §. A vizsgáló bizottság hivatalos pecsétül Magyarország czímerét használja, a következő körirattal: «Kir. törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság.»

40. §. A bizottság elnöke minden vizsgálati időszak befejeztével a képesítést nyert jelöltek névsorát — a hivatalos lapban és az «Igazságügyi Közlöny»-ben leendő közzététel végett — az igazságügyi ministerhez haladék nélkül felterjeszti

41. §. Az 1895. év végétől kezdve a bizottság a vizsgálatok eredményéről és az azok alkalmával szerzett tapasztalatokról — a vizsgálatra jelentkezett és a képesítést nyert orvostudorok névjegyzékének csatolása mel-

lett — teljes üléseiből minden év végén jelentést tesz az igazságügyi miniszternek s ebben egyúttal a szükségesnek mutató intézkedések, módosítások megtétele tárgyában előterjesztést tesz.

A törvényszéki orvosi vizsgálat írásbeli részének tárgyául kijelölt ügyek iratainak a bizottsági elnök megkeresése folytán leendő megküldése tárgyában.

1894. évi november 3-án 42.417/1894. I. M. számú igazságügyministeri rendelet.

A törvényszéki orvosi vizsgálatok rendszerezése és szabályozása tárgyában az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a I. 7. és 14. bekezdéseiben foglalt felhatalmazás alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg folyó évi április 24-éről 16.379. I. M. szám alatt kibocsátott rendeletem 5-ik §-a értelmében a vizsgáló bizottság a vizsgálat írásbeli részének tárgyául évenként újból több esetet jelöl ki. A vizsgáló bizottság számára egyidejűleg megállapított ideiglenes ügyrend 4. §-ában akképen intézkedtem, hogy a bizottság gyakorlati esetek gyanánt olyan polgári és bűnügyeket jelöljön ki, melyek az igazságügyi orvosi tanácsban felülvéleményezés alá kerültek és később hozott jogerős határozattal végelintézésre nyertek, melyek iratait tehát a bíróságok rendszerint nélkülözhetik. Intézkedtem egyúttal, hogy azoknak az ügyeknek iratait, melyek a következő évre a vizsgálat tárgyául nincsenek kijelölve, valamint a melyeknek visszaküldését a bíróság kívánja,

a bizottság elnöke az illető bírósághoz haladéknélkül visszaküldje. Felhivom a címet, hogy a bizottság elnökének, dr. Kovács József, címzetes ministeri tanácsos, tudomány-egyetemi ny. r. tanár úrnak a vizsgálat írásbeli tárgyúul szükséges esetek megküldése iránt a címhez intézendő megkereséseit, törvényes akadály nem léteben teljesítse, a mennyiben pedig a cím vezetése alatt álló bíróságnak a megküldetni kért iratokra a megkeresés időpontjában szüksége van, erről a vizsgáló bizottság elnökét értesítse.

A törvényszéki orvosi vizsgálatok rendszerezése és szabályozása tárgyában 1894. évi április 24-én 16.379. I. M. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 5. §-a szerint az írásbeli vizsgálat tárgyúul a vizsgáló bizottság évenként több esetet jelöl ki; a vizsgáló bizottságnak a kir. igazságügyminister által 42.417/1894. I. M. sz. a. ideiglenesen megállapított szervezete, ügyrendje és eljárási szabályai szerint pedig a vizsgáló bizottság a szóbeli vizsgálat tárgyúul szintén jelöl ki évenként kérdéseket és megállapítja azon jogi ismeretek körvonalait, a melyekből a jelöltekhez a vizsgálatokon kérdések intézhetők.

A törvényszéki orvosi vizsgálatokra kijelölt kérdések.

Ezen rendelkezések következtében a *Írásbeli vizsgálat.* vizsgáló bizottság *az írásbeli vizsgálat tár-*

gyaiul a törvényszéki elmekórtanból a következő eseteket jelölte ki:

1. Ép elmebeli állapotra vonatkozó eset.
2. Melancholiára vonatkozó eset.
3. Heveny zavarodottságra vonatkozó eset.
4. Dühösség (mania) esete.
5. Üldöztetési tébolyodottságra vonatkozó eset.
6. Vallásos tébolyodottságra vonatkozó eset.
7. Perlekedő tébolyodottságra vonatkozó eset.
8. Nehézkórra vonatkozó eset.
9. Nehézkóros elmezavaratsági eset.
10. Hysteriás eset.
11. Hysteriás elmezavarra vonatkozó eset.
12. Hűdéses elmezavarra vonatkozó eset.
13. Aggsági elmezavarra vonatkozó eset.
14. Részegségi eset.
15. Alkoholos öntudatlansági eset.
16. Alkoholos elmezavarra vonatkozó eset.
17. Veszületett butaságra vonatkozó eset.
18. Szerzett butaságra vonatkozó eset.
19. Elmegyengeségre vonatkozó eset.
20. Korlátolt beszámítási képesség esete.
21. Siketnémaság esete.

Szóbeli vizsgálat.

A szóbeli vizsgálat tárgyaiul a vizsgáló bizottság a következő kérdéseket jelölte ki:

A törvényszéki elmekórtanból:

1. A törvényszéki elmekórtan szerepe az igazságszolgáltatás keretében. A törvényszéki elmeorvos feladata.

2. A törvényszéki elmeorvos véleményének szerkesztése, az ezeknél igénybe vehető bizonyítékok megszerzésének módjai.

3. Az elmebetegség tüneteiről általánoságban.

4. Az elmekórtani vizsgálati módszerek.

5. Az elmebetegségek prognostikai szempontból. Mely tünetek értékesíthetők a kórjóslat megállapításánál, az eset súlyosságának meghatározásánál?

6. Az egyes elmekór-formáknak az ön- és közveszélyesség szempontjából való méltatása.

7. A melancholia.

8. Dühösség.

9. Heveny hallucinatorius zavarodottság.

10. Tompaság (heveny butaság).

11. Tébolyodottság.

12. Nehézkóros elmezavar és nehézkór.

13. Hysteriás elmezavar és hysteria.

14. Periodicus elmezavar.

15. Hűdéses elmezavar.

16. Aggsági elmezavar.

17. Alkoholismus és alkoholos elmezavar.

18. Egyéb mérgezés folytán támadt elme-zavarok.

19. A szerzett és veleszületett butaság, elmeengesség.

20. A kényszerképzetekről és kényszer-cselekedetokről.

21. A szervezeti bántalmakhoz társuló psychikai elváltozások.

22. A szervezeti élet egyes physiologikus folyamataihoz társuló ideges és szellemi rendetlenségek.

23. A traumatikus és psychikus shock által előidézhető elváltozások.

24. A koponyasértések befolyása az ideg- és elmeélet működésére.

25. Az öntudatlansági állapotokról.

26. A nemi ösztön rendellenességei törvényszéki elmekórtani szempontból.

27. A szervezeti és szellemi degeneratív tünetek s azok méltatása törvényszéki elmekórtani szempontból.

28. Az öröklési dispositióról s ennek méltatása törvényszéki elmekórtani szempontból.

29. Az élettani és kóros indulat-állapotokról.

30. A gyermekkor és aggság méltatása törvényszéki elmekórtani szempontból.

31. Siketnémaság.

32. A színlelés physiologikus és pathologikus szempontból. Az elmebetegségek színlelése.

A jogi ismeretek köréből:

1. Büntető törvénykönyv a büntettek-ről és vétségekről. 1878: V. t.-cz.:

VII. fejezet. 76., 83., 84., 85., 87. §-ok. Beszámítás.

XIV. fejezet. 232., 233., 236., 237., 241., 242., 243., 244. §-ok. Szemérem elleni büntettek és vétségek.

XVIII. fejezet. 278., 279., 281., 284., 285., 286., 290., 291. §-ok. Élet elleni büntettek és vétségek.

XX. fejezet. 301., 302., 303., 304., 306., 307., 308., 309., 310. §-ok. Testi sértések.

XXI. fejezet. 314., 315., 316. §-ok. Közegészség elleni büntettek és vétségek.

XXIV. fejezet. 328., 329. §-ok. Titok tiltott felfedezése.

XXXVIII. fejezet. 408., 409., 410. §-ok. Hamis orvosi bizonyítványok.

2. Büntető törvénykönyv a kihágásokról. 1879: XL. t.-cz. 92—99. §-ok. Közegészség és testi épség elleni kihágások.

3. Bünvádi eljárás:

Igazságügyi orvosi tanács. 1890: XI. t.-cz.
Fegyintézeti házszabályok második részének a fegyintézeti orvost illető VI. fejezete;

az első folyamodású bíróságok fogházainak kezelése tárgyában kiadott 696/I. M. számú igazságügyministeri rendelet 208. §-a.

4. Magánjog és eljárás:

Gondnokság alá helyezés. 1877: XX. t.-cz. 28., 31. §-ok. 1885: VI. t.-cz. 1., 3., 4. §-ok. (Igü. K. III. 385—389. l.)

Házassági válóperek, nösztehetetlenség. Józsefi patens. 42., 43., 44., 45. §-ok.

Nyugdíjtörvény. 1885: XI. t.-cz. 20., 21., 22. §-ok. Gyermekellátása 39. §.

II. FEJEZET.

IGAZSÁGÜGYI ORVOSI TANÁCS.

Az orvostörvényszéki vélemények felülvizsgálatát e törvény életbeléptéig két tétel végezte: az 1876. évi XVI. t.-cz. 169. §-ában megalkotott országos közegészségi tanács és a tudomány-egyetemek orvosi karai. Ezek azonban más természetű és tág kiterjedésű feladatokkal bírván és az említett felülvizsgálatokat csak mellékesen végezvén, ennek következménye: hogy a testi épség és az emberi élet ellen elkövetett, nálunk épen legszámosabb bűncselekményekből eredő ügyek bírósági elintézése, fölötte hosszú időt vett igénybe.

Bevezetés.

Ez okból, továbbá mert az 1883. évi I. t.-czikk 9. §-ában nyert felhatalmazásnál fogva az igazságügyminister a törvényszéki és fogházorvosi szakvizsgákat az 1894. évi

16.379. I. M. szám alatt kiadott rendelettel rendszerezítette s e szakvizsgák vezetésére a vizsgák tárgyával szakadatlanul foglalkozó testület tagjai legalkalmasabbak; végre mert a börtönviszonyok reformálásának kérdése megoldásra vár és ennél arra nézve, miként kelljen az államkincstár lehető megkimélésével és mégis a büntetés céljainak megcsorbítása nélkül a szabadságbüntetésre elítélteket a minimális életszükségleteknek megfelelően elhelyezni, élelmezni, ruházni és foglalkoztatni, a kellő szakismeretekkel bíró tanács segélyét és közreműködését nélkülözni szintén nem lehet: szükséges volt oly igazságügyi közeg szervezése, mely az említett feladatok megoldásával hivatásszerűen foglalkozzék.

1890. évi XI. törvényczikk.

Az igazságügyi orvosi tanácsról.

Az igazságügyi orvosi tanács hivatása.

1. §. Az igazságügyi minster felhatalmaztatik, hogy egy «igazságügyi orvosi tanács» czímmel jelzett, orvos-szakértőkből álló testületet alakítson, melynek hivatása, indokolt szakvélemény nyilvánítása útján, az igazságügyi ministerium és a bíróságok teendőiben segédkezni.

Érintkezés.

A bíróságok törvénykezési ügyekben szükséges felülvélemények kieszközlése végett közvetlenül ezen tanácshoz fordulnak. — Más hatóságoknak e tanácscsal való érint-

kezését az 5-ik §-ban említett ügyrend szabályozza.

Az 1. §. értelmében a tanács kizárólag az igazságügyi közszolgálat terén működik, mint ilyen az igazságügyminister rendelkezése alatt áll, ki benne véleményadásra hivatott közeget talál, míg törvénykezési ügyekben a tanács felülvéleményei ugyanoly érvénynyel bírnak, mint bírtak azok, melyek az országos közegészségügyi tanácstól származtak.

Jegyzet.

2. §. A tanácsnak feladatát képezi:

Feladata.

Az igazságügyi minister felhívására, szakvélemény adása az igazságügyi kormányzat és a törvénykezés terén felmerülő kérdésekben, a közegészségügyhöz tartozók kizárásával.

Általában.

Ezenfelül különösen:

Különösen.

a) felülvizsgálása azon orvosi szakvéleményeknek, melyeket az igazságügyi hatóságok és a bíróságok ezen tanács elé terjesztenek ;

b) véleményadás orvosok által elkövetett és a bíróságok eljárását igénylő műhibák felett;

c) véleményadás az orvosi díjszámlák megállapítása iránt a bíróságok előtt folyamatban levő ügyekben;

d) véleményadás törvényszéki, vagy fog-

háiorvosi állomások betöltésénél, a folyamodók szakképzettsége felett;

e) kiválóan fontos : esetekben orvos-törvényiséki vizsgálatnak közvetlen teljesítése ;

f) közreműködés a törvényiséki orvosi vizsgákon ;

g) felülvizsgálása az igazságügyi szervezetben alkalmazott állami tisztviselők és szolgák egészségi állapotának a szolgálat-képesség tekintetéből.

Azt, hogy a tanács mely esetekben jár el testületileg és mely esetekben kiküldöttei által, az ügyrend határozza meg.

Jegyzet.

Itt az igazságügyi orvosi tanács feladatai az 1. §-nál mondottakhoz képest tüzetesen részletezve vannak. Saját kezdeményezése alapján a tanács csak az *f)* pont esetében járhat el; feladatának többi részei esetröl-esetre való felszólítást tételeznek fel. A tanács működésének módozatait az 5. §-ban említett ügyrend állapítja meg.

Szervezete.

3. §. Az igazságügyi orvosi tanács áll: egy elnökből, egy alelnökből, és legfölebb husz előadó rendes tagból.

Az elnököt az igazságügyi minister előterjesztésére Ő Felsége, — a tanács alelnökét és rendes tagjait pedig az igazságügyi minister nevezi ki.

Jegyzőt a tanács mellé ugyancsak az igazságügyi minister rendel. Ugyanő tanácson kívül álló szakértőket is hívhat a tanácskozásokra. Ezen szakértők egyes ügyek előadásával is megbízhatók.

4. §. Az elnök és alelnök három évre neveztetnek ki; ezen idő elteltével azonban újra kinevezhetők.

Az előadó rendes tagok megbízatása három évig tart. — Egy harmadrészük minden év leteltével kilép és pedig az első két évben sorsolás útján, azután pedig működési idejük sorrendje szerint; a kilépő tagok azonban újra kinevezhetők.

5. §. Az igazságügyi orvosi tanács szervezetét és ügyrendjét, a tanács előzetes meghallgatásával, az igazságügyi minister határozza meg.

Ügyrend.

A tanács működése folytonos, szünet nem tartatik.

A tanács tehát a törvénykezési szünet tartama alatt is (1887. évi XXX. t.-cz.) működik.

Jegyzet.

6. §. Ezen törvénnyel ellenkező minden törvény és rendelet hatályát veszti. Különösen pedig hatályukat veszti az 1876: XIV. t.-cz. következő részei, ú. m.:

*Hatályukat vesz-
tett törvények.*

a 170. §-ának egész 3-ik pontja, és

a 174. §. azon szavai: «orvos-törvény-

széki felülvélemények, valamint az orvosi műhibák véleményezése tárgyában pedig az illető kir. bíróságokkal . . . »

Életbeléptetés.

7. §. Ezen törvény életbeléptetésének időpontját az igazságügyi minister határozza meg és ugyanő bizatik meg e törvény végrehajtásával is.

Életbeléptetési rendelet.

1890. július hó 22-én 25.926. szám alatt kelt igazságügyministeri körrendelet.

Az 1890. évi XI. t.-cz. az igazságügyi kormányzat és törvénykezés terén felmerült s orvosi szakismeret tárgyává teendő összes ügyeknek véleményező elintézését az «igazságügyi orvosi tanács» hatáskörébe utalta.

A most idézett törvény 7. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

A tanács hatályba lépésének időpontja.

1. Az 1890. évi XI. t.-czikk az 1890. évi augusztus hó 15. napján lép hatályba.

A tanács működési köre.

2. A jelen rendelet vételétől kezdve mindazon ügyekben, a melyekről az 1890. évi XI. t.-cz. 2. §-ának *a)*, *b)* és *c)* pontjai említést tesznek, az igazságügyi hatóságok a szükséges szakvélemény adása végett kizárólag az igazságügyi orvosi tanácsot keressek meg.

A megkeresés módja.

3. A kir. járásbíróságok hatáskörébe utalt bűnügyekben e megkeresést csak a bíró-

ság vezetője és csak az ügyészség meghallgatása után rendelheti el.

A kir. törvényszékek hatáskörébe tartozó bűnügyekben eljáró vizsgálóbíró és pedig akár a kir. törvényszék központi vizsgálóbírója, akár valamely kir. járásbírósnak egyik tagja az igazságügyi orvosi tanácstól saját hatáskörében nem kérhet szakvéleményt, hanem annak kieszközlése végett az azt szükségessé tevő okoknak tüzetes megjelölése és a szabályszerűen naplózott összes bűnügyi iratoknak, valamint a 6. pontban említett tényleírásnak bemutatása mellett — minden egyes esetben köteles a kir. törvényszékhez előterjesztést tenni. A kir. törvényszék e kérdésben három tagból alakított tanácsülésben határoz.

Ha a kir. ügyészség azon indítványának, hogy valamely bűnügyben az igazságügyi orvosi tanács szakvélemény adása végett kerestessék meg, a bíróság nem adott helyt, az ügyészség azonban a tanács szakvéleményének kieszközlését a vádnak helyes képviselete és a vádemelésnél alapul veendő tényállásnak teljes kideríthetése céljából elkerülhetlenül szükségesnek tartja: köteles e tárgyban, a föléje rendelt főügyészhez az összes iratoknak és a tényleírásnak bemutatásával kimerítően indokolt jelentést tenni.

A főügyész, ha az igazságügyi orvosi tanács megkeresését a maga részéről is szükségesnek tartja, azt saját hatáskörében eszközli és a nyert szakvéleményt jelentést tevő ügyésznek megküldi; ellenkező esetben pedig a megkeresést mellőzi s erről a kir. ügyészt az iratok visszaküldésével értesíti.

*A megkeresés
címezése.*

4. Az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresések a következő cím alatt teendők postára.

«Magyar királyi igazságügyministerium, igazságügyi orvosi tanács».

*A megkeresések
száma csak a mel-
lőzhetetlen szükség
eseteire korláto-
zandó.*

5. Az igazságügyi hatóságok e megkereséseik számát korlátozzák a mellőzhetlen szükség eseteire, vagyis csak akkor forduljanak az igazságügyi orvosi tanácshoz, ha az általuk igénybe vett orvosszakértők véleménye egymástól eltérő vagy az orvosi véleménynek alaposságához concret alakban kifejezhető kétely fér, vagy végre — ez esetektől eltekintve — az ügynek kiváló fontossága a felülvéleményezés szükségességét igazolja. A mennyiben azonban az orvosi vizsgálatot nem a törvényszéki orvos teljesítette, az annak alapján keletkezett szakvélemény — ha annak felülvizsgálata szükséges — első sorban az illetékes törvényszéki orvos felülbírálata alá bocsátandó és csak ha ennek véleménye sem nyugtatná meg a

biróságot, küldendő fel az ügy felülvizsgálat végett az igazságügyi orvosi tanácshoz.

6. A megkereséshez a felülbírálandó szakértői vélemények, a szabályszerűen naplózott vagy iratjegyzékkel ellátott összes iratok s ezeken felül egy rövid, de a megoldandó kérdés tekintetében kimerítő tényleírás is csatolandók. A tényleírás maga csak abban az esetben pótolhatja az összes iratokat, ha ez utóbbiakra az eljárás tovább folytatása végett a bíróságnak időközben is elkerülhetlen szüksége lehet.

A megkeresés felszerelése.

7. A bíróságok és ügyészségek minden egyes esetben világos kérdőpontok alakjában foglalják össze azon kételyeket, a melyeknek eloszlatását óhajtják.

Kérdőpontok.

8. Egyáltalában mindazon adatokat közölik, a melyek az igazságügyi orvosi tanács működését megkönnyíthetik és felülvéleményének határozottságát szélesebb alapokra fektethetik.

Adatok közlése.

9. Bűnügyekben intézett megkeresésekben mindig megemlítendő, vajjon a terhelt, illetőleg vádlott szabadlábon vagy előzetes letartóztatásban, illetőleg vizsgálati fogságban van-e?

A vádlott szabadlábon vagy letartóztatva léte megemlítendő.

10. A bíróságok, illetőleg főügyészek, ha az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkereséseik egy hó alatt nem intéztettek

Sürgelés.

volna el, erről közvetlenül hozzám tegyenek jelentést.

*Közvetlen vizsgál-
lat.*

11. Ha valamely kiválóan fontos orvos-szakértői vizsgálatnak az igazságügyi orvosi tanács egy vagy több tagja által eszközendő közvetlen foganatosítása mutatkoznék indokoltnak — (1890. évi XI. t.-cz. 2. §-ának e) pontja) — az e végből szükséges kiküldésnek elrendelése iránt az előterjesztés közvetlenül hozzám intézendő, illetőleg elhatározásom alá bocsátandó. A kiküldött vagy kiküldöttek a vizsgálat alapján készítendő szakvéleményüket a kiküldetést kért hatósághoz nyújtják be, mely — a mennyiben a kiküldöttek véleménye egymástól eltérő, vagy a kételyeket nem oszlatja el — az igazságügyi orvosi tanácsnak, mint testületnek felülvéleményét kérheti ki.

Hatályukat veszti.

12. Az 1890. évi XI. t.-cikkkel s a jelen rendeletemben foglalt intézkedésekkel ellenkező minden rendelet hatályát veszti.

Különösen hatályukat veszti:

az 1870. évi január hó 12-én 19.247/69.

I. M. szám alatt kibocsátott körrendelet;

az 1874. évi márczius 30-án 7626. I. M. szám alatt kelt körrendelet 12. §-ának 5-ik bekezdése;

az 1880. évi márczius 3-án 5857. szám alatt;

az 1884. évi december 19-én 56.073. szám alatt és

az 1887. évi október 8-án 33.481. szám alatt kibocsátott igazságügyministeri körrendeletek;

végre az 1887. évi december 24-én 78.879/II. szám alatt kibocsátott bel- és igazságügyministeri rendelettel közölt utasításnak 19. §-a. Az e szakaszban körülírt esetben felülvéleményadás végett jövőre szintén az igazságügyi orvosi tanács lesz megkeresendő.

1891. július hó 23-án 35.320/90. sz. a. *Szervezet; ügyrend; eljárási szabályok.*
kelt igazságügyministeri rendelet.

Az igazságügyi orvosi tanács szervezete, ügyrendje és eljárási szabályai.

Az igazságügyi orvosi tanács tagjainak hatásköre a következő: *A) Szervezet; a tagok köteleességei és javadalmasága.*

1. §. A tanács elnöke az igazságügyi orvosi tanács működését vezeti. *Elnök.*

Ennélfogva a tanács elnöke a tanácshoz érkezett beadványokat a tanács tagjainak — különleges szakismereteikre való tekintettel — elintézés végett kiosztja; a tanács ülésein elnököl, a tanácskozásokat vezeti, a szavazások eredményét s a hozott határozatokat kimondja; az ülésekről felvett jegyzőkönyveket felülvizsgálja és hitelesíti; a tanács ülésein hozott határozatoknak kiadmányait, valamint a tanács tagjai által ülésen kívül

készített elintézési tervezeteket felülvizsgálja; végül az összes tagoknak és a tanácson kívül álló és az igazságügyminister által meghívott szakértőknek járó munka- és ülési díjakról minden hó végén az igazságügyministerium elnöki segédhivatali igazgatójának egy kimutatást küld, melynek alapján e díjaknak kifizetése történik.

Alelnök.

2. §. A tanács alelnöke az elnöknek akadályoztatása esetében ezt helyettesíti; azonfelül a saját szakmáját érintő ügyekben, mint véleményező előadó működik.

Tagok.

3. §. A tanács tagjai a nekik kiosztott ügyekben, ha azok tanácsülésen kívül intézendők el, a meghatározott időre elintézési tervezetet készítenek s azt felülvizsgálat végett az elnökhöz küldik, ha pedig az ügy ülésben intézendő el, azt a meghatározott napon a tanács ülésén személyesen adják elő s ugyanekkor írásba foglalt véleményt terjesztenek a tanács elé.

Ezenfelül mindazon tagok, a kik az elnök által valamely ülésre külön meghívatnak, ha valamely, nekik kiosztott ügydarab előadásra nincs is kitűzve, az ülésen megjelennek, a tanácskozásokban részt vesznek s a föltett kérdésekre szavaznak.

Vizsgálat közvetlen teljesítésére kiküldöttek.

Azon tag vagy tagok, a kiket az igazságügyminister az 1890. évi XI. törv.-czikk

2. §-ának e) pontja értelmében valamely orvos-törvényszéki vizsgálatnak közvetlen teljesítésére kiküldött, az elrendelt vizsgálatot az illető bűnügyben eljáró, esetleg egy más vizsgálóbíró közbenjöttével fogatosítják s eljárásuk alapján — a mennyiben a kiküldetést valamely bíróság vagy főügyészség kérte, — az általuk készített látleletet, felvett jegyzőkönyvet és a tüzetesen indokolt véleményt közvetlenül e hatósághoz nyújtják be: a mennyiben a kiküldetés szüksége a tanácsnál elintézésre váró ügyben merült volna fel, eljárásukról jelentést tesznek. Ezenfelül kiküldetési díjaiknak és felmerült utazási költségeinek utalványozását, szabályszerű úti napló bemutatása mellett, az igazságügyministeriumnál hivatalos jelentéssel kérik.

Az úti napló a bíróságnak azon tagja által láttamozandó, a ki a kiküldött által fogatosított orvos-törvényszéki vizsgálat teljesítésénél jelen volt és a működés befejeztétől számítva, legkésőbb 14 nap alatt a tanács elnökénél ennek útján és láttamozásával pedig az igazságügyministerium iktató hivatalánál benyújtandó. Ezen határidőn túl beadott úti naplók nem érvényesíttetnek.

4. §. A tanács jegyzője a tanácshoz érkezett ügyekről jegyzéket vezet (9. §.), az elnök által kiosztott ügydarabokat az illető

Jegyző.

előadókhöz küldi; az ülések jegyzőkönyveit vezeti, ezeket, valamint az ülésben elintézett ügydarabokat felülvizsgálat végett az elnöknek bemutatja és felülvizsgálat után — legkésőbb az elintézéstől számított nyolcz nap alatt — a kiadóhivatalba küldi.

Ezenfelül a jegyző az elnök által reábizott ügyekben mint előadó működik; a mennyiben valamely ülésen az előadó indítványa elvettetett, az ülésen jelen volt tagok megbízásából, esetleg (10. §. *b*) pont) a kiadmányt szerkeszti; minden év végén pedig a tanács működéséről az igazságügyministerhez teendő jelentés tervezetét a tanácsnak bemutatja.

A tanácson kívül álló szakértők.

5. §. A tanácson kívül álló és az igazságügyminister által meghívott szakértők a reájok bizott ügyekben mint előadók működnek, azon ügy elintézésénél, melyre nézve szakértőkül meghivattak, a tanács ülésén jelen vannak s ugyanez ügyre nézve szavazati joggal bírnak, más ügyek tárgyalásánál jelen nem lehetnek.

E szakértőket a tanács elnöke a részükre kiosztott ügydarabnak elküldése alkalmával, illetőleg — ha a tanács ülésén csak szavazó gyanánt vesznek részt — az ülés elején figyelemzteti a hivatalos titok megőrzésére.

Fogadalom.

6. §. A tanácsnak újonnan kinevezett

tagjai az igazságügyminister vagy helyettese előtt a következő fogadalmat teszik :

«Én N. N. fogadom, hogy mint az igazságügyi orvosi tanács tagja, a reám bízott teendőket legjobb tudomásom szerint, lelkiismeretesen teljesítem és a hivatalos titkokat senkinek fel nem fedezem».

A tanács elnöke és a jegyző a tanács elintézése alatt álló ügyeknek állásáról és az előadó kilétéről magán feleknek értesítést nem adhatnak.

Értesítés.

A tanács tagjai az érdekeltektől vagy meghatalmazottaiktól információt egyáltalán el nem fogadhatnak.

Információ.

A tanács tagjai akkor, ha a tanács valamely ügy érdemében már végleges véleményt adott, ez ügyre vonatkozó szakvéleményüket — azelnök előzetes beleegyezésének megnyerése után — szakirodalmi úton kifejthetik.

A vélemények szakirodalmi kifejtése.

7. §. A tanács elnöke évi 1200 forint tiszteletdíjat és ülésenkint 15 frt ülési díjat; az alelnök, ha az elnököt helyettesíti, az utóbbit megillető ülési díjat, egyébként pedig a tagokat megillető munka- és ülési díjat; a tagok az általuk elintézett minden ügydarab után 10 frt munkadíjat és minden ülés után, a melyben részt vettek, 10 frt ülési díjat; a meghívott szakértők a rendes tago-

Díjak.

kat megillető munkadíjakat és azon ülés után, a melyen részt vettek, 5 forint ülési díjat kapnak.

Ha valamely ügy több ízben kerül elintézés végett a tanács elé, az előadót, ha több kiadványi tervezetet készített is, ez ügyben csak egy munkadíj: 10 frt illeti.

Ha a tanács valamely tagja egy ügyben indokolt kiadmányi tervezetet készített, de akadályozva van abban, hogy ez ügyet az ülésen előadja, az ügy után 6 frt munkadíjat, azon tanácstag pedig, ki az ügyet az ülésen tényleg előadta, 4 frt munkadíjat kap.

A tanács jegyzője, évi 600 frt tiszteletdíjat és 10 forint ülési díjat kap.

Kiküldetések alkalmával a tanács tagjai, az utazási költség megtérítésén felül, VI. rangosztályba tartozó államhivatalnokokat megillető napidíjakban részesülnek.

Az elnök és jegyző tiszteletdíjait előleges havi részletekben, a kiküldöttek napidíjait és útiköltségét pedig esetről-esetre külön rendelettel az igazságügyminister utalványozza. A munka- és ülési díjakat az igazságügyministerium elnöki segédhivatali igazgatója, a tanács elnökétől minden hó végén kapott kimutatás alapján, postai úton küldi meg az elnöknek, tagoknak és jegyzőnek, kik köte-

lesek azokról nyolcz nap alatt az igazgatónak szabályszerűen bélyegzett nyugtát beküldeni.

8. §. Az igazságügyi orvosi tanácshoz B) *Eljárási szabályok.*
 érkezett beadványokat az igazságügyminis- *Beadványok kezelése.*
 terium iktató hivatala iktatja és átvételi könyv mellett a tanács elnökéhez juttatja. A tanács által elintézett ügyekre vonatkozó iratokat, a kiadmány tervezetével együtt a tanács jegyzője átadási könyv mellett az igazságügy-ministerium kiadóhivatalába küldi.

9. §. A tanácshoz érkezett beadványokról egy jegyzék vezettetik, melybe a jegyző az ügydaraboknak iktatószámait és tárgyát; azt a napot, amelyen az ügydarabot az előadó átvette, végre az elintézés megtörténtének napját; az elnök pedig az előadó vagy előadók neveit és azon határnapot, a meddig az elintézésnek, illetőleg előadásnak be kell következnie, bejegyzi.

Egy ügydarab esetleg több előadónak is kiosztható. Ez esetben a tanács ülésén először az ifjabb, s azután az idősb tag adja elő véleményét.

Az ülésen kívül elintézendő beadványok az előadónak való kézbesítéstől számítandó nyolcz nap alatt, az ülési tárgyak pedig a beérkezést követő második ülésen elintézendők; csak kivételes esetekben engedhet az

elnök az előadónak indokolt előterjesztésére egy heti halasztást.

Kormányzati kérdésekben vélemény.

10. §. a) pont. Az igazságügyminister felhívására az igazságügyi kormányzat és törvénykezés terén fölmerülő kérdésekben adandó véleményeket illetőleg esetről-esetre a minster jelöli meg: vajjon a véleményt a tanács egy tagja, az elnök tanácsülésen kívül, vagy az egész igazságügyi orvosi tanács teljes ülésében adják-e meg?

Orvosi szakvélemények felülvizsgálása.

b) az orvosi szakvélemények felülvizsgálatánál, a melynek mindig tanácsülésben kell történnie, az előadó ismerteti a tényállást, ennek kapcsán köteles nyilatkozni, hogy a megkereső hatóság által az iratokkal együtt felterjesztett tényleírás helyes-e, s a mennyiben nem helyes, azt kiegészíti, illetőleg kiigazítja; azután felolvassa az orvosi látleteleknek, bonczjegyzőkönyvnek, véleménynek és pótvéleménynek az előadói íven írásba foglalt kimerítő kivonatát és a tények csoportosítása alapján előadja írásba foglalt indokolt felülvéleményét, mely a tanács által elfogadandó határozatnak, illetőleg a megkereső hatóság számára adandó felülvéleménynek tervezete gyanánt terjesztendő elő. A felülvélemény indokolása olyan legyen, hogy az érvei által a határozat megértését és méltatását a megkereső hatóságnak is lehetővé

tegye, a nélkül azonban, hogy a korábbi véleményekkel fölösleges vitatkozásba bocsátkoznék; vagy távoleső, nem magából a tárgyból felmerülő érvekkel, nézetekkel, irodalmi adatokkal volna fölszerelve.

Ha a tanács az előadó véleményét változatlanul elfogadja, úgy ez a körülmény a jegyzőkönyvben csak egyszerűen megjegyzetetik, ha azonban az előadó határozati tervezetén a tanács változtatást eszközöl, úgy ezt az ülés által megállapított fogalmazás szerint az előadó sajátkezűleg írja le és ez vétetik fel a jegyzőkönyvbe és a kiadmányba.

A mennyiben azonban az előadó véleménye egyáltalán nem fogadtatik el, hanem a tanács többsége ellenkező véleményt emel határozattá, úgy a kiadmány készítésével a többség az ülésen jelenlevő egy vagy több tagot, esetleg a jegyzőt bizza meg. Ez esetben a határozat a jegyzőkönyvben szó szerint felveendő.

Az előadó írásbeli indítványától eltérő határozat szövegezésének — ha ez nem vesz szerfelett sok időt igénybe — rendszerint a tanács ülésén kell történnie.

c) Az orvosok által elkövetett és a bíróságok eljárását igénylő műhibák felett a véleményeket a tanács legalább két, az elnök

*Műhibák feletti
vélemény.*

által megbízott előadó előterjesztése alapján és mindig ülésben adja meg.

*Orvosi díjszámlá-
kat illető ügyek.*

d) Az orvosi díjszámlák megállapítását illető ügyekben a tanács ülésileg ad véleményt. Az előadót fél munkadíj: 5 forint illeti.

*Orvosi állomások
betöltése.*

e) Törvényszéki orvosi és fogházorvosi állomások betöltése iránt adandó véleményeknél a jegyző a pályázókról minősítési táblázatot készít, ennek alapján egy, az elnök által esetről-esetre megbízott tanácsstag és jegyző az illető állás betöltésére nézve véleményt adnak s ezt az elnöknek bemutatják. Az elnök a véleményt, saját véleménye kíséretében, az igazságügyminister elé terjeszti.

*Javaslat a közvet-
len vizsgálatra ki-
küldött iránt.*

f) Az orvos-törvényszéki vizsgálatnak közvetlen teljesítésére kiválóan fontos esetekben (1890. évi XI. t-cz. 2. §-ának *e)* pontja) kivételesen kiküldendő tanácsstag vagy tanácsstagok személyére nézve a tanács elnöke az igazságügyministernek javaslatot tesz.

*Kiküldés elrende-
lése.*

A kiküldetést, akár valamely bíróság vagy főügyészség kérte azt, akár a tanács elintézése alatt álló, felülvéleménnyel ellátandó ügyben merült fel annak szüksége, mindig az igazságügyminister rendeli el.

*Egészségi állapot
felülvizsgálása.*

g) Az igazságügyi szervezetben alkalmazott állami tisztviselők és szolgák egészségi

állapotának felülvizsgálása körül az igazságügy-minister által evvel megbízott tanácsstag akként jár el, hogy az általa megvizsgált egyén egészségi állapotát (körtörténetet) szabályos leírásban és erre alapított véleményét tartalmazó bizonyítványt állít ki, melyet közvetlenül az igazságügyminister elé terjeszt. A megbízott tanácstagot fél munkadíj: 5 frt illeti.

11. §. Az igazságügyi orvosi tanács C) *Az igazságügyi orvosi tanácsülései.*
 hetenkint, egy erre meghatározott napon, *Rendes ülések.*
 rendes ülést tart. Ezen rendes ülésre külön meghívók nem küldetnek, hanem az ülésben elintézendő ügydarabok kiosztása alkalmával írja rá az elnök a beadványra azon ülési napot, a melyen az ügy előadandó. A tanácsnak oly tagjai, kiknek ügydarabjuk előadásra kitűzve nincs, az elnök által az ülésekre külön meghívhatók.

A heti rendes ülésen felül az elnök, *Rendkívüli ülés.*
 a teendők számához és sürgősségéhez képest, rendkívüli ülést hívhat egybe.

Ezen esetben, valamint akkor, ha a rendes ülés nem tartatik meg, erről az elnök a tanács tagjait külön értesíti.

Ha az előadók valamelyike igen fontos *Elmaradás az ülésről.*
 ok alapján kénytelen az ülésről elmaradni, ezt köteles oly időben bejelenteni, hogy az elnök az előkészített vélemény előadásával

a tanácsnak egy hason- vagy rokonszakmabeli tagját bizhassa meg.

Az ülés határozatképessége, tagjai száma, a kitűzött tárgyak elintézése.

12. §. A tanács ülése öt szavazattal határozatképes. A tanács azonban lehetőleg hét, különösen fontos ügyek elintézésénél pedig kilencz taggal alakítandó meg. Az ülésre kitűzött tárgyak mind elintézendők.

Tanácskozás és szavazás.

Úgy a tanácskozásnál, mint a szavazásnál a tagok kor szerint és pedig legelőször a legifjabb, utoljára a legidősebb tag nyilatkoznak.

A szavazásra a kérdések lehetőleg egyszerűen «igen» vagy «nem»-mel teendők fel. Minden jelenlevő tag, valamint a tanácson kívül álló, de az ülésre meghívott szakértők is szavaznak. A szavazás mindig előszóval történik. A szavazatok többsége dönt. Az elnök utoljára szavaz. Ha a szavazatok két vélemény közt egyformán oszlottak meg, azon vélemény emelkedik határozattá, a melyhez az elnök csatlakozott.

Érdekeltség.

A tanácsnak azon tagjai, kik valamely ügyben, mint orvosszakértők már véleményt adtak, a mennyiben ezen ügy felülvéleményezés végett a tanács elé kerül, abban előadók nem lehetnek, annak elintézésénél pedig az ülésen jelen nem lehetnek s a tanácskozásban és szavazásban részt nem vehetnek.

A tanács üléseire közönség nem bocsátat- *Az ülések zárlak.*
tatik be.

13. §. Az ülések jegyzőkönyvébe a jegyző *Jegyzőkönyv.*
a jelen voltak neveit, az előadott tárgyakat,
az előadók neveit, a tárgyalás és tanácskozás
menetét röviden, továbbá a szavazók neveit,
a szavazatok számát és minden tagnak sza-
vazatát felveszi, a mennyiben az előadó véle-
ménye változatlanul elfogadtatott, ezt a jegyző-
könyvben egyszerűen megjegyzi, a mennyiben
pedig az előadó indítványán módosítások
vagy változtatások történtek, ezeket egész
terjedelmükben a jegyzőkönyvbe iktatja. Az
ekképen szerkesztett jegyzőkönyvet az ülésen
jelen volt tagokkal nyolcz nap alatt körözés
útján aláírás végett közli s ezután felülvizs-
gálat czéljából az elnöknek bemutatja. Az
elnök által hitelesített jegyzőkönyvet a tanács
irattárában helyezi el. A tanács iratait és
jegyzőkönyveit a tanács tagjai bármikor be-
tekinthetik.

Azon tag, kinek az előadótól eltérő és *Különvélemény.*
az ülés alatt bejelentett külön véleményét a
többség nem fogadta el, e külön véleményt
az ülés után 48 óra alatt írásban beadhatja,
mely esetben az a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

14. §. A tanács az igazságügyminister *D) Felügyelet és*
felügyelete és ellenőrzése alatt áll és műkö- *érintkezés.*
Évi jelentés.

déséről minden év végén jelentést terjeszt az igazságügyminister elé.

Eltávozás a fővárosból.

Tekintettel az 1890. évi XI. t.-cz. 5. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezésre: a tanács tagjai a fővárosból nyolcz napnál hosszabb időre való eltávozásukat a tanács elnökének előzetesen bejelenteni; 14 napnál hosszabb időre való távozásukhoz pedig a tanács elnökének beleegyezését kieszközölni tartoznak.

A tanács elnöke nyolcz napnál hosszabb időre távozását az igazságügyministernek bejelenti; 14 napnál hosszabb időre való távozásra pedig az igazságügyministertől engedélyt kér.

15. §. A mennyiben valamely a tanács elintézése alatt álló ügyben orvostörvénytörvényi vizsgálatnak közvetlen teljesítése lenne szükséges, a kiküldetés elrendelése végett a tanács jelentést tesz az igazságügyministernek.

Érintkezés.

A bíróságokkal és a főügyészségekkel a tanács átirat útján érintkezik.

A mennyiben — az igazságügyministeriumon kívül — más ministeriumokkal, vagy ezeknek alárendelt hatóságokkal kellene érintkeznie, ennek közvetítése céljából az igazságügyministerhez tesz jelentést.

Kiadmányok.

16. §. A tanácsnak minden kiadványát az elnök és a jegyző írják alá.

1891. évi december 7-én 35.201. szám
alatt kelt igazságügyministeri körrendelet.

Felhivom a kir. törvényszéket (kir. járás-
biróságot), hogy mindazon polgári és bűn-
tető ügyekben, melyekben az 1890. évi XI.
t.-cz. értelmében szervezett igazságügyi or-
vosi tanácsot felülvélemény adása végett
kereste meg, az eljárás befejezte után, a jog-
erős bírósági érdemleges határozatot (ítéletet),
illetőleg első-, másod- és harmadbírósági ha-
tározatokat a vezetésem alatt álló ministerium-
hoz — a jelen körrendeletre utalással —
terjeszse fel. A felterjesztésben hivatkozzék
a kir. törvényszék (járásbíróság) azon felül-
vélemény keltére és számára, melyet a kér-
déses ügyben az igazságügyi orvosi tanács
adott.

*Az igazságügyi or-
vosi tanács meg-
keresése által orvosi
felülvéleményezés
tárgyává tett ügyek-
ben a jogerős ítél-
letek az igazság-
ügyi ministerhez
felterjesztendők.*

E felterjesztések, melyeket az igazság-
ügyministerium esetről-esetre az igazságügyi
orvosi tanácssal közöl, tájékoztatják a taná-
csot felülvéleményeinek gyakorlati érvénye-
sülése iránt.

Jegyzet.

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ.

a. b. p. = ausztriai büntető perrendtartás, **c.** = casuistika, **e. m. á.** = elvi megállapodás, **harm. utasít.** = harminczad utasítás, **j.** = jegyzet, **jav.** = törvényjavaslat, **j. gy.** = joggyakorlati eset, **k. b. p.** = katonai büntető perrendtartás, **k. b. t.** = katonai büntető törvény, **m. r.** = ministeri rendelet, **m. u.** = ministeri utasítás, **o. v.** = orvosi vélemény, **t.-cz.** = törvényczikk.

Adatok — a kétes elmeállapotok megítélése céljából szükségesek — már a bűnvizsgálat folyamán beszerzendők ; — ezek beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok (törv. eln. rend.)	766., 767
Adatok közlése az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresésnél (m. r.)	945
Aggsági elmeengedőség daczára beszámítása a szemérem elleni erőszaknak. Ez elmeengedőség az újrafelvétel jogos indokául el nem fogadtatott (j. gy.)	402
Agyi bántalom tünetei: féloldali hűdés és epileptikus rohamok esetén a vádlott irányában a tettere ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e vádlott a cselekmény elkövetésekor? ez iránt az orvosszakértői vélemények ellentétessége folytán a bíróságban kétely támadván: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Akaratának szabad elhatározási képességével — nehézkóros butaságban szenvedő vádlott ezen elmebajánál fogva nem bír. Elmebaja gyógyíthatatlan. Közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyezése szükséges (c.)	41
Akaratának szabad elhatározási képességével a tett elkövetése alkalmával elmebetegség miatt nem bírván az elítélt, mily eljárás követendő, ha ez a marasztaló ítélet jogerőre emelkedése után derül ki?	852
Akaratelhatározás szabadságát kizáró teljes részegség okából felmentés a fogolyszöktetés vádja alól (j. gy.)	116
Akaratelhatározás szabadságát korlátozó és az öntudatot elhomályosító mér-	

vig fokozódott érzelmei a higgadt előre megfontolást kizáró jogos haragnak és mély elkeseredésnek állapítják csak meg az erős felindulást (j. gy.)	673
Akaratelhatározási szabadságnak idült borszeszmérgezés folytán előállott elmezavar által történt korlátozásával elkövetett szándékos emberölés nem büntetett beszámíthatatlanság címén, a tébolydai orvos ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak (j. gy.)	127
Akaratelhatározásnak nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy általi korlátozása az erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülmény gyanánt vétetett (j. gy.)	584
Akaratelhatározás szabadságát kizáró részegség okából felmentés lopás vádjáról (j. gy.)	104
Akaratnak szabad elhatározását az eskóros állapot habár nem korlátozza is: a praemeditatiót igen kétségesse teszi. Praemeditatio meg nem állapítása (j. gy.)	627
Akaratnak a szabad elhatározási képességét, habár nem korlátozza a házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség: a praemeditatiót mégis kizárja (j. gy.) . .	636
Akaratszabadságot — a nélkül, hogy azt teljesen megszüntetné — korlátozó és az öntudatot elhomályosító — physikai vagy erkölcsi hatások által felidézett magas foka az ingerültségnek és felhevülésnek értetik az erős felindulás alatt (j. gy.)	657
Alapper jogerős befejezése után esvén a vádlott elmebetegségbe; az újravétel a vádlott javára sem rendelhető el (j. gy.)	379
Alaptalan feljelentés esetén, melyet feljelentő hysterikus képzelődés folytán tett, a hamis vád és rágalmazás vádjáról felmentetett (j. gy.) . . .	326
Alapul nem szolgál a vád alá helyezésre — a beismerést támogató adatok nélkül — vallási rajongásban szenvedő egyén által önmaga ellen tett az a feljelentés, hogy nyolcz gyermekét megölte (j. gy.)	832
Alelnöke az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	948
Alispán megkerestetni rendeltetik közveszélyes elmebetegek ápoltatása és gondozása iránt (j. gy.)	429
Alkalmas tények létezése, melyek az erős felindulást előidézhetik, elegendő az erős felindulás megállapítására (j. gy.)	658
Alkalmazásnak (bizonyos orvosi állásokra) feltétele a törvényszéki orvosi vizsga (m. r.)	918
Alkalmazása a fogházorvosoknak (m. r.)	886
Alkalmazottai az állami vagy közkórházi tébolydáknak: — közhivatalnokok (t.-cz.)	602
Alkoholismusból származó furor maniacalist megállapító, közegészségi	

tanácsi véleménynyel szemben: vád alá helyezés szándékos emberölés miatt (j. gy.)	251
Alkoholismusból származó furor maniacalist megállapító, közegészségi tanácsi véleménynyel szemben: szándékos emberölés miatt elítélés (j. gy.)	259
Alsóbírói elítéléssel szemben, felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelem nem büntethető túlhágása címén (j. gy.)	471
Anyagi büntetőjog terén — jogvédelem (cím)	3
Apagyilkosság vádja alól felmentés, mert a kiskorú vádlottak a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírtak (o. v.) . .	513
Ausztriai büntető perrendtartás szerinti megfigyelése az elmebeli állapotnak (a. b. p.)	757
Ausztriai büntető perrendtartás területén is csak a törvényszék felülvizsgálata vehető igénybe: a tanúk, vagy szakértők részére megállapított díjak összege tekintetében (e. m. á.)	864
Államfoglyok — (betegek) (u.)	904
Államhivatalban levő szakértőknek működési díjra igényük nincs (m. r.) .	858
Állami vagy közkórházi tébolydai alkalmazottak közhivatalnokok (t.-cz.) .	602
Állami tisztviselők által szakértői működésért felszámítható napidíj (m. r.)	869
Állandóan nem alkalmazott orvosok és a fogházi orvosok díjazása és a díjak utalványozása (m. r.)	890
Állapota a léleknek, szerelemföltés folytán izgatottá válván, mennyiben állapítja meg a beszámíthatatlanságot? Ennek mellőzése zsarolás esetén (j. gy.)	86
Állapotáról a megfigyelés végett tébolydába szállított vizsgálati fogolynak, a bíróságnak kéthavonként jelentés teendő (m. r.)	781
Állapot — elmebeli — megfigyelése az ausztriai büntető perrendtartás szerint (a. b. p.)	757
Állapot — elmebeli megvizsgálása (cím)	754
Állapot — elmebeli — megvizsgálására alkalmazandó szakértők (m. r.) .	760
Állapot — eskóros — habár az akaratnak szabad elhatározását nem korlátozza is: a praemeditatiót igen kétségesse teszi. Praemeditatio meg nem állapítása (j. gy.)	627
Állítólag elkövetett lopásnál — eskórbán szenvedő egyénnél — az eskór a beszámítás mellőzésére okul nem szolgál akkor, ha nincs adat arra, hogy vádlott a kérdéses alkalommal vagy előbb rövid idővel eskórbán lett volna (j. gy.)	439
Álom által előidézett öntudatlan állapotban elkövetett mulasztásból eredő közveszélyű cselekmény vádja alól felmentés (j. gy.)	58
Álomban elkövetett emberölés vétségének vádja alól felmentés (j. gy.) . .	56
Általános magyarázata az elmetehetség megzavarodásának (j. gy.) . . .	612
Ápolás nélküli fogvatartása eskórbán és szellemi tekintetben elgyengült egyénnek: a személyes szabadság megsértésének büntetettét képezi (j. gy.)	727

Ápoltatása és gondozása iránt a bűnvád alól felmentett közveszélyes elme- betegeknek az alispán megkerestetni rendeltetik (j. gy.)	429
Átadandók — a bűnvád terhe alól felmentett elmebeteg egyének a közigaz- gatási hatóságnak: a kir. ügyész által (m. r.)	821., 823
Átalány: lásd Bűnügyi átalány.	

Bánásmód beteg foglyokkal. — Fogházi kórház (m. u.)	891
Bántalmazás folytán előállott erős felindulásban siketnéma által rögtön elkövetett, halált okozott súlyos testi sértés büntetése (j. gy.)	545
Bántalmazás, ha az eskórbán szenvedő egyénnél nem idézte ugyan elő az eskórt, hanem fokozta azt s hosszú ideig tartó betegséget eredménye- zett: a 303. §. szerint minősülő testi sértést képez (j. gy.)	701
Bántalmazási szándék — határozott eredményre nem célzó általános — vehető csak bizonyítottnak, ha törvényszéki orvosszakértők véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és epileptikus rohamokban szenved s ezen beteges állapotok agyi bántalom tüneteit képezik; ezek szerint vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Bárgyu — gyengeelméjű — egyénnek felmentése a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	379
Beadványok kezelése az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	953
Befolyással bírván a bűnügy elbírálására a panaszos elmebeli állapota, ha vádlott a végtárgyaláson az iránt kérelmet terjeszt elő: a panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása is elrendelhető (j. gy.)	793
Beismerés — mely az elkövetett bűncselekmény benyomása alatt zavart és megrendült lelki állapotban tételik — nem bizonyítja a praemeditá- tiót (j. gy.)	835
Belátási képesség hiánya és beszámíthatatlanságnak elhatárolása. A belátási, felismerési képesség a bűncselekmények szerint különböző (j. gy.)	506
Belátással — mely a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges — a vádlottak nem bírtak. Felmentés apagyilkosság vádja alól (o. v.)	513
Benyomása alatt az elkövetett bűncselekménynek, zavart és megrendült lelki állapotban tett beismerés nem bizonyítja a praemeditációt (j. gy.)	835
Beszámítás (t.-cz.)	3
Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Beszámítás keretébe nem tartozik az ösztönszerűség minőségének megállá- pítása és méltatása (j. gy.)	55
Beszámítása a csősz által megtámadója ellen jogos védelem szüksége nél- kül elkövetett szándékos emberölésnek. Elítélés, királyi táblai felmen- téssel szemben (j. gy.)	495

Beszámítása a gyújtogatásnak idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat által okozott lelki zavar daczára a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben; a lelki állapot rendkívüli enyhítő körülmény gyanánt mérlegeltetett (j. gy.)	281
Beszámítása a szándékos emberölésnek; felindulás és öntudatlan állapot határvonala; orvosi vélemény indokolása; elítélés (j. gy.)	143
Beszámítása a szemérem elleni erőszaknak aggsági elme gyengesség daczára. Ez elme gyengesség az újrafelvétel jogos indokául el nem fogadtatott (j. gy.)	402
Beszámítása a szerelemfélétsben elkövetett súlyos testi sértésnek mellőztetik (j. gy.)	79
Beszámítása a szerelemfélétsben elkövetett, halált okozó testi sértésnek, midőn vádlott el volt készülve arra, hogy a sértettet ne jénél találja (j. gy.)	81
Beszámítása a szeszmérgezés gyanújában álló egyén által elkövetett gyilkosság és rablásnak. Eltérő szakértői vélemények (j. gy.)	171
Beszámítása az időszakonként előforduló nehéz kóros rohamokban szenvedő egyén által elkövetett gyilkossági kísérletnek, azon az alapon, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor nem volt nehéz kóros rohamban (j. gy.)	435
Beszámítása az igen nagy fokú részegségben elkövetett súlyos testi sértésnek: curiai elítélés a két alsó fok ítéletével szemben; a nagy fokú részegség mint enyhítő körülmény vétetett tekintetbe (j. gy.)	121
Beszámítása gyenge elméjű egyén által elkövetett szándékos emberölésnek; az orsz. közegészségügyi tanács véleményével szemben. Szakértői vélemények méltatása (j. gy.)	407
Beszámítása kisebb fokú idült szeszmérgezésben szenvedő egyén által elkövetett szándékos emberölésnek (j. gy.)	234
Beszámítása rezgő rjben szenvedő egyén által ittas állapotban elkövetett halált okozott testi sértésnek, a két alsó fok felmentő ítéletével, a törvényszéki orvos véleményével és a tud. egyetem orvoskari tanártestületének véleményével szemben (j. gy.)	288
Beszámítás eldöntése az ügyviteli szabályok szerint (m. r.)	7
Beszámítás kérdésében a bíróság a szakértői véleménytől — melyet nem köteles feltétlenül elfogadni — eltérőleg is határozhat (j. gy.)	795
Beszámítás kizárásához — a B. T. K. 76. §-a értelmében — az elmetehetség megzavarodása beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják szabad elhatározási képességétől. — Felmentés halált okozott testi sértés vádjá alól (j. gy.)	66
Beszámítás mellőzésére — eskő rban szenvedő egyén által állítólag elkövetett lopásnál — az eskő r okul nem szolgál akkor, ha nincs adat arra,	

hogy vádlott a kérdéses alkalommal vagy előtte rövid idővel eskőben lett volna (j. gy.)	439
Beszámításra vonatkozó jogszabályok kihágások eseteiben is alkalmazan- dók (t.-cz.)	40
Beszámítást kizáró állapotban — szervi szívbajban szenvedő egyén által ennek rohama alatt — elkövetett súlyos testi sértés nem büntetetik (j. gy.)	441
Beszámítást kizáró ok az ellenállhatatlan erő (t.-cz.)	445
Beszámítást kizáró ok a gyermekkor és serdületlen kor (t.-cz.)	504
Beszámítást kizáró ok a jogos védelem (t.-cz.)	463
Beszámítást kizáró ok az öntudatlan állapot és az elmezavar (t.-cz.)	13
Beszámítást kizáró ok a siketnémaság (t.-cz.)	528
Beszámíthatlanság a katonai büntető törvény szerint elmezavar, ittasság, jogos védelem, kényszer esetén (t.-cz.)	502
Beszámíthatlanság. Az akaratelhatározási szabadságnak idült borszeszmér- gezés folytán előállott elmezavar által történt korlátozásával elkövetett szándékos emberölés nem büntetett beszámíthatlanság címén a téboly- dai orvos ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak (j. gy.)	127
Beszámíthatlanság címén: felmentés a szerelemféltségben elkövetett súlyos testi sértés vádja alól, az elmetehetség nagyfokú megzavarodása alap- ján (j. gy.)	64
Beszámíthatlanság címén siketnéma felmentése a súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	529
Beszámíthatlanság és a kellő belátási képesség hiányának elhatárolása. A belátási, felismerési képesség a bűncselekmények szerint különböző (j. gy.)	506
Beszámíthatlanság. Eskőr címén felmentés szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	423
Beszámíthatlanság. Felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelemnek megzavarodásból származó túlhágása címén (j. gy.)	465
Beszámíthatatlanság megállapítása teljes részegség címén szándékos ember- ölés kísérleténél (j. gy.)	91
Beszámíthatatlanság megállapítása terhességi elmezavar és szerelemféltség miatt, szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	357
Beszámíthatatlanság megállapítása, veleszületett butaságban szenvedő egyén által elkövetett gyilkosságnál (j. gy.)	370
Beszámíthatatlanság. Raptus melancholicus állapotában a saját gyermekén elkövetett nemi közösülés — a 76. §. alapján — nem büntetett (j. gy.)	324

Beszámíthatatlanság — (részegség által okozott) — czímén felmentés magánlak megsértésének vádja alól (j. gy.)	111
Beszámíthatatlanság, részegség és idült szeszmérgezésnél. Felmentés az erőszakos nemi közösülés vádja alól részegség czímén a 76. §. alapján (j. gy.)	88
Beszámíthatatlanság szerelemfáltás miatt	62
Beszámíthatatlanság. Szülési elmezavar. Felmentés a gyermekölés vádja alól gyermekágyban beállott elmezavar czímén, a 76. §. alapján (j. gy.)	365
Beszámíthatatlanságot mennyiben állapít meg a léleknek szerelemfáltás folytán előállott izgatott állapota? Ennek mellőzése zsarolás esetén (j. gy.)	86
Beszámíttatik a büntetésbe a tébolydában töltött idő (m. u.)	898
Beszerzendők már a bűnvizsgálat folyamán a kétes elmeállapotok megítélése czéljából szükséges adatok; ezek beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok (törv. eln. rend.)	766, 767
Beteg államfogyok (m. u.)	904
Beteg foglyokkal való bánásmód. Fogházi kórház (m. u.)	891
Beteg fogoly a fogházi kórházban visszatartható büntetésének kiállása után is (m. u.)	898
Beteg fogoly érintkezése családjával (m. u.)	895
Beteg fogoly végrendelkezése, házassága (m. u.)	899
Betegséget — hosszú ideig tartót — eredményező bántalmazás, mely eskórban szenvedő egyénnél az eskórt fokozta; a 303. §. szerint minősülő testi sértést állapítja meg (j. gy.)	701
Beröltése iránt az orvosi állomásoknak adandó vélemény (m. r.)	956
Bevezetés az igazságügyi orvosi tanács című fejezethez	937
Bilincs alkalmazható — biztonság okából — elmebeteg letartóztatottra (m. r.)	817
Bíró az orvosi vélemények bizonyító erejét szabadon mérlegeli, elítélés a szakértői vélemény szerint szándékos emberölés miatt szeszmérgezés folytán beállott öntudatlan állapot daczára (j. gy.)	192
Bíró jelenléte (szakértői szemlénél)	756
Bírói mérlegelése elmezavart egyén vallomásának	826
I. Az ausztriai büntető perrendtartás szerint	826
II. Az 1893. évi javaslat szerint	827
Bíróság — a büntető — ha a bűnvádi eljárást elmebetegség czímén megszünteti, költségben a terheltet nem marasztalhatja, hanem a költség iránti intézkedés a polgári perre tartozik (j. gy.)	869
Bíróság elrendeli kétely esetében, hogy a vádlott elmebeli állapota húzamosabb időn át és kiválóan elmeorvósággal foglalkozó orvosszakértő által az országos tébolydában vizsgáltassék meg (j. gy.)	789
Bíróság — hagyatéki — előtt hamis vallomást arra tett egyének, hogy	

elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó előttük, mint végrendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett, úgyszintén az állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszért egyén is: csalás miatt helyeztettek vád alá (j. gy.)	740
Bíróság hatáskörébe tartozik annak elrendelése, hogy vádlott elmebeli állapotára az országos tébolydában figyeltessék meg (j. gy.)	782
Bíróság meggyőződésére a szakértői véleménynek nem csupán az illető szakértő tekintélye, hanem főleg az a mellett szóló és a bíróság felismerésére hozott okok súlya által kell hatnia (j. gy.)	797
Bíróság nem köteles szakértői véleményt feltétlenül elfogadni, hanem attól eltérőleg is határozhat a beszámítás kérdésében (j. gy.)	795
Bíróság a szakértői véleményt szabadon mérlegeli, nincs kötve azok többségének véleményéhez (j. gy.)	798
Bíróság (szakértői)	755
Bíróságban — kétely támadván az orvosszakértői vélemények ellentétessége folytán — az iránt, vajjon vádlott a cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e: felmentés mondott ki (j. gy.)	292
Bírósági (alsó) elítélésekkel szemben curiai felmentés szerelemföltésben elkövetett szándékos emberölési kísérlet vádja alól a 77. §. alapján (j. gy.)	446
Bírósági fogházakba nem fogadtatnak be: a büntető eljárás nélkül csak közrendészeti szempontból őrizet alá veendő egyének, közigazgatási eljárás alá vett elmebetegek (m. r.)	885
Bíróságnak csak tájékoztatására szolgál a szakértői vélemény (j. gy.)	798
Bíróságnak jelentés teendő kéthavonként a megfigyelés végett tébolydába szállított vizsgálati fogoly állapotáról (m. r.)	781
Bíróságok által utalványozandó bűnügyi költségek (m. r.)	861
Bizonyításra — (szakértői) — vonatkozó rendelkezései a bűnvádi eljárás legújabb javaslatának (jav.)	804
Bizonyításra — (szakértői) — vonatkozó szabályok	754
Bizonyító ereje az orvosszakértői véleménynek (j. gy.)	795
Bizonyító ereje a tanúvallomásnak (a b. p.)	827
Bizonyító ereje vádlott vallomásának (a b. p.)	827
Bizonyító erejét az orvosi véleményeknek a bíró szabadon mérlegeli; elítélés szándékos emberölés miatt szeszmergezés folytán beállott állítólagos öntudatlan állapot daczára (j. gy.)	192
Bizonyító erő — perrendszerű — nem tulajdonítható sértett fél terhelő vallomásának — tekintettel annak feltűnő elmebeli fogyatkozására (j. gy.)	838
Bizonyítotttnak csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető, midőn a tette ösztönző célzatra bizton követ-	

kezdetni és így vádlott terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet (j. gy.)	650
Bizottság — a törv. orv. vizsg. — szervezetéről s tagjainak utiköltségéről (m. r.)	918
Bizottság — a törv. orv. vizsg. — ügykezelése (m. r.)	927
Biztonság okából bilincs alkalmazható elmebeteg letartóztatottra (m. r.) .	817
Bocsátás a törvényszéki orvosi vizsgálatra (m. r.)	911
Borszeszmérgezés — idült — és szerelmi bánat által okozott lelkizavar daczára beszámítása a gyújtogatásnak a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben, a lelki állapot mint enyhítő körülmény mérlegeltetett (j. gy.)	281
Borszeszmérgezés — idült — folytán előállott elmezavar általi korlátozásával az akaratelhatározás szabadságának elkövetett szándékos emberölés nem büntettetett beszámíthatatlanság czímén a tébolydai orvos ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak (j. gy.)	127
Bosszuállás és jogos védelem elhatárolása. Könnyű testi sértés (j. gy.) .	501
Börtönökben — kerületiben — elmebeteg rab (m. r.)	903
Butaságban — (nehézkóros) — szenvedőnek, ki lopás büntetével van vádolva, közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	41
Butaságban — (veleszületett) — szenvedő egyén által elkövetett gyilkosság beszámíthatatlanságának megállapítása (j. gy.)	370
Bűncselekmény elkövetése után beállott elmezavar (czím)	840
Bűncselekmény elkövetésének benyomása alatt zavart és megrendült lelkiállapotban tett beismerés nem bizonyítja a praemeditációt (j. gy.) . .	835
Bűncselekmény elkövetésére öntudatlan vagy elmezavart egyénnek reábirása nem felbujtás, hanem tettesség	38
Bűncselekménynek, mely a 385. §. szerint minősül, feltétele a káros gondnokság alá helyezése. Gyengeelméjű egyén tévedésbe ejtésével elkövetett csalás (j. gy.)	736
Bűncselekmények az ember élete ellen. Gyilkosság. Szándékos emberölés (t.-cz.)	615
Bűncselekmények különbözősége szerint különböző a belátási és felismerési képesség (j. gy.)	506
Bűnösség felismeréséhez szükséges belátással a vádlottak nem bírtak. Felmentés apagyilkosság vádjá alól (o. v.)	513
Büntetés — szabadságvesztés — végrehajtása elhalasztandó elmebetegség okából (m. r.)	
a/ a törvényszéki eljárásban	875
b/ a járásbirósági eljárásban	876

Büntetést a személyes szabadság megsértésének képezi: eskóiban szenvedő és szellemi tekintetben elgyengült egyénnek kellő ápolás nélküli fogvatartása (j. gy.)	727
Büntetése a siketnéma egyén által bántalmazás folytán erős felindulásban rögtön elkövetett halált okozott súlyos testi sértésnek (j. gy.)	545
Büntetés végrehajtása alatti jogvédelem (czím)	874
Büntetésbe beszámíttatik a tébolydában töltött idő (m. u.)	898
Büntetését kiállott beteg fogoly a fogházi kórházban visszatartható (m. u.)	898
Büntetéssel csak öntudatos egyének lévén sújthatók, a vádlott elmezavara, bár a cselekmény elkövetése után állott be, a vádlott büntethetőségét ez idő szerint kizárja (j. gy.)	846
Büntethető csak akkor a valótlanságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kiállítása, ha az hatóság részére polgári vagy büntető ügyben állíttatott ki (j. gy.)	607
Büntető eljárásnak gyógyíthatatlan elmebetegek ellenében helye nincs (j. gy.)	879
Büntető eljárás nélkül csak közrendészeti szempontból őrizet alá veendő egyének, mint a közigazgatási eljárás alá vett elmebetegek, a bírósági fogházakba nem fogadhatók be (m. r.)	885
Büntetőjog (anyagi) terén — jogvédelem (czím).	3
Büntetőjogi felelősségét a vádlottnak zavart lelki állapotánál fogva a szülés körül elkövetett mulasztásai akkor sem állapítják meg, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
Büntető perrendtartás: lásd ausztriai büntető perrendtartást.	
Büntető törvény — katonai — szerint beszámíthatatlanság elmezavar, ittaság, jogos védelem, kényszer esetén (t.-cz.)	502
Büntető törvény — katonai — szerint gyengeelméjűség és elmezavar enyhítő körülmény (k. b. t.)	597
Büntető törvény — katonai — szerint: súlyos testi sértés (k. b. t.) . . .	729
Büntető ügyviteli szabályoknak az állandó szakértőkre vonatkozó rendelkezései (m. r.)	758
Büntető vagy polgári ügyben hatóság részére kiállított, valótlanságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kiállítása büntetetik (j. gy.)	607
Büntettetett a 301. §. alapján mint testi sértés: gyengeelméjű egyénnek éheztetése és sanyargatása (j. gy.)	708
Büntettetett az ölés, mint gondatlanságból elkövetett, a szándékos emberölés vádja alól részegség által okozott öntudatlan állapot czímén való felmentés mellett (j. gy.)	118
Büntettetett a részegség, mint önálló büntetendő cselekmény (j. gy.) . . .	106
Büntettetett a részegség, mint önálló büntetendő cselekmény (j. gy.) . . .	120

Büntettetett a részegség, mint önálló büntetendő cselekmény; teljes részegség czímén a magánlaksértés és vagyonrongálás vádja alól történt felmentés mellett (j. gy.)	106
Bűnügy elbírálására, ha befolyással bír és vádlott ez iránt a végtárgyaláson kérelmet terjeszt elő: a panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása is elrendelhető (j. gy.)	793
Bűnügyi átalány kezelése (m. r.)	860
Bűnügyi költség átalányból előlegezendők a szakértői illetmények (m. r.)	856
Bűnügyi költségek (m. r.)	866
Bűnvád terhe alól felmentett elmebetegek elhelyezése tárgyában (m. r.)	820
Bűnvád terhe alól felmentett elmebetegeknek, a közigazgatási hatóságnak átadása tárgyában (m. r.)	821
Bűnvád terhe alól felmentett elmebetegeknek a kir. ügyész által a helybeli közigazgatási hatóságnak adandók át (m. r.)	823
Bűnvád terhe alól felmentett és a közigazgatási hatóságnak átadandó elmebetegekre vonatkozó orvosi vélemények szerkesztése tárgyában (m. r.)	824
Bűnvádi átalány és eljárási költségek (m. r.)	856
Bűnvádi eljárás csakis szellemi ereje teljes birtokában levő személylyel folytatható (j. gy.)	848
Bűnvádi eljárás folyamán jogvédelem (czím)	754
Bűnvádi eljárás — ha az elmebetegség okából szüntettetett meg: a terhelt a megszüntetésnek ez indoka ellen jogosult felelősséggel élni (j. gy.)	800
Bűnvádi eljárás legújabb javaslatának a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései (jav.)	804
Bűnvádi eljárás megszüntettetett eskőben szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában: elmezavar czímén. Szakértői vélemények mérlegelése (j. gy.)	429
Bűnvádi eljárás végzéssel megszüntetendő: ha vádlott elmebetegsége elítélterése után állapíttatik meg, felsőbb birói ítélet nem hirdethető ki (j. gy.)	849
Bűnvádi eljárási költségek s a bűnvádi átalány tárgyában szabályrendelet (m. r.)	856
Bűnvádi eljárást, ha a büntető bíróság elmebetegség czímén megszünteti, költségben a terheltet nem marasztalhatja, hanem a költség iránti intézkedés a polgári perre tartozik (j. gy.)	869
Bűnvizsgálat folyamán beszerzendők kétes elmeállapotok megítélése céljából szükséges adatok; ezek beszerzésénél figyelembe veendő irányponatok (törv. eln. rend.)	766., 767

Casuistica. Lopás büntetével vádolt nehézkezes butaságban szenved s ezen bajánál fogva szabad elhatározási képességével nem bír s a bűnvádi

cselekmények elkövetésekor sem bírt. Elmebaja gyógyíthatatlan. Közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	41
Controvers kérdés a budapesti kir. ítélő tábla és az igazságügyministerium között a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása tekintetében szándékos emberölés esetén	765
Csábítás (t.-cz.)	612
Családjával érintkezése a beteg foglyoknak (m. u.)	895
Csalás (t.-cz.)	735
Csalás — gyengeelméjű tévedésbe ejtésével elkövetett. A 385. §-ban meghatározott bűncselekmény feltétele a káros gondnokság alá helyezése (j. gy.)	737
Csalás miatt helyezettettek vád alá: kik a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tettek arra, hogy az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó előttük, mint végrendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett; úgyszintén ez állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszért egyén is (j. gy.)	740
Csekélyebb ellentállási képesség a rendellenes cselekmények elkövetéséhez: enyhítő körülmény (j. gy.)	554
Cselekményeknek, melyek rendellenesek — elkövetésére vonatkozó csekélyebb ellentállási képesség: enyhítő körülmény (j. gy.)	554
Csász által megtámadója ellen jogos védelem szüksége nélkül elkövetett szándékos emberölés miatt elítélés, királyi táblai felmentéssel szemben (j. gy.)	495
Czímzése a megkeresésnek — az igazságügyi orvosi tanácshoz (m. r.)	944
Curiai elítélés a két alsó fok felmentő ítéletével szemben, igen nagyfokú részegségben elkövetett súlyos testi sértés miatt; a nagyfokú részegség, mint rendkívüli enyhítő körülmény vétetett tekintetbe (j. gy.)	121
Curiai elítélés súlyos testi sértés miatt a két alsó fok felmentő ítéletével szemben és a tanúvallomások daczára; az ital előidézte izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.)	125
Curiai felmentés alsóbb bírósági ítéletekkel szemben, szerelemföltésben elkövetett szándékos emberölési kísérlet vádjá alól a 77. §. alapján (j. gy.)	446
D aczára aggsági elmeengességnek beszámítása a szemérem elleni erőszaknak (j. gy.)	402
Daczára a hysteriának beszámítás (j. gy.)	344
Daczára a tanúk ama vallomásának, hogy vádlott egészen részeg volt, curiai elítélés súlyos testi sértés miatt a két alsó fok felmentő ítéletével szemben; az ital előidézte izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.)	125
Díja a törvényszéki orvosi vizsgálatnak (m. r.)	917
Díjak az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	951

Díjak összege tekintetében — melyek tanúk vagy szakértők részére meg- állapítvák, csakis a törvényszék felülvizsgálata vehető igénybe az ausz- triai büntető perrendtartás területén is (e. m. á.)	864
Díjazása a fogházorvos által teljesített orvosszakértői eljárásnak (m. r.) .	868
Díjazása a fogházi orvosoknak és az állandóan nem alkalmazott orvosok- nak; a díjak utalványozása (m. r.)	890
Díjazása katonai orvosoknak polgári és polgári orvosoknak katonai ügyek- ben (m. r.)	869
Díjszámlákat (orvosi) illető ügyek (m. r.)	956
Döntés az írásbeli és a gyakorlati — törvényszéki orvosi — vizsgálatok eredménye felett (m. r.)	914
Durva bánás és a gondjaira bízott elmebeteg testre sértésnek is okozása által hivatali hatalommal való visszaélést követ el a közkórházi ápoló szolga (j. gy.)	745
E gészségi állapot felülvizsgálása (m. r.)	956
Elbocsátása az elmebeteggé nyilvánított fogolynak (m. u.)	898
Eldöntése a beszámításnak az ügyviteli szabályok szerint (m. r.)	7
Elegendő az erős felindulás megállapítására oly ténynek létezése, mely alkalmas annak előidézésére (j. gy.)	658
Elfogadandó — olyan nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült — abbeli védekezése, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének vissza- nyerése után nem bírt azonnal tudomással, a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekeölés vádja alól felmentés (j. gy.)	367
Elfogadni feltétlenül a szakértői véleményt a bíróság nem köteles, hanem attól eltérőleg is határozhat a beszámítás kérdésében (j. gy.)	795
Elgyengült — (szellemi tekintetben) — és eskőkorban szenvedő egyénnek kellő ápolása nélküli fogva tartása a személyes szabadság megsértésé- nek büntetést képezi (j. gy.)	727
Elhagyása önsegélyre képtelen személynek (t.-cz.)	682
Elhalasztandó a halálbüntetés végrehajtása elmezavar esetén a katonai bün- tető perrendtartás szerint is (k. b. p.)	877
Elhalasztandó a szabadságvesztés büntetés végrehajtása elmebetegség oká- ból (m. r.)	
a) a törvényszéki eljárásban	875
b) a járásbíróági eljárásban	876
Elhatárolása a beszámíthatatlanságnak és a kellő belátási képesség hiányá- nak. A belátási, felismerési képesség a bűncselekmények szerint külön- böző (j. gy.)	506

Elhatárolása a jogos védelemnek és a bosszúállásnak. Könnyű testi sértés (j. gy.)	501
Elhelyezése a bűnvád terhe alól felmentett elmebetegeknek (m. r.) . . .	820
Elhelyeztetése (tébolydai) szükséges: gyilkosság büntetvének kísérletével vádolt, tébolyodottságban szenvedő, önmagára és a közbiztonságra veszélyes elmebajosnak (c.)	47
Elhelyeztetése (tébolydai) szükséges lopás büntetvével vádolt, nehézkezes butaságban szenvedőnek, kinek elmebaja gyógyíthatatlan — közveszélyes voltánál fogva (c.)	41
Elintézendők mind az igazságügyi orvosi tanács ülésére kitűzött tárgyak (m. r.)	958
Elítélés — curiai — a két alsó fok felmentő ítéletével szemben, igen nagyfokú részegségben elkövetett súlyos testi sértés miatt; nagyfokú részegség mint rendkívüli enyhítő körülmény (j. gy.)	121
Elítélés — curiai — súlyos testi sértés miatt, a két alsó fok felmentő ítéletével szemben és a tanúvallomások daczára, enyhítő körülmény az ital előidézte izgatottság (j. gy.)	125
Elítélés királyi táblai felmentéssel szemben, császár által megtámadója ellen jogos védelem szüksége nélkül elkövetett szándékos emberölés miatt (j. gy.)	495
Elítélés szándékos emberölés miatt a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy vádlott alkoholizmusból származott furor maniacalis behatása alatt követte el tettét (j. gy.)	259
Elítélés szándékos emberölés miatt, szemben a szakértők ama véleményével, hogy vádlott heveny szeszmergezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.) . .	219
Elítélés szándékos emberölés miatt, szeszmergezés folytán beállott öntudatlan állapot daczára; orvosi vélemények bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli (j. gy.)	192
Elítélés szerelemfélétsben elkövetett halált okozó testi sértés miatt, midőn vádlott el volt készülve arra, hogy sértettet nejénél találja (j. gy.) . .	81
Elítéltekkel — alsóbírói — szemben curiai felmentés szerelemfélétsből elkövetett szándékos emberölési kísérlet vádja alól a 77. §. alapján (j. gy.)	446
Elítéléssel — alsóbíróival — szemben felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelem nem büntethető túlhágása címén (j. gy.) .	471
Elítelt vádlott állítólag fenforgó elmebetegségének megállapítása végetti megvizsgáltságának elrendelése, nem a bíróság, hanem a kir. ügyész hatáskörébe tartozik (j. gy.)	878
Elítelték és letartóztatottak megfigyelő osztályának felállítása (m. r.) . .	778
Elíteltetése után állapíttatván meg vádlottnak gyengeelméjűsége: a felsőbb	

bírói ítélet ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki, hanem a bűn- vádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Eljárás az esetben, ha a marasztaló ítélet jogerőre emelkedése után derül ki, hogy az elítélt a tett elkövetésekor elmebetegség miatt akarata sza- bad elhatározási képességével nem bírt :	852
Eljárás a törvényszéki orvosi vizsgálatok körül (m. r.)	922
Eljárási javaslat — az 1889. évi — rendelkezései az elmeállapot megvizs- gálására vonatkozólag (jav.)	801
Eljárási költségek és díjak (cím)	856
Eljárási szabályok az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	953
Elkeseredés és a higgadt előre megfontolást kizáró jogos harag csak akkor állapítják meg az erős felindulást, ha ezek az érzelmek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározás szabadságát korlátozó mérvig fokozódtak (j. gy.)	673
Elkeseredés — nagyfokú — nem fogadtatott el mint lelki kényszer, ellen- ben enyhítő körülményül vétetett számba. Szándékos emberölés (j. gy.)	450
Elkeseredettség — nagymérvű — házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó, habár az akarat szabad elhatá- rozási képességét nem korlátozza is: a praemeditációt kizárja (j. gy.) .	636
Ellenállhatatlan erő, mint a beszámítást kizáró ok (t. cz.)	445
Ellenkező — magánjellegű — orvosi vélemények, melyeket terhelt bemu- tatott — szemben a tébolydai orvosoknak huzamosabb megfigyelés alapján adott ama véleményével, hogy terhelt elmebeteg — tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Ellentállási csekélyebb képesség rendellenes cselekmények elkövetésére vonatkozólag: enyhítő körülmény (j. gy.)	554
Ellentétessége folytán az orvosszakértői véleményeknek a bíróságban kétely támadván vádlott akaratának — cselekvéskori — szabad elhatározási képessége iránt: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Elmaradás az igazságügyi orvosi tanács üléséről bejelentendő (m. r.) . .	957
Elmeállapota vádlottnak, heveny szeszmergezés folytán kóros lévén — ilyen tartalmu szakértői véleménynyel szemben: elítélés szándékos emberölés miatt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.) . .	219
Elmeállapotok — (kétes) — esetében a kérdések az orvosszakértőkhöz miként intézendők, a nélkül, hogy a szakértők véleményadási körébe a jogi kérdés eldöntése is belekevertessék (j. gy.)	770
Elmeállapotok — (kétes) — megítélése céljából szükséges adatok már a bűnvizsgálat folyamán beszerzendők — ezek beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok (törv. eln. rend.)	766, 767
Elmebeli állapot megfigyelése, az ausztriai büntető perrendtartás szerint (a. b. p.)	757

Elmebeli állapot megvizsgálása (cím)	754
Elmebeli állapot megvizsgálásának mely esetekben van helye	762
Elmebeli állapot megvizsgálására alkalmazandó szakértők (m. r.)	760
Elmebeli állapot megvizsgálása tekintetében controvers kérdés a budapesti kir. ítélő tábla és az igazságügyministerium között, szándékos emberölés esetén	765
Elmebeli állapota a vádlottnak, kétely esetében huzamosabb időn át és kiválóan elmeorvósággal foglalkozó orvosszakértő által az országos tébolydában vizsgálandó meg; — ezt a bíróság elrendelheti (j. gy.)	789
Elmebeli állapotnak megvizsgálása akkor is elrendelhető, ha az a panaszost illetőleg kétes, feltéve, hogy a bűnügy elbírálására befolyással bír és a vádlott ez iránt a végtárgyaláson kérelmet terjeszt elő (j. gy.)	793
Elmebeli állapotnak megvizsgálására mindig két orvosszakértő alkalmazandó. Az igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetett (j. gy.)	791
Elmebeli állapotára vádlott, hogy az országos tébolydában figyeltessék meg, annak elrendelése a bíróság hatáskörébe tartozik (j. gy.)	782
Elmebeli állapotnak részegség miatti teljes megzavartsága okából felmentés a gyújtogatás kísérletének vádja alól (j. gy.)	115
Elmebeli állapot megvizsgálása a katonai büntető perrendtartás szerint	814
Elmebeli feltűnő fogyatkozására tekintettel a sértett fél terhelő vallomásának perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható (j. gy.)	838
Elmebeli fogyatkozás a jövedéki kihágási ügyekben is enyhítő körülmény (harm. utasít.)	554
Elmebeli megzavarodás folytán, mely teljes részegségből származott, a 76. §. értelmében felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól, több tanúvallomással szemben a szakértői vélemény figyelembe vételével (j. gy.)	95
Elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának — tanúvallomásokkal szemben okszerű következtetés útján — megállapítása; gyújtogatási eset (j. gy.)	113
Elmebeli zavart állapotban ha szült a nő, neki abbéli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekölés vádja alól felmentés (j. gy.)	367
Elmebeteg fegyenczek (m. u.)	904
Elmebeteg foglyok (m. u.)	895
Elmebeteg foglyok felvétele az országos tébolydába (m. u.)	896
Elmebetegnek, ha a bűnvád alól felmentetett, de közveszélyes, ápoltatása és gondozása iránt az alispán megkerestetik (j. gy.)	429

Elmebeteg letartóztatottra biztonság okából bilincs alkalmazható (m. r.) .	817
Elmebeteg rab a kerületi börtönökben (m. r.)	903
Elmebeteg rabok a törvényszéki fogházakban (m. u.)	901
Elmebeteg voltát terheltnek bizonyító, huzamosabb megfigyelés alapján tébolydai orvosok által adott véleménynyel szemben: a terhelt által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Elmebetegek ellenében, ha gyógyíthatatlanok, büntető eljárásnak helye nincs (j. gy.)	879
Elmebetegek, kik közigazgatási eljárás alá vétettek és büntető eljárás nél- kül csak közrendészeti szempontból őrizet alá veendő egyének a bírósá- gi fogházakba nem fogadhatók be (m. r.)	885
Elmebetegeknek — kik a bűnvád terhe alól felmentettek — elhelyezése tárgyában (m. r.)	820
Elmebetegeknek, kik a bűnvád terhe alól felmentettek, a közigazgatósági hatóságnak átadása tárgyában (m. r.)	821
Elmebetegek a kir. ügyész által a helybeli közigazgatósági hatóságnak adandók át (m. r.)	823
Elmebetegekre vonatkozó orvosi vélemények szerkesztése tárgyában (m. r.)	824
Elmebeteggel — ki gondjaira van bízva — gorombán bánó és rajta testi sértést is okozó közkórházi ápoló szolga az által a hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el (j. gy.)	745
Elmebetegnek nyilvánított fogoly elbocsátása (m. u.)	898
Elmebetegség állítólagos fenforgásának megállapítása végetti megvizsgál- tatását az elítélt vádlottnak nem a bíróság, hanem a kir. ügyész ren- delheti el (j. gy.)	878
Elmebetegség címén, ha megszünteti a büntető bíróság a bűnvádi eljá- rást, költségben a terheltet nem marasztalhatja, hanem a költség iránti intézkedés a polgári perre tartozik (j. gy.)	869
Elmebetegség miatt akarata szabad elhatározási képességével nem bírt a tett elkövetése alkalmával az elítélt, ha ez a marasztaló ítélet jogerőre emelkedése után derül ki, mily eljárás követendő	852
Elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyóról, a kik a hagya- téki bíróság előtt hamis vallomást tettek arra, hogy előttük, mint vég- rendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett, úgyszintén az állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszélt egyén is: csalás miatt helyeztettek vád alá (j. gy.)	740
Elmebetegség okából a szabadságvesztés büntetés végrehajtása elhalasz- tandó (m. r.)	
a) a törvényszéki eljárásban	875
b) a járásbíróági eljárásban	876

Elmebetegség okából szüntettetvén meg a bűnvádi eljárás: a terhelt a megszüntetésnek ez indoka ellen jogosult felebbezéssel élni (j. gy.) . . .	800
Elmebetegségbe, az alapper jogerős befejezése után esvén vádlott: az újrafelvétel az ő javára sem rendelhető el (j. gy.)	879
Elmebetegsége vádlottnak, elítéltetése után állapíttatván meg: a felsőbb bírói ítélet ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki, a bűnvádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Elmegyengeség — aggsági — daczára beszámítása a szemérem elleni erőszaknak. Ez elmegyengeség az újrafelvétel jogos indokául el nem fogadott (j. gy.)	402
Elmegyengeségben levő vádlott elmeállapota a sikkasztás elkövetése idejében nem volt-e megzavarva és hogy ő ez idő szerint ép elmebeli állapotban van-e? ennek megállapítása végett feloldás (j. gy.)	847
Elmegyengeségben (veleszületett) és eskóiban szenvedő egyén felmentése a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	380
Elmegyógyászattal (kiválóan) foglalkozó orvosszakértő által és huzamosabb időn át az országos tébolydában való megvizsgálását, a vádlott elmebeli állapotának — kétely esetén a bíróság elrendeli (j. gy.)	789
Elmetehetség megzavarásának általános magyarázata (j. gy.)	612
Elmetehetség muló megzavartsága okából felmentés a szerelemföltés rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	63
Elmetehetség oly mérvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §-a értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják szabad elhatározási képességétől. — Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól (j. gy.)	66
Elmetehetség nagyfokú megzavarodása alapján felmentés a szerelemföltésben elkövetett súlyos testi sértés vádja alól: beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	64
Elmetehetségében korlátozott egyén fogvatartása nem büntettetett (j. gy.)	686
Elmezavar, mely a bűncselekmény elkövetése után áll be (cím)	840
Elmezavar címén megszüntettetett a bűnvádi eljárás: eskóiban szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában. Szakértői vélemények mérlegelése (j. gy.)	429
Elmezavar esetén a halálbüntetés végrehajtása a katonai büntető perrendtartás szerint is elhalasztandó (k. b. p.)	877
Elmezavar és öntudatlan állapot, mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.)	13
Elmezavar, gyengeelméjűség, mint enyhítő körülmény a katonai büntető törvény szerint (k. b. t.)	597
Elmezavar által, mely idült borszeszmérgezés folytán állott elő, korlátoztatván az akaratelhatározás szabadsága, az elkövetett szándékos emberölés nem büntettetett beszámíthatatlanság címén a tébolydai orvos	

ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak (j. gy.)	127, 128
Elmezavar, ittasság, jogos védelem kényszer esetén beszámíthatlanság a katonai büntető törvény szerint (t.-cz.)	502
Elmezavar — melancholikus. Előrehaladott terhesség, orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbbirósági utasítás. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Elmezavar okából, mely szeszmérgezés folytán mulólag állott elő, felmentés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	134
Elmezavar — szülési. Beszámíthatlanság. Felmentés a gyermekölés vádja alól gyermekágyban beállott elmezavar czímén a 76. §. alapján (j. gy.)	365
Elmezavar — terhességi — és szerelemföltés miatt megállapítása a beszámíthatlanságnak — szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	357
Elmezavara vádlottnak, bár a bűncselekmény után állott be, a vádlott büntetethetőségét ez idő szerint kizárja, miután büntetéssel csak öntudatos egyének sújthatók (j. gy.)	847
Elmezavarban (iszákossági) és eskóiban szenvedő egyén felmentése a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	141
Elmezavarban szenvedő nővel történt közösülés feltétlenül a 232. §. 2. p. alá esik. (Erőszakos nemi közösülés) (j. gy.)	612
Elmezavart egyén vallomásának birói mérlegelése (cz.)	
I. az ausztriai büntető perrendtartás szerint	826
II. az 1893. évi javaslat szerint	827
Elmezavart egyénnek reábirása bűncselekmény elkövetésére nem felbujtás, hanem tettesség (j.)	38
Elnöke az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	947
Elnök (bizottsági) megkeresése folytán leendő megküldése tárgyában: a törvényszéki orvosi vizsgálat írásbeli részének tárgyául kijelölt tárgyak iratainak (m. r.)	930
Előfeltételei a törvényszéki orvosi vizsgára bocsátásnak (m. r.)	909
Előidézésére az erős felindulásnak alkalmas tények létezése elegendő az erős felindulás megállapítására (j. gy.)	668
Előlegezendők a szakértői illetmények — a bűnügyi költségátalányból (m. r.)	856
Előlegezése vagyontalan fogoly utáni költségeknek (m. u.)	898
Előrehaladt terhesség. Melancholikus elmezavar. Orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbbirósági utasítás. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Előre megfontolást kizáró jogos harag és mély elkeseredés csak akkor állapítják meg az erős felindulást, ha ezek az érzelmek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározást korlátozó mérvig fokozódtak (j. gy.)	673

Előre megfontoltságát a szándéknak kizáró ok, emberölésnél a hysteria.	
Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Elrendelése annak, hogy az elítélt vádlott állítólagos elmebetegségének megállapítása végett megvizsgáltassék, nem a bíróság, hanem a kir. ügyész hatáskörébe tartozik (j. gy.)	877
Elrendelése annak, hogy vádlott elmebeli állapotára az országos tébolydában figyeltessék meg, a bíróság hatáskörébe tartozik (j. gy.)	782
Elrendelhető panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása is, ha az a bűnügy elbirálására befolyással bír és a vádlott az iránt a végtárgyaláson kérelmet terjeszt elő (j. gy.)	793
Elrendelése a kiküldésnek az igazságügyi orvosi tanács által közvetlenül teljesített vizsgálatra (m. r.)	956
Eltávozása a fővárosból az igazságügyi orvosi tanács tagjainak (m. r.) . .	960
Eltérő szakértői vélemények vádlott elmebeli állapotára nézve; beszámítása a szeszmérgezés gyanújában álló egyén által elkövetett gyilkosság és rablásnak (j. gy.)	171
Eltérőleg a szakértői véleménytől is határozhat a bíróság a beszámítás kérdésében (j. gy.)	796
Emberélet elleni bűncselekmények. Gyilkosság, szándékos emberölés (t.-cz.)	615
Emberölés — (álomban elkövetett) — vétségének vádja alóli felmentés (j. gy.)	56
Emberölés a megölt személy kíváratára (t.-cz.)	676
Emberölés — gondatlanságból elkövetett (t.-cz.)	683
Emberölés — szándékos — kísérleténél a beszámíthatatlanság megállapítása teljes részegség czímén (j. gy.)	91
Emberölés — szándékos — vádja alól felmentés részegség által előidézett öntudatlan állapot czímén; az ölés azonban mint gondatlanságból elkövetett büntetett (j. gy.)	118
Emberölésnél — hysteria mint a szándék előre megfontoltságát kizáró ok.	
Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Emberölésnél, mely erőszakos nemi közösülés közben követtetett el, enyhítő körülményül vétetett az akaratelhatározás szabadságának nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy általi korlátozása (j. gy.) . .	584
Enyhítő körülmény a rendellenes cselekmények elkövetésére vonatkozó csekélyebb ellentállási képesség (j. gy.)	554
Enyhítő körülmény az elmebeli fogyatkozás, jövedéki kihágási ügyekben is (harm. utasít.)	554
Enyhítő körülmény az ital okozta izgatottság, curiai elítélésnél súlyos testi sértés miatt a két alsó fok felmentő ítéletével és a tanúvallomásokkal szemben (j. gy.)	125

Enyhítő körülmény a gyengeelméjűség és az elmezavar a katonai büntető törvény szerint (k. b. t.)	597
Enyhítő körülmény gyilkosságnál: a megfontolási képességet némileg korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike (j. gy.)	582
Enyhítő körülmények (t.-cz.)	551
Enyhítő körülmény (rendkívüli) gyanánt vétetett tekintetbe a nagyfokú részegség az elkövetett súlyos testi sértés miatt — a két alsó fok felmentő ítéletével szemben — hozott curiai elítélésnél (j. gy.)	121
Enyhítő (rendkívüli) körülményt képez saját gyermekei megölésénél a nyomor és szegénység és kizárja a praemeditációt (j. gy.)	638
Enyhítő körülményül (rendkívüli) mérlegelt lelki állapot, midőn idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat által okozott lelkizavar daczára beszámíttatott a gyújtogatás a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben (j. gy.)	281
Enyhítő körülményül mérlegelése mellett a hysteriára való hajlamnak, gyilkosság elkövetése esetében halálbüntetés mellőzése (j. gy.) . . .	555
Enyhítő körülményül nem számítható be az ittas állapot ismeretes tivornyázó és korcsmahós egyének javára (j. gy.)	593
Enyhítő körülményül nem számítható be az a körülmény, hogy a férj ellen szándékos emberöléssel vádolt feleség és szeretője tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatva, erős felindulásban lehettek (j. gy.)	596
Enyhítő körülményül vétetett a férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél: ital által felizgatott lelki állapot (j. gy.)	589
Enyhítő körülményül vétetett a vádlott idegrendszerének a gyermekágyat alig elhagyott állapotban beállott gyengülése (j. gy.)	597
Enyhítő körülményül vétetett erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél: az akaratelhatározás szabadságának nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy általi korlátozása (j. gy.)	584
Enyhítő körülményül vétetett számba a nagyfokú elkeseredés, ellenben mint lelki kényszer nem fogadtatott el. Szándékos emberölés (j. gy.) . . .	450
Epileptikus rohamokban és féloldali hűdésben szenvedő vádlottnak ezen beteges állapota — törvényszéki orvosszakértők véleménye szerint — agyi bántalom tüneteit képezvén: a vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Eredménye felett az írásbeli és gyakorlati — törvényszéki orvosi — vizsgálatnak: döntés (m. r.)	914
Eredménye felett a törvényszéki orvosi vizsgálatnak: határozat (m. r.) .	915

Erkölcsei vagy physikai hatások által felidézett oly magas foka az ingerültségnek, felhevülésnek, mely az öntudatot elhomályosítja és az akarat-szabadságot korlátozza, értetik az erős felindulás alatt (j. gy.)	657
Erős — ellenállhatatlan — mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.)	445
Erős felindulás alatt a physikai vagy erkölcsi hatások által felidézett ingerültség, felhevülés oly magas foka értetik, mely az öntudatot elhomályosítja és az akarat-szabadságot — a nélkül, hogy azt teljesen megszüntetné — korlátozza (j. gy.)	657
Erős felindulás keletkezése s ennek kitörése annyira összefügg a személyiséggel, hogy az indulat keletkezésének időpontja egyáltalában meghatározhatatlan. Ezért elegendő az erős felindulás megállapítására oly ténynek létezése, mely alkalmas azt előidézni (j. gy.)	658
Erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés (t.-cz.)	615
Erős felindulásban : hogy lehettek — a tilos szerelmeskedésből férj által felzavart, a férj ellen elkövetett szándékos emberöléssel vádolt feleség és szeretője : javukra enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	596
Erős felindulásban levő lelki állapot jellemzése (j. gy.)	654
Erős felindulásban — mely nemi vágyak által okoztatott — elkövetett szándékos emberölés kísérlete (j. gy.)	659
Erős felindulásban bántalmazás folytán levő — siketnéma egyén által — rögtön elkövetett halált okozott súlyos testi sértés büntetése (j. gy.)	545
Erős felindulást a higgadt előre megfontolást kizáró jogos harag és mély elkeseredés csak akkor állapítanak meg, ha az érzelmek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározást korlátozó mérvig fokozódtak (j. gy.)	673
Erőszak, szemérem elleni (t.-cz.)	610
Erőszak — szemérem elleni — beszámítása aggsági elme gyengesség daczára. Ez elme gyengesség az újrafelvétel indokául el nem fogadtatott (j. gy.)	402
Erőszakos nemi közösülés (t.-cz.)	610
Erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülményül vétetett az akaratelhatározás szabadságának nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy általi korlátozása (j. gy.)	584
Erőszakos nemi közösülés raptus melancholicus állapotában a saját gyermekén elkövetve, a 76 §. alapján nem büntettetett (j. gy.)	324
Erőszakos nemi közösülés vádja alóli felmentés részegség czímén a 76. §. alapján (j. gy.)	88
Eskór czímén felmentés szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	423
Eskórban és iszákossági elmezavarban szenvedő egyén felmentése a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	141
Eskórban és veleszületett elme gyengességben szenvedő egyén felmentése a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	380

Eskórbán szenvedő egyén által állítólag elkövetett lopásnál az eskőr a beszámítás mellőzésére okul nem szolgál akkor, ha nincs adat arra, hogy a vádlott a kérdéses alkalommal vagy előtte rövid idővel eskórban lett volna (j. gy.)	439
Eskórbán szenvedő egyénnél a bántalmazás, ha nem idézte elő ugyan az eskört, hanem fokozta azt s hosszú ideig tartó betegséget eredményezett: a 303. §. szerint minősülő testi sértést képez (j. gy.)	701
Eskórbán szenvedő és szellemi tekintetben elgyengült egyénnek kellő ápolása nélküli fogva tartása személyes szabadság megsértésének büntetést képezi (j. gy.)	727
Eskórbán szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában a bűnvádi eljárás elmezavar címén megszüntettetett. Szakértői vélemények mérlegelése (j. gy.)	429
Eskóros állapot, habár az akaratnak szabad elhatározását nem korlátozza is: a praemeditációt igen kétségessé teszi. Praemeditáció meg nem állapítása (j. gy.)	627
Eskü (szakértői)	755
Esküdszéki tárgyaláson mint esküdtek nem vehetnek részt szellemi fogyatkozásban lévők (jav.)	855
Éheztetése és sanyargatása gyengeelméjű egyénnek mint testi sértés büntettetett — a 301. § alapján (j. gy.)	707
Életbeléptetése az igazságügyi orvosi tanácsra vonatkozó törvénynek (t.-cz.)	942
Életbeléptetési rendelet az igazságügyi orvosi tanácsra vonatkozó törvényhez (m. r.)	942
Érdekeltség (szakértői)	755
Érdekeltség az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	958
Érintkezés — az igazságügyi orvosi tanácscsal (t.-cz.)	938
Érintkezése az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	960
Értesítés az igazságügyi orvosi tanács elintézése alatt álló ügyekről magánfeleknek nem adható (m. r.)	951
Évi jelentése az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	959
F egyencz — elmebeteg (m. u.)	904
Feladata az igazságügyi orvosi tanácsnak általában különösen (t.-cz.)	939
Felebbezéssel élni jogosult a terhelt, a bűnvádi eljárás megszüntetésének elmebetegségre alapított indoka ellen (j. gy.)	800
Felelősségét — a büntetőjogit — vádlottnak zavart lelki állapotánál fogva a szülés körül elkövetett mulasztásai akkor sem állapítják meg, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369

Feleség és szeretője a férj ellen elkövetett szándékos emberöléssel vádol- tatván, javukra az, hogy tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatva erős felindulásban lehettek: enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	596
Felfedezése — (tiltott) — a titoknak (t.-cz.)	733
Felhevülésnek, ingerültségnek — erkölcsi vagy physikai hatások által föl- idézett oly magas foka, mely az öntudatot elhomályosítja és az akarat- szabadságot korlátozza: értetik erős felindulás alatt (j. gy.)	657
Felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig a sze- relemföltés nem emelkedvén: gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez. Praemeditatio megállapítása (j. gy.)	644
Felindulás — lásd Erős felindulást.	
Felindulás és öntudatlan állapot határvonala szándékos emberölésnél; orvosi vélemény indokolása; elítélés (j. gy.)	143
Felindulásban — hogv lehettek — a férj ellen elkövetett szándékos ember- öléssel vádolt feleség és szeretője tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatva: javukra enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	596
Felindulásban — (erős) — levő lelki állapot jellemzése (j. gy.)	654
Felindulásban — (erősben) — siketnéma egyén által bántalmazás folytán rögtön elkövetett halált okozott súlyos testi sértés büntetése (j. gy.)	545
Felismerésére a cselekmény bűnösségének szükséges belátással vádlottak nem bírtak. Felmentés apagyilkosság vádja alól (o. v.)	513
Felismerési, belátási képesség a különböző bűncselekmények szerint külön- böző. A beszámíthatlanság és a kellő belátási képesség hiányának elha- tárolása (j. gy.)	506
Felismerési képesség megállapítása strychnin méreg beadásánál (j. gy.)	512
Felizgatott — (ital által) — lelki állapot enyhítő körülményül vétetett a férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél (j. gy.)	589
Feljelentés — vallási rajongásban szenvedő egyén által önmaga ellen oly irányban tett, hogy gyermekeit megölte — a beismerést támogató ada- tok nélkül: vád alá helyezésre alapul nem szolgál (j. gy.)	832
Felmentés álomban elkövetett emberölés vétségének vádja alól (j. gy.)	56
Felmentés apagyilkosság vádja alól, mert vádlottak a cselekmény bűnössé- gének felismerésére szükséges belátással nem bírtak (o. v.)	513
Felmentés — curiai — alsóbb bírósági ítéletekkel szemben szerelemföltésben elkövetett szándékos emberölési kísérlet vádja alól a 77. §. alapján (j. gy.)	446
Felmentés az erőszakos nemi közösülés vádja alól, részegség czímén a 76. §. alapján (j. gy.)	88
Felmentés a fogolyszöktetés vádja alól akaratelhatározás szabadságát kizáró teljes részegség okából (j. gy.)	116

Felmentés a gyermekölés vádja alól gyermekágyban beállott elme-zavar címén a 76. §. alapján. Szülési elme-zavar. Beszámíthatlanság (j. gy.)	365
Felmentés gyermekölés vádja alól, mert az olyan nőnek, ki zavart elme- beli állapotban szült, abbeli védekezése elfogadandó, hogy a szülés meg- történtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók (j. gy.)	367
Felmentés a gyilkosság vádja alól. Melancholikus elme-zavar. Előrehaladott terhesség. Orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbbiró- sági utasítás (j. gy.)	292
Felmentés a gyújtogatás kísérletének vádja alól az elmebeli állapot részeg- ség miatt teljes megzavarottsága okából (j. gy.)	115
Felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól. Az elmetehetség oly mértvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §-a értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják szabad elhatározási képességétől (j. gy.)	66
Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében, tanúvallomásokkal szemben, szakértői vélemény figyelembevételével (j. gy.)	95
Felmentés a hamis vád és rágalmazás vádja alól. — melyeket a feljelentő hysterikus képzelődés alapján követett el (j. gy.)	326
Felmentés jogos védelem címén, szerelemföltésben elkövetett halált okozott súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	485
Felmentés a közcsend elleni kihágás vádja alól részegség címén; a részeg- ség azonban mint önálló delictum büntetett (j. gy.)	120
Felmentés közveszélyű cselekmény vádja alól, mert vádlott álom okozta öntudatlan állapotban követte el mulasztását (j. gy.)	58
Felmentés lopás vádja alól a szabad akaratelhatározást kizáró részegség okából (j. gy.)	104
Felmentés magánlaksértés vádja alól részegség által okozott beszámíthatlan- ság címén (j. gy.)	111
Felmentés mondatott ki, midőn az orvosszakértő vélemények ellentétessége folytán a bíróságban kétely támadt a vádlott — cselekvéskori — sza- bad elhatározási képessége iránt (j. gy.)	292
Felmentés szándékos emberölés vádja alól eskőr címén (j. gy.)	424
Felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelemnek megzava- rodásból származó túlhágása címén (j. gy.)	465
Felmentés a szándékos emberölés vádja alól a jogos védelem nem büntet- hető túlhágása címén, alsóbírói elítéléssel szemben (j. gy.)	471
Felmentés a szándékos emberölés vádja alól részegség által okozott öntu-	

datlan állapot czímén; az ölés azonban mint gondatlanságból elkövetett büntetett (j. gy.)	118
Felmentés szándékos emberölés vádja alól, szeszmergezés folytán előállott muló elmezavar okából (j. gy.)	134
Felmentés szerelemföltésben elkövetett súlyos testi sértés vádja alól beszámíthatlanság czímén az elmetehetség nagyfokú megzavarodása alapján (j. gy.)	64
Felmentés szerelemföltés rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alól az elmetehetség muló megzavartsága okából (j. gy.)	62
Felmentés teljes részegség czímén magánlaksértés és vagyonrongálás vádja alól; a részegség azonban mint önálló büntetendő cselekmény büntetett (j. gy.)	106
Felmentése gyengeelméjű bárgyú egyénnek a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	379
Felmentése a gyilkosság vádja alól — veleszületett elmeengességben és eskóiban szenvedő egyénnek (j. gy.)	380
Felmentése iszákossági elmezavarban és eskóiban szenvedő egyénnek a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	141
Felmentése siketnémának a súlyos testi sértés vádja alól, beszámíthatlanság czímén (j. gy.)	529
Felmentett — (a bűnvád terhe alól) — elmebetegeknek elhelyezése tárgyában (m. r.)	820
Felmentett — (a bűnvád terhe alól) — elmebetegeknek a közigazgatási hatóságnak átadása tárgyában (m. r.)	821
Felmentett — (a bűnvád terhe alól) — elmebeteg egyének a kir. ügyész által a helybeli közigazgatási hatóságnak adandók át (m. r.)	823
Felmentett — (a bűnvád terhe alól) — és a közigazgatási hatóságnak átadandó elmebetegekre vonatkozó orvosi vélemények szerkesztése tárgyában (m. r.)	824
Felmentő ítéletével a két alsó foknak, véleményével a törvényszéki orvosnak és a tud. egyetem orvoskari tanártestületének szemben: beszámítása a rezgőjben szenvedő egyén által ittas állapotban elkövetett halált okozott testi sértésnek (j. gy.)	287
Félnapi díj felszámolásának szabályozása (m. r.)	863
Féloldali hűdés — lásd: Hűdés	
Feloldás annak megállapítása végett, hogy az elmeengességben levő vádlott elmeállapota a sikkasztás elkövetése idejében nem volt-e megzavarva, és hogy ő ez idő szerint ép elmebeli állapotban van-e? (j. gy.)	847
Felolvasása végtárgyaláson a szakértői véleménynek, a tanúvallomásnak; a tettestárs vagy részes vallomásának (jav.)	831
Felsőbb birói ítélet ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki: ha vád-	

lott elmebetegsége elítéltetése után állapították meg — hanem a bűn- vádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Felsőbírósi utasítás orvosi szakértők véleményének miként felvételére. Felmentés a gyilkosság vádja alól. Melancholikus elmezavar. Előrehalá- dott terhesség (j. gy.)	292
Felszerelése az igazságügyi orv. tanácshoz intézendő megkeresésnek (m. r.)	945
Felterjesztendők az igazságügyministerhez azok a jogerős ítéletek, melyek az igazságügyi orvosi tanács felülvéleményezése tárgyává tett ügyekben hozattak (m. r.)	961
Feltétele az alkalmazásnak a törvényszéki orvosi vizsgálat (m. r.) . . .	918
Felügyelet; intézkedés az állami fegyházak és börtönök felett (t.-cz.) . .	884
Felügyelet és érintkezés az igazságügyi orvosi tanácsot illetőleg (m. r.) .	959
Felülvéleménye az igazságügyi orvosi tanácsnak — mely egy orvosszak- értő véleményére van alapítva, figyelembe nem vették (j. gy.) . . .	791
Felülvéleményezése a szakértői véleménynek	756
Felülvéleményezés tárgyává tett ügyekben kelt jogerős ítélet az igazságügy- ministerhez felterjesztendők (m. r.)	961
Felülvizsgálata a sebészi orvosi véleménynek	860
Felülvizsgálatra a tanúk vagy szakértők részére megállapított díjak összege tekintetében, csakis a törvényszéké vehető igénybe az ausztriai büntető perrendtartás területén is (e. m. á.)	864
Felülvizsgálata az egészségi állapotnak (m. r.)	956
Felülvizsgálata az orvosi szakvéleményeknek (m. r.)	954
Felvétele elmebeteg fogolynak az országos tébolydába (m. u.)	896
Felvétel kellékei — fogolynak az országos tébolydába felvételénél (m. u.)	896
Féltékenység — nemi vágyak által okozott erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés kísérlete (j. gy.)	659
Férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél az ital által felizgatott lelki állapot enyhítő körülményül vettetett (j. gy.)	585
Férj ellen elkövetett szándékos emberöléssel vádolt feleség és szeretője tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatván, az, hogy erős felindulásban lehettek: javukra enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.) . . .	596
Férj javára, ki nejét házasságtörésen érte és neje szeretőjén súlyos testi sértést ejtett — nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Figyelembe veendő iránypontok kétes elmebeli állapotok megítélése cél- jából szükséges adatok beszerzésénél (törv. eln. rend.)	766, 767
Fogadalmuk az igazságügyi orvosi tanács tagjainak (m. r.)	950
Fogházak — kórosztálylyal nem rendelkezők (m. u.)	894
Fogházakba — nem fogadhatók be — büntető eljárás nélkül csak köz- rendészeti szempontból őrizet alá veendő egyének, mint közigazgatási eljárás alá vett elmebetegek (m. r.)	885

Fogházakban — (törvényszéki) — elmebeteg rabok (m. u.)	901
Fogházi kórház. A beteg foglyokkal való bánásmód (m. u.)	891
Fogházi kórházban visszatartható a büntetését kiállott beteg fogoly (m. u.)	898
Fogházi orvos kötelességei (m. u.)	893
Fogházi orvosok és, állandóan nem alkalmazott orvosok díjazása és a díjak utalványozása (m. r.)	890
Fogházorvos által teljesített orvosszakértői eljárás díjazásáról (m. r.)	868
Fogházorvosok alkalmazása. Hatásköre (m. r.)	886
Fogoly — elmebeteg — felvétele az országos tébolydába (m. u.)	896
Fogolynak, ki elmebetegnek nyilvánított, elbocsátása (m. u.)	898
Fogolyszöktetés vádja alóli felmentés, akaratelhatározás szabadságát kizáró teljes részegség okából (j. gy.)	116
Fogoly — vagyontalan — utáni költségek előlegezése (m. u.)	898
Foglyok, elmebetegek (m. u.)	895
Fogvatartása. — kellő ápolás nélkül — eskóiban szenvedő és szellemileg elgyengült egyénnek a személyes szabadság megsértésének büntetett képezi (j. gy.)	727
Fogvatartása korlátozott elmebetegek egyénnek nem büntetett (j. gy.)	686
Fokozatok — (képesítési) — a törvényszéki vizsgánál (m. r.)	912
Furor maniacalisban — mely alkoholismusból származott — követvén el tettét a terhelt, a közegészségi tanácsnak ily tartalmú véleményével szemben: vád alá helyezés szándékos emberölés miatt (j. gy.)	251
Furor maniacalisban — mely alkoholismusból származott — követvén el tettét a terhelt, a közegészségi tanácsnak ily tartalmú véleményével szemben: szándékos emberölés miatt elítélés (j. gy.)	259
Fuvarilletménye az orvosszakértőknek (m. r.)	857
G ondatlanságból elkövetett emberölés (t.-cz.)	683
Gondatlanságból elkövetett ölés büntetett a szándékos emberölés vádja alól — részegség által előidéztetett öntudatlan állapot czímén — felmentés mellett (j. gy.)	118
Gondnok által elkövetett hűtlen kezelés (t.-cz.)	735
Gondnokság alá helyezését a károsnak feltételezi a 385. §-ban meghatározott bűncselekmény megállapítása. — Gyengeelméjű egyén tévedésbe ejtésével elkövetett csalás (j. gy.)	737
Gondnokság alá helyezett elmebeteg örökhagyóról, kik a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tettek arra, hogy előttük mint végrendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett, úgyszintén az állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszél egyén is: csalás miatt helyezett vád alá (j. gy.)	740
Gondnokság alatt állók magánindítványa (t.-cz.)	598

Gondozása és ápoltatása iránt közveszélyes elmebetegeknek az alispán megkeresése elrendeltetik (j. gy.)	429
Gyakorlati és írásbeli — törvényszéki orvosi — vizsgálat eredménye feletti döntés (m. r.)	914
Gyakorlati vizsgálat (törvényszéki orvosi) (m. r.)	913
Gyanújában a szeszmergezésnek álló egyén által elkövetett gyilkosság és rablásnak beszámítása; szakértői eltérő vélemények (j. gy.)	171
Gyengeelméjű bányász egyénnek felmentése a szándékos emberölés vádjáról (j. gy.)	379
Gyengeelméjű egyén által elkövetett szándékos emberölés beszámítása az orsz. közegészségügyi tanács véleményével szemben. Szakértői vélemények méltatása (j. gy.)	407
Gyengeelméjű egyén éheztetése és sanyargatása mint testi sértés büntetett a 301. §. alapján (j. gy.)	707
Gyengeelméjű egyén tévedésbe ejtésével elkövetett csalás. A 385. §-ban meghatározott bűncselekmény feltétele a káros gondnokság alá helyezése (j. gy.)	737
Gyengeelméjűség, elmezavar, mint enyhítő körülmény a katonai büntető törvény szerint (k. b. t.)	597
Gyengülése az idegrendszernek, mely vádlottnál gyermekágyát alig elhagyott állapotában állott be: enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	597
Gyermekágyat alig elhagyott állapotban vádlott idegrendszerének beállott gyengülése enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	597
Gyermekágyban beállott elmezavar címén a 76. §. alapján felmentés a gyermekölés vádjáról (j. gy.)	365
Gyermekén raptus melancholicus állapotában elkövetett erőszakos nemi közöszlész a 76. §. alapján nem büntetett (j. gy.)	324
Gyermek — bebizonyíthatólag a vádlott által a szülés körül elkövetett mulasztásokkal összefüggésbe hozható okból halván is meg, ha vádlott zavart lelki állapotánál fogva követte el a mulasztást: ez nem állapíthatja meg a büntetőjogi felelősséget (j. gy.)	369
Gyermekkor és serdületlen kor, mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.)	504
Gyermekölés (t.-cz.)	679
Gyermekölés vádjáról felmentés, gyermekágyban beállott elmezavar címén a 76. §. alapján (j. gy.)	365
Gyermekölés vádjáról felmentés. Olyan nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült, abbéli védelme elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók (j. gy.)	367
Gyilkosság büntetettének kísérletével vádolt, tébolyodottságban szenvedő,	

önmagára és a közbiztonságra veszélyes elmebajosnak tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	47
Gyilkosság elkövetése esetében halálbüntetés mellőzése hysteriára való hajlamnak enyhítő körülményül mérlegelése mellett (j. gy.)	555
Gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez a szerelemföltés, ha az a pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig nem emelkedik. Praemeditáció megállapítása (j. gy.)	644
Gyilkosság — melyet veleszületett butaságban szenvedő egyén követett el — beszámíthatlanságának megállapítása (j. gy.)	370
Gyilkosság és rablásnak — melyet szeszmergezés gyanújában álló egyén elkövetett — beszámítása; szakértői eltérő vélemények (j. gy.)	171
Gyilkosság. Szándékos emberölés. Az ember élete ellen elkövetett bűncselekmények (t.-cz.)	615
Gyilkosság vádja alóli felmentés. Melancholikus elmezavar. Előrehaladott terhesség. Orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbb bírósági utasítás (j. gy.)	292
Gyilkosság vádja alól felmentése veleszületett elmeengességben és eskóriban szenvedő egyénnek (j. gy.)	380
Gyilkossági kísérlet beszámítása időszakonként előforduló nehézkóros rohamban szenvedő egyénnél, azon az alapon, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor nem volt nehézkóros rohamban (j. gy.)	434
Gyilkosságnál enyhítő körülmény a megfontolási képességet némileg korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike (j. gy.)	582
Gyógyíthatatlan elmebajosnak, ki lopás büntetével van vádolva és nehézkóros butaságban szenved, közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	41
Gyógyíthatatlan elmebetegek ellenében büntető eljárásnak helye nincs (j. gy.)	879
Gyógyulásra kevés reményt nyújtó elmebajos, ki gyilkosság büntetékének kísérletével van vádolva, tébolyodottságban szenved; önmagára és a közbiztonságra nézve veszélyes lévén, tébolydai elhelyezése szükséges (c.)	47
Gyújtogatás kísérletének vádja alól felmentés az elmebeli állapot részegség miatt teljes megzavartsága okából (j. gy.)	115
Gyújtogatásnak — idült borszeszmergezés és szerelmi bánat által okozott lelkizavar daczára — beszámítása a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben, e lelki állapot rendkívüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Gyújtogatásnál — tanúk vallomása ellenében okszerű következtetés útján megállapítása az elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának (j. gy.)	113

Gyujtogatásoknak, melyeket eskőban szenvedő iszákos egyén követett el, tárgyában a bűnvádi eljárás elmezavar címén megszüntettetett. Szakértői vélemények mérlegelése (j. gy.) 429

Halálbüntetés mellőzése gyilkosság elkövetése esetében, hysteriára való hajlamnak enyhítő körülményül mérlegelése mellett (j. gy.) 555

Halálbüntetés végrehajtása elmezavar esetén a katonai büntető perrendtartás szerint is elhalasztandó (k. b. p.) 877

Halálbüntetés végrehajtása elmezavar esetén elhalasztandó (jav.) 877

Halált okozott súlyos testi sértés büntetése, melyet siketnéma egyén bántalmazás folytán erős felindulásban rögtön elkövetett (j. gy.) 545

Halált okozott súlyos testi sértésnél, a jogos védelemnek túlhágása nem büntettetett (j. gy.) 489

Halált okozott súlyos testi sértésnek — melyet rezgőriben szenvedő ittas állapotban elkövetett — beszámítása a két alsó fok felmentő ítéletével, a törvényszéki orvos véleményével és a tud.-egyetem orvoskari tanártestületének véleményével szemben (j. gy.) 287

Halált okozott — szerelemföltésben elkövetett — súlyos testi sértés vádja alól felmentés jogos védelem címén (j. gy.) 485

Halált okozott — szerelemföltésben elkövetett — testi sértés miatti elítélés, midőn vádlott el volt készülve arra, hogy a sértettet nejénél találja (j. gy.) 81

Halált okozott testi sértés vádja alól felmentés. Az elmetehetség oly mérvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §-a értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják szabad elhatározási képességétől (j. gy.) 66

Halált okozott testi sértés vádja alól felmentés, teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében, tanúvallomásokkal szemben, szakértői vélemény figyelembevételével (j. gy.) 95

Hamis orvosi bizonyítvány kiadása (t.-cz.) 744

Hamis szakértői nyilatkozat (t.-cz.) 604

Hamis vád és rágalmazás vádja alól felmentés az alapon, hogy azt a vádlott feljelentő hysterikus képzelődés alapján tette (j. gy.) 326

Hamis vallomást melyet a hagyatéki bíróság előtt arra tettek, hogy az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó a terheltek előtt mint végrendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett, csalás miatt vád alá helyezésre szolgál alapul; az állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszért egyén is: csalás miatt helyezett vád alá (j. gy.) 740

Harag — (jogos) — mely a higgadt megfontolást kizárja és mély elkeseredés csak akkor állapítja meg az erős felindulást, ha ezek az érzel-

mek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározás szabadságát korlátozó mérvig fokozódtak (j. gy.)	673
Hatalommal visszaélés — lásd hivatali hatalommal	
Hatályba lépés időpontja — igazságügyi orvosi tanácsot illetőleg (m. r.) .	942
Hatályukat veszített törvények (ig. ügy. orv. tan.) (t.-cz.)	941
Hatályukat veszített rendeletek (az igazságügyi orvosi tanács életbeléptetésével) (m. r.)	946
Határnap kitűzése a törvényszéki orvosi vizsgálatra (m. r.)	911
Határozhat a bíróság a beszámítás kérdésében a szakértői véleményről eltérőleg is (j. gy.)	795
Határozat a törv. orv. vizsgálat eredménye felett (m. r.)	915
Határozatképessége az igazságügyi orvosi tanács üléseinek (m. r.) . . .	958
Határvonala a felindulás és öntudatlan állapotnak szándékos emberölésnél; orvosi vélemény; elítélés (j. gy.)	143
Hatásköre a fogházorvosoknak (m. r.)	886
Hatáskörébe a bíróságnak tartozik annak elrendelése, hogy vádlott elmebeli állapotára az országos tébolydában figyeltessék meg (j. gy.) . . .	782
Hatáskörébe a kir. ügyésznek tartozik annak elrendelése, hogy az elítélt vádlott állítólag fenforgó elmebetegségének megállapítása végett megvizsgáltassék (j. gy.)	878
Hatóság elleni erőszaknál az ittas állapot súlyosbító körülményül véterett (j. gy.)	594
Hatóság részére polgári vagy büntető ügyben kiállított valótlaniságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kiállítása büntetendő (j. gy.)	607
Házassága, végrendelezése a beteg fogolynak (m. u.)	899
Házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is: a praemeditációt kizárja (j. gy.) . . .	636
Házasságtörésen ért nejének szeretőjén súlyos testi sértést ejtett férj javára nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Helye és ideje a törvényszéki orvosi vizsgának (m. r.)	910
Heveny szeszmergezés folytán előállott kóros elmeállapotot bizonyító szakértői vélemény daczára elítélés szándékos emberölés miatt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.)	219
Heves szerelmi vonzalomból és házassági ajánlat visszautasításából származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is: a praemeditációt kizárja (j. gy.) . . .	636
Higgadt előre megfontolást kizáró jogos harag és mély elkeseredés csak akkor állapítják meg az erős felindulást, ha ezek az érzelmek az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározás szabadságát korlátozó mérvig fokozódtak (j. gy.)	673

Hivatali hatalommal való visszaélés (t.-cz.)	745
Hivatali hatalommal való visszaélést követ el az a közkórházi ápoló szolgál, ki a gondjaira bízott elmebeteggel durván bánik és azon testi sértést is okoz (j. gy.)	745
Hivatása az igazságügyi orvosi tanácsnak (t.-cz.)	938
Hol foganatosítandó az elmebeli állapot megvizsgálása?	773
Hűdés és epileptikus rohamok, mint agyi bántalom tünetei esetén a vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni s terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott ered- ményre nem célzó bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Hűtelen kezelés — gondnok által elkövetett (t.-cz.)	735
Hysteria, mint a szándék előre megfontoltságát kizáró ok emberölésnél. Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Hysteriára való hajlamnak enyhítő körülményül mérlegelése mellett: gyil- kosság elkövetése esetében halálbüntetés mellőzése (j. gy.)	555
Hysterikus képzelődés alapján tett hamis vád és rágalmazás vádja alól a feljelentő felmentetett (j. gy.)	326
I degrendszer gyengülése, mely a vádlottnak gyermekágyat alig elhagyott állapotában beállott: enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	597
Ideiglenes megfigyelési osztály (m. r.)	776
Ideiglenes szabályzat a megfigyelő osztályra nézve (m. r.)	777
Ideje és helye a törvényszéki orvosi vizsgának (m. r.)	910
Idő, melyet az elítélt a tébolydában töltött; a büntetésbe beszámíttatik (m. u.)	898
Időpontja az erős felindulás keletkezésének s ezzel kapcsolatban ennek kitörésének egyáltalában meghatározhatatlan és az egyéniségtől függ (j. gy.)	658
Időpontja az igazságügyi orvosi tanács életbeléptének (m. r.)	942
Időszakonkint előforduló nehézkezes rohamokban szenvedő egyén által elkövetett gyilkossági kísérlet beszámítása, mert vádlott a cselekmény elkövetésekor nem volt nehézkezes rohamban (j. gy.)	434
Idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat által okozott lelki zavar daczára beszámítása a gyujtogatásnak a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben; a lelki állapot mint eny- hítő körülmény mérlegeltetett (j. gy.)	281
Idült kisebbfokú szeszmérgezésben szenvedő egyén által elkövetett szándé- kos emberölés beszámítása (j. gy.)	234
Idült szeszmérgezés és részegség (j. gy.)	88
Igazságügyi orvosi közigazgatás (cím)	905

Igazságügyi orvosi tanács (czím)	937
Igazságügyi orvosi tanács eljárási szabályai (m. r.)	953
Igazságügyi orvosi tanács feladata általában	939
Igazságügyi orvosi tanács feladata különösen (t.-cz.)	939
Igazságügyi orvosi tanács hivatása (t.-cz.)	938
Igazságügyi orvosi tanács felülvéleményezése tárgyává tett ügyekben kelt jogerős ítéletek az igazságügyministerhez felterjesztendők (m. r.) . .	961
Igazságügyi orvosi tanács működési köre (m. r.)	942
Igazságügyi orvosi tanács szervezete (t.-cz.)	940, 947
Igazságügyi orvosi tanács ügyrendje (t.-cz.)	941, 947
Igazságügyi orvosi tanács ülései (m. r.)	957
Igazságügyi orvosi tanácscsal érintkezés (t.-cz.)	938
Igazságügyi orvosi tanácshoz intézendő megkeresés felszerelése (m. r.) .	945
Igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik (j. gy.)	791
Igazságügyi orvosi tanácson kívül álló szakértők (m. r.)	950
Igazságügyi orvosi tanácsra vonatkozó törvény életbeléptetése (t.-cz.) . .	942
Igazságügyminister által utalványozandó szakértői díjak (m. r.)	860
Igazságügyministerium és ítélőtábla között controvers kérdés vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása kérdésében szándékos emberölés esetén (b. j. t.)	765
Igényük működési díjra nincsen a rendes állami hivatalban levő szakértőknek (m. r.)	858
Illetmény — szakértői — a bűnügyi költségátalányból előlegezendő (m. r.)	856
Illetményei a törvényszéki orvosnak	908
Indoka ellen a bűnvádi eljárás megszüntetésének, ha a megszüntetés elmebetegség okából történt: a terhelt jogosult selebbezéssel élni (j. gy.) .	800
Indokául az újrafelvételnek aggsági elmebetegség — melynek daczára a szemérem elleni erőszak beszámíttatott — el nem fogadtatott (j. gy.)	402
Indokolása az orvosi véleménynek; szándékos emberölésnél felindulás és öntudatlan állapot határvonala; elítélés (j. gy.)	143
Indulatok legerősebbike, a szerelmi szenvedély némileg korlátozhatván a megfontolási képességet: ez enyhítő körülmény a gyilkosságnál (j. gy.)	582
Informatiot az igazságügyi orvosi tanács tagjai el nem fogadhatnak (m. r.)	951
Ingerültségnek, felhevülésnek, physikai vagy erkölcsi hatások által felidézett oly magas foka, mely az öntudatot elhomályosítja és az akarat-szabadságot korlátozza — értetik az erős felindulás alatt (j. gy.) . .	657
Ingerültségnek és pillanatnyi felhevülésnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig nem emelkedő szerelemföltés, a gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez. Praemeditáció megállapítása (j. gy.)	644

Iránypontok, melyek a kétes elmeállapotok megítélése céljából szükséges adatok beszerzésénél figyelembe veendők (törv. eln. rend.) . . .	766, 767
Írásbeli vizsgálat — törv. orv. (m. r.)	912, 931
Írásbeli és gyakorlati — törv. orv. — vizsgálat eredménye feletti döntés (m. r.)	914
Írásbeli törvényszéki orvosi vizsgálat tárgyául kijelölt ügyek iratainak a bizottsági elnök megkeresése folytán leendő megküldése tárgyában (m. r.)	930
Ismétlése a (szakértői) szemlének	756
Ismétlése a törvényszéki orvosi vizsgálatnak (m. r.)	912
Iszákos, eskóiban szenvedő egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában a bűnvádi eljárás elmezavar címén megszüntettetett. Szakértői vélemények mérlegelése (j. gy.)	429
Iszákossági elmezavarban és eskóiban szenvedő egyén felmentése a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	141
Ital által felizgatott lelki állapot enyhítő körülményül vétetett a férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél (j. gy.)	589
Ítélet — felsőbb birói — ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki, ha vádlott elmebetegsége elítéltetése után állapíttatik meg — a bűnvádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Ítélet — marasztaló — jogerőre emelkedése után derülven ki, hogy az elítélt a tett elkövetése alkalmával elmebetegség miatt akarata szabad elhatározási képességével nem bírt: mily eljárás követendő?	852
Ítéletábla és igazságügyministerium között controvers kérdés vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása kérdésében szándékos emberölés esetén (b. j. t.)	765
Ittas állapot hatóság elleni erőszaknál súlyosbító körülményül vétetett (j. gy.)	594
Ittas állapot ismeretes tivornyázó és korcsmahős egyén javára enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	593
Ittas állapotban — rezgőben szenvedő által — elkövetett halált okozott súlyos testi sértés beszámítása, a két alsó fok felmentő ítéletével a törvényszéki orvos- és a tud.-egyetem orvoskari tanártestületének véleményével szemben (j. gy.)	288
Ittasság, elmezavar, jogos védelem kényszer esetén beszámíthatatlanság a katonai büntető törvény szerint (k. b. tv.)	502
Izgatott állapota a léleknek — mely szerelemföltés folytán állott elő — mennyiben állapítja meg a beszámíthatatlanságot? Ennek mellőzése zsarolás esetén (j. gy.)	86
Izgatottság — ital okozta — mint enyhítő körülmény, curiai elítélésnél súlyos testi sértés miatt (j. gy.)	125

Izgatottság — nagyfokú — s az ölés utáni öngyilkossági kísérlet kizárja a praemeditációt (j. gy.)	631
J árásbirósági eljárásban magánvádra üldözendő bűncselekmény fenforgása esetén sincs helye annak, hogy a szakértői díjak a véghatározat előtt bármelyik fél terhére megállapíttassanak és általa előlegeztessenek (j. gy.)	865
Javaslat az igazságügyi orvosi tanács által közvetlen vizsgálatra kiküldött iránt (m. r.)	956
Javaslatnak — (1889. évi) — az elmeállapot megvizsgálására vonatkozó rendelkezései (jav.)	801
Javaslat — (1893-i) — rendelkezései a szakértői bizonyításra vonatkozólag (jav.)	804
Jegyzet: a beszámításhoz	7
Jegyzet. A beszámításra vonatkozó jogszabályoknak kihágások eseteiben is alkalmazásához	40
Jegyzet. Az ellenállhatatlan erő, mint beszámítást kizáró okhoz	445
Jegyzet: elmebeteg rabok a törvényszéki fogházakban	901
Jegyzet az «emberölés a megölt személy kívánatára» §-hoz	676
Jegyzet az enyhítő körülményekhez	552
Jegyzet az erőszakos nemi közösüléshez	611
Jegyzet az érintkezéshez az igazságügyi orvosi tanácscsal	939
Jegyzet a gondatlanságból elkövetett emberöléshez	684
Jegyzet a gondnokság alatt állók magánindítványára vonatkozó §-okhoz	599
Jegyzet a gyermekkor és serdületlen kor mint beszámítást kizáró okhoz	504
Jegyzet a gyermeköléshez	679
Jegyzet a hamis szakértői nyilatkozathoz	607
Jegyzet az igazságügyi orvosi tanács feladatához	940
Jegyzet az igazságügyi orvosi tanács ügyrendjéhez	941
Jegyzet a jelentkezéshez a törv. orv. vizsgálatra	911
Jegyzet a jogos védelem mint a beszámítást kizáró okhoz	463
Jegyzet a közhivatalnok általi jogtalan letartóztatáshoz	604
Jegyzet a letartóztatott orvosi megvizsgálásához	901
Jegyzet a lopáshoz	733
Jegyzet a magánelzáráshoz	902
Jegyzet az önsegélyre képtelen személy elhagyásához	682
Jegyzet az öntudatlan állapot és elmezavar, mint a beszámítást kizáró okhoz	13
Jegyzet a rablásnak tekintendő lopáshoz	734
Jegyzet a siketnémaság mint beszámítást kizáró okhoz	528
Jegyzet a szándékos emberöléshez	615

Jegyzet a személyes szabadság megsértéséhez	726
Jegyzet a testi sértéshez	697
Jegyzője az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	949
Jegyzőkönyv az igazságügyi orvosi tanács üléséről (m. r.)	959
Jegyzőkönyvek a törvényszéki orvosi vizsgálatokról (m. r.)	917
Jelentés teendő a bíróságnak két havonként — a megfigyelés végett téboly- dába szállított vizsgálati fogoly állapotáról (m. r.)	781
Jelentkezés a törvényszéki orvosi vizsgálaton (m. r.)	910
Jellemzése az erős felindulásban levő lelki állapotnak (j. gy.)	654
Jogerőre emelkedése után a marasztaló ítéletnek kiderülven, hogy az elítelt a tett elkövetése alkalmával elmebetegség miatt akarata szabad elhatározási képességével nem bírt — mily eljárás követendő	852
Jogerős befejezése után az alappernek vádlott elmebetegségbe esvén, az újrafelvétel a vádlott javára sem rendelhető el (j. gy.)	879
Jogi kérdések eldöntésének a szakértők véleményadási körébe való bele- keverése nélkül, miként intézendők a kérdések az orvosszakértőkhöz kétes elmeállapotok esetében (j. gy.)	770
Jogos védelem és bosszuállás elhatárolása. Könnyű testi sértés (j. gy.) . .	501
Jogos védelem czímén való felmentés a szerelemföltésből elkövetett, halált okozott súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	485
Jogos védelem határainak megzavarodásból való túlhágása szándékos ember- ölésnél — nem büntetetik (j. gy.)	481
Jogos védelem, kényszer, ittasság, elmezavar esetén beszámíthatlanság a katonai büntető törvény szerint (t.-cz.)	502
Jogos védelem, mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.)	463
Jogos védelem nem büntethető túlhágása czímén felmentés a szándékos emberölés vádja alól, alsó birói elítéléssel szemben (j. gy.)	471
Jogos védelem szüksége nélkül, csősz által megtámadóján elkövetett szán- dékos emberölés miatt elítélés, királyi táblai felmentéssel szemben (j. gy.)	495
Jogos védelemnek megzavarodásból származó túlhágása czímén: felmentés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	465
Jogos védelemnek túlhágása halált okozott súlyos testi sértésnél nem bün- tetett (j. gy.)	489
Jogosult a terhelt felebbezéssel élni, ha a bűnvádi eljárás elmebetegség okából szüntettetett meg: a megszüntetésnek ez indoka ellen (j. gy.) .	800
Jogszabályok, melyek a beszámításra vonatkoznak, a kihágások eseteiben is alkalmazandók (t.-cz.)	40
Jogvédelem az anyagi büntetőjog terén (czím)	3
Jogvédelem a büntetés végrehajtása alatt (czím).	874
Jogvédelem a bűnvádi eljárás folyamán (czím)	754

Jövedéki kihágási ügyekben is enyhítő körülmény az elmebeli fogyatkozás (harm. utasítás)	554
K atonai büntető perrendtartás szerint is elhalasztandó elmezavar esetén a halálbüntetés végrehajtása (k. b. p.)	877
Katonai büntető perrendtartás szerinti megvizsgálása a vádlott elmebeli állapotának (jav.)	814
Katonai büntető törvény szerint beszámíthatlanság elmezavar, ittasság, jogos védelem, kényszer esetén (t.-cz.)	502
Katonai büntető törvény szerint gyengeelméjűség, elmezavar mint eny- hítő körülmény (k. b. t.)	597
Katonai büntető törvény szerint: súlyos testi sértés (k. b. t.)	729
Katonai orvosoknak polgári és polgári orvosoknak katonai ügyekben való díjazásáról (m. r.)	869
Kártérítési kötelezettség (az ember élete elleni bűncselekmények esetén) (t.-cz.)	686
Keletkezése és kitörése az erős felindulásnak annyira összefügg a szemé- lyiséggel, hogy az indulat keletkezésének időpontja egyáltalában meg- határozhatatlan (j. gy.)	658
Kellékei az elmebeteg fogoly felvételének az országos tébolydába (m. u.)	896
Kényszer, jogos védelem, ittasság és elmezavar esetén beszámíthatlanság a katonai büntető törvény szerint (t.-cz.)	502
Kényszer — (lelki) — gyanánt nagyfokú elkeseredettség nem fogadtatott el, ellenben mint enyhítő körülmény vétetett számba szándékos ember- ölésnél (j. gy.)	450
Képesítési fokozatok a törvényszéki orvosi vizsgánál (m. r.)	912
Képesítettsége a törvényszéki orvosnak (t.-cz.)	908
Képesség (felismerési) megállapítása strychnin mérge beadásánál (j. gy.)	512
Képességet (a megfontolásra) némileg korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike: enyhítő körülmény a gyilkosságnál (j. gy.)	582
Képtelennek — (önsegélyre) — elhagyása (t.-cz.)	682
Kérdés — (controvers) — a budapesti kir. ítélőtábla és az igazságügy- ministerium között a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása tekin- tetében, szándékos emberölés esetén	765
Kérdések, melyek a törvényszéki orvosi vizsgálatokra kijelöltetnek (m. r.)	931
Kérdések — az orvosszakértőkhöz — kétes elmeállapotok esetében miként intézendők, a nélkül, hogy a szakértők véleményadási körébe a jogi kérdés eldöntése is belekevertessék (j. gy.)	770
Kérdőpontok az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresésnél (m. r.)	945
Kérelmet a végtárgyaláson, ha vádlott előterjeszt panaszos elmebeli álla-	

potának megvizsgálása iránt és ha az a bűnügy elbírálására befolyással bír: a megvizsgálás elrendelhető (j. gy.)	793
Kerületi börtönökben elmebeteg rab (m. r.)	903
Két orvosszakértő alkalmazandó a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálására. — Az igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik (j. gy.) . .	791
Kétely esetében a bíróság elrendeli, hogy a vádlott elmebeli állapota húzamosabb időn át és kiválóan elmeorvósággal foglalkozó orvosszakértő által az országos tébolydában vizsgáltassék meg (j. gy.)	789
Kétely támadván a bíróságban — az orvosszakértői vélemények ellentétessége folytán — az iránt, vajjon vádlott a cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Kétes elmeállapotok esetében miként intézendők a kérdések az orvosszakértőkhöz, a nélkül, hogy a szakértők véleményadási körébe a jogi kérdés eldöntése is belekevertessék (j. gy.)	770
Kétes elmeállapotok megítéléséhez szükséges adatok már a bűnvizsgálat folyamán beszerezendők; — a beszerzésnél figyelembe veendő iránypontok (törv. eln. rend.)	766, 767
Kétes elmeállapotú egyének kivételnek a rögtönbiráskodás alól (m. r.) . .	762
Kezelése a bűnügyi átalánynak (m. r.)	860
Kiadmányai az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	960
Kiállítása valótlaniságot tartalmazó orvosi bizonyítványnak csak akkor büntethető, ha az hatóság részére polgári vagy büntető ügyben történt (j. gy.)	607
Kihágási — jövedéki — ügyekben is enyhítő körülmény az elmebeli fogyatozás (harm. utasít.)	554
Kihágások eseteiben is alkalmazandók a beszámításra vonatkozó jogszabályok (t. cz.)	40
Kijelölése a törvényszéki orvosi vizsgálat tagjainak (m. r.)	920
Kiküldöttek az igazságügyi orvosi tanács vizsgálatának közvetlen teljesítésére (m. r.)	948
Kiküldés elrendelése (m. r.)	956
Kiküldött (közvetlen vizsgálatra) iránt javaslat (m. r.)	956
Kilométerenként tüntetendő ki a távolság a szakértők uti számláin (m. r.)	857
Kinevezés (szakértői)	754
Kinevezése a törvényszéki orvosnak	907
Kisebbfokú idült szeszmergezésben szenvedő egyén által elkövetett szándékos emberölés beszámítása (j. gy.)	234
Kísérlet — az öngyilkosságra, — mely az ölés után követtetett el, mint a praemeditációt kizáró körülmény vétetett számba (j. gy.)	629

Kísérlete a szándékos emberölésnek — féltékenység s nemi vágyak által okozott erős felindulásban (j. gy.)	659
Kivánatára a megölt személynek: emberölés (t.-cz.)	676
Kizárása a praemeditációnak (j. gy.)	627
Kizárásához a beszámításnak — a B. T. K. 76. §-a értelmében — az elme- tehetség megzavarodása beállhat oly mérvű lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják szabad elhatározási képességétől. — Fel- mentés halált okozott testi sértés vádja alól (j. gy.)	66
Kizárja a praemeditációt: a házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is (j. gy.)	636
Kizárja a praemeditációt és rendkívüli enyhítő körülményt képez saját gyer- mekei megölésénél: a nyomor és szegénység (j. gy.)	638
Kizárja vádlott büntethetőségét ez idő szerinti elmezavara, bár ez a bűn- cselekmény elkövetése után állott is be, miután büntetéssel csak öntu- datos egyének sújthatók (j. gy.)	847
Kizáró állapot a beszámítást illetőleg: szervi szívbajban szenvedő egyéné; ennek rohama alatt, ilyen állapotban elkövetett súlyos testi sértés nem büntetetik (j. gy.)	441
Kizáró körülményt a gyilkosság lehetőségéhez nem képez a szerelemfél- tés, ha az a pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt meg- fontolást kizáró fokáig nem emelkedik. Praemeditáció megállapítása (j. gy.)	644
Kizáró körülményül a praemeditációra nézve vétetett számba az ölés után elkövetett öngyilkossági kísérlet (j. gy.)	629
Kizáró ok a beszámításra nézve: az ellenállhatatlan erő (t.-cz.)	445
Kizáró ok a beszámításra nézve: a gyermekkor és serdületlen kor (t.-cz.)	504
Kizáró ok a beszámításra nézve: a jogos védelem (t.-cz.)	463
Kizáró ok a beszámításra nézve: a siketnémaság (t.-cz.)	528
Kizáró ok a beszámításra nézve: az öntudatlan állapot és elmezavar (t.-cz.)	13
Kizáró oka a szándék előre megfontoltságának emberölésnél, a hysteria. Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Korcsmahős és ismeretes tivornyázó egyén javára az ittas állapot enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	593
Korlátozhatja némileg a megfontolási képességet a szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike: ez enyhítő körülmény a gyilkosság- nál (j. gy.)	582
Korlátolt elmetehetségű egyén fogvatartása nem büntetett (j. gy.) . . .	686
Korlátozandó a mellőzhetetlen szükség eseteire az igazságügyi orvosi tanács- hoz intézendő megkeresések száma (m. r.)	944
Korlátozása nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy által az akarat-	

elhatározás szabadságának : az erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	584
Kormányzati kérdésekben az igazságügyi orvosi tanács által adandó vélemény (m. r.)	954
Kóros elmeállapotban — mely heveny szeszmergezés folytán állott elő, — lévén vádlott a szakértők szerint a tett elkövetésekor, szemben a szakértők eme véleményével: elítélés szándékos emberölés miatt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.)	219
Kórosztálylyal nem rendelkező fogházak (m. u.)	894
Költségátalányból — (bűnügyi) — előlegezendő szakértői illetmények (m. r.)	856
Költségben a terheltet nem marasztalhatja a büntető bíróság; ha a bűnvádi eljárást elmebetegség czímén megszüntette, hanem a költség iránti intézkedés a polgári perre tartozik (j. gy.)	869
Költségek (bűnügyi) (m. r.)	866
Költségek (bűnvádi eljárási) s a bűnvádi átalány tárgyában szabályrendelet (m. r.)	856
Költségek és díjak a bűnvádi eljárásban (czím)	856
Könnyű testi sértés. Jogos védelem és bosszuállás elhatárolása (j. gy.) .	501
Kötelesek a nyilvános alkalmazásban álló orvosok és sebészek szakértői működést a szabályzatban megállapított díjért teljesíteni (m. r.) . . .	867
Kötelességei a fogházi orvosnak (m. u.)	893
Kötelezettség. kártérítésre az ember élete elleni bűncselekmények esetén (t.-cz.)	686
Következtetés útján, tanúk vallomása ellenében, megállapítása az elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának gyűjtogatásnál (j. gy.)	113
Következtetni bizton a tetre ösztönző célzatra — és így vádlott terhére az ölési szándékot megállapítani a fennálló agyi tünetek miatt nem lehetvén: csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Közcsend elleni kihágás vádja alól felmentés részegség czímén; a részegség azonban mint önálló delictum büntettetett (j. gy.)	120
Közegészség elleni vétség (t.-cz.)	724
Közegészségi tanácsnak ama véleményével szemben, hogy terhelt a tettet alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el: vád alá helyezés szándékos emberölés miatt (j. gy.)	251
Közegészségi tanácsnak ama véleményével szemben, hogy terhelt a tettet alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el: elítélés szándékos emberölés miatt (j. gy.)	259

Közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben, idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat által okozott lelki zavar daczára beszámítása a gyújtogatásnak. — E lelki állapot rendkívüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Közegészségügyi tanács véleményével szemben: beszámítása a gyenge elméjű egyén által elkövetett szándékos emberölésnek. Szakértői vélemények méltatása (j. gy.)	407
Közhivatalban álló szakértők	755
Közhivatalnok általi törvényellenes letartóztatás (t.-cz.)	602
Közhivatalnokok az állami vagy közkórházi tébolydai alkalmazottak (t.-cz.)	602
Közigazgatási hatóságnak átadandó s a bűnvád terhe alól felmentett elmebetegekre vonatkozó orvosi vélemények szerkesztése tárgyában (m. r.)	824
Közigazgatási hatóságnak átadása tárgyában a bűnvád terhe alól felmentett elmebetegeknek (m. r.)	821
Közigazgatási hatóságnak a bűnvád terhe alól felmentett elmebeteg egyének a kir. ügyész által adandók át (m. r.)	823
Közkórházi ápoló szolga, ki a gondjaira bízott elmebetegekkel durván bánik és rajta testi sértést is okoz: a hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el (j. gy.)	745
Közkórházi vagy állami tébolydai alkalmazottak közhivatalnokok (t.-cz.)	602
Közlése a szakértők neveinek	755
Közösülés elmezavarban szenvedő nővel feltétlenül a 232. §. 2. p. alá esik. (Erőszakos nemi közösülés.) Az elmetehetség megzavarásának általános magyarázata (j. gy.)	612
Közösülés — (erőszakos nemi) — a saját gyermekén raptus melancholicus állapotában elkövetve: a 76. §. alapján nem büntettetett (j. gy.)	324
Közrendészeti szempontból őrizet alá veendő egyének, mint a közigazgatási eljárás alá vett elmebetegek a bírósági fogházakba nem fogadhatók be (m. r.)	885
Közveszélyes, a bűnvád alól felmentett elmebetegek ápoltatása és gondozása iránt az alispán megkerestetni rendeltetik (j. gy.)	429
Közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges a lopás büntetével vádolt s gyógyíthatatlan butaságban szenvedő nehézkrónak (c.)	41
Közveszélyű cselekmény vádja alóli felmentés, mert vádlott álmom által előidézett öntudatlan állapotban követte el mulasztását (j. gy.)	58
Közvetlen vizsgálat az igazságügyi orvosi tanács által (m. r.)	946
Közvetlen vizsgálat teljesítésére kiküldöttek (m. r.)	948
Közvetlen vizsgálatra kiküldött iránt javaslat (m. r.)	956
Kritikai mérlegelése a szakértői véleményeknek. Elítélés szándékos ember-	

ölés miatt szemben a szakértők ama véleményével, hogy vádlott heveny szeszmergezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt (j. gy.) . . .	219
Különböző a belátási, felismerési képesség a különböző bűncselekmények szerint. A beszámíthatatlanság és a kellő belátási képesség hiányának elhatárolása (j. gy.)	506
Különvélemény az igazságügyi orvosi tanács ülésében (m. r.)	959
L elki állapot — (erős felindulásban levő) — jellemzése (j. gy.)	654
Lelki állapot — (ital által felizgatott) — enyhítő körülményül vétetett a férj ellen elkövetett szándékos emberölésnél (j. gy.)	589
Lelki állapota zavartságánál fogva vádlottnak a szülés körül elkövetett mulasztásai akkor sem állapítják meg a büntetőjogi felelősséget, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
Lelki kényszer gyanánt nagyfokú elkeseredettség nem fogadtatott el, ellenben enyhítő körülményül vétetett számba szándékos emberölésnél (j. gy.)	450
Lelki rázkódtatás által is beállhat az elmechetség oly mérvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76 §-a értelmében kizárassék. Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól (j. gy.)	66
Lelkizavar daczára, melyet idült borszeszmergezés és szerelmi bánat okozott, beszámítása a gyújtogatásnak a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben, — a lelki állapot rendkívüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Letartóztatás, törvényellenes — közhivatalnok által (t.-cz.)	602
Letartóztatott elmebetegre biztonság okából bilincs alkalmazható (m. r.)	817
Letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztályának felállítása (m. r.)	778
Letartóztatottnak orvosi megvizsgálása (m. u.)	900
Letartóztatva vagy szabad lábon léte a vádlottnak megemlítenő az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresésben (m. r.)	945
Léleknek szerelemföltés folytán előállott izgatott állapota mennyiben állapítja meg a beszámíthatatlanságot? Ennek mellőzése zsarolás esetén (j. gy.)	86
Lopás (t.-cz.)	733
Lopás büntetével vádolt nehézköros butaságban szenvedő, szabad elhatározási képességgel nem bíró gyógyíthatatlan elmebajosnak közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	41
Lopás, (rablásnak tekintendő) (t.-cz.)	734
Lopás vádja alól felmentés, szabad akaratelhatározást kizáró részegség okából (j. gy.)	104

Lopásnál — melyet eskórban szenvedő egyén követett el — az eskór a beszámítás mellőzésére okul nem szolgál, ha vádlott a kérdéses alkalommal vagy előtte rövid idővel eskórban nem volt (j. gy.)	439
M agánelzárás (m. r.)	902
Magánindítványa a gondnokság alatt állóknak (t.-cz.)	598
Magánjellegű, a terhelt által bemutatott ellenkező orvosi vélemények — a tébolydai orvosoknak huzamosabb megfigyelés alapján adott ama véleményével szemben, hogy terhelt elmebeteg — tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Magánlaksértés és vagyonrongálás vádja alól felmentés teljes részegség címén; a részegség azonban mint önálló büntetendő cselekmény büntetett (j. gy.)	106
Magánlaksértés vádja alól felmentés részegség által okozott beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	111
Magyarázata — (általános) — az elmetehetség megzavarásának. Elmezavarban szenvedő nővel történt közösülés feltétlenül a 232. §. 2. p. alá esik (j. gy.)	612
Megállapítani az ölési szándékot vádlott terhére nem lehet, ha a fennálló agyi tünetek miatt a tette ösztönző célzatra bizton nem következtethetni, hanem csak határozott eredményre nem célzó általános bántalmazási szándék vehető bizonyítottnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Megállapítása a beszámíthatatlanságnak, szándékos emberölésnél terhességi elmezavar és szerelemföltés miatt (j. gy.)	357
Megállapítása a felismerési képességnek strychnin méreg beadásánál (j. gy.)	512
Megállapítása és méltatása az ösztönszerűség minőségének a beszámítás keretébe nem tartozik (j. gy.)	55
Megállapítása a praemeditációnak. A szerelemföltés ha a pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig nem emelkedik, a gyilkosság lehetőségét kizáró okot nem képez (j. gy.) .	644
Megállapítása tanúk vallomása ellenében, okszerű következtetés útján: az elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának gyujtogatásnál (j. gy.)	113
Megállapítása a veleszületett butaságban szenvedő egyén által elkövetett gyilkosság beszámíthatatlanságának (j. gy.)	370
Megállapításához az erős felindulásnak szükséges, hogy a higgadt előremegfontolást kizáró jogos harag és mély elkeseredés érzelmei az öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározás szabadságát korlátozó mérvig fokozva legyenek (j. gy.)	673
Megesketése az elmebeteg tanúnak mellőzendő (jav.)	827

Megfigyelés — huzamosabb ideig tartó — alapján tébolydai orvosok által adott ama véleménynyel szemben, hogy a terhelt elmebeteg: a terhelt által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Megfigyelés végett tébolydába szállított vizsgálati fogoly állapotáról a bíróságnak kéthavonként jelentés teendő (m. r.)	781
Megfigyelése az elmebeli állapotnak az ausztriai büntető perrendtartás szerint (a. b. p.)	757
Megfigyelési osztály (ideiglenes) (m. r.)	776
Megfigyelő osztály letartóztatottak és elítéltek számára (m. r.)	778
Megfontolási képességet némileg korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike: enyhítő körülmény a gyilkosságnál (j. gy.) .	582
Meggyőződésére a bíróságnak a szakértői vélemény nem csupán az illető szakértő tekintélye, hanem főleg az a mellett szóló és a bíróság felismerésére hozott okok súlya által hat (j. gy.)	797
Meghatározhatatlan az erős felindulás keletkezése és kitörésénél az indulat keletkezésének időpontja (j. gy.)	658
Megítélése céljából a kétes elmeállapotoknak — szükséges adatok már a bűnvizsgálat folyamán beszerzendők, ezek beszerzésénél figyelembe veendő iránypontok (törv. eln. rend.)	766, 767
Megkeresés címzése — az igazságügyi orvosi tanácshoz (m. r.)	944
Megkeresés felszerelése, mely az igazságügyi orvosi tanácshoz intéztetik (m. r.)	945
Megkeresés módja — az igazságügyi orvosi tanácshoz (m. r.)	942
Megkeresések száma — (az igazságügyi orvosi tanácshoz) — csak a melőzhetlen szükség eseteire korlátozandó (m. r.)	944
Megküldése a törvényszéki orvosi vizsgálat írásbeli része tárgyául kijelölt ügyek iratainak a bizottsági elnök megkeresése folytán (m. r.)	930
Meg nem eskethetők az elmebeteg tanúk (a. b. p.)	826
Megölésénél saját gyermekeinek nyomor és szegénység kizárja a praemeditációt és rendkívüli enyhítő körülményt képez (j. gy.)	638
Megölt személyen saját kívánságára elkövetett emberölés (t.-cz.)	676
Megsértése a személyes szabadságnak (t.-cz.)	725
Megszüntetendő a bűnvádi eljárás végzéssel: ha vádlott elmebetegsége elítéltetése után állapíttatik meg és a felsőbb birói ítélet ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki (j. gy.)	849
Megvizsgálása — orvosi — a letartóztatottnak (m. u.)	900
Megvizsgálása tekintetében vádlott elmebeli állapotának szándékos emberölés esetén — controvers kérdés a budapesti kir. ítélő tábla és igazságügyministerium között	765

Megvizsgálása vádlottak elmebeli állapotának a katonai büntető perrend- tartás szerint (jav.)	814
Megvizsgálása az elmebeli állapotnak mely esetekben szükséges	762
Megvizsgálására az elmebeli állapotnak alkalmazandó szakértők (m. r.)	760
Megzavarodás — (teljes részegségből eredő elmebeli) — alapján a 76. §. értelmében felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól, több tanúnak vallomásával szemben, a szakértői vélemény figyelembevételé- vel (j. gy.)	95
Megzavarodása az elmetehetségnek, — oly mérvben, hogy a beszámítás a Btk. 76. §. értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tettet megfosztják akaratának szabad elhatározási képes- ségétől. Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól (j. gy.)	66
Megzavarodása — alapján az elmetehetségnek felmentés szerelemfélétsben elkövetett súlyos testi sértés vádja alól beszámíthatlanság czimén (j. gy.)	94
Megzavarodása részegség folytán az elmebeli tehetségnek — tanúk vallo- másával szemben okszerű következtetés útján megállapíttatik — gyujto- gatásnál (j. gy.)	113
Megzavarodásból származó tulhágása czimén a jogos védelemnek: felmen- tés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	465
Megzavartsága — (muló) — miatt az elmetehetségnek; felmentés a szere- lemféléts rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	63
Megzavartsága — (részegség miatti teljes) — okából az elmebeli állapot- nak: felmentés a gyujtogatás kísérletének vádja alól (j. gy.)	115
Melancholikus elmezavar. Előrehaladott terhesség. Orvosi szakértők vélemé- nyének miként felvételére felsőbirósági utasítás. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Mellőzendő a tanu megesketése, ha elmebeteg (jav.)	287
Mellőzése a beszámíthatlanság megállapításának zsarolás esetén (j. gy.)	86
Mellőzése a halálbüntetésnek gyilkosság elkövetése esetében hysteriára való hajlamnak enyhítő körülményül mérlegelése mellett (j. gy.)	555
Mellőzése a szerelemfélétsben elkövetett súlyos testi sértés beszámításának (j. gy.)	79
Mellőzésére a beszámításnak — eskőben szenvedő egyén által állítólag elkövetett lopásnál — az eskő nem szolgál akkor, ha nincs adat arra, hogy vádlott a kérdéses alkalommal vagy előtte rövid idővel eskőben lett volna (j. gy.)	439
Mellőzhetetlen szükség eseteire korlátozandó a megkeresések száma, melyek az igazságügyi orvosi tanácshoz intéztnének (m. r.)	944
Méltatása és megállapítása az ösztönszerűség minőségének a beszámítás keretébe nem tartozik (j. gy.)	55

Méltatása a szakértői véleményeknek. Gyenge elméjű egyén által elkövetett szándékos emberölés beszámítása az országos közegészségügyi tanács véleményével szemben (j. gy.)	407
Méreg — strychnin — beadásánál a felismerési képesség megállapítása (j. gy.)	512
Mérlegelése mellett enyhítő körülményül a hysteriára való hajlamnak gyilkosság elkövetése esetében halálbüntetés mellőzése (j. gy.)	555
Mérlegelése a szakértői véleményeknek. Eskórbán szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában a bűnvádi eljárás elmezavar címén megszüntettetett (j. gy.)	429
Miként intézendők kétes elmeállapotok esetében a kérdések az orvosszakértőkhöz a nélkül, hogy a szakértők véleményadási körébe a jogi kérdés eldöntése is belekevertessék (j. gy.)	770
Mikor alkalmazandó szakértő	754
Módja az igazságügyi orvosi tanács megkeresésének (m. r.)	942
Mulasztásai a szülés körül — zavart lelkiállapotú vádlottnak — akkor sem állapítják meg a büntetőjogi felelősséget, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
Mulasztását vádlott álmom által előidézett öntudatlan állapotban követvén el, a közveszélyű cselekmény vádja alól felmentetik (j. gy.)	58
Mulasztások elkövetése szülés után, be nem számítható oly nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült; abbeli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással. Gyermekölés vádja alól felmentés (j. gy.) . .	367
Muló megzavartsága okából az elmetehetségnek: felmentés a szerelemféltes rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	63
Muló — (szeszmergezés folytán előállott) — elmezavar okából felmentés szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	134
Műhibák feletti vélemény (m. r.)	955
Működési díj (rendkívüli szakértői) (m. r.)	859
Működési díja az orvosszakértőknek (m. r.)	858
Működési díja a seborvosnak (m. r.)	859
Működési díjra rendes államhivatalban levő szakértőknek igényük nincsen (m. r.)	858
Működési köre az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	942

Nagyfokú elkeseredés nem fogadtatott el mint lelki kényszer, ellenben enyhítő körülményül vétetett számba. Szándékos emberölés (j. gy.) .	450
Nagyfokú izgatottság s az ölés utáni öngyilkossági kísérlet kizárja a praemeditációt (j. gy.)	691

Nagyfokú részegségben elkövetett súlyos testi sértés miatt curiai elítélés a két alsó fok felmentő ítéletével szemben (j. gy.)	121
Nagyfokú részegség mint rendkívüli enyhítő körülmény vétetik figyelembe (j. gy.)	121
Napidíj — állami tisztviselők szakértői működése esetén (m. r.)	869
Napidíj — (fél) — felszámolásának szabályozása (m. r.)	863
Napidíjai az orvosszakértőknek (m. r.)	856
Nehézkóros butaságban szenvedő s ezen elmebajánál fogva szabad elhatározási képességgel nem bíró egyén lopás büntettségével vádolva. Elmebaja gyógyíthatlan. Közveszélyes voltánál fogva tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	41
Nehézkóros rohamokban időszakonként szenvedő egyén által elkövetett gyilkossági kísérlet beszámítása, mert vádlott a cselekmény elkövetésekor nem volt nehézkóros rohamban (j. gy.)	434
Nejét házasságtörésen ért férj javára, a ki neje szeretőjén súlyos testi sértést ejtett, nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Nem állapíttatik meg a praemeditáció, mert az eskóros állapot, habár az akaratnak szabad elhatározását nem korlátozza is: a praemeditációt igen kétségesse teszi (j. gy.)	627
Nem büntettetett korlátozott elme-tehetségű egyén fogvatartása (j. gy.)	686
Nem számítható be enyhítő körülményül — a férj ellen szándékos emberöléssel vádolt feleség és szeretője javára — az a körülmény, hogy tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatván: erős felindulásban lehettek (j. gy.)	596
Nem számítható be enyhítő körülményül az ittas állapot ismeretes tivityázó és korcsmahős egyének javára (j. gy.)	593
Nemi közösülésre irányzott szenvedélyes vágy általi korlátozása az akaratelhatározás szabadságának, az erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	584
Nemi vágyak s féltékenység által okozott erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés kísérlete (j. gy.)	659
Némileg a megfontolási képességet korlátozható szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike: enyhítő körülmény a gyilkosságnál (j. gy.)	582
Neveinek — (a szakértőknek) — közlése	755
Nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült, abbeli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekekölés vádja alól felmentés (j. gy.)	367
Nővel, ki elmezavarban szenved, a közösülés feltétlenül a 232. §. 2. p. alá	

esik. (Erőszakos nemi közösülés). Az elmetehetség megzavarásának általános magyarázata (j. gy.)	612
Nyilatkozat (szakértői, hamis) (t.-cz.)	604
Nyilatkozat (szakértői); újabb vélemény	756
Nyilvános alkalmazásban álló orvosok és sebészek a szakértői működést a szabályzatban megállapított díjért kötelesek teljesíteni (m. r.)	867
Nyomor és szegénység saját gyermekeinek megölésénél kizárja a praemeditációt és rendkívüli enyhítő körülményt képez (j. gy.)	638
Nyugodt megfontolást kizáró fokáig az ingerültségnek s a pillanatnyi felhevülésnek a szerelemföltés nem emelkedvén: az a gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez. Praemeditáció megállapítása (j. gy.)	644
O klevél a törvényszéki orvosi vizsgán képesítettnek talált jelölt részére (m. r.)	917
Okoknak — melyek a szakértői vélemény mellett szólnak, és a bíróság felismerésére hozattak — súlyával kell főleg a bíróság meggyőződésére hatnia a szakértői véleménynek és nem csupán a szakértő tekintélyével (j. gy.)	797
Okul a beszámítás mellőzésére — eskóiban szenvedő egyén által állítólag elkövetett lopásnál — az eskór nem szolgál akkor, ha nincs adat arra, hogy vádlott a kérdéses alkalommal vagy azt megelőzőleg rövid idővel eskóiban lett volna (j. gy.)	439
Országos tébolydában — huzamosabb időn át — kiválóan elmeorvosozással foglalkozó orvosszakértő általi megvizsgálását vádlott elmebeli állapotának — kétely esetében a bíróság elrendeli (j. gy.)	789
Országos tébolydába való felvétele az elmebeteg fogolynak (m. u.)	896
Országos tébolydában való megfigyelés elrendelése vádlott elmebeli állapotára nézve — a bíróság hatáskörébe tartozik (j. gy.)	782
Orvosi állomások betöltése iránti vélemény (m. r.)	956
Orvosi bizonyítvány — (valótlaniságot tartalmazó) — kiállítása csak akkor büntethető, ha az hatóság részére polgári vagy büntető ügyben állíttatott ki (j. gy.)	607
Orvosi díjszámlákat illető ügyek (m. r.)	956
Orvosi — hamis — bizonyítvány kiadása (t.-cz.)	744
Orvosi megvizsgálása a letartóztatottnak (m. u.)	900
Orvosi szakvélemények felülvizsgálata (m. r.)	954
Orvosi tanácsnak — (igazságügyi) — egy orvos szakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik (j. gy.)	791
Orvosi vélemény indokolása. Szándékos emberölésnél felindulás és öntudatlan állapot határvonala; elítélés (j. gy.)	143
Orvosi vélemények bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli; elítélés	

szándékos emberölés miatt szeszmergezés folytán beállott öntudatlan állapot daczára (j. gy.)	192
Orvosi vélemények, melyek magánjellegűek és a tébolydai orvosok huzamosabb megfigyelés alapján adott ama véleményével, hogy a terhelt elmebeteg — elenkezők: figyelembe nem vehetők (j. gy.)	799
Orvosi vélemények szerkesztése a bűnvád terhe alól felmentett és a közigazgatási hatóságnak átadandó elmebetegekre vonatkozólag (m. r.)	824
Orvosok (állandóan nem alkalmazottak) és fogházi orvosok díjazása és a díjak utalványozása (m. r.)	890
Orvosok és sebészek, kik nyilvános alkalmazásban állanak, a szakértői működést a szabályzatban megállapított díjért kötelesek teljesíteni (m. r.)	867
Orvosszakértő által — ki kiválóan elmeorvósággal foglalkozik — és huzamosabb időn át az országos tébolydában való megvizsgálását vádlott elmebeli állapotának — kétely esetében a bíróság elrendeli (j. gy.)	789
Orvosszakértő mindig kettő alkalmazandó a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálására. Az igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik (j. gy.)	791
Orvosszakértői eljárás díjazása fogházorvosnál (m. r.)	868
Orvosszakértői vélemény bizonyító ereje (j. gy.)	795
Orvosszakértői vélemények ellentétessége folytán a bíróságban kétely támadván az iránt, vajjon vádlott a cselekmény elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Orvosszakértők napidíjai (m. r.)	856
Orvosszakértők fuvarilletményei (m. r.)	857
Orvosszakértők működési díjai (m. r.)	858
Orvosszakértők — törvényszéki — véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és epileptikus rohamokban szenved s ezen beteges állapotok agyi bántalom tüneteit képezik: ezek szerint vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.)	650
Orvosszakértőkhöz — kétes elmeállapotok esetében — miként intézendők a kérdések, a nélkül, hogy a szakértők véleményadási körébe a jogi kérdés eldöntése is belekevertessék? (j. gy.)	770
Orvos — (törvényszéki) — kinevezése	907
Teendői. Illetményei. Képesítettsége	908
Ölés — gondatlanságból elkövetett — büntetett, a szándékos emberölés vádja alól részegség által előidézett öntudatlan állapot czímén való felmentés mellett (j. gy.)	118

Ölés után elkövetett öngyilkossági kísérlet, mint a praemeditációt kizáró körülmény vétetett számba (j. gy.)	629
Ölés utáni öngyilkossági kísérlet s nagyfokú izgatottság kizárja a praemeditációt (j. gy.)	631
Ölési szándék meg nem állapítása. Törvényszéki orvosszakértők véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és epileptikus rohamokban szenved s ezen beteges állapotok agyi bántalom tüneteit képezik: ezek szerint vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó bántalmazási szándék vehető bizonyított-nak (j. gy.)	650
Önálló büntetendő cselekmény gyanánt a részegség büntettetett a magán-laksértés és vagyonrongálás vádja alól teljes részegség címén történt felmentésnél (j. gy.)	106
Önálló delictum gyanánt a részegség büntettetett, a közcsend elleni kihágás vádja alól részegség címén történt felmentés mellett (j. gy.)	120
Öngyilkossági kísérlet az ölés után elkövetve, mint a praemeditációt kizáró körülmény vétetett számba (j. gy.)	629
Öngyilkossági kísérlet az ölés után s nagyfokú izgatottság kizárja a praemeditációt (j. gy.)	631
Önmaga ellen — vallási rajongásban szenvedő egyén által tett az a feljelentés, hogy nyolcz gyermekét megölte, e beismerést támogató adatok nélkül a vád alá helyezésre alapul nem szolgál (j. gy.) . . .	832
Önsegélyre képtelen személy elhagyása (t.-cz.)	682
Öntudatlan állapot és elmezavar, mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.) . .	13
Öntudatlan állapot és felindulás határvonala szándékos emberölésnél; orvosi vélemény indokolása; elítélés (j. gy.)	143
Öntudatlan állapot — (részegség által előidézett) — címén felmentés a szándékos emberölés vádja alól; az ölés azonban, mint gondatlanságból elkövetett büntettetett (j. gy.)	118
Öntudatlan állapot — (szeszmergezés folytán beállott) — daczára elítélés szándékos emberölés miatt; orvosi vélemények bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli (j. gy.)	192
Öntudatlan állapotban — melyet álm idézett elő — követvén el vádlott mulasztását, a közveszélyű cselekmény vádja alól felmentetik (j. gy.) .	58
Öntudatlan egyének reábirása bűncselekmény elkövetésére nem felbujtás, hanem tetesség (j.)	38
Öntudatos egyének lévén csak büntetéssel sújthatók: a vádlott elmezavara, habár a cselekmény után állott is be, a vádlott büntethezőségét ez idő szerint kizárja (j. gy.)	847
Öntudatot elhomályosító és az akaratelhatározás szabadságát korlátozó	

- mérvig fokozódott érzelmei a higgadt előre megfontolást kizáró jogos haragnak és mély elkeseredésnek: állapítják meg az erős felindulást (j. gy.) 673
- Öntudatot elhomályosító és az akaratszabadságot korlátozó — erkölcsi vagy physikai hatások által felidézett ingerültség, és felhevülés magas foka értetik az erős felindulás alatt (j. gy.) 657
- Örizet alá csak közrendészeti szempontból veendő egyének, mint a köz-igazgatási eljárás alá vett elmebetegek a bírósági fogházakba nem fogadhatók be (m. r.) 885
- Örökhagyónak, ki — elmebetegség miatt gondnokság alá helyezettett — ama tényére, hogy végrendeletet tett, mint végrendeleti tanúk a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tevők, úgyszintén ez állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszélte egyén is: csalás miatt helyeztettek vád alá (j. gy.) 740
- Összefüggvén az egyén személyiségével az erős felindulás keletkezése és ezzel kapcsolatban ennek kitörése: az indulat keletkezésének időpontja egyáltalában meghatározhatatlan (j. gy.) 658
- Ösztönszerűség minőségének megállapítása és méltatása a beszámítás keretében nem tartozik (j. gy.) 55
- P**anaszos elmebeli állapotának megvizsgálása is elrendelhető, ha az a bűnügy elbírálására befolyással bír és a vádlott ez iránt a végtárgyaláson kérelmet terjeszt elő (j. gy.) 793
- Perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható a sértett fél terhelő vallomásának, tekintettel az ő feltűnő elmebeli fogyatkozására (j. gy.) . . . 838
- Perrendtartás — (ausztriai büntető) — szerint: az elmebeli állapot megfigyelése (a. b. p.) 757
- Physikai vagy erkölcsi hatások által felidézett ingerültség, felhevülés oly magas foka, mely az öntudatot elhomályosítja és az akaratszabadságot korlátozza: értetik az erős felindulás alatt (j. gy.) 657
- Pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig a szerelemföltés nem emelkedvén, a gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez. Praemeditáció megállapítása (j. gy.) . . . 644
- Polgári orvosoknak katonai és katonai orvosoknak polgári ügyekben való díjazásáról (m. r.) 869
- Polgári perre tartozik a költség iránti intézkedés, ha a büntető bíróság a bűnvádi eljárást elmebetegség czímén megszünteti (j. gy.) 869
- Polgári vagy büntető ügyben hatóság részére kiállított valótlan-ságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kiállítása büntetendő (j. gy.) 607
- Praemeditáció kizárása (j. gy.) 627
- Praemeditáció megállapítása. Szerelemföltés ha a pillanatnyi felhevülésnek

s ingerültségnek a nyugodt megfontolást kizáró fokáig nem emelkedik, gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez (j. gy.)	644
Praemeditációt igen kétségesse teszi az eskóros állapot, habár az akaratnak szabad elhatározását nem korlátozza is. Praemeditáció meg nem állapítása (j. gy.)	627
Praemeditációt kizárja a házassági ajánlat visszautasításából és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is (j. gy.)	636
Praemeditációt kizárja a nagyfokú izgatottság s az ölés utáni öngyilkossági kísérlet (j. gy.)	631
Praemeditációt kizárja és rendkívüli enyhítő körülményt képez: nyomor és szegénység saját gyermekeinek megölésénél (j. gy.)	638
Praemeditációt kizáró körülményül vétetett számításba az ölés után elkövetett öngyilkossági kísérlet (j. gy.)	629
Praemeditációt nem bizonyítja az elkövetett bűncselekmény benyomása alatt zavart és megrendült lelki állapotban tett beismerés (j. gy.) . .	835
Rab — elmebeteg — a kerületi börtönökben (m. r.)	903
Rablás és gyilkosságnak — melyet szeszmergezés gyanújában álló egyén elkövetett — beszámítása; szakértői eltérő vélemények (j. gy.) . . .	171
Rablásnak tekintendő lopás (t.-cz.)	734
Rabok — elmebetegek — a törvényszéki fogházakban (m. u.)	901
Rágalmazás és hamis vád — melyet feljelentő hysterikus képzelődés alapján követett el — nem büntettetett (j. gy.)	326
Raptus melancholicus állapotában a saját gyermekén elkövetett erőszakos nemi közösülés a 76. §. alapján nem büntettetett (j. gy.)	324
Reábirása bűncselekmény elkövetésére — öntudatlan vagy elmezavart egyénnek, nem felbujtás, hanem tettesség (j.)	38
Rendelkezései a büntető ügyviteli szabályoknak az állandó szakértőkre vonatkozólag (m. r.)	758
Rendelkezései a bűnvádi eljárás 1893-i javaslatának a szakértői bizonyításra vonatkozólag (jav.)	804
Rendelkezései az 1889. évi eljárási javaslatnak, az elmeállapot megvizsgálására vonatkozólag (jav.)	801
Rendellenes cselekmények elkövetésére vonatkozó csekélyebb ellentállási képesség: enyhítő körülmény (j. gy.)	554
Rendes állami hivatalban levő szakértőknek működési díjra igényük nincsen (m. r.)	858
Rendes ülései az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	957
Rendkívüli enyhítő körülményt képez és kizárja a praemeditációt nyomor és szegénység saját gyermekei megölésénél (j. gy.)	638

Rendkívüli enyhítő körülményül való betudása a nagyfokú részegségnek (j. gy.)	121
Rendkívüli szakértői működési díj (m. r.)	859
Rendkívüli ülés az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	957
Részegség által előidézett öntudatlan állapot címén felmentés a szándékos emberölés vádja alól; az ölés azonban mint gondatlanságból elkövetett büntetett (j. gy.)	118
Részegség által okozott beszámíthatatlanság címén felmentés a magánlakmegsértés vádja alól (j. gy.)	111
Részegség címén — a 76. §. alapján — felmentés az erőszakos nemi közöszlész vádja alól (j. gy.)	88
Részegség címén beszámíthatatlanság megállapítása szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	91
Részegség címén felmentés a közcsend elleni kihágás vádja alól; a részegség azonban mint önálló delictum büntetett (j. gy.)	120
Részegséget állító tanúvallomások dacára és a két alsó fok felmentő ítéletével szemben curiai elítélés súlyos testi sértés miatt; az ital előidézte izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.)	125
Részegség folytán előállott megzavarodása az elmebeli tehetségnek tanúk vallomása ellenében okszerű következtetés útján állapíttatik meg. — Gyujtogatási eset (j. gy.)	113
Részegség és idült szeszmérgezés (j. gy.)	88
Részegség miatt teljesen megzavart elmebeli állapot okából felmentés a gyujtogatás kísérletének vádja alól (j. gy.)	115
Részegség mint önálló büntetendő cselekmény büntetett magánlaksértés és vagyonrongálás vádja alól teljes részegség címén történt felmentés mellett (j. gy.)	106
Részegség okából — mely az akaratelhatározás szabadságát kizárja — felmentés a fogolyszöktetés vádja alól (j. gy.)	116
Részegség — (szabad akaratelhatározást kizáró) — okából felmentés lopás vádja alól (j. gy.)	104
Részegségben — (igen nagyfokúban) — elkövetett súlyos testi sértés miatt curiai elítélés a két alsó fok felmentő ítéletével szemben (j. gy.)	121
Részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. § értelmében felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól, több tanúvallomással szemben a szakértői vélemény figyelembevételével (j. gy.)	95
Részes vagy a tettestárs vallomásának, a tanúvallomásnak és a szakértői véleménynek a végtárgyaláson felolvasása (jav.)	831
Résztétel a törvényszéki orvosi vizsgálatokon (m. r.)	916
Rezgőjben szenvedő által ittas állapotban elkövetett halált okozott súlyos testi sértés beszámítása a két alsó fok felmentő ítéletével a törvény-	

széki orvos véleményével és a tud.-egyetem orvoskari tanártestületének véleményével szemben (j. gy.)	287
Rögtönbiráskodás alól kivételnek a kétes elmeállapotú személyek (m. r.) .	762
S aját gyermekén — raptus melancholicus állapotában — elkövetett erő- szakos nemi közösülés büntettetett (j. gy.)	324
Sanyargatása és éheztetése — gyengeelméjű egyénnek — mint testi sér- tés büntettetett a 301. §. alapján (j. gy.)	707
Sebészek és orvosok, kik nyilvános alkalmazásban állanak, a szakértői működést a szabályzatban megállapított díjért kötelesek teljesíteni (m. r.)	867
Sebészi orvosi vélemény felülvizsgálata (m. r.)	860
Seborvos működési díja (m. r.)	859
Serdületlen kor és gyermekkor, mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.) . .	504
Sértett fél terhelő vallomásának — tekintettel annak feltűnő elmebeli fogyat- kozására — perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható (j. gy.) . .	838
Siketnéma egyén által bántalmazás folytán erős felindulásban rögtön elkö- vetett halált okozott súlyos testi sértés büntetése (j. gy.)	545
Siketnéma felmentése a súlyos testi sértés vádja alól beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	529
Siketnémaság mint a beszámítást kizáró ok (t.-cz.)	528
Strychnin mérég beadásánál a felismerési képesség megállapítása (j. gy.) .	512
Súlyos testi sértés a katonai büntető törvény szerint (k. b. t.)	729
Súlyos testi sértés, mely siketnéma egyén által bántalmazás folytán erős felindulásban rögtön elkövetetett és halált okozott — büntettetett (j. gy.)	545
Súlyos testi sértésnek — mely szerelemföltésben követetett el és halált okozott — vádja alól felmentés, jogos védelem címén (j. gy.) . . .	485
Súlyos testi sértésnek — mely szerelemföltés rohamában követetett el — vádja alól felmentés, az elmebetegség muló megzavartsága okából (j. gy.)	63
Súlyos testi sértés — melyet szervi szívbajban szenvedő egyén ennek rohamában s így beszámítást kizáró állapotban követetett el, — nem büntetetik (j. gy.)	441
Súlyos testi sértés miatt curiai elítélés a két alsó fok felmentő ítéletével szemben és ama tanúvallomások daczára, hogy vádlott teljesen részeg volt, az ital okozta izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.) . . .	125
Súlyos testi sértés miatt, — mely igen nagyfokú részegségben követetett el — curiai elítélés a két alsó fok felmentő ítéletével szemben. Nagy- fokú részegség mint rendkívüli enyhítő körülmény (j. gy.)	121

Súlyos testi sértés — (szerelemföltésben elkövetve) — beszámításának mellőzése (j. gy.)	79
Súlyos testi sértés — (szerelemföltésben elkövetve) — vádja alól felmentés, beszámíthatatlanság czímén az elmetehetség nagyfokú megzavarodása alapján (j. gy.)	64
Súlyos testi sértés vádja alól siketnémának felmentése beszámíthatatlanság czímén (j. gy.)	529
Súlyos testi sértésnek — (halált okozottnak) — melyet rezgőrijben szenvedő, ittas állapotban elkövetett — beszámítása a két alsó fok felmentő ítéletével, a törvényszéki orvos és a tud.-egyetem orvoskari tanártestületének véleményével szemben (j. gy.)	287
Súlyos testi sértésnél — mely halált okozott — a jogos védelemnek túlhágása nem büntettetett (j. gy.)	489
Súlyos testi sértést — házasságtörésen ért neje szeretőjén ejtett, férj javára nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Súlyosbító körülményül vétetett az ittas állapot: hatóság elleni erőszaknál (j. gy.)	594
Sűrgetése az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	946
Szabad akaratelhatározást kizáró részegség okából felmentés lopás vádja alól (j. gy.)	104
Szabad elhatározását az akaratnak az eskóros állapot, habár nem korlátozza is: a praemeditációt igen kétségessé teszi. Praemeditáció meg nem állapítása (j. gy.)	627
Szabad elhatározási képességét az akaratnak, habár nem korlátozza is a házassági ajánlat visszautasításából és és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség: a praemeditációt kizárja (j. gy.)	636
Szabad elhatározási képességétől a tettest megfosztó lelki rázkodtatások által is beállhat az elmetehetség oly mérvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §.-a értelmében kizárassék. — Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól (j. gy.)	66
Szabad elhatározási képességével akaratának — a cselekmény elkövetésekor — a vádlott bírt-e? ez iránt az orvosszakértők véleményeinek ellenrétessége folytán a bíróságban kétely támadván: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Szabad lábon vagy letartóztatva léte a vádlottnak megemlítenő az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresésben (m. r.)	945
Szabadon mérlegeli a bíróság a szakértők véleményét, s nincs kötve azok többségének véleményéhez (j. gy.)	798
Szabadságvesztés büntetés végrehajtása elhalasztandó elmebetegség okából (m. r.)	

a) a törvényszéki eljárásban	875
b) a járásbirósági eljárásban	876
Szabályoknak — a (büntető ügyviteli) — az állandó szakértőkre vonatkozó rendelkezései (m. r.)	758
Szabályozása a fél napidíj felszámításának (m. r.)	863
Szabályrendelet a bűnvádi eljárási költségek s a bűnvádi átalány tárgyában (m. r.)	856
Szabályzat — ideiglenes — (megfigyelő osztályra nézve) (m. r.)	777
Szabályzat (1872. évi) a szakértői bizonyításra vonatkozólag	754
Szakértő mikor alkalmazandó?	754
Szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései a bűnvádi eljárás 1893. évi javaslatának (jav.)	804
Szakértői bizonyításra vonatkozó szabályok (1872. évi)	754
Szakértői díjak véghatározat előtt bármelyik fél terhére leendő megállapításának és előlegezésének a járásbirósági eljárásban magánvádra üldözendő bűncselekmény fenforgása esetén sincs helye (j. gy.)	865
Szakértői hamis nyilatkozat (t.-cz.)	604
Szakértői illetmények a bűnügyi költségátalányból előlegezendők (m. r.) .	856
Szakértői működéséért állami tisztviselőknek felszámítható napi díj (m. r.)	869
Szakértői működést kötelesek a nyilvános alkalmazásban álló orvosok és sebészek a szabályzatban megállapított díjért teljesíteni (m. r.) . . .	867
Szakértői — rendkívüli — működési díj (m. r.)	859
Szakértői vélemény a bíróságnak csak tájékoztatásra szolgál (j. gy.) . . .	798
Szakértői vélemény figyelembevétele tanúvallomásokkal szemben. Felmentés halált okozott testi sértés vádja alól teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében (j. gy.)	95
Szakértői vélemények kritikai mérlegelése. Elítélés szándékos emberölés miatt szemben a szakértők ama véleményével, hogy vádlott heveny szeszmérgezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt (j. gy.) . .	219
Szakértői vélemények méltatása. Gyengeelméjű egyén által elkövetett szándékos emberölés beszámítása az orsz. közegészségügyi tanács véleményével szemben (j. gy.)	407
Szakértői vélemények mérlegelése. Eskóiban szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában a bűnvádi eljárás elmezavar czimén megszüntettetett (j. gy.)	429
Szakértői véleménynek nem csupán az illető szakértő tekintélye, hanem főleg felhozott okok súlya által kell a bíróság meggyőződésére hatni (j. gy.)	797
Szakértői eltérő vélemények vádlott elmebeli állapotára nézve. Beszámítása a szeszmérgezés gyanújában álló egyén által elkövetett gyilkosság és rablásnak (j. gy.)	171

Szakértői véleménynek, a tanúvallomásnak és a tettestárs vagy részes vallomásának a végtárgyaláson felolvasása (jav.)	831
Szakértői véleményt a bíróság szabadon mérlegeli, s nincs kötve azok többségének véleményéhez (j. gy.)	793
Szakértői véleményt nem köteles a bíróság feltétlenül elfogadni, hanem attól eltérőleg is határozhat a beszámítás kérdésében (j. gy.)	795
Szakértők (a tanácson kívül állók) meghívása az igazságügyi orvosi tanácsba (m. r.)	950
Szakértők, az elmebeli állapot megvizsgálására alkalmazandók (m. r.)	760
Szakértők, közhivatalban állók	755
Szakértők neveinek közlése a vádlottal	755
Szakértők vagy tanuk részére megállapított díjak összege tekintetében csak a törvényszék felülvizsgálata vehető igénybe az ausztriai büntető perrendtartás területén is (e. m. á.)	864
Szakértők — orvosi — véleményének miként felvételére felsőbbirósági utasítás. Melancholikus elmezavar. Előrehaladott terhesség. Felmentés a gyilkosság vádjá alól (j. gy.)	292
Szakértőknek — kik rendes állami hivatalban vannak, — működési díjra igényük nincsen (m. r.)	858
Szakértőkre — (állandó) — vonatkozó rendelkezései a büntető ügyviteli szabályoknak (m. r.)	758
Szakirodalmi kifejtése az igazságügyi orvosi tanács által adott véleményeknek megengedtetik (m. r.)	951
Szakovélemények felülvizsgálata (m. r.)	954
Szavazás és tanácskozás az igazságügyi orvosi tanács üléseiben (m. r.)	958
Száma az igazságügyi orvosi tanács ülési tagjainak (m. r.)	958
Szándék előre megfontoltságát kizáró ok, emberölésnél a hysteria. Beszámítás a hysteria daczára (j. gy.)	344
Szándék — (ölési) meg nem állapítása (j. gy.)	650
Szándékos emberölés — az akaratelhatározási szabadságnak idült borszeszmérgezés folytán előállott korlátozásával elkövetve, nem büntetett beszámíthatlanság címén a tébolydai orvos ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak (j. gy.)	127
Szándékos emberölés beszámítása, melyet kisebbfokú idült szeszmérgezésben szenvedő egyén elkövetett (j. gy.)	234
Szándékos emberölés — erős felindulásban elkövetve (t.-cz.)	610
Szándékos emberölés esetén vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása tekintetében controvers kérdés a budapesti kir. ítélőtábla és az igazságügyministerium között	765
Szándékos emberölés. Gyilkosság. Az ember élete ellen elkövetett bűncselekmények (t.-cz.)	615

Szándékos emberölés kísérlete, féltékenység s nemi vágyak által okozott erős felindulásban elkövetve (j. gy.)	659
Szándékos emberölés kísérleténél a beszámíthatatlanság megállapítása, teljes részegség címén (j. gy.)	91
Szándékos emberölés kísérleténél megállapítása a beszámíthatatlanságnak terhességi elmezavar és szerelemföltés miatt (j. gy.)	357
Szándékos emberölés miatti elítélés, szemben szakértők ama véleményével, hogy vádlott heveny szeszmergezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.)	219
Szándékos emberölés miatti elítélés — szeszmergezés folytán állítólag beállott öntudatlan állapot dacára; vélemények bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli (j. gy.)	192
Szándékos emberölés miatt, melyet csősz megtámadóján a jogos védelem szüksége nélkül követett el: elítélés királyi táblai felmentéssel szemben (j. gy.)	495
Szándékos emberölés miatt vád alá helyezés, a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy terhelt alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el tettét (j. gy.)	251
Szándékos emberölés miatt elítélés, a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy terhelt alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el tettét (j. gy.)	259
Szándékos emberölés. Nagyfokú elkeseredés nem fogadtatott el, mint lelki kényszer, ellenben enyhítő körülményül vétetett számba (j. gy.)	450
Szándékos emberölés vádja alól felmentés, alsó birói elítéléssel szemben a jogos védelem nem büntethető túlhágása címén (j. gy.)	471
Szándékos emberölés vádja alól felmentés eskór címén (j. gy.)	424
Szándékos emberölés vádja alól felmentése gyengeelméjű bányász egyénnek (j. gy.)	379
Szándékos emberölés vádja alóli felmentése iszákossági elmezavarban és eskórban szenvedő egyénnek (j. gy.)	141
Szándékos emberölés vádja alól felmentés részegség által előidézett öntudatlan állapot címén; az ölés azonban mint gondatlanságból elkövetett büntetett (j. gy.)	118
Szándékos emberölés vádja alól felmentés, szeszmergezés folytán előállott muló elmezavar okából (j. gy.)	134
Szándékos emberölés vádja alól — a jogos védelemnek megzavarodásból származó túlhágása címén: felmentés (j. gy.)	465
Szándékos emberölési kísérletnek — mely szerelemföltésben követtetett el — vádja alól curiai felmentés a 77. §. alapján; alsóbb birósági elítélésekkel szemben (j. gy.)	446
Szándékos emberölésnek — mely gyengeelméjű egyén által követett el	

— beszámítása az orsz. közegészségügyi tanács véleményével szemben.	
Szakértői vélemények méltatása (j. gy.)	407
Szándékos emberölésnél felindulás és tudatlan állapot határvonala; orvosi vélemény indokolása; elítélés (j. gy.)	143
Szándékos emberölésnél — férj ellen — enyhítő körülményül vétetett az ital által felizgatott lelki állapot (j. gy.)	589
Szándékos emberölésnél a jogos védelem határának megzavarodásból való túlhágása nem büntettetik (j. gy.)	481
Szándékos emberöléssel a férj ellen vádolt feleség és szeretője javára az, hogy tilos szerelmeskedésből a férj által felzavartatva erős felindulás- ban lehettek: enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.) . . .	596
Szegénység és nyomor saját gyermekei megölésénél kizárja a praemedita- tiót és rendkívüli enyhítő körülményt képez (j. gy.)	638
Szellemi ereje teljes birtokában levő személylyel folytatható csak bűnvádi eljárás (j. gy.)	848
Szellemi fogyatkozásban levők az esküdszéki tárgyaláson, mint esküdtek nem vehetnek részt (jav.)	855
Szellemi tekintetben elgyengült és eskőkorban szenvedő egyénnek kellő ápolás nélkül fogvatartása a személyes szabadság megsértésének büntettét képezi (j. gy.)	727
Személyes szabadság megsértése (t.-cz.)	725
Személyes szabadság megsértésének büntettét képezi: eskőkorban szenvedő és szellemi tekintetben elgyengült egyénnek kellő ápolás nélküli fogva- tartása (j. gy.)	727
Személyiségével az egyénnek annyira összefügg az erős felindulás kelet- kezése és kitörése, hogy az indulat keletkezésének időpontja egyátalá- ban meghatározhatatlan (j. gy.)	658
Szemérem elleni büntettek. Erőszakos nemi közösülés (t.-cz.)	610
Szemérem elleni erőszak (t.-cz.)	610
Szemérem elleni erőszak beszámítása, daczára az aggsági elmeengesség- nek, mely elmeengesség az ujrafelvétel jogos indokául el nem fogad- tatott (j. gy.)	402
Szemle (szakértői) ismételése	756
Szenvedélyes — nemi közösülésre irányzott — vágy általi korlátozása az akaratelhatározás szabadságának az erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	584
Szerelemfáltás	62
Szerelemfáltás folytán előállott izgalmas állapota a léleknek mennyiben állapítja meg a beszámíthatlanságot? Ennek mellőzése zsarolás esetén (j. gy.)	86
Szerelemfáltás, ha a pillanatnyi felhevülésnek s ingerültségnek a megfon-	

tolást kizáró fokáig nem emelkedik, a gyilkosság lehetőségét kizáró körülményt nem képez. Praemeditatio megállapítása (j. gy.)	644
Szerelemföltés rohamában elkövetett súlyos testi sértés vádja alóli felmentés az elmetehetség muló megzavartsága okából (j. gy.)	63
Szerelemföltés és terhességi elmezavar miatt megállapítása a beszámíthatlanságnak szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	357
Szerelemföltésben elkövetett, halált okozott súlyos testi sértés vádja alól felmentés — jogos védelem címén (j. gy.)	485
Szerelemföltésben elkövetett halált okozott testi sértés miatti elítélés, midőn vádlott el volt készülve arra, hogy sértettet nejénél találja (j. gy.) . .	81
Szerelemföltésben elkövetett súlyos testi sértés beszámításának mellőzése (j. gy.)	79
Szerelemföltésben elkövetett súlyos testi sértés vádja alól felmentés beszámíthatatlanság címén az elmetehetség nagyfokú megzavarodása alapján (j. gy.)	64
Szerelemföltésben elkövetett szándékos emberölési kísérlet vádja alól curiai felmentés a 77. §. alapján alsóbb bírósági elítélésekkel szemben (j. gy.)	446
Szerelmi bánat és idült borszeszmérgezés által okozott lelki zavar daczára beszámítása a gyujtogatásnak a közegészségi tanács véleménye alapján a törvényszéki orvos véleményével szemben, e lelki állapot rendkívüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Szerelmi — heves — vonzalomból és házassági ajánlat visszautasításából származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is: a praemeditatiót kizárja (j. gy.) .	636
Szerelmi szenvedély, mint az indulatok legerősebbike a megfontolási képességet némileg korlátozhatván: enyhítő körülmény a gyilkosságnál (j. gy.)	582
Szeretőjén a nejének — kit házasságtörésen ért — súlyos testi sértést ejtett férj javára nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Szervezete az igazságügyi orvosi tanácsnak (t.-cz., m. r.)	940, 947
Szervezetéről a törvényszéki orvosi vizsgáló bizottságnak s tagjai utiköltségéről (m. r.)	918
Szervi szívbajban szenvedő egyén által ennek rohama alatt s így beszámítást kizáró állapotban elkövetett súlyos testi sértés nem büntetetik (j. gy.)	441
Szeszmérgezés folytán beállott öntudatlan állapot daczára elítélés szándékos emberölés miatt; orvosi vélemények bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli (j. gy.)	192
Szeszmérgezés folytán előállott muló elmezavar okából felmentés szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	134

Szeszmérgezés gyanújában álló egyén által elkövetett gyilkosság- és rablás- nak beszámítása; szakértői eltérő vélemények (j. gy.)	171
Szeszmérgezés — heveny — folytán előállott kóros elmeállapotban volt vádolt a tett elkövetésekor; szemben a szakértők eme véleményével elítélés szándékos emberölés miatt. Szakértői vélemények kritikai mér- legelése (j. gy.)	219
Szeszmérgezés — idült — és részegség (j. gy.)	88
Szeszmérgezésben — kisebbfokú idültben, — szenvedő egyén által elkö- vetett szándékos emberölés beszámítása (j. gy.)	234
Szinlelése vádlottnak (a. b. p.)	826
Szinlelése vádlottnak (jav.)	827
Szívban — szervi — szenvedő egyén által ennek rohama alatt s így beszámítást kizáró állapotban elkövetett súlyos testi sértés nem bün- tettetik (j. gy.)	441
Szóbeli — törvényszéki orvosi — vizsgálat (m. r.)	915
Szolga — közkórházi ápoló — ki a gondjaira bízott elmebeteggel durván bánik s azon testi sértést is okoz: a hivatali hatalommal való vissza- élés vétségét követi el (j. gy.)	745
Szülési elmezavar. Beszámíthatlanság. Felmentés a gyermekölés vádja alól gyermekágyban beállott elmezavar címén a 76. §. alapján (j. gy.) . .	365
Szülés után elkövetett mulasztások be nem számíthatók oly nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült; abbéli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással. Gyermekölés vádja alól felmentés (j. gy.) . .	367
Szülés körül elkövetett mulasztásai vádlottnak zavart lelki állapotánál fogva akkor sem állapítják meg a büntetőjogi felelősséget, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
T agjai a törvényszéki orvosi vizsgáló bizottságnak (m. r.)	915
Tagjai az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	948
Tagok kijelölése a törvényszéki orvosi vizsgáló bizottságba (m. r.) . . .	920
Tagok száma az igazságügyi orvosi tanács ülésén (m. r.)	958
Tájékoztatásra szolgál (csak) a bíróságnak a szakértői vélemény (j. gy.) .	798
Tanács — (igazságügyi orvosi) — hatályba léptének időpontja (m. r.) .	942
Tanácskozás és szavazás az igazságügyi orvosi tanács üléseiben (m. r.) .	958
Tanártestület — (tud. egyetem orvoskari) — és a törvényszéki orvos véle- ményével, a két alsó fok felmentő ítéletével szemben beszámítása a rezgőrijben szenvedő egyén által ittas állapotban elkövetett halált oko- zott testi sértésnek (j. gy.)	287
Tanú megesketése mellőzendő, ha az elmebeteg (jav.)	827

Tanúk vagy szakértők részére megállapított díjak összege tekintetében csakis a törvényszék felülvizsgálata vehető igénybe az ausztriai büntető perrendtartás területén is (e. m. á.)	864
Tanúk ama vallomása daczára, hogy vádlott egészen részeg volt és a két alsó fok felmentő ítéletével szemben: curiai elítélés súlyos testi sértés miatt; az ital okozta izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.) . . .	125
Tanúk vallomása ellenében okszerű következtetés útján megállapítása az elmebeli tehetség részegség folytán előállott megzavarodásának, gyujtogatásnál (j. gy.)	113
Tanúk — (végrendeleti) — kik arra, hogy az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó előttük szóbeli végrendeletet tett, a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tesznek, úgyszinte ez állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanukkal összebeszélt egyén is: csalás miatt helyeztettek vád alá (j. gy.)	740
Tanúkép ki nem hallgathatók (a. b. p.)	826
Tanúknak nem teljes részegséget tanúsító vallomásával szemben a szakértői vélemény figyelembevételével: felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól teljes részegségből eredő elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében (j. gy.)	95
Tanúvallomás bizonyító ereje (a. b. p.)	827
Tanúvallomásnak, a tettestárs vagy részes vallomásának és a szakértői véleménynek a végtárgyaláson felolvasása (jav.)	831
Tárgyai a törvényszéki orvosi vizsgálatnak (m. r.)	911
Távolság kilométerenkint tüntetendő elő az utiszámlákon (m. r.) . . .	857
Tébolydába — (országos) — felvétele elmebeteg fogolynak (m. r.) . . .	896
Tébolydába megfigyelés végett szállított vizsgálati fogoly állapotáról a bíróságnak kéthavonként jelentés teendő (m. r.)	781
Tébolydában töltött idő a büntetésbe beszámíttatik. Elmebetegnek nyilvánított fogoly elbocsátása (m. u.)	898
Tébolydai — állami vagy közkórházi — alkalmazottak közhivatalnokok (t.-cz.)	602
Tébolydai elhelyeztetése szükséges, gyilkosság kísérletével vádolt — önmagára és a közbiztonságra veszélyes elmebajosnak. (Elmebaja a gyógyulásra kevés kilátást nyújt) (c.)	47
Tébolydai elhelyeztetése szükséges közveszélyes voltánál fogva, lopás büntetével vádolt nehézkezes butaságban szenvedő gyógyíthatatlan elmebajosnak (c.)	41
Tébolydai orvos ama megállapításával szemben, hogy vádlotton az elmezavar tünetei hiányoznak: az akaratelhatározási szabadságnak idült borszeszmérgezés folytán előállott elmezavar által történt korlátozásával	

elkövetett szándékos emberölés nem büntetett beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	127
Tébolydai orvosoknak huzamosabb megfigyelés alapján adott ama véleményével szemben, hogy a terhelt elmebeteg: a terhelt által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Tébolyodottságban szenvedő, gyilkosság kísérletével vádolt önmagára és a közbiztonságra veszélyes elmebajosnak tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	47
Teendői a törvényszéki orvosnak	908
Tekintélye a szakértőnek egyedül nem elegendő, hanem főleg a szakértői vélemény mellett hozott okok súlya által kell a véleménynek a bíróság meggyőződésére hatnia (j. gy.)	797
Teljes — az akaratelhatározás szabadságát kizáró — részegség okából felmentés a fogolyszöktetés vádja alól (j. gy.)	116
Teljes részegség címén beszámíthatatlanság megállapítása szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	91
Teljes részegség címén a magánlaksértés és vagyonrongálás vádja alól felmentés; a részegség azonban mint önálló büntetendő cselekmény büntetett (j. gy.)	106
Teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében felmentés a halált okozott testi sértés vádja alól, több tanúvallomással szemben szakértői vélemény alapján (j. gy.)	95
Terhelt elmebeteg állapotát bizonyító — tébolydai orvosoknak huzamosabb megfigyelés alapján adott véleményével szemben: a terhelt által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Terhelt jogosult felebbezéssel élni, ha a bűnvádi eljárás elmebetegség okából szüntettetett meg: a megszüntetésnek ez indoka ellen (j. gy.)	800
Terheltet a költségben nem marasztalhatja a büntető bíróság — ha a bűnvádi eljárást elmebetegség címén megszünteti. — A költség iránti intézkedés a polgári perre tartozik (j. gy.)	869
Terhesség előrehaladott. Melancholikus elmezavar. Orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbírósági utasítás. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Terhességi elmezavar és szerelemféltség miatt megállapítása a beszámíthatatlanságnak szándékos emberölés kísérleténél (j. gy.)	357
Testi sértés (t.-cz.)	694
Testi sértés — a 301. §. alapján büntetett — gyenge elméjű egyénnek éheztetése és sanyargatása által elkövetve (j. gy.)	707

Testi sértés a 303. §. szerint minősül, ha az eskóiban szenvedő egyénnél a bántalmazás nem idézte ugyan elő az eskóit, hanem fokozta azt s hosszú ideig tartó betegséget eredményezett (j. gy.)	701
Testi sértés — (halált okozott) — vádja alóli felmentés. Az elmetehetség oly mérvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §-a értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkodtatások által is, melyek a tettest megfosztják szabad elhatározási képességétől (j. gy.):	66
Testi sértés — (mely halált okozott) — vádja alól felmentés, teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében, tanúvallomásokkal szemben a szakértői vélemény figyelembevételével (j. gy.)	96
Testi sértés (szerelemfélében elkövetett és halált okozott) miatti elítélés, midőn a vádlott el volt készülve arra, hogy sértettet neijénél találja (j. gy.)	81
Testi sértést (súlyos) — a neje szeretőjén ejtett férj javára, ki nejét házasságtörésen érte — nem alkalmaztatott a 76. §. (j. gy.)	84
Tetteség és nem felbujtás: öntudatlan vagy elmezavart egyénnek bűncselekmény elkövetésére reábirása (j.)	38
Tettes társ vagy részes vallomásának, a tanúvallomásnak és a szakértői véleménynek a végtárgyaláson felolvasása (jav.)	831
Ténynek létezése, mely alkalmas az erős felindulást előidézeni, elegendő az erős felindulás megállapítására (j. gy.)	658
Tévedésbe ejtésével gyenge elméjű egyénnek elkövetett csalás. A 385. §-ban meghatározott bűncselekmény feltétele a káros gondnokság alá helyezése (j. gy.)	737
Tisztviselők — állami — szakértői működéséért felszámítható napidíj (m. r.)	869
Titok tiltott felfedezése (t.-cz.)	733
Tivornyázó — és korcsmahós egyén javára az ittas állapot enyhítő körülményül nem számítható be (j. gy.)	593
Törvények, melyek az igazságügyi orvosi tanács életbeléptével hatályukat veszítették (t.- cz.)	941
Törvényellenes letartóztatás közhivatalnok által (t.-cz.)	602
Törvényszéki felülvizsgálat vehető csakis igénybe: a tanúk vagy szakértők részére megállapított díjak összege tekintetében az ausztriai büntető perrendtartás területén is (e. m. á.)	864
Törvényszéki fogházakban elmebeteg rabok (m. u.)	901
Törvényszéki orvos (czím)	907
Kinevezése	907
Teendői. Illetményei	908

Törvényszéki orvos képesítettsége (t -cz.)	908
Törvényszéki orvosi vizsgálat (m. r.)	909
Törvényszéki orvosi vizsgálat, mint az alkalmazás feltétele (m. r.)	918
Törvényszéki orvosi vizsgálat írásbeli részének tárgyaúl kijelölt ügyek irat- tainak a bizottsági elnök megkeresése folytán leendő megküldése (m. r.)	930
Törvényszéki orvosi vizsgálatokra kijelölt kérdések (m. r.)	931
Törvényszéki orvosszakértők véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és epileptikus rohamokban szenved s ezen beteges állapotok agyi bán- talom tüneteit képezik : ezek szerint vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállá- pítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó álta- lános bántalmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg- nem állapítása (j. gy.)	650
Törvényszéki orvos véleményével szemben a közegészségi tanács vélemé- nye alapján beszámítása a gyújtogatásnak idült borszeszmérgezés és szerelmi bánat által okozott lelkizavar daczára, e lelki állapot rendkí- vüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Törvényszéki orvos véleményével és a két alsófok felmentő ítéletével szemben: beszámítása a rezgőrijben szenvedő egyén által ittas állapotban elkövetett halált okozott testi sértésnek (j. gy.)	287
Tulhágása, a jogos védelemnek, — halált okozott testi sértésnél — nem büntettetett (j. gy.)	498
Tulhágása, — megzavarodásból — a jogos védelem határának szándékos emberölésnél, nem büntettetik (j. gy.)	481
Tulhágása — megzavarodásból származó — a jogos védelemnek. Fel- mentés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	466
Tulhágása czímén a jogos védelemnek felmentés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	471
U jrafelvétel jogos indokául el nem fogadtatott az aggsági elme gyengesség, mely elme gyengesség daczára a szemérem elleni erőszak beszámíttatott (j. gy.)	402
Ujrafelvétel — ha vádlott az alapper jogerős befejezése után elmebeteg- ségbe esett — a vádlott javára sem rendelhető el (j. gy.)	879
Utalványozása a díjaknak fogházi orvosok és állandóan nem alkalmazott orvosok részére (m. r.)	890
Utalványozása a szakértői díjnak a kir. bíróságok által (m. r.)	861
Utalványozása a szakértői díjnak az igazságügyminister által (m. r.) . .	860
Utasítás — felsőbíróági — orvosi szakértők véleményének miként felvé-	

telére. Melancholikus elmezavar. Előrehaladott terhesség. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Utiköltsége a törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság tagjainak (m. r.) . .	918
Utiszámlákon a távolság kilométerenkint tüntetendő elő (m. r.)	857
Ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki a felsőbb bírósági ítélet: ha vádlott elmebetegsége elítéltetése után állapíttatik meg; a bűnvádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Ügyész hatáskörébe tartozik annak elrendelése, hogy az elítélt vádlott állítólag fenforgó elmebetegségének megállapítása végett megvizsgáltságok (j. gy.)	878
Ügyrendje az igazságügyi orvosi tanácsnak (m. r.)	947
Ügyviteli szabályok szerinti eldöntése a beszámításnak (m. r.)	7
Ülései az igazságügyi orvosi tanácsnak (rendes, rendkívüli ülések) (m. r.)	957
Ülések zártak (m. r.)	959
Ülésekben tanácskozás és szavazás (m. r.)	958
Ülés határozatképessége, tagjai száma, a kitűzött tárgyak elintézése (m. r.)	958
Ülési jegyzőkönyv (m. r.)	959
Ülésre kitűzött tárgyak mind elintézendők (m. r.)	958
Ülésről elmaradás bejelentendő (m. r.)	957

V ád alá helyezés szándékos emberölés miatt a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy terhelt alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el tettét (j. gy.)	251
Vád alá helyezésre alapul nem szolgál — támogató adatok nélkül — valósi rajongásban szenvedő egyén által önmaga ellen tett az a feljelentés, hogy nyolcz gyermekét megölte (j. gy.)	832
Vád alá helyezettettek csalás miatt: kik a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomást tettek arra, hogy az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhagyó előttük mint végrendeleti tanúk előtt szóbeli végrendeletet tett, úgyszintén ez állítólagos végrendeletben kedvezményezett s a tanúkkal összebeszélt egyén is (j. gy.)	740
Vádja alól az apagyilkosságnak felmentés, mert vádlottak a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírtak (o. v.) . .	513
Vádja alól az erőszakos nemi közösülésnek felmentés részegség címén a 76. §. alapján (j. gy.)	88
Vádja alól a fogolyszöktetésnek felmentés az akaratelhatározás szabadságát kizáró teljes részegség okából (j. gy.)	116
Vádja alól a gyermekölésnek felmentés, gyermekágyban beállott elmezavar címén a 76. §. alapján. Szülési elmezavar. Beszámíthatatlanság (j. gy.)	865
Vádja alól a gyermekölésnek felmentetett olyan nő, ki zavart elmebeli állapotban szült és a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visz-	

szanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók (j. gy.)	367
Vádja alól a gyilkosságnak felmentés. Melancholikus elmezavar. Előrehaladott terhesség. Orvosi szakértők véleményének miként felvételére felsőbirósági utasítás (j. gy.)	292
Vádja alól a gyilkosságnak — veleszületett elmeengességben és eskóiban szenvedő egyén felmentése (j. gy.)	380
Vádja alól a gyújtogatás kísérletének felmentés, az elmebeli állapotnak részegség miatt teljes megzavartsága okából (j. gy.)	115
Vádja alól — a halált okozott testi sértésnek — felmentés. Az elmetehetség olymértvű megzavarodása, hogy a beszámítás a B. T. K. 76. §-a értelmében kizárassék, beállhat oly lelki rázkódtatások által is, melyek a tetteket megfosztják szabad elhatározási képességétől (j. gy.)	66
Vádja alól halált okozott testi sértésnek felmentés teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében tanúvallomásokkal szemben, szakértői vélemény figyelembevételével (j. gy.) . . .	95
Vádja alól a lopásnak — felmentés, szabad akaratelhatározást kizáró részegség okából (j. gy.)	104
Vádja alól a magánlakmegsértésnek felmentés, részegség által okozott beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	111
Vádja alól a rágalmazásnak és hamis vádnak felmentés, mert azt feljelentő hysterikus képzelődés alapján követte el (j. gy.)	326
Vádja alól a súlyos testi sértésnek siketnéma felmentése beszámíthatatlanság címén (j. gy.)	529
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentés eskór címén (j. gy.) . .	424
Vádja alól a szándékos emberölésnek — felmentése gyengeelméjű bányu egyénnek (j. gy.)	379
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentése iszákossági elmezavarban és eskóiban szenvedő egyénnek (j. gy.)	141
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentés, a jogos védelemnek megzavarodásból származó túlhágása címén (j. gy.)	465
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentés a jogos védelem nem büntethető túlhágása címén alsó birói elítéléssel szemben (j. gy.) .	471
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentés részegség által előidézt öntudatlan állapot címén; az ölés azonban mint gondatlanságból elkövetett büntetett (j. gy.)	118
Vádja alól a szándékos emberölésnek felmentés szeszmergezés folytán előállott muló elmezavar okából (j. gy.)	134
Vádja alól a szerelemföltésben elkövetett, halált okozott súlyos testi sértésnek felmentés — jogos védelem címén (j. gy.)	485
Vádja alól a szerelemföltésben elkövetett szándékos emberölési kísérletnek	

curiai felmentés a 77. §. alapján, alsóbb bírósági elítélésekkel szemben (j. gy.)	446
Vádja alól — a szerelemfúltás rohamában elkövetett súlyos testi sértésnek — felmentés az elmebetegség muló megzavaratsága okából (j. gy.) . .	63
Vádja alól az álomban elkövetett emberölés vétségének felmentés (j. gy.)	56
Vádja alól közveszélyű cselekménynek felmentés, ha vádlott álom okozta öntudatlanságban követte el mulasztását (j. gy.)	58
Vádlott a cselekmény elkövetésekor vajjon akaratának szabad elhatározási képességével bírt-e? ez iránt az orvosszakértői vélemények ellentétessége folytán a bíróságban kétely támadván: felmentés mondatott ki (j. gy.)	292
Vádlott büntethetőségét ez idő szerint kizárja elmezavara, habár ez a bűncselekmény elkövetése után állott is be; miután büntetéssel csak öntudatos egyének sujthatók (j. gy.)	847
Vádlott egészen részeg voltát bizonyító tanúvallomások daczára és a két alsó fok felmentő ítéletével szemben: curiai elítélés súlyos testi sértés miatt; az ital előidézte izgatottság mint enyhítő körülmény (j. gy.) .	125
Vádlott elítélése szándékos emberölés miatt, a közegészségi tanács ama véleményével szemben, hogy alkoholismusból származó furor maniacalis behatása alatt követte el tettét (j. gy.)	259
Vádlott elmebeli állapotának az országos tébolydában megfigyelését a bíróság elrendelheti (j. gy.)	782
Vádlott elmebeli állapotának — huzamosabb időn át és kiválóan elmeegógyászattal foglalkozó orvosszakértő által az országos tébolydában való megvizsgálását kétely esetében a bíróság elrendeli (j. gy.)	789
Vádlott elmebeli állapotának megvizsgálására mindig két orvosszakértő alkalmazandó Az igazságügyi orvosi tanácsnak egy orvosszakértő véleményére alapított felülvéleménye figyelembe nem vétetik (j. gy.) . .	791
Vádlott elmebeli állapotának megvizsgálása tekintetében — szándékos emberölés esetében — controvers kérdés a budapesti kir. ítélő tábla és az igazságügyministerium között	765
Vádlott elmebetegsége, ha elítéltetése után állapíttatik meg: a felsőbb bírósági ítélet ügygondnok közbenjöttével sem hirdethető ki, hanem a bűnvádi eljárás végzéssel megszüntetendő (j. gy.)	849
Vádlott — elmeengességben levő — elmeállapota a sikkasztás elkövetése idejében nem volt-e megzavarva, és hogy ő ez idő szerint ép elmebeli állapotban van-e? ennek megállapítása végett feloldás (j. gy.)	847
Vádlott, ha az alapper jogerős befejezés után elmebetegségbe esett, az újrafelvétel a vádlott javára sem rendelhető el (j. gy.)	879
Vádlott, ha a cselekmény elkövetésekor nem volt nehézkes rohamban:	

bár időszakonként előforduló nehézkóros rohamokban szenved, az általa elkövetett gyilkossági kísérlet mégis beszámíttatik. (j. gy.)	434
Vádlott idegrendszerének — gyermekágyat alig elhagyott állapotban — beállott gyengülése enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	597
Vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapítani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó bántalmazási szándék vehető bizonyítottnak, ha a törvényszéki orvosszakértők véleménye szerint vádlott féloldali hűdésben és epileptikus rohamokban szenved s ezen beteges állapotok agyi bántalom tüneteit képezik. Ölési szándék meg nem állapítása (j. gy.) .	650
Vádlott szabad lábon vagy letartóztatva léte megemlítendő az igazságügyi orvosi tanácshoz intézett megkeresésben (m. r.)	945
Vádlott színlelése (a. b. p. jav.)	826, 827
Vádlottnak a tett elkövetésekor, vagy azt megelőzőleg rövid idővel eskórban való lételéről, ha nincs adat: eskórban szenvedő egyén által állítólag elkövetett lopásnál az eskór a beszámítás mellőzésére okul nem szolgál (j. gy.)	439
Vádlott vallomásának bizonyító ereje (a. b. p.)	827
Vádlott a végtárgyaláson, ha kérelmet terjeszt elő panaszos elmebeli állapotának megvizsgálása iránt és ha az a bűnügy elbírálására befolyással bír: az is elrendelhető (j. gy.)	793
Vádlottak elmebeli állapotának megvizsgálása a katonai büntető perrendtartás szerint (k. b. p.)	814
Vádlottnak zavart lelki állapotánál fogva a szülés körüli mulasztásai akkor sem állapítják meg a büntetőjogi felelősséget, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a szülés körüli mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
Vágy — (nemi közösülésre irányzott szenvedélyes) általi korlátozása az akaratelhatározás szabadságának az erőszakos nemi közösülés közben elkövetett emberölésnél enyhítő körülményül vétetett (j. gy.)	584
Vagyonrongálás és magánlaksértés vádja alól felmentés teljes részegség címén; a részegség azonban mint önálló büntetendő cselekmény büntetett (j. gy.)	106
Vagyontalan fogoly utáni költségek előlegezése (m. u.)	898
Vallási rajongásban szenvedő egyén által önmaga ellen tett az a feljelentés, hogy nyolcz gyermekét megölte, támogató adatok nélkül vád alá helyezésre alapul nem szolgál (j. gy.)	832
Vallomásnak, melyet — a sértett fél terhelőleg tett — tekintettel a sértett fél feltűnő elmebeli fogyatkozására, perrendszerű bizonyító erő nem tulajdonítható (j. gy.)	838

Vallomásnak, mely elmezavart egyéntől származik, birói mérlegelése (cz.)	825
I. Az ausztriai büntető perrendtartás szerint	826
II. Az 1893. évi javaslat szerint	827
Vallomásnak, a tanuvallomásnak és a szakértői véleménynek a végtárgyaláson felolvasása (jav)	831
Valótlaniságot tartalmazó orvosi bizonyítvány kiállítása csak akkor büntethető, ha az hatóság részére polgári vagy büntető ügyben álltatott ki (j. gy.)	607
Védelem — (jogos) — czímén felmentés a szerelemföltésben elkövetett, halált okozott súlyos testi sértés vádja alól (j. gy.)	485
Védelem — (jogos) — határainak megzavarodásból való tulhágása szándékos emberölésnél — nem büntetetik (j. gy.)	481
Védelemnek — (jogos) — megzavarodásból származó tulhágása czímén felmentés a szándékos emberölés vádja alól (j. gy.)	465
Védelemnek — (jogos) — nem büntethető tulhágása czímén felmentés a szándékos emberölés vádja alól alsó birói elítéléssel szemben (j. gy.)	471
Védelemnek — (jogos) — szüksége nélkül csősz által megtámadóján elkövetett szándékos emberölés miatt: elítélés királyi táblai felmentéssel szemben (j. gy.)	495
Védelemnek — (jogos) — tulhágása halált okozott súlyos testi sértésnél nem büntetett (j. gy.)	489
Védekezése — olyan nőnek, ki zavart elmebeli állapotban szült — elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekeölés vádja alól felmentés (j. gy.)	367
Véghatározat előtt a szakértői díjak bármelyik fél terhére megállapításának és előlegezésének a járásbirósági eljárásban magánvádra üldözendő bűncselekmény fensorgása esetén sincs helye (j. gy.)	865
Végrehajtása alatt a büntetésnek — jogvédelem (czím)	874
Végrehajtása a halálbüntetésnek, elmezavar esetén a katonai büntető perrendtartás szerint is elhalasztandó (k. b. p.)	877
Végrehajtása — szabadságvesztés büntetésnek — elhalasztandó elmebetegség okából (m. r.)	
a) a törvényszéki eljárásban	875
b) a járásbirósági eljárásban	876
Végrehajtása tekintetében a halálbüntetésnek az 1893. évi javaslat rendelkezése (jav.)	877
Végrendelet létezését, melyet az elmebetegség miatt gondnokság alá helyezett örökhatyó előttük szóval tett, a hagyatéki bíróság előtt hamis vallomásban állító egyének, úgyszintén az állítólagos végrendeletben	

kedvezményezett, s a tanúkkal összebeszélt egyén is: család miatt helyeztettek vád alá (j. gy.)	740
Végrendelkezése, házassága a beteg fogolynak (m. u.)	899
Végtárgyaláson felolvasása a szakértői véleménynek, a tanúvallomásnak, a tettetárs vagy részes vallomásának (jav.)	831
Vélemény az orvosi állomások betöltése iránt (m. r.)	956
Vélemény az orvosi műhibák felett (m. r.)	955
Vélemény — (orvosszakértői) — bizonyító ereje (j. gy.)	795
Vélemény — (sebészi orvosi) — felülvizsgálata (m. r.)	860
Vélemény — szakértői — figyelembevételével, tanúvallomásokkal szem- ben, felmentés halált okozott testi sértés vádja alól, teljes részegségből származó elmebeli megzavarodás alapján a 76. §. értelmében (j. gy.) .	95
Vélemény — (ujabb); nyilatkozat — (szakértői)	756
Véleménye alapján a közegészségi tanácsnak, véleményével szemben a törvényszéki orvosnak — beszámítása a gyújtogatásnak idült borszesz- mérgezés és szerelmi bánat által okozott lelki zavar daczára, — a lelki zavar rendkívüli enyhítő körülményül mérlegeltetett (j. gy.)	281
Véleménye az igazságügyi orvosi tanácsnak kormányzati kérdésekben (m. r.)	954
Véleménye szerint a törvényszéki orvosszakértőknek vádlott féloldali hűdés- ben és epileptikus rohamokban szenvedvén s ezen beteges állapotok agyi bántalom tüneteit képezvén: vádlott irányában a tette ösztönző célzatra bizton következtetni és terhére az ölési szándékot megállapí- tani nem lehet, hanem csak határozott eredményre nem célzó bán- talmazási szándék vehető bizonyítotttnak. Ölési szándék meg nem álla- pítása (j. gy.)	650
Vélemények — (orvosi) — bizonyító erejét a bíró szabadon mérlegeli. Ellátás szándékos emberölés miatt, szeszmérgezés folytán beállott öntu- datlan állapot daczára (j. gy.)	192
Vélemények — (orvosszakértői) — ellentétessége folytán a bíróságban kétely támadván az iránt, vajjon vádlott a cselekmény elkövetésekor akarátának szabad elhatározási képességével bírt-e: felmentés monda- tott ki (j. gy.)	292
Vélemények — (szakértői) — méltatása (j. gy.)	407
Vélemények — (szakértői) — mérlegelése. Eskórbán szenvedő iszákos egyén által elkövetett gyújtogatások tárgyában a bűnvádi eljárás elme- zavar címén megszüntettetett (j. gy.)	429
Vélemények — (szakértői) — eltérők lévén a vádlott elmebeli állapotára nézve, beszámítása a szeszmérgezés gyanújában álló egyén által elkö- vetett gyilkosság és rablásnak (j. gy.)	171
Véleményeknek, melyeket az igazságügyi orvosi tanács adott, szakirodalmi kifejtése megengedettik (m. r.)	951

Véleményeknek miként felvételére felsőbbirósági utasítás. Melancholikus elmezavar. Előre haladott terhesség. Felmentés a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	292
Véleményével szemben a közegészségi tanácsnak, hogy a terhelt a tettet alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el: vád alá helyezés szándékos emberölés miatt (j. gy.)	251
Véleményével szemben a közegészségi tanácsnak, hogy a terhelt a tettet alkoholismusból származó furor maniacalisban követte el: szándékos emberölés miatt elítélés (j. gy.)	259
Véleményével szemben az orsz. közegészségügyi tanácsnak: beszámítása gyenge elméjű egyén által elkövetett szándékos emberölésnek (j. gy.)	407
Véleményével szemben a szakértőknek, hogy vádlott heveny szeszmergezés folytán előállott kóros elmeállapotban volt: elítélés szándékos emberölés miatt. Szakértői vélemények kritikai mérlegelése (j. gy.)	219
Véleményével szemben a tébolydai orvosoknak, melyet huzamosabb megfigyelés alapján oly értelemben adtak, hogy a terhelt elmebeteg: a terhelt által bemutatott magánjellegű ellenkező orvosi vélemények tekintetbe nem vehetők (j. gy.)	799
Véleményével szemben a törvényszéki orvosnak és a tud. egyetem orvosi kari tanártestületének és szemben a két alsó fok felmentő ítéletével: beszámítása a rezgőrzben szenvedő egyén által ittas állapotban elkövetett halált okozott testi sértésnek (j. gy.)	287
Veszületett butaságban szenvedő egyén által elkövetett gyilkosság beszámíthatatlanságának megállapítása (j. gy.)	370
Veszületett elmeengedőségben és eskőrbán szenvedő egyén felmentése a gyilkosság vádja alól (j. gy.)	380
Veszélyes lévén önmagára és a közbiztonságra nézve — gyilkosság büntetésének kísérletével vádolt, tébolyodottságban szenvedő elmebajos — tébolydai elhelyeztetése szükséges (c.)	47
Vétség — közegészségelleni (t.-cz.)	724
Visszatartható a fogházi kórházban a büntetését kiállott beteg fogoly (m. u.)	898
Visszautasításból a házassági ajánlatnak és heves szerelmi vonzalomból származó nagymérvű elkeseredettség, habár az akarat szabad elhatározási képességét nem korlátozza is: a praemeditatiót kizárja (j. gy.)	636
Vizsgálat — közvetlen — az igazságügyi orvosi tanácsnál (m. r.)	948
Vizsgálat közvetlen teljesítésére kiküldött iránt javaslat (m. r.)	956
Vizsgálat közvetlen teljesítésére kiküldöttek (m. r.)	948
Vizsgálat — törvényszéki orvosi (m. r.)	909
Vizsgálat — törv. orv. — díja (m. r.)	917
Vizsgálat — törv. orv. — eredménye feletti határozat (m. r.)	915

Vizsgálat — törv. orv. — gyakorlati (m. r.)	913
Vizsgálat az elmebeli állapot tekintetében hol foganatosítandó?	773
Vizsgálat — törv. orv. — írásbeli (m. r.)	912, 931
Vizsgálat — (törv. orv.) — írásbeli és gyakorlati eredménye feletti döntés (m. r.)	914
Vizsgálat — törv. orv. — ismételése (m. r.)	912
Vizsgálat — (törvényszéki orvosi) — írásbeli részének tárgyául kijelölt ügyek iratainak a bizottsági elnök megkeresése folytán leendő megküldése tárgyában (m. r.)	930
Vizsgálat — (törvényszéki orvosi) — kiknek számára rendszeresítettik (m. r.)	909
Vizsgálat — törv. orv. — mint az alkalmazás feltétele (m. r.)	918
Vizsgálat — törv. orv. — szóbeli (m. r.)	915
Vizsgálat — törv. orv. — tárgyai (m. r.)	911
Vizsgálati fogolynak — ki megfigyelés végett tébolydába szállítottatott — állapotáról a bíróságnak kéthavonként jelentés teendő (m. r.)	781
Vizsgálatok — törv. orv. — ideje és helye (m. r.)	910
Vizsgálatok — törv. orv. — körüli eljárás (m. r.)	922
Vizsgálatok — törv. orv. — tagjainak kijelölése (m. r.)	920
Vizsgálatokon — törv. orv. — résztvétel (m. r.)	916
Vizsgálatokra — (a törv. orv.) kijelölt kérdések (m. r.)	931
Vizsgálatra — törv. orv. — bocsátás; határnapkitűzés (m. r.)	911
Vizsgálatra — törv. orv. — jelentkezés (m. r.)	910
Vizsgáló bizottság — (törv. orvosi) — szervezetről s tagjainak utiköltségéről (m. r.)	918
Vizsgáló — törv. orv. — bizottság tagjai (m. r.)	915
Vizsgára — törvényszéki orvosira — bocsátás előfeltételei (m. r.)	909

Z avart és megrendült lelki állapotban — az elkövetett bűncselekmény benyomása alatt — tett beismerés nem bizonyítja a praemeditációt (j. gy.)	835
Zavart lelki állapotánál fogva vádlottnak a szülés körüli mulasztásai akkor sem állapítják meg a büntetőjogi felelősséget, ha bizonyítva van, hogy a gyermek a mulasztással összefüggésbe hozható okból halt meg (j. gy.)	369
Zavart elmebeli állapotban, ha a nő szült, az ő abbeli védekezése elfogadandó, hogy a szülés megtörténtéről elmebeli tehetségének visszanyerése után nem bírt azonnal tudomással; a szülés után elkövetett mulasztások tehát neki be nem számíthatók. Gyermekölés vádja alól felmentés (j. gy.)	367
Zártak az igazságügyi orvosi tanács ülései (m. r.)	959
Zsarolás esetében mellőzése a beszámíthatatlanság megállapításának (j. gy.)	86

A KÖZÖLT TÖRVÉNYSZAKASZOK MUTATÓJA.

A §-ok száma				Lapszám	A §-ok száma				Lapszám
1868. évi XIV. t.-cz.	54.	.	.	502	1878. évi V. törv.-cz.	287.	.	.	682
1876. » XIV. »	36.	.	.	884	» » » »	290., 291.	.	.	683
1878. » V. »	76.	.	.	13	» » » »	292	.	.	686
» » » »	77, 78.	.	.	445	» » » »	301., 302.	.	.	694
» » » »	79.	.	.	463	» » » »	303., 305.,			
» » » »	83., 84.	.	.	504		306., 307.	.	.	695
» » » »	88.	.	.	528	» » » »	308., 309.,			
» » » »	89., 90.,					310.	.	.	696
	91., 92.	.	.	551	» » » »	311., 312.,			
» » » »	110., 112.,					313.	.	.	697
	113.	.	.	598	» » » »	314., 315.	.	.	724
» » » »	193.	.	.	602	» » » »	323., 324.	.	.	725
» » » »	195, 197.	.	.	603	» » » »	328., 329.,			
» » » »	198, 213.	.	.	604		333.	.	.	733
» » » »	214, 215.,				» » » »	346.	.	.	734
	216, 217.,				» » » »	361, 362.,			
	218.	.	.	605		379., 380., 381.	.	.	735
» » » »	221., 222.,				» » » »	383., 385.	.	.	736
	223., 224., 225.	.	.	606	» » » »	408., 409.,			
» » » »	226.	.	.	607		410.	.	.	744
» » » »	232., 233.,				» » » »	461.	.	.	602
	235.	.	.	610	» » » »	473., 474.	.	.	745
» » » »	237., 238.,				1879. » XL.	12.	.	.	40
	239., 240.	.	.	611	1883. » I.	9.	.	.	908
» » » »	247., 248.,				1890. » XI.	1.	.	.	938
	249., 250.	.	.	612	» » » »	2.	.	.	939
» » » »	278., 279.,				» » » »	3.	.	.	940
	280., 281.	.	.	615	» » » »	4., 5.,			
» » » »	282.	.	.	676		6., 7.	.	.	941
» » » »	284.	.	.	679					

A KÖZÖLT MINISTERI RENDELETEK MUTATÓJA.

		Lapszám			Lapszám
1. IGAZSÁGÜGYMINISTERI RENDELETEK.			1880. évi 2106. sz. 71., 72., 73.,		
			111. §§.		900
1868. évi 6400. sz. 8. §.		762	» » » » 169. §.		901
1872. » 2082. »		817	» » 2106. I. M. E. (a börtönbüntetés		
1874. » 696. »		886	végrehajtása		
» » 3341. » 3., 6. p.		857	tárgyában) 14.,		
» » 7626. » 1., 5. §.		856	15. §.		902
» » » » 6. §.		857	» » » » 55. §.		903
» » » » 7., 8., 9. §§.		858	» » 2106. I. M. E. (a fegyházbüntetés		
» » » » 11. §.		859	végrehajtása		
» » » » 12., 17., 18.,			tárgyában) 58. §.		904
19., 20. §§.		860	» » 2106. I. M. E. (az államfogházbüntetés		
» » » » 16. §.		859	tetés végrehaj-		
» » » » 22., 23., 24. §§.		861	tása iránt) 8. §.		904
» » » » 25. §.		862	» » 2265. I. M. E. sz.		
1876. » 9519. »		857	97. §.		876
1877. » 2519. »		820	1885. » 12054. sz.		875
1880. » 2106. I. M. E. (a fogházak és börtönök kezelése			» » 28232. »		876
tárgyában) 44. §.		891	1886. » 2781. »		862
» » » sz. 45., 46. §§.		892	1887. » 6177. »		765
» » » » 47., 48. §§.		893	1890. » 5608. »		866
» » » » 49. §.		894	» » 25926. »		942
» » » » 53., 59. §§.		895	1891. » 4291. I. M. E. sz.		
» » » » 60., 61., 62. §§.		896	274. §.		759
» » » » 63., 64., 65.,			» » 35201. sz.		961
66. §§.		898	» » 35293. »		869
» » » » 68., 69., 70. §§.		899			

	Lapszám		Lapszám
1891. évi 85320. sz. 1. §. . . .	947	1894. évi 42417. sz. 5., 6., 7.,	
„ „ „ „ 2., 3. §§. . . .	948	8., 9. §§. . . .	921
„ „ „ „ 4. §. . . .	949	„ „ „ „ 10., 11., 12.,	
„ „ „ „ 5., 6. §§. . . .	950	13. §§. . . .	922
„ „ „ „ 7. §. . . .	951	„ „ „ „ 14., 15., 16.,	
„ „ „ „ 8., 9. §§. . . .	953	17., 18., 19.	
„ „ „ „ 10. §. . . .	954	§§. . . .	923
„ „ „ „ 11. §. . . .	957	„ „ „ „ 20., 21., 22.,	
„ „ „ „ 12. §. . . .	958	23., 24. §§. . . .	924
„ „ „ „ 13., 14. §§. . . .	959	„ „ „ „ 25., 26., 27.,	
„ „ „ „ 15., 16. §§. . . .	960	28. §§. . . .	925
1892. „ 4510. I. M. E. sz. 46..		„ „ „ „ 29., 30. §§. . . .	926
47. §§. . . .	758	„ „ „ „ 31., 32., 33.	
„ „ „ „ 48. §. . . .	759	§§. . . .	927
„ „ „ „ 49. §. . . .	760	„ „ „ „ 34., 35., 36.,	
„ „ „ „ 106. §. . . .	7	37. §§. . . .	928
„ „ 7503. „	776	„ „ „ „ 38., 39., 40.,	
„ „ 14961. „	890	41. §§. . . .	929
„ „ 20074. „	868	„ „ 42417. „	930
„ „ 39048. „	868	„ „ 50213. „	777
1893. „ 40335. „	821	1895. „ 7020. „	778
„ „ 48207. „	869		
1894. „ 2205. „	885	2. BELÜGYMINISTERI RENDELETEK.	
„ „ 16379. „ 1., 2. §. . . .	909	1875. évi 30120. sz.	867
„ „ „ „ 3. §. . . .	910	1881. „ 10225. „	781
„ „ „ „ 4. §. . . .	911	1892. „ 4547. „	776
„ „ „ „ 5. §. . . .	912	1893. „ 46650. „	821
„ „ „ „ 6. §. . . .	913		
„ „ „ „ 7. §. . . .	914	3. EGYÉB RENDELETEK.	
„ „ „ „ 8., 9. §§. . . .	915	1842. évi harminczadi utasítás	
„ „ „ „ 10. §. . . .	916	647. §. 3. p.	554
„ „ „ „ 11. §. . . .	917	Katonai büntető törvény 3., 5. §§. . . .	503
„ „ „ „ 12., 13. §§. . . .	918	„ „ „ 114. §. . . .	597
„ „ 21355. „	777	„ „ „ 431., 436.	
„ „ 30323. „	824	§§. . . .	723
„ „ 42417. „ 1. §. . . .	918	Katonai büntető perrendtartás	
„ „ „ „ 2., 3. §. . . .	919	181., 182. §§.	814
„ „ „ „ 4. §. . . .	920		

	Lapszám		Lapszám
Katonai büntető perrendtartás		1872. évi szabályzat a bűnvádi	
312—315. §§.	877	eljárás tárgyában 55., 56. §§.	754
Ausztriai büntető perrendtartás		1872. évi szabályzat a bűnvádi	
95. §.	757	eljárás tárgyában 57. §. . .	755
Ausztriai büntető perrendtartás		1872. évi szabályzat a bűnvádi	
112. §.	826	eljárás tárgyában 58., 62.,	
Ausztriai büntető perrendtartás		63. §§.	756
132., 182. §§.	826	A budapesti kir. törvényszék al-	
Ausztriai büntető perrendtartás		elnökének 174/aleln. 90. sz.	
264., 269. §§.	827	rendelete	766

A KÖZÖLT FELSŐBIRÓSÁGI VÉGHATÁROZATOK IKTATÓI SZÁMAINAK MUTATÓJA.

1. KIR. CURIA.

Iktatói szám		Lapszám		Iktatói szám		Lapszám	
1880. évi	6956.	.	56	1885. évi	6183.	.	120
1881. »	270.	.	612	» »	7029.	.	116
» »	797.	.	365	» »	7661.	.	450
» »	9381.	.	62	1886. »	211.	.	727
» »	12482.	.	846	» »	934.	.	495
1882. »	1172.	.	81	» »	1162.	.	106
» »	7324.	.	369	» »	1300.	.	84
» »	7350.	.	446	» »	2607.	.	485
» »	10573.	.	118	» »	5369.	.	171
» »	11428.	.	113	» »	6053.	.	594
» »	11770.	.	86	1887. »	3.	.	501
» »	12844.	.	367	» »	573.	.	589
» »	16895.	.	644	» »	1247.	.	121
» »	17030.	.	88	» »	1431.	.	686
1883. »	3687.	.	593	» »	2680.	.	659
» »	8857.	.	795	» »	2701.	.	111
» »	11675.	.	160	» »	2882.	.	281
» »	11936.	.	125	» »	5543.	.	429
1884. »	2860.	.	736	» »	5548.	.	489
» »	5648.	.	58	» »	5631.	.	127
1885. »	28.	.	64	» »	8096.	.	555
» »	558.	.	795	» »	8180.	.	357
» »	1318.	.	629	» »	8285.	.	287
» »	1568.	.	465	» »	8742.	.	66
» »	2213.	.	786	» »	9410.	.	192
» »	3633.	.	596	1888. »	1260.	.	471
» »	4712.	.	387	» »	1581.	.	877
» »	5921.	.	797	» »	4326.	.	402

1042 *A közölt felsőbbir. véghatározatok iktatói számainak mutatója.*

Iktatói szám		Lapszám	Iktatói szám		Lapsz.
1888. évi	8136.	95	1891. évi	5992.	55
1889. »	812.	707	» »	6018.	259
» »	3265.	104	» »	6174.	657
» »	5359.	798	» »	6567.	835
» »	6709.	441	» »	6883.	344
» »	6931.	627	1892. »	1340.	512
» »	10029.	869	» »	1397.	793
» »	10660.	745	» »	5809.	791
» »	10761.	654	» »	7746.	638
» »	11192.	506	» »	8628.	91
» »	11345.	467	» »	9260.	481
» »	11624.	607	» »	9583.	554
» »	11663.	658	» »	9904.	141
1890. »	663.	292	» »	11230.	529
» »	2299.	636	1893. »	1289.	115
» »	2526.	324	» »	8025.	545
» »	3818.	701	» »	8756.	879
» »	4189.	631	» »	9152.	326
» »	8487.	439	1894. »	265.	799
» »	10345.	798	» »	1360.	770
» »	10540.	251	» »	2779.	584
» »	11358.	832	» »	9460.	79
1891. »	1780.	423	» »	11015.	847
» »	1954.	838	» »	11422.	740
» »	3899.	370	» »	11711.	522
» »	4465.	847	1895. »	2711.	650
» »	4831.	234	» »	3527.	673

2. BUDAPESTI KIR. ÍTÉLŐ TÁBLA.

1885. évi	2988.	782	1891. »	19186.	800
1887. »	44024.	765	1895. »	555.	789
1888. »	25058.	865			

3. KOLOZSVÁRI KIR. ÍTÉLŐ TÁBLA.

1893. évi	297.	134
-----------	------	-----

4. MAROSVÁSÁRHELYI KIR. ÍTÉLŐ TÁBLA.

1888. évi	6568.	219
-----------	-------	-----

5. SZOMBATHELYI KIR. TÖRVÉNYSZÉK.

1885. évi	2927.	379
-----------	-------	-----

RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA.

- B. J. T. = «Büntető Jog Tára». Büntetőjogi heti folyóirat. (Szerkeszti Németh Péter.)
- Bprts. = Az ausztriai büntető perrendtartás.
- B. T. K. vagy Btk. = Magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről; 1878. évi V. t.-cz
- Dt. ú. f. = Döntvénytár; új folyam. (Kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége.)
- F. E. H. = «Felsőbiróságaink elvi határozatai». Az elvi jelentőségű határozatok rendszeres gyűjteménye. (Készítette: dr. Márkus Dezső.)
- J. K. = «Jogtudományi Közlöny». Melléklete: Curiai Határozatok. Hetilap. (Szerkeszti Dárday Sándor.)
- J. Sz. = «Jogi Szemle». Jogtudományi folyóirat. (Szerkeszti: dr. Márkus Dezső.)
- J. T. = «Jogesetek Tára»; a «Jog» hetilap melléklete. (Szerkeszti: dr. Stiller Mór.)
- Igü. K. = «Igazságügyi Közlöny». (Kiadja a m. kir. igazságügyministerium.)
- K. B. T. K. = Magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról. 1879. évi XL. t.-cz.
- M. I. = «Magyar Igazságügy». Jogtudományi folyóirat. (Szerkeszti: dr. Tarnai János.)
- Ü. L. = «Ügyvédek Lapja». Jogtudományi hetilap. (Szerkeszti: dr. Wolf Vilmos.)

ÉRTELEMZAVARÓ SAJTÓHIBÁK.

8. lap 22. sor hagyta helyett olvasandó *hagyhat.*
40.	"	8.	"	LX.	"	"	XL.
127.	"	17.	"	93	"	"	83.
171.	"	20.	"	76	"	"	278.
259.	"	20.	"	48540	"	"	10540.
280.	"	11.	"	más	"	"	már.
324	"	9.	"	94	"	"	90.
502. " széljegyz. 5. sor jogvédelem helyett olvasandó *jogos védelem.*
528. " 25. sor 84. §. kihagyandó.
549. " 13. " 14. §. helyett olvasandó 94. §.
589. " 22. " 277916 " " 2779/94.
624. " 21., 22. sor «a ki» elmarad.
627. " 23. sor 248 helyett olvasandó 278.
735. " 19. » tömeg vagy alapítványi szók zárjel közé teendők.
-

